8
BIBLIOTECA NAZIONALE VITTORIO EMANUELE
6
10 F
4
I
O
3
24-25
5 X 12
8.-1.0.54

V/ 0 42 - 83 f 3

OFFICINAE IOANNIS RAVISII TEXTORIS EPITOME.

TOMVS I.

BIBLIOTECA NAZ. VITTORIO EMANUELE ROMA

VIRTVTE DVCE,

COMITE FORTVNA.

APVD SEB. GRYPHIVM
LVGDVNI,
1551.

INCVLPATISSI-MO VIRO, SACRARVMQ. LITERARVM PROFESSORI MERI-tiſſimo, D. Ioanni Boluaco, Niuernenſi, Nauarrenſium Grammaticorum Gymnaſiarchæ, Io. Rauiſius Textor Niuernenſis S. D.

FREQVENS fuit multis admiratio, uir inculpatiſſime, quòd ego tuus alumnus, & propè dixerim partus, tuis ſemper adiutus obſequijs, tuaq́; opera literis innutritus, neque beneficium ſcriptis agnoſcerem, neque gratiam uerbis ullis remetirer. Nec defuerunt, qui ſilentio meo tam diuturno inflatis etiam buccis & multo iraſcerentur ſtomacho, atque hoc ipſum uitio uerterent, dicerentq́; me indignum de quo quiſquam bene mereri debeat, quum ut cauſabantur, pleræq; expertes rationis animantes abhorreant ab huiuſmodi nota. Nam & ciconia parentes à quibus uitam accepit, ſenio feſſos nutrit & ſuccollat, & glires ſuis genitoribus dum ſenuerunt, eadem ſuccurrunt pietate, uelut meritum refundentes. Alij item quibus eadem placebat ſententia, conuicijs me inceſſabant, & huiuſmodi uerbis alloquebantur: Næ tu es homo egregie malus Textor, dignusq́; multis plagis & cicatricibus, qui magno famæ tuæ diſpendio non agnoſcis, per quem profeceris. Hic (de te loquebantur) te nutriuit à puero. Et, ut inquit Simo Terentianus, fecit ex ſeruo ut eſſes libertus, & quod habuit ſummum pretium, perſoluit tibi. Tu tamen pateris eius memoriam apud te frige-

ſcere, quem uelut numen aliquod terrenum deberes ſuſpicere & reuereri, cuiuſq; effigiem, ſi ſaperes, domi haberes in larario, quum quicquid es, ſi quid ſaltem es, id totum ſis eius officio, eiq; uitam cum doctrina referre debeas acceptum. Adde quòd magna eſt ambobus affinitas, eadem utrique patria, cuius ille flos eſt, & primum ſpecimen, & in qua tanti ſit ab omnibus, ut inhumanus habeatur & inciuilis, qui tranſeunti compitatim non aſſurgit. Quá'nam ergo ratione maculam hanc elues? quó'nam modo culpam deprecaberis, aut in quam excuſationem reijcies delictum, ſi ſolus eum relinquas inſalutatum, in quem omnes pleno ore certatim laudes congerunt? His illorum uerbis quum aures mihi calerent & circunſonarent, cœpit me pudere uitæ, & pœnitere negligentiæ. Parumq; abfuit, quin ipſe mihi pœnam irrogauerim, ſumptoq; de meis Muſis ſupplicio, abortiuas adoleſcentiæ meæ nugas Veneris marito deuouerim, ut cum Politiano loquar. Vbi tamen diu ſatis in ea pependi cruce, poſt longum tædium & animi mœrorem, diſcuſsis hinc inde rationibus tandem cognoui nihil eſſe, quod deberem triſtari, aut affici pœnitentia. Quinetiam me multò prudentius egiſſe, quàm ſi quid infra dignitatem tuam antea repoſuiſſem. Præcedentia quidem argumenta inijciebant mihi pudorem. Contrà uerò alia emerſerunt omnino contraria, quæ poſtea ſuaſerunt, ut non tantum non me pigeret nihil ad te ſcripſiſſe, ſed ne in poſterum quidem ſcribere. Conſideraui in primis quàm ſtultè agant, qui ſuis ineptijs illuſtrium uirorum maieſtatem contaminãt, exemplo illius Chœrili, cuius ſcripta plus multò probri quàm laudis pepererunt Alexandro. Quantum enim famæ parturiunt doctorum monumenta, tantum dedecoris afferre ſolent pœnitendæ

BIBLIOTECA

& uiles indoctorum nugæ. Itaque ſi quid hactenus tibi nuncupaſſem, plus multò fuliginis & tenebrarum quàm lucis induxiſſet tuo nomini. Nam nihil eſt in me, quod tuis laudibus reſpondere ualeat. Nihil neque ſcribo, neque loquor, quod ſemitarij & pagani magiſtelli non nouerint. Nihil niſi triuiali percuſſum moneta dico. Quanam igitur doctrina tibi, homini dico omnibus uirtutum numeris abſolutiſsimo ſatisfacere potuiſſem? Quod ſi potuiſſem, adhuc tamen mihi fuerat timendum, ne iraſcereris, grauatéq; ferres & dolenter, ſi te in ora uulgi conijcerem, quum ea ſis natura, ut malis laudum tuarum teſtimonia in præcordijs hominum deliteſcere quàm linguis uerſari. Ego te noui tanquàm meos ungues. At ſi quid certi ex tuis moribus potui colligere & explorare, tu non es ex eorum numero, quibus aures inanibus præconiorum fumis pruriunt, & titillantur. Futiles iſtæ gloriolæ non plus te mouent, quàm lippum pictæ tabulæ, fomenta podagram, Auriculas citharæ collecta ſorde dolentes, ut inquit ille. Omnia tibi ſordent, niſi quæ meram olent uirtutem. Suſpicari poſſes me hoc dicere adulandi ſtudio, niſi tam alienum eſſet mihi aſſentari, quàm tibi aſſentatoribus aurem præbere. Id ego auſim de me prædicare, nec unquàm placuiſſe mihi paraſitos & blanditores, nec ullam peſtem unquàm acrius refugiſſe me, quàm paraſiti perſonam, ne quis forte ſuſpicetur à labijs meis diſſentire præcordia. Et tu ipſe eum me ſemper noſti, in primore cuius fronte legatur animus. Quod quamuis hac tempeſtate non uſquequaque ſit utile, non poſſem tamen infucatum illum naturæ rigorem excutere, uel ſi unco trahendus ad ſcalas gemonias, aut inſuendus culeo cum gallo, ſerpente & ſimia. Vides igitur, ut ad inſtitutum redeam, quæ de-

uno

uno me mouerint argumenta, ut nihil ad te ſcriberem, aut de te. Tandem tamen inuitum me hæc recuſantem expugnauit, & tuus in me amor, & mea in te beneuolentia, coëgitq; epiſtolam hanc liminarem adijcere, quamuis intelligerem titulum hunc, ſi modo laudis eſt titulus, fore tibi moleſtum & odioſum. Sed uelis nolis, oportet ut æqui boniq; conſulas. Hoc ego feci, non ut par pari relatum cognoſceres, quum ut inquit Cicero, ſi uitam pro tua dignitate effunderem, nec minimam quidem tuorum in me meritorum partem uiderer aſſecutus, ſed ut eorum calumnias declinarem, qui me ſuſpendunt naſo, quòd nullo dum ac ne uerborum quidem teſtimonio, exhibuerim me gratum. Porrò nominis perpetuitatem magis mihi ex te polliceor, quàm tibi ex hoc opere meo. Si autem percontaris, quale ſit ipſum opus, & quid ego ſentiam, dicam id quod res eſt, ne quis cauilletur fœtus meos mihi blandiri. Illud primum omnium non inficiabor, me omnia fruſtillatim ferè ab autoribus emendicaſſe. Nihil priuato iuri præter laborem tribuo, quem ſi quis improbet, nullam ſpem futuræ laudis mihi relinquo. Et ut occurram cenſorum lituris & ſpongijs, tota hæc Officina ſimilis eſt Horatianæ corniculæ alienis plumis circumquaq; ueſtitæ. Quam licet pleriq; probent, & in his Petrus Danesſius homo plurimæ doctrinæ & eruditionis, non ſum tamen adeò neſciens mei, neque ita pendeo totus ab aliorum iudicio, ut eas laudes uelim agnoſcere, quas nec honeſtè poſſum, nec iure debeo. Nolo mihi Suffenus eſſe, aut ſimias imitari, quæ ſuos fœtus quamlibet deformes pro formoſiſſimis admirantur. Si quid tamen ex multis paleis fructus collegi: te & cæteros lectores rogo, ut excipiatis plauſibiliter. Contrà uerò ſi quid per incuriam mihi non elimatum

lapſum eſt, frequenter autem lapſum eſt, partem erroris quæſo condonate meis occupationibus, quibus quum hæc imprimerentur, nulla non hora obruebar, idq́; adeò, ut uix otium eſſet ad ſcalpendum caput, aut ad mungendas nares. Nam ut tu ipſe omnium certiſſimè noſti, non poteram aſſiduè præeſſe typis, quum me oporteret totos dies erudiendis iuuenibus impendere. Vixq́;, ut opinor, ſuffeciſſem operi, niſi in emaculandis utcunque typographorum erratis laborem meum iuuiſſet honeſtiſſimus, maturæq́; doctrinæ adoleſcens Guido Mom-*miraldus Lutecianus patricius.* Vale *homo probatiſſime,* Et *me ama.*

IACOBI ALBI TETRASTICHON DE RAVISIO TEXTORE.

Pelignum Naſone tumet, Verona Catullo,
Sexq́; nouo mordax Epigrammate Bilbilis effert.
Andes Virgilio, Iuuenale ſuperbit Aquinum,
Corduba Lucano, TEXTORE *Nauarra triumphat.*

IO. RAVISII

TEXTORIS NIVERNENSIS

in ſuam Officinam, ad eximium, & literatiſsimum uirum, D. Gaufredum Pompadoræum Petragoricenſem Archidiaconum, utriuſq; iuris profeſſorem acutiſsimum,

PRAEFATIO.

OMNIVM qui Latinam linguam ſuis hactenus iuuerunt monumentis, neminem propè unum inuenias, Gaufrede literatiſsime, qui ubiq; ſuorum operum calumnias Momorum, & obelos poſteritatis effugerit: quiq; nullibi acceperit uulnus. Hoc docent autorum elegantiſsimi, quorum ſcripta quamuis inculpata, & omnibus eloquentię calamiſtris decenter compta uiderentur: pleriſq; tamen in locis Ariſtarchorum lituris expuncta ſunt. Hic arguitur ut nimis ieiunus, illius oratio plus cutis quàm carnis habere dicitur, alius uerbis cõfragoſis ampullari, alius humi repere, in hoc affectata culpatur obſcuritas, in illo ſtylus nimis languidus & eneruis. In ſumma, nihil reperies quod ſuis dẽtibus liuor nõ configat. Et quod omniũ moleſtiſsimè fero, nõ eruditi & frugi homines ſolũ hanc prerogatiuã ſibi uẽdicant, ſed inepti quoq;, & q carẽt naſo eandẽ licentiam iuxtà induũt. Ita, ut uenatici canes, & uillatici eodẽ modo ferinã olfacere uideãtur, uelintq; capræ Rhinoceroti naſuto haberi ſimiles. Sunt quinetiã, qui laudi ſibi uertũt cũ egregio hoſte pugnã ſuſcepiſſe, ut aliena uirtute (quod propria nequeunt) in opinionẽ uulgi quocunq; modo introrepant, ſeq; in populi admirationẽ intrudant utcumq;. Alii quum quid coram idiotis legunt, ne nihil ſcire uideantur, audẽt tamen de Sibyllæ foliis iudicare, ſuæq; cenſuræ cũ aliis ſymbolũ ferre. Sed falluntur haud dubiè, & ſuis cruribus aſciam illidunt. Nam plura ipſi accipiunt, quàm inferant uulnera. Inuſtũ enim ab eruditis unicũ

ſtigma inſtar multorũ eſt,præſtatq́; ſexcentas ab huiuſmodi latratoribus plagas accipere,quàm à literatis unã.Quicquid dicitur ab erudito,æternũ eſt,& neſcit finem.Quod ab inſulſis,euaneſcit tam citò,quàm ipſi ſunt uani.Quod ſi unquam primis ſeculis fuerit hoc malum,nunc inualeſcit maximè,ita ut uix reperiatur opus,quod uel non ſit mancũ aç mutilũ,aut ſtolidis iſtorum nebulonũ iudiciis planè corruptum.Quid eſt in cauſa,quãobrem Fabii inſtitutiones oratoriæ nobis tenebroſæ uideãtur, lectoresq́; omnes tertio quoq; uerbo ſuſpenſos retineant? Sola hominũ temeritas,qui quum autoris mentèm non caperent, omnia inuertere,& rotundis quadrata mutare auſi ſunt,fecerũtq́; oraculum,quod per ſomniũ noctu uiderant.Qua etiam fęce hiſtoriam Plinii naturalẽ ubiq; perunxerunt, dum non intellectã detorſerunt in ſuum phantaſma,ne lectorẽ deſtituiſſe uiderentur,ſeq́; ignorantiæ cõuiciſſe.Ego,ut uerè dicam,ex alieno periculo mihi timeo,terroremq́,(utinam uanum) confingo.Quis enim gregarius miles in dextram aurem ſecurus dormiat, ſi uideat principi ſuo malè eſſe? Quis uellicato Cicerone,ſuis auribus non timeat? Quem notato Vergilio,calumniæ metus non terreat? Atq; eò magis quod acrius ſemper in neotericos ſæuiatur. Homines enim huius ſeculi propè omnes conſueuerunt in ſeipſos furere,alter in alterum quadrigas conuiciis onuſtas iaculari,uiperis nimirũ ſimiles,quæ parentes dicuntur impetere. Vide Apologias,uide occultas Satyras,quæ nunc euentilantur, & excudũtur.Quotuſquiſq; noſtri temporis habetur in pretio, qui tot Archilochos nõ habeat,quot præcones? Paucis ab hinc annis Seruius de Latina lingua bene meritus floruit.Iam Beroaldinis annotationibus uapulauit. Beroaldus item nunc cũ fœnore recipit talionẽ.Omnes enim(qui ſaltem corruptũ non habent olfactum)quãuis laborem eius non improbent, ſic tamen ſtylum auerſantur,ut ſibi,ſuiſq́; liberis eius lectione interdicãt. Nullus Grammaticorũ pleniore obſequio poſteritatem demeruit,quàm Laurẽtius Valla.Nemo purius iudicauit,Mancinelli tamen iam paſſus eſt limam,qui & ipſe poſtea limatus eſt.Politiano uiro utriuſq; linguæ doctiſsimo,Marullus poëta iã dedit uulnus,idéq; lege talionis accepit. Quo anno hæc imprimebãtur,neſcio quis ſemidoctus Anglus, auſus eſt in Eraſmũ uirum planè & ſine lenocinio doctũ inſurgere,annotationesq́; (quas Mercurii cuiuſdã opera Græcanicis referſit laminis)euentilare. Audio & fuiſſe quendam nebulonẽ,qui opus doctiſsimi & eruditiſsi

Valla laus.

ditiſsimi Budæi de Aſſe dixerit eſſe uelut otioſum, infrugiferũ, ac nemini utile, & nõ magni referre cognoſcere quæ ſint partes aſsis, quã uariæ ponderũ & nummorũ ſpecies. Cuius nomen ſi compertũ haberem, peius cruce & furca lueret, nec ad cõmiſerationẽ me flecteret, etiã ſi fleret ſanguine. Te'ne oportuit nebulo perperã de tanto Galliæ monſtro iudicare, tantũq; uirũ putida tua cẽſura proſcindere? qui tamẽ unus inuidioſam Athenis reddit Lutetiã, facitq;, ut omnes propè cæteræ nationes palmã deſperent eloquẽtiæ? Hic (ſi literis merces exolueretur) Regi deberet eſſe, quod Archelao fuit Euripides, Ennius Africano, Romano ſenatui Cicero. Et te nõ pudet immundũ ex ore tuo ſterquiliniũ in hunc uomere? Nihil de te loqui audeo Faber modeſtiſsime. Plagæ tuæ mihi excutiũt lacrymas, tantumq; dolorem afferũt, ut amicis indigeã, qui me perinde ac te conſolẽtur. Neſcio cui te comparẽ, niſi Actæoni, quẽ ut ſui canes laniarunt, ita quoq; qui ex tuis uigiliis fructũ & commodum ceperunt, qui te præuio & anteambulone, Philoſophiæ latebras incolumes peruaſerunt, in te roſtro & dentibus ſæuiunt. Sed ſis bono animo. Aderunt, aderunt, qui ulciſcẽtur, facientq; tuos iſtos canes ſuorũ pœnitere latratuũ. Imò iam affuerunt. Nũquid enim proſpicis pleroſq; ex illis (indigni ſunt qui à me nominẽtur) iã non pluris quàm hiſtriones fieri, & ab eruditis haberi uelut indoctos? Indoctos autẽ? imò & planè barbaros, ipſiſq; adeò barbaris ineptiores. Luent, luent, & uiui & mortui, flãmaſq; (quibus ſcripta tua digna dixerũt) ipſi perferẽt. Impingẽt (ne dubites) in eruditorũ carnificinas, in quibus nullus futurus eſt commiſerationis locus. Iam in Epithetis meis tibi condoluerã, neq; tamen urgẽte beniuolentia (quã habeo in literatos genuinã) potui non iterum miſereri, ut docerẽ, quod prius dixi, nullũ eſſe quantumuis doctũ, qui huiuſmodi Libitinarũ morſus & rabiẽ declinet. Quis ergo tot eruditis uapulantibus, ſecurũ me putet dormire ſomnũ? Quis porrectis pedibus nihil timentẽ quieſcere? quum etiam ſi roſas loquerer, eſſent tamen, quibus meæ roſæ olerent urticam. Omniũ linguas cohibere uelle, manifeſtaria eſt demẽtia. Culpã apud omnes deprecari, tam difficile eſt, quàm facile à multis naſo ſuſpendi. Ne multis agã, ſalubrius mea ſententia non eſt conſilium, quàm ueniã præfari, & ſuſcepti operis cauſam percontaturis dicere. Demũ ſi quis obloquatur, & me aſpergat conuiciis, pili & aſsis nõ facere. Primũ omnium nemo eſt (ut opinor) neq; ex eruditorũ turba, neq; ex plebeiorũ grege, qui manibus ac pe-

dibus nõ eat in Salluſtii ſententiã dicẽtis: Omnibus hominibus (qui ſeſe ſtudẽt præſtare cæteris animãtibus) ſumma ope enitẽdum, ne uitã ſilentio tranſeant, ueluti pecora, quæ natura uentri prona & obediẽtia finxit. Nos enim præterpropter uoluptates nati ſumus, & aliorſum accepimus animã, quàm ut otio Epimenidis ſomnũ indormiamus, & ut proci Penelopes aliis certãtibus, ſoli nihil faciamus niſi numerũ. Quid à porcis differemus, ſi multos mẽſes ſtertãmus inſtar glirium, & puriſsimæ aquæ ſordidũ lutũ præferamus? Cõmodemus aures Catoni, qui dicebat reddendã eſſe uitæ rationẽ. Sequamur laudabilẽ Gymnoſophiſtarũ conſuetudinẽ, apud quos impranſi abibãt, qui nullũ diurnæ operæ fructũ afferebãt. Aegyptię adhæreamus iuuẽtuti, cui legẽ fuit cautũ, ne cibo prius ueſceretur, quàm centum & octoginta ſtadia percurriſſet. Adiiciamus oculos moribus Spartanorũ, qui ablegatos à ſe pueros nõ prius domũ redire permittebãt, quàm parentibus honori, & patriæ utilitati eſſe poſſent. Fuit, fuit primis ſeculis tantũ uirtutis ſtudiũ, ut ſummã in labore felicitatem reponerẽt. Qua cauſa Menãder dicebat Deũ otioſis non adeſſe, Epicharm⁹ bonos laborẽ ſequi, timidos nihil unquàm aſſequi. Heraclides quoq; Lycius unũ librũ laboris laudib⁹ dicauit, quo aiebat nihil in rebus humanis magis frugiferũ geri poſſe. Quibus perſuaſus argumentis, aliquẽ ex dactylotheca mea carbũculũ in linguæ Latinæ gazophylaciũ conferre uolui, quòd hominẽ ſic oporteat uiuere, ut ſe aliqñ uixiſſe doceat poſteros. Quã enim per maximũ Iouẽ opera rectius ingeniũ exercerẽ? Non'ne præſtat hoc ipſum facere, quã plebeculã ad medullas corrodere cũ cauſidicis, homines impunè occidere cũ medicis, mercatorũ inſtar lucro immori, & honores aulicorũ ritu ambire? Sequi uolo Amaſis Aegyptiorũ regis edictũ laudabile, qui (ut eſt apud Herodotũ) ſanxit, ut ſinguli quotannis apud cuiuſq; præfecturæ præſidem profiterẽtur, unde uiuerent. Quod qui nõ facerent, illis pœna extremũ ſupplicii eſſet. Sed fac meũ hoc penſum non eſſe magni momẽti. Minorẽ ſaltẽ præſtabo culpã, quàm qui nihil omnino parturient. Per me nõ ſtat, quin melius agã. Natura eſt in cauſa, quæ eã mihi dotẽ nõ dedit, quã fortunatis ingeniis, quibus in manu eſt, ex tẽpore (ſi inſperata declamãdi neceſsitas occurrat) eleganter dicere, & copioſè. Arguerẽ me pigritiæ, niſi certò ſcirẽ me plus olei multò cõſumpſiſſe, quàm pleroſq; alios, qui tamẽ multis præcurruut paraſangis, doctrinaq; & eloquẽtia tantũ me pręcedũt, ante alios quantũ Pegaſus ibat equos. Si quis

dicat

dicat iã nobis abunde eſſe uoluminũ,quorſum tamen propterea cauillari eos attinet,qui multa ſcribũt,& cumulũ augent? quum Theophraſtus trecenta librorũ uolumina ediderit. Chryſippus ſeptingenta, Empedocles tria & quadraginta, Atteius Capito Cõſul ſexaginta? Conſtat Seruiũ Sulpitium centũ & octoginta libros de iure ciuili ædidiſſe, Galenũ de medicina centũ & triginta. Debemus ægreferre theſaurũ noſtrum augeri & ærarium creſcere? Sed admittẽdi ſunt ſoli maximè eruditi. Cur ita? An qui habent plenã auro crumenã argẽteos quadrãtes ab aceruo reiiciunt,& minorẽ reſpuunt monetã? Hoc illis improperandũ,qui ſunt uſq; adeò polypoſi,ut olfactu prorſus careãt, neq; triticum ab auena & lolio poſsint internoſcere. Nõ eſt idem omniũ guſtus. Et quod ad huius ſtomachum facit,illi nauſeã parit. Quod hunc excitat,aliũ ſopit. Hinc fit ut aliis placeat breuitas, alii luxuriantẽ uerbis & ſentẽtiis malint orationem. Præterea ſi nihil unquã recens imprimeretur,periculũ eſſet, ne tandẽ literæ naufragiũ facerẽt,& perirẽt ab radice. Vides enim uel iniuria tẽporũ,uel hominũ incuria, opera & uigilias multorũ iam periiſſe, quorum nomina plurimi à nobis fiunt,& pleno ore ad cœlũ feruntur,atq; etiam frequenti omniũ uoto deſiderantur. Vbi nũc ſunt Accii,Pacuuii,Aeſchyli,Afranii,Anacreontis,Archilochi, Philetæ,Ariſtophanis poëtarũ & aliorum plus quingentorum monumẽta? Vbi Annales Andronici,Tragœdiæ,Comœdiæ,& Satyræ Ennii,Plauti centũ & triginta fabulæ,Saturnalia,Syluę, Medea & Orpheus Lucani? Vbi Manlii Aſtronomica,Valgii & Cornelii Galli elegiæ,Licinii Calui Quintilia, Varronis Leucadia,Et Ceſennia Getulici? Quis habet Laberii, & P.Syri minos Cæſii Baſsi Lyricos,& Furii Bibaculi Iãbos? Quis Porcii Licinii,Valerii Aeditui,Cinnæ,Domitii Marſi,Pædonis Albinouani Epigrãmata? Perierunt magno poſterorũ diſpẽdio,grauiq; iactura. Et quum legamus non paucas oratorum centurias olim floruiſſe, unicus propè Cicero diis calamitatẽ noſtrã miſerantibus,nobis remãſit. Euanuerũt M. Aemylii Lepidi,Spurii & Lucii Albinorum,Albucii Sili,Licinii,Calui, duorum Carbonum,ac totidem Gracchorum orationes, cum Aſinii Pollionis declamationibus. Nec minore damno hiſtoriographorum opera exciderunt. Q. Curtius, Dion Caſsius, Herodianus, Liuius,Ammianus, Marcellinus ad nos peruenerunt,ſed fracti, manci, mutili & laceri. Amiſimus bellum Numantinum Aſellii Sempronii, Germanicum Aufidii Baſsi. Ex quadraginta

Qui multa ſcripſerant.

Styli diuerſitas.

Nomina eorum quorum opera extant.

libris

libris Polybii quinque tantum ſuperfuerunt. Quæ omnia quanto poſteritatis incommodo, quantaq; ruina perierint, uel cæco appareat. Hanc ergo cladem qualibuſcunque ſubſidiis reſarciamus, & quamuis maiores lõgo ſequamur interuallo, audeamus tamen. Propius ibimus, ſi ad ſumma nitamur, quàm ſi præſumpta deſperatione circa ima ſubſtiterimus. Faciamus quod à tribunis militum ſolet, qui quum egregios bellatores amiſerint, copias tamen diſpalatas quibuſcunque poſſunt homunculis inſtaurant, ne omnino uictoria cecidiſſe uideantur. Creſcet nobis maior gloria, quàm ſi nullam noſtri memoriam poſteris relinquamus. Vide cui probro ſe reddant obnoxios, quibus perpetuæ ſunt feriæ, quiq; compreſsis manibus ſedent, & in otio contrahunt marcorem. Contra uerò quantum famæ ſibi compararint, in quot annos ſuum propagauerint nomẽ, qui nullum temporis punctum fructu uacuum permiſerunt fluere. Plinius iunior perire omne tempus arbitrabatur, quod non impertiretur ſtudiis. Apelles nullam diem ducebat ſine linea. Porcius Cato deteſtari ſolebat, ſi qua dies inanis per incuriam effluxiſſet. Qu. Hortenſius orator nullum diem abire ſinebat, quin uel in foro diceret, aut extra forum meditaretur. Tantum erat gloriæ & uirtutis ſtudium apud maiores. Quorum ueſtigiis ſi uellemus inſiſtere, magna paſsim foret expectatio, bonas artes iure quodam poſtliminii de ſitu in nitorem redituras. Sed omnia peſſum eũt, quia nos Gulæ mancipia, & Epicuri de grege porci, nihil aliud ſtudemus, quàm ut paſcamus uentrem, corporum tenus curioſi. Satis eſt, ſi probè ſaginati appareamus populo, poſteritatis nulla cura: quaſi uerò nobis tantum nati ſimus, neque patriæ aut amicis quicquam debeamus. Sumus Tygribus maſculis non multum diſsimiles, quibus nulla eſt ſobolis ſuæ cura. Supereſt ut aliquid de Hiſtoria dicamus, quam ideò ſumus aggreſsi, quòd apud Gellium dicat Phauorinus, uiuendum eſſe moribus præteritis, qui cognoſci nequeunt, niſi maiorum intelligatur uita. Intelligi autem non poteſt, niſi per manus relinquatur nepotibus. De cuius utilitate multis uerbis non eſt differendum. Hoc omnes tanquam ſuos ungues tenent. Facit in primis, ut dum eorum uitam legimus, qui ſua culpa in diſcrimen aliquod ceciderunt, aliena fruamur inſania, & pedem ab his reuocemus, quæ aliis naufragium attulerunt. Nunquid ſuaue eſt alieno infortunio ſibi præcauere? In tranſitu fluuiorum qui primi tentant uadum, aleam fortunæ periculoſam ſubeunt. Qui à tergo

Otium uitãdũ.

Hiſtoria utilitas.

tergo ſequuntur,poſſunt periculum declinare, ſi uelint. Si nihil haberemus de antiquitate,quam uiuendi conſuetudinem ſequeremur? Eſſemus uetuſtiſsimis illis Arcadibus ſimiles, quibus quoniam nulla erat rerum experientia,nulla cognitio,belluino more degebant,ac nudi uagabantur.Quos qui ad meliorem cultum redegerunt,in deorum indigitamenta relati ſunt. Præterea nulla eſt ars aut diſciplina, quæ maiorem ſine tædio uoluptatem afferat. Medicinam pleriq; obducto ſupercilio contractiſq; naribus auerſantur ut immundam,& olenté putidè, ipſoſq; medicos cum nauſea refugiunt, uelut ſcarabeos ſtercori bubulo ſe impenetrantes,& cum uulnerariis aliquid habentes commune, qui ſanioſa tractant ulcera, & admotis manibus ipſum pus exprimunt. Vtriuſq; iuris & legum ſtudia pleriſq; non admodum probantur, quòd lucri magis quàm uirtutis cauſa appetantur. Theologiam faſtidiunt quàm plurimi, ut laborioſam & nimis tetricam,quòd nihil habeat feſtiuum, nihil marcentem lectoris ſtomachum irritans. Cuius etiam ſectatores in contemptum, & riſum uenerunt,quòd mortalium uideantur inſolétiſsimi,& neminem præ ſe ducant hominem,ſeq; primos omnium rerum eſſe uelint.Contrà uerò Hiſtoriam nulli refugiunt,amplectuntur omnes,nulli non lubenter audiunt.Cuius ſcriptores tãto quondam in pretio fuerunt, ut ad audiendum Liuium, non humiles ſolùm & gregarii homines, ſed clariſsimi quoque principes ab extremis Hiſpaniarum finibus Romam uſq; turmatim uenerint. Ioſepho propter libros de captiuitate Iudaica ſcriptos, Romani ſtatuam erexerunt. Antipater Hieropolitanus Seuero principi, Clitarchus Alexandro,Dexter Theodoſio, Amyntæ Macedonum regi Hellanicus Mitylenæus,Eratoſthenes Cyrenæus Ptolemæo Euergeti,ob ſcriptas hiſtorias cœperunt familiareſcere. Nec aliam ob cauſam Demetrius Poliorcetes Hieronymũ Rhodium magna mercede ſibi domeſticum fecit.Si quis dicat iam eſſe nobis affatim autorum, qui hoc ſcribendi genus ſecuti ſunt, reſpondebo nullum propterea detrimentum ex copia naſci. Si quem pœniteat meæ lectionis, aliò ſe conferat. Nolo quéquam iurare in uerba mea. Inſulſus eſt,& caret naſo, qui nequit eligere,quod eſt ſibi uſui,aut refugere,quod detrimento.At carere potuiſſemus hoc opere.Et maximo poſſemus autore. Vna & altera ueſtis poſſunt homini ſufficere, aliæ tamẽ propterea non reiiciuntur.Scripſerant de geſtis Alexandri Clitarchus,Polycratus, Oneſycritus, Antigenes, Iſtrus, Ariſtobolus, Cares, Philippus Chalci

Hiſtorici in pretio habiti.

Familiareſcere.

Geſtorũ Alexandri Magni ſcriptores.

Chalcidenſis, Ptolemæus, Antidides, Philo Thebanus, Antiſthenes, Menechmus Sicyonius, Nymphis Heracleotes, Potamõ Mitylenęus, Sotericus Aſites, Arrianus, Plutarchus. Neq; tamẽ probro datum eſt Curtio, quod eandẽ retexuerit telam. Vide quot habent præcones Imperatorum uitæ, ut pręter alios obſcurioris famæ, Tranquillum, Dionem Caſsium, Aelium Spartianũ, Iuliũ Capitolinum, Aelium Lampridium, Vulcatium Gallicanũ, Trebellium Pollionem, Flauium Vopiſcum, Sextum Aurelium Victorem, Eutropium, Paulum Diaconum, Ammianum Marcellinum, Pomponium Lætum, & noſtra ætate Baptiſtã Egnatium. Qui tamen omnes eundem torſerunt funem, incudem omnes eandem tutuderunt. Vitas quoq; Romanorum Pontificum ſcripſere quàm plurimi, ut Damaſus, Anaſtaſius, Guido Rauennas, Sigisbertus monachus, Hugo Florianus, Sicardus præſul Cremonenſis, Gotfredus Viterbienſis, Martinus Carſulanus, Lãdulphus Carnotenſis canonicus, Sazomenus presbyter, Geruaſius Ricobaldus, Ptolemæus Lucenſis, Antonius præſul Florẽtinus, poſtremò Platina, Latini omnes, præter Græcos, Euſebium Cæſarienſem, Sozomenum Salaminium, Socratem Cõſtantinopolitanum, & Zonorã. Quos ſi ſecutus fuero, quis erit obiurgationis locus, quæ mei culpãdi ratio? Qui cauſabitur plura nunquã ſcriptorum, quàm nunc extitiſſe monumenta, ibo inficias. Vnde ergo ſeptingenta uoluminum milia ſibi collegiſſet Ptolemæus Philadelphus? Vnde tria milia Tyrannion grammaticus? Cui etiam opinioni ſi accederem, propterea tamen non faterer mittendum eſſe literis & labori repudium. Stultè mihi ſuadere uidentur, qui aiunt tantiſper ſupprimenda eſſe opera, dum conceſſerimus fato. Quis meum defuncti opus emaculabit? Quis addet aut detrahet, ubi poſtulabit locus? Quis inuertet, ſi oporteat, aut in his recantabit, quæ non probabuntur populo? Quis cum laruis luctantium calumnias refellet? Ad hæc palàm eſt multos eſſe ardeliones, qui quum ſtudio laudis immoriantur, neq; tamen aliquid dignum laude parturire ualeant, inſtar Horatianæ corniculæ plumas ſuffurantur alienas, ut neſcio quis mihi notus, cuius nomini parco, qui ex aliquot meis qualibuſcunq; Dialogis frugem ſibi fecit, laudem præripuit, & alieni laboris ſolus gratiam hauſit. Quod omnium confeſsione tam turpe eſt, quàm iniquum eos metere, qui ſementem non fecerunt. Sed ut hæc omittamus, certam in ſpem uocor multa in hoc opere culpatum iri, multa fore, quæ prodigioſa aut etiam incredibilia hominum ui

Vitas Romanorum Ponti. qui ſcripſerint.

Bibliotheca memorabiles.

debun

debuntur iudiciis. Quæ ſi recta uideantur, non pudebit me cum Steſichoro palinodiam canere, aut certe incudi reddere. Capita plerunq; modicis de rebus adieci, ut de lenonibus, ancillis, abſtemiis, cocis, & multis eius farinæ. Quod ſi quis rideat & notet carbone, ad cauſæ meæ patrocinium iubebo eos in mediū prodire, qui ex minimis itidē rebus ſcribendi argumenta deſumpſerunt. Edidit Antonius librū de ſua ebrietate: Homerus unum de laudibus uini, alterum de bello ranarū: Ephrē Syrus de uituperatione riſus: Marciō Græcus de raphano, Pythagoras de bulbis, Diocles de rapo, Phanias phyſicus de urtica. Quod ſi non arguūtur feciſſe, nec adſcribendū erit uitio, ſi minimarū rerū quādoq; hiſtorias collegero. Ne tamē erratis meis ubiq; patrocinari & fauere uidear, unū eſt in quo ipſe culpā agnoſco, quòd Græcas hiſtorias Latinis, Latinas barbaris, & oratoria poëticis, paſſim confudero. Quod à me factū eſt, non inſcitia, ſed laboris magnitudine, cui quum nequirem ſupereſſe, parendū fuit neceſsitati. Iam ſatis luctatum eſt cum maledicis. Nunc ſupereſt, ut ad te noſtra dirigatur oratio, Gaufrede literatiſsime, dicāq; quid me mouerit, hanc operis mei præfationē egregio tuo nomini conſecrare. Hoc fecit illud literarū & uirtutis ſtudiū, quo à teneris annis totus prurire cœpiſti, & conflagrare, doctosq; omnes germina quadā beneuolētia proſequi. Exiſtimabam præterea fore mihi uituperio, ſi nō reminiſcerer tuæ beneuolentiæ, qua me tyrunculum, & in primis literis collegam tuum ſupra fidē amabas, idq; adeò, ut cæteros omnes cōdiſcipulos præ me uno nihili faceres. Vbicūq; tibi occurrebā, nunquā ſine riſu me alloquebaris. Dextrā (quod dici ſolet) à tertio uſque ingere mihi porrigebas, magnū & euidens tui candoris, tuæq; amicitiæ argumentū. Præterea, Blaſius Madronetus Securiacus, tuus cliēs, bonarū literarū auidiſsimus helluo (ut de Vticenſi Catone ſcribit Cicero) nominis tui præco aſsiduus, non deſiſtebat quotidie me præſente multa de uirtutibus tuis, multa de literarū & literatorū amore, immodicè prædicare, meiq; amorē indies tibi creſcere affirmabat iuramento. Quo ductus argumēto docere uolui me nō eſſe ex eorum grege, qui beneficium nunquàm agnoſcunt, & apud quos interit ſtatim gratia. Quod famuli tui munus tam ſyncera fronte accipies, quàm beneuolo datur animo. Vale homo perpaucorum hominum, clariſsimæq; uirtutis & literaturæ. Et ſcribendum in calce huius operis tuo nomini Epigramma expectes aliquantiſper.

MORTEM QVI SIBI VARIIS MODIS CONCIVERVNT, *aut ſe alijs commiſerunt occidendos.*

LVCRETIA pu̇ella, rarum Romanæ caſtitatis lumen, ægrè ferens puriſsimum ſuæ pudicitiæ florem ab infami & turpiſsimo tyranno Tarquinio iuniore Tarquinii Superbi, Romanorum propterea regum ultimi filio fuiſſe corruptum, & ſtupratum, impatiens acceptæ iniuriæ palàm ſe occidit, fecitq́; ut populus ſcelus ulciſceretur, & regum principatū excuteret. Cuius mortis quotieſcunq; uenit in mentem, lacrymis nequeo temperare, ſed nec puellæ ſatis miſereri, aut ſtupratorem conuiciis ad ſaturitatem aſpergere, ac deuouere. Claudianus libr. 1. in Eutropium, Viſceribus fruſtra caſtum Lucretia ferrum Merſit. Stroza pater lib. 1. Eroticôn. Vlta nefas animo, propriaq; Lucretia dextra, Inuicto occurret clara pudore tibi. Sabellicus. Nec ferro occumbens caſto traiecta cruore Fœdaſſet patrios moriens Lucretia uultus.

Liuius lib. 1.

Lucretius poëta Phyſicus ſumpto amatorio poculo, eò furoris raptus eſt, ut manum ſibi intulerit, natus annos plus paulò quadraginta. Quinetiam eo, priuſquam moreretur, delirio, diu antè fertur laboraſſe: neq; ad ſcribendū carmē animū appuliſſe, niſi interſecta, interuallataq; inſania. Politian' in Nutricia,

Nec qui phyltra bibit, nimioq; inſanus amore,
Mox ferro occubuit, ſic mentem amiſerat omnem.

Cælius libr. 9. cap 16. & Euſebius in Crinitum.

M. I. Brutus unus ex his, qui Cæſarem XXIII. uulneribus in ſenatu confoderunt, ab Auguſto & Antonio Iulii mortem ulciſcentibus apud Philippos expugnatus, deſperata iam uictoria manū ſibi intulit, iuuante Stratone rhetore, anno ſuæ ætatis trigeſimo, ne in manus inimicorū ueniret. Pamphilus Saxus:

Se gladio fodit Brutus, Cato fodit & ille,
Quem timuit Cæſar, quem coluere patres.

Qui rei hiſtoriam auidius ſitiuerit, eat ad Plutarchum.

Portia filia Catonis, audita morte Bruti mariti apud Philippos interfecti, ferrū popoſcit ad in[illegible]dam mortem. Quod quū amici recuſaſſent, carbones hauſit [illegible]audito mortis genere uitam finiuit. autores Plutarchus & [illegible] Max. Martial. libr. 1. Epi.

Coniugis

Coniugis audiſſet fatum quum Portia Bruti,
Et ſubſtracta ſibi quæreret arma dolor,
Nondum ſcitis (ait) mortem non poſſe negari,
Credideram ſatis hoc uos docuiſſe patrem.
Dixit, & ardentes auido bibit ore fauillas.
I nunc, & ferrum turba moleſta nega.

C. Caſsius poſt interfectum Cæſarem ab Antonio & Auguſto bello petitus, caſtra cum Bibulo iunxit apud Philippos. Verùm quum inclinatam uideret aciem, ultro ſibi mortem intulit, eodem pugione quo in Cæſarem uſus fuerat, autore Plutarcho, uel (ut alii malunt) Pindaro liberto iugulãdum ſe præbuit. Quod probat Iouianus de fortitudine bellica, dicens: Potuiſſet Caſsius (etiam ſi Brutus ceciderat) reparare exercitum, nec tam repentino conſilio, famulo iugulum ſuum præbere.

M. Antonius audita per falſum rumorem Cleopatræ morte, ſeipſum gladio confodit, partim amore uxoris, partim deſperatione rerum, quòd ab Auguſto uictum ſe ægreferret. De hac morte Paulus Oroſius ſic inquit: Antonius ſe ferro tranſuerberauit, ac ſemianimis ad Cleopatram in monumentum (in quod ſe mori certa cõdiderat) perlatus eſt. Item Propertius lib. 3. Caſtraq; Peluſi Romano ſubruta ferro, Antoniq; graues in ſua fata manus. Item Suetonius in Auguſto: Obſeſſaq; Alexandria, quò Anto[illegible]m Cleopatra confugerat, breui potitus eſt. Et Anton[illegible]dam ſeras conditiones pacis tentantem, ad mortem adegit, uiditq; mortuum. Item Eutropius lib. 7. rerum Romanarum: Victus eſt, inquit, ab Auguſto nauali pugna clara & illuſtri apud Actium, qui locus in Epyro eſt, ex quo fugit in Aegyptum, & diſperatis rebus, quum omnes ad Auguſtũ tranſirent, ipſe ſe interemit. Hoc multis uerbis proſequitur Plutarchus in eius uita.

Cleopatra mortuo Antonio marito, ubi intellexit ſe ab Auguſto in triumphum reſeruari, cauſa declinandæ eius ignominiæ, brachium aſpidi mordendum præbuit, Cæſare Pſyllos ueneficos, qui ſerpentis uenenum è uulneribus hauſtu reuocarent, & exugerent, fruſtra admouente. Plutarchus ſcribit eam habuiſſe uenenum in laminula quadam concaua, quam ſub crine occultabat: ſed tamen neque corpus deformatum, nec aliud ullum apparuiſſe ueneni ſignum: nec aſpidẽ ab ullo conſpectã, ſed tractus duntaxat uiſos, ipſiusq; brachium duas notas habuiſſe leuiter impreſſas, & humidas. Quibus Cæſar uidetur fidẽ

dediſſe.Nam in triumpho,Cleopatræ imaginem tulit cũ aſpide mordicus affixa.Propertius de ea lib.3.ſic inquit:Fugiſti tamen in timidi uaga flumina Nili, Accepere tuæ Romula uincla manus,Brachia ſpectaui ſacris admorſa colubris,Et trahere occultum membra ſoporis iter.Itẽ Horatius lib.1.Car.Fortis & aſperas tractare ſerpentes,ut atrum Corpore combiberet uenenum. Deliberata morte ferocior ſæuis Liburnis, ſcilicet inuidens Priuata deduci ſuperbo Non humilis mulier triumpho. Vide Plinium lib.21.capite 3.

Neæra & Charmione Cleopatræ ancillæ, ſpontaneam dominæ mortem imitatæ ſunt, autore Plutarcho. Ac ſemiuiuæ repertæ,reginæ iam mortuæ coronã capite delapſam reponentes,immodico magni animi argumento.

Cato unde dictus. Cato Vticẽſis minor, primi pronepos, dolẽs & grauatẽ ferens Põpeiũ (cuius partes fouebat) à Cæſare(cui aduerſabatur) ſuperatũ,ſuo quoq; gladio incubuit, lecto prius Platonis Phædone de Animæ immortalitate. cuius audita morte Cæſarẽ dixiſſe ferũt,& ſe Catonis inuidere gloriæ,& ſuę Catonẽ inuidiſſe.Sic autẽ abiit de uita,ut teſtimonio Ciceronis, cauſam moriẽdi nactũ ſe eſſe gauderet plurimũ. Dictus eſt Vticenſis ab Vtica urbe Africæ,in qua ſe occidit,autoribus Plinio, lib.5.& Gellio, lib.13.De eius morte pleriq; meminerũt.Lactãtius 3 Multi ergo, inquit,ex his,qui æternas eſſe animas ſuſpicabãtur, tanquàm in cœlũ migraturi,ſibi ipſis manus intulerũt, Ex Romanis Cato, qui fuit in omni ſua uita Socraticæ uanitatis imitator. Itẽ paulo pòſt,Homicidæ,inquit,illi omnes philoſophi,& ipſæ Romanę ſapiẽtię princeps Cato,qui antequàm ſe occideret,perlegiſſe Platonis librũ dicitur, qui eſt ſcriptus de Aeternitate animarũ.

Cicero lib.9. Epiſtol. C.Carbo propter perpetuã in populari ratione leuitatem, morte uolũtaria ſe à ſeueritate ciuiũ uindicauit. Quoniã autem duo eiuſdẽ nominis fuerũt,ambo magni oratores, nõ cõſtat mihi ſatis,uter duorũ uitam ſponte reliquerit.Cicero de cla.Orat.

Volaterra. P.Craſſus Craſsi oratoris frater,iuriſperitus,quum factionem ſequeretur Marianam, ne in manus inimicorum incideret, ſe ipſum interemit.

Idem Vol. P.Licinius Craſſus Conſul contra Ariſtonicum Eumenis filium profectus, exercitu ſuo profligato barbarum quendã ad inferendam ſibi mortem prouocauit,ne ab hoſtibus traheretur captiuus.

Liuius lib.3. App. Claudius Regillianus, ſtuprata Virginia Virginii

Centurionis filia, in carcerem à populo crimen ulciſcente coniectus, ſibi manus intulit.

Cor. Merula flamen dialis, partiũ Syllanarũ, ingreſſo urbem Mario, uenas, in Iouis æde ſibi ſuccidit, ut contumelioſæ mortis damnationem effugeret. Autor eſt Valerius Maximus.

Dolobella Cęſarianus, interfectorum Cæſaris hoſtis acerrimus, multis prælijs in Syria cum Caſsio congreſſus eſt, à quo poſtremò uictus, gladio ſe tranſuerberauit, cauſa declinandæ maioris ignominiæ. *Appianus lib. 4. bel. ciuilium.*

Fl. Fimbria ciuis iniquiſsimus, Aſiam prouinciam ingreſſus, arreptis imperii inſignibus, à Sylla poſtmodũ Pergami oppreſſus eſt, & à corrupto exercitu deſtitutus. Itaq; rerum deſperatione ſibi mortem intulit.

Lucinius Macer prætorius, repetundarum poſtulatus, ubi per nuntium intellexit Ciceronem ſibi aduerſari, faucibus laqueo conſtrictis uoluntaria morte pœnam præuenit. Autor Val. Max. de Mortibus non uulg.

T. Manlius non is qui filium ſecuri percuſsit, ſed alter Iuris pontificii peritus, iudex inter Macedones accuſatores & filium Silanum conſtitutus, audita cauſa ita pronuntiauit: Quum probatum ſit, Silanum filium meum pecuniam accepiſſe, ipſum Repub. & prole mea indignum iudico. Itaq; Silanus à patre repudiatus, dolore animi ſe ſuſpendit proxima nocte: cuius exequiis neq; pater interfuit, neq; ſuadentibus ut adeſſet, aures præbere uoluit. Autor Val. Max. de Seueritate.

Fuit alter L. Silanus Claudii principis gener, qui erepta ſibi Octauia, dataq; Neroni, præ dolore gladio ſuo incubuit, idq; die nuptiarũ, ad augẽdã inuidiã. Autor Cor. Tacitus lib. 12.

C. Marius Iunior à Sylla è Mithridatica uictoria redeunte cum toto exercitu fuſus, in oppidum Præneſte ſe recepit. Vbi obſeſſus, quum nulla effugii pateret rima aut uia ſalutis, ſe Pontio Teleſino præbuit iugulandum. autor Liuius. Priuſquam autem Sylla rediret in urbem, Marius uniuerſam propè nobilitatẽ interfecerat. Quæ res fuit in cauſa, ut ſuperatus ueniam deſperaret. Ferunt Syllam ex eiuſdem exercitu duodecim milia morti dediſſe.

Gn. Gnorbanus uictus à Sylla exulauit apud Rhodios. Vbi cõprehẽſus ſeipſum interemit. Ideo autẽ à Sylla bello petitus eſt, quòd eius legatos de pace uiolauerat, autore Liuio.

Oppia Veſtalis ſtupri cõperta, ſibi mortẽ intulit, grauioris

b 2 ſupplicij

ſupplicii metu, ne ſcilicet uiua ſub terra defoderetur inſtar Floroniæ alterius puellæ.

Oreſtilla M. Plauciũ maritũ in Aſiam cũ LX. nauibus profectum ſecuta, Tarẽti ex morbo deceſsit. Cuius dum celebrarẽtur exequiæ, & cremaretur cadauer, Plautius doloris impatiẽs, & appetẽs mortis, in rogũ ſe cõiecit: quẽ togatũ calceatũq; corpori uxoris iunxerũt amici. Autor Val. Max. de Amore coniugali.

Pomponius Atticus eques Ro. Ciceronis amicus, in ultima ſenectute morbo correptus, ſeipſum cibi abſtinentia necauit. Multa fuerũt in eo laude & cõmendatione digna, quæ quãuis ab inſtituto ſint aliena, placet tamen in mediũ afferre, ut legentiũ proſint moribus. Tanta imprimis fuit erga domeſticos facilitate, ut iurauerit cũ matre nonagenaria ſe nunquã in gratiam rediiſſe. Cum ſorore pariter nullã geſsit ſimultatẽ: dictitans cũ his minime iraſci oportere, quos diligas. Abſtinẽtia præterea ſingulari, uitaq; à luxu, ambitione & cupiditate rerũ aliena, ut qui præter patrimonium nihil unquàm appetiuerit, nihil ædificauerit, nihil emerit. Fuit & litiũ maxime fugiens: popularesq; factiones Vatiniano proſequebatur odio. Propterea quũ uidiſſet Rempublicã tumultu Cinnano turbatã, Athenas cõceſſit, ut illic tranquillè uiueret, nemine ſtudia interpellante. Eruditis omnibus mirũ in modũ fauit, adeò ut pulſum ab urbe Ciceronem, & Brutum fugiẽtem magna iuuerit pecunia. Mendaciũ nec dicebat, nec etiam poterat pati. Quapropter omnes inimici res ſuas ei curãdas dabant, & ſeruandas. Cor. Nepos in eius uita.

Taurea Iubellius, Campanus capta à Fuluio Capua, cõiugem primũ ac liberos, poſtremò ſeipſum ad pedes Imperatoris gladio transfixit, ne quid indignum aut ignominioſum captiuus pateretur. Autor Liuius.

Fannius Cepio deprehenſus in coniuratione aduerſus Auguſtum, ſibi mortem conſciuit. Martialis lib. 2.

Hoſtem quum fugeret, ſe Fannius ipſe peremit:
Hic rogo non furor eſt, ne moriare mori?

Aria mater (nam fuit eiuſdem nominis filia) damnato Pæto marito, fodit corpus gladio: quem uulnere educens ipſi Pæto querenti dedit, ut idem pòſt faceret. Martialis lib. 1. Caſta ſuo gladium quum traderet Aria Pæto, Quem de uiſceribus traxerat ipſa ſuis, Si qua fides, uulnus quod feci non dolet, inquit, Sed quod tu facies, hoc mihi Pæte dolet.

Feſtus Domitiani amicus, dum mentagra uſq; ad deſperationem

tionem remedii laboraret, gladio ſe traiecit, prius tamē amicos conſolatus. Quam eius mortem Martialis lib.1. ſic deſcribit:

Indignas premeret peſtis quum rabida fauces,
Inq; ipſos uultus ſerperet atra lues, &c.

Cor. Gallus poëta elegiographus, Vergilii amicus & coætaneus, ab Auguſto præfectus Aegypti deſignatus, Thebarū ciuitatem ſpoliaſſe dicitur. Propterea quum repetundarū poſtularetur, furtiq; & populatæ accuſaretur prouinciæ, nobilium indignationē formidās, ſibi mortē intulit anno ſuæ ætatis XLIII. Autor Ammianus Marcellinus, qui lib.17. rerū geſtarum ſic inquit: Longè autē poſtea Cornelius Gallus res tenēs Romanas, Aegypti procurator, exhauſit ciuitatē plurimis interceptis. Reuerſusq; quum furtorū arceſſeretur, & populatæ prouinciæ, metu nobilitatis acriter indignatæ (cui negotiū ſpectandū dederat Imperator) ſtricto incubuit ferro. Item Ouidius lib.3. Eleg. Tu quoque ſi falſum eſt temerati nomen amici Sanguinis, atque animæ prodige Galle tuæ. Item Politianus in Nutricia: Ceu Galli Mimā Citheris Perſonā falſæ laſciua Lycoridos affert In ſcænam, & docto clauſam ſe iactet amanti, Dū miſer ipſe ſuo fodiat præcordia ferro. Itē Propertius lib.2. Et modo formoſa, qui multa Lycoride Gallus, Mortuus inferna uulnera lauit aqua. Alia tamē cauſa ad inferēdā ſibi mortē motum uolunt pleriq;, quòd ſcilicet Auguſti domo ei fuiſſet interdictū, ut ſcribit Trāquillus. Alii ob linguā nimis effrænā. Quod & Ouidius uidetur pbaſſe, ubi ait: Nō fuit opprobrio celebraſſe Lycorida Gallo, Sed linguam nimio non tenuiſſe mero.

Sylius Italicus poëta, incurabilis morbi tædio, uoluntariam oppetiit mortem annos natus LXXV. Politianus in Nutricia de eo ſic ſcribit: Ipſe obiit plenusq; æui, natoq; ſuperſtes, Aſpera congenito fixus ueſtigia clauo.

Sophronia Romana, Chriſtiana Lucretia, quum uim Decii principis ſibi quotidie inſidiantis non poſſet declinare, arrepto gladio per conſenſum mariti ſe confodit. autor Euſebius.

Nero Domitii & Agrippinæ filius, fax totius orbis, impuraq; ſcelerum omnium ſentina, poſt maiora numero flagitia hoſtis patriæ à ſenatu iudicatus, ne quid ſuis meritis dignum pateretur, aut collo in furcam coniecto uirgis cæderetur (ut ait Eutropius) urbem egreſſus, ſequentibus Phaone, Epaphrodito, Neophitoq; & Spadone Sporo, ſemet ictu gladii tranſegit, ad quartum urbis miliarium, adiuuante trepidantem manum im-

puro Eunucho. Periit autem anno ætatis ſuæ XXXII. Cuius interitu uniuerſa Roma adeò gauiſa eſt, ut plebs induta pileis manumiſsionum, tanquam ſæuo exempta domino triumpharet. Auſonius: Matricida Nero proprii uim pertulit enſis. Sidonius: Matricida Nero proprio ſe percutit enſe. Pontanus de ſtellis lib. 3. Sic errant miſeri manes, atq; umbra Neronis: Sic Otho, quiq; in ſe ferrum ſtrinxere nefandum. Suetonius ait eum in inferenda ſibi morte adiutum fuiſſe ab Epaphrodito à libellis, Eutropius à Sporo.

Otho Imperator quãuis molliſsimè ſemper uixiſſet, adeò ut ad muliebres accederet munditias, uictus tamẽ à Vitellio apud Bebriacum, auſus eſt ſibi mortẽ conſciſcere, quamuis multas haberet copias, poſſetq; uictoriam ſperare. Quod feciſſe odio bellorũ ciuiliũ dicitur. Propterea Martialis lib. 6. eius mortẽ Catonianæ anteponit. Cato enim interfecit ſe Vticæ, copiis iã profligatis, ne in hoſtes incideret. Otho uerò adhuc integro exercitu, ne bella ciuilia gererentur. Verba Epigrammatiſtæ ſunt hæc;

Quum dubitaret adhuc bellis ciuilis Enyo,
  Forſitan & poſſet uincere mollis Otho:
Damnauit multo ſaturum iam ſanguine Martem,
  Et fodit certa pectora nuda manu.
Sit Cato (dum uiuit) ſanè uel Cæſare maior:
  Dum moritur, nunquid maior Othone fuit?

De huius Imperatoris morte alii quoq; meminerunt. Iouianus lib. 3. de ſtellis, ut ſuprà. Itẽ Sextus Aurel. Victor: Hic (inquit) à Vitellio primũ apud Placentiam, dehinc apud Bebriacũ uictus, ſemet gladio trãsfixit, anno ætatis ſuę XXXVII. Adeò amabilis militib' propriis, ut pleriq; corpore, eius uiſo ſuis manib' mortem ſibi cõſciuerint. Itẽ Auſonius: Mox Otho famoſus, clara ſed morte potitus. Tranquillus quoq; in eius uita ſic inquit: Poſt hæc ſedata ſiti, gelidæ aquæ potione, duos arripuit pugiones, & explorata utriuſq; acie, quum alterũ puluino ſubdidiſſet, forib' adopertis arctiſsimo ſomno quieuit. Et circa lucẽ demum expergefactus, uno ſe traiecit ictu infra læuam papillam. Irrumpentibusq; ad primum gemitum, modò celans, modò detergens plagam, exanimatus eſt, & apud Veliternam (ita præceperat) funeratus, XXXVIII. ætatis anno, & XCV. die imperii.

Appianus lib. 2. Petreius dux Pompeianus à Cæſare in Hiſpania ſuperatus, ſe ferro & inedia interemit.

Labeo Marſus in calamitate Macedonica (quũ celer hoſtis

preme

premeret) ſeq; natumq; gladio traiecit, ne uictoris Octauii uultum ſuſtineret. Autor Pontanus de fortitudine bellica.

Gordianus ſenior audita filii morte (qui pro patria in bello occubuerat) laqueo ſe ſuſpendit iam octogenarius: partim dolore amiſsi filii, partim ne traheretur captiuus. Ammianus Marcellinus lib. 26. In Africa (inquit) ſuperior Gordianus in imperium raptus, aduentantium periculorum angoribus implicatus, uitam laqueo ſpiritu intercluſo profudit.

Galerius Imperator, quū Chriſtianos omnibus (quibus poterat) tormētis affeciſſet, tandem in morbū incidit, cuius impatiētia, gladio ſibi latus aperuit. Baptiſta Egnatius ait illud tedium uitæ ei irrepſiſſe ex genitalibus paulatim putreſcentibus.

Valerius dum cum Valeria Tuſculana filia neſcius concubuiſſet, agnita poſtmodum culpa, ſe præcipitauit. Autor Ariſtides apud Plutarchum.

Papyrius Romanus quum ſororem Canuſiam grauidam feciſſet, & illa gladio à patre miſſo ſibi corpus confodiſſet, ſeipſum quoq; mortuæ ſorori dedit comitem. Autor Chryſippus lib. j. Rerum Italicarum apud Plutarchum.

P. Catienus Philotimus patronum adeò dilexit, ut hæres omnibus bonis inſtitutus in eius rogum ſe coniecerit. Autor Plin. lib. 7. cap. 36.

M. Lollius infamatus regum muneribus in toto Oriente, interdicta amicitia à C. Cæſare, Auguſti filio uenenum bibit. Plin. lib. 9. cap. 35.

Idem Plinius lib. 36. cap. 24. ſcribit Cn. Proculeium Auguſti Cæſaris familiarem in maximo ſtomachi dolore, gypſo poto conſciuiſſe ſibi mortem.

Catulus Luctatius orator, q Marii collega fuerat in conſulatu, & de Cymbris unà triumphum egerat, ab eodem poſtea mori iuſſus, incluſus domi, accenſis carbonibus ſe ſuffocauit, Autor Plutarchus in Mario, & Valerius Maximus.

Agrippina à Trierarcho, aliiſq; Neronis ſatellitibus interfecta, Mneſter eius libertus ſe ferro transfegit. Incertū charitate in patronam, an metu exitii. Autor Cor. Tacitus lib. 14.

Adnotatū eſt in Chronicis M. Portium Latronem præſtanti uirum memoria, duplicis quartanæ tædio manū ſibi admouiſſe, atq; ita functum fato.

Labienus poëta uidens libros ſuos ob nimiam carpendi libertatem publico decreto comburi, ſuis ſuperuiuere non potuit

monumentis,ac propterea ſpontaneam oppetiit mortem.

Meſſala Coruinus orator, ante biennium quàm moreretur,ita memoriam ac ſenſum amiſit,ut uix pauca uerba coniungeret. Ad extremum uerò enato circa os ulcere, inedia ſe confecit. Autor Cælius.

Longinus Adriani Imperatoris legatus,à Decebalo Dacorum rege(in quem certabat)circumuentus, ebibito ueneno ſeipſum interemit. autor Dion Caſsius.

Adrianus Imperator Maſtorem quẽdam barbarũ(quo propter robur & audaciã plerunq; uſus fuerat in uenationibus)partim minis,partim pollicitationibus impulit & coëgit,ut cædem ſibi inferret,circũſcripſitq; locũ ſub mamilla, quẽ Hermogenes medicus demõſtrauerat. Quo letaliter percuſſo,ſine dolore expirauit. teſtis idẽ Caſsius. Hoc autẽ fecit incredibili membrorũ omnium cruciatu impulſus,qui etiã morbi ſubtercutanei dolore multos è ſenatu prius extinxerat,ut ſcribit Sextus Aurelius.

Sabina Imperatrix eiuſdem Adriani uxor,ſeruilibus propè iniuriis ab eo affecta, ad mortem cucurrit uoluntariam, quòd tam immane ingenium, humanũq; generis perniciẽ pertuliſſet. autor idem Aurelius.

Florianus Imperator,qui Tacito ſucceſsit, dolens Probum militiæ peritum à magna exercitus parte fuiſſe electum, ſibi ipſi uenas incidit,effuſoq; ſanguine conſumptus eſt. autor idem Aurelius.

Iulianus Imperator factus in Italia,acto per coſtas pugione, in ignem ſe abiecit,eodem Aurelio teſte.

Diocletianus Imperator à Licinio & Conſtantino grauiter literis obiurgatus, quòd Maxentio diceretur fauiſſe, metu ignominioſæ mortis uenenum hauſit. teſtis idem Aurelius.

Magnentius à Conſtãtio Imperatore apud Lugdunum ſuperatus,admoto parieti gladio(ut ictũ iuuaret)corpus ſibi confodit. Quo audito Decentius eius frater præpoſtera laquei morte uitam finiuit apud Senonas. autor Pomponius Lætus.

Plinius lib. 10. cap. 18. Pater Licinii Cecinnæ, uir prætorius,ob diuturnę ualetudinis tædium ac dolorẽ,ſeſe opio necauit.

Empedocles Siculus poëta immortalitatem nouo mortis genere affectans,ſe in Aetnam coniecit. Vnde Horatius in arte: Dicam,Siculiq; poëtę Narrabo interitum. Deus immortalis haberi Dum cupit Empedocles, ardentẽ feruidus Aetnã Inſiluit. Itẽ Ouidius in Ibin: Aut tu Trinacrii ſalias ſuper ora Gygãtis,

Pluri

Plurima qua flãmas Sicanis Aetna uomit. Item Lactãtius lib. 3. de falſa ſapientia, cap. 18. Multi ex his qui æternas eſſe animas ſuſpicabantur, tanquàm in cœlũ migraturi eſſent, ſibiipſis manus intulerunt, ut Cleãtes, & Chryſippus, ut Zeno, & Empedocles, qui ſe in ardentis Aetnæ ſpecum intempeſta nocte deiecit, ut cum repentè nõ apparuiſſet, abiiſſe ad Deos crederetur. Item Politianus in Nutricia: Ceu maximus ille Aeriſonas &c.

Sardanapalus Aſſyriorũ rex ab Arbacto, ſeu Arbace præfecto, ob mollitiem, muliebresq; munditias (nam habitũ mentitus fœmineũ, inter puellas fuſos tractabat & pẽſa, omnesq; laſciuia anteibat, & libidine) bello petitus, ubi uidit res ſuas profligari, & peſſum ire, & iã ad triarios redigi, ne captiuus traheretur, pyrã in regia ingentem ſtruxit, eoq; cõportata ſupellectile, ductiſq; amicis domino ſupereſſe nolẽtibus, incẽdio ſe dedit: & hoc ſolo uirũ ſe docuit, quòd nõ expauerit mortẽ. Iuſtinus hęc. Ouidius in Ibin:

Inq; pyram tecũ chariſsima corpora mittas:
Quem finem uitæ Sardanapalus habet.

Sidonius: Non medis caput Arſacem profabor, Nec quàm diuite (quum refugit hoſtem) Arſit Sardanapalus in fauilla. Sabellicus in Hunnii originem:

Vltimus ille fuit regni corruptor auiti,
Cuius delicias, & mollia ſceptra ſuperbus
Non tulit Arbactus, ſed fortia comparat arma,
Aggrediturq; ſenem, uictũmque ad nobile fatum Compulit.

Archilochus poëta Parius, repudium ac repulſam paſſus in nuptiis Neoboles Lycambis filiæ ſibi promiſſæ, Iambis tum primùm à ſe repertis ſatyricè adeò & grauiter Lycambẽ ipſum deuouit, & inſectatus eſt, ut eum cum filia ad furcam impulerit. Vnde Horatius: Archilocum proprio rabies armauit Iambo. Et Ouidius in Ibin: Poſt modo ſi perges, in te mihi liber Iambus, Tincta Lycambæo ſanguine tela dabit. Politianus in Nutricia: – Licet atrem effuſus in iram, Ore Lycambiadas rabioſo occiderit Ambas Archilochus.

Iudas (ut omnes compertum habent) quum Deũ Iudęis prodidiſſet, & exili pecunia expoſuiſſet uenalem, tandem ad ſe rediens, & ſceleris perpendens grauitatem, deſperata uenia (quæ tamen proditi clementia ſperari poterat) ad laqueum properauit, & notiſsimo diuinæ ultionis argumento crepuit medius.

Cleombrotus, ſeu Theombrotus ex Ambracia, quum le-

giſſet opus Platonis de animarũ immortalitate à Socrate inſcriptum, ſponte ſe præcipitauit. Ouidius in Ibin: Vel de præcipiti uenias in Tartara ſaxo, Vt qui Socraticum de nece legit opus: Lactantius: Quid (inquit) Ambraciotes ille, qui quum eundem librum perlegiſſet, præcipitem ſe dedit, nullam aliã ob cauſam, niſi quòd Platoni credidit. Quod ſi ſciſſet Plato, ac docuiſſet à quo, & quomodo, & quibus, & quæ ob facta, & quo tẽpore immortalitas tribuatur, nec Cleombrotũ impegiſſet in mortẽ, nec Catonẽ. Cicero lib. 1. quęſt. Tuſc. Callimachi, inquit, Epigrãma in Ambraciotã Cleombrotũ eſt, quẽ ait, quum nihil ei accidiſſet aduerſi, è muro ſe in mare abieciſſe lecto Platonis libro.

Annibal Amilcaris filius, dux Carthaginenſium, poſt P. Cornelium Scipionem patrẽ Scipionis maioris ſuperatũ, Sempronium ad Trebiam, C. Flaminiũ ad Traſimenũ magnis cladibus affectos, P. Aemilium apud Cannas cũ toto exercitu deletum, Claudium Marcellũ occiſum, à Scipione Iuniore poſtremò uictus, & fugatus ad Antiochũ primùm, deinde ad Pruſiã Bithyniæ regẽ confugit. De cuius fide dubitans, quoniam uidebat Flaminium legatum à Romanis miſſum, ac ſe paulatim à militibus circunſeptum, uenenum (quod in anulo gerebat) hauſit.

Aſdrubal dux in tertio bello Punico à Scipione Aemiliano uictus, in medias urbis flãmas ſeſe cũ filiis iecit. Sed quoniã multi eius nominis fuerunt, uide ut de quo loquaris intelligas.

Ariſtarchus grammaticus Alexandrinus, homo doctiſſimus, quum hydropiſi laboraret, ſeipſum cibi abſtinentia interfecit, annos natus LXXII. Hic ille eſt Ariſtarchus, qui ſub Ptolemæo Philometore floruit, Olympiade CLVI. cuius & filium erudiit. Scripſit commentarios ſupra mille. Diſcipulus fuit Ariſtophanis grammatici. Fuit autẽ cenſura adeò critica ſeueroque iudicio, ut prouerbio locũ penè fecerit. eos enim uocamus Ariſtarchos, qui nihil non examinãt, & omnia diligẽter expendũt. Duos habuit filios Ariſtarchũ & Ariſtagoram degeneres, & patri omnino diſsimiles. Fuit alter eiuſdẽ nominis Tegeates poeta, Euripidis coætaneus, quem Aeſculapius morbo liberauit.

Ariſtarchi cenſura.

Calanus Indus unus ex Brachmanibus (quo nomine dicebantur Indorũ philoſophi) ex ipſa India ad Perſidem uſq; Alexandrũ ſecutus, ultrò & nullo cogẽte in rogũ ſe coniecit. Quod uidens Alexander, percontari cœpit, uellet ne aliquid mandare moriẽs. Tum ille, Nihil, inquit: Propediẽ te uidebo. Nec multis pòſt diebus Alexander ueneno interiit. Cic. lib. 2. quæſt. Tuſcul.

Calanus

Calanus Indus (inquit) indoctus ac barbarus in radicibus Caucaſi natus, ſua uoluntate uiuus cõbuſtus eſt. Idem lib. 1. de Diuina. Ad mortem proficiſcens Calanus Indus, quum incederet in rogum ardentem, O' præclarum diſceſſum, inquit, è uita, quum (ut Herculi cõtigit) mortali corpore cremato, in lucem animus exceſſerit. Quumq; Alexander eum rogaret, ſi quid uellet, ut diceret: Optime, inquit: propediem te uidebo. Quod ita contigit. Nam Babyloniæ paucis pòſt diebus Alexander eſt mortuus. Teſtes etiam Val. Max. de Miraculis, & Plutarch. in Alexandro.

Cleomenes dux Lacedæmoniorum ab Antigono uictus, ad Ptolemæum ſe recepit, à quo benignè primũ exceptus, poſtmodum à Nicagora proditionis accuſatus, in carcerem detruſus eſt. Vbi cum aliquot aliis uoluntariam oppetiit mortem. Mortuum rex pelle nudauit, & affixit cruci, autore Plutarcho. Herodotus ait Cleomenem à furis incipientem, ſe detruncaſſe, car- *Plutarchus in* neſq; è tibiis ad femora, è femoribus ad coxarũ uertebras pro- *Apoph.* ſcidiſſe, atq; in reſcindendo utero expiraſſe.

Dinocrates Meſſenius uicto primũ Philopomene Achęorũ duce, ab ipſis poſtremò Achæis ſuperatus, mortẽ ſibi intulit, ne in eorũ ueniret poteſtatẽ. autor Plutarchus in Philopomene.

Demoſthenes Athenienſis, dum Antipatri (qui Alexãdro ſucceſsit) odium incurriſſet, decerneretq; Demades ut capite plecteretur, aufugit in Calabriam Aegæi maris inſulam. Vbi ab Archia Tyrio comœdiographo & Antipatri ſatellitibus deprehenſus, ſumpto calamo, quaſi prius epiſtolam ad Antipatrum daturus, uenenum illic incluſum ebibit. Habuit Demoſthenes patrẽ eiuſdem nominis admodum pauperem, ut qui cultellos factitaret. Hic quum non eſſet apta ſatis pronũtiatione, multitudinẽq; & tumultum expaueſceret, prope littoris marini ſonitum dicere aſſueſcebat. Literam R. difficile enuntiabat, quam calculis in os coniectis proferre conabatur. Nunquàm dicebat, niſi præmeditatus: propterea de eo Pytheas prædicabat, Demoſthenis enthymemata lucernam olere. Non ignoro pleriſq; hoc uiſum iri ſuperuacaneum. Dabitur tamen uenia, Opera enim dedita excerpo, quæ ad doctrinam conferre uideo.

Eratoſthenes Cyrenæus, Callimachi poëtæ diſcipulus, & præfectus bibliothecæ Ptolemæi, quum diuturno quoq; morbo torqueretur, neq; remedium inueniret, cibum ſibi ſubſtraxit, & inedia ſe peremit, anno ſuæ ætatis LXX.

Menippus Phœnix philoſophus Cynicus, quum eſſet ex eorum

eorum numero, qui auri cupiditate pruriunt, & inexplebili rerũ libidine torrentur, amiſsis diuitiis laqueo uitam finiuit. Autor Diogenes Laërtius.

Mithridates Iunior, qui annis L V I. bellum cum Romanis uaria geſsit uictoria, poſt occupatam Aſiam, Q. Oppium, & Aquileium in uincula coniectos, Rhodum oppugnatam, Athenas per Archelaum præfectum occupatas, à Lucullo primùm, demum à Pompeio ſuperatus, poſtremò à Pharnace filio adoleſcente ingratiſsimo (qui à patre ad Pompeium defecerat) bello petitus & obſeſſus, uenenum hauſit. Quo nihil ad mortem propter ſumptum antidotum proficiens, auxilio Galli cuiuſdam militis Vitigis nomine ſe interfecit.

Monyma Mileſia, & Veronica Chia, duæ Mithridatis uxores, audita eiuſdem miſerabili fortuna, per Bochiden eunuchum, ambæ uitam ſpontè reliquerunt. Nam Monyma primum ſe ſuſpendit. Sed quum corporis grauitate confractus eſſet laqueus, O' execrãdum, inquit, diadema, quo neq; in tam triſti miniſterio uti poſsum. Bochidi poſtmodum ſe dedit iugulandam.

Veronica. Veronica uerò calicem ueneni hauſit, quo per uenas ſerpente, quum durius torqueretur & langueret, Bochidis quoq; auxilio accelerauit ſibi mortem.

Statyra quoq; & Roxana Mithridatis ſorores quæ annos ferè X L. uirginitatem ſeruauerant, hauſto ueneno fraternã mortem comitatæ ſunt. Poteſt tamen dubitari an eo perierint: quoniam Plutarchus ſcribit Roxanam à Statyra in puteum demerſam. niſi fortaſſe hoc ad alias eius nominis ſit referendum.

Critolaus dux Achæorum uictus à Q. Cæcilio Metello apud Thermopylas, ueneno ſibi mortem conſciuit. autor Liuius libro 52.

Nicias Dux Athenienſis, Imperator contra Syracuſanos cum Demoſthene miſſus, rebus infeliciter geſtis, captus eſt cum collega: amboq; in carcerem detruſi, ſibi manus intulere, ne hoſtibus eſſent ludibrio. Videtur autem hic Demoſthenes alter eſſe ab eo, de quo iam ſumus locuti.

Homerum poëtarum omnium facile principem ferunt, quum iam ſenio confectus ad quoſdam nautas diuertiſſet, propoſitumq; ab eis ænigma nequiiſſet diſſoluere, pudore motum ſe ſuffocaſſe laqueo. Quod ego planè iudico fabuloſum. Neq; enim credibile eſt, uirum illum philoſophiæ peritiſsimum tanta rerum experientia præditum, tam leui, tamq; nullo argumento uitam

uitam relinquere uoluiſſe. Nam quæ fuerat ignominia inanem & friuolam remigum quæſtionem ignorare? Imò uerò prudentiæ maiori tribuitur, nihil abiectis & ſemitariis hoc genus homunculis reſpõdere, quum uulgò diei ſoleat, Aſinum plura poſſe percontari, quàm reſpondere philoſophum. Quare neque hoc probo, neque comprobantibus pedariam fero ſententiam.

Athenienſes & Lacedæmonii quum de Thyrætium agro inter ſe contenderent, tandem ita pepigerunt, ut trecentis militibus ſummam rei committerent, qui ſua pugna omnium litem dirimerent. Vbi omnes interfecti ſunt, præter unum **Othryadem** Lacedæmonium qui ne ſolus in caſtra rediret, ſeipſum inter hoſtilia cadauera gladio confixit. autor Val. Max. de fortitudine.

Ferunt **Pontium Pilatum** patria Lugdunenſem, nefariæ in Chriſtũ ſententiæ meritas dediſſe pœnas, ſibiq; mortem intuliſſe. Autor eſt Gregorius Turonenſis,

Tam tibi ſit mitis Ponti Pilate Megæra,
Tamq; tuæ moneant lacrymæ Plutona ferocem,
Quàm merito periit fato te iudice Chriſtus.

Themiſtocles Athenien. Nicoclis filius, inuidia ciuium relegatus, ad Artaxerxem confugit. A' quo dum in patriã pugnare cogeretur, uitam cum morte uolens commutauit, hauſto ſanguine taurino, quem ideo peſtiferum potu ſcribit Cælius, quòd celerrime coëat, atq; obdureſcat. Porrò ſanguis taurinus recens, anhelitus difficultatẽ, ac præfactionẽ infert cũ ſpaſmo prçualido.

Plutarchus quoq; ſcribit **Midam**, contracta ex ſomniorum diritate, animi ægritudine, quum formidabilis affectio in dies augeretur, nec occurreret remedium mali, tauri ſanguine copioſius hauſto, conceſsiſſe ab humanis.

P. Terentius amiſsis CVIII. Fabulis, (quas è Græcis Latinas fecerat, & conuerterat ex Menandro) ſe ſubmerſit. Quod quamuis pleriq; falſum opinentur, credibile eſt tamen. Si enim permulti amiſſo theſauro ad mortem properauerint, quãta mentis ægritudine uidentur tibi laborare, qui momento perdunt & in nictu oculi, quod improbo labore, diuturnis uigiliis, magna olei impenſa, longo antè ſeculo fabricauerunt, demum accuratiore ſtudio incudi reddiderunt, & ad ultimam reuocauerunt limam? Eſt (ſi periculum non feciſti lector) inſania, & rabies maior, quàm ut fidem poſsit capere.

Theoxena mulier à Philippi Macedonum regis militibus in mari

in mari ſepta, quum nullum ſalutis effugium uideret, in mare ſe deiecit, maritum (qui prius eadem morte perierat) ſecuta. Idq; ne in regis poteſtatem ueniret. Vide Bononienſem commentatorē in Suetonium.

Democles puer, dubiū maiore pudicitia an forma pulchriore, quum à Demetrio Poliorcete ad ſtuprū traheretur, neq; uim tyranni poſſet effugere, ſe in proximum aquæ feruentis lebetē cōiecit, atq; ibidem enecauit. Pulchrum dii boni facinus, omniumq; facundiarum magniloquentia dignum.

Hipponax poëta Iambographus & amarulentus, grauiter ferens & indignāter ſe à Bubalo pictore, deformi facie pictum, ad propellendam iniuriam, tam grauiter in eum ſcripſit & inuectus eſt, ut laqueo uitam finire coegerit. Vnde Horatius in Epodo. Qualis Lycambe ſpretus infido gener, Aut acer hoſtis Bubalo. Et Hipponactæum præconium pro infami nota poſuit Cicero in Epiſtolis familiaribus, ita ſcribens: Eumq; addictum iam tum puto eſſe Calui Licinii Hipponactæo præconio.

Adagium.

Cleanthes philoſophus cognita animarum immortalitate, uitam ſponte reliquit, & uoluntariam oppetiit mortem. Lactantius: Multi (inquit) ex his (qui æternas eſſe animas ſuſpicabātur) tanquàm in cœlum migraturi eſſent, ſibi ipſis manus intulerūt, ut Cleanthes & Chryſippus, ut Zeno & Empedocles.

Cambyſes & Zary Dianæ ſacerdotes & Magi miſsi ad inſinuandam Taurino epiſcopo idololatriam, quum operam luſiſſent, ac nihil profeciſſent, gladiis ſuis ſe confoderunt.

Seſoſtris Aegyptiorum rex, ſeu ſenio, ſeu morbo, ſiue alia fortuna, oculis captus, ſeipſum interfecit.

Decebalus rex Dacorum à Traiano ſecundùm uictus, ne in Romanorū poteſtatem ueniret, ſua manu uſus interiit, mortuiq; caput Romam perlatum eſt. autor Dion Caſsius.

Anaxagoras Philoſophus ab Athenienſibus in carcerem coniectus, quòd Solem (quem illi pro deo habebant) ignitum dixiſſet lapidem, uenenum hauſit.

Ecelinus tyrannus poſt infinita propè flagitia & crudelitatis exempla, tandem in bello (quod contra Martinum Turianū Mediolani principem ſuſceperat (uulneratus, more frendentis beluæ uulnus diſcerpſit, eoq; miſeram euomuit uitam.

Volaterranus ſcribit Petrum de uineis ex Capua iuri ſperitum fuiſſe, qui dolens ſe ob ſuſpicionem coniurationis à Federico ſecūdo (cui prius erat chariſsimus) relegatū, capite parieti il

liſo

liſó,mortē ſibi intulerit, cōpoſito prius de cōſolatione libello.

Iuba rex Mauritaniæ à Cæſare ſuperatus, ſibi quoque mortem conſciuit. Cuius filius puer Romā in triumphū ductus eſt.

Circa Celenum Phrygiæ oppidum, quum hiatus terræ,& ingens uorago multos abſorberet , eſſetq; reſponſum ab oraculo, uoraginem ipſam non prius clauſum iri,quàm ad pacanda numina aliquis eò ſe demitteret, **Anchurus** Midæ regis filius, datis genitori & Cimotheæ uxori complexibus , equum aſcendit , & intrò ſe demiſit.autor Plutarchus in Parallelis. Qui de Curtio adoleſcente Romano idem commemorat.

Cyane puella à patre Cyanippo incognito per uim ſtuprata,ubi tandem autorem ſceleris agnouit,illum prius, demū ſeipſam interfecit.Autor idem Plutarchus, teſtem aduocans Doſitheum lib.3.rerum Sicularum.

Vxor Aemylii adoleſcentis,zelotypiæ morbo affecta,dū ſuſpicaretur maritum alterius puellæ rapi deſiderio,in ſyluas profectum ſecuta eſt. Vbi quum ad explorandam rei ueritatem, in dumis & uepribus deliteſceret,à canibus feram eſſe opinantibus laniata eſt. Re cognita, **Aemylius** ſeipſum interfecit. autor idem Plutarchus,qui apud Sypharim Italiæ oppidum hoc commemorat factum.

Calluce filia Lyci hominis ſanguinarii & hoſpites immolantis,relicta à Diomede (quem Troia redeuntem benignè ſuſceperat,& à paternis liberauerat inſidiis) laqueo ſe ſuſpendit. Autor apud eundem Plutarchum Iubas lib.3.rerū Africanarū.

Bylſaltia quoq; puella à Calphurnio Craſſo,(quem proditi patris uictorē fecerat)relicta, ſibi ferro iugulū trāſuerberauit,

Gidica Pomminii Laurentini uxor dum Comminium pri uignum maximè deperiret, neq; tamen ad concubitum poſſet in ducere , ſuſpendio ſpiritum intercepit . Autor Doſitheus apud Plutarchum.

Anius rex Tuſcorum dum filiam Saliam à Catheo adoleſcente raptam nō poſſet comprehendere, in fluuium ſe demiſit, quem à ſuo nomine fecit appellari Anionem.

Lactantius ait **Democritum** ſua ſponte caput obtuliſſe morti.

Superatis ab Alexandro Magno Athenienſibus, **Democrates** Athenienſis(qui Macedonum opibus ſemper obſtiterat)uenia deſperata,gladio ſe transfixit.Autor Cur.lib.5.

Dioxippus Athenienſis ſurrepti inter epulas aurei poculi

culi falsò accuſatus,dum oculorum coniectum & iniuriam ferre non poſſet,gladio ſe interemit. Accuſabatur autem non ſine inuidia. Nam ægreferebãt Macedones Horratam Macedonem armatum ab eo inermi,ſpectante rege,duello uictum,& reſupinatum. Autor Curtius lib.8.

Idem Curtius ait, Boudiceam Britãnorum reginã & Pœnium Poſthumum eius præfectum à Romanis duce Suetonio ſuperatos,mortem ſibi intuliſſe,hunc gladio,illam ueneno.

Plutarchus apud Gellium lib.15. ait Mileſias uirgines repentè ſine ulla euidenti cauſa,uolũtatem cepiſſe obeundæ mortis, ac deinde plurimas uitam ſuſpendio amiſiſſe. Cui malo ut mederentur Mileſii,decreuerunt,ut quæ corporibus ſuſpẽſis demortuæ forent,nudæ cum eodem laqueo efferrentur. Quo facto ait uirgines pudore tam inhoneſti funeris deterritas,uoluntariã amplius non petiuiſſe mortem. Plutarch. de Virtut. mul.

Hippo & Miletia Scedaſi Bœoti filiæ à iuuenibus Spartanis ſtupratæ & in puteum coniectæ ſunt,occultandi ſceleris cauſa. Quod ubi reſciuit pater, ad filiarum tumulos ſeipſum confecit. Autor Cælius.

Xanthus apud eundem Cælium autor eſt,Cambleta Lydorum regem, eò uoracitatis progreſſum, ut nocte quadam uxorẽ quoq; abſumpſerit. Quumq; ſummo mane illius manum in orẽ comperiſſet,ſemet iugulaſſe.

Timagoras quum Meletem Athenienſem liberali forma adoleſcentem deperiret,eiuſdem iuſſu ſe dedit in præceps,ut qui in omnibus puero uellet obſecutum:cuius rei pœnitẽtia ductus Meles,eandem quoq; ſubiit mortem. Autor idem Cælius.

Timanthes Cleonæus Athleta quum & uiribus ſenio defectis, & deſuetudine ingentem arcum non poſſet intendere, quem iuuenis lunabat & flectebat, furori adeò indulſit, ut eam tantum ob rem gladio ſe perforauerit. Autor Cælius.

Idem ait Tereum perpetrato in Philomelã ſcelere ac Ityn, ſibi mortem conſciuiſſe, mortuoq; ſacra inſtituta anniuerſaria, in quibus ordei loco,calculis utebantur.

Derceto Semiramidis mater, cum filiam ex adulterio conceptam in deſertis expoſuiſſet,tandem facti & ſceleris pœnitentia in lacum ſe præcipitem dedit. Autor idem Cælius.

Laurentianus Florentinus citra ullum corporis incommodũ,citraq; euidentem morbi cauſam in puteũ ſe coniecit,autore Cælio & Crinito, qui ait ſe auditorẽ eius aliquãdo fuiſſe.

Qua

Qua etiam morte ſe extinxit Petrus Leonius uir in philoſophia excellens,& inſigni prudentia.Idem Crinitus.

Neæra quoq; uirgo in Salentinis ægreferens ſe ab eo repudiatam,cui pro coniuge pacta erat,eodem mortis genere uitam finiuit.Autor Pontanus de fortitud.

Mithridates à Pompeio ſuperatus , filiam nomine Diraptim Menophilo eunucho ſeruandam commiſit in caſtello quodam, Sinthorio nomine. Quod quum Manlius Priſcus obſediſſet, defenſoresq; deditionē parantes Menophilus ſentiret,gladiū in uiſcera ſua compegit, ueritus, ne captiua puella raperetur, & uiolaretur.Autor Ammianus Marcellinus lib.16.

Argobaſtes quum Valentinianum iuniorem apud Viennam dolo ſtrangulaſſet,ut eidē in imperio ſuccederet, à Theodoſio mortem ulciſcente ſuperatus, ſua ſe manu percuſsit. Autor Paulus Diaconus.

Aſmunda rege Danorum in pugna occiſo, Gumnilda eiuſdem uxor ſpiritum ſibi ferro ſurripuit, uirumq; fato inſecuta eſt.Autor Saxo grammat.lib.1.hiſt.Danicarum.

Hadingus rex Danorum ſuſpendio ſe uulgo ſpectante ſuffocauit præ dolore,quē ex Hadingi Sueonum regis morte conceperat.Autor idem Saxo.

Rolno quoque Danorum rex exprobratæ ſibi turpitudinis dolore,uoluntaria morte ſe conſumpſit.Idem autor.

Starcarterus itidem rex Danorum pœnitentia ductus, quòd Lennum quendam per nefas occidiſſet,eius filio Hathero ſe præbuit occidendum.

Galeatius Mantuanus , Papiæ quum hybernaret , puella (quam unicè amabat)per iocum imperante, ſe in fluuium deiecit.Autore Pontano.

Socrates Athenis capitis damnatus, uolens hauſit uenenū. Vnde Ouidius in Ibin : Sollicitoque bibas, uelutí doctiſsimus, olim,Imperturbato quod bibit ore reus.

Adraſtus Gorgii filius dum Athym Crœſi filium ſuæ fidei creditum in uenatione apri Ioco percuſiſſet, ſe ſuper eiuſdē tumulum confodit.Autor Herodotus.

Sargapiſes Thomyris filius à Cyro rege Perſarum captus, dum manicas & brachiorum uincula eximi ſibi impetraſſet, ſeipſum interfecit.Autor Herodotus.

Idem ait Praxaſpem uirum inter Perſas opibus & dignitate pollentem,è turri præcipitem ſe dediſſe.

Boges Perſa, amicus Xerxis, ab Athenienſibus & Cimone Milciadis filio obſeſſus, licet accepta fide poſſet egredi, abnuit tamen,& ad extremũ perſtitit. Inde ubi in mœnibus nihil commeatus fuit reliquum,accenſo rogo,liberos, coniugem, concubinas,familiã interemit,eosq; omnes in pyram coniecit. Deinde omne aurum urbis atq; argentum è muris diſperſit in Strymonem,ac poſtremò ſe in rogum coniecit. Autor Herodotus.

Petrus Traſeas Patauinus,uir Catoniana diſciplina & ſeueritate, propter ſuſpicionem affectatæ libertatis à Nerone damnatus,ſibi uenas ſoluit.

Quis ambigit diuina factũ ultione,ut Herodes rex Iudææ, Antipatri filius,poſt interfectos Alexandrum, Ariſtobolum, & Antipatrum filios,trucidatos item innocentes ad intercipiendũ ſacrum uirginis partum, uermibus ad extremum toto corpore ſcatentibus,mortem ſibi conſciuerit? Autor Ioſephus.

Pyramus adoleſcens & Thysbe puella,incredibili amore flagrantes,quum impediente parentum ſuſpicione ſuis uotis ſatisfacere nequirẽt,pepigerũt, ut certo die in remotũ locũ ſe reciperent. Quò quũ prior ueniſſet Thysbe,metu leænæ ibidẽ repertæ profugit in latebras relicto capitis tegumẽto. Quod arripiens leæna uemẽti pòſt Pyramo coniecturã præbuit & argumentum deuoratæ amaſiæ, mortemq; ſibi propterea conſciuit. Thysbe paulò pòſt reuerſa, ubi mortuum amantem conſpicata eſt,longioris uitæ pertæſa,ſuo ſe gladio confodit,&c.

Stroza pater lib.1. Eroticôn: Pyramus exemplum præbet,miſerandaq; Thysbe, Quos rapuit ſimili mors uiolenta modo. Item Calentius in Epigrammatis:

Pyramus & Thysbe miſeri ſine crimine amarunt,
 Occidit hic propria ſæuus uterq; manu.
Et quos unus amor tetigit,nox una peremit,
 Enſis & unus,& hæc contegit urna duos.

Item Architrenius lib. 4.- Ibi ſorum Pyramus enſe Vindicat egreſſum,Thysbe lugubria fati,&c.

Eriſicthonem poetæ fabulãtur ob neglecta Cereris ſacra, in tantã famem redactũ, ut propria membra deuorauerit, ſeque ipſum corroſerit. Addũt & filiã eius Metram nomine, in uarias formas Neptuni beneficio mutari ſolitã. Vnde natũ adagium, Mutabilior Metra Eriſicthonis. Ouidius lib.8. Meta. Ipſe ſuos artus lacero diuellere morſu Cœpit,& infelix minuẽdo corpus alebat. Idem in Ibin; Vtque pater ſolitæ uarias mutare figuras,

Adagium.

Plenus

Plenus inextincta conficiare fame. Item Pamphilus Saxus in Ele. Talis erat ieiuna fames, Eriſicthona quondam Impleuit miſerum quum fera peſte ſua.

Lychione Dædalionis filia, Dianæ (cui ſe præferebat) ſagittis cōfoſſa eſt. Cuius dum celebrarētur exequię, pater in puellæ rogum ſeſe coniecit. Poëtæ fingunt eū ab amicis (ne in ignē deſiliret) impeditum, fuiſſe mutatum in uolucrem. Vnde Ouid. libro 11. Metam. Vt uerò ardentem uidit, quater impetus illi, In medios fuit ire rogos: quater inde repulſus, Concita membra fugæ mandat.

Didonem ſuo gladio incubuiſſe pro comperto eſt: ſed non omnes eandem mortis cauſam aſſerunt. Scribit Auſonius (& ita ſe habet rei ueritas) hoc ab ea factum, ut mortuo marito Sichæo caſtitatem ſeruaret uidualem, & furias Iarbæ Getulorum regis declinaret. Verba eius ſunt hæc: Sed furias fugiēs atq; arma procacis Iarbæ, Seruaui fateor morte pudicitiam. Auſonium ſecutus Marullus Didonem ſic inducit loquētem: Nec mihi Phryx nocuit, nec enim Phryga nouimus ullum, Cura ſed antiqui caſta tenaxq; tori: Quam ne coniugio Libyci uiolare tyranni Cogerer, hac cecidi fortiter uſa manu. Vtrique ſuccinit Rhennius, ſeu (ut aliis placet) Priſcianus in Geographia Dionyſii de ſitu orbis dicens: Qua regnans felix Dido per ſecula uiuit, Atq; pudicitiam non perdit carmine ficto. Contrà uerò Vergilius hoc ipſum aſcribit impatientiæ doloris, quem ex Aeneæ fuga conceperat. Quod tamen fabuloſum eſt. Vergilium pleriq; omnes Poëtæ Latini ſecuti ſunt. Ouidius in primis lib. 3. Faſtorum, & in Epiſtolis ſic ait: Præbuit Aeneas & cauſam mortis & enſem, Ipſa ſua Dido concidit uſa manu. Item 14. Metam. Item Sylius libro 2. Ipſa pyram ſuper ingentem ſtans ſaucia Dido,

Mandabat Tyriis ultricia bella futuris,
Ardentemq; rogum media ſpectabat ab unda
Dardanus, & magnis pandebat carbaſa fatis.

Item lib. 8. Item Angelus Politianus in Manto:

At Phœniſſa rogum ſæuo furiata dolore
Incendet moritura, truceſq; in uota uocabit
Eumenidas, mox & Phrygium (prò triſtia dona)
Ah niueum per pectus aget miſerabilis enſem.

Anna Beli regis filia poſt mortem ſororis ſuæ Didonis, Carthaginē ab Iarba occupatā relinquens, ad Battum Melitæ *inſulæ* regem nauigauit, Quo demum relicto, mare ingreſſa in

Laurentum littus delata eſt. Ibiq; ab Aenea cognita, & hoſpitio ſuſcepta eſt, non ſine mutui cum eo amoris ſuſpicione, adeò ut in odium Lauiniæ ueniret. Cuius inſidias ut declinaret, ſe in Numycum fluuium præcipitauit. Vnde Ouid. lib. 4. Faſt.

Corniger hanc tumidis rapuiſſe Numycius undis
Creditur, & ſtagnis occuluiſſe ſuis.

Item alibi: -Placidi ſum nympha Numyci,
Amne perenne latens, Anna perenna uocor.

Euadne Martis filia in rogũ mariti ſui Capanei apud Thebas mortui (dũ celebrarentur exequiæ) ſe coniecit. Ouidius lib. 5. Triſtium: Cernis ut Admeti cantetur & Hectoris uxor, Auſaq; in accenſos Iphias ire rogos? Idem libro 3. de Arte: Accipe me Capaneu, cineres miſcebimus inquit Iphias, in medios deſiluitq; rogos. Itẽ Martialis lib. 4. Epigram. Statius lib. 12. Propertius lib. 1. Ouidius lib. 3. de Ponto: Iphias, &c.

Hylonome fœmina centaura & biformis, mortuo marito Cyllaro, gladio ſuo incubuit. Ouid. lib. 12.

Vt uidet extinctum, dictis quæ clamor ad aures,
Arcuit ire meas, telo quod inhæſerat illi
Incubuit, moriensq; ſuum complexa maritum eſt.

Biblis Mileti filia ex Cyane, quum fratrẽ Caunum miſerè deperiret, neq; eius concubitum poſſet aſſequi, urgentibus furiis ſe occidit, & in fontem poſtea Nayadum beneficio mutata eſt, Ouid. 1. de Arte:

Biblida quid referam? uetito quæ fratris amore
Arſit, & eſt laqueo fortiter ulta nefas?

Hercules induta tunica Neſſi Centauri cruore tincta, in tantas furias raptus eſt, ut præ impatientia doloris ſeſe in Oeta monte combuſſerit. Ouid. ad Liuiã: Qualis in Herculeæ col luxit collibus Oetæ, Quum ſunt impoſito mẽbra cremata deo. Claudianus in III. conſul. Honorii: Iuga deſeris Oetes Herculeo dammata rogo. Item Statius lib. 12. Thebaidis.

Theſeo in Cretam ad Minotaurũ nauiganti **Aegeus** pater Athenarũ rex præceperat, ut ſi cõfecto monſtro incolumis rediret, ad lætitiæ argumentũ albis uteretur uelis, ut proſpectãtibus è portu amicis, ſuperſtitis uitæ fidẽ præſtaret. Theſeum tamen cepit obliuio mãdati. Propterea quum iiſdem (quibus uenerat) remigraret uelis, fecit ut pater nihil de filio ſibi promittens, è ſcopulo in mare ſe deturbauerit, & aquis nouum impoſuerit nomen. Plutarchus. Quam fabulam uel (ſi mauis) hiſtoriam Catullus

tullus longo admodũ proſequitur filo. Calentius quoq; lib.1. Elegiarum.Item Ouidius in Ibin:

Vt qui Theſeæ fallacia uela carinæ.

Vidit,& Iliaca miſſus ab arce puer. Huius rei etiam meminit Cælius lib.10.Lectionum antiquarum,cap.25.

Hæmon Thebanus iuuenis quum amore incredibili Antigonem Oedipi & Iocaſtæ filiam deperiret, ad eius tumulum mortem ſibi conſciuit. Fuerat autem Antigone iuſſu Creontis (qui uetuerat Græcorum cadauera inhumari) iugulata,quòd Polynicem fratrem mortuum noctu ſepelire uoluiſſet. De huius adoleſcentis morte Propertius lib.2.ſcribit.

Sappho puella ex Leſbo inſula, è Leucade Epyri promontorio ſe præcipitauit,quòd à Phaone liberali forma adoleſcente (quem ſupra fidẽ hominũ deperibat) mutuò non redamaretur.Statius lib.5.Syluarum:Saltusq; ingreſſa uiriles, Non formidata temeraria Leucade Sappho.Et Politianus in Nutricia:Sed tandem Ambracias temeraria ſaltat in undas.Item Politianus in Eleg.Maſcula quæq; ſuos cantat moritura calores, Leucadii Sappho crimen honorq; freti.Vide Volater.

Græcis Thebas obſidentibus,quum Tyreſias uates prædixiſſet Thebanos expugnatum iri, niſi eorũ (qui ſerpentinis dentibus prognati fuerant)aliquis ſe morti deuoueret:**Menecœus** ut patriæ ſaluti conſuleret,in ipſis Thebarum mœnibus gladio ſe confodit, confoſſum ad hoſtes deturbauit. Quo uiſo protinus abierunt Græci.Statius lib.1.Theb.

Iocaſta filia Creontis, & uxor Laii,uidẽs filios ſuos Etheoclem & Polynicem mutuis uulneribus interfectos, horrore tanti facinoris mortem ſibi intulit.Statius lib.11.Theb.

Annibale Saguntum urbem Hiſpaniæ Romanis amicam obſidente, **Mopſus** Cretenſis fauens Saguntinis, ubi filios uidit interfectos,temperare ſibi nõ potuit,quin ſe præcipitaret è turri,& filiis comitem daret.Sylius lib.2.

Atq; pater gemino natorum funere Mopſus,&c.

Phædram Hippolyti nouercã furiæ Veneris uſq; adeò torruerunt,ut laqueo ſpiritũ ſibi interceperit, quòd priuigni(cuius amore æſtuabat impatiẽter,& pruriebat)cõcubitũ nõ poſſet exorare.Moriẽs tamẽ ſcelerata mulier,literas reliquit,quibus Hippolytũ ſtupri arguebat,ſuæq; mortis uocabat autorẽ.Auſonius:

Suaſi quod potui,tu alios modo conſule.dic quos?

Phædra,& Eliſa tibi dent laqueum aut gladium.

Athamas Rex Thebarum furiis agitatus, Learchum filium dedit morti. Propterea Ino Cadmi & Hermionis filia & eius uxor ſibi timens, cum altero filio Melicerta ſe in mare præcipitem dedit. Quos in deorum indigitamenta Poëtæ retulerunt. Cyprianus: Melicertes & Leucothea præcipitantur in maria, & fiunt poſtmodũ maris numina. Ouidius lib. 4. Metamorph. Seq; ſuper pontũ nullo tardata timore Mittit, onusq; ſuum.

Phyllis Lycurgi Thracum regis filia ægreferens ſe relictã & ſpretam à Demophonte Theſei filio, quem unicè deperibat, & ab expeditione Troiana redeuntẽ hoſpitio exceperat, uitam laqueo præfocauit, in amygdalum poſtea (ut fabulantur poëtæ) conuerſa. Pamphilus Saxus: Exemplum tribuit mortis mihi nobile Phyllis, Pendebat longa corpus inane trabe. Pontanus lib. 3. de Stellis.

Aiax Telamonis filius, ægreferens mortui Achillis arma (quæ ſupramodũ appetebat) Vlyſsi data fuiſſe, inuidia motus, & in rabiem cõuerſus mortẽ ſibi intulit. Ouidius lib. 13. Metam.

Hectora qui ſolus, qui ferrum, ignesq;, Iouemq;, &c.

Iphis puer liberali facie, quum Anaxaretem puellam incredibili amore proſequeretur, neq; tamen readamaretur ab ea, laqueo ſe ſuffocauit, atque onus infelix eliſa fauce pependit, inquit Ouidius lib. 14. Demũ quum celebrarẽtur exequiæ, puella mortui miſerta, ſe quoq; interfecit. Pontanus de Stellis lib. 3.

Auctolia Vlyſsis mater, quum falſo nuntio audiuiſſet filiũ apud Troiam occubuiſſe, laqueo uitam finiuit.

Amphion Iouis filius interfectis ab Apolline quatuordecim liberis, ſeipſum gladio interemit. Ouidius in Ibin:

Addidit ut fidicen miſeris ſua funera natis,
Sic tibi ſint uitæ tædia iuſta tuæ.

* Aliàs Theſtij.

Althea * Thyeſtis filia, & Oenei Aetoliæ regis uxor, quũ audiuiſſet Meleagrum filium ſuis fratribus intuliſſe mortem, ſe præcipitauit, combuſto prius fatali ſtipite, quo cremato Meleagrum ex fato periturum audierat. Boccatius in Genealogia.

Britona nympha Cretẽſis quum eſſet formoſa, perpetuoq; uirginitatis uoto, uenationi uacaret, ad uim & ſtuprum Minois regis declinandum ſe in aquas dedit præcipitem.

Brotheus Vulcani filius propter oris deformitatem illuſus, in rogum deſiluit, ibique uitam incendio finiuit. Ouid. in Ibin: Quodq; ferunt Brotheum feciſſe cupidine mortis, Des tua ſuccenſæ membra cremanda pyræ.

Aeolus Rex uentorum audito Canaces filiæ cũ Machareo

fratre inceſtu, ad eam gladium miſit, ut ſcelus uoluntaria morte dilueret, & ulciſceretur. Quod illa fecit. Plutarchus in Paral.

Ceyx Alcyones maritus, ad oraculum nauigans naufragium fecit, & obrutus eſt aquis. Quod indignanter ferẽs **Alcyone**, mortẽ mariti ſecuta, in mare ſe deturbauit, & in auem ſui nominis mutata eſt. Ouidius in Ibin:

Nec tibi ſit tumidis melior Neptunus in undis,
Quàm cui ſunt uiſæ frater & uxor aues.

Deianyra Herculis uxor, audita mariti morte, ſupereſſe noluit, ac propterea dolore animi ſe peremit. Ouidius: Impia quid dubitas Deianyra mori?

Heſperie nympha, Eſacum Priami filium (à quo adamabatur) perſequentem fugiens, morſu colubri in herba latentis interfecta fecit, ut **Eſacus** ipſe uitam ſibi acerbam putauerit, & aquis ſe obruerit.

Erigone audita patris Icari morte, laqueo ſe ſuſpendit. Ouidius in Ibin. Statius lib. 5. Syluarum:

Nec enim Marathonia uirgo
Partius extinctum ſæuorum crimine agreſtum
Fleuerat Icarium.

Euenus ægreferens Marpiſſam filiam ab Ida filio Apharei in certamine curuli ſuperatam, ac propterea ex pacto nuptiis copulatam, ſe in Lycormam Aetoliæ fluuium demiſit, cui & impoſuit nomen. Autor Domitius Calderinus. Vnde Ouidius in Ibin: Vtq; uel Euenus torrenti flumine merſus; Nomina des rapidæ, uel Tyberinus aquæ. Ad hunc ferè modum Plutarchus, Euenus (inquit) Martis & Steropæ filius, ex Alcippa Oenomai filia Marpiſſam ſuſcepit filiã. Quam ab Aphareto in Chorea raptam inſequens, dum comprehendere non poſſet, in Lycormã fluuium ſe præcipitauit.

Iuturna Dauni filia poſt interfectum ab Aenea Turnũ fratrem ſuum, mœroris impatiens, ſe dedit in aquas præcipitem.

Ilice Libyci Lydii filia, dum amores Martis contẽneret, deo factũ ulciſcente in furorem uerſa, è ſcopulo ſe demiſit. Ouidius in Ibin: Lydia ſe ſcopulis ut uirgo miſit ab altis, Dixerat inuito quæ mala uerba deo.

Athenienſes dum mortui Herculis tutarentur liberos, quos inſectabatur Euryſtheus, ab oraculo acceperunt ſe ab Euryſthei liberatum iri incurſatione, ſi quis è liberis Herculis ſemet inferis deuoueret. Quo audito **Macaria** eiuſdem filia ſeſe ſponta-

nex morti obtulit. Cælius,& Eraſmus in Chil.

Alceſtis filia Perilai ſeipſam interfecit, ut umbra ſua contenti manes, ægroto marito parcerent. Seneca in Medea: Coniugis fatum redimens Pheræi, Vxor impendit animam marito.

Tyro mulier Theſſala mortuo marito, ſponte oppetiit mortem. Baptiſta Pius lib. 2. Eleg.

Carmine conſpicua eſt Tyro Pagaſæa puella,
Quæ uoluit proprii fata ſubire uiri.

Hercules ab Iole connubio reiectus, Oechaliam puellæ patriam diripuit. Dolore facti Iole, ſe præcipitem è muro dedit. Autor Plutarchus.

Charondas Tyrius quum legem tuliſſet, ne quis armatus ueniret in concionem, & tamen ipſe rure ueniens, præter ſpem aliter feciſſet, monitus legis ab eo, qui proximè ſedebat, uitam ſponte reliquit, & gladio ſuo incubuit, quum tamen culpam diſſimulare potuiſſet, aut defendere. Valer. Maxim. de Iuſtitia.

De Amata Lauiniæ matre, quo modo & quam ob rem ſpiritum ſibi laqueo interceperit: uide in eorũ hiſtoria, qui ſuſpendio & cruce uitam finiuerunt.

Quum L. Opimius Conſul C. Gracchum Agrarias leges contra autoritatem ſenatus ferre molientem ſuſtuliſſet, Herennius Siculus (quo & aruſpice & amico uſus ſemper fuerat Gracchus) comprehenſus, dum in carcerem traheretur, capite poſti carceris illiſo ſpiritum depoſuit. Autor Valer. Maxim.

Coma latro, frater Diogenis latronum ducis ad P. Rutiliũ ductus, dum interrogaretur de genere belli à ſeruis & latronibus moti, capite in crura demiſſo, ſibiipſi ſpiritum interclusit. Autor Valer. Maxim.

PARENTES LIBERORVM INTERFECTORES.

IDomeneus Deucalionis filius, & Cretenſium rex, quum uouiſſet ſe immolaturũ eum, qui primus Troia redeunti occurreret, filiã forte fortuna repertã immolauit. Volaterranus.

Darius rex Perſarum Ariobarſanem filium interfecit, quòd is Alexandro promiſiſſet, ſe patri inſidiaturum, & mortem intentaturum. Plutarch. in Paral.

Steſibrotus ab Epaminunda patre Thebanorũ duce interfectus eſt, quòd contra mandatũ patris manũ cum hoſtibus Lacedæmoniis conſeruiſſet, quãuis parta uictoria. Ibidẽ Plutarch.

Manlius Torquatus itidem filium ſecuri percuſsit, quòd in Samnites contra edictum pugnaſſet, quamuis hoſte profligato ad ſuos uictoriam retuliſſet. Vnde Vergilius lib.6. Sæuumq; ſecuri, &c. Liuius lib.8.

Brutum à Ro: expulſum, quum filius prodere uoluiſſet, paterna cecidit manu. Autor Ariſtid. apud Plutar.

Romanis in Latinos certantibus, Caſsius ſignifer Craſſum Brutum filium occidit, quòd is patrē prodere, & hoſtibus portas aperire uoluiſſet. Autor Plutar.

Perſis Græciam infeſtantibus, Pauſanias Lacedæmoniorum dux 50. auri talēta, ut Spartã proderet, à Xerxe acceperat. Quod ubi reſciuit Ageſilaus pater, filium in templo Palladis incluſum inedia conſumpſit. Idem autor.

Medea ab Iaſone (quem hoſpitio ſuſceperat, & modum rapiendi uelleris docuerat) reiecta, filios ex eo ſuſceptos Dyndimum & Theſſandrum interfecit. Verg. Aeg.8. Sæuus amor docuit natorum ſanguine matrem, Commaculare manus. Idem in Culice. Ouid. lib.7. Metam. Vtroq; Sanguine natorum perfunditur impius enſis. Idem lib.2. Elegia. Idem lib. 2. de Arte. Propertius lib. 3. Nam quid Medeæ referam, quo tempore matris, Iram natorum cæde piauit amor.

Athamas rex Thebarum furore correptus, Learchũ & Eurycleam liberos pro leonibus occidit. Ouidius libro 4. Meta. Deq; ſinu matris ridentem & parua Learchum Brachia tendentem rapit, & bis terq; per auras, More rotat fundæ: rigidoq; infantia ferro Diſcutit ora ferox. Idem lib.6. Faſtorũ. Statius lib.2. Syluarum: Toruus adhuc Athamas inſanos flecteret arcus. Idē libro 1. Theb. Claudianus lib.1. in Ruffinum: Hæc Athamanteæ direxit ſpicula dextræ. Bab. Pius 2. Eleg. Qualis ad abſumptum per tela paterna Learchum, Deſiluit lacrymis ſaucia facta parēs. Plinius quoq; lib.34. Capi.14. de hoc non nihil meminit

Tantalus (qui in Phrygia regnauit) deis hoſpitio ſuſceptis, Pelopen filium coctum membratim comedendum appoſuit, ut eorum diuinitatē experiretur. Seneca in Thyeſte: Exceptus gladio paruulus impio, Dum currit patrium natus ad oſculum, Immatura focis uictima concidit, Diuiſusq; tua eſt Tantale dextera, Menſas ut strueres hoſpitibus deis.

Leus Athenienſis ab oraculo monitus, Athenas ipſas perituras, niſi tres filias immolaret, maluit oraculo parere, quàm ſuis parcere. Volaterranus autor.

Agaue Thebana mulier Pentheum filium Bacchanalia deſpicantem, cum cæteris Mænadibus interfecit. Vergilius in culice: Quo quondam uicta furore, uenit Nyctileum fugiens Cadmæis Agaue, Infandas ſcelerata manus, & cæde cruenta. Ouidius lib. 3. Metam. Statius lib. 12. Thebaid. Seneca in Thebaide: Egit ſorores mater, & gaudens malo Vibrante thyrſo prætulit fixum caput. Idem in Oedipode.

Progne Pandionis filia ægreferens ſororem ſuam Philomelam à Tereo marito fuiſſe ſtupratam, Itym filium eidem comedendum appoſuit. Ouid. 6. Meta. Tedentemq; manus, & iam ſua fata uidentem, Et mater mater clamantem, & colla petentē, Enſe ferit Progne, lateri quà pectus adhæret. Idem lib. 2. Eleg. Idem li. 1. de Remedio. Sidonius: Siue prandia quis refert Thyeſtæ, Diſcerptum aut puerum, cibumq; factum.

Perimele puella uim & ſtuprum ab Acheloo paſſa ab Hippodamante patre deteſtante facinus præcipitata eſt. Ouid. 8. Meta. Quod pater Hippodamas ægrè tulit, inq; profundū, Protulit è ſcopulo perituræ corpora natæ.

Althea ęgreferens fratres ſuos à Meleagro filio interfectos, fatalē combuſsit ſtipitē, de quo Parcæ prædixerant Meleagrum non prius periturū, quàm ſtipes ipſe igni fuiſſet abſumptus. Hoc itaq; modo natum emori fecit. Oui. lib. 1. Triſtiū: Vtq; cremaſſe ſuū fertur ſub ſtipite natū Teſtias, & melior matre fuiſſe ſoror.

Aidona uxor Zeti, Ithilū noctu Imprudēs occidit, dum unū ex filiis Amphionis (cuius uxori inuidebat) interficere uellet.

Artaxerxes Mnenon cognomento, Perſarum rex, Darium filium cum quinquaginta aliis filiis interfecit, quòd ab eis inſidiis peteretur. Trogus lib. 10.

Cambyſes Cyri filius Perſarum rex, filiū ſagitta occidiſſe fertur, furore correptus, quo prius fratrem & grauidam ſororem dederat morti. Sabellicus.

Conſtantinus Magnus Criſpum filium cum Licinio ſororis ſuæ marito, incerta cauſa, morti dedit. Sextus Aurelius prodit hoc eum feciſſe ſuaſu Fauſtæ coniugis.

Dioſcorus pater beatæ Barbaræ filiam multis prius tormētis affectam, ad extremum ſupplicio capitis affecit, quòd ad idololatriam flecti non poſſet.

Euriſthenes quum malè in bello pugnaſſet, ac propterea domui ſuæ ignominiam peperiſſet, inedia cōſumptus eſt à matre. Ouidius in Ibin: Obſtrictusq; necem patiaris limine tecti, Vt

legem

legem pœnæ cui dedit ipſa parens.

Ptolemæus Euergetes à ſuis ob crudelitatem regno pulſus, filium quem ex Cleopatra ſorore ſuſceperat, in Cypro occidit, eiusq; caput & pedes matri pro munere natalitio remiſit. Liuius lib. 56.

Ptolemæus Auletes regno ſuo redonatus (quo ob flagitia fuerat eiectus) Cleopatram filiam & Archelaum eius maritũ quos Aegyptii in regnum aſciuerant) occidit. Strabo lib. 17.

Deuteria mulier timens ne filia ſua (quam nubilem & formoſam habebat) à Theodeberto rege corrumperetur, eam in flumen præcipitauit apud Viridunum ciuitatem. Autor Gregorius Turonenſis.

Apteras uetuſtiſsimus Græcorũ Saturnus patrem caſtrauit, filios interemit, fratrib⁹ bella & ferrũ intulit. Annius in Beroſũ.

Erichtheus bellum cum Eumolpo gerens, quum ab oraculo accepiſſet futuram ſibi uictoriam, ſi filiam diis immolaret, paruit, & conſenſu Praxithæ uxoris puellam cecidit. Euripides apud Plutarchum.

Marius quoq; Cymbrico bello profligatus, quum intellexiſſet ſe fore uictorem, ſi Calphurniam filiam diis daret uictimam, dedit, ut patriæ conſuleret.

Boges Perſa ab Athenienſibus obſeſſus, ubi nihil habuit cõmeatus in caſtris, liberos cum uxore primum, demum ſeipſum interfecit. Autor Herodotus lib. 7.

Deiotarus cum multos ſuſcepiſſet liberos, omnes, excepto tantum uno, iugulauit: ut qui ſuperfuturus erat, potentior fieret, & maieſtatis auguſtioris. Autor Cælius.

Mithridates ſanguinolẽtus ac crudelis in omnes fuit. Nam matrem, fratrem ac filios tres impuberes, ac totidem filias interfecit. Autor idem Cælius.

Antonius Caracalla Imperator Iuliam nouercã in uxorem duxit, cuius filium Getam nomine paulò pôſt interfecit. Autor Aelius Spartianus.

Virginius filiam Virginiam Icilio deſponſatam ſpectante populo & palàm interfecit, ut Appium Decemuirum (qui eam ſtuprare uelut ſeruam tentauerat) in odium & inuidiam populi traheret. Quod & factum eſt: Namq; ut propter illatum Lucretiæ ſtuprum Romani reges deſierunt, ita quoque immoderata Appii libido finem fecit Decemuirorum magiſtratui. Autor Liuius. Sylius lib. 13.

Herod.

Herodes rex Iudææ præter innocentium cædem, tres quoq; ex liberis ſibi ſuſpectos, Alexandrum, Ariſtobulum & Antipatrum morti dedit. Macrobius lib. 2.

Hippomenes Athenienſium princeps, filiam Limonem in adulterio deprehēſam, unà cum equo feroci concluſit, nec huic, nec illi cibum præbens. Equus igitur fame in rabiem actus, puellam deuorauit. Hinc ortum adagium à Diogeniano poſitum: *Adagium.* Magis impius Hippomene. Ouidius in Ibin:

Solaq; Limone pœnam ne ſenſerit illam,
Et tua dente ferox uiſcera carpat equus.

Pyreus inſula quum maxima laboraret peſte, propter interfectum ibidem ab Athenienſibus aprum Dianæ ſacrum, conſultum oraculum, reſpondit: Finem mali futurum, ſi quis filiam immolaſſet numini. Vnus autem repertus eſt **Embarus**, qui filiã ſolenni ritu ornatam ſacrificauerit. [redacted]

Orchamus Leucothoam filiam ab Apolline ſtupratam, uiuam defodit. Autor Domitius in Ibin. Ouid. itē lib. 4. Metamor.

Lenogildus rex Hiſpaniæ filium Hermogildum, quòd à ſecta parentum abhorreret, ac Childeberti Francorum regis orthodoxi filiam duxiſſet in uxorem, morte affecit. Volaterranus.

Lyſimachus rex Pergami Agathoclem filium fortiſsimũ (cuius præcipua opera, multa bella feliciter geſſerat) nouerca Arſinoë Ptolemæi ſorore inſtigante, ueneno ſuſtulit. Autore Trogo.

Aulus Poſthumius Tiburtus filium ſecuri percuſsit, quòd occaſione rei bene gerendę, iniuſſus pugnam tentaſſet. Autor Val. de Diſcip. mil. Liuius lib. 4. Mauult tamen hoc credere de M. Torquato quàm de Poſthumio.

Arpiages filium comedit. Ouidius in Ibin: Vt puer Arpiagæ, referas exempla Thyeſtæ, Inq; tui cæſus uiſcera patris eas.

Ethearchus rex Cretæ ſuaſu ſecundæ uxoris, Phronymam filiam per negotiatorem quendam nomine Themiſonem, ſubmergi fecit. Autor Herodotus.

LIBERI PARENTVM INTERFECTORES.

ALcmæon Eriphylem matrem interfecit, quòd illa Amphiaraum patrem (qui in bello Thebano terræ hiatu abſorptus eſt) Polynici prodidiſſet, accepto monili aureo. Verg. lib. 6. Mœſtamq; Eriphylem Crudelis nati monſtrantem uulnera cernit. Seruius & Diodorus lib. 5.

Perr

Perrheborũ rex Triopas dũ tyrãnicè nimis imperaret, à Carnaba filio tãtæ feritatis impatiente occiſus eſt. Autor Cælius.

Oreſtes Clytemneſtram matrem interemit, in ultionem patris Agamẽnonis, quem à Troia redeuntem illa cum Aegyſto adultero interfecerat. Ouidius lib.1.Eleg.

Et uindex in matre, patris malus ultor Oreſtes,
Auſus in arcanas poſcere tela deas. Horatius lib.2.

Nero quum Agrippina matre facta ſua exquirente acerbius, & corrigente grauaretur, eam uariis modis tentauit perdere. primò ueneno: ſed quum ſentiret eam antidotis pręmunitam, ſolutilem nauem (cuius uel naufragio, uel camerę ruina periret) commentus eſt: ſimulataq; amicitia, Baias euocauit. Quam nando euaſiſſe ut comperit, inops conſilii eam interfici iuſsit, quam prius ſtupro contaminauerat. Suetonius.

Trogus ſcribit Theſſalonicem ab Antipatro filio interfectam, quum tamen uitam per ubera materna deprecaretur. idq; quòd Alexandro fratri magis, quàm ſibi faueret.

Semiramidem à Nino filio interemptam produnt, quòd eius concubitum & congreſſum optaſſet, quæ prius equi amore conflagrauerat. Cælius 37. lib.12. & Iuſtinus lib.1.

Ptolemæus Euergetes à Ptolemæo filio interfectus eſt: qui propterea (inquit Iuſtinus) Philopator, id eſt patris interfector, uocari cœpit.

Ptolemæus filius Epiphanis matrem Cleopatram dedit morti. Vnde & Philometor eadem ratione dictus eſt, qua præcedens Philopator.

P. Malleolus, teſte Liuio, matre interempta primus omniũ inſuto culeo in mare præcipitatus eſt.

Mithridates, autore Cælio, tantæ fuit impietatis, ut matrẽ, fratrem, filios tres, ac totidem filias interfecerit.

Ioannes Maria Ioannis Galeatii filius, dux Mediolani Catharinam matrem facta ſua acerbius obiurgantem, in turri concluſit, & ibidem emori fecit. Volater..

Ouidius libr.5. Meta. ait Agyrtem fuiſſe quendam, qui patrem interfecerit. Regisq; Thoactes Armiger, & cæſo genitore infamis Agyrtes.

Redeuntem Troia Vlyſſem Thelegonus filius ut ignotũ occidit. Horatius lib.3. Car. Decliue contẽpleris aruum, & Thelegonii iuga parricidæ.

Ozias Amos prophetam patrem ſuum uecte per tempora transfixit,

transfixit,quod contra mandatum Hieroboam regis uerbũ Domini prædicaret.

Ab Euandro quoque occiſum fuiſſe patrem quidam prodiderunt,ut ſcribit Cælius libro 6.Lectionum antiquarum.

Polydice Pterelam patrem Thebarum regem Creonti prodidit,& occidi fecit:ut Niſus à Minoë obſeſſus proditiōe Scyllę filię crimẽ amiſit fatalẽ,atq; ita interfectus eſt,autore Seruio.

Friſcus Actium Ferrariæ principem patrem ſuum in carcerem coniecit,atq; ibidem fecit emori, quum ob inductam nouercam,tum libidine dominandi.Volater.

Guillermus Iacobini Carrarienſis filius patrem occidit, quòd ab eo ſpurius fuiſſet appellatus.

Orodes rex Parthorum,amiſſo filio Pacoro,qui in bello contra Ventidium occubuerat,in furorem propè uerſus,ab altero filio Phraate occiſus eſt.Volaterranus in Geograph.

Coſroës rex Perſarum ſenio cõfectus, dum Medorſem filium regni hæredem inſtituiſſet,ab altero Siroche natu maiore interfectus eſt.Idem Volat.

Heraclius Imp. Phocam patrem multis prius contumeliis affectum,poſtremò interfecit,dominandi(ut credibile eſt)libidine.Volater.

Oedipus cum Laio patre ignoto apud Phocidem congreſſus,ipſum neſcius interemit.Ouidius in Ibin : Nec plus aſpicias, quàm quem ſua filia rexit,Expertus ſcelus eſt cuius uterq; parẽs. Seneca in Thebaide:Genitorem adortus impia ſtraui nece.

Cyane puella patrem Cyanipũ(quòd ab eo per uim ſtuprata fuiſſet)gladio confodit.Medullina quoque ab Aruntio patre ebrio uiolata,eidem mortem intulit.Plutarchus in Paral.

Peliam ſenio confectum dum filiæ à Medea perſuaſæ uellent ad iuuentutem reuocare, lebeti feruenti impoſitum occiderunt.Eraſmus in Chil.

Poſt Annibalis bellum L.Oſtius fertur primus patrem occidiſſe.Autor Plutarchus in uita Romuli.

Iulius Manſuetus ex Hiſpania rapaci legioni additus,impuberem filium domi reliquerat. Is mox inter ſeptimanos à Galba conſcriptus,oblatum fortè patrem, & uulnere ſtratũ dum ſemianimem ſcrutatur,agnoſcens,cognoſcensq;,& exanguem amplexus,uoce flebili precabatur placatos patris manes,ne ſe ut parricidam inſectarentur.Cor.Tacitus.

Fredericus Imperator Panormum profectus,Manfredi filii dolo

dolo interfectus eſt, quum annos XXXII. rebus præfuiſſet. Baptiſta Egnatius.

Nicomedes Pruſiam patrem Bythiniæ regem dominandi libidine uita ſpoliauit.

Fabricianus matrem Fabiam interfecit, quòd illa Fabium Fabricianum maritum ſuũ occidiſſet, ut liberius adulteriũ cũ Petronio adoleſcẽte cõmitteret. Autor Doſitheus apud Plutarchũ.

FRATRVM ET SORORVM INTERFECTORES.

OEdipus rex Thebarum moriens, filiis ſuis Eteocli & Polynici regnum alternis annis dimiſit regendum. Verùm quum Eteocles maior natu peracto anno fratri cedere noluiſſet, moto propterea bello, contractiſq; utriuſq; copiis, ambo mutuis ſe uulneribus interfecerunt. Virgil. in Culice. Ac diſcordantes Cadmæo ſanguine fratres, Iam truculenta ferunt infeſtaq; lumina, corpus Alter in alterius iamq; aduerſatus uterque Impia germani manat pro ſanguine dextra.

Medea cum Iaſone fugiens, Aegyaleum fratrem membratim diſcerpſit, diſcerptum per agros paſsim proiecit, ut Aeëtem patrem ſe perſequentem in colligendis filii oſsibus remoraretur. Ouid. in Ibin: Et tua ſic latos ſpargãtur membra per agros, Tanquam quæ patrias detinuere uias. Idem lib. 3. Triſtium.

Menalippus Oenei filius, dum in ſyluis aprum Calydonium uenaretur, à Tydeo fratre imprudente occiſus eſt. Statius li. 2. Theb. Pollutus placuit fraterno ſanguine Tydeus.

Polytes quoq; fuit quiſpiam, qui fratrem peremit. Stat. lib. 7. Theb. Cæſoq; infamis fratre Polytes.

Athila rex Pannoniæ reuerſus è Gallia, Budam fratrem (qui regnum occupauerat) de medio ſuſtulit.

Antiochus Mag. Seleuci filius mortuo patre fratrem uita exuit, ut ſolus principaretur, & regno frueretur.

Ariſtobulus rex Iudææ, Antigonum fratrem (quem prius regni conſortem fecerat) falſo poſtea inſimulatum interfici iuſſit. Volater.

Romulus quum ad extruendos urbis muros, uallum aratro duxiſſet, uetuiſſetq;, ne quis illud tranſiliret, Remus in ludibriũ fratris auſus eſt tranſilire. Quod iniquo ferens animo Romulus, eidem eripuit uitam. Liuius. Vnde Lucanus: Fraterno primi maduerunt ſanguine muri. Ouidius in Ibin; Vtq; Remo muros auſus

auſus tranſire recentes,Noxia ſint capiti ruſtica tela tuo.

Theodebertus Chilperici filius Francorum rex,à Theoderico fratre bello petitus, & ad extremũ interfectus eſt.Volater.

Fernandus rex Caſtellæ Sanctii filius,Carſiam fratrem regem Nauarræ peremit,ut Nauarram ipſam ſuo adiiceret regno. Vſq; adeò libido principandi non præſcribit ſibi modum.

Helenus Priami filius dum uenaretur, neſcio qua fortuna, Chaonem fratrem (à cuius nomine Chaonia dicta eſt) imprudens peremit.Seruius in 3.Aeneid.

Inuidia (quæ alienam proſperitatem oculo irretorto neſcit proſpicere)fuit in cauſa,cur Cayn fratrem Abelem cuius uictimas domino uidebat gratas)nefariè interfecerit.

Memprícus filius Maddam rex Britãniæ, Malym fratrem exuit uita,ut eo mortuo principaretur. Cunedagius quoque non alia ratione fratrem Morganum occidit,quo tempore Roma condita eſt,ut ſupputat Volater.

Canſignorus Veronenſium princeps moriens Antonium & Barptolomæum filios reliquit hæredes. Quorum Antonius Barptolomæum fratrem de medio ſuſtulit, quem in principatu conſortem,aut parem ferre non poterat.Volaterranus.

Cambyſi Perſarum regi uiſus eſt per quietẽ nuntius adeſſe,dicens:Mergidem fratrem ſolio ſedere regio. Qua ille uiſione conſternatus, Prexaſpem Perſam ad eum interimendum miſit.autores Trogus,& Herodotus. Cui flagitio ſororis quoque mortem adiecit.

Canis grandis, Veronenſium princeps,fratrem Eriganum (qui dum abeſſet, Veronam inuaſerat) foris reuerſus, obſedit, obſeſſum uicit,uictum dedit morti.

Henrícus Alphonſi undecimi filius,Petrum fratrem multis homicidiis famoſum, tandem interfecit magno omnium plauſu.Volaterranus.

Perinus Fregoſus Genuenſium princeps, Nicolaum fratrẽ, doctrina moribusq; inſignem, ob ſuſpicionem affectati principatus interfecit.

Pinus Ordelaphus Foroliuienſis,ut ſolus regnaret, Franciſcum fratrem trucidauit, eius liberis in exilium miſsis. Autor Volaterranus.

Ptolemæus Philadelphus argeũ fratrẽ (à quo inſidias parari ſibi intellexerat) interfecit,& alteri fratri Magæ noĩe (qui Cyrenis imperabat) bellũ intulit. Pauſanias apud Volaterranũ.

Ptole

Ptolemæo Philopatori non ſatis fuit patrem interficere, niſi in fratrem quoq; & amicos gladio ſæuiret.

Franciſcus & Ludouicus Gonzagæ Vgolinum fratrem, ſimulata amicitia, ad cœnam inuitatum adorti ſunt, & interfecerunt, ſola ad facinus inuidia moti, quòd Guido Gonzaga pater, Mantuanorum dux, ei ſoli principatum reliquiſſet. Volaterranus.

Boleſlaus Vratiſlai Bohemorũ regis filius, fratrem Vuenceſlaum æquitatis & religionis obſeruantiſsimum, & Abeli iuſto perſimilem, interfecit, Draomitia matre ſceleris conſcia. Idem Volat.

Ardieus Pamphyliæ tyrannus patrẽ ſenio confectũ, & fratrem natu maiorem interfecit. Autor Plato lib. 10. de Rep.

Iam diximus tantam in Mithridate rege Ponti fuiſſe feritatem, ut matrem, fratrem, & ſex liberos interfecerit. autor Cælius lib. 16. lectionum Antiq.

Iſacius Angelus Imperator ab Alexio fratre (quem à Turcis captum redemerat) per ſummum ſcelus, oculis, Imperio, & uita priuatus eſt.

Frotho Danorũ rex tres habuit liberos Haldanum, Roẽm, & Scatonem. Quibus mortuo patre æqua inceſsit regnãdi cupiditas. Quo factũ eſt, ut Haldanus natu maximus duos iuniores interfecerit & regnũ parricidio ſuſceperit. Autor Saxo Grãmat.

Feugo quoq; Horuẽdilium Danorum regem fratrem ſuum inſidiis circumuenit: atq; ubi parricidio datus eſt locus, cruenta manu funeſtam mentis libidinem ſatiauit, ut eo mortuo regnaret. Idem libro 3.

Idem Saxo lib. 6. hiſtoriæ Danicæ, meminit cuiuſdã Starcatheri, quem inuſitata fortitudine, uiribusq; prodigioſis ait fuiſſe, ut qui nouẽ fratres Athletas ſimul pugnãtes interfecerit, decẽ & ſeptem uulneribus acceptis, amiſſaq; maiori uiſcerum parte.

Herminefredus Bertarium fratrẽ ui oppreſsit, ut ſoli ſibi tranquillius & ſecurius apud Thoringos liceret regnare. Autor Grego. Turonen.

Orta inter Dardanum & Iaſium contentione, Dardanus ſuperior fratrem peremit. adeò conſortem neſcit poteſtas, adeò rara eſt inter neceſſarios charitas, ubi illa dominandi libido mentes hominum titillat.

Bela rex Pannoniæ, Polonorũ copiis inſtructus, Andream fratrem bello aggreſſus eſt, partaq; uictoria interfecit uictum.

Learchus Arceſilaũ fratrẽ Cyrenæorum regem ægrotantem ueneno potauit, & eo modo ſtrangulauit. Learchus demum ab Eryxo Arceſilai uxore lege Talionis interfectus eſt. Autor Herodo. in Melpo.

Typhon Aegyptius fratrem ſuum Oſiridem peremit, inuidia accenſus. Autores Beroſus & Seneca de ſacris Aegyptiorũ. Diodorus item: Compertum eſt (inquit) Oſiridem Aegypto iuſtè regnantem à Typhone fratre impio ac nefario interemptũ. Quem in ſex uiginti partes diſſectum, cuilibet eorum, qui tanti ſceleris participes fuerant, partem dedit, ut ipſos defenſores cuſtodesq; regni fidos haberet.

Iſis demum Oſiridis fratris mortem ulta, Thyphonem alterum fratrem auxilio filii (qui Oros dicebatur) occidit. Annius in Beroſum.

Henricus cognomento Clericus, Anglorum rex Robertũ fratrem hoſtem habuit, quem in bello captum, oculis primum auulſis in carcerem detruſit, ac demum pædore & inedia ibidẽ emori fecit. Volaterra.

Orodes Phraatis filius, Parthorum rex, Mithridatẽ ſecũdũ fratrem ſuum Babyloniæ obſedit, factaq; deditione in conſpectu omnium quamuis ſupplicem interfecit. Deus te perdat ambitio, Quæ fratres armas in fratrum uiſcera, quæq; Securum à nato non ſinis eſſe patrem.

Ioram rex Iudææ ſuaſu Athaliæ uxoris, fratres interfecit: & nullum ſceleris genus omiſit, à nullo abſtinuit flagitio.

Ioannes Iudæ pontificis filius, quintus Hebræorum pontifex, fratrem Ieſum nomine (quem affectatæ dignitatis habebat ſuſpectum) morti dedit.

Iugurtha Manaſtabalis filius nothus, fratres ſuos Adherbalem & Hiempſalem Micipſæ patrui ſui filios, interfecit, ut ſolus Numidis imperaret. Salluſt.

Friola Alphõſi Catholici filius, rex Hiſpaniæ, ab Aurelio fratre ĩterfect⁹ eſt, quũ annos duodecim regnaſſet. Volaterran⁹.

Leucon ab Oxilocho fratre rege Põti interfectus eſt, quòd cum eius uxore adulterii & inceſtus conſuetudiuem haberet. Ouid. in Ibin: Aut pia te cæſo dicatur adultera, ſicut Qua cecidit Leucon uindice, dicta pia eſt.

Mamertes quum Siſaphonis Corinthii fratris ſui filios regnandi libidine peremiſſet, ab ipſo Siſaphone membratim laceratus eſt. Ouidius in Ibin:

Trunca geras ſæuo mutilatis partibus enſe,

Qualia Mamertis membra fuiſſe ferunt.

Heſiodus poëta Aſcræus noctu iugulatus eſt ab Antipho & Crimeno fratribus: non tamen opera dedita, ſed per errorem, dum illi ſororis ſuæ interfectorem eſſe putarent.

Rheſus Maximi & Ameriæ filius, fratrem Simulum in uenatione uolens interfecit, ac propterea ei paterna domo interdictum eſt. Ariſtides apud Plutarchum.

Anacharſis philoſophus, Scytha genere, dũ Athenienſium leges apud ſuos introducere conaretur, ut patriæ conſuleret, à Caduido fratre eius loci rege per liuorem ſagitta confoſſus eſt. Autor Laërtius.

Lucilla M. Antonii & Fauſtæ filia, à Commodo fratre, in quem coniurauerat, deprehenſa, ab eodem interfecta eſt. Autor Herodianus.

Maximianus Diocletiani filius Artemiã ſororem gladio percuſſit, quòd relicta idololatriæ hæreſi, ad fidẽ ſe cõuertiſſet.

Critolaus Tegeates ſororem interfecit, quòd ſibi è uictoria redeunti non gratularetur, quum tamen cæteri omnes ei applauderent. Autor Demarathus apud Plut.

Primus apud Romanos Horatius ob ſororem interfectam, perduellionis reus factus eſt, dein abſolutus. Autor Liuius.

Cambyſes ſororẽ interfecit, quòd illa Simerdis fratris ſui à patre occiſi mortem lugeret uelut inultã. Autor Herodotus.

Polyphontes rex fratrem interfecit, quòd ab eo inſidias & mortem parari ſibi intellexiſſet. Autor Gel. lib. 4. cap. 3.

MVLIERES QVAE MARITOS INTERFECERVNT.

Redeuntem ab expeditione Troiana Agamemnonẽ, Clytemneſtra uxor interfecit auxiliante Aegyſto, quo cum ſtupri cõſuetudinem habebat. Virgilius lib. 11. Aen. Ipſe Mycenæus magnorũ ductor Achiuûm Cõiugis (ĩfandũ) prima ĩtra limina, dextra, Oppetiit, deuicta Aſia ſubſedit adulter. Seneca ĩ Agamẽnone: Rex ille regũ, ductor Agamemnõ ducũ, Cuius ſecutæ mille uexillũ rates, Iliaca uelis maria texerũt ſuis, Poſt dena Phœbi luſtra deuicto Ilio, Adeſt daturus cõiugi iugulũ ſuę. Idẽ alibi: Adeſt cruenta cõiugis uictrix ſui. Iuuenalis Satyra 6.

Donaus Beli filius quinquaginta habuit filias, quæ totidem Aegyſti filiis nupſerũt, factaq́; ſimul coniuratione omnes maritos nocte una interfecerũt, præter Hypermeſtrã, quę Lynceo uiro pepercit. Seneca in Herçule Furente: Nunc nunc cruentæ

regis Aegyſti nurus Adeſte, multo ſanguine infectæ manus, Ouidius lib.1. de Arte.

Albina. Scribit Volaterranus Albinam quandam Syriæ regis filiam duas & triginta habuiſſe ſorores, quæ totidem maritos interfecerunt: expulſasq; propterea à patre ueniſſe in Britãniam, & à nomine Albinæ inſulam uocaſſe Albionem.

Alexander Pheræus Theſſaliæ tyrannus quum uxorẽ Thebem cuidam barbaro nudã plerũq; oſtẽdiſſet, ab eadẽ factum ęgreferẽte, dormiẽs iugulatus eſt. Ouidi⁹ in Ibin: Inq; tuo thalamo iuguleris more Pheręi, Qui dat⁹ eſt letho cõiugis enſe ſuę.

Albionus rex Longobardorum Cunimundo Gepidorũ rege interfecto, eius filiam nomine Roſimundam ſibi copulauit. Cui quum aliquãdo inter pocula, patris caluaria per iocum propinaſſet, irata puella nõ prius machinari deſtitit, quàm eum curauerit interficiendum. Quo mortuo aliũ maritum Helmigẽ nomine ſibi copulauit, quem poſtea ueneno ſuffocauit.

Antiochus Deus cognomento, rex Syriæ, ab uxore Laodice ueneno interfectus eſt, ob inductam alteram Berenicem Ptolemæi ſororem. Val. Max.

Antonius Verus Imperator periit ueneno à Lucilla uxore propinato, ob Fabiæ conſuetudinem, ad quam frequenter itabat. Volaterranus.

Circe uenefica mulier Sarmatarum regem (cui nupſerat) ueneno itidem fertur occidiſſe, arreptoq; regno ſubditos multum oppreſsiſſe. Sabellicus.

Gandulphus (qui in Burgundia pro fide martyrium paſſus eſt) dum uxorem adulterii inſimularet, eiuſdem opera ab adultero interfectus eſt.

Galeotus Foroliuii princeps Ioannis Bentiuoli filiam duxit in uxorem. A quo dum ſperneretur puella, ſimulata ægritudine ſicarios ſubornauit medicos, qui eum adorti in cubiculo confoderunt. Volaterranus.

Semiramis quum à marito Nino impetraſſet, ut diem modo unum in regio ſederet tribunali, obiretq; regium munus iuri dicundo, ſanciendoq; quæ uiderentur, exploratis ſatellitum animis, Ninum ipſum apprehendi iuſsit, & in uincula coniici, ac poſtremò interimi. Autor Cælius.

Andreas filius Caroli Pannoniæ regis, à Ioanna uxore, regina Siciliæ, interfectus eſt: quòd ignauus & regno inutilis uideretur. Volaterranus.

Fabia

Fabia mulier Fabiũ Fabricianũ interfecit, ut liberius poſſet laſciuire cum Petronio Valentino liberali forma adoleſcẽtulo, quo cum adulterii conſuetudinem habebat. Plutar. in Parallel.

Agrippina Tyberium Claudium principem maritũ ſuum ueneno ſuſtulit. Autor Plin. lib. 32. cap. 22.

Curſius libro 7. ait Barbarũ quendam Spitamenem ſomno & uino ſepultum, ab uxore in caſtris Alexãdri fuiſſe interfectum.

VIRI VXORVM INTERFECTORES.

PRocris mulier exiſtimans **Cephalum** maritum alteram deperire puellã, eundem in ſyluas profectum ſecuta eſt, ut obſeruaret quid faceret. Quũ ergo in dumis deliteſceret, ac uepres concuteret, Cephalus opinatus eſſe feram, ſagittis eam confodit. Ouid. lib. 7. Metam. Adagiũ eſt [redacted], Procridis telum, De certis iaculatoribus, aut ictu ex ſententia iacto. *Procridis telũ.*

Nero Sabinam Poppeam uxorẽ calcis ictu, quamuis prægnãtem interfecit, nulla impellente cauſa, ſed ſola bile & iracundia motus. Autor Cor. Tacitus lib. 16.

Chilpericus Clotharii filius, Gloſindam uxorem Athanagildi Gothorum regis filiam, ſuaſu Fredegundæ pellicis noctu iugulauit. Volater.

Conſtantinus Imperator, Conſtãtii & Helenæ filius, uxorem ſuã Fauſtam (cuius ſuaſu Criſpum filiũ prius interfecerat) in balneas ardentes conie ctã interemit. Autor Sextus Aurelius.

Mithridates rex Ponti, uxorem Laodicem (qua mortua Hypſicrateam duxit) cum ſorore, matre, fratribus, ac liberis interfecit. Autor Herodo.

Plinius lib. 14. ſcribit **Egnatii Metentini** uxorem quòd uinum bibiſſet è dolio, interfectam fuſte à marito, eumq́; cædis à Romulo abſolutum. Egnatius.

M. Cęcilius apud eundem Plinium lib. 27. accuſat **Calphurnium Beſtiam**, quòd dormientes uxores ueneno peremerit.

Miratur Sabellicus, nec ſanè mirum quòd miretur, **Periandrum** Corinthium inter eos numeratum, quos Græcia ſapientes appellauit, qui Lyſidem uxorem (alii Meliſſam ſcribunt) in pellicis gratiam interfecerit, ſciens uolensq́; cum Cratea matre concubuerit, filium relegauerit, & Corcyrẽſium natos Haliarti excæcandos præbuerit, ut docet Herodo.

Dacianus præſes Alexandriam uxorem à beato Georgio

ad fidem conuerſam,ſuſpendi fecit,& interfici.

ALII PARRICIDAE.

PRoca rex Albanorũ duos habuit filios Amulium, & Numitorem, quibus regnũ alternis annis dimiſit regendum. Quum autem prior Amulius regnaſſet, peracto anno fratri cedere noluit: quinetiã Lauſum eius filium interemit, & Iliam eius ſororem(ne qua inde manaret proles, quæ facinus ulciſceretur)inter Veſtales incluſit.Ouid.lib.4.faſtorum.

Xerxes ob res infeliciter in Græcia geſtas, adeò inter ſuos euiluit,ut Artabanus ſpem nactus occupandi regni, eum in regia interfecerit.Autor Trogus.

Childebertus Clodouci primi filius,fratris ſui Clodomyri filios pupillos & clientes ſuos ad ſe uenire iuſſos, interfecit, ut eorum patrimonio potiretur.

Sigisbertus Clotarii filius,bellum cum Chilperico geſsit, in quo Theodebertum eius filium poſt alia multa crudelitatis exempla interfecit.Gaguinus.

Egebertus Sicoberti filius rex Anglorũ,fratris filios(quos patre mortuo educabat)impuberes occidit.Volaterranus.

Mamertes Corinthius,filios fratris ſui Siſaphonis regnandi libidine,interfecit maximo ſuo malo.Nã ubi Siſapho factũ reſciuit,eum membratim diſcerpſit.Autor Ouidius in Ibin.

Sextus Aurelius ſcribit Aurelianum Imperatorem ſæuum fuiſſe & ſanguinarium,ut qui ſororis ſuæ filium interfecerit.

Orcanes rex Turcarũ Celapini filius,à Moſe patruo (cuius fidei ſe pupillũ commiſerat)interfectus eſt,& regno ſpoliatus.

Thyeſtes Pelopis & Hippodamiæ filius, Europam, ſeu Aeropen fratris ſui Atrei uxorem ſtuprauit, & ex ea duos ſuſcepit liberos, Tantalum & Plyſthenem, quos Atreus ipſe interfecit, interfectos fratri comedendos appoſuit. Seneca, Tantalus prima hoſtia eſt,&c.

Pygmalion rex Tyri & frater Didonis, quum eſſet auri cupidiſsimus,Sichæum ſororis ſuæ maritum,agri inter Phœnicas ditiſsimum interfecit, ut mortui diuitias arriperet.Verg.libro 1. Aen. Ille Sichæum Impius ante aras, atque auri cæcus amore Clàm ferro incautum ſuperat,ſecurus amorum Germanę.

Childebertus Clodouei filius in Almarichum Gothorum regẽ ſororis ſuæ Clotildis maritũ bellum mouit, ac uictũ uictor obtruncauit, quòd Clotildẽ ipſam iurgiis & uerberibus

propter

propter cultum orthodoxæ fidei quotidie inceſſeret. Volater.

Conſtantinus Magnus Licinium ſororis ſuæ maritum pugna ſæpius oppreſſum, & tandem apud Nicomediam uictum interfici iuſsit. Eutropius.

Eduardus ſecundus rex Anglorum uenatu rediens, ab Alfrida nouerca uenenato poculo interfectus eſt. Volebat enim ſcelerata mulier Eceldredum filium ſuum ſeptennem principari. Volaterranus.

Nuceria uxor Hebii, quum Firmum priuignum maligno proſequeretur odio, filios ſuos ad inferendam ei mortem incendebat. Quod quum illi facere per pietatem abnuerent, dormientem gladio adorta eſt. Autor Doſitheus apud Plutarchum.

Conſtantinus Heraclii filius, quum annum unum imperaſſet, Martinæ nouercæ, laborantis filium imperare, ueneno interfectus eſt. Bapt. Egnatius.

Pelops Tantali filius, ex Hippodamia, duos ſuſcepit liberos, Atreum, & Thyeſtem. Ex Danaide puella Chryſippum patri cæteris chariorem. Quem quum nouerca Hippodomia odio perſequeretur, eius cruore manus impias contaminauit. Doſitheus apud Plutarchum.

Ptolemæus Auletes à Romanis regno Aegypti redonatus, quo propter flagitia eiectus fuerat, Archelai Cappadociæ regis filium, filiæ ſuæ Cleopatræ maritum (quem Aegyptii regẽ ſibi delegerant) unà cum ſorore interfecit. Strabo lib. 17.

Spoliante Campanos Annibale L. Imbricus filium Ruſcium cum magno auri pondere Valerio Beſtio genero ſuo ſeruãdum cõmiſit: quem tamen Valerius auaritia ſtimulante obtruncauit, ut auro potiretur. Plutar.

Eadem cauſa Polymneſtor rex Thraciæ Polydorum Priami ſoceri ſui filium iugulauit. Mantuanus lib. 1. de Cala. Vergi. Lib. 3. Aeneid.

Aegyſtus Thyeſtæ filius Atreum patruum ſuum adultus interfecit: mortemq́; Plyſthenis & Tantali fratrum ſuorum ab ipſo Atreo interfectorum ultus eſt.

Acriſius Abantis filius, quũ ab oraculo accepiſſet ſe eius manu periturum, qui ex Danaë filia naſceretur: natum poſtea ex ea Perſeum iuſsit exponi & ſubmergi. Cõpertus tamen in littore Perſeus, à piſcatore quodam nutritus eſt. Inde ubi adoleuit, ſuamq́; reſciuit originẽ, Acriſiũ ipſum interfecit. Volaterranus.

Draomitia Bohemorum regina, Ludimillam ſocrum reli-

gionis obſeruantiſsimã interfici iuſsit. Cuius ſuaſu **Boleslaus** filius Vuenceſlaũ fratrẽ iam interfecerat. Autor Volaterranus.

Io. Galeatius Barnabam ſocerum Mediolani ducem per proditionem cepit, coniectumq; in carcerem mori coëgit, ut eo mortuo principatum arriperet.

Tyberius Nero **Caligulæ** nepotis, imperandi libidine conflagrantis, aſtu & dolo periit, anno ætatis LXXVIII. Imperii uerò XXIII. Egnatius.

Albertus Imper. dux Auſtriæ, & filius Rodulphi imperatoris, dum ſuaſu Bonifacii Pont. exercitũ pararet in Gallos, à **Ioanne** fratris ſui filio interfectus eſt.

Domitianus, autore Tranquillo, Flauium Clementem patruelem ſuum (cuius filios etiã paruulos ſucceſſores palàm deſtinauerat) interfecit.

Tydeus Oenei filius, Alcatum & Lycothæũ nepotes apud Calydonem interfecit, ac demum Argos aufugit.

AQVIS SVBMERSI.

HYlas Thyodamantis filius cum Hercule (cuius erat amaſius) reliquisq; Argonautis Colchos nauigans, dum aquã uellet haurire, urnæ pondere ſubmerſus eſt, multisque clamoribus ab ipſo Hercule, ſed fruſtra acclamatus. Verg. Aegloga 6. His adiungit Hylam, nautæ quo fonte relictum, Clamaſſent, quum littus Hyla Hyla omne ſonaret. Iuue. Et multum quæſitus Hylas, urnamq; ſecutus. Fabulantur poëtæ eum à Nymphis ob formam excellentem raptum. Propertius lib. 2.

Tandem haurire parat demiſsis flumina palmis
　Innixus dextro plena trahens humero. &c.

Orontes Troia diruta cum Aenea in Italiam nauigãs, naufragium fecit. Verg. lib. 1. Aene. Vnam, quæ Lycios, fidumq; uehebat Orontem, Ipſius ante oculos ingens à uertice pontus In puppim ferit: excutitur, pronusq; magiſter Voluitur in caput: aſt illam ter fluctus ibidem Torquet agens circum, & rapidus uorat æquore uortex.

Leucaſpis quoq; eadem procella obrutus eſt, eodem Vergilio teſte, qui 6. Aene. inquit: Cernit ibi mœſtos, & mortis honore carentes Leucaſpim, & Lyciæ ductorem claſsis Orontem.

Palinurus gubernator nauis Aeneæ, dum obrepente ſomno dormitaret, incautus decidit in mare. Neq; tamen tunc primum ſubmerſus eſt. Sed quum portui (qui Velinus poſtea dictus eſt)

adnaret, ab incolis pro belua marina obrutus eſt. Verg. in fine quinti Aenei. Idē in ſexto: Ecce gubernator ſeſe Palinurus agebat. &c. Ouidius in Ibin: Aut ubi uentoſum ſuperaris naufragus æquor, Contracta pereas, ut Palinurus humo.

Aeſacus Priami filius ægreferēs Heſperiem puellam (quam fugientem inſequebatur) morſu colubri in herba latentis fuiſſe interfectam, in aquas ſe dimiſit: mutatus poſtea in Mergum, ut poëtæ fabulantur. Ouidius lib. 12. Metamorph. Dixit, & è ſcopulo (quem rauca ſubederat unda) Decidit in pontum.

Iam diximus Tyberinū regem ſe in Tyberim præcipitaſſe, & fluuio (qui prius Albula dicebatur) nomen impoſuiſſe. Ouidius in Ibin. & lib. 4. Faſtorum. Idem lib. 14. Sed Capys ante fuit.

Anna ſoror Didonis ſe in Numycum fluuium demiſit. Cauſam mortis uide in eorū hiſtoria qui ſe occiderunt. Ouid. lib. 3. Faſt. Corniger hanc tumidis rapuiſſe Numicius undis Creditur, & ſtagnis occuluiſſe ſuis.

Helle filia Athamantis regis Thebarum, inſidias nouercæ cū Phryxo fratre fugiens, arietem aurei uelleris conſcendit, ut eo modo Colchos ueheretur. Quos quum per mare ferret aries, contigit, ut puella perterrita in pontum caderet, & Helleſponto imponeret nomen. Ouid. lib. 4. Faſtorum: Dicitur infirma cornu tenuiſſe ſiniſtra Fœmina, quum de ſe nomina fecit aquę. Idē in Epiſtolis Hero. Propertius lib. 2.

Icarus Dædali filius à Creta cum patre fugiens, fretus alarū (quas fecerat pater) fiducia, dum altius in auras euolaret, liquefactis à ſole pennis cereis in mare cecidit, quod ab eius ruina Icarium cœpit dici. Seneca in Hercule Oethæo. Ouidius lib. 1. Triſtium: Dum petit infirmus nimium ſublimia pennis Icarus, Icareis nomina fecit aquis. Idem lib. 8. Metamorph.

Læander ſpecioſus puer ex Abydo, quum in Seſton urbem non multū remotam nauigaret ad amaſiam ſuam Ero nomine, tempeſtate ſuborta periclitatus eſt. Ouidius lib. 3. Triſtium: Si tibi tale fretum quondam Læandre fuiſſet, Non foret anguſtæ mors tua crimen aquæ. Stroza pater lib. 1. Eroticōn.

Cærelia mulier dum Baias nauigaret, aquis obruta eſt. Martialis lib. 1. Dum petit è Baulis mater Cærelia Baias, Occidit inſani crimine merſa freti.

Aegeus Theſei pater ſe ſubmerſit. Cauſam uide in præcedenti capite.

Sapho quoq; è Leucade Epyri promontorio ſe præcipitauit.

uit.Statius lib. 5.Sylua.Saltusq́; ingreſſa uiriles Non formidatâ temeratia Leucade Sappho.

Pharao rex Aegypti dum Iſraëlitas perſequeretur, mare rubrum uirga Moyſis diuiſum ingreſſus cum toto exercitu periit, & ſubmerſus eſt. Politianus in Nutricia: Vt rubra ſicco pede tranſiit undas. Demerſo inſigné cecinit Pharaone triumphum.

Ino uxor Athamantis ſe cum Melicerta filio demerſit.Ratio iam poſita.Val.Flac.lib. 8.Attonito qualis pede proſilit Ino In freta,nec parui meminit conterrita nati.De Melicerta ſeu Palęmone Statius lib.2. Syl.Talis in Iſthmiacos ploratus ab æquore portus Naufragus impoſita iacuit ſub matre Palæmon.

Cæſarius Apher genere, & Iulianus presbyter apud Terracinam ſub Claudio in mare præcipitati ſunt Calendis Nouembris.

Eupolis Athenienſis poëta Comœdio graphus nauigans in Helleſpontum, quo tempore Lacedæmones opprimebãtur bello,naufragio periit.

Marcus Marcellus miſſus ad Maſiniſſam in Aphricam, periit naufragio paulò ante tertiũ bellum Punicũ.Autor Liuius. Cicero in oratione ad Piſoné:Marcus Marcellus,inquit, qui ter fuit Cõſul,ſumma uirtute,pietate,gloria militari, periit ĩ mari.

Milo Tyrannus Piſæ,quum ſubditos multis afficeret tormẽtis & cruciatibus , ab eiſdem in mare demerſus eſt. Ouidius in Ibin:Vtq́; Milo,ſub quo cruciata eſt Piſa Tyrãno, Viuus in occultas præcipiteris aquas.

Menander Græcus poëta Comœdiographus , dum in exiguo nataret fluuio,ibidem ſubmerſus eſt. Ouidius in Ibin:

Comicus ut liquidis periit(dum nabat)in undis,
Et tua ſic Stygiusſtranguler ora liquor.

Miſenus Aeneæ tubicen, dum Tritonem deum marinum ad tubæ certamen irritaſſet,ab eodé in mare deturbatus eſt. Verg. lib. 6.Aeneidos.

Oenomaus ab oraculo monitus ſe tunc periturum, quũ Hippodamia nuberet,procis eam petentibus certamen propoſuit:ut cum puella curſu contẽderent,quæ propter Harpinnæ & Pſyllę equorum celeritatem uidebatur inſuperabilis. Conuenerat autem,ut uicti interficerentur, uictores eam ſibi haberent. Quum ergo Pelops puellam deperiret, eius aurigã Myrtilum, largitione corrupit:quem propterea Oenomaus in mare(quod ab eo Myrtoum dictum eſt)demerſit.Alii uolunt Myrtilum ab ipſo

Pelo

Pelope præcipitatum, dum ſuæ proditionis mercedem peteret. Ouidius in Ibin. Proditor ut ſæui perijtq; auriga tyranni, Qui noua Myrtoæ nomina fecit aquæ. Seneca in Thyeſte.

De Pub. Terentio poëta comœdiographo & Theoxena muliere, uide Hiſtoriam præcedentem.

Licet Vergilius dicat Turnum ab Aenea interfectum, ſunt tamen argumēta quæ inficiantur: imò uerò Aeneā à Turno adactum ad mortē inferunt, ſubmerſumq; in Numyco fluuio, dum inſequentem Turnū fugeret. Quod & apud Verg. fateri uidetur Venus pro Aſcanio Ioué orans, deſperato iā Aenea, ubi ait: Aeneas ſanè ignotis iactetur in undis, Et quācūq; uiā dederit fortuna, ſequatur: Incolumē Aſcaniū liceat ſupereſſe nepotē. Quū mortē prius Dido ei imprecata fuerat, ubi ait: At bello audacis populi uexatus & armis, Finibus extorris, cōplexu auulſus Iuli, Auxiliū imploret, uideatq; indigna ſuorū Funera: nec quū ſe ſub leges pacis iniquę Tradiderit, regno, aut optata luce fruatur: Sed cadat ante diē, mediaq; inhumatus arena. Itē Iuuenalis de Romulo fulminato, & Aenea ſubmerſo loquens: Alter aquis, alter flammis ad ſydera miſſus. Ouidius quoq; in Meta. ſic ait: Littus adit Laurens, ubi tectus arundine ſerpit In freta flumineis uicina Numycus undis. Hunc iubet Aeneæ quæcunque obnoxia morti Abluere, & tacito deferre ſub ęquora curſu. Corniger exequitur Veneris mādata, ſuiſq;, Quicquid in Aenea fuerat mortale, repurgat. Item Tibullus lib. 2.

Decius Imperator à Gotthis cum toto exercitu profligatus fugam arripiens paludis uoragine abſorptus eſt, nec poſtea inuentus. Autor Sextus Aurelius.

Argyropylus Imperator, Zoæ uxoris & Michaëlis Paphlagonis eius adulteri dolo, inter balneas aquis immerſus obiit. Bap. Egnatius.

Atelſtanus Edimundum adoleſcentem Anglorum regem in nauigio ſine remige fluctibus perdendum expoſuit, uno tantum comite. Volat.

Aſtorgius filius Galeoti Foroliuienſium principis, quum longam obſidionē Cæſaris ab Alexandro pontifice patre miſſi ſuſtinuiſſet, ad extremum uictus, & Romam ductus in Tyberim noctu præcipitatus eſt.

Britona filia Martis, ſe in mare deiecit, ut ſtuprum Minois regis poſſet effugere.

Cæyx maritus Alcyones ad oraculū nauigans naufragiū fecit, in auē poſtea mutatus, ut fabulantur poëtæ. Ouidius in Ibin:

Nec tibi ſit tumidis melior Neptunus in undis, Quàm cui ſunt uiſæ frater & uxor aues. Seneca in Agamemnone.

Clodomyrus Francorũ rex Gundebaldo Burgundiæ rege ſuperato, Sigiſmundũ eius filiũ unà cũ ſorore in puteũ demerſit.

Sfortia Attendulus dum uni è miniſtris in Aterno fluuio periclitanti uellet ſuccurrere, cum eo naufragium fecit. Fuit is pater Franciſci Sfortiæ.

Fredericus Aenobarbus Imperator ad expeditionem Hieroſolymitanam profectus, quum aliquot Armeniæ oppida iam cepiſſet, in amnis tranſitu periit.

Lycas quum uenenatam Herculi tunicam attuliſſet, ab eo in mare Euboicũ deiectus eſt. Oui. in Ibin: Quàm qui dona tulit Neſſæo tincta ueneno, Euboicasq́; ſuo ſanguine tinxit aquas.

Phronyma puella ab Etearcho patre rege Cretæ ſuaſu nouercæ, in aquas præcipitata eſt, Themiſone quodam ſceleris miniſtro. Autor Herodotus.

De P. Malleolo matricida, Galeatio Mantuano, Eueno patre Marpiſſæ (qui omnes ſubmerſi ſunt) iam ſumus locuti in præcedente hiſtoria.

Marullus poëta Pontani diſcipulus (qui à Politiano æmulo & hoſte ſuo, Mabilius dicitur, & quem ipſe Ecnomũ uocat) in amne Cecina ſubmerſus eſt.

Propertius lib. 3. ſcribit Pætum quendam, in Aegyptum cauſa pecuniæ comparandæ nauigantem, fluctibus obrutum fuiſſe. Sic enim pecuniam alloquens ait: Tu Pætum ad Pharios tendentem linthea portus, Obruis inſano, terq́; quaterq́; mari.

Argynus puer formoſus (quẽ Agamẽnõ habebat in deliciis) itidẽ ſubmerſus eſt. Idẽ Propertius lib. 3. Sunt Agamẽnonias teſtantia littora curas, Quà notat Argyni pœna minantis aquæ.

Quintianus præſes (ſub quo paſſa eſt beata Agatha) dum flumen cum equis tranſiret, ab eorum uno excuſſus, & in aquas proiectus, miſeram exhalauit animam.

Multi quoq; ex martyribus eodem mortis genere extincti ſunt, ut Aſcla, Anaſtaſius Aquileienſis, Florianus Heſychius, ſub Diocletiano, Theogenes ſub Licinio, Claudius Tribunus ſub Numeriano, Calixtus Papa ſub Alexãdro Imperatore, Symphoroſa ſub Adriano. Itẽ Apollonius, Philemon, Baſſus, Antonius, Protolycus apud Alexandriam, Calixtus & Chariſius apud Corinthum: Iocũdianus apud Africã, Palatinus & Maxima uirgo, & infiniti alii hac morte cœleſtem meruerunt lauream.

Roxana

Roxana & Statyra Darii filiæ, duæ fuerunt Alexandri uxores ſeu concubinæ. Quarum alteram Roxanam prægnantẽ Statyra in puteũ demerſit, ſolo ducta liuore, quòd Macedones præcipuis honoribus eam cumularent. Autor Plut. in Alexandro.

Qui ſuis caſibus aut naufragio nomina aquis impoſuerunt.

Aegeus Athenienſium rex, mari Aegæo. Erithra rex mari Erithræo, ſeu rubro. Helle ſoror Phryxi, Helleſponto, Icarus Dędali filius, Icareo. Myrtilius auriga Oenomai, Myrtoo. Heſperides puellæ, Heſperio. Tyrrhenus rex Lydorũ, Tyrrheno. Tyberinus rex Tyberi fluuio Tuſcorum. Euenus Eueno. Marſyas tibicen Marſyæ. Anius rex Tuſcorum Anioni, qui & Anienus & Anien dicitur. Abſyrtus frater Medeæ Abſyrto Colchorum.

AB EQVIS OCCISI ET DISCERPTI.

HIppolytus falsò accuſatus & ſuſpectus ſtupri Phædræ nouercæ illati, dum patris Theſei furorem fugeret, arrepta fuga ab equis diſcerptus eſt. Ouidius lib. 5. Meta. Excutior curru &c. Ibidem lib. 3. Faſt,

Hic latet Hippolytus loris diſcerptus equorum,
Vnde nemus nullis illud aditur equis. Idem lib. 5.
Hippolyte infelix, uelles coluiſſe Dionem,
Dum conſternatis diripereris equis. Ibidem lib. 6.
Exciderat curru, loriſq; morantibus artus,
Hippolytus lacero corpore raptus erat.

Idẽ in Ibin: Vel tua (ne pœnæ genus hoc cognouerit unus) Viſcera diuerſis ſciſſa trahãtur equis. Sabinus in Epiſtola Demophoontis ad Phyllidẽ: Nõ fratrẽ Hippolytũ, cecidit miſerabilis ille, Præceps attonitis per freta raptus equis. Seneca in Hippolyto quoq; meminit.

Fuit alter Hippolytus martyr Romanus, qui pro Chriſti nomine ſub Decio principe, indomitis item equis alligatus & diſcerptus ſpiritum deo reddidit.

Glaucus filius Siſyphi (qui apud Potniam regnauit) dum equas humana carne aleret, ab eiſdem poſtremò deuoratus eſt. Virg. lib. 3. Geor. Scilicet ante omnes furor eſt inſignis equarũ, Et mentẽ Venus ipſa dedit quo tempore, Glauci Potniades malis membra abſumpſere quadrigæ.

Metius Suffetius dux Albanorum, quoniam in bello Fide natium

natium pactum & fœdus ſocietatis cum populo Romano perfidè ruperat, captus poſtmodum uiuus quadrigis in diuerſa nitentibus laceratus eſt, iuſſu Tulli Hoſtilii. Autor Liuius, & poſt Liuium Gellius lib.20. cap.1. Vnde Virg.li.8. Aene. Haud procul inde citæ Metium in diuerſa quadrigæ Diſtulerant (at tu dictis Albane maneres) Raptabatq; uiri mendacis uiſcera Tullus Per ſyluas, ſparſo rorabant ſanguine uepres.

Diomedes rex Thraciæ, dum equos ſuos humana carne aleret, ab Hercule illac iter faciēte, equis ipſis datus eſt in pabulum. Ouidius in Ibin: Vt qui Threicii quondam præſepia regis, Fecerunt dapibus ſanguinolenta ſuis. Seneca: Suiſq; regem pabulum armentis datum. Claudianus: Diraq; ſanguinei uertit præſepia regis, Et Diomedæos gramine pauit equos.

Neocles Themiſtoclis filius equi morſu interiit. Autor Plutar. in Themiſtocle.

Brunechildis Francorum regina, poſt multa flagitia ſpectante Clothario, indomitis equis alligata, & membratim diſcerpta eſt. Hoc ſcribitur in hiſtoria Adonis Viennenſis.

Comminius à Gidica nouerca ſtupri falsò accuſatus, metu Comminii patris currum conſcendit, & in fuga more Hippolyti ab equis raptim diſtractus eſt. Doſitheus apud Plutarchum.

Cælius libr. 11. Lectionum antiquarum ſcribit Taraxippum quendam fuiſſe in Iſthmo ab equis interemptum.

Limone puella adulterii comperta, ab Hippomene patre data eſt equo famelico deuoranda. Ouidius in Ibin.

Licinius Imperator, quum Herinam uirginem filiam ſuam (quòd Chriſtiana eſſet) equis dediſſet conculcandam, ab eorum uno morſu interfectus eſt.

Hercules regem Eubœæ Pyrrechmem Bœotiis bellum inferentem, uictum equis diſcerpendum expoſuit apud Heracliū fluuium. Autor Plutar. in Parall.

Abderus unus fuit eorum, qui ab equis Diomedis Thraciæ regis interfecti ſunt & deuorati. Autor Aegidius Maſerius in Valerii Argonautica.

EQVORVM LAPSV MORTVI.

Nipheus, Virg. lib.10. Quin ecce Niphei, Quadriiuges in equos, aduerſaq; pectora tendit. Atq; illi longe gradientem & dira frementem, Vt uidere, metu uerſi retroq; ruentes

Effunduntq́; ducem, rapiuntq́; ad littora currus.

Leucagus. Virgil. 10. Aeneid. Excuſſus curru moribundus uoluitur aruis.

Ligeris frater Leucagi eodem quoque modo excuſſus eſt. Idem Verg. ibidem, Frater tendebat inermes Infelix palmas, curru delapſus eodem.

Clonius, ibidem. Illum infrænis equi lapſu tellure iacentē Obtruncat.

Remulus. Idē libro 11. Orſilochus Remuli (quando ipſum horrebat adire) Haſtā intorſit equo, ferrumq́; ſub aure reliquit. Quo ſonipes ictu furit arduus, altaq́; iactat Vulneris impatiens arecto pectore crura. Voluitur ille excuſſus humi.

Thymetes quoque equo ſuo excuſſus in bello interfectus eſt. Idē Virgil. lib. 12. Et ſternacis equi lapſum ceruice Thymetē.

Amycus. Idem Virgil. in eodem: Turnus equo deiectum Amycum, fratremq́; Diorem Congreſſus pedes, hunc uenientē cuſpide longa, Hunc mucrone ferit.

Antonius Vicus. Pamphilus Saxus: Non equus Antoni ſæua te morte peremit, Vice, licet corpus preſſerit ille tuum. Fræna trahens ſed tu mortis tibi cauſa fuiſti. Non poteras fato candidiore mori.

Agenor lapſu equi inſerta ori manu extinctus eſt. Ouidius in Ibin: Vtq́; loquax in equo eſt eliſus guttere Agenor, Sic tibi claudatur polliceuocis iter.

Bela rex Pannoniorum, frater Andreæ, & filius Vazulis regum deceſsit lapſus equo membris luxatis & dilocatis, anno regni ſui tertio.

Stenobæa Prœti uxor, quum Bellerophontem ad coitum non poſſet inducere, eum coram marito ſtupri poſtulauit. Steno bææ uerbis fidem adhibens Prœtus, Bellerophontem periculis obiecit, ac primum ad ſuperandam Chimęram miſit. Quam quū uiciſſet, elatus uictoria in cœlū Pegaſo equo alato uoluit conſcendere: ſed ulciſcente Nemeſi decidit. Ouid. in Ibin: Quique ab equo præceps alienis decidit aruis, Exitio facies cui ſua penè fuit.

Seleucus Calinicius Antiochi cognomento dei filius, & Syriæ rex ex equo lapſus exceſsit.

Lego in Hiſtoriis Gallorum Philippum Ludouici Craſsi filium, equi lapſu itidem periiſſe.

Fulco Andegauenſium comes, quintus rex Hieroſolymarum,

rum, equo in caput uerſo occubuit, quum regnaſſet annis undecim.

A' SERPENTIBVS OCCISI.

LAocoon Troianus percuſſa in uterum fatali machina, pœnam luiſſe dicitur duobus filiis à ſerpentibus occiſis. Quibus dum præſidio eſſe uellet, eadem periit morte. Virg. lib. 2. Ouidius in Ibin: Quàm puer Hypſiphyles, quàm qui caua primus acuta Cuſpide, ſuſpecti robora fixit equi.

Eurydice Orphei uxor Ariſteū (à quo adamabatur) fugiēs morſu colubri in herba latentis interfecta eſt. Orpheus apud Ouidium lib. 10. Cauſa uiæ eſt coniunx, in quam calcata uenenū Vipera diffudit, creſcentesq; abſtulit annos. Idem Occidit in talum ſerpentis dente recepto. Idem in Ibin.

Heſperie puella Aeſacum Priami filium (à quo itidem adamabatur) fugiens ſerpentis morſu periit. Ouidius lib. 11. Meta. Ecce latens herba coluber, fugientis adunco Dente pedem ſtrinxit, uulnusq; in corpore liquit.

Orion cum ſe iactaſſet, nullum à terra monſtrum produci poſſe, quod non conficeret, terra ipſa peperit ſcorpionem, à quo interfectus eſt. Ouidius lib. 9.

Opheltes (qui alio nomine Archemorus dicitur) filius Lycurgi regis Nemeæ, dum negligenter ab Hipſiphyle nutrice cuſtodiretur, ſerpentis morſu extinctus eſt. Ouid. in Ibin: Quàm puer Hipſiphyles, quàm qui caua primus acuta Cuſpide ſuſpecti robora fixit equi. Statius lib. 2. Syluarum, & lib. 5. Thebaidis.

Xanthus hiſtoriarum autor, tradit apud Plinium lib. 25. Tillonem à dracone interfectum, ac demum herba (quam Balim dicunt) reſtitutum ſaluti.

Sulpitius in Lucanum ait Canopum gubernatorem nauis Menelai, aſpidis morſu apud Canopum Aegypti urbem occiſum.

Politianus in Nutricia ſcribit Ampycidem in Libya ſerpentis morſu interfectum, ubi ait: Ampycidemq; pium. Libycis quem ſtrauit arenis Vipera, fatifero fauces accenſa ueneno.

Demetrius Phaleræus, auditor Theophraſti, & præfectus Bibliothecæ Ptolemæi Soteris, exceſsit ex morſu aſpidis. Ouidius in Ibin.

Oreſtes furore liberatus, quum Thiſamenem filium imperio Mycenarum ſuffeciſſet, ſerpentis itidem morſu periit. Ouidius in Ibin: Vtq; Agamemnonio &c.

Seneca in Medea ſcribit Idmona à ſerpēte in Libia cæſum, ibiq; ſepultum, ubi ait: Idmonem (quamuis bene fata noſſet) Conſcidit ſerpens Libycis arenis. Ouidius tamē ſcribit ab apro interfectum, ut poſtea docebimus.

Iam diximus Cleopatram ab Auguſto ſuperatam, mordendum aſpidi porrexiſſe brachium, ne in triumphum duceretur. Propert. lib. 3. Brachia ſpectaui ſacris admorſa colubris, Et trahere occultum membra ſoporis iter.

AB APRIS OCCISI.

ADonis Cynaræ ex Myrrha filius, Veneri ob formā chariſsimus, dum uenaretur, ab apro interfectus eſt. Ouid. lib. 10. Meta. Fixerat obliquo iuuenis Cynarçius ictu, Protinus excuſsit pando uenabula roſtro, Sanguine tincta ſuo, trepidumq; & tuta petentē Trux aper inſequitur, totoſq; ſub inguine dentes Abdidit, & fulua moribundum ſtrauit arena. Propert. lib. 1.

Martialis lib. 1. ait Dædalum quendam feris obiectum, ab apro laniatum fuiſſe. Dædale Lucano quum ſic lacereris ab apro, Quàm cuperes pennas nunc habuiſſe tuas? *Dædalus.*

Idmonem uatem licet Seneca dicat à ſerpente interfectum, Ouidius tamen in Ibin, & Politianus in Nutricia, ab apro occiſum uolunt. Ouidius ſic: Quiq; Lycurgidem laniauit ab arbore tractum, Idmonaq; audacem, te quoq; rumpat aper. Sic Politianus: Quid'ue loquar te Glauce ſenex, plenumq; parente Idmona, fulminei proſtratum dentibus apri?

Anceus filius Aſtypaleæ Phœnicis & Neptuni filiæ, rex Sami, dum uellet occidere aprum agros ſuos uaſtantem, ab eodem eſt interfectus. Volat.

Bruthem Lycurgi filium ex arbore detractum aper laniauit. Ouidius in Ibin: Quiq; Lycurgidem laniauit ab arbore tractum, Idmonaq; audacem, te quoq; rumpat aper. Volaterra tamen facit Anceum Lycurgi filium, Domitius uerò Calderinus hoc ad Bruthem refert.

A' LEONIBVS OCCISI.

HYàs Atlantis ex Aethra filius dum uenaretur, à leæna interfectus eſt. Ouidius lib. 5. Faſtorū: Dumq; petit latebras fœtç catuloſq; Leænç, Ipſe fuit Libycæ præda cruenta leæ. Ma-

ter Hyam, & Hyan mœſtæ fleuere ſorores, Ceruicemq́; polo ſuppoſiturus Atlas.

Paphages rex Ambraciæ, dum occurriſſet Leænæ canæ catulis ſuis ſtipatæ, ab eadem interfectus eſt. Ouidius in Ibin: Fœta tibi occurrat patrio popularis in aruo, Sitq́; Paphageæ cauſa Leæna necis.

Satyrus & Perpetua martyres, quum nullis tormentis, nulliſq́; comminationibus ab orthodoxæ fidei cultu diuerti poſſent, leonibus deuoti ſunt, & ab eis deuorati: Valeriani & Galeni temporibus ſub præſide Tarnutio. Volaterranus.

Ignatius Epiſcopus Antiochenus, quum neglectis tormentis conſtans in fide perſiſteret, iuſſu Traiani Imperatoris leonibus deſtinatus eſt, & ab eiſdem præfocatus.

A' CANIBVS OCCISI.

Linus filius Apollinis ex Pſamata Crotopii Argiuorū regis filia, à matre apud Nemeum fluuium expoſitus, ibidem à canibus laniatus eſt. Ouid. in Ibin: Quiq́; uerecundæ ſpeculantem membra Dianæ, Quiq́; Crotopiadem diripuere Linum. Statius lib. 1. Theb.

Neanthus propter chelyn Apollinis temere affectatam, deo uindice à canibus diſcerptus eſt. Politianus in Nutricia: Improbus hanc ſtulte chelyn affectare Neanthus Auſus, Apollinea pendentem ſuſtulit æde: Quem tamen indocto ferientem pollice chordas, Vindice diſcerpſit rictu nocturna canum uis.

Euripides poëta noctu rediens à cœna Archelai regis Macedoniæ, canibus à Promero quodam æmulo immiſsis, extinctus eſt. Politianus in Nutricia: Quemq́; tegit rabidis lacerum pia Pella moloſsis. Ouidius in Ibin.

Thraſus puer Delius, Dianæ chariſsimus, à canibus itidem interfectus eſt. Ouidius in Ibin: Prædaq́; ſis illis, quibus eſt Latonia Delos, Ante diem rapto non adeunda Thraſo.

Scribit Plinius lib. 7. **Conſyngem** reginam propter liberiorem cum marito Nicomede rege Bithyniæ ac laſciuiorem iocum, fuiſſe interfectam à regis cane.

Diogenes philoſophus deceſsit ex morſu canis eodem die, quo Alexander Macedo in Babylone mortuus eſt. Volat.

Heracletus philoſophus quum eſſet hydropicus, ad remedium ſeuo bubulo ſe unxit, atq; ſoli ſiccandum præbuit. Sepultus itaq; ſomno, à canibus laniatus eſt.

Actæon

Actæon filius Autenoës, dum inter uenandum Dianam in fonte nudam cõſpexiſſet, dea ulciſcente in ceruum mutatus eſt, & à canibus ſuis laceratus. Ouidius in Ibin. Item lib. 3. Meta. Seneca in Thebaide.

Lucianus Sophiſta Samoſatenus, qui Traiani temporibus floruit, à canibus laniatus eſt, nõ ſine diuinæ ultionis ſuſpicione. Nam cùm primum eſſet Chriſtianus, à catholica fide poſtea deficiens, religionem inſectari cœpit. Volaterranus.

FERARVM MORSV EXTINCTI.

Reuocatus & Fœlicitas martyres, à leopardis comeſti ſunt, imperantibus apud Romanos Valerio & Galeno, ſub Tarnutio præſide.

Milo Crotoniates, dum nimia roboris confidentia, arborem in geminas partes uellet diducere, manibus in medio conatu diſtrictis ibidem retentus eſt, & à feris comeſtus. Pauſanias apud Cæliũ ait à lupis fuiſſe deuoratum. Ouidius in Ibin: Vtq; Milo robur diducere fiſſile tentes, Nec poſsis captas inde referre manus.

Saturninus epiſcopus Tholoſanus, dũ acerrimè pro Chriſtiana fide pugnaret, ferocis tauri cornibus alligatus, membris confractis & illiſo cerebro Domino ſpiritum reddidit.

Legimus apud Sybarim, paſtorẽ fuiſſe Crathim, qui quum in libidinem eſſet procliuior, capellam omniũ formoſiſsimam deperire cœpit. Quumq; Veneris incendio acrius titillaretur, eam frequẽter inibat, ac uti amicam gratè amplexabatur, nõ ſine multa ſuauiatione. Quinetiam munuſcula ei offerebat, pabulum uidelicet lætius amœniusq;. Molles quoq; ſubſternebat accubitus, quibus uelut Nympha decumberet, & mollius quieſceret. Quod contemplatus dux gregis hircus œſtro zelotypiæ agitatus, dormientem adortus eſt, eiq; ſinciput illiſit. Hoc ex hiſtoriis Græcis aduocant Volaterranus & Cælius.

Baſilius Macedo Imperator, quum annis x x. imperaſſet, à ceruo in uenatione percuſſus cornu, interiit.

Hatto archiepiſcopus Magũtinus, à muribus in Rheno fluuio deuoratus fertur, nõ ſine maxima diuinæ uindictæ ſuſpicione, quòd multitudinem pauperum (quibus ſe eleemoſynã daturum ſimulabat) tempore famis in horreo feciſſet concremari.

Euphemia uirgo Philophronis ſenatoris filia ſub procon-

ſule Priſco urſis & leonibus obiecta, ab eiſdem interfecta eſt.

Syluanus Tyri præſul, ſub Diocletiano Imperatore, amore Chriſtianæ pietatis non grauatus eſt feris exponi.

Priſcus, Malcus, Alexander martyres apud Cæſaream Palæſtinæ paſsi ſunt ſub Valeriani perſecutione, & pro Chriſti nomine à beſtiis deuorati.

Flocellus martyr temporibus Antonii Imperatoris paſſus eſt apud Auguſtudunum, & iuſſu Valeriani præſidis feris expoſitus, à quibus deuoratus eſt.

Germanicus ſub M. Antonio, & L. Aurelio Smyrnæ paſſus eſt, ac poſt infinita propè tormēta, beſtiis obiectus, à quibus fractim comminutus, uitam cum morte mutauit.

Pyrene puella Bebrycis filia, in Pyrenæo monte ab Hercule compreſſa, atq; à feris ibidem laniata eſt & ſepulta. À cuius nomine monti quoq; impoſitum nomen.

Gatis. Atergatis. Gatis regina Syriæ (quæ poſtea Atergatis uocata eſt) piſcibus data & deuorata dicitur. Autor Antipater Tarſenſis apud Volaterranum.

FVLMINATI SEV FVLMINE PERCVSSI.

ENceladus gigas terræ filius, à Ioue fulminatus eſt cum cæteris fratribus, quòd Iouem ipſum cœlo detrudere uoluiſſet. Autor Aetnæ: Gurgite Trinacrio morientem Iuppiter Aetna Obruit Enceladum: uaſti quoq; pondere mōtis Aeſtuat, & petulans expirat faucibus ignes. Virg. Fama eſt Enceladi ſemiuſtum fulmine corpus, Vrgeri mole hac, ingentemq; inſuper Aetnam Impoſitam. Seneca in Hercule Oetæo: Scindetq; latus montis aperti, Nondum Enceladus fulmine uictus.

De Typhœo gigante, Ouid. lib. 3. Meta. Nec quo centimanum deiecerat igne Typhœa, Nunc armatur eo. Lucanus: Vndat apex Campana fremens, cui ſaxa uaporat Conditus Inarimes æterna mole Typhœus.

De cæteris gigantibus Verg. lib. 6. Aeneid. Hic genus antiquum terræ Titania pubes, Fulmine deiecti fundo uoluuntur in imo. Seneca in Agamemnone: Quale canebas, quū Titanas, fulmine miſſo fregere dei.

Aiax Oileus ab expeditione Troiana rediens, à Pallade fulminatus eſt, quòd in eius templo Caſſandram uirginem ſtupraſſet. Verg. lib. 1. Aene. Ipſa Iouis rapidū iaculata è nubibus ignē,

Diſiecitq;

Diſiecitq́; rates,euertitq́; æquora uentis.Illum expirantē tranſfixo pectore flammas.Turbine corripuit,ſcopuloq́; infixit acuto. Sylius lib.14. Valer.Flaccus lib.1.Argon. Ouidius in Ibin. Politianus in Ambra quoq; meminit.

Phaëthon Solis & Clymenes filius,dum currū patris temere regendum ſuccepiſſet,equis inſolitum aurigam non audientibus, fecit ut totus conflagraret mundus:ac propterea fulmine percuſſus, in Padū cecidit, qui ab eo Phaëthontæus dicitur. Lucretius li.5.Ignis enim ſuperauit, & ambiēs multa peruſsit, &c. *Padus Phaëthōtæus dicitur.*

Claudianus in quartum Conſ.Honorii : Sæuiretq́; dies, terramq́; & ſtagna propinqui,Haurirent radii.Plinius lib. 7. Padus à Grecis dictus Eridanus, ac pœna Phaëthontis illuſtratus. Idē lib. 37. Phaëthontis fulmine icti ſorores mutatas in arbores populos poëtæ dixere:Ouidius in Ibin. *Padus Eridanus à Græcis dictus.*

Remulus filius Tyberini regis fulmine percuſſus eſt.Ouidius lib.14.Remulus maturior annis, Fulmineo periit imitator fulminis ictu.

Semele Bacchi mater Iouiali fulmine tacta eſt, quòd Iouē ipſum oraſſet ut ſecum tantus,quãtus cum Iunone iaceret.Propert.lib.3.

Capaneus maritus Euadnes in bello Thebano fulmine percuſſus dicitur. Quod ideo fingunt poëtæ:quoniam quū ſcalis admotis muros uellet conſcendere, iactu lapidum ab inimicis oppreſſus eſt.Ouidius lib.4.Triſtium:Quum cecidit Capaneus ſubito temerarius ictu.Idem lib.3.de Ponto:Notior eſt factus Capaneus fulminis ictu.Idē ad Liuiam. Et Propertius li.2.

Marullus in Epigram.mortem **Autolemi** fulmine percuſsi ſic deſcribit : Dixerat Autolemo flammas cōſultus aruſpex Die cauendas poſtero.Credidit,& rerum dub'us demane,ſub amnis Delituit Hetruſci uadis. Sed neq; ſic factum effugit. Nam dum innatat Arno.Ictus crematur fulmine.

Salmoneus rex Elidis quum Iouis fulmen in aëre mentiretur,ut propterea crederetur deus,ab ipſo Ioue fulminatus eſt. Verg.lib.6.Aen.Vidi & crudeles dantem Salmonea pœnas,Dū flammas Iouis,& ſonitus imitatur Olympi. Quatuor hic inuectus equis, & lampada quaſſans, Per Graium populos mediæq́; per Elidis urbem Ibat ouans,&c.

Anaſtaſius Imperator quum iam v i i. & x x. Imperii annum ageret,ictu fulminis percuſſus interiit.

Menius Lycaonis filius,quum patre in lupum uerſo,& do-

mo conflagrante Iouem deteſtaretur,ab eodem fulmine percuſſus eſt. Ouid.in Ibin.

Plinius lib.2.ait Martiam grauidam partu fulmine exanimato ſuperuixiſſe citra ullum corporis incommodum. Iem ſcribit, M.Herennium decurionem, ſereno die fulmine ictum fuiſſe.

L. Piſo apud eundem Plinium autor eſt, Tul. Hoſtilium fulmine itidem ſuffocatum, quòd quædam parum ritè feciſſet, & ſacrificio Iouem ipſum cœlo deuocare uoluiſſet. Autor etiã Plutarchus in Numa Pompilio.

Aeſculapius Apollinis ex Coronide filius, Iouiali fulmine percuſſus eſt, quòd Hippolitũ mortuũ ad uitam reuocaſſet, ut ait Plinius lib.29.cap.1. Vnde & Verg.lib.7.Aen. Tum pater omnipotens aliquem indignatus ab umbris Mortalem infernis ad limina ſurgere uitæ, Ipſe repertorem medicinæ talis, & artis Fulmine Phœbigenam Stygias detruſit ab umbras.

Zoroaſtres rex Bactrianorũ, Oromaſi filius, & artis magicæ repertor, igne quoq; cœleſti abſumptus creditur. Volat.

Adimanthus rex Phileſiorum, quum Iouem ſuis indignũ ſacrificiis iudicaret, ab eodem fulmine percuſſus eſt. Ouidius in Ibin: Quæq; in Adimanthũ Phileſia regna tenentem, A' Ioue uenerunt, te quoq; tela petant.

Aſopus Oceani filius, dum propter Aeginam filiam à Ioue ſtupratam bellum ſuis undis in aſtra uellet gerere, ab ipſo Ioue fulminatus dicitur. Statius: Donec ui tonitru ſummotus & igne triſulco, &c.

Aurelius Charus quum biennio imperaſſet, in caſtris ſupra fluuium Tygridem exanimatus fulmine, occubuit. Autor Fl. Vopiſcus.

Chore filius Iſahar, cognatus Moſis ex leuitarum tribu natus, quum de ſacerdotio cum Aarone contenderet, igne cœleſti periit.

Preſter filius Hippomenis, quum deos deteſtaretur, itidem fulminatus eſt. Sabellicus.

Atrax quoq; quum Doſithoëm uiolatam à Ioue prodidiſſet, deo ulciſcente ictus eſt fulmine. De utroq; meminit Ouidius in Ibin: Aut Iouis in feſto telo feriare triſulco, Vt ſatus Hippomene, Doſithoëſq; pater.

Porphyrio filius Siſyphi paternam in deos imitatus impietatem, itidem cœleſti ſuffocatus eſt igne. Ouidius in Ibin:

Vt ferus

Vt ferus Aeolides,ut ſanguine natus eodem,
Quo genita eſt,liquidis quæ caret Arctos aquis.

CRVCE ET SVSPENDIO MORTVI.

OMnium qui cruce perierunt,nemo maiore ludibrio affectus eſt , nemo pluribus tormentis afflictus, nemo frequentioribus plagis mutilatus, quàm intemeratæ uirginis innocens filius. Nulla in eo peccati ſcintilla reperta eſt,nihil deliquit unquàm,mundus ex munda matre natus eſt. Mundè uixit, iuſtitiam & æquitatem uerbo ſemper & opere docuit. Neq; tamen puduit uerpos illos & recutitos canes,liuore & inuidia tabeſcentes cauſam machinari , qua eum morti traderent. Quam licet nullam reperiſſent,agnum tamē primū flagellis ubiq; mēbrorum mutilauerunt,frontē corona ſpinea perforauerunt , faciem immūdis deformauerunt ſputis, colaphis immanibus totū caput cōtuderunt,latronis more uinxerunt,uinctū ad maiorem ignominiam traxerunt cōpitatim,& ad extremū inter latrones ueluti latronē ſuſpendērunt.Quod quū ad mortem non putarēt ſufficere,manus & pedes clauis,latus lancea confoderunt.

Illum ego de Lybica natum iurabo leæna,
 Arcadiasq; inter delituiſſe lupas,
Cui tua crux lacrymas non mouerit ô bone Chriſte,
 Ille erit & ferro durior & chalybe.

Diſmas Aegyptius natione, unus fuit eorum latronum, qui cum Chriſto patibulati ſunt. Huic autem dominus in cruce pepercit, & ſtatim poſt mortem ſua clementia ad cœlum euocauit.

Achæus rex Lydiæ, quum noua tributa à populo uellet extorquere, in factione populari ſuſpenſus eſt,pedibus ſurſum uerſum erectis, & capite in aquas Pactoli demiſſo. Ouidius in Ibin:More uel intereas capti ſuſpenſus Achæi, Qui miſer aurifera teſte pependit aqua.

Hadingus rex Danorū regreſſus è Bello Suetico,ubi ærarium pecunia ſpoliisq; bellicis furto uiolatū comperit,cuſtodem eius Glumerum ſuſpendio affecit. Autor Saxo Grammaticus.

Dario in Græcos bellante, Hiſtiæus Mileſius, ab Harpago Darii tribuno captus,& cruci affixus eſt. Autor Herodotus.

Artayctes uir Perſa Seſti præfectus, ab Atheniēſibus Xan-

tippo Antiphronis filio duce captus, ſtipiti ſuffixus eſt. Autor idem Herodotus.

Amata Lauiniæ mater ægreferens filiam Aeneæ copulatã, quam cõtra uotum patris Turno nuptam dari uolebat, ſeipſam ſuſpendit,& uitam laqueo finiuit. Amabat enim Turnum, adeò ut cum exiſtimaret eum mortuum, ad mortem ipſa cucurrerit. Verg.lib.12.Infelix,&c.

Arachne Lydia puella, lanificii peritiſsima, ægreferés opus ſuum à Pallade (qua cum certamen ſuſceperat) confractum, laqueo iugulum præfocauit. Ouid.lib.6.Meta.

Non tulit infelix, laqueoq; animoſa ligauit,
Guttura: pendentem Pallas miſerata leuauit:
Atq; ita, uince quidem, pende tamen improba, dixit.

Marſya tibicen ab Apolline uictus, pependit laqueo. Quod innuit Plinius lib.16.cap. 45. Ibi, inquit, Platanus oſtenditur, ex qua pependit Marſya uictus ab Apolline.

Arnulphus ſeptimus Gallorum imperator, Bergamo capta, Ambroſium eius loci principẽ ſuſpendio enecauit. Sabell.

Caponia uirgo Veſtalis ſtupri comperta, ſuſpendio affecta eſt. Oportebat enim eas in uirginitate perſiſtere, quæ miniſterio Veſtæ allegabantur.

Helena poſt mortem Menelai à Megapentho & Nicoſtrato filiis Oreſtis fugata, in Rhodum ad Polyzo uxorem Tleopoleni peruenit. Cui quum ſuſpecta eſſet ob uiri zelotypiam, eiuſdem mandato arbori ſuſpenſa eſt. Autor Pauſanias apud Volaterranum.

Alexander Macedo mortuo Epheſtione (quem unicè diligebat) medicum eius Glaucum cruci ſuffixit. Autor Plutarchus in Alexandro.

Beatus Andræas & Petrus pro Chriſti nomine arboribus ſuffixi ſunt. Hic ſub Nerone, ille ſub Aegea proconſule: Hic capite deorſum uerſum demiſſo, ille ſurſum uerſum erecto. De utroq; Ioannes Fran. Mirandula ſic ſcribit in hymnis: Extenditq; alacer, figendaq; brachia lætus Porrigit Andreas, uerſaque ſub arbore pendet: Et caput in terram ſimili ſub ſtipite, Petrus Præbuit, atq; lubens protendit in aëra plantas.

Dorothæus & Gorgonius martyres pro Chriſtiana pietate uitam ſuſpendio finiuerunt ſub Diocletiano imperatore: mortuorumq; corpora famelicis canibus obiecta ſunt, quæ illęſa remanſerunt.

Symeon

Symeon filius Cleophæ, poſt Iacobum fratrem domini Ieroſolymarum epiſcopus, ſub Troiano imperatore, crucis patibulo ſpiritum emiſit.

Zoë Nicoſtrati martyris uxor in furcam erecta, ibidem cum morte uitam mutauit: partim crucis tormẽto, partim fumo (quẽ carnifices ad arboris radicem poſuerant) ſuffocata.

Petrus Aulanus tẽpore Diocletiani & Maximiani imperatorum, ſupplicio crucis uitam finiuit, ſub Seuero præſide.

Bomilchar Amilcharis filius Pœnorum dux, ueniẽs in ſuſpicionẽ Carthaginenſiũ, cum Agathocle conſpiraſſe, in medio foro patibulatus eſt. Ferunt autem eum cruci iam affixũ magnis clamoribus, multisq; conuiciis, ſubditorũ ingratitudinem obiurgaſſe & inter clamores ſpiritum emiſiſſe. Iuſtinus lib. 2.

Hanno Carthaginenſis (qui Philippi regis Macedonum floruit ætate) quum ob potentiam, tyrannum uellet inducere, captus à ciuibus uirgis primùm cæſus eſt, deinde effoſsis oculis, fractisq; cruribus & manibus, cruci affixus. Autor Trogus.

Val. Beſtius à L. Imbrico affixus eſt cruci, quòd Ruſcium ipſius Imbrici filium, ſuæ fidei commiſſum interfeciſſet, ut eius auro potiretur. Ariſtot. apud Plutarch.

Polycrates tyrannus Samiorum, & pater Siloſontis, quum tota uita feliciſsimus fuiſſet, ad extremum ab Orœte Perſa cõprehenſus, & in furcam erectus, docuit cum Solone nihil omni ex parte beatum. Autor Herodotus in Thalia, & Strabo lib. 14. Mantuanus de Fortuna Gonzagæ, Inuenies unum toto qui uixerit æuo. &c.

Sataſpes Perſa Teaſpis filius à Xerxe rege cruci affixus eſt, quòd Zopyri filii Megabyſi filiam uirginem uitiaſſet, quodq; etiam totam Africam non peragraſſet, quod ſe feciſſe ad diluẽdum ſtuprum dixerat. Autor Herodotus.

Idem Xerxes **Leonidem** Spartanorum regem ac principem bellica uirtute clarum iuſsit abſciſſo capite in cruce tolli. Autor Herodotus.

Simon puer Tridentinus ſedente Sixto quarto Pontifice, die Veneris (quo Chriſtus pro nobis in cruce immolatus eſt) à Iudæis clàm comprehenſus, omnibusq; tormentis prius affectus, demum cruci affixus eſt.

Daphitas Grãmaticus quum reges conuiciis aſpergeret, & probris notaret, comprehenſus in Thorace monte itidẽ erectus eſt in crucẽ. Vnde eſt adagium: Cauere Thoracẽ. Strabo lib. 14. *Vide Eraſmũ in Chil.*

Narſes rex Italiæ Sindualdum Brentorum regem prius ui-ctum,donatumque uenia, quum iterum rebellaſſet, captum in trabe ſuſpendit. Autor Paulus Diaconus lib.2.de geſtis Longobardorum.

Alexander & Epipodius martyres paſsi ſunt apud Lugdunum ſub Antonio Vero, & pro Chriſti nomine patibulo crucis affixi.

Claudius quoq;, Aſterius, & Menon, dum Chriſtianam profiterentur religionem, & gentilem inſectarentur hæreſim, poſt multa ſuppliciorum genera, tandem in crucem erecti ſunt, eaq; morte ſpiritum domino reddiderunt.

S. Agricola Vitalis magiſter, itidem pro fide orthodoxa ſuffixus eſt patibulo, tẽporibus Diocletiani & Maximiani imperatorum. Sabellicus.

Iulia uirgo Carthaginenſis, dum idola & ſimulacra deorum contemneret: Chriſtianamq; profiteretur religionem, eodem mortis genere animam efflauit.

Nemeſius martyr ſententia Aemiliani iudicis apud Aegyptum inter latrones patibulatus eſt.

Neſtor epiſcopus eandem ſubiit mortem ſub Decio Imperatore, & Pollione præſide.

Ludouicus Hutinus Philippi Pulchri filius rex Gallorum, Enguerranum quendam inter Gallos autoritate & opibus pollentem crucifigi fecit. Volat.

Pleriq; alii uitam ſuſpendio & furcã clauſerunt, ut Lycambes, Biblis, Phyllis, Monyma Mithridatis uxor, Calluce, Anaxarete, Auctolia, Bubalus, Silanus, T. Manlii filius, Iudas, Erigone. De quibus quoniam iam ſumus locuti, nihil hic repetemus.

SITI ET FAME MORTVI.

ERiſicthon, ut iam diximus, propter neglecta Veneris ſacra ad tantam famem adactus eſt, ut propria membra corroſerit. Ouidius lib.8. Metam.

Sic epulas omnes Eriſicthonis ora profani
Accipiunt, poſcuntq; ſimul. cibus omnis in illo
Cauſa cibi eſt, ſemperq; locus fit inanis edendo.

Pauſanias ab Ageſilao patre inedia conſumptus eſt, quòd pecuniam à Xerxe accepiſſet, ut Spartam proderet. Autor Chryſermus apud Plutarchum.

Siſigambis Darii Perſarum regis mater inedia extincta eſt, quum

quum cibo aliquandiu abſtinuiſſet. Curtius lib. 4. de geſtis Alexandri ait eam itineris continui labore, animiq́; ægritudine fatigatam, inter manus filiarum cecidiſſe. Demum lib. 9. die quinto extinctam, quo mori ſtatuerat, cibo & luce dedita opera ſibi ſubſtractis.

Euriſthenes à matre inedia interfectus eſt, quòd male in bello pugnaſſet. Ouidius in Ibin:

Obſtrictusq́; famem patiaris limine tecti:
Vt legem pœnæ cui dedit ipſa parens.

Vgolinus Piſanorum comes, quum à ſuis expulſus patriam bello oppreſsiſſet, tandem captus per proditionem, unà cum liberis fame abſumptus eſt.

Neocles Sycioniorum tyrãnus, à ſuis ob crudelitatem fame & frigore extinctus eſt. Ouidius in Ibin:

Aut ut oliuifera quondam Sicyone profecto,
Sit frigus mortis cauſa, famesq́; tuæ.

Ariſto Poëta ab Athenienſibus fame extinctus eſt, quòd ſuis carminibus eorũ laudes fuiſſet inſectatus. Ouidius in Ibin: Vt'ue parum ſtabili qui carmine læſit Athenas Inuiſus pereas deficiente cibo. Solent luculenti ſcriptores his multum gloriæ comparare, quos ſuis dignãtur monumentis. Cõtra uerò inepti, qui ſuis modulis ſe non metiuntur, & multa ſupra uires audent, tantum probri & ignominiæ afferunt, quantum illi honoris & famæ. Propterea non uerto crimini Alexandro, quòd inſulſum uerſificatorem **Chœrilum** (quem præconem ſuorum dedignabatur facinorum) inedia ſuffocauerit, dicente eodem Ouidio:

Incluſusq́; necem cauea patiaris, ut ille
Non profecturæ conditor hiſtoriæ.

Richardus Secũdus Eduardi filius, puer admodum ab Anglis fame extinctus eſt, quòd inutilis regno uideretur. O duræ ceruicis populum, cui ſemper fuit moris ſecundum aut tertium quemq; regum crudeliter enecare.

Cleantes Philoſophus Zenonis diſcipulus, dum cibum ſibi ſubtraheret, ut cuidam morbo (quo laborabat) mederetur, nimia inedia ſe peremit. Laërtius.

Pomponius Atticus Ciceronis amicus, morbo quodam in ſenectute correptus, ſeipſum abſtinentia cibi itidem ſuffocauit. Cor. Nepos.

Gabinus presbyter ciuis Romanus iuſſu Diocletiani Imperatoris in carcerem coniectus eſt, ibiq́; fame extinctus, quòd

Chriſt

Chriſtianam profiteretur religionem.

Orator, Fortunatus, Fœlix, & Silinus martyres,apud Alexãdriam pro Chriſti nomine fame & inedia interfecti ſunt.

Murita martyr ab Elpideforo quodam Arriano in exilium miſſus,ibidem fame & frigore extinctus,uitã cũ morte mutauit.

Volaterranus ait Thaleta philoſophum (dum Gymnicum certamen proſpiceret)æſtu & ſiti abſumptum fuiſſe.

Benedictus Sextus pontifex à Cincio ciue Romano in carcerem detruſus,ibidem fame enectus eſt,uel(ut alii uolunt)ſtrangulatus.

Bonifacius Octauus,dum inimicitias cum Philippo Gallorum rege exerceret, rex Sciarram Colunnienſem in eum miſit, qui captum Pontificem in carcere fame extinxit.

COMBVSTI.

Perillus rogatus à Phalaride Tyranno Agrigentino, ut nouum tormenti genus ad plectendos reos comminiſceretur : taurum æneum excogitauit,quo incluſi flammis ſuppoſitis perirent,& boum mugitus imitarentur. Quam pœnam primus expertus eſt.Ouidius in Ibin:Aere Perillęo ueros imitere iuuencos,Ad formam tauri coueniente ſono. Idem lib. 5. Triſtium: Ipſe Perillæo Phalaris permiſit in ære Edere mugitus, & bouis ore queri.Plinius cap.8.lib.34.

Macedonia unde dicta. Macedon mulier (à cuius nomine Macedonia dicta eſt) igne cœleſti unà cum marito abſumpta eſt.Ouidius in Ibin:

Vt Macedon icta eſt rapidis cum coniuge flammis,
Sic precor ætherei uindicis igne cadas.

Scribit Plinius lib. 7. Natu.hiſto. Auiolam conſularem in rogo reuixiſſe.Sed quoniam ſubueniri non poterat, præualente flamma uiuum fuiſſe crematum.

Fama eſt Cæſium Baſſum poëtam lyricum in ſuis prædiis ardente Veſeuo, lateq; uagantibus flammis cum uilla ſua conflagraſſe.

Euſtathius Traiani aulicus, dum ceruum in uenatione ſectaretur,uiſo inter eius cornua crucis ſimulacro,auditaq; hac uoce : Cur me perſequeris, ſtatim conuerſus eſt unà cum Theophita uxore.Quod ubi poſtea reſciuit Traianus, ambos in tauro æneo comburi iuſsit.Volaterranus.

Pli. 2. periit incendio. Plinius ſecundus quum nihil in maiore negotio haberet, quàm rerum naturalium cauſas ſcrutari,periit in Veſeui montis incendio

incendio dum rationem uellet inquirere.

Polycarpus Ioannis diſcipulus & Smyrnę præſul, pro Chriſtiana pietate palàm & ſpectante populo in amphitheatro combuſtus eſt. Volat.

Valens Imperator frater Valentiniani, prælio ſuperatus à Gothis, in tugurio (quò ſpe ſalutis confugerat) ab eiſdem crematus eſt. Sex. Aur.

Alexander Mileſius, Polyhiſtor cognominatus, libertus Cor. Lentuli grammaticus apud Laurentes ex incendio crematus eſt Syllæ temporibus. Autor Suidas apud Volaterranum.

Alcibiades Clyciæ filius dum in Phrygia ab Athenienſibus exularet, percuſſorum (qui immiſsi fuerant) decreto uiuus in cubiculo crematus eſt. Ouid. in Ibin:

Clyciadæq́; modo circundatus ignibus atris,
Membra feras Stygiæ ſemicremata neci. Iuſt. lib. 5.

Innocentius tertius iuſsit **Almericum** hæreticum (qui dicebat Ideas in mente diuina creare, & creari) apud Luteciam comburi. Volat.

Clotarius rex Gallorum, cum Conabro Britonum duce bellum geſsit, uictumq́; interfecit, & **Crominum** eius filium nothum, unà cum uxore ac liberis cremauit.

Medea ægreferens ſe ab Iaſone relictam, ſibiq́; **Creuſam** ſeu **Glaucam** Creontis filiam ſuperinductam fuiſſe, nouæ nuptæ dona quædam miſit nuptialia, quæ eidem & toti domui incendium attulerunt. Propertius libro 2. Aſpice quid donis Eriphyla inuenit amaris, Arſerit & quantis nupta Creüſa malis. Nigidius tamen apud Maſerium ait, Corinthi fontem eſſe Glaucem nomine, in quem ſe illa præcipitauit, quum aduerſus Medeæ ueneficia ignesq́; id ſibi ſperaret profuturum.

Saxo lib. 7. hiſtoriarum Danicarum ait **Frothonem** regem incendio conſumptum fuiſſe, & in antro, quò confugerat, flamma & fumo fuiſſe ſuffocatum.

Phalaris tyrannus Agrigetinus, dum ciues ſuos multis torqueret ſuppliciis, à populo unà cum liberis & coniuge crematus eſt, & in eodem tauro, quo reos puniebat, lege talionis ſuffocatus. Ouid. in Ibin:

Vtq́; ferox Phalaris lingua prius enſe reſecta, &c.

Nicias fuit inter uenatores quiſpiam uenandi ardore concitatior, dũ feras immiſsis canibus ardentius inſectaretur, in carbonariam præceps decidit fornacem. Autor Cælius cap. 59. lib. 12.

Plutar

Plutarchus ſcribit Pythagoram philoſophum uiuum fuiſſe à Cyloniis exuſtum. Laërtius ait hoc factum fuiſſe in Nicoclis Crotoniatæ domo, à quodam, quem in diſciplinam admittere noluiſſet.

Nigrinum quendam Ammianus Marcellinus fuiſſe ſcribit, qui propter excitatum bellum uiuus ſit exuſtus.

Laurentius & Tyburtius martyres pro Chriſti nomine incendium uolentes pertulerunt. Io. Fr. Mirandula lib. 2. Hymn. Iucunda incendia Laurens Suſcipit, Empyrea multum irroratus ab unda, atq; per Ardentes prunas illæſus abibat, Maiores in corde ferens Tyburtius ignes.

Emerita Lucii Anglorum regis ſoror, pro Chriſtiana itidem pietate flammis extincta, ſpiritum domino reddidit.

Fuerunt & alii permulti, qui incendio finiuerunt uitam, ut Empedocles, Dido, Euadne, Hercules, Sardanapalus, Catulus, Luctatius, Aſdrubal, Portia, Dædalion, Brotheus. Quorum mortẽ reperies in eorum Hiſtoria, qui ſe occiderunt.

Martyrum quoque plurimi hoc mortis genere uitam reliquerunt, &c.

PRAECIPITATI.

Troia diruta, Troianisq; profligatis, ne quid ſupereſſet reliquiarum, quod in poſterum urbis & populi ruinam ulciſceretur, Vlyſſes Aſtyanactem Hectoris filium in præceps dedit mira quidem immanitate. Ouid. lib. 13. Meta. & in Ibin. Et Seneca in Troade.

M. Manlius (qui Gallos in obſidione Capitolii obrepentes per ardua depulerat) conuictus de regno occupando conſilium iniſſe, damnatus, è ſaxo Tarpeio præceps datus eſt. Autor apud Gellium, M. Varro, Cor. Nepos ſcriptũ reliquit, eum uerberando fuiſſe necatum.

Theſſalus (à quo Theſſalia nomen ſumpſit) Hæmonis filius, ab Euryalo quodã aduena ex Oſſa monte præcipitatus eſt. Ouidius in Ibin: Vtq; dedit ſaltus è ſummo Theſſalus Oſſa, &c.

Sabinis Romam obſidentibus, quum Tarpeia uirgo Capitolium prodidiſſet, armillarum & anulorum (quos illi gerebãt) pactione, ubi in arcem introducti ſunt, obſequii immemores puellam præcipitauerunt. Plutarchus & Liuius teſtes.

Lycas ab Hercule præcipitatus eſt, quòd ei tunicam cruore Neſsi tinctam, & ueneno imbutam attuliſſet. Sabellicus. Ouidius in Ibin.

Lycur

Lycurgus Thracũ rex(teſte Lactantio)à ſuis in mare præcipitatus eſt, quòd primus mero aquam miſcuiſſet.

Aeſopus fabulator Phrygius quum ueniſſet Delphos,ibidẽ furti ab æmulis falſo accuſatus (phialam enim argenteam inter eius ſarcinulas clàm poſuerant)de rupe inſons præcipitatus eſt. Plut.de ſera numinis uindicta.

Nauplius Palamedis pater quum intellexiſſet Diomedem & Vlyſſem naufragio liberatos (quibus tamen hoc malum per inſidias machinabatur)ſeipſum præcipitauit.Seneca.Igne fallaci moriturus Argis Nauplios præceps cadit in profundum.

SCALARVM RVINA MORTVI.

ELpenor ſocius Vlyſsis ebrius apud Circen factus, ſcalarũ caſu periit.Martialis libro. 11. Pene imitatus obit ſæuis El penora fatis, Præceps per longos dum ruit uſque gradus. Ouidius lib.3.de Triſtibus,& in Ibin.

Martialis ait **Philoſtratum**, quum in Balneis Sinueſſanis eſſet , nimio hauſtu uini in ebrietatem lapſum ſcalarũ caſu,non tunc primum ſed paulò poſt extinctum.

Plinius lib.7.ait **Aſclepiadem** medicum Pruſienſem ſupre ma in ſenecta ſcalarum lapſu fuiſſe exanimatum. Sic qui ægrotis mederi conſueuerat,qui è funere retulerat mortuum, fati inſidias uitare non potuit.

TERRA ABSORPTI.

AMphiaraus uates dum apud Thebas præliaretur, terræ hiatu cum curru (cui inſidebat) abſorptus eſt. Propertius lib.2. Non Amphiareæ proſunt tibi fata quadrigæ. Idem lib.3, Tu quoque ut auratos gereres Eriphyla lacertos, Delapſis nuſquàm eſt Amphiaraus equis.Ouidius lib.3.de Ponto quoq; meminit.Plutarchus in Paral.

Quum ingens uorago Romæ paulatim excreſceret & terrã abſumeret, reſponſum eſt ab oraculo, hiatum non poſſe deſinere,niſi quis intrò ſe demitteret.Quo audito **Curtius** equo inſidens illuc deſiliit.Liuius li.17.Propertius lib.3. Ouid.in Ibin.

Idem fecit **Anchurus** Midæ regis filius, ut iam diximus in eorum hiſtoria,qui ſe occiderunt.

Paulo Aemilio in Pyrrhum Epyrotarum regem rebellante, quum

quum ab oraculo reſponſum fuiſſet Romanos fore uictores, ſi quis eorum in uoraginem ſe demitteret, Val. Torquatus ſponte ſe obtulit. Autor Critolaus apud Plutarchum.

Chore, Dathan, & Abyron quũ inſurrexiſſent in Moyſen & Aaronem, excitaſſentq; populum ad auferendum huic ſacerdotium, illi principatum, protinus (ut ſcribitur Numeri cap. 16.) dirupta eſt terra ſub pedibus eorum, & aperiẽs os ſuum deuorauit illos cum tabernaculis ſuis & uniuerſa ſubſtantia eorũ, deſcenderuntq; uiui in infernum, operti humo, & perierunt de medio multitudinis.

VENENO EXTINCTI.

Conuenit Cæſarem Claudium Imperatorem ueneno ab Agrippina uxore occiſum: ubi autẽ, & per quem dato, diſcrepat. Alii ab Haloto ſpadone præminiſtratum, alii domeſtico per ipſam Agrippinam conuiuio, quæ boletum medicatum eidem talium ciborum auido obtulerat. Quod confirmare uidetur Martialis lib. 1. Epig. dicẽs: Boletum qualem Claudius edit, edas. Et Auſonius: Claudius ambiguo concluſit fata ueneno. Itẽ Plinius de Boletis loquens. Item Cor. Tacitus libro 12.

Lotharius rex Gallorum, Ludouici quarti filius deceſsit ex ueneno, ab uxore adultera (ut fertur) præminiſtrato. Eius quoq; filius Ludouicus V. Blanchæ coniugis opera eodem fato periit. Volat.

Mahomethes ex Arabia ortus uaſtata Syria, expugnataq; Damaſco eius regionis capite, quum Scænitas & Arabas ſuę adieciſſet ditioni, anno uitę XL. ueneno à domeſticis dato, periit. Bap. Egnatius.

Conſtantinus Imperator Heraclii filius, quum annum unicum rebus præfuiſſet, Martinæ nouercæ dolo & inſidiis uenenũ hauſit, quo ſuffocatus eſt.

Ioannes Zimiſces Imperator, poſt Nicephorum Phocam Conſtantinopolim profectus, ibidem poſt annũ Imperii ſextũ, & ſex menſes potionatus deceſsit.

Carolus Caluus Imperator & Gallorum rex ueneno à Sedechia medico Iudaici ſanguinis dato interiit, quum Mantuæ in ualetudinem incidiſſet.

Henricus ex Lucelburgo Imperator poſt Albertum à Clemente Pontifice deſignatus, dum ſuperata Hetruria, Florentinis ſalutem iam deſperantibus immineret, ueneno in Euchariſtia & pretioſo

pretioſo Chriſti ſanguine dato periit, anno Imperii quinto. Illud autem uenenum datum eſt opera Roberti Siciliæ regis. Egnatius.

Iulius Pollio tribunus, & uenefica, nomine Locuſta, Britannico iuſſu Neronis fratris uenenum dederūt bibendum. Quod ita cunctos eius artus peruaſit, ut pariter & ſpiritus eius raperetur. Autor Cor. Tacitus lib. 13.

Ferunt Diocletianum è Dalmatia oriundum, poſt annum x x. Imperii ſui ueneno extinctum. Cuius autē opera, non conſtat. Volat.

Ludouicus Balbus dum biennio cum Carolo Craſſo fratre ſuo imperaſſet, ueneno ſublatus eſt, relictis Carolo Simplice, & Carolo Magno liberis.

Socrates ab Athenienſibus iniuſta de cauſa morti deuotus, tritum in calice uenenum hauſit. Cuius uis dum in præcordia & uenas ſerperet, iacuit reſupinus. Cicero lib. 11. Quæſt. Tuſcu. Ouid. in Ibin.

Marullus in Epigrammatis ſcribit Biliotum aſtrologum aſperſis ueneno boletis inſtar Claudii periiſſe, ubi ait;

Dum cauet aſtrologus perituris ſydera nautis,
Dum ſibi boletis non cauet, ipſe perit.

Lucullum Imperatorem clariſsimum amatorio poculo periiſſe teſtis eſt Plinius lib. 23. Cap. 3.

Annibal Amilcharis filius poſt multas clades Romanis illatas tandem uictus, quum de Pruſiæ regis Bithyniæ (ad quem cōfugerat) fide dubitaret, uenenū hauſit, quod in anulo gerebat.

Aratus dux Sicyonius, quum multos tyrannos ſua uirtute ſuſtuliſſet, Philippo iuniori Macedoniæ regi cœpit eſſe formidoloſus. Propterea ueneno lento ac ſenſim dato ab eo potionatus eſt. Plutarchus.

Theramenes Athenienſis philoſophus, iuſſu triginta tyrannorum inſtar Socratis in carcerem detruſus ibidem uenenū hauſit. Quo hauſto, propinquo (inquit) Critiæ, quoniā is erat, cuius inſidiis moriebatur. Valerius de Fortit.

Alexander Macedo ab Iola præguſtatore Antipatri ad regnum aſpirantis filio ueneno potus eſt. Vis autem ueneni, quod in Macedonia gignitur, tanta eſt, ut ferrum quoq; exurat. Curtius teſtis eſt, uenenum illud per Caſſandram allatum fuiſſe, traditūq; fratri Iolæ. Cōuenit inter ſcriptores Ariſtotelis infamia & maxima nota excogitatum. Ouid. in Ibin: Nec tibi fida ma-

gis miſceri pocula poſsint. Quam qui cornigero de Ioue natus erat.

Ladislaus rex Apuliæ dũ Florentinos bello aggredi,ſuęq; ditioni ſubmittere conſtituiſſet, eorum opera & inſidiis ueneno ſuffocatus eſt.

L. Vectius à Cæſare ſubornatus,& præmiis inductus,ut ſe de inferenda Pompeio nece, à Bibulo, Curione, Catone, Lucullo,& Cicerone(quos oderat)ſolicitatum profiteretur:quum unum atq; alterum,non ſine fraudis ſuſpicione,nominaſſet,deſperato conſilii euentu,ab ipſo Cæſare interceptus ueneno creditur. Autor Suetonius,& Appianus lib.2.bell,Ciuilium.

Roſimunda Cunimundi Gepidarum regis filia, interfecto primo marito Alboino rege Longobardorum,ſecundum quoque Helmigem nomine, Rauennæ principem, ueneno præſentaneo perdere conata eſt. Cuius partem quum hauſiſſet, ubi ſenſit contagium per uenas ſerpere,euaginato gladio,eã coëgit reliquam poculi partem bibere. Quo facto ambo ſuffocati ſunt. Paulus diaconus.

Antharis Longobardorum rex Theolindæ maritus,quum ſex regnaſſet annos,inſidiis domeſticorum apud Titium extinctus eſt uenenato poculo, Nonis ſeptembris. Autor Paulus Diaconus lib.4.de Geſtis Longobardorum.

Coſsinus eques Romanus amicitia Neronis notus quum Lichene laboraret, uocatus Aegypto medicus, ut eius morbo mederetur, quum Cantharidum potum præparaſſet interemit. Plinius lib.29.cap.4.

*Aliàs Democri um.

Scribit Eratoſthenes apud Cælium, * Demoſthenem præſidio ultimorum caſuum conſueſſe uenenum geſtare incluſum, quod etiam intrepide hauſerit, ne quid indignum ſua uirtute à Macedonibus pateretur. Nam quum in Antipatri (qui Alexandro ſucceſsit) odium ueniſſet, ſanxerat Demades, ut capite plecteretur. Plut.& Plin.lib.33.

Philopœmen ſeu Philopœmenes magnus Græciæ Imperator,quum apud Meſſenios in domicilium ſubterraneum, neque auras neq; lucẽ exterius excipiens, fuiſſet impactus, hauſto ibidem ueneno periit. Venenũ autẽ porrexit Dinocrates Meſſeniorum dux,parta de illo uictoria. Plutarch.in eius uita.

Seneca à Nerone præceptore coactus,ut quod uellet genus mortis eligeret,uenas medico præbuit; ueneno demum in balneo hauſto,periit. Suetonius.

Victor

Victor tertius Pont. Maxi.quum unicum annum ſediſſet, mortuus eſt non ſine maxima ſuſpicione dati ab Henrico uene ni in calice,dum ſacrificaret.Volater.

L.Tubulus ſacrilegus ab exilio(quo propter multa flagi tia miſſus fuerat) reuocatus, ne in carcere necaretur, uenenum hauſit.Autor Aſconius Pedianus.

Guillermus dux Veronenſium nocte quadam cum Floré tinis Veronam ingreſſus, à Carrarienſibus captus, & ueneno ſublatus eſt.Volater.

Anaxagoras philoſophus, quum annis LXXII. uixiſſet, ab Athenienſibus in carcerem coniectus,quòd Solem(quem illi reuerebantur)ignitum lapidem uocaſſet, ibidem epoto ueneno interiit.Hermippus apud Diogenem.Plutarch. in uita Periclis aliter ſentit.

Ariſtobolus rex Iudææ captus à Gabinio,& Romam ductus,in carcere porrectum hauſit uenenum.

Conradus Imperator Friderici filius periit ueneno, quod medici à Manfredo (qui Imperio ſucceſsit) pecunia corrupti dederunt.

Conſtans fama eſt,atq; etiã Volaterranus ſcribit, Carolum VIII.Gallorum regẽ ueneno ſuffocatũ.Quod à ueritate nõ abhorret,quum in Sphæriſterio præter ſpem, ac nihil ſibi timens, exanimatus propè concidiſſe,ac paulò pòſt expiraſſe dicatur.

Laodice regina Syriæ, Antiochum, Deum cognomento, maritum ſuum ueneno extinxit, ob ſuperindictam ſibi Ptolemæi ſororem Berenicem.

Themiſtocles quum annum ætatis quintũ & ſexageſimũ abſoluiſſet, ſpectantibus amicis epoto ſanguine taurino uitam finiuit.Autor Plutarchus in eius uita.Quod eum feciſſe dicunt, ne in patriam (qua tamen pulſus fuerat) pugnare ab Artaxerxe cogeretur.

De Cleopatra, Lucretio, Baudicea Britannorum regina, & quibuſdam aliis ueneno itidem præfocatis,iam ſumus locuti.

MORTE SVBITA MORTVI.

PLinius lib.7.cap.53. Nullis euidentibus cauſis obiere, dum calciãtur matutino,duo Cæſares,prætor & prætura perfunctus dictatoris Cæſaris pater:hic Piſis exanimatus,ille Romæ.

Q. Fabius Maximus in conſulatu ſuo pridie Calendas Ianuarii. In cuius locum M.Orelius paucißimarum horarum conſulatum petiit,

f 3 Item

Item Vulcatius Gurges Senator. Omnes adeò ſani, atque tempeſtiui, ut de progrediendo cogitarent.

Q. Aemilius Lepidus, iam egrediens, incuſſo pollice limini cubiculi.

C. Aufidius, quum egreſſus in Senatum iret, offenſo pede in Comitio.

Legatus quoq; (qui Rhodiorum cauſam in Senatu magna cum admiratione orauerat) in limine Curiæ protinus expirauit progredi uolens.

Cn. Bebius Pamphilus, prætura & ipſe functus, quum à puero quæſiſſet horas.

A. Pompeius in Capitolio, quum deos ſalutaſſet.

M. Iuuencius Thalna Conſul, quum ſacrificaret.

Seruilius Panſa, quum ſtaret in foro ad tabernam hora diei ſecunda, in P. Panſam fratrem innixus.

Bebius Iudex, dum uadimonium differri iubet.

M. Terentius Corax, dum tabellas in foro ſcribit.

C. Iulius medicus, dum inungit, ſpecillũ per oculũ trahens.

A. Manlius Torquatus conſularis, quum in cœna placentam appeteret.

L. Durius medicus Valla, dum mulſi potionem haurit.

Ap. Saufeius ſcriba, quum à balineo reuerſus, mulſum bibiſſet, ouumq; ſorberet.

P. Quintius Scapula, quũ apud Aquiliũ Gallũ cœnaret.

Decimus Saufeius ſcriba, quum domi ſuæ pranderet.

M. Ofilius Hilarus hiſtrio, ſumpta poſt cœnam calida potione. Hactenus ex Plinio.

Caninius quoque primo die ſui conſulatus interiit. Vnde exiit Ciceronis iocus: Vigilantem habuimus Caninium Conſulem, qui ſomnum in ſuo conſulatu non uidit. Macrobius, & Cic. lib. 7. epiſtol. famil.

Fuit & Cn. Carbonis mors multum inſperata, qui dum uentrẽ exoneraret in latrina occiſus eſt. Putar. in uita Pompeii.

Sertorium inter epulas incautum iugulauit Perpenna. Idẽ Plutarch.

Mithridates quoq; ſenior rex Ponti, morte repentina interceptus eſt.

Gandericus rex Vandalorũ, dum capta Hiſpali, Beticæ urbe, tẽplũ uellet prophanare, mortuus repentè concidit. Volater.

Alaricus Imperator apud Conſentiam morte ſubita defunctus

ctus eſt. Paulus Diaconus.

Alphonſus ſeptimus rex Hiſpaniæ in itinere ſub arbore quadam repentè exceſsit.

Andebuntus rex Anglorum, in cœna nimio uini hauſtu cecidit extinctus.

Aegeas proconſul poſt affectum martyrio Andream, à malo ſpiritu correptus, momento expirauit.

Nicanorem Parmenionis filium ſubita correptum morte, ſcribit Curtius lib. 6. de geſtis Alexand.

Periit & ſubita morte Andragoras, autore Martiale, qui lib. 6. ſic inquit: Lotus, nobiſcum eſt hilaris, cœnauit & idem, Inuentus mane eſt mortuus Andragóras.

Argia ſacerdos à Cleobi & Bithone filiis ad Dianæ templum in curru uecta, quum deam oraſſet, ut illis præmium daret pro pietate, & quod homini uideretur optimũ, mortuos in lecto mane reperit. Quod fuit argumẽto, matura morte nihil eſſe melius. Autor Cicer. lib. 1. Quæſt. Tuſc. & Plutarch. in Solone.

Trophonius quoq;, & Agamedes dum ædificato apud Delphos Apollini templo, deum mercedem laboris poſtulaſſent, quodq; homini eſſet utiliſsimum, paulò poſt itidem mortui inuenti ſunt. Idem Cic.

Ioannes Guilmerius Corbinicus (Corbinum oppidũ eſt in finibus Eduorũ) uir potens opibus, auguſta maieſtate, & Catoniana propè grauitate, dum in templo ad ſacrificium & orationem ſe reclinaret, incerta cauſa & inexplorato mortis argumento, repentè expirauit, iam plenus annis.

Petrus Calceonus, unus eorũ, qui Ioannam puellam gallicam Anglorum expultricem flammis deuouerunt, dum radendam tonſori barbam committeret, in ipſa tonſtrina repentè deceſsit. Valerandus Varanius: Sic & Calceonus (qui cenſuit eſſe cremandam) Pendula dum tonſor ſecat excrementa capilli, Expirans cadit, & gelida tellure cadauer Decubat. ultrices ſic pendent crimina pœnas.

GAVDIO ET RISV MORTVI.

Immodica periit lætitia Lacedęmonius Chilo, quum filium in complexibus teneret Olimpiæ coronatum.

Sophocles & Dionyſius Sicilię tyrannus, uterq; accepto Tragicæ uictoriæ nuntio. Plinius cap. 37. lib. 7.

Lucianus & Sotades apud Crinitum,contra Plinii ſententiā, dicunt Sophoclem acino uuæ periiſſe. Val. Max.tamen & Volaterran.fouent partes Plinii.Quorum uexillum ſequitur Politianus in Nutricia ſcribens:Quenq; ſenē meritę rapuerunt gaudia palmæ.niſi fortaſſe de Philippide intelligi malis.

Mulier Romana, filio poſt cladem Cannarum incolumi uiſo poſt falſum nuntium.

Philippides Comœdiographus, quum in certamine poëtarum præter ſpem uiciſſet,ac propterea lętiſsimè gauderet, inter illud gaudium repentè mortuus eſt.Gellius.

Philiſtion Nicæus poëta Comicus (qui Socratis ætate floruit)nimio quoq; riſu mortuus eſt. Politianus in Nutricia:Implicitusq; Sophron,riſuq; Philiſtio tandem Perditus.

Diagoras Rhodius, quum tres filios Athletas eodem die uincere,& uictores coronari uidiſſet,populusq; gratulabundus flores undiq; in eum iacerent,in ſtadio ſpectāte populo in oculis & manibus filiorum animā efflauit præ lætitia. Autores Cicero lib.1.Quæſt.Tuſcul.& Gell.lib.3.noct. Attic.quibus in hac re idem eſt conſenſus, præterquam quòd Cicero duos tantum filios Diagoræ coronatos,tres Gellius dicit.

Philæmon poëta uidens aſinum ficus menſæ paratas comedentem, tanto diffluxit gaudio, ut eo expirauerit.Autor Valerius Maximus.

Ariſtoteles apud Gall.eſt Autor,Polycratam nobilem fœminam è Naxo inſula cognito repentè inſperato gaudio animam expiraſſe.Plut.de Claris mulier.

M.Iuuentius Thalna conſul, dum ſacra diis exhiberet in Corſica(quam ſuis auſpiciis ſubegerat)acceptis literis, decretas ei à ſenatu ſupplicationes nuntiantibus,dum intento illas animo legeret,ante focum præ gaudio collapſus, mortuus humi iacuit.Autor Valerius Maximus,de morte non uulg.

IN VENEREO ACTV MORTVI.

COr.Gallus & Q. Heterius eques Romanus in Venere obiere.Autor Plin.lib.7. Quorſum autem (inquit Valerius)attinet eorum cauillari fata,quos non libido ſua,ſed fragilitatis humanæ ratio abſtulit?

Arcibiades Athenienſis cū Timandra meretrice à Lyſandro

dro interfectus eſt, in actu Venereo, ut credibile eſt: incertum tamen. Plutarch. & Valer.

Phaon quum eſſet hominum pulcherrimus, à Mitylenæorũ mulieribus ardenter appetebatur. Vnde factum, ut in adulterio deprehenſus iugularetur. Autor Cælius.

Tertullianus in Apologetico contra gentiles ait, **Speuſippum** philoſophum de Platonis ſchola in adulterio periiſſe.

Cornel. Tacitus ait, **Tigillinum** præfectum uigillũ & prætorii inter ſtupra concubinarum & oſcula, ſectis nouacula faucibus inhoneſtam clauſiſſe uitam.

Iouianus Pontanus in opuſculo de Obedientia, ait, **Beltrandum** cognomine Ferrerium, Barcellone (urbs eſt Hiſpaniæ) in Venere expiraſſe.

Rodoaldus Longobardorum rex, in Libidine deprehenſus, cum matrona interfectus eſt. Paulus Diac.

Ioannes XII. pontifex in adulterio comprehenſus, itidem interfectus eſt. Cuius mors eò turpior eſt, quò ſanctiorem eum eſſe oportet, qui dignitate cæteros antecellit. Platina.

CIBO ET POTV NIMIO MORTVI.

ARcheſilaus Prytanęus immodico hauſtu uini periit, anno ſuæ ætatis LXXV. Hermip. apud Diogenem.

Euſebius ſcribit, **Domitium Aphrum**, cibi ſuperfluitate redundantem, in cœna periiſſe.

Septimius Seuerus Imperator dum mẽbrorum omnium, maximè pedum, dolorem pati nequiret, loco ueneni, cibũ plurimæ carnis incoctæ auidus deuorauit: quem dum coquere non poſſet, cruditatem paſſus, expirauit. Autor Sextus Aurelius.

Valentianus Imperator Quadorum legationi reſpondens, uoce impetus ſanguinis amiſſa, ſenſu integer expirauit. Quod ex intemperantia cibi, ac ſaturitate, qua artus diffuderat, accidiſſe multi detulere. Idem autor Sextus Aurelius.

Ferunt & **Iouinianum** Imperatorem ciborum in ſtomachō incoctorum cruditate periiſſe. Teſtis Bapt. Egnatius. *Iouinianus.*

Iam diximus Anglorũ regẽ **Andebuntum** in cœna quandoq; tantum uini ſumpſiſſe, ut eo ſuffocatus repentè exceſſerit. *Andebuntus.*

Gregorius Turonenſis ait, **Childericum** Saxonem, quum aliquando ad ambas uſq; aures cibo ſe ingurgitaſſet, eo ſuffocatum fuiſſe, & repertum in lecto mortuum.

Anacreon Teius poëta dum aliquando liberius Baccho indulgeret, acino uuæ paſſæ ſtrangulatus eſt. Politianus in Nutricia: Tandē acino paſſæ cadis introceptus ab uuæ. Val. Max.

LAPIDIBVS OBRVTI AVT MVRORVM RVINA.

CEbrion Priami filius à Patroclo in bello Troiano ſaxo obrutus eſt. Autor Homerus.

Cycnus Neptuni filius, quū à patre habuiſſet, ut ferro inuulnerabilis eſſet, ab Achille apud Troiā lapide extinctus eſt.

Athenienſibus in Eumolpum bellantibus, dum immineret fames, Pyrander quæſtor à populo ſaxis obrutus eſt, quòd triticum parcè ſuppeditaret. Autor Caliſthenes apud Plutarch.

Romanis in Gallos bellum gerentibus, dum annonæ caritas inualeſceret, Cinna tritici largitionem ſurripiens, regnum affectaſſe creditus eſt, ac propterea ſaxis obrutus. Ariſtides apud Plutarchum teſtis.

Mardonius Perſa (quem Xerxes apud Salaminem uictus cū exercitu reliquit, ut belli reliquias confoueret) ab Arimneſto Spartiata ſaxo obrutus eſt. Quo fato præmonuerat eum periturum Amphiaraus. Autor Plutarchus in Ariſtide.

Neocles & Demopolis Themiſtoclis filii, quum Athenienſium memoriam refricuiſſent ſuper legibus, quæ aduerſus exules fuerāt ſancitæ, à paternis inimicis lapidibus obruti ſunt. Cælius cap. 12. lib. 8.

Chryſantus Alexandrinus unà cum Daria uxore ſub Numeriano imperatore pro catholica pietate ſaxis obrutus eſt. Volaterranus.

Euſebius Sardus, præſul Vercellenſis à Conſtantino principe factus, ab Arrianis lapidibus oppreſſus eſt.

Paulina uirgo Romana, Artemii præfecti filia, ſaxis obruta eſt ſub Diocletiano, cum Candida matre, idq; pro Chriſti nomine. Volaterranus.

Polydamas Herculani roboris athleta, dum ſub ſaxo ruinam minante cū aliquot conuiuis cœnaret, omnesq; ſibi timētes diffugerent, ſolus uirīū confidentia remanſit: fore ſperans, ut cadentem molem manibus ſuſtineret, qua tamen oppreſſus eſt. Autor Pauſanias apud Volaterranum, & Valerium Max.

M. Poſthumus Regilienſis, in Equos Italiæ populos bellum mouens, dum militibus urbis prædam ſpopondiſſet, ac

poſtea urbe capta eoſdem eluſiſſet, certatim ab omnibus ſaxis obrutus eſt. Autor Liuius.

Macrobius autor eſt Vatinium in ludis gladiatoriis fuiſſe lapidatum à populo.

Scribit Herod. Coem unum ex Alexandri ducibus à Mitylenæis comprehenſum,& lapidibus interemptum.

Lycidas ſenator Athenienſis à ſuis interfectus eſt, quòd pecuniam à Mardonio Perſa Athenarum inimico, accepiſſe crederetur. Autor Herodotus lib.9.

S. Stephanus martyrum primus, pro Chriſti nomine lapidibus opreſſus eſt. Io.Fr. Mirand. Et lapides Stephano dulces, torrentis amari Mancipiis ſcelerum.

Elphegus Cantuarienſis archiepiſcopus, pro Chriſtiana pietate eandem ſubiit mortem.

Vitalis quoque Mediolanenſis, Oneſimus, Metranus, Mammes, Magnus & Cyriacus martyres eodem oppreſsi ſunt tormento.

Pirrhus Epyrota dum aduerſus Antigonum Argos obſideret, tegula, uel (ut mauult Trogus) ſaxo à uetula iacto interfectus eſt. Ouidius in Ibin:

Aut ut Achillidem cognato nomine clarum,
Opprimat hoſtili tegula iacta manu.

Autor Plutarchus in eius uita.

Henricus, Alphonſi octaui regis Caſtellæ filius, dum unà cum Pueris luſitaret, tegulę caſu periit apud Palantiam urbem.

Ioannes XXI. pontifex, ruina cameræ (quam ædificabat) oppreſſus eſt.

Clemente V. Pont. Lugduni ſolenne ſacrificium celebrante, tantus agminatim confluxit populus, ut Ioannes Britanniæ dux cum multis aliis muri ruina occubuerit.

Athenæus philoſophus, quum Romam ueniſſet, ruina domus, quam habitabat, oppreſſus eſt. Strabo lib.14.

Siluinus & Falconius famuli Quintiani Siciliæ præfecti, eadem morte perierunt.

Alidice, Alebæ Lariſſæi filia, unà cum uiro Lycoride ruina domus extincta eſt. Ouidius in Ibin:

Lapſuramq; domum ſubeas ut ſanguis Alebæ,
Stella Lycoridæ cui fuit æqua uiro,

Tranquillus ait, Fidenis theatri ruina duo & uiginti hominũ milia periiſſe. *Theatri ruina.*

IVGVLATI ET STRANGVLATI.

SErgius Galba, quum Piſonem in conflatæ inuidiæ remedium adoptaſſet, in medio foro ab Othone iugulatus eſt.

Gandulphus martyr, ſuaſu uxoris adulteræ (cum qua diuortium fecerat) noctu ab adultero iugulatus eſt.

Commodus poſt tertiumdecimum imperii annum ſtrangulatus eſt, Læto autore, & Martia concubina. Sextus Aurelius ait Martiam prius tentaſſe, ut eum ueneno perderet.

Lucilla Nemeſii tribuni filia, Romæ in uia Appia ſub perſecutione Valeriani iugulata eſt.

Cethegus, Statilius, Gabinius, Ceparius, & Lentulus Catilinarii, in carcere iuſſu Senatus ſtrangulati ſunt. Salluſtius.

Galſonda Athanagildi Gothorum regis filia à Chilperico marito noctu iugulata eſt, ſuaſu Fredegundæ pellicis. Volat.

Antiſtius, autore Plutarc. in ſenatu iugulatus eſt, quòd ob Pompeium Syllanam ſequi factionem uideretur.

Dinarchus Corynthius iuſſu Polypercontis iugulatus eſt. Plutarchus autor.

Darius Caudemum Athenienſem (quem de apparatu ſui exercitus percontatus fuerat) recta monentem, iugulari fecit. Curtius lib. 3. de geſtis Alexandri.

P. Cor. Lentulus Prætor urbis comprehenſus in coniuratione Catilinæ, iuſſu Ciceronis iugulatus eſt in carcere. Salluſt.

Amalaſuntha Gothorum regina, Atalarici mater, à Theodato (quem mortuo filio regni ſocium aſciuerat) in balneo iugulata eſt. Paulus Diaconus.

Gerontius Comes à militibus ſuis iugulatus eſt, quòd Cõſtantem Conſtantini filium feciſſet perimi. Idem autor.

Apries ab Amaſi ſuperatus, datus eſt Aegyptiis iugulandus. Herodotus.

Albanus martyr à latronib' hoc mortis genere ſuffocat' eſt.

SAGITTIS CONFOSSI.

AChillem poëtæ fabulantur nullibi membrorum præterquàm in talo fuiſſe uulnerabilem, quòd eam partem mater Thetis non abluiſſet Stygiis undis, ut cæteras. Huc ergo iaculatus Paris, euerſorem Troiæ peremit. Vergil. lib. 6. Aeneid. & Ouid. lib. 12.

Lycophron poëta Iambographus à quodam æmulo tra-

ſectus eſt. Ouidius in Ibin: Vtq; cothurnatũ periiſſe Lycophrona narrant, Hæreat in fibris fixa ſagitta tuis. Volat.

Acron rex Ceninenſium, à Romulo uictus, & ſagitta confoſſus eſt. Vide Tortellium.

Anacharſis Scytha, à Sauleo rege eodem modo extinctus eſt, quòd alienæ gentis ſacrificia imitaretur. Autor Herod. Sunt tamen qui à fratre interfectum uelint.

Hyrene uirgo à Siſinnio pro Chriſti nomine hanc oppetiit mortem.

Chriſtina uirgo ſub Iuliano hoc modo paſſa eſt.

Beatus quoq; **Sebaſtianus** ciuis Mediolanenſis, ſub imperatore Diocletiano.

De **Procride** ſagitta à Cephalo confoſſa, iam ſumus locuti in Patricidis.

PEDICVLARI MORBO MORTVI.

HOnorificus Vandalorum rex, quum octo annis Chriſtianam religionem inſectatus fuiſſet, morbo pediculari miſerè periit. Volat.

Arnulphus Imperator poſt Carolum Craſſum, quum ad rapinas & tẽplorum ſpoliationes animũ conuertiſſet, iuſta numinũ ira, paulò pòſt pediculari morbo interiit. Bapt. Egnatius.

Speuſippum Eurymedontis filium, Athenienſem philoſophum, ſunt qui dicant mortem ſibi intuliſſe. Plutarchus tamen efferueſcentibus toto corpore pediculis interiiſſe.

Plinius lib. 7. Nat. Hiſto. ſcribit **Syllam** erodente ſeipſo corpore, & Supplicia ſibi gignente interfectum. Plutarchus ſcribit, contractam carnis corruptionem in pediculos fuiſſe conuerſam: adeò, ut tunicæ omnes, thermæ, lauacra, dapes illius exundantis ſordis implerentur, tanta uis epullulabat. Quocirca per ſingulos dies ingrediebatur aquam, ſed nulla erat utilitas. Celeriter enim inualeſcebat permutatio, & pædoris magnitudo omnia purgamenta ſuperabat.

Pherecydes quoq; rerũ diuinarũ ſcriptor, eodẽ periit morbo. Pherecydes Syrus (inquit Plin.) copia ſerpentum ex corpore eius erũpente expirauit. De hoc extat Q. Sereni carmẽ: Sed quis nõ paueat Pherecydis fata Tragœdi? Qui nimio ſudore fluens animalia tetra Eduxit, turpi miſerum quæ morte tulerunt.

Alcman unus ex clariſsimis Græciæ poëtis hac etiã fœditate periit; autoribus Plinio lib. 11. & Plutarcho in Sylla, ſcribẽte, Ex.

poſte

poſterioribus autem, Alcmanem (qui mirificus componendis cantilenis artifex fuit) hoc morbo periiſſe ferunt. Politianus in Nutricia.

Ferunt ex antiquiſsimis Acaſtum Peliæ filium hoc morbi genere (quem phthiriaſim appellant) interiiſſe. Plutarchus.

Calliſthenes quoque Olynthius, dum carceris cuſtodiâ teneretur: præterea & Mumius iuriſcõſultus eadem tabe paſsim membrorum corroſi ſunt. Idem autor in Sylla.

Traditum eſt (inquit idem Plutar.) eum qui in Cilicia belli ſeruilis autor fuit, Eunum nomine, captum, Romamq́; perductum, ex phthiriaſi mortem obiiſſe.

Platonem Philoſophorum haud dubiè principẽ, ſunt qui dicant in celebrandis amici nuptiis, quum quietus decumberet, animam de repentè exhalaſſe. Nonnulli in morbum incidiſſe, quem à corruptione pediculorum phthiriaſim uocant. Inquit idem autor.

Maximianus imperator, ulcere inguinibus innato, quum deeſſent remedia, nec medici ob hominis immanitatem opem ferre auderent, uermibus undique erumpentibus obiit.

Herodes rex Iudęæ poſt trucidatos innocẽtes, quum in Apoſtolos Domini ſæuiret, ad extremum tantæ feritatis luit pœnas. Eruperunt ſiquidẽ in toto corpore uermes, qui dum uniuerſum paſsim corpus eroderent, tyrãnum coẽgerunt, ut deſperato remedio gladium arriperet, eoq́; finiret uitam.

Herodotus in Melpomene ſcribit, Pheretrinam Barcæorũ reginam, immani crudelitate fœminam, Deorum ultione, totam uermibus putruiſſe, eoq́; morbo miſeram euomuiſſe animam.

Sunt qui dicant Antiochum Epiphanem Syriæ regem, quum Hieroſolymas peteret, curru delapſum, in hãc ſordem incidiſſe, uermibusq́; fuiſſe abſumptum.

IN CARCERIBVS MORTVI.

IVgurtha Manaſtabalis filius nothus, Micipſæ regis Numydarum nepos propter Adherbalem & Hyempſalem fratres regni conſortes occiſos, à Mario bello petitus, uictus, & in triumphum ductus, poſtremò in carcerem coniectus eſt, ubi expirauit. Plutarchus in Mario.

Aldegiſius Deſiderii Longobardorum regis filius, à Carolo Magno uictus, & in carcerem cõiectus eſt: ubi & clauſit uitã.

Celeſtinus V. quum ſummo pontificatu ſe abdicaſſet, à Bonifacio octauo (cui rei ſummam commiſerat) ſucceſſore, in carcerem

cerem detruſus,& ibidem extinctus eſt.

Syphax rex Numydarum, quum à Romanis ad Carthaginenſes defeciſſet,uictus à Scipione,& in triumphum ductus, Tyburi in cuſtodia mortuus eſt.

Ariſtonicus ab Aquilio conſule in triumphum ductus, & in carcere ſuffocatus eſt.

Henricus tertius,imperator,ab Henrico filio captus, & Leodii cuſtoditus,pædore carceris miſeram exhalauit animam.Bap. Egnatius.

Agatha uirgo Catanenſis ſub Quintiano conſule in carcere extincta eſt.

Romanus martyr ſub Aſclepiade præfecto in carcere præfocatus eſt.

Ioannes primus,Pontifex à Iuſtino in carcerem coniectus, ibidem pædore emarcuit,& extinctus eſt.

Ioannes XIIII. à Romanis inedia & pædore in carcere itidem interfectus eſt.

IN LATRINIS MORTVI AVT OCCISI.

Lampridius ait Heliogabalum naturæ portentum, fato à tali monſtro pœnas repoſcente, in latrina occiſum fuiſſe, dum uentrem exoneraret.Plutarchus.

Cn. Carbo dum in Sicilia uêtris onus poneret,iuſſu Pompeii in latrina itidem occiſus eſt.

Fœlicula uirgo quum nullis tormentis aut pollicitationibus à Chriſtiana religione diuerti poſſet,iuſſu Flacci comitis in latrinam detruſa eſt,& ibidem mori coacta.

Valerianus Ireneum & Abundium martyres in cloacam detrudi,& ibidem emori fecit, quòd ſanctæ Concordiæ corpus inde extraxiſſent.

EXCORIATI.

Marſyas ab Apolline(quem ad tibiæ certamen prouocauerat)uictus,& excoriatus eſt.Ouid.in Ibin:Mens quoq; ſic furiis uecors agitetur,ut illi, Vnum qui toto corpore uulnus habet.Idem:Nuda'ue direpta pateant tua uiſcera pelle,Vt Phrygii,cuius nomina flumen habet,Claud.lib. 2.in Eutrop.

Manes hæreticus (qui diuinam ſolum in Chriſto naturam ponebat)à rege Perſarum cute direpta interfectus eſt,quòd eius filium

filium morbo laborantem interfeciſſet, quem tamen ſanaturum ſe promiſerat. Autor Suidas apud Volaterranum.

Barptholomæus Apoſtolus, regis Syriæ filius iuſſu Aſtyagis excoriatus eſt. Vnde Io. Fr. Mirandula in Hymnis: Hinc etiã pellem Ptolemæi filius ardens, Depoſuit.

FVMO AVT VAPORIBVS SVFFOCATI.

MInos rex Cretę quum Dædalum ad Siciliam uſque perſequeretur, à Cocalo eius loci rege (quem Dædalus multis obſequiis ſibi demeruerat) per proditionem captus, & in thermis ſuffocatus eſt. Ouidius in Ibin.

Q. Luctatius Catulus orator, collega Marii, in conſulatu, ab ipſo Mario mori iuſſus, incluſus in cubiculo candentium carbonum uapore ſuffocatus eſt. Autor Val. Maximus.

Zoë Nicoſtrati martyris uxor à beato Stephano ad catholicam inducta pietatem, crinibus ſuſpenſa, fumo ſubter ſuffocante periit.

Thurinum fumi uenditorem fumo necatum fuiſſe ſcribit Eraſmus in illius adagii explanatione, Termeria mala.

MVLIERES PARTVS DOLORE MORTVAE.

TVlliola Ciceronis filia Dolabellæ primum locata eſt, demum Piſoni Craſsipedi, ſub quo in partu diem obiit. Volater.

Iulia Cæſaris filia, & Pompeii uxor, quum intuita eſſet ueſtem coniugis humano cruore reſperſam, atque ex iis comitiis, quibus Pompeius & Craſſus magna ciuium contentione conſulatum obtinuerunt, domũ temerè delatam, grauius aliquid uiro accidiſſe rata, ſubitò partus dolore concidit. Valerius de Amore coniugali.

Iunia Clandilla, Caii Caligulæ imperatoris uxor, & Marci Syllani nobiliſsimi uiri filia, itidem in partu diem obiit. Suetonius.

DECOLLATI.

ALebas rex Lariſſæ urbis Theſſaliæ, à ſuis ſatellitibus ob crudelitatem obtruncatus eſt. Ouid. in Ibin: Quosq; putas fidos, ut Lariſſæus Alebas, Vulnere non fidos experiare tuo.

Cantharus fuit quiſpiam Athenienſis caupo, quem Athenienſes ipſi ob maleficia & impoſturas ſupplicio capitis affecerunt

runt. Autor Zenodotus apud Eraſmum. Valerius.

Philippus Maria dux Mediolanenſis Italianum Foroliuienſem unum ex ſuis ducibus ſecuri percuſsit, quòd cum Florentinis (in quos bellum gerebat) diceretur clàm conſentire. Volat.

Sp. Caſsius affectatæ dominationis ſuſpectus, ſupplicio capitali affectus eſt, domo eius diruta. Valerius de Seueritate. Liuius lib. 2.

Iulia comes Eulaliæ ſub præſide Diacono capite truncata eſt. Volaterranus.

Margarita uirgo Antiochena, ſub Olybrio eadem morte affecta eſt. Volaterranus.

Sp. Melius ordinis equeſtris largitione frumenti ex Hetruria aduecti in plebem facta, ad regnum aſpirare creditus eſt, ac propterea à Seruilio Hala obtruncatus.

Theodora, uirgo Antiochena, ſub Diocletiano hac extincta eſt morte. *Liu. lib. 4.*

Timagoras Athenienſis capitali ſupplicio affectus eſt, quòd Darium (ad quem legatus miſſus fuerat) more Perſarum adoraſſet. Plutarch.

Victor præſul Carteiæ urbis Hiſpaniæ ſub Maximiano nõ procul Mediolano hoc ſupplicio uitam finiuit. Sabellicus.

Didius Iulianus imperator à Septimio Seuero ſucceſſore ſuo in abditas palatii balneas ductus, extenta damnatorum modo ceruice, decollatus eſt. Autor Sex. Aurel.

Opilius Macrinus ab Heliogabalo uictus, quinquagenario maior obtruncatus eſt.

Patricius Senenſis in factione urbis Romæ ſecuri percuſſus eſt. Plerique martyrum hoc ſupplicio uitam finiuerunt, ut Anſanus, Agathon, &c.

FEBRE MORTVI.

Antipater Sidonius die ſuo natali ſemper febre laborabat, eoq; morbo periit ultima ſenectute. *Val. Max. de miracu.*

Antonius Monachus febre itidẽ correptus quieuit in domino, ætate beati Gregorii.

Guido Petramala Vbertinorum princeps, apud Nigrum montem hoc itidem morbo expirauit. Volat.

Columbanus monachus cœnobii Luxouienſis itidem.

Serena, Diocletiani uxor, dolore martyrum à marito interfecto

fectorum in febrem incidit, qua extincta eſt.

Tacitus Imp. apud Tarſum febri itidem abſumptus eſt. Autor Sex. Aurelius.

Titus Veſpaſianus in agro Sabino.

Antonius Pius duodecim milibus paſſuum ab urbe, apud Loricos in uilla ſua, Idem Aurel.

Leo Conſtantini Capronymi filius eodem periit morbo.

Gotfredus primus rex Hieroſolymæ, anno uno poſt ipſam urbem captam.

Alexander Iudæorum pontifex quartana.

VENTRIS PROFLVVIO.

Traianus dum rediret ex Perſide apud, Seleuciam Iſauriæ, ex profluuio deceſsit, anno imperii x x.

Henricus ſeptimus imperator itidem.

ARTICVLARI MORBO.

Septimius Seuerus Imperator deceſsit morbo articulari, ſeptuagenario maior.

Iuſtinus iunior graui pedum dolore, anno imperii ſui x i.

INTERCVTIS MORBO.

HEraclius Imperator periit intercutis morbo, anno imperii x x x i i. Volater.

Michael Paphlago eo morbo laborans, Michaëlem Calaphatem hæredem inſtituit.

Crantor Solenſis, Xenocratis auditor eadem periit morte. Diogenes Laërtius.

PESTE MORTVI.

DOmitius Calderinus patria Veronenſis, natus annos x x x. deceſsit ex peſtilentia. Vol.

Fatius quoq; Piſanorum comes uir iuſtiſsimus, eodem periit morbo.

Zoë imperatrix, & Conſtantinus Monachus, eius maritus eodem ferè tempore peſtilentia interierunt.

Volaterranus ait beatum Ludouicum à ſecunda expeditione in Saracenos redeuntem, peſtilentia paſsim caſtra occupante unà cum Ioanne filio periiſſe.

Alphonſus undecimus rex Hiſpaniæ, dum Saraut & Zibatar oppida obſideret, eodem periit morbo.

M. Antonius Imperator deceſsit peſtilentia, ſexta quàm

ægro

ægrotaſſet die.

Michaël Maurocenus dux Venetorum eodem periit modo. Volat.

Furius Camillus octogenarius, peſtilentia Romæ interiit. Plutarchus.

Oppianus poëta (qui de piſcibus ſcripſit) Roma in Ciliciam patriam reuerſus, ibidem ingruente peſtilentia ſuffocatus eſt, anno ætatis x x x.

Hoſtilianus Perpenna paulò poſt aſſumptũ imperium, eodem periit fato. Sex. Aurel.

Cælius ſcribit Paralium & Xantippum eodem ſuffocatos exitio. Plutar.

Ioannes Andreas Ioannes Calderini præceptor deceſsit Bononiæ ex peſte.

Lucius ſecundus ſummus Pont. anno ſui pontificatus undecimo, peſte conſumptus eſt.

Hermolaus barbarus, eodem modo Romæ expirauit, & in fata conceſsit. Crinitus lib. I.

APOPLEXIA MORTVI.

VAlentinianus Imperator contra Sarmatas (qui Panoniam occupauerant) profectus, uoce aliquandiu amiſſa, apoplexia mortuus eſt. Paulus Diac.

Paulus Secundus Pontifex, dum poſt cœnam cum architecto Ariſtotele ſermonem haberet, obruente crapula repentè ex apoplexia mortuus eſt.

L. Annius Verus à M. Antonio ad imperii partem accitus, dum inter Altinum atq; Cõcordiam iter faceret, apoplexia itidem extinctus eſt. Autor Sex. Aurelius.

Fr. Petrarcha in agro Patauino, apoplecticus itidem mortuus eſt.

SANGVINIS FLVXV MORTVI.

GRimoaldus decimus Longobardorum rex, dum nono die poſt phlebotomiam in brachio factam, dum ſagittam in columbam direxiſſet, erumpente continuo ſanguine expirauit. Diaconus de geſtis Long.

Alexander Imperator, Baſilii filius erumpente naribus ſanguine.

Attila rex Pannoniæ multo uino potus, dum quieſceret, eruptione ſanguinis (qui ei de naribus ſolitus erat effluere) ſuffocatus eſt. Autor Paulus Diaconus.

PODAGRA.

Lycon ſeu Glycon philoſophus Socraticus periit podagræ morbo, annos natus LXXIIII. Laërtius.

Tyrannion Grammaticus (qui tria librorum milia fertur habuiſſe) deceſsit iam ſenex morbo podagræ. Volaterranus.

DYSENTERIA.

Albertus Auſtriæ dux, Pannoniæ & Bohemiæ rex, dum à Turcis in Auſtriam rediret, dyſenteriç morbo deceſsit, poſtquã biennio imperaſſet. Egnatius.

Theophilus Imp. poſt Michaëlem Balbum, dyſenteria itidẽ periit anno XII. Imperii ſui. Idem.

Eodem quoq; morbo periit eius pater Michael Balbus, ſeu Thraulus.

Sanſonem Chilperici regis filium dyſenteria expiraſſe, teſtis eſt Greg. Turonen.

Idem ſcribit Auſtrigildem reginã eodem modo periiſſe.

LATERVM DOLORE.

L. Craſſus orator, Quæſtor interiit ex dolore laterum, quum in ſenatu contra Philippum cõſulem acerrimè declamaſſet. Cicero lib. 3. de Oratore.

Bonifacius nonus, anno XIIII. & menſe IX. ſui pontificatus, eodem periit fato.

CASIBVS ALIIS DIVERSIS MORTVI.

AEſchylus poëta in Sicilia in mœnibus urbis (in qua morabatur) egreſſus, aprico in loco reſedit. Super quẽ aquila teſtudinem ferens, eluſa ſplendore capitis (quod erat capillis uacuum) eandem perinde ac lapidi illiſit, ut fractæ teſtudinis carne ueſceretur. Quo ictu mortuus eſt poëta. Autor Val. Max. & Politia. in Nut. Aeſchylus aëriæ caſu teſtudinis ictus.

Arrius Alexandrinus, Armodii filius, dum ſuam hæreſim (qua filium ab æterna patris ſubſtantia conabatur abducere) paſsim diſſeminaſſet, acriusq; ſerperet, & eundo uires acquireret ipſum cõtagium, ſuæ tandem impietatis pœnas luit. Etenim dum Conſtantinopoli ſeceſſum peteret, uentris exonerandi cauſa, fluentibus in foricam inteſtinis, miſeram euomuit uitam,

eius

eius poſtea iudicium experturus, de quo perperam ſenſerat. Vol.Sabell.

Conſtantinus Capronymus periit elephantiaſi, quum annos xxxv. imperaſſet.

Orpheus Calliopes & Apollinis filius, quum propter liberalem formam à mulieribus adamaretur, ac nihilominus amore ſui captas auerſaretur, uel quòd eſſet caſtiſsimus, aut (ut aliquibus placet) procliuiore in mares libidine, à Mænadibus inter Bacchi ſacrificia occiſus eſt. Quiq; ſaxa & arbores cantu duxerat, & leones exarmauerat, duras mulierũ ceruices emollire nõ potuit. Ouidius lib.11.

Pius tertius Pont.Max. ulcere cruris (quo diu laborauerat) ad extremum periit.

Diodorus Cronus ſapientiæ dialecticæ profeſſor pudore expirauit, luſoria quæſtione non protinus ad interrogationem Stilbonis diſſoluta. Autor Pli.lib.7.

Eupolis poëta, Niciæ Athenienſis filius, primo die nuptiarum ruina lecti unà cum uxore interfectus eſt. Ouidius in Ibin.

Lacides philoſophus Cyrenæus exceſsit ex paralyſi circa Olympiadem cxxxiiii. Diogenes.

Pericles Athenienſis, Thucydidis æmulus, in adminiſtranda rep. exceſsit morbo lento. Plutarchus.

Procopius tyrannus inſurgens contra Valentem principem, apud Natoliam Phrygiæ ciuitatẽ uictus, reflexis per uim arborum truncis alligatus & diſcerptus eſt.

Thimagenes Alexandrinus ſub Pompeio captiuus Romam ductus, periit ex uomitu poſt cœnam. Volaterranus.

Amos propheta ab Oxia filio uocte per tẽpora trãſixus eſt.

Anatholia uirgo iuſſu Fauſtiniani præſidis gladio per latera tranſuerberata eſt.

Gregorius xi. Põtifex Maximus, dum annis octo ſediſſet, intolerabili ueſicæ dolore conceſsit in fata. Platina.

Cælius ſcribit Minyæ cuiuſdam filias eo furore percitas, ut humanis carnibus ueſcerentur, imò etiam filios ad eam rem ſortirentur, ac **Leucippam Hippaſum** filium (quem petierat ſors) laniauerint.

Ioannem Scotum Chriſtianæ Theologiæ diſciplina præſtantem (dum erudiendis in Britannia pueris operam daret) facta conſpiratione diſcipuli ſui graphiis occiderunt Crinitus.

Scribit Herodotus Pſammenitum Aegypti regem poto ſanguine taurino ſuffocatum.

Carolus Magnus Aquiſgrani(ubi templum S. Martini extruxerat)deceſsit pleureſi.

Ibycus poëta à latronibus correptus ſpe prædæ, dum cultros iugulo uidit inſtare, præteruolantes grues obteſtatus eſt. Aliquanto pòſt tempore dum homicidæ ſederent in foro, rurſumq; grues ſuperuolarent, per iocum inter ſe ſuſurrabāt in aurem: Adſunt Ibyci ultores. Quo ſermone audito, homicidii ſuſpectos habuerunt qui audiuerant, correptosq́; tormentis ad uerum coëgerunt, & ex eo quęſtionem exercuerunt. Atq; re comperta ſcelus ulti ſunt. Auſonius: Ibycus ut periit, uindex fuit altiuolans grus. Plutarch. Apud Eraſmum.

Carolus paruus Roberti Siciliæ regis filius Ioannam fratris ſui Andreę uxorem puluillo ori iniecto enecauit, quòd illa maritum ſuum interfeciſſet. Volat.

Alexander Macedo Beſſum Bactrianorum ducem bello uictum, curuatis per uim arboribus alligauit: quas demum tanto impetu concitatas remiſit, ut laniata paſsim membra deficęrint. Autor Plutarchus.

Dirce mulier dolens maritum ſuum Licum Antiopæ amore captum, Antiopam ipſam tauri cornibus alligauit, ad cuius uociferationem protinus acceſſerunt Zethus & Amphion, eiuſdem filii, qui ad ulciſcendam iniuriam matri factam, tauro indomito Dircem alligauerunt, eaq; morte extinxerunt. Propertius lib.3.

Attilius Regulus Xantippi ducis Lacedæmoniorum inſidiis ab Aſdrubale captus, miſſusq; ad populum Romanum legatus, ut ex ſe uno & ſene Carthaginenſium captiui penſarētur, dato in contrarium cōſilio, ad inimicos iuxtą præſtitam fidem rediit. A' quibus in arcam ligneam coniectus clauis introrſum adactis, efferatam Barbaræ gentis ſæuitiam expertus eſt. Demū palpebris oculorum infernè & ſurſum uerſum conſutis, Soli expoſitus, aliisq; poſtmodū multis tormētis lēto peremptus fato. Claudianus: Prorogat æternā feritas tibi Punica palmam Regule. Cicero Offic. Gell. Cap.4. lib.6. & Val. de Crudelitate.

Arcadio martyri manus primùm, demum pedes, eoq; modo cætera membra ſeriatim amputata ſunt.

Andronicum martyrem Maximus Præſes circa uentrem papyris inflammatis fecit exuri, incenſos clauos eius digitis apponi,

poni, ignitum ferrum in os immitti, dentes excuti, confractis maxillis linguam abſcindi, ad extremum capite puniri.

Baſsius epiſcopus à Perennio præſide in eculeo primum ſuſpēſus, demū laminis ardentibus circa latera appoſitis excruciatus, fuſtibus & ſcorpionibus cæſus, in ignem miſſus, duobus poſtremò uerubus à talo ad uerticem capitis confixus, ſpiritum deo reddidit.

Corona mulier ſub Antonio Imperatore arboris ramis per uim reflexis alligata, eiſdem in aëra remiſsis diſcerpta eſt.

Minutia Veſtalis ſuſpecta libidinis propter elegantem corporis cultum, uiua defoſſa eſt. Liui. lib. 8.

Oppia quoq; Veſtalis, comperta ſtupri, obruta eſt terra. Liuius eodem libro.

Hely ſacerdos, quum in filiorū Ophni & Phinees delictis conniueret, eosq; relinqueret impunitos, de ſella cadens, fracta ceruice expirauit, domino diſsimulationem ulciſcente. Sabell.

Adrianus quoq; martyr extinctus eſt crurifragio, ſub Maximiano imperatore.

MORTVI QVI REVIXERVNT.

AViola uir conſularis, autore Plinio, in rogo reuixit. Et quoniam ſubueniri non poterat, præualente flamma uiuus crematus eſt. Val. de Miraculis. Idem de L. Lamia traditur.

Cælium Tuberonem functum præfectura à rogo relatum idem ait ex teſtimonio Meſſalæ.

Ait & Corfidium funere locato reuixiſſe, & locatorem funeris ab eo elatum.

Gabienus fortiſsimus claſsium Cæſaris à Sexto Pompeio captus, eiuſdem iuſſu inciſa ceruice iacuit in littore tota die. Deinde quum adueſperauiſſet, petiit ut Pompeius ad ſe ueniret, teſtatus ſe ab inferis remiſſum habere, quod nunciaret. Plinius cap. 52. lib. 7.

Ferunt Glaucum quempiam mortuum præter omnium expectationem, guſtato mellito pharmaco reualuiſſe. Alii multis accurrentibus medicis, herba (quam Draconem uocant) uitæ reſtitutum dicūt. Autor [illegible] in explanatione illius adagii, Glaucus poto melle reſurrexit.

Aeſopum ex Phrygia fabulatorem, Tyndareum quoq; & Herculem reuixiſſe, teſtis eſt Cælius lib. 8. Lectionum antiquarum.

Aeſchilus apud Volaterranum ſcribit, Palicos Iouis & Thaliæ filios, mortuos ſemel iterum reuixiſſe. Macrob. lib. 5.

Athena Cataldi (qui poſtea fuit epiſcopus) mater in partu mortua, ab ipſo Cataldo primum nato ad uitam ſolo amplexu reuocata eſt. Quod ſi uerum eſt, mirum in eo futuræ ſanctitatis fuit oſtentum.

QVI IN MORTVOS SAEVIERVNT.

SEptimius Seuerus Clodio Albino (quem Cæſarem dixerat) tumultuanti caput abſcidit, reliquumq́; eius cadauer equo refugienti dedit conculcandum. Spartianus & Capitolinus autores.

Achilles Hectorem Patrocli ſibi chariſsimi interfectorem occidit, occiſum ter circum Troiæ muros raptauit curru. Quūq; inſtar frendentis beluæ immanitatem expleuiſſet, Priamo patri uenale cadauer expoſuit. Cic. lib. 2. Tuſc. quæſt. Propertius lib. 2. Et Vergilius alibi.

Apuleius Saturninus Tribunus plebis, quum Gracchorum leges Agrarias uellet aſſerere, à Caio Mario & Lucio Valerio conſulibus in Capitolio obſeſſus, deditionem tandem facere coactus eſt. Captus autem, fuſtibus & ſaxis coopertus, ibidem expirauit. Mortui caput C. Rabirius ſenator per conuiuia in ludibrium circuntulit. Vide Suet. & Plin. de Illuſt. uiris.

Cyrus rex Perſarum, dum Sargapiſem Thomyris Scytharum reginæ filium bello captum ad mortem impuliſſet: irata mulier non prius finem fecit furori, quàm mortuum ulta ſit. Contractis itaq; copiis ita conflixit, ut maximam inimicorum partem, cum ipſo etiamnum rege occiderit. Nec tamē hoc euentu propterea emollita eſt animi rabies. Mortui enim caput in utrem humano cruore plenum demiſit, his uerbis inſultans: Filii mei ſanguinem hauſiſti, & meum ſitiuiſti Cyre. At ego te cruore ſaturabo. Autor Herodotus lib. 1.

Cambyſes rex Perſarum, mortuo Pſammenito Aegypti rege (quem uictum ad hauſtū cruoris taurini coēgerat) è Memphi in urbem Sain abiit, ibiq; Amaſis cadauer è conditorio reuelli, reuulſum uerberibus cædi & uellicari, ſtimulis denique pungi, & contumelia infeſtari, ac poſtremò comburi iuſsit. Herodotus autor.

Idem

Idem Cambyſes Siſamenem iudicem (quòd iniuſtè, pecunia corruptus, iudicaſſet) interemit, interempto corium detraxit, detractum in lora concidit, eoque tribunal (in quo perperam & iniquè iudicauerat) operuit, atque Otanem eius filium ibidem ſedere iuſsit, & periculo patris, ab iniquo iudicio cauere. Idem autor.

Oneſilus Gorgii Salaminiorum regis frater, quoniam Cyprios induxerat, ut Dario ſe ſubmitterent, comprehenſus ab Amathuſiis (quibus id uolebat perſuadere) obtruncatus eſt: eiusq; caput ſupra urbis portas ſuſpenderunt. Autor Herodotus.

M. Craſſus facilè docet inexplebilem hominum auiditatem nullis auri cumulis, nulla bonorum myrmecia, aut drachmæ grandine expleri, ſed creſcere ſemper, & augeri copia. Nam quũ eſſet ditiſsimus Romanorum, haberetq; tantum agri, quantum nec miluus oberret, ſibi tamen modum præſcribere, aut temperare non potuit, quin Parthos (quorum opes ſitiebat) aggrederetur. A quibus cum toto exercitu fuſus, immodicæ libidinis dedit pœnas. Non ſolùm enim à Pomaxarte occiſus eſt, uerùm mortuo quoq; inſultarunt inimici. Cauſam ſiquidem agnoſcẽtes, qua bellum ſuſceperat, in caput interfecti aurum liquauerũt, hisq; irriſerunt uerbis: Aurum ſitiſti Craſſe, aurum ad ſaturitatem bibe: L. Florus & Sex. Ruffus.

Tarquinius Superbus Seruium Tullum ſextum Romanorum regem (ut regno ſuccederet) morti dedit, cuius filiam nomine Tulliam in uxorem prius duxerat. Scelerata mulier eadem regnandi libidine, qua maritus, pruriens, ubi intellexit patrem interfectum, uehiculo ſe properè ferri iuſsit, ut interfectori gratularetur. Quum autem inter eundum, comperto cadauere, equi & auriga conſtitiſſent, erubeſcerentq; mortuum conculcare, mulier nefaria currum ſuper faciem mortui parentis duci iuſsit. Seneca in Octauia: Ouid. in Ibin.

Odio Ciceronis uſq; adeò axarſit Antonius, ut mortui caput in menſa apponi uoluerit, perq; diem illud aſpexerit, quouſq; tali ſpectaculo animum exatiaſſet. Autor Appianus lib. 4. bell. ciuil. Antonii quoq; uxor Fuluia caput ipſum maledictis primũ, ac diris execrata eſt. Deinceps inſpuens, gremio ſuo appoſuit, acriusq; deſpiciens, linguam illi faucibus extraxit eamq; acicula plerunq; confixit. Vnde Quintianus in Cleopoli:

Latiam foderet nec Fuluia linguam.

Sylla rerũ potitus corpus Marii iam defunĉti reuellit, atque diſiecit. Quapropter talionem formidans corpora cremari inſtituit. Autores Plinius, & Cic. lib. 2. de Legibus.

Cleomenes dux Spartanorum fugatus ab Antigono, ad Ptolemæum ſe recepit. A' quo benignè primum exceptus, mox Nicagoræ cuiuſdam calumnia inſidiarum ſuſpeĉtus, ſe interfecit. Interfeĉtum rex pelle nudauit, cruciq; affixit. Plutarch.

Aroldus rex Anglorũ, Cuntonis filius nothus, patri ſucceſſit: quod ægreferens Andebunthus (qui erat legitimus) mortuũ Aroldum refodi iuſsit, refoſſum in mare proiici. Volat.

DE VARIO INHVMANDI RITV.

INexpiabile quondam ſcelus creditum eſt ſepulcra uiolaſſe, adeò ut lex ſacrum eſſe locum iuſſerit, ubi corpus hominis demortui iaceret, diceretur q; minxiſſe in patrios cineres, cui omnia ſiniſtrè cadebãt, & inauſpicatè. Apud nos quoq; Chriſtianis damnatur cæremoniis, qui aut lotium in ſepulcretis egeſſerit, aut aliqnid aliud ibidem fecerit immundũ. Neq; hoc ipſum apud nos ſolum religioſum eſt. Nam nulla propè tam efferata gens eſt, quæ non ſenſerit habendum ſepulcrorum rationem, præter paucos Barbaros, qui quum beluino propè ritu inter ſe degant, nihil mirum, ſi aliorum ueſtigiis nequaquam inſiſtant. Nunc de utriſq; loquendum: his ſcilicet, quibus nulla eſt funerũ cura, & illis quibus maxima.

Mingere in patrios cineres.

Lothophagi ſuos in mare defunĉtos abiiciunt, aſſeuerãtes parum intereſſe, humo'ne, an aqua, aut igne abſumãtur. Cælius cap. 43. lib. 9.

Albani olim nefas putabant, curam mortuorum agere. idem Cælius.

Sabæi corpora defunĉtorũ eodẽ quo ſtercus modo, ducebãt: quin etiam reges reiiciebant inter ſterquilinia. Cælius ibid.

Troglodıtæ mortui ceruicem pedibus alligabant, & raptim cum iocis & riſu efferebant, nullaq; habita loci ratione, mandabant terræ.

Scytharum uerò mos longè melior, qui mortuos inter epulas, uorare cauſa honoris conſueuerant.

Hyrcani non ad alium uſum nutriebant canes, quàm ut eis functos uita uorandos obiicerent. Autor Cic.

Funerum cura.

Athenienſibus tanta fuit ſepulcrorum cura, ut ſi quis dux bello

bello peremptos, ſepulcro honeſtare neglexiſſet, capite plecteretur.

Macedonibus nullum fuit tam ſolenne militiæ munus, quàm ſuos ſepelire.

Apud Hebræos cautum fuit lege, ne inſepultum hoſtem relinquerent. Cælius lib. 9. cap. 43.

Antiquitus nemini licebat in urbe Roma ſepeliri, niſi his tãtum, qui optimè de Repub. meruiſſent: quod Val. Publicolæ, C. Fabritio, & Poſthumio Tyburto conceſſum eſt. Cicero 2. de Legib. Propterea ferunt Adrianum imperatorem aureorũ quadraginta pœnam ſtatuiſſe in eos, qui in ciuitate ſepulcrum feciſſent. Crinitus lib. 21. cap. 12.

Aegyptii in domorũ ædificatione negligentes miro ſumptu ſuperbaq; magnificentia conſtruere ſepulcra conſueuerant, operæq; prodigioſæ Pyramides, quòd exiſtimarent defunctorũ domos ſempiternas: uiuorũ uerò domicilia eſſe uelut uitæ momento tranſeuntis diuerſoria. Iidem mortuos condiunt, & eos domi ſeruant. Autor Cicero lib. 1. Quæſt. Tuſcul.

Perſæ cæra circunlitos itidem condiunt, ut magis diuturna ſint cadauera. Autor Cicero.

Mos erat Magorum, non humare corpora ſuorum, niſi prius à feris laniata. Autor Cicero.

Pleraq; Aſſyriorum corpora in locis paluſtribus fuiſſe cõdita feruntur. Cælius.

Apud Gerros, Scytharum populos, quum rex fato conceſsit, corporis auferunt inteſtina, poſitisque inibi aromaticis herbis uentrem demum conſuunt. Idem, cap. 45. lib. 9.

Perſarum in luctu mos eſt detondere lugubri ueſte coniuges ac liberos. Ibidem.

Indi pulchrum putant diem fati præuenire: imò uerò ſe uiuos cremari iubent, coronatiq; deorum laudes concinunt. Nullus honos ſolutis ſenectute corporibus exhibetur.

Solebant pleriq; Ethnici diebus nouem mortuos flere, unde Nouendialium ſacrorum manauit conſuetudo.

Apud Tauros quum rex moritur, chariſsimi quiq; ſpontè ſimul commoriuntur.

Sindi tot piſces in ſepulcra mortuorum mittunt, quot hoſtes interfecerunt.

Phryges marmoribus pro ſepulcro ſuſpendunt.

Maſſagetæ eos qui morbo pereunt, tanquàm impios cani-

bus dant in prædam. Bello uerò interfectos honore maximò proſequuntur.

Mos fuit pleriſq; populis mulieres conductitias (præficæ uocabantur) comparare, quæ in eorum morte lugerent, quibus deeſſent parentes.

Mortuo apud Græcos uel principe, aut quouis alio magnæ autoritatis uiro, duodecim hoſtes uelut uictimæ occidebantur, quemadmodum quoſdam Troianorum Patroclo contumulauit Achilles.

Sylius Italicus lib. 13. uarios funerandi ritus deſcribit his uerſibus, -Tumuli, & cinerum ſententia diſcors.
Tellure (ut perhibent) is mos antiquus Ibera,
Exanima obſcœnus conſumit corpora uultur.
Regia quum lucem poſuerunt membra, probatum eſt
Hyrcanis adhibere canes. Aegyptia tellus
Claudit odorato poſt funus ſtantia ſaxo
Corpora, & à menſis exanguem haud ſeparat umbram:
Exhauſto inſtituit Pontus uacuare cerebro
Ora uirûm, & longum myrrhata reponit in æuum.
Quid, qui recluſa nudos Garamantes arena
Infodiunt? quid, qui ſæuo ſepelire profundo
Exanimes mandant Libycis Naſamones in oris?
At Celtæ, uacui capitis circundare gaudent
Oſſa (nefas) auro, & menſis ea pocula ſeruant.
Cecropidæ ob patriam Mauortis ſorte peremptos,
Decreuere ſimul communibus urere flammis.
At gente in Scythica ſuffixa cadauera truncis
Lenta dies ſepelit putri liquentia tabo.

Porrò lege fuit olim ſancitum, ne quis ſepulcrum faceret operoſius, quàm quod decem homines triduo poſſent abſoluere. Cicero lib. 2. de Leg.

Demetrius lege ſanxit, ut mortui ante lucem efferentur. Cicero ibidem.

Funerare in bello corpora primus, docuit Hercules.

In exequiis cupreſſo fores ornare fuit moris, quòd hæc arbor ſit Plutoni ſacra. Blondus.

Solon mortem ſuam lugeri iuſsit: contra uerò Ennius uetuit.

Cyrus apud Xenophōtem inhibet, ne corpus ſuum auro aut argento includatur, ſed terræ mandetur protinus.

Tobi

Tobias ſepeliendis mortuis uacabat.

Machabæus inimicorum interfectorum cadauera ſepeliri iuſsit.

Alexander Darii interfecti corpus matri tumulandũ præbuit. Plutarchus.

Pauli Aemilii cadauer Annibal hoſtis ſepeliuit.

BRVTA, ALIA'QVE ANIMALIA HONORATA SEPVLCRIS AVT STATVIS.

ALexander equum habuit Bucephalum nomine, qui regio inſtratus ornatu, nullum alium ab Alexandro ſeſſorẽ admiſit, alios paſsim reiiciens. Propterea rex defuncto duxit exequias, urbemq; muro circundedit nomine eius.

Cæſaris quoq; dictatoris equus neminem alium dorſo recepit. Idem hominis ſimiles pedes habuiſſe fertur, hac effigie locatus ante Veneris genitricis ædem. Autor Plin. Statuam eius graphicè deſcribit Statius lib.1. Syluarum.

Equus Auguſti Cæſaris mortuus, tumulo honoratus eſt.

Agrigenti complurium equorum tumulis ſuperpoſitę ſunt Pyramides. Plinius.

Cimon Athenienſis equabus (quibus in olympico certamine tertium uicerat) ſepulcra erigi prope ſuum monumentum iuſsit. Autor Plutarchus.

Romæ fuit Coruus qui humano ſermoni aſſuefactus, omnibus matutinis euolans in roſtra, Tyberium, Germanicum, & Druſum Cæſares nominatim, mox tranſeuntem populum ſalutabat. Quem quum poſtea neſcio quis ira percitus occidiſſet, à populo factum ægreferente, ſaxis obrutus eſt, Funusq; aliti innumeris celebratum exequiis. Plinius 43.cap.lib.10.

Xantippus dux Lacedæmoniorum Canes familiares ac domeſticos curauit humandos. Vnum præcipuè in arce, cui loco Cynotaphium extitit cognomentum. Autor Plutarchus.

Saxo lib.5. Danicarum hiſtoriarum ſcribit Arſuitum Biornonis filium cum cane & equo fuiſſe humatum.

Ceruus Syluiæ (qui uulnere uiolatus, cauſa fuit belli inter Troianos & Latinos) roſis & tumulo ornari meruit.

Herodotus lib.2. ſcribit Feles mortuas magno luctu defleri ab Aegyptiis, demum ad ſacra tecta deferri, ubi ſalſæ ſepeliuntur in urbe Bubaſti. Canes quoq; in ſua quiſq; urbe tumulant

ſacratis in loculis. Vrſos qui ſacri ſunt, & lupos non multò uulpibus grandiores eo ſepeliunt loco ubi iacentes inueniunt.

Crocodilum (ubi mortem obiit) ſale conditum ſacris in urnis ſepeliunt. Viuenti gemmas & inaures appendunt.

Lethargus Hippamonis equus mortuus cum mortuo domino inhumatus eſt.

Auram Atalantæ canem, quum Calidonia ſus peremiſſet, bruto ab indigenis ſepulcrum erectum eſt.

Geryonis canis Gargitios Cerberi frater, ab Hercule cæſus, in Iberia monumentum habuit.

Marthes rex Aegypti cornicem habuit impendio mitem, adeoq; cicurem, ut quocunque fuiſſet imperatum literas deferret, ſciens quò tranſuolandum, ubi ſidendum, quieſcendum'ue foret. Propter quod obſequium adeò mite, nulliusq; ſtipendii indigum, rex dignã putauit cui erigeretur tumulus. Quod quoniam apud auditores ęgrè capit fidem, ſi cui uideor hoc finxiſſe, uideat Cælium lib.13.cap.58. qui ex Græcorum monumẽtis hoc ipſum aduocat.

Apud Perſas equi, apud Moloſſos canes ſepulcra & exequias meruerunt. Vnde Stat.lib.2. Syl. Gemit inter bella peremptum Parthus equum, fidosq; canes fleuere Moloſsi: Et uolucres habuere rogum, ceruusq; Maronis. Item Stoza filius: Suos de more Moloſſa uetuſto Cõdit terra canes, cineres nec lædit opertos.

PESTILENTIAE MEMORABILES.

LEone Iſauro imperante, tanta in urbe Conſtantinopoli ſæuitum eſt clade, ut tercenta & amplius ciuium milia peſte & fame conſumpta ſint. Volat.& Egna.

Anno à uirginis partu M. CCCC. Florentiæ peſtis triginta hominum milia abſumpſit. Porrò ſcribit Plinius Locris & Crotone peſtilentiam nunquàm fuiſſe.

SVPPLICIIS APVD INFEROS DAMNATI SECVNDVM POETAS.

FAbulantur poëtæ Tantalum diis hoſpitio ſuſceptis, Pelopem filium appoſuiſſe comedendum, ut eorum experiretur din itatẽ, ac propterea ad inferos perpetua ſiti ac fame torqueri, aquis

ri, aquis & pomis ori imminentibus, quæ non poſſit arripere. Propert. lib.2.& 4.& Horat.in Epodo.Seneca in Octauia.

Siſyphus Aeoli filius, quoniam ex hoſpitibus alios ſaxo pe rimebat,alios calce in aquas præcipitabat, hāc apud inferos luit pœnam, ut relabentem ſemper ſcopulum ad uerticem montis cogatur uoluere. Ouid.lib.4.Metam.

Ixionem Theſſalum rota perpetua uolui dicunt,quòd ſe Iunoni gloriaretur concubuiſſe. Tibullus libro primo. Seneca in Hercule furente.

Tityus Iouis filius propter tentatam ſtupri Latonam, ab Apolline ſagitis confoſſus eſt. Hoc autem ſupplicio nunc torqueri dicitur, ut renaſcentes eius fibras iecurq; uultur ſemper dilaniet.Ouidius 4.Metam.& lib.1.de Ponto,& in Ibin.

Filiæ Danai(quæ ab auo Belo dicuntur Belides)propter maritos noctu, excepto Lino, interfectos, perforatis urnis, aquas apud inferos æternùm hauriunt.Ouid. in Ibin:Tibul.lib.1.

Prometheus Iapeti filius propter ignem Ioui ſurreptum, formatumq; luto hominem, à uulturibus roditur ſub Caucaſo. Propertius lib.2.

Theſeus Aegei filius perpetuo damnatur otio, quòd cum Pirithoo Proſerpinam rapere uoluiſſet. Verg.lib.6.Sedet,æternumq; ſedebit,Infelix Theſeus.Seneca in Hippolyto: Rota reſiſtat membra torquens,Tangat Ixion humum,&c. Idē in Agaménone:Vbi ille celeri corpus euinctus rotæ In ſe refertur. Vbi per aduerſum irritus,&c.

QVI SVIS INVENTIS PERIERVNT.

Thraſius, ſeu Thraſillus quum ad exorandas à Ioue pluuias,Buſirim docuiſſet hoſpites immolare, interfectus eſt omnium primus. Ouid.in Ibin:Vt qui poſt annos ſacri monſtra tor iniqui,Elicuit pluuias uictima cæſus aquas. Idem lib.1.de arte.Dicitur Aegyptus caruiſſe iuuantibus arua,&c.

Perillus quoq; in tauro æneo (quem ad reos torquēdos excogitauerat) à Phalaride combuſtus eſt. Ouidius in Ibin: Aere Perillæo ueros imitere iuuencos, ad formam tauri conueniente ſono. Idem lib.4. De arte amandi: Et Phalaris tauro uiolenti membra Perilli Torruit,infelix imbuit autor opus.Idem in Triſtib.Perillum primò, deinde Phalarim ſic inducit loquentes:Vt munus munere penſes; Da precor ingenio munera digna meo. *Pli.li.34.ca.10.*

Dixe

Dixerat, & Phalaris pœnæ mirandæ repertor, Ipſe tuum præſens imbue dixit opus. Claudianus lib. 1. in Eutrop.

Sic opifex tauri tormentorumq; repertor,
Qui funeſta nouo fabricauerat æra dolori,
Primus inexpertum Siculo cogente tyranno
Senſit opus, docuitq; ſuum mugire iuuencum.

Phalaris quoq; tyrannus eodem poſtea tauro incluſus & crematus eſt, quo alios prius ſuffocauerat. Ouidius in Ibin: Vtq; ferox Phalaris lingua prius enſe reſecta, More bouis Paphio clauſus in ære gemas.

Pygmalion frater Anthæi quum immolationem hoſpitũ docuiſſet, deorum aras ſuo ſanguine inſtar cæterorum imbuit. Ouidius in Ibin: Frater ut Anthæi, quo ſanguine debuit, aras Tinxit, & exemplis occidit ipſe ſuis.

Diomedes ab Hercule datus eſt in pabulũ ſuis equis, quos humano prius ſanguine ipſe pauerat. Ouid. in Ibin: Vt qui terribiles programen habentibus herbis, Impius humano uiſcere pauit equos.

Scyron latro in Attica à Theſeo in mare præcipitatus eſt, quo prius hoſpites ipſe deturbabat: cuius oſſa mutata dicuntur in ſcopulos.

Icarus pater Erigones, quum Atticos uſum uini docuiſſet, ab eis in ebrietatem lapſis interfectus eſt. Ouidius in Ibin: Muneribusq; tuis læderis, ut Icarus, in quem Intulit armatas ebria turba manus.

Aegeſta Siciliæ fuit oppidum, in quo principatus eſt Aemylius Cenſorinus, qui noui tormenti inuentores muneribus cumulabat. Cui quum **Aruntius Paterculus**, equum ex ære factum ad ſontes perimendos excogitaſſet, eiuſdem iuſſu primus eo coniectus eſt, & ibidem enecatus. Autor Ariſtides Mileſius apud Plut.

MORBI DIVERSI.

ALbugo eſt macula quædam in oculo, à colore ſubalbido, qui ex glutinoſa pituita procedit. Plin. Qua alligata oculi, albugines tolli dicuntur.

Alopœcia morbus eſt in capite humano ex uitio humorũ proueniens. dictus à uulpe, quam Græci Alopeca dicunt, quòd crebro hoc genus morbi patiatur: uel ex proprietate urinæ eius animalis, qua ut aſperſæ herbæ areſcunt, neque renaſcuntur no-

uæ, ita

uæ,ita quoque pilos decutit hic morbus, qui poſtea non ſuccreſcunt. Vocatur aliter **Alopœciaſis**. Et Alopœcades uafer ſeu uulpio dicitur. Plinius ait hunc morbum Linguæ herbæ radice combuſta & trita, emendari.

Angina morbus eſt acutiſsimus, fauces occupãs & ſtrangulans, qui aliter **Tonſæ** ſeu **Tonſillæ** dicitur, ab Hippocrate & Galeno **Synanche**: tracto etymo ab ango uerbo, quòd hominem angat. Plaut. Vellem me in anginam uerti, ut huic aniculæ fauces præoccuparem. Fit autem quando nec tumor, nec rubor ullus apparet, ſed corpus aridũ, & uix ſpiritus trahitur. Arethæus medicus dixit, morbum hunc ex frigore frigidisq; potionibus generari. Anginę genera tria ſunt, **Synanche**, **Cynanche**, **Paraſynanche**. Iulius Modeſtus apud Macrobium teſtis eſt Angeronæ deæ olim ſacrificatum, quòd populus Romanus hoc morbo, præmiſsis uotis liberatus ſit.

Amphimerinon febris eſt quotidiana, quæ ex humoribus corruptis, ac præſertim pituita, coaleſcit. Plinius Cap. 10. lib. 28.

Apoplexia, ſeu **Apoplexis** dicitur ſubita percuſsio, & uelut quædam conſternatio: quam qui patiuntur, dicuntur **Apoplectici**. Hoc modo periit Valẽtinus ſubiti ſanguinis eruptione. Si fiat in parte corporis tantum, **Hemiplagia** dicitur. hunc morbum Latini **Stuporem** uocant. Galenus ait in Apoplexiis totum corpus ſenſu priuari ac motu, ſolumq; ſupereſſe anhelitũ. qui ſi prohibeatur, maxima eſt & acutiſsima apoplexia. Fit autẽ hic morbus interdum fulminis ictu, interdum morbo.

Argema eſt morbus oculorum, quum ulcus circulum oculi infeſtat. **Irim** Græci, & **Leucoma** à candorẽ nominant. Latini **Albuginem**. Fit autem quãdo ex plaga tenui uenis fractis ſanguis ſuffunditur toti oculo, deinde nigreſcit.

Aurigo morbus eſt, qui aliter **Regius** dicitur. nomen habet à colore auri, quem bilis per totum corpus diffuſa repræſentat. Quo qui laborant, **Auriginoſi** uocantur.

Arquatus morbus dicitur à uarietate colorum arcus cœleſtis, quos affectorum facies reddit. Plinius ſcribit hunc morbum & **Ictericum** eundem eſſe cum **Regio morbo**, ab Icterone aue, quam nos Galgulum dicimus. De hoc Lucretius lib. 4.

Lurida præterea fiunt quæcunq; tuentur
Arcati, quia luroris de corpore eorum.
Semina multa fluunt, ſimulacris obuia rerum,
Multaq; ſunt oculis in eorum deniq; mixta,

Quæ contage ſua palloribus omnia pingunt.

Plutarchus ſcribit Alphon morbum eſſe quendam, quo quanuis laboraret Atoſſa Artaxerxis filia, nihilominus à patre in uxorem ducta eſt.

Arthritis dicitur articulorum affectio, ſicut Pleuritis, coſtarum: & Nephritis, renum.

Apophtoſis dicitur pruritus palpebrarum, quum pili earum decidunt, quarũ Diabroſis, Diſtochiaſis, Phthiriaſis etiam ſunt uitia.

Amauroſis morbus eſt uiſum impediens incolumi pupilla, ferè citra ullum dolorem.

Amblyopia idem propè eſt cum Amauroſi, quando ita premuntur oculi, ut exerti perſeuerent, & plus iuſtò patentes ſunt, ut contingit athletis in certamine compreſsis.

Apthæ ulcera ſunt in ore ſummo, infantibus plerunq; peculiaria, uitio lactis (quo nutriuntur) calido humore corrupti. Oriuntur & in prouectis ætate, quando humoribus calidis concurrentibus tumeſcunt ora aſpectu ſanguineo.

Ancuryſma tumor eſt arteriæ præcluſæ è ſanguine, & ſpiritu cauſam trahens. Fit autem quum uulnerata arteria pellis ne quaquam ſuperinducitur.

Anorexia eſt morbus quidam, quo affecti cibum reſpuunt, & faſtidiunt: pelliturq; olfactu aceti, & aliis odoribus acutis.

Atrophia morbus eſt maciem contrahens, quando corpus non alitur, continuò aliquibus decedentibus, & nullis ſuccedentibus,

Acrocordona ulcera ſunt uerrucis ſimilia, ubi ſub cute coit aliquid durius, & interdum paulò aſperius,

Apoſtemata dicuntur corruptiones carnium, muſculorũ, uenarum, & arteriarum, quæ initio rubra & dura ſunt, demum quum maturuerunt, multam emittunt ſaniem.

Branchus ſpecies eſt Catharri guttur arripiens, quando fauces arteriarum aſperitate læſæ ſunt,

Bubonocele morbus dicitur, quando inteſtinum uſque ad inguen duntaxat eruperit, aut decubuerit.

Batrachus eſt tumor ſub lingua maximè pueros infeſtans.

Bulimus dicitur morbus, quum ob famem ſtomachus deficit, paulatimq; adeò frigeſcit, ut extremæ partes deſtituantur. Curatur autẽ aceti aut panis calidi olfactu: aut ſi extrema mem-

brorum

brorum calida aqua abluantur.

Cærium genus eſt ulceris,dictum à faui ſimilitudine quam habet.Plinius:Ramorum fici teneri cauliculi cum melle ulceribus(quæ Cæria uocantur)illinuntur.

Cancer canceris, morbus eſt naſcens in omnibus ferè corporis partibus, ſed maximè in mammis mulierum, quæ naturali menſtruo non purgantur. Ouid.lib.2.Met. Vtq; malum latè ſolet immedicabile cancer Serpere, & illæſas uitiatis addere partes.Cato de Re ruſtica, Cancer, cancri, ponit in maſculino: Eadem (inquit) braſsica uulnera putrida, Cancroſq; purgabit. Aliter Carcinoma,ſeu Carcinus dicitur. Crinitus ait Cancrum differre ab Elephantiaſi : quòd Cancer unicum duntaxat membrorum occupet, Elephātiaſis uerò uniuerſum corpus ſuo paſsim contagio depaſcatur.

Carbunculus eſt tuber, ſeu uitiū proueniens ex inflammatione:diciturq; ab igneo carbone propter inflammationē.Super eū puſtulę eminent maximè nigræ,interdū ſubliuidæ,aut pallidæ, in quibus ſanies eſſe uidetur. Hunc morbum Græci Anthracem uocant, Plinius lib.26,ait, Carbunculum in Italiam primum ueniſſe L.Paulo & Q.Martio cenſoribus, ac eſſe peculiare Narbonenſis prouinciæ malum.

Carcinoma ſunt qui idem eſſe putent cum Cancro, niſi quòd maximè in ſuperioribus partibus circa faciem, nares, & aures prouenit.Cato ait hunc morbum ſanari braſsica trita.

Cephalæa morbus eſt acutus & peſtilens, qui totum caput infeſtat.Qui dimidia ſolum capitis parte laborant, hemicranici dicuntur.Cephale caput ſignificat.

Condyloma tuberculum eſt inſanabile ; naſcens circa coronam podicis, proueniens ex inflammatione:in quo ſunt eminentes tumores, figura rotunda, nunc molles, nunc duri.Tres autem præcipui podicis morbi ſunt Rhagadia, Hemorrhois,Condyloma.

Cordapſus morbus tenuioris inteſtini,quē iuniores Iliacum nominant,

Coriago morbus eſt pecoris bubuli,quum pellis ita tergori adhęret,ut apprehenſa manibus à coſtis deduci nequeat.Prouenit hic morbus,ſi bos ex aliquo languore maciem contraxerit,aut ſudans in opere,poſtea refrixerit.

Coriza morbus humore naſum obturans ; Latine Grauedo.

Cynanche dicitur pituita craſſa in fauces & ceruicem delata, qua maximè laborāt canes. Vnde etiam tractum etymum, Tunc uox nihil poteſt exprimere.

Chiragra dicitur manuū morbus, quo qui laborant, Chiragrici dicuntur. Horatius: Nodoſa corpus nolis prohibere chiragra.

Chemoſis morbus eſt oculorum, quando ex tumore uehementi utræq; palpebræ connectuntur, ut uix liceat conniuere.

Crethe eſt tuberculum, quod naſcitur in palpebra, hordei ſimilitudine. Vnde & Hordeolum uocatur.

Chalazia, morbus eſt præcedenti ſimilis, quando tuberculum album modo grandinis innaſcitur.

Cophoſis aurium morbus ſurditatem afferens.

Cion ſeu Cionida tumor eſt in gutture, quādo ſcilicet excreſcens caro in faucibus ex Rheumate impedit uocem.

Calculus morbus eſt in renibus, proueniēs ex defectu concoctionis. Fit etiam in ueſica: tum appellatur Lithiaſis.

Cardiacus morbus eſt in ore uentris, qui accidit cum febre acuta, & motu arteriarum frequenti, recreaturq; flabelli uentilatione.

Cœliacus uentris morbus, quum emollita aluo, liquida egeruntur cauſa debilitatis. Cauſa morbi eſt, ſuperfluus & frigidus cibus, continua frigora, aut calores uehementes.

Cirſocele morbus eſt coleorum, quum tumeſcentes uenæ ſcrotum implent, fitq; teſticulorum alter maior altero.

Catoche & Cathalepſis morbus eſt inter Lethargum & Phreneſim medius, melancholico humore cum febre ueniens, quo affectus oculos quandoque apertos, quandoq; concretos & immobiles habet ſine ſenſu.

Caros ſpecies eſt Lethargi, uehementem ſomnum inducēs.

Cachexia eſt malus corporis habitus omne alimentū corrumpens, quando corpus longo morbo extenuatum refectionē ob debilitatem non accipit. Prouenit etiam quandoq; à retentione excrementi.

Comitialis morbus eſt tantam animi conſternationem afferens, affectumq; adeò mente alienatum & attonitum reddēs, ut trementibus membris, uenisq; palpitantibus in terram decidat. Vnde & Caducus dicitur. Vocatur etiam Herculeus, quòd eo laborauerit Hercules. Item, Morbus ſacer, quòd in eam maximè partem ſæuiat, quæ ſit ſanctiſsima. Comitialis autem,

tem, quòd primus Romanorum (qui eo laborauit) affectus ſit in comitiis. Huic morbo præcipuè ſunt obnoxii uiri qui atra bile uexantur,& ingenio clarent.

Dyſenteria eſt inteſtinorum exulceratio, qua qui laborãt, uocantur **Dyſenterici.** Latinè **Tormina** dicuntur. Prouenit quandoq; ex cibo,aut acuto,aut minime concocto.

Dyſuria uocatur urinæ difficultas, dum ueſicæ paſsiones urinam ipſam ſupprimunt.

Dyſpnœa eſt difficultas ſpirandi.

Diſcoia appellatur difficultas auditus.

Dracontium, morbus eſt apud Indos & Aegyptios, proueniens in membris muſculoſis,ut gutture,brachiis,coxis, cruribus.

Diabetes eſt morbus renum, qui inueteratus ex prauo humore congeſto maximam inducit ſitim. Curatur ſuperflui humoris euacuatione.

Elephantus,Elephantia, ſeu **Elephantiaſis,** morbus eſt ſimilis lepræ, crebras in ſumma corporis parte gignens maculas,ac tumores,rubore paulatim ſeſe in atrũ uertente. Hoc affectis morbo omnes corporis partes næuulis quibuſdam rubris inflantur.Nomen tractum ab elephanto animali,cuius cutis ulceroſis uallibus exaratur. Scribit Plin. morbum hunc in Italia non fuiſſe antè Cn. Pompeii tempora.De hoc Lucre. lib. 7. ſic inquit: Eſt elephas morbus,qui propter flumina Nili Gignitur Aegypti in medio, neq; pręterea uſquàm.Galenus Elephantiaſim inter infantiles morbos numerat. Differt à lepra, quoniam lepra habet cutis impetiginem quandam,& uelut ſcabiem. Elephantiaſis uerò non cutem ſolùm,ſed neruos & oſſa uitiat. *Elephantiaſis & lepra differunt.*

Encanthis morbus eſt oculorum,quum in ipſorum angulo tuberculum eſt,quod palpebras parum diduci patitur.Eſt autem nautis frequens.

Epialos ſpecies eſt febris ex pituita frigida procedens.

Epiphora morbus eſt oculorum, quum humoris deſcenſu anguntur oculi. Plinius ait carnem peponum Epiphoris oculorum prodeſſe.Columella, Magudarim contuſam conſperſa polenta ipſum morbum ſupprimere.

Epinyctis ulcus eſt aciem hebetans, & in cingulo oculi perpetim humor emanans:quem morbum ait ſanari illitis porri ſectiui foliis.

Ectropia morbus eſt oculorum Lagophthalmiæ cõtrarius,

dum palpebræ deorſum conuertuntur.

Sympyſis. Emphyſma ſeu Sympyſis dicitur tumor & inflatio palpebrarum.

Epicauma ulcus eſt ſordidum, ex cuius purgatione humida, quæ ſunt intus, effluunt.

Epulis tumor eſt iuxta dentem genuinam, quandoq; cũ febre & dolore uehemente, adeò ut hiſcere hominem prohibeat.

Empyema morbus eſt Thoracis, procedens uel ex ſanguine commaculato, uel alicuius uiſceris ulcere.

Enterrocellæ morbus eſt inteſtinorum diffluentium in teſticulos. Martialis libro 10. Enterocellarum fertur Podalyrius Hermes.

Epneumatoſis dicitur uentris inflatio humoribus pituitoſis in uapores reſolutis ex mediocri calore.

Emphyſma eſt ſpiritus inflatio ſub cute. Fit quandoq; in uentre & in intraneis.

Erotes morbus eſt melancholiæ, ex nimia amoris ægritudine proueniens, qui curatur uini potatione, balneis, ſpectaculis, & aliis rebus iucundis, mentem ab eo tormento auocātibus.

Ephialtes morbus eſt, quo affecti noctu ſe ſtrangulari putant, aut membris aliquibus detineri, aut ex alto cadere, aut uoce & parata uenere prohiberi. Hic ſi inueterauerit, apoplexiam, aut epilepſiam afferet. Prouenit ex atra bile, & craſsis humoribus ad cerebrum tendentibus.

Febres ſunt uariæ: Quotidiana, quæ accidit pituitoſis, quãdoq; pueris hyemali tempore, & ſenibus ob nimium cibum, uel in uita maximè otioſa. Hæc certum habet periodum & aliquando definit. Hanc Græci uocant Aphemerinam. Putris febris cognoſcitur ex pulſu arteriarum inæquali, calore magno & fumoſo. Hæc ſanatur miſsione ſanguinis, & humoris euacuatione. Continua non habet remiſsionem. Febris Acuta cognoſcitur lingua affecti nigra, ſiccis excrementis, lutea & uehemente ſiti, inquiete nocturna, & mētis alienatione. Tertiana uno die perſtat, tertio poſtea redit. Habet originem à flaua bile, horroremq; ac ſitim infert ab initio, ac propterea tempore æſtiuo plerunq; uenit. Curatur alui decoctione, urinæ prouocatione, & potione apii. Quartana oritur è frigido humore, & atra bili. Calore tertiana inferior eſt. Propterea plerunq; ſolet eſſe autumnalis. Sanatur diæta, uino tenui & albo, ac tribus piperis granis quotidie ex aqua ſumptis. Dicitur autē Febris à feritate.

ritate. Ea affecti dicuntur Febrire, Febricitare, & Febricitari.

Ficus uitium eſt oculis adnaſcens, quod non facilè poteſt auelli. Naſciturq; ex nimio pruritu, in his maximè partibus, quæ pilis conteguntur.

Furunculus tuberculum eſt cum inflammatione & dolore, quòd in pus ueniat.

Gangilium, eſt morbus in capite, quum humor quidam includitur. Eſt etiam nerui alicuius contorſio.

Gemurſam Plinius lib. 26. ait morbum eſſe inter digitos pedum naſcentem.

Glaucoma genus eſt morbi criſtallini humoris mutati, in colorem glaucum.

Gonorrhœa eſt emiſsio urinæ minime uoluntaria, ex debilitate proficiſcens, cui occurritur abſtinentia rerũ inflantium.

Gangræna eſt quædam ſcabies curatu difficilis, quando itidem tumor ingens afficit aliquod membrum.

Hecterocranea morbus eſt capitis, quum caput ipſum inæqualiter dolet tumetq;, & inter pilos rotunda & tumida ſurgunt ulcera.

Hydron ſeu hyderon genus eſt morbi, quum diſtenditur aqua cutis.

Hydrocephalęa eſt capitis morbus, ubi humor cutẽ inflat.

Hydrops, ſeu Hydropiſis eſt morbus, aqueus ſubcutaneus, quando ſcilicet ſub cute eſt aqua, quæ facit uentrem turgeſcere & inflari. Quo morbo qui laborãt, explere ſitim nequeũt. Horat. Creſcit indulgẽs ſibi dirus hydrops, Nec ſitim pellit, niſi cauſa morbi Fugerit uenis, & aquoſus albo Corpore languor.

Herculanus morbus eſt ex eorũ numero, quibus nulla medicorum ope ſuccurri poteſt. Naſciturq; quoties caro in humorem craſſum & ſpumidũ colliqueſcit. Vocatur aliter Diuinus ſeu Sacer, quòd diuinã, id eſt, rationalẽ animi partem uiolet.

Hydrocellæ morbus eſt, quum inteſtina defluunt ac colliguntur. Martialis lib. 12. Omnes quem modo colei timebant, Dicentem tumidas in hydrocellas.

Hypiſphaſma dicitur ruptio uenæ ex ictu & uenę plerunque procedens.

Hyptaſmus eſt conuerſio ſtomachi ex humore imperãte.

Harpe eſt humor ex flaua bile proueniens, qui totum corpus latè corripit.

Hæmorrhois genus morbi, quo affecti ſanguinis fluxũ patiuntur.

tiuntur. Plinius ait, Allium potu,uel cibo, uel illitu priuatim contra hæmorrhoidas prodeſſe.

Icterus eſt diffuſio bilis per totũ corpus,quæ interdũ nigra, interdũ flaua eſt:diciturq; ab Ictero aue; cuius aſpectu ſanatur. Cognoſcitur hic morbus ex colore oculorũ, quando quod album eſt,fit luteũ.Procedit tam ex ſplene affecto,quàm ex hepate.Eo laborans nulla cibi appetẽtia mouetur.alba egerit excremẽta.Vocatur aliter Regius, Arquatus, & Aurigo. Martialis lib.11.Dicet & ictericam ſi forſitan altera mœcha.

Ileos morb⁹ gracilioris inteſtini,quò affecti dicũtur Ileoſi.

Impetigo eſt fœdatio cutis cum prurítu. Affert autem morbum ſquamoſum ſcabiei ſimilẽ,totũ corpus dehoneſtantẽ.Serenus:Si uerò uitium eſt quod ducit ab impete nomen,Hoc matutina poteris cohibere ſaliua.Aliter Petrix,& Petigo dicitur.

Intertrigo fit quando nerui in aliqua corporis parte contrahuntur.Cato ait morbum hunc ſanari poſſe ſi ſurculus abſinthii pontici feratur ſub anulo.

Ignis ſacer numeratur inter mala ulcera. Cuius duo genera: Alterum ſubrubicundum, quod fit in pectore, lateribus aut plantis:Alterum in ſumma cutis exulceratione, ſed ſine latitudine.Dicitur ſacer,propter admirationem,quod nihil habeat cũ aliis morbis ſimile,uel ab Hercule,qui eo laborauit.

Lepra morbus eſt idẽ cum Elephantia,aut non multũ diſsimilis.De quo intellexiſſe uidetur Horatius,dicẽs: Vt mala quẽ ſcabies,aut morbus regius urget.Hũc alio exulcerari,ſanarique cum origano,teſtis eſt Plinius lib.20.Similitudinem habet cum Pſora,ſed altius aliquãdo penetrat,pulmonẽq; adeò corrũpit & putrefacit,ut eo affecti rauceſcant,ægreq; loquãtur,& reſpirẽt.

Lychenes maſculini generis dicuntur oris ulcera,furfurem cutis excitãtia,latinè Mentagra dicitur.Marti.lib.11.Non ulcus acre,puſtulæ'ue lucentes. Nec triſte mentũ ſordidiq; Lychenes. Fuit hic morbus Romanis ignotus uſq; ad principatum Tyberii:autore Plinio lib.26. cap.1. Aliter etiam uocatur Lychen.

Lithiaſis uocatur morbus calcularis. Alii ocularem faciunt in conuerſis palpebris. Si in renibus accidat,aut ueſica,procedit ex defectu concoctionis.

Lyenteria uocatur inteſtinorum diſſolutio,quum cibus nõ perficitur,ſed egeritur incoctus. Lyenteriam qui patiuntur, dicuntur Lyenoſi.

Lippitudo uitium eſt oculorũ,humorem & lacrymas emitten

ten

tentium, quo Horatius fatetur ſe laboraſſe, ubi ait: Hic oculis ego nigra meis collyria lippus, Illinere.

Lagophthalmia morbus eſt oculorum, quando contractis ſupernè palpebris apertis dormitur oculis, inſtar leporis.

Leucomota maculæ ſunt profundæ in oculis.

Lycantropia ſpecies eſt melancholiæ, quum more luporũ affectus noctu in ſomnis ululat.

Lethargus morbus eſt Phreneſi contrarius, dormitans, & ex atra bile proueniens. Cui conſanguineus. Veternus, alter obliuione, alter ſomno ſemiſepultus. In lethargo præter ſomni appetentiam, eſt quædam mentis alienatio, & rerum propè omnium obliuio. Boëtius: Lethargum patitur communem illuſarum mentium morbum, ſui paulisper oblitus eſt. Hoc affecti dicuntur Lethargici.

Leonthiaſis capitur pro Elephantiaſi, quòd hoc morbo affecti frontem Leonis modo corrugatam habeant.

Mentagra eſt faciei morbus, nomen ſortitur à mento, à quo oritur: occupatq; interdum totos uultus, oculis tantum immunibus. Deſcendit nonnunquàm in colla, pectusq; ac manus fœdo cutis furfure. Vocabulo Græco Lichen ſeu Lichenis dicitur. Mentigo uerò morbus eſt pecorum.

Melatheam Plutarchus in Phocione ait eſſe morbum, quo laborauerit Dimarchus Corinthius: morbi tamẽ non exprimit qualitatem.

Nephritis eſt renum morbus, qui inter acutos numeratur, de quo forte intellexit Horatius, dicens: Si latus, aut renes morbo tentantur acuto. Nephritici dicuntur omnes, qui hoc morbo laborant.

Nauſea uocatur ſtomachi faſtidium, ob circunſtantem prauum humorem. Cui propè ſimilis Anorexia, id eſt, ciborum inappetentia.

Narce eſt alicuius membri torpedo, ſeu labore, ſeu frigore ſtupeſcentis. Narcodes dicitur qui hoc patitur. A Narco piſce hoc malum inferente, qui & Torpedo appellatur.

Ozenia morbus eſt, quum multa ulcera ac cruſtæ ſunt circa nares, quæ fœtidum reddunt odorem, & olfactum impediunt.

Otalgia eſt auriũ morbus, quum intus fiunt quidam ſoni.

Pernio morbus eſt pedũ ex frigore proueniens, & maximè calcaneum infeſtans, quem rapo domeſtico, ſi feruens imponatur, ſanari, teſtis eſt Plinius.

Petigo maculoſus eſt morbus, totum plerunq; uultũ præter oculos occupans. Aliter uocatur **Impetigo** ab impetendo.

Phrenetis morbus eſt conturbãs mẽtẽ, & inſaniam plerũq; excitans. Fit autem quum quis uanas imagines accipit. Poſsidonius ſcripſit Phreneſim tumorem eſſe membranarum circa caput cum febri acuta, qui mentem alienat. Prouenit autem ex flaua bile. Si humida eſt, ſomnos facit profundos: Si ſicca, uigilias: Si humida, cum paruo frigore ſtultitiam.

Pthiriaſis appellatur **morbus pedicularis**, quo Sylla, Pherecydes & alii pleriq; (ut iam diximus) perierunt.

Pituita eſt morbus capitis prouueniens ex catharro: Græcè **Phlegma** dicitur. Eſt autem origo omnium languorum, qui ex diſtillatione fiunt. Quum expirat extrinſecus, uarios tumores producit. Intrinſecus uerò cohibita, urẽtes edaceſq; morbos parit. Horatius in epiſtolis: Præcipuè ſanus, niſi quum pituita moleſta eſt. **Pituitoſi** hoc morbo affecti.

Pleuritis ſeu **Pleureſis** eſt dolor laterum, quo affecti dicũtur **Pleuretici**. Quo morbo periit Lucius Craſſus eloquentium iuriſpertiſsimus. Affert plerunq; febrem, tuſsim, & anhelitus difficultatem.

Podagra eſt dolor pedum, quo affecti dicũtur **Podagrici**. Martialis: Litigat & podagra Diodorus Flacce laborat. Plin. ait hunc morbũ rarũ fuiſſe in Italia patrũ, auorumq; memoria, ſuaq; etiam ætate, nec eſſe incurabilem. Nam in multis ſpontè deſinit & in pluribus curatur. Vide remedia lib. 20. cap. 11. Quamuis Ouid. lib. 2. de ponto dicat: Soluere nodoſam neſcit medicina podagrã. Si eſt in genu, uocatur **Gonagra** ab Hippocrate.

Porrigo genus eſt morbi, qui creſcendo porrigitur & extenditur, unde nomen traxit. Naſcitur in capillo, barba, & ſupercilio. Lucius: Triſtem & corruptum ſcabie & porrigine plenum. Qui hoc infeſtantur, dicuntur **Porriginoſi**.

Priapiſmus morbus eſt, quo genitale mẽbrũ citra rei uenereę cupiditatẽ, extẽditur. Cui reb⁹ frigidis occurritur: quo periit Michael Verinus poëta Hiſpanus. Aliter **Prurigo** uocatur.

Puſtula eſt tuberculum naſcens in ſummitate cutis. Plinius Puſtulas uocat eruptiones pituitæ. Quandoq; tamen puſtula ſignificat bracteam argenti. Martialis lib. 8. Et niueum felix puſtula uincit ebur.

Pterygium mẽbranula eſt neruoſa, oriens ſub angulo oculi, quæ interdum ita augeſcit, ut pupillam operiat. Si inueterata ſit,

ſit, Chirurgi manu indiget, ſi mediocris, tantum collyriis.

Ptiloſis oculorum morbus, quum pili ſuperioris palpebræ connectuntur, uel quum decidunt, aut ordine duplici ſupernaſcuntur ex craſsitudine palpebrarum.

Pſorophthalmia dicitur pruritus palpebrarum.

Phthiſis morbus itidem oculorum, quando pupilla anguſtior fit, aut latior ex aliquo capitis morbo, ex quo obiecta apparent eſſe maiora quàm ſint. In hoc morbo fit exulceratio pul monis ex pituita diſtillante à capite.

Polypus eſt narium morbus, ita dictus à ſimilitudine Polypi animalis. Qui ut acetabulis uenantes inuadit, ita quoq; nares iſte occupat uſq; ad ſermonis & anhelitus impedimentum. Ponitur inter Carcinomata penè incurabilia. Polypoſi ſunt, quorũ naſus polypo morbo in fœdam magnitudinẽ excreſcit. Martialis: Naſutum uolo, nolo polypoſum.

Parotides morbi ſunt nariũ, qui naſcũtur ex capitis humore huc deſcendẽte & aggeſto. Sunt & quandoq; ſine tumore.

Parulis dicitur tumor gingiuarum, cui niſi per pharmaca occurratur in pus ueniunt.

Pariſthmia morbus eſt gutturis & faucium, quando loca gulæ anguſta præcluduntur, aut nimia uini potione, aut hauſtu ſubito alicuius rei acorem habentis.

Pneumonia morbus eſt pulmonis, quando tumeſcit: proueniens interdum ex uehementi catharro, uel pleuritide.

Phymoſis uitium eſt membri genitalis, quando nudum eſt, aut contectum nudari non poteſt.

Pſora ſpecies eſt lepræ, quę in ſumma pelle uerſatur. Hac qui laborant, ulcera ſiue puſtulas ſupra modum contingere & ſcalpere cupiunt.

Paralyſis dicitur neruorum diſſolutio, & uirium defectus, aliter Pareſis. Hoc morbo qui laborant, uocãtur Paralytici. Arguitur autem in hominibus quum rectum ſeruare inceſſum non ualent, & crura uelut ardua conſcendentes attrahũt, & in ſiniſtrum quandoq; dextra circunferunt, quandoq; è diuerſo.

Recluuium morbus, quum circa ungues cutis ſe ſoluit. Huic ſimilis eſt Rediuia, quam lana ſuccida ſanat ex aquã frigida.

Ramex ſpecies eſt herniæ. Hoc affecti morbo uocãtur Ramicoſi. Sanatur ſylueſtri ruta cum Axungia. Plinius lib. 10.

Regius morbus idem eſt cum Arquato, Aurigine, & Icte-

rico, uide in præcedentibus. Appellatur autem Regius, quòd eo morbo affecti, apparatu regio, ut conclaui cultiore, ludiſque & laſciuia ſanentur.

Stranguria uocatur urinæ difficultas, quãdo guttatim egeritur. Latinè dicitur Subſtillum. Autor Cato de Re ruſtica.

Sacer morbus uocatur Comitialis, ſeu Caducus, quòd eo laborauerit Hercules.

Strophos appellatur inteſtinorum dolor.

Sycoſis morbus eſt, qui aliter Ficus, ſeu Mariſca dicitur. Vide in dictione Ficus. Fit quando caro excreſcit.

Synanche morbus eſt ſpiritum, & fauces occupans, & ſtrangulans, Angina Latinè dicitur. Demoſthenes pecunia à Mileſiis corruptus, cum poſtridie à concione flagitaretur, ut in eos orationẽ haberet, excuſauit Synanchen Vnus autem è turba ſuſpicatus, id quod erat, exclamauit non Synanchen eum pati, ſed Argyranchen, quaſi dicas argẽtanginam. Quibus uerbis ſignificauit ſilentium Demoſthenis pecunia à Mileſiis emptum.

Sonticum morbũ ueteres pro uehemẽti, ac grauiſsima ęgritudine acceperunt, quam Plinius ait ſuffitu lapidis (qui uocatur Gagates) deprehendi. Habet autem uim nocendi grauiſsimè. Nã Sontire uerbũ, eſt uehementer nocere. unde Tibullus lib. 1. Cauſam ſonticam uocat, dicens: Parce precor puero non illi ſontica cauſa eſt. Hinc & Sontes rei appellantur.

Siriaſis morbus eſt puerorum, & inflammatio circa cerebrũ, unde ſequitur, ſyncipitis & oculorum incuruitas, cum pallore & ſiccitate corporis. Plinius lib. 22. ſcribit Heliotropii folia, infantium diſtillationibus, quod Siriaſim uocant, illita mederi.

Solerophthalmia eſt oculorum morbus, quando præ duritie palpebræ uix è ſomno aperiuntur, & ſordes in oculis ſiccæ remanent, oculiq; propterea fiunt ſubrufi.

Synchyſis eſt oculi confuſio, ob plagam aliquam, ex qua pupilla turbatur.

Sympyſis tumor eſt & inflatio palpebrarum.

Spaſmus morbus eſt, qui concreto ferè toto corpore, naſcitur è frigido humore maximè circa ſpinã muſculorũ. Ex anteriore corporis parte Hemeproſtoton, & poſteriore Epiſtoton. Signa morbi ſunt, difficultas anhelitus, motus arteriarũ paruus, ac tenuis rubor in uultu, oculi tumidi, urina ferè aquea, uel ſanguinea. Spaſtici dicuntur, quibus aliquid intus cõuulſum eſt. Et Spaſmus nihil eſt aliud, quàm neruorũ diſtẽtio, ſiue rigor procedens

dens è ſiccitate nimia in euacuato corpore.

Syntexis morbus eſt uentris, quando humoribus eò deſcendentibus, ſimile quiddam flauę bilis excreatur. Generatur à febre urente omnem intrinſecus humorem. Hoc qui laborant, dicuntur **Syntectici**.

Scotoma eſt morbus, quem nos Vertiginem appellamus, quum tenebræ ob oculos uoluuntur. Procedit autem ex uaporibus ad cerebrum delatis. Affectis ſolet eſſe oculorum hebetudo, aurium ſonitus, ſemiſurditas. Accidit plerunq;, quum ſurgitur è ſomno, uel quũ fit circumactio corporis, aut ex ebrietate nimia & ſaturitate.

Satyriaſis morbus eſt de ſpecie Elephantiaſis. Quo affecti, ulceribus ſcatent, tetro ſunt aſpectu, ore ſqualenti non ſine dolore & pigritia. Neq; ulla cibi aut potus uoluptate mouētur. Sic autem dicitur, uel quòd laſciuis hominibus (quales ſunt Satyri) eueniat, uel quòd ora Satyrorum pictorum referant.

Sphacelus morbi genus eſt, quod ex immodica defatigatione ſolet accidere. Quidam putāt eſſe tormina articulorum, quidam oſsium tabem, quum ſcilicet membrum aliquod uſq; adeò ſcabie corruptum eſt, ut ſine ſenſu maneat.

Struma eſt tumor, ſub quo concretæ quædam ex ſanie & ſanguine quaſi glandulæ naſcuntur, maximè in ceruice, ſub alis, & unguibus manus.

Scytrum tumor eſt prædurus inſenſibilis, uixq; curabilis.

Therioma ulcus eſt uirilium, interdum etiam aliarum partium, dum multo ac nigro ſanguine mali odoris, atra fit caro, & corroditur.

Tormina morbus à torquendo ſumpſit nomen, quum dolore torquentur inteſtina, exulceratione. Ex his cruor manat, frequens deiiciendi cupiditas, dolor eſt in ano. Signum tunc eſt mortiferum, ſi carnes egerantur. Nonius Tormines dixit in maſculino. Medici dicunt Tormina nō eſſe aliud, quàm quum permordetur aluus in inteſtinorum anfractibus, Si circa umbilicũ affligit & lumbos, neſcit medicinam.

Tuſsis morbus eſt arteriarum, qui gignitur uel ex frigore, uel ex pituita in pulmonem deſcendente. Prouenit quandoque ex uehementi conatu uocis. Interdum & ex calore febris. Inueterata difficile tollitur. Sanatur herba, quæ propterea uocatur Tuſsilago.

Trichiaſis eſt eruptio pilorum præter naturam in ordine palpe

palpebræ ex Reumate procedens.

Trachoma uocatur palpebrarum aſperitas.

Tonſillæ morbus eſt faucium,carne durata circa guttur.Dicuntur tonſillæ in homine,in ſue glandulæ autore Plinio.

Tympanites morbus eſt de genere Hydropiſis, quo affectus tumet,& tympani modo inflatur.

Veternus morbus eſt ſomnum & marcorem inducens ex nimio otio & torpore. Hinc pro pigritia & ſumno plerunque ponitur.Hinc Veternoſi.

Vnguis morbus eſt oculorum, qui à Græcis Pterygium dicitur.

Vomica tumor eſt excreſcens in corpore, ſaniem plerunq; emittens. Vomicam Plautus crumenam uocauit plenā pecunia.

Vredo morbus herbarum,arborum,fruticum,qui in uitibus dicitur carbunculus,in cæteris rubigo. Plinius:Adurit lacteſcentes germinum oculos,quod in flore Carbunculum uocant.

Vermina ſunt dolores corporis, qui quodam minuto motu,& quibuſdam ueluti ſtimulis uermium inſtar ſcindere & pungere uidentur. Verminare eſt uermibus ſcatere. Celſus:Nihil perniciofius pueris,dum uerminant.

Verrucæ ſunt tumores in uultu,quos Græci Myrmecias uocant.Feſtus Coſſos appellat,Serpunt uſque ad ceruicem,quandoque dolorem afferentes & pruritum.

Xerophthalmia eſt oculorum pruritus,tracto nomine à ſiccitate. Eſt enim arida lippitudo,quum nec tument, nec fluunt oculi,ſed graueſcunt.

AVCTARIVM.

Alii ſunt morbi numero propè infiniti, qui non doctrinam tantum & elegantiam in ſcriptore poſtulant, ſed experientiam quoq;. Nam pleriq; omnes qui de his loquimur, fumum ſolum attingimus,& nebulas pingimus in pariete.Non eſt hæc noſtra meſsis.Et dum hoc ſcribendi argumentum ſumimus,nihil aliud aſſequimur quàm quòd peritorū linguas in nos ipſos acuimus. Multi dum ſuæ doctrinæ ac famæ dilatare uolunt pomœria, minus multo emerentur laudis,quàm ſi quos nouerunt,remos impellerent.Quo fit ut his relictis ad mea licia redire uelim. Neq; hoc ipſum de morbis(quantulumcunq; eſt)delibaſſem, niſi fuiſſet animus his quadam tenus ſatisfacere, qui ex omni dolio aliquid ſtudent pitiſſare, quiq; nihil indiſcuſſum relinqui ſibi uolunt. Pergamus ergo, & finem facturi breue auctariū cōſuamus.

Morbis

Morbis induntur nomina quandoq; ab affecto mēbro, ut Pleuritis à latere, Peripneumonia à pulmone: A cauſis, ut Maniç, Melancholiæ. A ſimilitudine, ut Elephas, Leo, Cancer, Ictericus, Polypus: Ab artifice, ut Chironium ulcus: Ab his qui laborarunt, ut Tyloſia, Herculanus.

APPELLATIONES EORVM QVI VARIIS LABORANT MORBIS.

Apoplectici, Auriginoſi, Anorectici, Apoſtematici, Aſinatici, Alſioſi, Aluini, Carbunculoſi, Carcinomatici, Chiragrici, Chalaziaci, Calculoſi, Cardiaci, Cœliaci, Comitiales, Colici, Dyſenterici, Elephantiaci, Epiphoretici, Ectropici, Emphyſimatici, Entherocelli, Erotici, Elioſi, Febriculoſi, Glaucomatici, Hydropici, Hydrocephali, Icterici, Impetiginoſi, Iſchidiaci, Iſchiaci, Leproſi, Lienterici, Lippi, Lagophthalmi, Leucomatici, Lycanthropici, Lethargici, Lymphatici, Mentagrici, Melācholici, Narcodes, Opiſtonici, Orthopnoici, Phrenetici, Pthiſici, Pituitoſi, Pleuretici, Pedicoſi, Podagrici, Porriginoſi, Puſtuloſi, Pſorophthalmi, Polypoſi, Pneumonici, Paralytici, Peripneumonici, Suſpirioſi, Splenetici, Stomachici, Strangurioſi, Sōtici, Spaſtici, Syntectici, Scotomatici, Strumoſi, Torminoſi, Tetanici, Veternoſi, Verminoſi, Verrucoſi, Xerophthalmi.

QVI MORBIS ALIQVIBVS INFECTI ET AFFECTI FVERVNT.

EVnomius præſul Cyzicenus Arrianæ hæreſeos ſectator (qui ſub Valente imperatore floruit) lepra & morbo regio laborauit.

Galla uidua Romana Symmachi uiri Patricii filia, laborauit ex carcinomate in mamilla. Volat.

Plotinus Philoſophus Platonicus, natione Aegyptius, morbo ſacro fuit obnoxius. Crinitus lib. 25.

Froila ſecundns, Alphonſi magni filius, lepra correptus, ærumnoſa morte uitam clauſit.

Ariſtarchus grammaticus Alexandrinus (qui floruit ſub Ptolemæo Philometore) hydropiſi laborauit. *Suidas apud Volater.*

Andragaſina uirgo, uxor Ausberti cuiuſdam, qui fuerat domeſticus Vandegyſilli comitis Palatini, lepra laborans, cœnobio ſe incluſit. Volat.

Maria

Maria filia Amædei Sabaudiæ ducis, uomica laborauit, ac propterea Philippo Mariæ uicecomiti marito ſuo nunquàm congreſſa eſt.

Iulius Viator, eques Rom. coætaneus Volaterrani, laborauit morbo intercutis.

Medeius unus ex iis, qui Ioannam puellam Gallicam Anglorum domitricem flammis adiudicauerant, lepra infectus, miſerè expirauit. Valerandus Varanius lib. 4. Medeius ſiquidem longo ſermone profatus, Aſtruit eſſe ſcelus flammis & morte piandum, Multaq; adulandi ſtudio confingit, ut Anglos Sic ſibi conciliet, ſed paucis inde diebus Corpus tabifico reſpergitur ulcere lepræ.

Metrodorus philoſophus, Epicuri ſocius, laborauit Tympanite. Eſt autem Tympanites ſpecies hydropiſeos, ut iam diximus.

Ptolemæus Philadelphus rex Aegypti podagrico morbo fuit obnoxius. Plin. lib. 7. ait & uomica laboraſſe, uulneratoq; pectore, (quum mortem in acie quæreret) medicinam inueniſſe.

Idem Plinius ſcribit perpetuam fuiſſe febrē C. Mecenati, cui etiam triennio ſupremo, nullo horæ momento contigerit ſomnus.

Antipater Sidonius poëta omnibus annis uno die, natali tantum, corripiebatur febre, & ea conſumptus eſt ſatis longa ſenecta. Plinius lib. 7.

Manilius Cornutus Mentagra laborauit. Ad cuius remedium inueniendū ducēta ſeſtertia elocauit. Plinius cap. 1. lib. 26.

Seruius Clodius eques Rom. Podagra laborauit, cuius dolore coactus eſt ueneno crura perungere. Quo facto ſenſu protinus caruit. Suetonius.

Ennius poëta itidem fuit podagricus, neque tamen propterea abſtinebat à muſis. Pont. de fort.

Coſmas Florentinus morbo podagræ coactus eſt domi ſe continere. Idem Pontanus.

Ferunt M. Craſſum ſurdaſtrum fuiſſe. Autor Cicero lib. 5. Quæſt. Tuſcul.

Vatinius autore Macrobio, quamuis podagra laboraret, uolebat tamen uideri uitium diſcuſsiſſe, & mille paſſus ambulare ſe gloriabatur.

Cambyſes ab ineunte ætate morbo ſacro affectatus, nunquam poſtea ſatis cōualuit. Nam pleroſq; ſibi familiares per in-

ſaniam

ſaniam occidit. Cælius cap.20.lib.9.

In eundem morbũ (qui propterea dictus eſt Herculanus) incidit Hercules, uel propter immenſos labores, aut imminente Iunone, adeo ut in ipſa animi demẽtia filios interficeret. Crinitus.

Iulius Cæſar extrema ætate animo linqui conſueuit atque etiam per ſomnium exterreri. Comitiali quoq; morbo bis inter res gerendas correptus eſt, autore Tranquillo.

Liuius Druſus Tribunus plebis quum eo morbo laboraret, Anticyram profectus, ſumpto ibidem Helleboro conualuit. Autor Gellius cap.15. lib.17.

Ioannes Venetus, diſcipulus Theodori Gazæ, podagra plerunq; laborabat.

Theopompus Phthiſi morbo laborans ab Aſclepiade medico ſanatus eſt.

Diodorum podagricum fuiſſe docet Martialis dicens: Litigat, & podagra Diodorus Flacce laborat.

Amedeus ſecundus filius Ludouici Sabaudiæ ducis, morbo comitiali ad mortem uſq; laborauit.

Carolus rex Pãnoniæ articulari morbo plerũq; afficiebatur.

Volaterranus ait beatã Genouefam, ob uitæ abſtinentiam multis annis ex lepra laboraſſe. Quod ego impium & fabuloſum puto.

Beniamin Anachoreta (qui annis L X X X, durauit in Eremo) fuit hydropicus.

Heracletus philoſophus hydropiſi quoq; laborauit, neq; tamen uti uoluit medicis. Laertius.

Pontanus ſcribit Matthæum Aquilanum pedibus & manibus captum fuiſſe: neque tamen à Theologiæ & Philoſophiæ profeſsione deſtitiſſe.

M V T I.

QVintus Pedius, nepos Q. Pedii conſularis, fuit natura mutus: quem propterea Meſſala orator pictura docendum cenſuit. Autor Plin. lib.35. cap.4.

Atys Crœſi filius à principio mutus, ubi uidit irruentem in iugulum patris ſui Cyrum, O homo inquit, ne interficias patrẽ. Autor Herodotus, & Gellius lib.5. cap.9.

Zoë uxor Nicoſtrati martyris ſeptem annis muta fuit ex morbo. Demum à beato Sebaſtiano curata.

Aegles Athleta, quum ſortitione inter pugiles facta uidiſſet fucum ſibi fieri, ac dari uerba: repentè in eum, qui id faciebat,

ſeſe uidere quid faceret, magnum inclamauit. Autor Gellius, & Valerius de Miraculis.

HOMINES MALE OLENTES.

EVripides poëta oris graueolentia laborauit, quod quum ei obiectum fuiſſet à Dechannico Archelai aulico, excanduit poëta grauius, quàm opinaretur quiſpiã. Cęlius cap. 10. li. 13.

De Gorgonio & Rufino, Martialis: Paſtillos Ruffinus olet, Gorgonius hircum.

LIPPI.

HErodotus in Polyhymnia ſcribit Euritum & Ariſtodemum ob extremam lippitudinem è caſtris à Leonida remiſſos.

Horatius Flaccus uariis in locis lippum ſe fuiſſe docet, ut Satyra 5. Hic oculis ego nigra meis collyria lippus Illinere. Itẽ: Luſum it Mecœnas, dormitum ego, Vergiliusq́; Namque pila lippis inimicum & ludere crudis.

Complexiones quatuor (ut dicitur) humani corporis, Phlegma, Cholera ſeu Bilis, Sanguis, Melancholia.

STRABONES, LVSCI, ET MONOCVLI.

POlyphemus Neptuni ex Thoſa filius, quum duos Vlyſſis comites deuoraſſet, ab ipſo Vlyſſe ſimulata amicitia inebriatus eſt uino, & altero (quia prius erat monoculus) priuatus oculo. Tibul. lib. 4. Ceſſit & Aetneæ Neptunius incola rupis; Victa Maronæo fœdatus lumina Baccho. Verg. lib. 3. Aen. - Et telo lumen terebramus acuto, Ingens quod torua ſolũ ſub fronte gerebat. Idem: Monſtrum horrendum, informe, ingens, cui lumen ademptum. Sidonius: Atque Ithaci ingenio fraudatum luce Cyclopam.

Cocles Romanus alterum in bello oculum amiſit, nomen propterea inde ſortitus.

De Phileni luſca, Martialis lib. 1. ſic inquit: Oculo Philenis ſemper altero plorat: Quo fiat iſtud quæretis modo? Luſca eſt.

Acatius orator ſocius Lybanii ſophiſtæ unico tantum uidit oculo.

Philippus Macedo ab Aſtere milite ſagitta percuſſus, alterum amiſit oculum. Vnde & Ariſtides Philippum ipſum hoc ridebat ſcommate: Arimaſpis cognatus es. Arimaſpi enim populi ſunt monoculi. *Plin. lib. 7. capit. 37.*

CAECI, ET EXCAECATI.

Orta inter Iouem & Iunonem ludicra quæſtione, utri ſcilicet maior eſſet libido, uiro'ne, an fœminæ: Tyreſias Thebanus iudex electus, quum pro Ioue ſententiam tuliſſet, dixiſſetq; mulierem eſſe laſciuiorem, ab irata Iunone excæcatus eſt. Indignatus Iupiter, cæcitatem uaticinio penſauit. Ouidius in Ibin: Qualis erat, poſtquàm iudex de lite iocoſa Sumptus Apollinea clarus in arte ſenex. Idem lib. 3. Metamor.

Politianus ſcribit eum ideò excæcatum fuiſſe, quòd nudam uidiſſet Mineruam, ubi in Ambra ait:- Baculum dat deinde potentem Tyreſiæ magni, qui quondam Pallada nudam Vidit, & hoc raptam penſauit munere lucem. Sene. in Oedipode: Tyreſias tremulo tardus accelerat gradu, Comesq; Manto, luce uiduatum trahens.

Antipater Cyrenaicus fuit pariter defioculus. Cuius cæcitatem quum mulierculę lamentarentur: Quid agitis? inquit, An uobis nulla uidetur uoluptas eſſe nocturna? Autor Cicero lib. 5. Quæſt. Tuſc.

Appius Claudius quamuis cæcus eſſet, tamen in illo ſuo caſu, nec priuato nec publico muneri defuit. Autor Cicero.

Cæcus fuit C. Druſus, tamen domus eius implebatur conſultoribus, qui in ſuis cauſis, cæcum adhibebant ducem. Idem autor, & Val. de Studio.

Gn. Aufidius prætorius in cæcitate, ſententiam in ſenatu dicebat, nec amicis deliberantibus deerat, & Græcam ſcribebat hiſtoriam, & uidebat in literis.

Diodorus Stoicus, itidem uiſu priuatus eſt. Verſabatur tamen in philoſophia, & fidibus Pythagoręorum more utebatur, munusq; tuebatur Geometriæ, diſcentibus præcipiens, unde, quò, quanq; lineam ſcriberent.

Aſclepiades nobilis philoſophus, interroganti cuidam, Quid ei cæcitas attuliſſet? Reſpondit, Vt puero uno eſſem comitatior.

Democritus quum exiſtimaret animi aciem impediri aſpectu oculorum, oculos ipſos ſibi eruit, ut philoſophiæ, & rerum naturalium cauſas profundius meditaretur. Lucretius lib. 3. De-

niqueDemocritum poſtquàm matura uetuſtas Admonuit, memores motus langueſcere mentis, Sponte ſua letho caput obuius obtulit ipſe. Tertullianus ait, ideò Democritum ſe excæcaſſe, quòd mulieres ſine concupiſcentia aſpicere non poſſet. Gellius lib. 10. De cæcitate Democriti ex Laberio Mimographo citat aliquot uerſus, quos potes legere.

Hypſea mulier fuit notæ cæcitatis. Vnde Horatius libro 1. Sermonum: Ne corporis optima lynceis Contemplere oculis, Hypſea cæcior illa.

Thamyras Philamonis filius, excæcatus eſt à muſis, quas ad certamen cantus prouocauerat. Proper. lib. 2. Me licet & Thamyræ cantoris fata ſequantur, Nunquàm ad formoſas inuide cæcus ero. Politianus in Nutricia. Pontanus lib. 3. de Stellis.

Steſichorus poëta quum Helenam ſuis carminibus infamaſſet, excæcatus eſt. Vbi tamen palinodiam cecinit, recepit uiſum. Politianus in Nutricia: – Et damnans Helenam, laudáſq; uiciſſim, Amittit, recepitq́; oculos, tuus Imera ciuis Steſichorus. Suidas apud Volat.

Aſconius Pedianus anno ſuæ ætatis LXXIII. captus eſt oculis. Duodecim tamen poſtea uixit annis.

Daphnis paſtor, qui carmen Bucolicum inuenit, luminibus captus eſt, quòd ebrius cum quadam fœmina concubuiſſet. Autor Suidas apud Volater.

Dydimus Alexandrinus, præſul Cæſarienſis, cæcus fuit à puero. Nihilominus Dialecticam & Geometriam didicit, ſcripſitq́; commentarios in Pſalmos. Autor Volaterranus.

Lucilla uirgo, filia Nemeſii tribuni, cæca fuit primo. Demũ à Stephano pontifice recepit uiſum. Hæc ſub Valeriano paſſa eſt. Volaterranus.

Homerum cæcum fuiſſe fatentur omnes. Vnde autem cæcitatem illam contraxerit, non ſatis cõuenit. Sunt qui dicant hoc ei ex morbo cõtigiſſe: alii ex longa ſenectute. Ouidius in Ibin, apum aculeiſ excæcatum ſcribit, & Pontanus de ſtellis lib. 5.

Cedonius, unus ex diſcipulis Chriſti, cæcus natus eſt.

Xenarchus philoſophus peripateticus, paulò ante mortẽ uiſu orbatus eſt.

Seſoſtris rex Aegypti in extrema ſenectute oculis captus mortem ſibi conſciuit. Michaëel Anglicus: Niliaca tali cæcus regione Seſoſtris, Vltus adulterii eſt facta nephanda grauis.

Herodotus in Euterpe ſcribit Pheronem huius Seſoſtis filium,

filium, caſu fortuito excæcatum fuiſſe.

Herodotus itidem ſcribit **Anyſim** regem fuiſſe Aegypti oculis captum. Pro quo Tortellius Amaſim legit.

Anchiſam Boccatius cęcum fuiſſe ſcribit, ex Seruii teſtimonio, ac propterea Troianorum conſiliis non interfuiſſe. Cæcitatem auté contigiſſe ait, quòd gloriaretur ſe Veneri cócubuiſſe.

Salaberga puella ex agro Laudunenſi, (quæ temporibus Dagoberti Francorum regis uita & ſanctitate floruit) cæcitaté ab utero matris attulit.

Phœnix Amyntoris filius, oculis caruit. Vnde Ouidius in Ibin: Id quod Amyntorides uideas, trepidusq; miniſter, Prætentes baculo luminis orbus iter.

Oedipus ubi agnouit ſe Iocaſtæ matri concubuiſſe, & patrem Laium dediſſe morti, ſceleris horrore, oculos ſibi eruit. Ouid. in Ibin. Seneca in Oedip.

Phineus ira numinum excæcatus eſt, quòd filios ſuaſu Harpalices excæcaſſet. Sunt qui dicant Phineű Idæ filiæ Dardani, Scytharum regis amore uſq; adeò captum fuiſſe, ut eius ſuaſu filiis ex Cleopatra ſuſceptis oculos euulſerit. Ouidius in Ibin. Martialis lib. 9. Phineas inuites, affer & Oedipodas.

De **Phinidis** à Phineo patre excæcatis, Idem Ouid. inquit: Vt duo Phinidæ, quibus idem lumen ademit.

Polymneſtor rex Thraciæ, quum Polydorum Priami & Hecubæ filium, fidei ſuæ tempore belli Troiani creditum, auri (quod ille habebat) cupiditate occidiſſet, indignata mater Hecuba eidem, per ſimulatam amicitiam conuocato, oculos eruit. Ouid. in Ibin: Euripides apud Plutarchum in Parall.

Polyphemus quum prius eſſet monoculus, ab Vlyſſe prorſus excæcatus eſt. Cauſam iam diximus, Ouidius in Ibin:

Paſtor ut Aetneus, cui caſus antè futuros.
Thelemus Eurimedes uaticinatus erat.

Iſacius Angelus Imperator, ab Alexio fratre (quem prius magna pecunia à Turcis redemerat) excæcatus eſt, & in carceré coniectus. Egnatius.

Polizellus Athenienſis, in bello cõtra Datim ducé Perſarum, incerto caſu cæcus factus eſt. Autor Plutar. in Parall.

L. Metellus orbã luminibus exegit ſenectuté, amiſsis incédio, quum Palladium raperet ex æde Veſtæ. Plin. lib. 7. cap. 43.

P. Cornelius Ruffus, Manlii Curii in conſulatu collega, dormiés oculorű uiſum amiſit, quű id ſibi accidere ſomniaret.

Autor Plin.lib.7.cap.50.

Phanus fuit uſurarius quiſpiam cæcus:de quo Eraſmus meminit in illo adagio,Phani oſtium.

Timoleon Corinthius (qui expulſo Dionyſio Syracuſas redemit ſeruitutę)ętate iam proue&tus, morbo cœpit laborare, quo cæcus factus eſt. Autor Plutarchus in eius uita.

Ophioneum, Meſſeniorum uatem, Pauſanias apud Cælium ſcribit,ſemper à natali ſtatim die luminibus captum,& priuatim & publicè uaticinia peregiſſe, & poſt uehementem capitis dolorem uidere cœpiſſe, ac mox relapſum ad cæcitatem denuò.

Iuſtinianus imperator ante Leontium Gallinico patriarchæ Conſtantinopolitano (cuius dolo prius imperio fuerat detruſus) oculos eruit.Paulus Diacon.

Conſtantinus Copronymos imperator, Artabaſdum primæ nobilitatis hominem,imperatorem ab orthodoxis creatũ, biénio pôſt captum,oculorũ uiſu cũ liberis priuauit.Egnatius.

Conſtantinus imperator,Leonis & Irenes filius, Nicephorum imperatorii ſtemmatis hominem (in quem ſuffragia multorum inclinabant) oculorũ & linguæ uſu priuauit. Egnatius.

Irene poſtea imperatrix rerum potita,filiũ Conſtantinum in poteſtatem redactum excæcauit.Egnatius.

Haraedum quendam principem fuiſſe ſcribit Saxo,qui præ ſenio amiſerit uiſum.Quod etiam de Gormone teſtatur idẽ Saxo lib.9.

Aribertus rex Francorum Sigibrandum Asbrandi filium oculis priuauit, omneſq; eius propinquos uariis tormentis affecit.Paul.Diac.de geſtis Longobardorum.

Nautulphus puer natura cæcus,precibus ſancti Senoch uiſum recipit. Autor Gregorius Turonen.

Beliſarius præfectus copiarum Iuſtiniani imperatoris, deletis Vandalis,acto de Perſis triumpho, Italia à Barbaris non ſemel liberata, propter proſperos ſucceſſus ipſi imperatori formidoloſus & ſuſpectus factus eſt, ac propterea ab eodẽ oculis priuatus. Quo facto tuguriolũ in uia frequenti ſibi ſtatuit, ubi uictum à prætereuntibus mendicabat his uerbis:Viator da obolũ Beliſario,quẽ uirtus extulit,cæcauit inuidia. Autor Procopius, & Crinitus,ca.6.lib.9.

Pontanus de fortitudine bellica ait, Lippum Florẽtinum oculis captũ fuiſſe,ac nihilominus in cæcitate rhetorũ ac philo-

ſophor

ſophorum auditoria frequentaſſe.

Quum in Troia Mineruæ templum arderet, Ilus demiſſum cœlo Palladium eripuit,ſtatimq; oculis captus eſt. Poſtmodum placata ira deæ, priſtinum recuperauit uiſum. Autor Dercyllus apud Plutarchum.

Metellus quoq; templum Veſtæ incenſum conſpicatus, Palladium eripuit,ſtatimq; oculis captus eſt. Poſtmodum dea placata,uiſum recepit. Idem autor.

Valerius Beſtius dum Ruſcium L. Imbrici ſoceri ſui filiũ fidei ſuæ creditum, cupiditate auri interfeciſſet, ab ipſo poſtea Imbrico correptus & excæcatus eſt. Plutarchus.

Herodotus in Erato ait, Epyzelum Athenienſem in bello incerta cauſa luminibus captum fuiſſe,neq; ſaucium ulla corporis parte,neq; ictum.

Kailla Pannoniæ regina maritũ ſuum Vazulé exoculauit.

Endra filius Bazulis Pannoniæ regis, Petro itidem Panno niæ regi oculos eruit. Autor Volat.

Bela ſecundus Almi filius, rex Pannoniæ à Boricho filio notho Colomani itidem Pannoniæ regis,excæcatus eſt.

Colomanus rex Pannoniæ poſt Ladiſlaum, Almo fratri oculos eruit,& eundem occidit.

Fara uirgo (quæ ſub Heraclio Imperatore floruit) dum ab Hagerico patre ad nuptias compelleretur,in tantas prorupit lacrymas,ut inde cæcitatem contraxerit.

Maiolus patria Aruernenſis, archidiaconus Matiſconcenſis,ex morbo luminibus orbatus eſt:uiſum tamen compluribus prodigioſe reſtituit.

Lycurgus à Thracibus (quibus principabatur) excæcatus eſt, quòd fœminas quaſdam ſequentes Bacchum ſimulata cum deo amicitia interfeciſſet. Autor Diodorus.

CLAVDI.

EPictetus philoſophus Hierapolitanus,claudus fuit. Vnde apud Macrobium hoc modo inducitur loquens : Seruus Epictetus genitus ſum corpore claudus, Paupertate Irus, diis & amicus ego.

Colomanus rex Pannoniæ dicitur fuiſſe luſcus, claudus, gibboſus,lingua bleſus,& ore improbo.

Damon Pædotriba fuit quiſpiam claudicans, qui cùm crepidas furto amiſiſſet, imprecatus eſt, ut furis pedibus maximè

congruerent. Erant autem hæ non rectæ nec accommodæ: illi tamen pro pedum deprauatorũ ratione in primis aptæ. Cælius.

Idem Cælius ait, Androclidem Laconem debilem crure & inutilem fuiſſe.

Cocles accepto uulnere claudus factus eſt: cui quum cruris uitium obiectaretur, Per ſingulos, inquit, gradus admoneor triumphi mei. Plutarch. in Publicola.

Philippus Macedo, accepto in coxa lanceæ ictu, incidit in claudıtatem, quod laudi ſibi uertebat aduerſus calumniatores. Cælius lib. 8. cap. 5.

Nicomedem Cælius ait fuiſſe quendam claudum, alium à rege Bithyniæ.

Ariſtogiton Athenienſis fuit ſycophanta, cuius conciones nihil non Martium ſpirabunt, adeò ut uentoſa ſua lingua populum in diſcrimina plerunq; coniiceret. Proinde quum die quadam exercitum parari, & milites deligi intellexiſſet, innixus baculo claudıtatem ſimulauit, ne ad bellum uocaretur. Vnde adagium fluxit in uulgus, Ariſtogiton claudicat. De his qui morbum ſimulant, ne militiam, aut aliud oneris genus ſubeant.

Cælius cap. 40. lib. 13. Perdix, caupo fuit quiſpiam claudus, cuius clauditas prouerbio locum fecit, Perdicis crura, in loripedes & diſtortos. Ariſtophanes apud Eraſmum.

Artemon faber fuit machinarius tempore Periclis, qui quũ claudus eſſet, ſuas paſsim machinas circunferebat. Eraſmus in Chiliadibus.

Lambda mulier Corinthia, Amphionis cuiuſdam filia, & Ectionis uxor, fuit etiam clauda. Autor Herodotus lib. 5.

Vulcanus à Ioue præcipitatus ob deformitatem, uel quòd matri opem ferre uellet, incidit in clauditatem. Ad quod alluſit Valerius Flaccus lib. 2. Argon. Accliuem ſcopulo inueniunt, miſerentq; fouentq; Alternos ægro cunctantem poplite greſſus. Pontanus in lib. Meteo. Vulcanum fama eſt cœlo quum pulſus ab alto, Sub terris ſine honore diu, ſine munere claudum, Vixiſſe, & Sicula exilium traxiſſe ſub Aetna. Item Martianus Capella: Quidam etiã claudus faber uenit. Lactãtius: Tum faber claudus Mineruæ nuptias poſtulauit. Germanus Brixius: Deumq; loripedem ſimul arma ad coniurata uocaſſe.

BALBI.

Herodotus in Melpomene ait, Battum Polymneſti inter Theræos opulẽti, & Phronimæ filium, balbũ fuiſſe, ac propt

propterea conſuluiſſe Apollinem, qui hoc modo reſponderit: Batte uenis uocis cauſa. Dux te iubet ire Lanigeram in Libyen habitatum Phœbus Apollo.

Cicero III. Philip.ſcribit, M. Fundum neſcio quem cognominatum Bambalionem, ab hæſitantia linguæ.

Eodem nomine Fr.Philelphus Pogium Florentinum ob uitium linguæ inſectatus eſt.

Euripides apud Cælium ſcribit Alcibiadi in dicendo balbutiem fuiſſe, quæ uoci illius ſplendorem, & ſermoni gratiam afferre uidebatur.

Michaël Imperator (qui Leoni Armenio ſucceſsit) lingua fuit balbus, dictus propterea Thraulus à Græcis. Egnatius.

FVRIOSI, ET MANIACI.

ORestes Agamemnonis & Clytemneſtræ filius, propter interfectam matrem furioſus factus eſt, donec ad arã Dianæ Tauricæ expiauerit ſcelus. Vergil. lib. 3. Aeneid. Et ſcelerum furiis agitatus Oreſtes. Ouid. libr. 4. de Triſtib. Quò poſtquàm dubium eſt pius an ſceleratus Oreſtes, Exactus furiis uenerat ipſe ſuis. Lucan. lib. 7. Haud alios nondum Scythica purgatus in ara, Eumenidum uidit uultus Pelopeius Oreſtes. Hora. lib. 2. Serm. Nec ferro ut demẽs genitricẽ occidit Oreſtes, An tu reris eum occiſa inſaniſſe parẽte. Statius lib. 1. Theb. Vel inanẽ mentis Oreſtem, Oppoſito rapidam Pylade uitaſſe Megæram. Cælius ſcribit Oreſtem ui furoris ſibi digitum arroſiſſe & uoraſſe, eoq; facto, Eumenidas illi albas ſe ingeſsiſſe, quum prius nigro colore occurrerent formidoloſę. Adagiũ eſt apud Eraſmũ, Oreſti palliũ texere: in eum qui parat munus abuſuro. Nam Oreſtes per inſaniam ueſtes dilacerabat. Verg. lib. 4. Aene. Aut Agamemnonius ſcenis agitatus Oreſtes Armatã facibus matrẽ & ſerpentibus atris, Quum fugit, ultriceſq; ſedent in limine diræ.

Pentheus dum ſacra Bacchi deſpicaretur, ulciſcente numine in furorem raptus eſt. Verg. lib. 4. Aene. Eumenidum ueluti demens uidet agmina Pentheus, Et ſolem geminum, & duplices ſe oſtendere Thebas. Lucanus libro ſeptimo: Nec magis attonitos animi ſenſere tumultus, Quum fureret Pentheus, aut quum deſciſſet Agaue.

Milo Epyrota quum haſtam in Laodomiam filiam Pyrrhi conieciſſet, quæ ad aram, Dianæ uelut ad aſylum cõfugerat, dea

uindicante, in furorem raptus eſt,quo intra duodecimum diem periit.

Athamas Aeoli filius furiis à Iunone immiſsis, uſq; adeò correptus eſt & agitatus,ut Learchum filium interfecerit. Ouidius lib.6.Faſtorũ:Hinc agitur furiis Athamas ſub imagine falſa,Tuq; cadis patria parue Learche manu.Plin.lib.34.cap.14.

Agaue Cadmi & Hermiões filia,Bacchico furore correpta, Pentheum filium interfecit.Lucanus lib.1.Ingens urbem cingebat Erynnis,Excutiens pronã flagrãti uertice Pinũ ,Stridẽtesq; comas,Thebanã qualis Agauen Impulit, aut ſæui cõtorſit tela Lycurgi Eumenis.Idẽ lib.7. Nec magis attonitos animi ſenſere tumultus,Quum fureret Pẽtheus, uel quum deſciſſet Agaue. Horatius lib.2.Ser.Quid?caput abſciſſum demens quum portat Agaue Nati infelicis,ſibi tum furioſa uidetur. Seneca iu Oedipode:Peior hac genitrix adeſt,Furibunda Agaue.

Lycurgus Dryantis filius rex Thraciæ à Baccho (cuius numen aſpernabatur) in furorem uerſus, crura ſibi amputauit. Lucanus: Thebanam qualis Agauem Impulit, aut ſæui contorſit tela Lycurgi Eumenis.Ouidius in Ibin:Vtq; Dryantidæ Rhodopeia regna tenenti,Ingenio diſpar,cui pede claudus erat.

Marſyas dum Apollinem ad tibiæ certamen prouocaſſet, in furorẽ uerſus,& ab ipſo deo excoriatus eſt. Ouidius in Ibin: Mens quoque ſic furiis uecors agitetur,ut illi, Vnum qui toto corpore uulnus habet.

Hercules uiſa apud inferos Megæra, in furorem uerſus eſt, unde regreſſus filios imprudens occidit.Lucanus lib.1.

Aut qualem iuſſu Iunonis iniquæ
Horruit Alcides uiſo iam Dite Megæram.

Alcmæon Amphiarai & Eryphiles filius, propter interfectam matrem furiis itidem agitatus eſt. Propertius lib. 3. Aut Alcmæoniæ furiæ, aut ieiunia Phinei. Politianus in Nutricia Oenidæq; facem,furiis Alcmæona pulſum.

Aiax Telamonis filius, propter arma Achillis mortui data Vlyſsi in uirtutis præmium, dolore animi & inuidia in furorẽ uerſus,armenta loro cædebat,exiſtimans ſe interficere Græcos. Apuleius lib.3.Meta.In inſani modum Aiacis armatus, non ut ille uiuis pecoribus infeſtus tota laniauit armenta.

Cleomedes Aſtypalenſis, prodigioſis homo uiribus, dum Iachum Epidemnium,athletam,ictu pugni interfeciſſet, interfecti aperuiſſet latera, ac propterea iudices tantam peroſi feritatem,

tatem,in eum uellent animaduertere,indignatus, & in furorem uerſus,colũnam (qua ludi literarii domus fulciebatur) diſiecit, eaq́; ruina pueros omnes adobruit.Sunt qui dicant hunc furorẽ eidẽ irrepſiſſe,quòd uictoriæ præmio fuiſſet fraudatus. Plutarchus in Romulo.

Fuit alter **Cleomedes**,ſeu Cleomenes,quem Herodotus in Erato ſcribit,à Lacedęmoniis(quibus imperabat)primò expulſum,demum priſtinæ dignitati reſtitutũ fuiſſe. Nec multo pòſt in tantam inſaniam incidiſſe,ut unicuiq; obuio ſceptrum in faciem impingeret. Quod cum faciẽtem propinqui ſoleis ligneis illigauerunt,& in carcerem coniecerunt. Vbi arrepto cuſtodis & ergaſtularii gladio, ab ima corporis parte ad uerticem capitis ſeſe diſſecuit.

Prœtides,ſeu filiæ Prœti Argiuorum regis,dum Iunoni ſe præferrent,in furias uerſæ,ac poſtmodum mutatę in uaccas finguntur à Poëtis. Virgil. Prœtides implerunt falſis mugitibus agros.Vide Seruium.

Plutarchus in uita Artaxerxis ſcribit, **Charem** fuiſſe quendam, qui in bello Cyrum uulnerauerit, ſucciſa poplitis uena: quem ait inſania poſtmodum fuiſſe correptum,nimia illati Cyro uulneris arrogantia.

Gallus Vibius uir fuit magnæ eloquentiæ, qui dum inſaniam mentiretur,quod aſsimulabat ad uerum redęgit. Cælius lib.6.cap.35.

Cælius ſcribit **Euagoram** regem Cypriorum repentino furore correptum fuiſſe.

T. Lucretius poëta Phyſicus, ſumpto amatorio poculo in furiam lapſus eſt,qua impellente mortem ſibi conſciuit.Statius: Et docti furor arduus Lucreti.Cælius cap.26.lib 9.

Sparſus fuit quiſpiam,quem Seneca ſcribit inter ſcholaſticos inſanum,inter inſanos ſcholaſticum fuiſſe.Vide Cælium.

Timanthes Cleonæus athleta,quum ſenio confectus, arcũ non poſſet complicare,quem intendebat iuuenis, dolore animi in furorem lapſus eſt,ac propterea ſe interfecit.Autor idem Cęlius lib.6.cap.35.

Acco mulier iam decrepita,quum faciem (quam ad ſpeculũ explorabat)ſenio deformatam conſpiceret,animi ęgritudine in inſaniam lapſa eſt. Alii aliter ſentiunt.Aiunt enim ipſam conſueſſe alloqui ſuam imaginem in ſpeculo,eiq́; ſubridere,comminari,promittere, ſubblandiri, & quicquid confabulantes ſolent

 dicere.

dicere. Idem autor.

Piſander eò uęſaniæ lapſus eſt, ut timeret, necubi animæ ſuę occurreret, à qua uiuus eſſet deſtitutus. Cælius cap. 26. lib. 9.

Cambyſes quum Apim (quem Aegyptii pro deo colebāt) uiolaſſet, ulciſcēte numine, lapſus eſt in furias. Quibus agitatus, uniuerſam propè familiam deleuit. Autor Herodotus in Thalia. Poſtremò furore uictus ſeipſum interfecit.

Aio, filius Arichis ducis Beneuenti, miſſus à patre ad Rhotharem Longobardorum regem, in Italia ueneno potus eſt, cuius uirtute cœpit inſanire. Autor Paulus Diaconus de geſtis Longobardorum.

Harthbenus fuit athleta quiſpiam ex Helſyngia nouē cubitis procerus, quem Saxo grammaticus in tantas furias teſtatur cecidiſſe, ut ſummas clypei partes corroſerit, igneos carbones uentri mandauerit, raptas ore prunas in uiſcerum ima transfuderit, crepitantia flammarum pericula percurrerit, & ad extremum in ſex athletarum ſuorum præcordia furente manu ferrum conuerterit.

Vlyſſes quum eſſet Græcorum prudentiſsimus inſaniam tamen ſimulauit, ne ad bellū Troianum proficiſceretur. Vt autem perſuaderet ſe eſſe uerè inſanum, ſalem ſeminabat, uariiſq; animalibus aratra iungebat. Aſtum hominis explorauit Palamedes, qui aranti Telemachū filium obiecit. Quem ne læderet ipſe Vlyſſes pater, aratrum ſuſpendit. Vide Cic. in lib. 3. Offic.

FVRIAE TRES.

FVrias poëtæ Acherontis ex nocte filias uocant. Vergilius, Dicuntur geminæ peſtes, cognomine diræ, Quas & tartaream nox intempeſta Megeram, Vno eodemq; tulit partu. Propterea Galterius in Alexandreide decenti epitheto eas uocat Noctigenas libro decimo, ubi ait, Hoc ego ſi dea ſum, quā nulla potentior inter Noctigenas, ſi me ueſtram bene noſtis alumnā. Eadē ratiōe Mātuanus eas uocat Acherontigenas. Apud inferos dicuntur Canes. Lucanus. -Iam uos ego nomine uero Eliciam, Stygiasq; canes in luce ſuperna deſtituā. Apud mortales uocantur Furiæ, quòd furoris ſtimulos hominum præcordiis inculcēt. Propterea etiam finguntur iis colubros immittere, quos ad Maniam trahunt. Vide Verg. -Cæruleis unum de crinibus anguem Coniicit, inque ſinu præcordia ad intima ſubdit, Quo furibunda domum monſtro permiſceat omnem.

Dicun

Dicuntur & Eumenides ſenſu contrario, & per antiphraſim. Eumenis enim Beneuolens dicitur. Ouidius: Eumenides tenuere faces de funere raptas. Feruntur & capillorum loco, redimitæ ſerpentibus & colubris. Catullus: Quare facta uirûm mulctantes uindice pœna Eumenides, quibus ſanguineo redimita capillo Frons expirantes præportat pectoris iras, Huc huc aduentate, meas audite querelas. Statius lib. 12. Et Anguicomæ ducēt uexilla ſorores. Mantuanus in apol. Exibant de ſede Erebi teterrima monſtra Tiſiphone, furiæq; aliæ multo angue comantes, Quippe quibus dominabantur Plutonides umbræ. Appellantur etiam Diræ. Verg. At procul ut Diræ ſtridoremq; agnouit & alas, Infelix crines ſcindit Iuturna ſolutos. Idem lib. 4. Aeneid. Vltricesq; ſedent in limine Diræ. Lactantius lib. 6. de Vero cultu, de his in hunc modum ſcribit: Tres ſunt affectus, qui homines in omnia facinora præcipites agunt. Propterea poëtæ tres furias eſſe dixerunt, quæ mentes hominum exagitent: Ira, ultionem deſiderat: Cupiditas, opes: Libido, uoluptates.

Furiarum prima eſt Alecto, quā Verg. depingit lib. 7. Aene. Luctificam Alecto dirarum à ſede ſororum &c. Quòd autem ſit Noctis filia, teſtis eſt apud eundem Vergil. Iuno hoc modo loquens: Hunc mihi da proprium uirgo ſata Nocte laborē, &c.

Theſiphone, ſeu Tiſiphone, ſecunda Acherontis filia, hoc modo ab Ouid. deſcribitur: Nec mora Theſiphone madefactam ſanguine ſumit Importuna facem, fluidoq; cruore rubētem Induitur palam, tortoq; incingitur angue, Egrediturq; domo, luctus comitatur euntem, Et pauor, & terror, trepidoque inſania uultu. Ouid. lib. 4. Triſt. fecit inde adiectiuum Theſiphonæus, ubi ait, Cupiasq; eradere uitæ Tempora, ſi poſsis, Theſiphonęa tuæ. Hanc filiam eſſe Noctis docet Sylius lib. 2. dicens: Et palmas tendēs, hos inquit Noctis alumna, Hos muros impelle manu, populumq; ferocem &c. Mantuanus lib. 4. Agelar. dicēs: Ite, canes adſunt Erebi, crinita colubris Theſiphone, ſpiransq; uenenum, ignemq; Megæra, &c.

Megæram, tertiam Acherontis & Noctis filiam, Claudianus de laudibus Stiliconis deſcribit: Improba mox ſurgit triſti de ſede Megæra, Quam penes inſani fremitus, animiq; profanus Error, & undantes ſpumis furialibus iræ, &c. Mantuanus lib. 2. de Cala. temporum: Per medias urbes colubris crinita Megæra, Sanguineisq; caput uittis intorta, flagello, &c.

STVL

STVLTI, ET INSIPIENTES.

COrœbi filii Mygdonis Phrygii ſtultitia uulgi fabulis celebrata eſt,qui maris undas numerare conabatur, quũ non poſſet ultra quinque numerare.Autores Euſtathius & Lucianus apud [redacted].

Bagas fuit quiſpiam ſtupidæ mentis,& attonitæ. Autor Plutarchus in Collectaneis apud [redacted] Vnde ortum adagium: Vt Bagas conſtitiſti.

Melitides fuit ſtultus,ab Homero celebratus:qui euerſa iam Troia ueniſſe legitur, auxilium laturus Priamo.Lucianus apud [redacted] Melitidem aut Corœbum me putas per deos?

Enthuſiaſmus eſt quidã mentis ſtupor,quo laborauit Mammachutus quiſpiam ſola inſignis fatuitate.Vnde Mammachuti dicuntur hiantes & ſtupidi. Autor Ariſtophanes apud Cælium lib.9.cap.28.

Amphiſtides tantæ fuit ſtultitiæ,ut ignoraret, utro ex parente prognatus eſſet.

Accon uetula eo laborauit delirio (ſicuti iam diximus) ut ſolita ſit ad ſpeculum cum imagine ſua, perinde ac cum alia muliere cõfabulari.Autores Cælius & [redacted] ex aduocatis Græcorum teſtimoniis.

Cippius ſimulabat ſe dormire & ſtertere, quò facilius eius uxor mœcharetur. Quod arguit eum à zelotypia longè fuiſſe alienum.Vnde natum uidetur adagium Ciceroni in quadam ad Fabium Gallum epiſtola poſitum:Nõ omnibus dormio. Autor Luciliusapud Beroaldum.

Zenophantus fuit quiſpiam ſtultus, qui quò magis riſum cohibere nitebatur,hoc ridebat profuſius.

Midas Gorgii filius, quum agreſtem Panos dei cantilenam Apollinis carminibus prætuliſſet, indignatus Apollo, aſininas auriculas eidem indidit, quibus poſtea abiit in riſum. Vide Ouidium lib.11.

Pſylli populi, dum Auſtrum uentum plus nimio haberent inuiſum,ut ſibi & ſuæ terræ noxium,ſumptis armis in eum hoſtiliter profecti ſunt, ceu uiuum aliquem hominem, & non rem incorpoream peterent. Herodotus libr.4. & Gellius libr. 16.cap.11.

Inter ſtultos numeratur Claudius princeps, quòd Domitiũ Neronem adoptauerit, quum Britannicum legitimo toro natum haberet.Sabellicus.

MEDICI, PHARMACOPOLAE, ET CHIRVRGI.

APollo Aeſculapii pater medicinæ uſum primus dicitur attuliſſe, ac propterea meruiſſe deitatem. Ouid. lib. 1. Meta. Inuentum medicina meum eſt, opiſexq; per orbem Dicor, & herbarum ſubiecta potentia nobis. Idem lib. 1. de Remedio.

Aeſculapio Apollinis filio pleriq; etiam inuentum medicinæ referunt acceptum: in qua adeò excelluit, ut mortuum Hippolytum fingatur ad uitam reuocaſſe, & Androgeum Minois filium ab Athenienſibus interfectum. Propertius lib. 2.

Et deus extinctum Creſsis Epidaurius herbis,
Reſtituit patriis Androgeona focis.

Acron Agrigentinus medicus, Athenis philoſophatus eſt cum Empedocle. Fuit antiquior Hippocrate: ſcripſit de medicina librum unum. Suidas apud Volat.

Ariſtogenes Thaſius medicus floruit temporibus Antigoni Macedoniæ regis, ad quem libros plurimos ſcripſit de medicina. Suidas apud Volat.

Ariſtogenes alter Gnydius, Chryſippi philoſophi ſeruus fuit, itidem medicus, qui magnam adeptus eſt famam ex curatione Antigoni Gonatæ cognomento.

Aſclepiades Pruſienſis, Cn. Pompei familiaris, rationem primus reperit, qua uinum ægris mederetur, relato è funere homine & conſeruato. Dicebat ſalutem conſtare cibi potusq; abſtinentia: præterea geſtatione, ambulatione, & fricatione. Scripſit ad Mithridatem uolumina. Autore Plinio. Mortuus eſt ſcalarū lapſu in extrema ſenectute. Idem blandiméta & lenocinia commentus eſt ad ægrotorum gratiam & iucunditatem. Siquidem & balneorum conſuetudinem fecit, primusq; lectulos excogitauit ſuſpenſiles, quorum molli iactatione irritaretur & obreperet ſomnus. Autor Plin. lib. 7. cap. 37. & cap. 3. lib. 26.

Aceſias fuit imperitus medicus, qui dum cuidā podagrico mederi uellet, morbum & dolorem auxit. Vnde natum adagium: Aceſias medicatus eſt, ubi res in deterius urgit, Eraſm. in Chil.

Arabs Apollinis fuit filius & Babylonis, quem Plin. lib. 7. medicæ artis apud Aegyptios repertorem dicit.

Antonius Muſa medicus fuit Auguſti, de quo Horatius meminit libro 1. Epiſt. dicens: Nā mihi Baias Muſa ſuperuacuas Antonius.

Caſsius

Caſsius Hemina apud eundem Plinium teſtis eſt Archagathum Lyſaniæ filium Peloponnenſem, primum è medicis ueniſſe Romam. L. Aemylio, & M. Liuio cōſulibus. Eiq; ius Quiritum datum, & tabernam in compito Acilio emptam. Ob id publicè uulnerarium fuiſſe eum tradunt uocatum, mireq; gratum aduentum eius ab initio: Mox à ſæuitia ſecandi urēdiq;, nomen carnificis meruiſſe. Plin. cap. 7. lib. 25. & Cap. 3. lib. 30.

Amythaon Melampodis pater inter claros medicos olim habitus eſt.

Apollodori duo fuerunt, Scyllæus, & Tarentinus, Ambo medici. De quibus Plin. lib. 20. cap. 4. loquitur.

Artemon fuit medicus, qui calua interfecti, igneq; cremati, propinauit aquam è fonte noctu comitialibus morbis. Autore Plinio cap. 1. lib. 28.

Attalus medicus apud Plinium affirmat ſcorpione uiſo ſi quis dicat duo cohiberi nec uibrare ictus.

Alcon, ſeu Alcontius, medicus fuit uulnerum, centum ſeſtertiis à Claudio condemnatus, & exul miſſus in Galliam, demum reſtitutus. Neſcio an is ſit, de quo loquitur Martial. lib. 6. Oſtendit digitum ſed impudicum Alconi, Daſioq;, Symmachoq;. Auſonius de alio Alcone itidem medico loquitur, qui Diodorum aruſpicem uaniloquum fecit.

Agron medicus fuit, qui peſtilentia Athenas paſsim occupante, affectorum plæriſq; opem intulit ſalutarem, accenſis in proximo ignibus. Cælius cap. 22. lib. 13.

Baſilius Ancyranus profeſsione fuit medicus. Floruitq; imperante Conſtantino. apud Volat.

Chiron Saturni filius ex Phillyra, herbarū naturas primus inueniſſe, Achillemq; & Aeſculapium docuiſſe fertur: Phœnici Amyntoris filio oculis capto uiſum reſtituit. Propertius lib. 2. Tarda Phyloctetæ ſanauit crura Machaon, Phœnicis Chiron lumina Phillyrides. Verg. lib. 3. Georgico. Quæſitæq; nocent artes, ceſſere magiſtri Phillyrides Chiron, Amythaoniuſq; Melampus. Ab eo nomen ſumpſit herba, quæ Centaurea dicitur. Plin. cap. 6. lib. 25.

Cornelius Celſus libros de medicina ſcripſit oratorio more. Floruit paulò ante Fabium Quintilianum.

Critobolus medicus fuit, cui ſingularem peperit laudem ſagitta ex oculo Philippi Macedonis, citra oris deformitatem, euulſa. De quo abundè Curtius meminit, libr. 8. de geſtis Alexandri

xandri. Plinius lib. 7. cap. 37.

Cleophantus, autore Plinio medicus fuit, qui uini rationem illuſtrauit. Hic apud Plinium ait ſemen paſtinacæ erraticæ dyſentericis prodeſſe.

Idem autor ſcribit, **Chryſippum**, Eraſiſtrati præceptorē, medicum fuiſſe, qui Hippocratis, Aeſculapii, & Prodici medicorum placita ingenti garrulitate mutauerit.

Crinas Maſsilienſis fuit medicus, qui ad ſyderum motus ex Ephemeride mathematica cibos dabat, horasq; obſeruabat. Plin. ſcribit hunc cētum ſeſtertia reliquiſſe, muris patriæ non minore ſumma extructis.

Charmis ex eadem Maſsilia fuit medicus: qui priores medicos & balnea dānauit. Frigidaq; hybernis algoribus lauari perſuaſit. Merſit ægros in lacus, adeò ut Plinius dicat, ſe uidiſſe capulares ſenes uſque in oſtentationem rigentes.

Caſtor medicus docuit Piperitim herbam (quam alii Siliquaſtrum uocant) bibi cōtra morbos comitiales. Autor Plinius lib. 20. Idem ſcripſit ſuccum radicis ferularum, oculorum claritati multum conferre.

Cherias Athenienſis fuit medicus, qui apud Plinium teſtis eſt, radicem cardui ex aqua decocta potatoribus ſitim facere, ſtomachum corroborare, & uuluis aliquid conferre, ut mares gignantur.

Chryſermus fuit medicus, qui Bulbi radice in uino decocta Parotidas curabat.

Cleempum Plin. ſcribit fuiſſe medicum, cui Pythagoræ librum de magicis herbis nonnulli aſcripſerant.

Democides medicus Polycratem Samiorum tyrannum curauit talentis duobus, ſcripſitq; librum de medicina. Herodotus in Thalia ſcribit Democidem Taliphōtis Crotonienſium principis medicum fuiſſe, atque duobus aurearum compedum paribus à Dario donatum.

Dexippus Cous, Hippocratis fuit diſcipulus, qui ſcripſit librum unum de medicina.

Diocles Caryſtius floruit temporibus Darii Hiſtaſpis: reliquit commentarios. Plinius in multis locis.

Democrates Seruilius citatur à Plinio lib. 25. Primusq; medentium herbā dicitur inueniſſe, quā apppellauit Hyberidā.

Idem lib 24. ait **Democritum** fuiſſe medicum, qui in ualetudine Conſidiæ, M. Seruilii conſularis filiæ omnem curationē,

auſteram recuſantis,diu efficaciter uſus ſit lacte caprarum.

Daſius medici nomen eſt,cuius meminit Martialis lib.6.dicens:Oſtendunt digitum,ſed impudicum,Alconi,Daſioq;, Symmachoq;,&c.

Epicarmus Cous fuit auditor Pythagoræ. Scripſit de rerũ natura ac medicina commẽtarios, quos adhuc extare in bibliotheca Vaticana,ſcribit Volater.

Eraſiſtratus medicus fuit, qui primus cognouit morbum Antiochi ob amorem Stratonices nouercæ. Plinius ſcribit hũc fuiſſe diſcipulum Chryſippi, ex Ariſtotelis filia genitum, cui Antiocho rege ſanato,centum talenta donauerit filius eius Ptolemæus.Hunc citat Gellius lib.16.

Euphorbus medicus, Euphorbiæ herbæ nomen impoſuit, autore Plinio lib.25.

Eribotes Teleõtis fuit filius,medicinæ peritiſsimus, ut qui Oilei uulnus à Stymphalidib. illatum ſanauerit. Teſtis Orpheus apud Aegidium Maſerium in Argonauticis.

Galenus medicus è Pergamo ciuitate Aſiaticæ, floruit Traiani temporibus. Hunc Auicenna, cæteriq; omnes medicorum principem fatentur.Scripſit de medicina libros complures,& in opera Hippocra.Cælius lib.16.cap.19.

Glaucias medicus fuit in cognoſcenda cadauerum natura diligentiſsimus.Plin.& Cælius cap.29.lib.16.

Hippocrates Cous Democratis fuit auditor, uixit in ſumma familiaritate apud Perdicam Macedonum regem:Suſcepit filios Theſſalum & Draconem. Hunc Artaxerxes magna mercede ſummisq; honoribus in familiam ſuam inuitauit, autore Valerio.Familiaris fuit Democrito, quem ut inſania curaret, plerunq; ad eum ſcripſit. Amauit Græciam,ex qua nunquàm egreſſus eſt.Mortuus eſt Lariſſæ,natus annos CIIII.

Hermogenes, fuit medicus,qui Adriano Imperatori,ſe interficere uolenti,circunſcripſit locum ſub mamilla,quo letaliter percuſſo,celerius expiraret. Autor Dion Caſsius.

Iulianus fuit quiſpiam Pharmacopola herbariæ artis peritiſsimus,quem Volaterranus ætate ſua floruiſſe ſcribit.

Lucas Antiochenſis medicus fuit,Pauli apoſtoli ſectator, à quo edoctus,ſcripſit Euangelium,& Acta apoſtolorum. Exceſſit natus annos LXXXIIII.

Lycus Neapolitanus Atriplicem(nomen eſt herbæ) contra cantharidas bibendum cenſet,apud Plinium cap.20.lib.20.

Menec

Menecrates Syracuſanus medicus, nullam ab his mercedẽ accipiebat, quibus medebatur. Curabat imprimis morbum ſacrũ hac lege, ut liberati ſe eſſe ipſius ſeruos faterentur, eumq; Ionẽ appellarent. Feruntq; in id tumoris fuiſſe euectum, ut quandoq; ad Ageſilaum Spartæ regem hoc modo ſcriberet: Menecrates Iupiter Ageſilao regi ſalutem. Subridens Ageſilaus reſpondit: Ageſilaus Menecrati ſanitatem. Plutarchus in Apoph. & Cælius cap.38.lib.6.

Martion Mitylenæus de ſimplicibus effectibus ſcripſit. Itẽ apud Plinium rumpi ſcolopendras marinas ſputo, rubetas item, aliasq; ranas ſcribit.

Mycon apud eundem teſtis eſt aduerſus ſerpentes nihil eſſe efficacius hippomarathro.

Machaon Aeſculapii filius, & frater Podalyrii, medicus fuit clariſsimus. Baptiſta Pius lib.4.Eleg. Cura Machaonia maior & iſta manu eſt. Hic Philoctetem Pæantis filium Herculis ſagitta Hydræ ueneno tincta, uulneratum ſanauit. Propertius lib.2. Tarda Philoctetæ ſanauit crura Machaon.

Melampus Amythaonis filius, filias Prœti Argiuorũ regis ab inſania purgauit. De hoc Vergilius lib.3.Georgico. Ceſſere magiſtri, Phillyrides Chyrõ, Amythaoniuſq; Melampus. Meminit & Herodotus in Euterpe. Et Plinius lib.25.

Meges fuit chirurgus quiſpiam, quem Volaterranus citat in Philologia.

Nicias Pyrrhi medicus fuit, qui ad Fabricium ueniens, promiſit ſe domino mortem illaturum. Quod flagitium auerſatus Fabricius, Pyrrhum, quamuis inimicum, literis monuit, ut à Nicia caueret. Gellius uidetur hoc aſcribere Timochari, apud Gellium. Quadrigarius Niciæ. Vter uter fuerit, parum refert de nomine. Claudianus lib.3.in Rufinum.

Nicomachus Stagyrites Machaonis fuit filius, & Aeſculapii nepos. Scripſit de medicina libros ſex. Fuerunt eius nominis duo alii, pater & filius ambo medici. Quorũ filius ſcripſit Commẽtarios in Phyſicam patris, & octo libros Ethicorum ad Eudemum. Autor Volater.

Nicerotes unguentarius fuit Syrius, à cuius nomine Martialis unguenta uocat Nicerotiana, lib.6. dicens: Quòd ſemper Caſia, Cynnamoq;, Et nido niger alitis ſuperbe, Fragras plumbea Nicerotiana. Idem lib.10. *Nicerotiana.*

Oribaſius Sardianus, Iuliani principis familiaris, ſcripſit

k libros

libros medicinæ quinquagintatres ad ipſum Iulianum. Suidas apud Volaterranum.

Ocularius medicus fuit in Aegypto præſtantiſsimus, qui floruit ſub Amaſi rege. Autor Herodotus in Thalia.

Philippus medicus fuit Alexandri, eiq; ſumma familiarita te & amicitia iunctus:nam quum Parmenio literas ad Alexandrum dediſſet,quibus eum monebat,ut ab inſidiis Philippi,uelut ab hoſte Dario corrupti, ſibi in ægritudine caueret:Alexander exploratum habens medici fidem, poculum ab ipſo Philippo datum hauſit, deinum literas Parmenionis eidem legendas conceſsit.

Pæon uir medicę artis peritiſsimus,à cuius nomine Pęonia herba nomen ſumpſit. Architrenius lib.2.Pæoniis animo medicina potentior herbis.

Plinius ait lib.20. Petriclium fuiſſe medicum, qui Ophiaca ſcripſerit.

Iatraleptice. Eodem autore Prodicus fuit medicus, Aeſculapii diſcipulus,Selymbriæ natus,qui medicinam inſtituit,quam Iatralepticen uocant.

Philiſtion Locrenſis fuit medicus,quem Gellius lib.17.capite 11.citat.

Philon medicus fuit nobilis,qui quum medicamenta quædam ad medendi uſum exquiſitiſsima concinnaret, & regias quaſdam Alexipharmacas poteſtates,eas Deorum manus appellabat,uelut diuinas & ſalutares.Cælius lib.16.cap.10.

Podalyrius filius fuit Aeſculapii,& frater Machaonis,medicæ artis peritiſsimus,qui cum Græcis ad Troiam profectus dicitur.Baptiſta Pius lib.4.Eleg,Depoſito non præſtat opem Podalyrius ægro.

Sinalus fuit medicus quiſpiam , de quo Sylius Italicus lib. 5.ſic inquit:Ipſe olim antiquo primum Garamanticus Ammon Scire pater dederat Sinalo morſuſq; ferarum Tolaramq; graues ictus ſedare medendo.

Themiſon medicus fuit magni nominis, Aſclepiadis diſcipulus,autore Plinio, quē plerisq; in locis citat Plinius ipſe.Iuuenalis:Quot Themiſon ægros autumno occiderit uno. Baptiſta Pius li.4.Eleg.Omnibus hoc anno morbis, noxaq; carebis, Contemneſq; piam ſic Themiſonis opem. Fuit eius nominis alter, quem Martialis ſcribit cōſuetudinem ueneris habuiſſe cum ſorore,ubi lib.12.ait; Quare non habeat Fabullæ quæris uxorē

Themiſ

Themiſon, habet ſororem.

Theombrotus fuit medicus, quem Ptolemæus rex Megalenſibus ſacris donauit centum talétis, ſeruato Antiocho rege. Autor Plinius lib.7.cap.37.

Theſſalus eodem autore, medicus fuit Neronis temporibus, qui cuncta maiorum placita tranſiliuit, & rabie quadam in omnes æui medicos perorauit.

Vectius Valens adulterio Meſſalinæ Claudii Cęſaris nobilitatus, pariterq; eloquentiæ affectator, ſuo tempore nouam medicorum inſtituit ſectam.

Sunt & pleriq; alii, quorum nomina & placita quandoque aduocantur à Plinio, ut Ariſtogiton, Athamas, Callimachus, Cleopolemus, Damion, Diuces, Diodorus, Petronius, Dorotheus, Dionyſius, Salluſt. Heſius, Hiceſius, Herophilus, Icethidas, Iollas, Lais, Leneus, Metrodorus, Nymphodorus, Opion, Praxagoras, Pliſtonices, Seſtius, Simus, Soſimenes, Sotacus, Q. Stertinius. Quorum nuda nomina ad nos peruenerunt. *Plin.li.19.ca.1.*

Porrò multiplex eſt medicina: **Pharmaceutice**, quæ medicamentis curat. **Empyrice**, quæ ſolum experimentis conſtat. **Iatraleptice**, quæ unguentis. **Clinice**, quæ uictu & uenenis corporibus medetur. *Medicina multiplex.*

VNGVENTA QVAEDAM
ET PHARMACA.

ELaterium Plinius ait eſſe medicamentum, quod fit ex cucumere ſylueſtri, ſucco expreſſo è ſemine.

Crocinum, ſpecies eſt unguenti, quod efficitur Croci commixtione. Propertius: Sit menſæ ratio, uoxq; inter pocula currat, Et Crocino nares murrheus ungat Onyx. Alio nomine **Crocomegma** dicitur. Fiebat autem ex croco trito, & uino dulci. Hoc Romani non ſolum corpora delibuebãt, ſed & ſpargebant pulpita. Vnde idẽ Propertius: Pulpita ſolennes nõ oluere crocos. Crocinum, autore Plinio, in ſola Cilicia diu maximè fuit laudatum, mox Rhodi.

Epilima unguentum eſt uiliſsimum, quo paſsim utebantur ueteres.

Malobathrum unguentum eſt odoris fragrãtiſsimi, quod afferebatur ex Aſſyria. Eo Romani ſuos capillos ungebant in deliciis, ut uidetur innuere Hora.lib.3.Car.Od.7. Malobathrus à Sidonio uocatur, qui hoc unguẽto delibutus eſt. Malobathrũ, teſte Plinio, urinam cit. Oculorum Epiphoris uino expreſſum

utiliſsimè imponitur. Item frontibus, dormire uolentibus.

Mendeſium eſt unguentum, quod fiebat in Mendeſo Aegypti urbe.

Mithridaticum, ſeu Mithridatios uocatur antidotũ, quo Mithridates rex Ponti aduerſus inſidias uenenorũ conſueuerat ſe tutari. Eius compoſitio fit è duabus nucibus ſiccis. Item ficis totidem, & ruthæ foliis uiginti ſimul tritis, addito ſalis grano. Quod qui ieiunus ſumet, eum ueneno ſecurum fore toto die promittit Plinius lib.23.capit.8. Antidoti nomen adhuc noſtra manet ætate.

Nardinum dicitur unguentum, quod fit ex Nardo, quod alio nomine uocatur **Foliatum**. Eſt autem Nardus ſeu Nardum frutex odoris optimi. Tibullus: Illius puro diſtillent tempora nardo. Frequens eſt in Perſide. Vnde ab Horatio in Epodo uocatur Achæmenium, ubi ait: Nũc & Achæmenio Perfundi nardo iuuat. Indicum Plin. lib.12. uocat: Inuenta, inquit, nuper in Thracia herba eſt, cuius folia nihil ab Indico nardo diſtant. Pontanus Arabum uocat, Hieronymus Balbus Aſsyrium. Lucretius lib.2. Et nardi florem nectar qui naribus halat. Aliàs Foliatum & Spicatum dicitur. Conſtat Omphacio, Iunco, Balano, Coſto, Nardo, Amomo, Myrrha, Balſamo.

Nardus. *Foliatum.* *Spicatum.*

Narciſsinum uocatur unguentum, quod componitur ex Narciſſo flore delicatiſsimo. Conſtat generibus odorum. Sed iam componi deſiit. Autore Plin. lib.13.

Nicerotianum uocatur unguentum odoratiſsimum, cuius autor fuit Nicerotes Pharmacopola. Martia. lib. Fragras plumbea Nicerotiana. Idem lib.10.

Odontoſtimma unguentum eſt, quo confricantur dentes, ut albeſcant, & exuant rubiginem.

Oenanthinum unguentum eſt, quod fit ex Oenanthe, id eſt, labruſcæ flore. Laudabile fuit in Cypro, deinde in Aegypto præpoſitum. Autor Plinius.

Panatheniacum fuit unguentum Athenienſibus peculiare, à quibus nomen ſumpſit. Plinius lib.13. Panatheniacum ſuum Athenæ perſeueranter obtinuerunt.

Amaracinum, Amaraco flore odoratiſsimo conficitur. Vnde adagium natum: Nihil cum amaracino ſui. Lucretius: Poſteſq; ſuperbos Iungit amaracino & foribus miſer oſcula figit. Idem lib.2. Porrò **Sampſucinum** aliter uocatur, quoniã Sampſucus eadem eſt herba, quæ & Amaracus, de qua Vergil. lib.1.

lib.1. Aene. Vbi mollis Amaracus illum Floribus,& dulci aſpirãs cõplectitur umbra. Amaracus fuit puer regius unguẽtarius, qui caſu lapſus dũ ferret unguenta,maiorẽ ex confuſione odorum creauit odorem,inquit Seruius. Vnde optima unguenta dicuntur Amaracina. Laudabile fuit hoc unguentũ in Co.inſula. Poſtea eodẽ loco prælatum eſt Melinum. Optimum eſt & Mitylenis & in Cypro,ubi plurima eſt ſampſucus. Autore Plinio. *Amaracus.*

Metopium fuit unguentum, cuius præcipũam laudem meruit Aegyptus,mox abſtulit Phœnicia.

Pardalium laudabile in Tarſo,cuius compoſitio & mixtura obliterata eſt.Dicitur autẽ à Pardali animali, cuius odorem reddit.

Balanus herba eſt unguentaria,cuius ſucco unguentum componitur **Balaninum**,quod expeditiſsimum olim fuiſſe,ſcribit Plin.Reſinaq; ſolitum miſceri. Balanatus, à Perſio dicitur oleo delibutus,ubi ait: Tum cum maxillis Balanatum Gauſape pectis. Myrobalanũ uocat Martialis ubi ait: Quod nec Vergilius nec carmine dixit Homerus,Hoc ex unguento cõſtat & ex Balano. Glans autem qua conficitur, præcipuæ bonitatis eſt in Troglodytis,Thebaide,& Arabia. *Balanatus.*

Melinum unguentum,fit è malis Cotoneis, & ſtruteis admixtis Omphacino, Cyprino,Samio, Balſamo, Iunco, Caſia, Ambrotano.

Suſinum conſtat ex Liliis,Balano, Calamo, Mello, Cynamomo,Croco,Myrrha,& eſt omnium tenuiſsimum.

Cyprinum,unguentum ex Cypro,fiebat Omphacio, Cardamomo,Calamo,Aſpalatho,Ambrotano.Fuit optimum in Sidone,mox in Aegypto.

Telinum fit ex oleo recẽti,Cypro,Calamo,Meliloto, Fœnograeco,Melle,Mello,Oraro,Amaraco.Fuit ætate Menandri poetæ celeberrimum.

Megalium ſucceſsit ex oleo Balanino, Balſamo, Calamo, Iunco,Xylobalſamo,Caſia,Reſina.

Cynnamomum unguentorum omnium eſt craſsimum. Vocatur ab eiuſdem nominis frutice, qui in Aethiopia, Sabæis, & auſtrali India frequens eſt.Huic unguento adiiciuntur Balanium oleum, Xylobalſamum, Calamus, Iuncus, Balſami ſemina,Myrrha,Mel odoratum.

Cynnamum eadem eſt arbuſcula, quæ & Cynnamomum qua etiam conficitur unguentũ eiuſdem nominis.Hoc uidentur

habuiſſe Thraces. Claud. de Nu. Honorii & Mariæ Cynnama *Cynnameus.* uocat Pangæa, à Pangeo Thraciæ monte. A' Cynnamo fit adiectiuum Cynnameus, quo uſus eſt Baptiſta Pius: Cynnameos nimium lacerate pharetriger artus.

Stacto. Myrrha per ſe unguentum facit ſine oleo, Stacte duntaxat, id eſt, diſtillatione. Nam Stacto uerbum Græcum, id eſt, diſtillo. Vnde Cataſtagmos morbus à Græcis dicitur, quem nos Diſtillationem dicimus. Et Lucretius lib.2. Myrrham appellat Stactam, id eſt, diſtillatitiam, ubi ait: ſicut Amaracini blandum Stactæq; liquorem. Eſt autem Myrrha genus arboris odoriferæ, de qua ſuccus emanat fragrantiſsimus. Ouidius lib.10.& lib.1.Faſt. Hac abundãt Arabia, Achaia, Orõtes, Aſſyria. Propterea Virg. Myrrham uocat Arabam: Achaiam, Columella: Orontidem, Sidonius: Oronteã. Bapt. Pius. A' Myrrha fit adiectiuum Myrrheus Horatius lib.6.Car.

Balſami natura & eius proprietates. Balſamum arbuſcula eſt ſoli Iudææ conceſſa, frequens in collibus ut uinea. Suſtinet ſe ſine adminiculis. Trima iam fructifera eſt. Proceritatem habet duorum cubitorum, Eius lignũ uocatur Xylobalſamum: ſuccus (qui habetur unguenti loco) Opobalſamum, lac coagulans, & in ueſte nullas faciens maculas. Carpobalſamũ uocatur eius arboris fructus. Hoc unguentum uiris conuenire ſcribit Martialis, quum Aſſyria unguenta magis deceant mulieres. Sic autem ait: Balſama me capiunt, hæc ſunt unguenta uirorum, Delicias Nini uos redolete nurus. A' Balſamo fit adiectiuum Balſameus, quo uſus eſt Sidonius.

Amomum etiam arbuſcula eſt uenoſo frutice, palmi altitudine, cuius quoq; ſuccus inter magni pretii unguenta numeratur. Frequens eſt in Aſſyria. Vnde Virgilius, Aſſyrium uulgò naſcetur Amomũ. Sylius lib.11. Nec crinẽ Aſſyrio perfundere pugnet Amomo. Habet & Armenia. Mantuanus in Catharina, Circunfluus aër Fragrat, & Armenio carcer luſtratur Amomo.

Pſilothrum unguentum erat ad depilandum corpus: fiebatq; ex uariis rebus: modò ex thini ſanguine, felle & iecore: modò ex ſanguiſugis coctis in uaſe fictili, & aceto illitis. Prius tamen euellebantur pili, autore Plinio: pòſt adhibebatur Pſilothrum, ne renaſcerentur, ac repullularent. Martialis ad Gargilianum, Pſilothro faciemq; lauas, & Dropace caluam: Nunquid tonſorem Gargiliane times?

Thalaſſomeli unguentũ, quod fit æquis portionibus Maris, Mellis, Imbris, fictiliq; uaſe & depicato conditur.

Dropax unguentū depilatorium, ſeu euellēdis pilis idoneū. Martialis lib.3. Pſilothro faciemq; lauas, & Dropace caluam.

Cæroma erat unguentū, ex oleo & cœno, quô utebātur iuuenes ad robur lacertorū. Hinc **Cæromatici** eo delibuti uocantur. Martialis lib.4. Seu lētum Cęroma teris, tepidumq; Trigona. Idem lib.7. Vara nec iniecto Cæromate brachia tēdis.

Panchreſtum genus eſt medicamēti. De quo Cicero actione quarta in Verrē, Quum (inquit) omnes eius comites iſte ſibi ſuo, ille Panchreſto medicamento amicos redemiſſet.

Collyrium dicitur oculorum medicamentum. Horatius: Hic oculis ego nigra meis Collyria lippus Illinere.

Apyron uocatur unguentum ex auro. Autor Plin. lib.21.

Atharis medicamentum eſt utiliſsimum infantibus, quod fit Olyra herba decocta. Idem lib.22.

Botryon erat medicamentum compoſitum ex cinere excrementorum, quo Aeſchynes Athenienſis Anginis medebatur & Tonſillis. Autor Plin. lib.28.

Irium Plinius unguentum fuiſſe ſcribit, quod diu Corinthi placuerit, poſtea Cyzici.

Idem lib.12. ait medicamentū eſſe, quod à Græcis **Euhemon** dicitur, ſingulari effectu contrahendis uulnerum cicatricibus.

Oporice medicamentum eſt, quod fit ad Dyſentericos, ſtomachiq; uitia in congio miſti albi, lento uapore, decoctis malis cotoneis quinq; cum ſuis ſeminibus, Punicis cum totidē, & Sorborum Sextario. Autor Plin. lib.24.

Stomachice medicamentum eſt utiliſsimum oris uitiis, narium, auriū, oculorū caligini, Pterygiis, & genitalibus. Pli.li.33.

Diapaſmata dicuntur unguenta ex ſiccis odoribus. Martialis lib.1. Quid quòd olet grauius mixtum Diapaſmate uirus?

Magmata uerò dicuntur fęces unguentorum, ut ſcoria ferri, Amurca olei.

Regale unguentum uocat Plinius, quo Parthorum reges utebantur. Fiebat autem Myrobalano, Coſto, Amomo, Cynnamomo, Comaco, Nardi ſpica, Maro, Myrrha, Caſia, Styrace, Ladano, Opobalſamo, Calamo, Iunco, Syrico, Oenanthe, Malobathro, Sericato, Cypro, Aſpalathro, Panace, Croco Cyprio, Amaraco, collato Melle, Vino.

AVCTARIVM.

Porrò unguenta quandoq; fiunt ex **floribus**, ut Roſaceū, Leucoium, Suſinum: **Aut ex foliis**, ut Myrrhinū. Oenan-

thinum: Aut ex radicibus, ut nardinum, Amaricinum. Vnguentis ueteres multis modis uſi ſunt: Ad ſalubritatem, ut natantes, & lauantes: Ad neceſsitatem, ut certantes Ceromate ungebantur: Ad luxuriam, ut delicati cauſa Veneris & menſarum. Græci mixtum unguento uinum bibere non erubeſcebant, quod dicebatur Myrites. Bathilli populi unguentis madent. Huius luxuriæ inuentum Perſis refertur acceptũ. Vnde Horatius: Perſicos odi puer apparatus. Eius rei fidem facit ſcrinium unguentorum laudatiſsimorum, quod expugnatis Darii caſtris repperit Alexāder. Cyprii quoq;, Cyziceni, & Corinthii eadem mollitie effœminati ſunt. Conſtat uſum unguentorum, aliarumq; rerum ad delicias repertarũ uſq; ad Iulii Cęſaris tempora Belgis fuiſſe ignotum: cùm Imperator ipſe Belgas fortiſsimos dicat, quòd ad eos non commeent mercatores, qui quæ ad effœminandos animos pertinent, illuc comportent. Inuaſit hic luxus totam paulatim Italiam, adeò ut M. Otho Neroni monſtrauerit ueſtigia pedum unguentis tingi, hiſq; balnearũ parietes quandoq; aſperſi ſint. Caium quoq; principẽ ferunt unguento ſolitum lauari. Anno poſt urbem conditam D. L X V. P. Licinius Craſſus & Iulius Cæſar cenſores edixerunt, ne quis uenderet unguenta exotica. L. Plotius, Plotii bis Conſulis frater, proſcriptus à Triumuiris, in Salernitana latebra unguenti odore proditus eſt. In confeſſo eſt, Heliogabalũ Imperatorem triclinia, quandoq; lectos, & porticus, omni florum genere ſtrauiſſe, ut Liliis, Violis, Hyacinthis, & Narciſsis, ac per eos ambulaſſe, ſeq; unguentis omnium fragrantiſsimis nudum ſæpenumero perunxiſſe. Quem ſecuti Imperatores, propè nullam molitiem ſibi non permiſerunt, nullum uoluptatis poculum reliquerunt inguſtatum. Quod ego in Romanis principibus, quãuis damnẽ plurimum, non tamen admodum miror, quum etiam apud eos abiectiſsimi homunculi, idem ſibi indulſerint.

DE OLEO.

Reperit & portentoſa hominum luxuries in Oleo uoluptatem, quo pleriq; ad nitorẽ cutis, alii ad confirmandas corporis uires ſe perunxerunt. Fuit autem multiplex: Amygdalinum, quod ex amaris nucibus arefactis, & in offam contuſis, aſperſum aqua, & iterũ tuſis exprimebatur. Mollit corpora, cutẽ erugat, nitorem cõmendat. Varos cum melle tollit à facie. Prodeſt auribus cum Roſaceo & melle, & punici mali germine de-

coctum. Autor Pli. Vide alias uirtutes apud eũdem lib. 23. cap. 4. **Oenanthinum** fiebat ex Oenanthe herba. **Cicinum** bibebatur ád purgationes uentris cum pari caldæ menſura. **Laurinum** utilius eſt, quo recẽtius & uiridius colore: Illinitur Paralyticis, Spaticis, Iſchidiacis, & pleriſq; aliis morbis. **Cupreſsinum** à Cupreſſo arbore, ut Myrteum à myrto. Citreum à citro. **Balaninum** ex Balano glãde, de qua iam diximus. Repurgat Varos, Furunculos, Lentigines, Gingiuas. **Omphacium** prodeſt Gingiuis. Si contineatur in ore, colorem dentium cuſtodit, magis quàm aliud, & ſudores cohibet. **Narciſsinum** dicitur à narciſſo flore. **Raphaninum** à raphano: Phthiriaſes tollit, ſcabricies cutis in facie emundat. **Seſaminum** aurium dolores ſanat, & ulcera, quæ ſerpunt. **Balſaminum** contra omnes ſerpentes eſt efficax. **Lilinum** renibus utilisſimũ eſt, ſudoribusq; euocandis. **Seleucium** neruis utile eſt. **Picenum** prodeſt ad quadrupedum ſcabiem. Hæc omnia & multo plura his docet Plinius.

POTIONES DIVERSAE.

A**Myſtis** erat quædam potio apud Thraces, quæ clauſis oculis bibebatur. Horatius lib. 1. Car. Nec multi Damalis meri Baſſum Threicia uincat Amyſtide.

Oxyhalme erat potio, quæ fiebat ex ſale & aceto recenti aduerſus ſerpentes.

Oxyſacaron potio ex ſaccaro & aceto. Saccarum autem eſt mel in arundinibus collectum, gummi inſtar candidum, ac fragile.

Promulſis potio ex mulſo condita. Cicero: Non eum quem tu es ſolitus promulſide cõficere. Hinc Promulſidaria uaſa, quibus mulſum continetur. *Promulſidaria uaſa.*

Pyratium fiebat ex Pyris, & loco uini ſumebatur. Hieronymus contra Iouinianum: Timotheo dolenti ſtomachum uinum ſuadet bibere, non Pyratium.

Bua, infantulorum potio, à ſono fictum uocabulum. Cato: Quum cibum ac potionem Papas & Buas uocẽt: & matrẽ mammam, & patrem tatam.

Ex frugibus, inquit Plinius lib. 22. fiunt potus ſimiles **Zithõ** in Aegypto, **Cælia** & **Cærea** in Hiſpania, **Ceruiſia** & plura genera in Gallia, quorum omnium ſpuma cutem fœminarum in facie nutrit. Idem lib. 14. Aegyptius, inquit, è fruge ſibi potus

ſimiles excogitauit. Nullaq; in parte mundi ceſſat ebrietas. Bibitur Ceruiſia mera, non diluta inebriat inſtar uini.

Ptyſana eſt itidem potio à Græcis inuenta, quæ ex hordeo fieri ſolet. Martialis lib. 12. Frumentum, milium, ptyſanamq; fabamq; ſolebas Vendere.

Sabaia eſt potus in Illyrico paupertinus, ex hordeo & frumento in liquorem conuerſus. Autor Ammianus Marc. lib. 26.

DENOMINATIONES A VARIIS ARTIVM PROFESSIONIBVS, ORDINE LITERARVM.

Abietarii dicũtur fabri lignarii, ab abiete arbore. Abiegnæ trabes, abiete factæ.

Acupictores uocantur Phrygiones, qui aurum & colores ueſtibus intertexunt.

Actuarii ſiue ab Actis dicũtur notarii, qui ueloci ſtylo acta, actionesq; deſcribunt.

Acupedarii optimi curſores, à pedum acumine.

Alutarii ſutores coriarii, ab aluta, id eſt pelle quæ à luteo colore dicitur.

Amphorarii pincernæ, ſeu pocillatores, ab amphora uaſe uinario.

Apiarii qui curant apes. Aliter uocantur Mellatores.

Argentarii dicuntur campſores, ſeu nummularii. Budæus: Argentarii Romæ tabernas in foro publico conductas habebant. Aliter uocantur Menſarii, Menſularii, Trapeſitę, Collybiſtæ. Monetarii.

Aſinarii qui aſinos paſcunt. Hoc uocabulo utitur Cato de Re ruſtica.

Agaſones equorum ductores. Horat. Si patinam pede lapſus frangat agaſo.

Auiarii qui auium curam gerunt. Colum. Sic tamen ut illuſtria ſint loca, quæ commodius habitet Auiarius.

Aurarii, qui aliquid inaurant.

Aurifices dicuntur aurarii. Aurificina, aurificis taberna.

Architectus, primarius faber.

Atrienſes cuſtodes atriorum, ſeu Veſtibularii.

Argyrognomones minutuli nummularii: quaſi pecuniæ ſpectatores.

Arcarii arcarum fabri. Autor Cælius. Appellantur & Scrini-

niolarii. Apud autores paſsim obuium.

Aquarii qui aquam circumferunt uenalem. Idem autor.

Aurigæ curruum & uehiculorum ductores.

Aucupes qui aues capiunt.

Arcularii arcularum & ſcriniorum fabri.

Aliptes corporum unctor. Idem ferè ſignificant Veſpillo, Sandapilarius, Libitinarius. Iuuenal. Satyr. 3.

Bractearii, qui Bracteas faciunt, quiq; aurum malleis tuſum, & ad quāuis tenuitatē ductile rebus inaurādis reducūt. Budæus.

Bubulci, & Bubſequæ, boum cuſtodes.

Balneatores balneorum miniſtratores. Vnde & apud Eraſmum eſt adagium: Aſinus belneatoris.

Cellarii qui aſſeruando penu præſunt.

Copiarii, qui legatis foras profecturis pecuniam ſuppeditāt neceſſariam.

Coronarii qui coronas conficiunt. Plin. lib. 21. Coronarii quidem & ſpinæ flore utuntur.

Celeuſtes, qui remiges hortatur, quaſi nauigationis moderator. Et Celeuma nauticus clamor dicitur. Budæus.

Conchyliarii, qui conchylia in mari conquirunt.

Codonophori, id eſt, atrati anteambulones, & ferales præcones tintinnabula geſtantes. Budæus.

Collybiſtæ dicuntur nummularii: Nam Collybus dicitur nummus.

Chirurgi, medici uulnerarii.

Cinclidarii, quibus atrii & ueſtibuli committitur cuſtodia. Cinclidas enim Græci appellant ualuas duplices aut foramen, quo immittitur clauis.

Ceroplaſtæ, cerearum imaginum artifices.

Ciniflones, qui modum docent criſpandorum capillorum calamiſtris.

Coſmetæ dicuntur unguentarii, à Coſmo medico, ut opinor, ſicut Coſmiani.

Condi, qui recondūt in cellam penuariam bona domeſtica.

Carnicoctores, qui coctas carnes exponunt uenales.

Crepidarii, qui crepidas conficiunt. Aliter uocantur, Calceolarii ſutores.

Calones, militum ſerui, qui clauas ligneas haſtas & fuſtes ferunt à tergo dominorum. Horatius: Hunc perminxerunt calones atq; caballi.

Clitellarii, qui ſarcinas ferunt clitellis. Aliter uocantur Mu li mariani.

Cupedinarii, uenditores ciborum lautiorum, qui uocantur Cupediæ.

Cubicularii, cubiculorũ famuli. Suetõ. in Iulio: Manſitq; apud eos nõ ſine ſumma indignatione propè x l. dies cum uno medico, & cubiculariis duobus.

Cinerarii & Ciniflones, dicuntur tonſores, à conflandis calamiſtrorum cineribus, in quibus calamiſtra ad iuuenum puel larumq; capillos uibrandos calefaciebant. Catullus: Nunc tuum Cinerarius tondet os.

Crocatarii, qui Crocino colore ueſtes inficiunt. Plautus: Qui incedunt infectores Crocatarii.

Cæmentarii, dicuntur Cæmentorum, id eſt, ædificiorum (quæ ex lapidibus fiunt) ſtructores. Hieronymus uocat fabros murarios.

Calceolarii, qui calceos conſuunt & conficiunt. Vocantur aliter Alutarii, Coriarii, Crepidarii, Sandaliarii.

Capſarii, capſarum & crumenarum cuſtodes, uel artifices.

Carnarii, carnium uenditores, à Græcis Creopolæ dicuntur, & Creurgi.

Carpentarii, fabri lignarii, qui carpenta conficiunt.

Caupones, eſculentorum, poculentorumq; uenditores.

Ciſtiferi, uaſculorum, aut capſarum uectores.

Dulciarii, dicuntur pictores placentarii, quos Paſtillarios dicimus.

Decupa, qui uinum quotidie minutatim uendit. Cicero: Vinum à decupa & propola quotidie ſumit.

Dardanarii, dicuntur propolæ, qui omnia præemunt, ut carius poſtea uendant: à Dardanio quodam mago, qui hoc facere conſueuerat.

Epibatæ dicuntnr, qui ob hoc tantum ſunt in naui, ut uehantur. Autor Budæus.

Eſſedarii, dicuntur fabri eſſedorum uehiculorũ. Suetonius in Auguſto: Quum eſſedario (pro quo quatuor filiis deprecabãtur) magno omnium fauore indulſiſſet rudem.

Fœniſecæ, qui ſecant fœnum. Columel. utitur.

Ferales præcones, dicuntur atrati illi anteambulones, qui cadauera (quæ efferunt) cum tintinabulis præcedunt.

Fullones, dicuntur qui maculas è pannis detergunt, eorum ars

ars uocatur Fullonica. Martialis lib. 7. Tam malè Thais olet, quàm non fullonis auari Teſta uetus.

Fartores, qui farcimina faciunt ex inſecta carne, & adipe. Terentius. Cupedinarii omnes, cetarii, lanii, coci, fartores.

Ferramētarius, ferramētorũ cõfector. Iul. Firmicus utitur.

Flamearii, dicuntur infectores flamei coloris uiolæ luteæ, quæ flameola appellatur. Hinc Flamea, coloris lutei ueſtimenta.

Furnarii, qui ex furno, panisq; coctura quæſtum faciunt. Vocantur etiam Fornacarii.

Gamgabæ, à Perſis dicuntur, qui humeris onera portant. Autor Curtius lib. 3. de geſtis Alexandri.

Gemmarii, gemmarum uenditores. Cælius: Gemmarius quidam uitreas gemmas, ut legitimas uerasq;, Imperatoris uxori magno pretio uendiderat.

Hoſtiarii, cuſtodes hoſtiorum. Plin. lib. 12. Nat. Hiſt. cap. 15. præter has & cuſtodes, ſatellitesq;, & hoſtiarii, & miniſtri populantur.

Herbarii, qui uires herbarum noſcunt, aut ex his conficiunt unguenta. Idem Plin. lib. 13. Herbarii in utraq; pauca his & alia aliis miſcent. Item lib. 21. Scelus herbariorum aperitur in hac mentione.

Helciarii, qui naues deducunt, ſubducunt'ue ad officia inuicem adhortantes, & rudentibus corpori ſuo inuolutis trahunt inſtar equorum. Martial. lib. 4. Quem nec rumpere nauticum, nec clamor ualet Helciariorum.

Hamiotæ, dicuntur piſcatores, ab hamis, quibus utuntur ad capiendos piſces.

Horrearii, appelantur horreorum cuſtodes.

Inſtitores, propriè dicuntur rerum delicatarum uenditores & negotiatores, quòd gerendis inſtent negotiis. Propert. lib. 4. Mũdus demiſsis inſtitor in tunicis. Ouid. Inſtitor ad dominam ueniet diſcinctus emacem.

Inſularii, inquit Budæus, dicuntur ab inſula, qui lingua uernacula Conciergi uocantur. Eiuſmodi homines eſſe ſolent in domibus principum, quæ inſulæ plerunq; ſunt, id eſt, à priuatorum domibus diſtinctæ.

Lactarii, qui cibos ex lacte cõficiunt. Spartianus in Heliogabalo: Dulciarios & lactarios tales habuit.

Lachanopoles, olerum uenditor, qui & Olitor, & Olearius dicitur.

Lana

Lanarii,qui lanas curant. Plautus: Stat fullo, Phrygio, aurifex, lanarius.

Lixæ dicuntur,qui aquas hauriunt. Seneca in Theb. Humiliſq; ſocerum lixa dominantem ſequar. Sylius: Et inutile Marti Lixatum uulgus.

Libitinarii dicuntur,qui ex rebus funeralibus, & exequiis quæſtum faciunt. A Libitina dea ſepulcrorũ, aut ſepulcro ipſo. Vide Senecam.

Lintheones,qui linthea conficiunt. Vocabulũ eſt Vegetii.

Lathomi dicuntur lapicidæ:& Lathomiæ dicuntur lapidicinæ,ubi eruuntur & cæduntur lapides. Thomos enim Græcè, ſectio dicitur Latinè.

Lenones, dicuntur illectatores, & productores meretricum,ab alliciendo. Et eſt communis generis, quamuis etiam dicamus Lena.

Librarii,qui libros uendunt. Aliter Bibliopolæ. Catullus: Nam ſi luſerit ad librariorum Curam ſcrinia.

Libratores,qui aurum, aut aliquid aliud ad libram expendunt. Theoderitus per Zenobium Acciaolum: Ille (inquit) qui ſcire amet,quot pondo cenſenda ſunt,uel aurea uaſa, uel argentea,uel numiſmata quæpiam pendenda,ea libratoribus defert.

Lanius, ſeu Lanio,qui carnes uendit in carnario. Aliter dici poteſt Bouicida.

Lecticarii, lecticarum curatores. Seruius Sulpitius. Meiſq; lecticariis cum in urbem referre.

Lenobates,appellatur uuæ calcator.

Limborarii,qui limbos conſuunt. Plautus: Textores limborarii. Eſt autem limbus ueſtimentum purpuram infernè conſutam habens. *Limbus.*

Linthearii,qui linthea uendũt & cõficiunt,ut Lintheones.

Lucernarii,anteambulones,& tediferi. Appellantur & Luciferi,& à Græcis Daduchi,& Dadurgi, Tedifices.

Metallici, qui metalla eruunt, aut conficiunt. Plinius lib. 13.cap.16.

Meſonauta,nomen eſt uilis mancipii in naui: diciturq; is, qui iubente Nauarcho quæque munia ſubire cogitur.

Mediaſtinus, eſt mancipium abiectum, quod uiliſsima, & ſordidiſsima miniſteria obire domi cogitur: ut domum uerrere, purgamenta efferre, ligna congerere, & huiuſmodi alia facere. Ita autem dicitur,quòd in media domo ad imperia omnium,nu

tusq;

tusq; excubare ſoleat. Horatius in Epiſt. Tu mediaſtinus tacita prece rura petebas.

Menſarii,& Menſularii dicuntur collybiſtę,ſeu monetarii, & trapezitæ.

Muliones,qui mulorum habent curam. Apud Martialem Mulio capitur pro eſſedario,ubi libr.9.ait:Nec pigri rota quaſſa mulionis.

Manſuetarii,qui ſylueſtria animalia manſuefaciunt, & cicurant,& ex feris domeſticos reddunt. Aliter Exarmatores dici poſſunt. Lampridius.

Mangones,dicebantur magiſtri, & comptores formæ puerorum & puellarum, quos exponebant uenales. Solebant enim artificio colorem corporis pulchrificare,quò facilius uenderent quos uolebant. Hinc Mangonizare,eſt aliquid ornare ad alliciendos emptores. *Mangonizare.*

Molitores, uulgò molendinarii, qui frumenta molunt in piſtrino. Aliter Piſtrinarii dici poſſunt.

Mellatores, qui curam mellis & apum gerunt. Aliter uocantur Apiarii. Volater. Ad hæc propellenda diligens mellator remediis inſtabit.

Machæropii, dicuntur fabri gladiorum: quo nomine dictus eſt Demoſthenis pater,quòd cultellos factitaret. Machæra Græcè Latinè dicitur ſica,ſeu gladius.

Machærophori, dicuntur haſtiliferi. Cuiuſmodi ſunt regii ſtipatores. Cic. ad Q. fratrem: Machærophoris centum ſequentibus miros riſus nobis edidere.

Margaritarii,margaritarum,aliarumq; gemmarum uenditores,& negotiatores. Dicuntur & Gemmarii.

Medicamentarii, & Medici,à medendo dicũtur, qui morbis afferunt remedia. Plin. Herbarias, & medicamentarias artes dixit.

Melliſones, ſeu Mellarii, qui mella & apes curant. Aliter Mellatores & Apiarii,ut iam diximus.

Mercenarii, qui cauſa mercedis operam nobis præſtant, à mercede hoſtimento.

Myropola,unguentorum uenditor, & Myropolium,officina unguentorum & pharmacorum.

Nauta,ſeu Nauita magiſter & ductor nauis. Eodem etymo uocatur Nauclerus.

Nouacularii, qui nouaculas ſeu cultros raſorios conficiũt.

Orga

Organici,& Organarii dicuntur organorum artifices. Lucretius lib. 2. - Organici quæ Nobilibus digitis expergefacta figurant.

Oeconomi,dicuntur cuſtodes,& diſpenſatores frugum,pecuniæ,& omnium rerum quas dominus poſsidet. Vnde Oeconomia,rei domeſticæ adminiſtratio.

Obſtetrices,& Obſtetriculæ,quæ parturientium curam habent,quòd ſua peritia dolori obſtent. Vnde Obſtetricare, eſt partum adiuuare.

Odorarii,qui odores conficiunt, & uendunt:à Græcis uocantur Aromatopolæ.

Oenopola,uini uenditor: Oenopolium, taberna uinaria. Plautus:Quum à piſtore panem petimus,uinum ex Oenopolio.

Olitores, qui hortũ oleribus conſitum exercent, & curant. Aliter uocantur Hortulani.Olitor etiam dici poteſt,qui uendit olera.

Oſtiarii,cuſtodes oſtiorum.Vocantur aliter Atrienſes, Aeditui,Aedituentes,Aeditimi, Clauſtrarii, Clauſtritimi, Ianitores, Liminarii,Liminiarchæ. Veſtibularii.

Oxyporopoli, qui cibos uendunt aceto confectos. Plinius in eo uſus eſt:Et Oxyporopoli ſeruant,addito dulci,ad cre mentum aceti temperantes. Et Oxypora dici poſſunt eſculenta aceto condita.Vnde idem Plin.lib.20.cap.23.Idipſum cõdimentis propè omnibus inſeritur.Oxyporis etiam aptiſsimè.

Putearii, qui puteos excauant. Plin.lib.31. cap.3. Depreſsis puteis ſulphurata, uel aluminoſa occurrentia putearios necat. puteorum excauatores Græci Phreorychos uocant. Eorum inſtrumentum dicitur Teureſis. Organum quo ex puteo hauritur aqua,Celonium,uel Ciconia. Puteos aperire,apud Iurecõſultos eſt excauare.Cælius lib.6.cap.17.

Proreta dicitur, qui proræ præfectus eſt, quemadmodum Gubernator,qui puppi.Plautus in Rudente:Si tu proreta iſti naui es,ego gubernator ero.Refero acceptum Budæo.

Pegaſarii,dicuntur curſores,qui ſtatis locis manſiones ſuas poſitas habent; quorum diuerſoria Stathmi uocantur.Budæus.

Purpurarii,purpurarum piſcium piſcatores,qui & Cõchyliarii dicuntur.Poſſunt etiam dici Infectores purpuræ.

Pollincere. Pollinctores, dicũtur funerum curatores.Pollincere enim eſt mortuum curare.Plautus in prologo Pœnuli: Eorum alter uiuit, alter eſt mortuus. Propterea apud uos dico confidentius,

quia

quia mihi pollinctor dixit, qui eum pollinxerit. & in Sticho: Hodie pollinctura eſt. Martialis lib. 10.

Piſcinarii, qui piſcinas curant: cuiuſmodi fuerunt Sergius Aurata, & Licinius Murena, qui captorum piſcium lætabantur uocabulis. L. quoque Philippus, & Hortenſius piſcinas habuerunt pretioſiſsimis piſcibus refertas, quos propterea Cicero Piſcinarios appellat.

Piſcatores, qui piſces inquirunt. Aliter uocantur Hamiotæ, ab Hamis, quibus eſca opertis piſces decipiuntur.

Piſcarii, qui piſces uendunt. Varro: Inter piſcarios nemo uendebat.

Propolæ, à Græcis dicuntur, qui à nobis Reuenditores, qui aliquid præemunt, ut carius poſtea uendant. Lampridius: Imitatus propolas circũforaneos, equos curules ſibi comparauit. Vocantur aliter Dardanarii, ut iam docuimus.

Pigmentarii, qui pigmenta uendunt, aut conficiunt. Hieronymus in Exod. Compoſuit & oleum, & ſanctificationis unguentum, & thymiamata de mundiſsimis aromatibus opere pigmentarii. Cælius inter eos, qui corporis curam agunt, recenſet Tonſores, Balneatores, Pilicrepos, Alipilos, Mediaſtinos, Mangones, Coronarios, Coſmetas, & id genus alios.

Promi dicuntur, qui præſunt promendis cibariis, aliisq́; rebus domeſticis. Auſonius: Promus quàm condus magis.

Pocillatores, dicuntur pincernę, & prægustatores, qualem poëtæ fabulantur eſſe Ganymedem aſsiſtentẽ Ioui. Aliter Propinatores dicuntur. Nam quamuis Propinare plerunq; ſignificet præbibere, aliquando tamen eſt dare bibere. Plin. lib. 21. cap. 20. Medici in uino decoquunt recens uel aridum, illinuntq́;, uel Spleneticis propinant ex aceto. Idem lib. 28. Artemon propinauit aquam è fonte noctu Comitialibus morbis. Vbi (ut in plerisq́; aliis locis) Propinare pro dare bibere ponitur. Sunt tamẽ neſcio qui ridiculi, qui nihil probant, niſi quod in putidis quibuſdam autoribus legerint: quaſi uerò linguæ Latinæ copiam debeant, aut poſsint circunſcribere pomœriis ſuæ ignorantiæ. *Propinare.*

Piſtores, ſeu Piſores dicuntur furnarii panifices, à pinſendo, qui proprio, & decenti epitheto uocantur Farinulenti.

Pharmacopolæ, medicamentorum uenditores. Et Pharmacopolium amuletorum officina.

Præcones, enuntiatores publici, qui iuſſu magiſtratus publicè aliquid enuntiant. Horatius: Vt præco ad merces turbam

qui cogit emendas. Domeſticus præco dicitur, qui ſeipſum laudat.

Plumarii, qui acu pingunt. Aliter uocantur Polimitarii. Opus plumarium acu factum. Vitruuius lib. 6. de Architectura cap. 6. Non minus inquit pinacotheca, & plumariorum textrinæ, pictorumq; officinæ uti colores corũ in opere propter conſtantiam luminis immutata maneant qualitate.

Panifices, ſeu Panifici, qui panem conficiunt. Panificiũ panis confectio dicitur.

Pecuarii, pecorum cuſtodes, qui & Armentarii uocantur. Pecuariam rem facere, eſt armenta gregesq; alere.

Pelliones, qui ueſtes pelliceas, aut alia quæuis opera pellibus cõficiũt. Phrygiones dicuntur, qui acu pingunt, aut ueſtes auro intexunt. Phryges enim primi inuenerunt aurum telæ intertexere.

Popinones, ſunt quos Tabernarios dicimus, uel luxurioſi, qui popinas amant: qualem Horatius uillicum ſuum arguit, quòd rure uelit redire Romam, deſiderio popinæ. Budæus decenti epitheto delicias uocat popinales.

Porcarii dicuntur porcorum cuſtodes. Alio nomine dicuntur Suarii. Porculatio porcorum nutritio, & Porculena merces ipſius.

Portitores dicuntur transfretatores, à portu. Vir. lib. 6. Portitor has horrendus aquas, & flumina ſeruat Terribili ſquadore Charon. Vocantur aliter Telonarii. Portorium merces, & ſtips, quam merentur.

Placentarii, qui placentas & cibos dulciarios conficiunt, uocantur etiam Officinarii.

Proxenetæ, licitatores uendendarum, comparandarumq; mercium mediatores.

Quadrigarii, qui quadrigas agunt, aliter uocantur aurigæ & Eſſedarii.

Quæſtores, pecuniæ publicæ collectores, & qui curam habent ærarii. Magiſtratus uocatur Quæſtura.

Ratiarii, à rate, ut nauicularii à naue, dicũtur negotiatores, qui ex ipſa rate quæſtum faciunt.

Salſamentarii dicuntur uenditores ciborum ſale conditorum. Alio nomine Salarii.

Sandapilarii dicuntur rerum funebrium & exequiarum curatores. Aliter uocantur Veſpillones, Libitinarii, Necrophori,

& Funer

& Funerarij. Eſt enim Sandapila, autore Fulgentio, ferrum, ſeu loculus mortuorum, quo non corpora nobilium, ſed plebeiorum, atque damnatorum cadauera portabantur. Sidonius: Hanc non ueſpillonum ſandapilariorumq; miniſteria ominoſa ſimu lauere. Suetonius ſcribit, cadauer Domitiani populari ſandapila per ueſpillones exportatum. *Sandapila.*

Scripturarii dicuntur tabelliones, quos Clericos & Commiſſarios uocant: dicuntur & Scribæ.

Suarii, qui ſues paſcunt. Aliter uocantur Porcarii, ut iam diximus.

Sagarii dicuntur, qui uendunt ſaga. Eſt autem Sagum ueſtis militaris, ut poſtea docebimus. *Sagum.*

Salarius, qui cibos ſalſos uendit. Martialis: Quod uiles pueri ſalariorum.

Scoparii dicuntur miniſtri, quorum intereſt pauimenta ſcopis deuerrere, & mundare domum. Propterea Hieronimus Aquilonem uiarum ſcopam appellauit, quòd difflando perpurget quicquid in uia puluerulentum obiacet. Vlp. de Tit. de fundo inſtrumen.

Segmentarii, qui aurum ueſtibus intertexunt: à ſegmentis, id eſt, bracteolis, orbiculisq; uariegantibus. Ouid. lib. 3. de arte:

Quid de ueſte loquar? non iam ſegmenta requiro:
Nec quæ de Tyrio murice lana rubet.

Sellularii dicuntur, qui opus aliquod ſedendo conficiunt: qui & Sedentarii.

Sericarii, textores ſericorum. Sericati homines, pannis ſericis induti.

Solearii ſolearum ſutores, qui & Crepidarii dicuntur. Plautus in Aul. Solearii aſtant.

Statuarii qui ſtatuas fingunt, Græcæ Idoloplaſtæ uocãtur. Quales fuerunt Lyſippus, Praxiteles, Myron, Polycletus.

Suffarranei dicuntur, qui farra & frumenta in caſtra conuehunt, crebris & uilibus inſtitorum uecturis.

Sutores dicuntur calceolarii, aut ueſtimentorum artifices, qui melius Sarcinatores appellantur.

Sphæriſterici, & Sphæriſtæ dicuntur ſtudioſi ludipilæ, & periti. Sphærizo, id eſt ludo pila. Sphæriſterium, ludus pilæ. Lampridius in Alex. Poſt lectionem operam palæſtræ, aut Sphæriſterio, aut curſui, aut luctaminibus mollioribus dabat.

Thermularii dicuntur, qui thermis præſunt, & ex his quæ-

ſtum faciunt.

Tonſores, lanæ, aut capillorum dicuntur inciſores. Horat. in Epiſt. Si curtatus inæquali tonſore capillos Occurri, rides. Hinc culter tonſorius dicitur.

Telonarii dici poſſunt tributorum collectores, qui & Telones uocantur.

Veſpillones dicũtur funeratores, & curatores cadauerum, Suetonius in Domitiano: Cadauer eius populari Sandapila per ueſpillones exportatum.

Vnguentarii, qui unguenta exponunt uenalia, aut conficiunt. Plin. lib. 12. Ipſiq; unguentarii digerunt, haud difficulter. Idem lib. 31. Et unguẽtarii propter colorem eo maximè utũtur.

Viſceratores dicuntur carnium diſtributores. Et Viſceratio ipſa diſtributio.

Vulnerarii, qui uulneribus medentur, ut Chirurgi.

Vaſcularii, qui uaſa cõficiunt, & uendũt, aurea & argẽtea. Nam inter Aurifices numerantur Vaſcularii, Celatores, Inauratores, & Bractearii.

Vinarii, uini uenditores, à Græcis Oenopolæ dicũtur. Suetoni⁹: Quũ de uinariis, aut laniis ageretur, exclamauit in curia.

Vinitores, ruſtici uinearum cultores. Vergi.
Aut cuſtos gregis, aut maturæ uinitor uuæ.

Vehicularii, uehiculorum ductores: Carrucarii, carrucæ: Eſſedarii, eſſedorum.

Vexillarii qui in exercitu ferunt uexillum, dicuntur etiam Anteſignani, Primipili & Vexilligeri.

Veſtiſpici famuli, quorum intereſt mundare ueſtes dominorum. Et Veſtiſpicæ ancillæ, eodem modo dicuntur.

Veteramentarii dicuntur ſutores Crepidarii, qui ueteres calceos reficiunt. Plautinus Euclio multa eiuſmodi commemorat in Aulularia, ubi ait:

Stat fullo, Phrygio, Aurifex, Lanarius:
Caupones, Patagiarii, Induſiarii, Flamearii,
Violarii, Carinarii, Manulearii, Myrobrecharii,
Propolæ, Lintheones, Calceolarii,
Sedentarii, Sutores, Diabathrarii,
Solearii aſtant, aſtant Molochinarii,
Petunt fullones, Sarcinatores petunt.
Strophiarii aſtant, aſtant Semizonarii
Terceni quum ſtant Phylaciſtæ in atriis.

Textores,

Textores, Limborarii, Arcularii ducuntur.

DENOMINATIONES A' NATVRALIBVS, SEV ACCIDENTARIIS caſibus.

AGrippæ dicuntur ab ægro partu, qui naſcũtur in pedes: quod eſt contra naturam, autore Plinio: quomodo genitum ferunt M. Agrippam. *Plinius lib. 7. cap. 8.*

Vopiſcum dixerunt unum ex geminis, qui recenti utero naſceretur, alio interempto abortu.

Planci, qui ſupramodum pedes planos habent. Et Plancæ tabulæ, dicuntur planæ.

Panſæ, à latis pedibus, & apertis. Panſum enim apertum ſignificat.

Syllæ unde originem ſumpſerint, Macrobius lib. 1. Satur. ſic refert: Bello Punico hi ludi primùm ex Sibyllinis libris ſunt inſtituti, ſuadente Cor. Ruffo, qui propterea Sibylla cognominatus eſt: & poſtea corrupto nomine primus cœpit Sylla uocari.

Burri, à colore ruffo. Pyrrhi Græcè dicuntur.

Galbæ, à colore auis, quæ Galbula dicitur.

Scauri, qui eminentibus ſunt talis.

Opiter appellatur, qui patre mortuo, & auo uiuo gignitur.

Cordus qui ſero naſcitur. Vnde Corda frumenta, quæ ſero naſcuntur. Et autumnale fœnum Cordum dicitur.

Poſthumi, qui naſcuntur patre humato.

Cottæ ab iracundia, & oris toruitate dicti ſunt.

Scipiones à baculo, qui Scipio dicitur. Quoniam qui primus hoc meruit nomen innitebatur baculo.

Lenates à frequenti uſu Lenæ ueſtis.

Marcipor, puer, ſeu famulus Marci: ut Publipor, Publii: Lucipor, Lucii. Plin. lib. 33. cap. 1.

Vari dicuntur, qui crura habent obtorta, quiq; ſunt pedibus incuruis, & in ſe contractis. Vnde etiam uaræ manus. Ouidius lib. 9. Tenuiq; à pectore uaras In ſtatione manus, id eſt, decuruas. Horat. lib. 1. Sermonũ: Hunc uarum diſtortis cruribus. Martialis lib. 7. Vara uocat brachia palæſtritarũ, quum aduerſarium amplectuntur. Vara nec iniecto cæromate brachia tendis.

Vaciæ dicũtur, quibus pedes & crura in exteriorem partem flectuntur. Cuiuſmodi fuiſſe legitur Seruilius Vacia, uir prætorius,

rius,Senecę temporibus.Varro lib.1.de re Ruſt.Cruribus rectis, ac potius uaris,quàm uaciis. Hinc etiam Vacieunorum cognomina fluxerunt.

Valgi dicuntur,qui diuerſas ſuras habent, hoc eſt, in diuerſum actas,ut ſunt Lacertorum pedes, quorum pars intra conditur,pars extra procedit.Valgi contrarii ſunt Varis. Habēt enim ſuras altrinſecus prominentes,& in diuerſum actas,ut cāncri, & lacertæ ipſæ,autore Ariſtotele.

Varicoſi, qui uenas habent plus æquo intumeſcentes in tēporibus,uentre,teſtibus,inguine,ſed maximè in cruribus.Quod ex nimio labore ſolet naſci.

Plauti,& Ploti dicuntur à planis pedibus.

Pilumni,qui pilum piſtrinis inuenerunt.

Piſones,à piſis leguminibus,quæ optimè ſerebant, ut Fabii à fabis,Lentuli à lente,Cicerones à cicere.

Bubulci qui bubus optimè utebantur.Plinius.

Coclites uocantur,qui altero lumine orbi naſcuntur,ut ille Horatius Cocles.

Lucini,ſeu Lucinii,qui paruos utrinq; habent oculos.

Petauri dicuntur homines agiles,qui per circulos ſe immittunt,naſcunturq; ſub Delphine. Huiuſmodi ſunt Hiſtriones, Funambuli,Funerepi,& Saltratriculi.Vocantur & Petauriſtæ.

Labeones,Labięni,& Labroſi, à prominentioribus labris. Lucretius lib.4.Simula Silene,At ſatura eſt labroſa Philœne.

Ectapeli dicuntur, quibus aliquid accidit præter communē naturæ modum.Cuiuſinodi fuit Eutimenis filius,quem Plinius ſcribit in tria cubita triennio adoleuiſſe, inceſſu tardum, ſenſu hebetem,& iam puberem factum uoce robuſta, abſumptum cōtractione membrorum ſubita,triennio circumacto.

Chilones dicuntur,qui ſunt maioribus labris.Aliter Labeones dicuntur.

Cylones qui ſunt fronte prominentiore, & quaſi extante. Synonymicè Frontones appellantur.

Simi,& Simones,qui habent nares introrſum reflexas.Quod genus homines facilius cæteris fiunt polypoſi. His contrarii ſunt Aquili,qui ſunt naſo forinſecus extento.

Bene naſati homines à Lampridio dicuntur Mutoniati ,ac bene mentulati.

Luſcioſi,qui propter uitium oculorum parum uident.Plautus in Milite:Aedepol tu quidem cæcus es,non luſcioſus.

Luſc

Luſcus, qui altero captus eſt oculo, qualis fuit Annibal. Vnde Iuuenalis, Quum Getula ducem portaret bellua luſcum.

Cæcus qui utroq;. Aliter Deſioculus. Hinc Cæcare & Cęcutire uerba deſcendunt.

Balbi qui linguam habent impeditam, nec uerba debitè enũtiant, ut qui laborant làbdaciſmo, & Iotaciſmo.

Blæſi itidem dicuntur, qui lingua hærent, quum ſyllabam ſyllabæ iungere properè non poſſunt. Dicuntur à Græcis Thrauli. Porrò Blæſitas non ſolũ uitium eſt linguæ, ſed etiã eorum, qui oblæſum greſſum habent, unde & Blæſi pro Valgis poſſunt accipi.

Atypi, qui non ſatis expedito plectro linguæ utuntur, quaſi aërem non ferientes, uel quaſi uerba non exprimentes. Budæus in Annot.

Ancylogloſsi, qui linguam habent aſtrictam membranulis quibuſdam duriuſculis, & breuioribus, quod uitium Ancylogloſſum dicitur, tuncq; naturale eſt. Eſt & accidẽtarium, quum ulcus ſub lingua cicatricem duriorem obduxit. Autor Budæus. Eſt autem uinculum neruoſum, quod Filum uulgariter nuncupatur.

Vacii, qui pedes extrorſus obtortos habent. Dicuntur & Vaciæ.

Tragomaſchali, qui uirus alarum olent. Aliter Hircoſi. Eſt enim Hircus fætor alarum, quem Plin. Alarum graueolentiam appellauit, & aliquando Virus alarum, à Græcis dicitur Tragos; unde Tragizontes pueri.

Ventrioſi dicuntur, qui ſunt Ventre propenſo & extante: dicuntur etiam Ventroſi, & Ventricoſi.

Cæſares hoc nomen traxerunt ab Africano Scipione, qui primus Cæſar, à cæſo matris utero dictus eſt. Deſiſtant hallucinari, qui dicunt Iulium Cæſarem à cæſo matris utero nuncupatum: Nam quo tempore ſubigebat Gallias, matrẽ ipſam amiſit Aureliam nomine, quę ſuperuiuere nequiuiſſet, ſi cæſo eiuſdem utero natus fuiſſet. Solinus lib. 4. de Mira.

Androgyni dicuntur utriuſq; ſexus homines. Aliter uocantur Hermaphroditi.

Achili dicuntur, qui ſunt ſine labris. His contrarii ſunt Labeones.

Ancus, qui aduncum habet brachium, nec exporrigi poteſt. Feſtus Pomp.

Bronci qui ſunt ore producto,& dentibus prominentibus Autor Nonius.

Buccones,qui ſunt tumidioribus buccis.Plautus:Stulti, Sto lidi,Fatui,Fungi,Bardi,Blemi,Buccones.Solus ego omnes anteo ſtultitia.

Epigryphi dicuntur,qui habent naſum aduncum.

Flauii,à flauo colore capillorum nomen traxerunt.

Gibboſi,ſeu Gibberoſi,qui tuber & tumorẽ habent in dorſo.Tumor autem Gibbus & Gibber dici poteſt.

Gutturoſi,quorum guttur tanquàm ſpongia quædam intumeſcit,aquarum(quæ potantur)plerunq; uitio.

Hoſsimi, qui naſcuntur ſine naribus, quarum loco habent foramina.Aliter Simones.

Mactici,qui habent magnas malas & os patens.

Monogrammi uocantur tenues,macri,& decolores. A pictura,quę priuſquàm coloribus corporetur,lineis fingitur.Monogrammos enim pictura dicitur linearis.

Myopes,qui in luce parum uident, Latinè Luſcioſi. Myopia dicitur huiuſmodi uitium.

Nyctilopes,qui uident interdiu,Sole occidente parum, occaſu nihil.

Obſtipi qui ſunt breui collo, quibusque colla in humerum inclinata ſunt.Suet.in Tyb.

Spatici, qui maligno ſpiritu ſunt correpti, quiq; eodem in loco nequeunt ſubſiſtere.

Neruæ à fortitudine neruorum,& ueſtigiorum dicti ſunt.

Hala à fœdo oris halitu. Capella à capillorum hirſutie.

Feneſtella à caluitie. Columella à proceritate. Naſicæ ab obuncis naribus. Statius nomen eſt ſeruile. Cælius libro 13.cap.5

DENOMINATIONES
A GENERE.

AVus pater patris. Proauus aui pater. Abauus pater proaui. Auia patris,uel matris mater, Proauia, Abauia,Tritauia,ut proauus,abauus, tritauus ſe habent. Pater qui genuit : Mater quæ peperit. Patruus frater patris. Patrueles fratres filii duorum patruorum, Sorores patrueles filiæ duorum patruorum. Matertera ſoror matris. Fratria uxor fratris. Fratrueles duorum fratrum filii, qui & Fratres patrueles uocãtur.Socer uxoris meæ pater.Proſocer uxoris meæ

meæ auus. **Socrus** uxoris meæ mater. **Gener** filiæ meæ maritus. **Progener** generi pater. **Nurus** filii mei uxor. **Nepos** natus ex filio meo, uel filia mea. **Neptis** filia filii mei, uel filiæ, **Nouerca** ſecunda uxor, quam pater ducit mortua prima, ex qua liberos habuerat. **Priuigni** nati ex prima patris uxore: ut, Hippolytus Phedræ nouercæ priuignus. **Amita** patris ſoror. **Conſobrini** geniti ex duabus ſororibus, quaſi conſororini. **Leuir** leuiri, frater mariti mei. **Maritus** uir uxoris, **Marita** uxor uiri. **Opiter** cuius pater mortuus eſt auo adhuc uiuente. **Pappus**, eſt auus. Auſonius Pappos auiasq́; tremẽtes. **Patricius** ſenatoris filius.

OFFICINAE ARTIFICVM.

SVtrina dicitur Sutoris officina.

Tonſtrina tonſoris.

Textrina textoris. Pl. Ipſa per ſe tenax ratio textrinæ.

Vſtrina metallici. Plinius 36. cap. 21. In uſtrina ter ſiccantur, ita ut torreantur carbone puro.

Oenopolium officina uinarii.

Laniena laniorum & bouicidarum.

Myropolium unguentariorum, & pharmacopolarum.

Thermopolium officina, in qua eſculenta, & poculenta calida uenduntur. Plautus: Semper uideas bibentes in thermopolio.

Pinotheca, ſeu Pinacotheca, pictorum eſt tabula, in qua pictæ tabulæ reponuntur. Vitruuius libro 6. Non minus pinacothecæ & plumariorum textrinæ, pictorumq́; officinæ uti colores eorum in opere propter conſtantiam luminis immutata maneant qualitate.

REPOSITORIA DIVERSARVM RERVM.

VEſtiarium dicitur ueſtimẽtorum repoſitorium. Plinius libro 15. Veſtiarium contra teredines, ac noxia animalia, amurca aſpergi.

Dactylotheca, gemmarũ repoſitorium. Plin. lib. 36. Dactylothecã, inquit, primus habuit Romæ priuignus Syllæ Scaurus.

Panarium panis repoſitorium. Statius lib. 1. Syl. Hi panaria candidasq́; mappas Subuectant, epulasq́; lautiores.

Granarium, id eſt, horreum, ſeu repoſitorium granorum. Varro de lingua Latina: Panarium ubi panem ſeruabant. Granarium, ubi granum: in quo aliqua conduntur, horreum.

Armamentarium repoſitorium armorum & nauium.

Bibliotheca librorum.

Atramentarium atramenti.

Calamarium calamorum.

Caſteria inſtrumentorum nauticorum.

Myrothecium ubi unguenta conduntur.

POPVLI ET HOMINES RE ALIQVA INSIGNES ET CLARI.

SCythæ equitatus & equorum gloria ſtrepunt, inquit Plinius. Equo inſidere primi docuerunt Theſſali. Vnde nata apud eos de Centauris fabula.

Seres orientales populi nobiles ſunt uellere, ut iã docuimus.

Ithuræi, Medi, & Parthi ſagittis. Lucanus lib. 7. Tũc & Ithuræi Mediq;, Arabesq; ſoluto Arcu turba minax nuſquam rexere ſagittas. Catullus: Seu Sacas ſagittiferosq; Parthos.

Thuſci aruſpicio. Tibullus lib. 3. Vera monent Thuſcis exta probata uiris. Vnde Hetruſcum aruſpicem Vitruuius, Thuſcum Sidonius uocant.

Hylas ceſtu, Phegeus palæſtra, Lycus ſtadiis & curſu clari fuerunt. Auſonius: Clarus Hylas ceſtu, Phegeus catus arte palæſtræ, Clarus Olympiacis eſt Lycus in ſtadiis.

Pollux palæſtra. Statius lib. 2. Syl. Siue catenatis curuatus membra palæſtris Staret, Amyclæa conceptum matre putares.

Caſtor equis. Idem Statius lib. 5. Syl. Non toties uictorem Caſtora gyro, Nec fratrem ceſtu uirides plauſere Therapnæ. Ouid. Tyndaridæ fratres: hic eques, ille pugil.

Clari quoq; fuerunt Marſi, Vmbri, Pſylli uenenis: Aegyptii, & Babylonii, Aſtrologia: Lacones, breuitate: Scythæ, Creteſes, & Geloni, ſagittis: Curetes, ære: Aegyptii, ſiſtro: Tyſſagetæ, & Lyrcæ, uenatibus, quibus uiuunt: Bœotii, palæſtra, & gymnicis exercitationibus: Athenienſes, naualibus: Lacedæmones, legibus: Græci, ingenio: Alexandrini, dolis: Beroſus, Aſtrologia: Grammatica Apollodorus: Hippocrates, medicina: Archimedes, geometria: Euclides, numeris: Lyncæus, uiſu: Chiron, & Alcon, arcu: Cicero, eloquio: Cyrce, uenenis: Crœſus, diuitiis.

tiis:Nireus,forma:Execeſtides,peregrinatione:Amphion,& Orpheus,lyra:Ariſteus,melle: Alcinous,hortis: Amazones,peltis & ſecuri:Argus,uiſu:Annibal,ſtratagemate:Alexander,magnanimitate:Plato,& Ariſtoteles,philoſophia: Arachne, lanificio: Archilochus, iambis:Typhis,arte nautica:Cato,grauitate: Numa,religione:Regulus,fide:Scæuola,conſtantia:Rhadamantus, iudicio:Apelles,pictura:Praxiteles,ſculptura:Traianus, bonitate:Apollonius,temperantia:Cyneas,memoria:labore Cleantes: Zoroaſtres, magia:Hippolytus,pudicitia:Manzus Florentinus, ſphæriſterio:Mägiolinus,latrunculis:Scæuola,pila: Arte citharœdica,Mitylenæi: Tibiarum modulis, Thebani:Alexandrini, grāmatica, Geometria,& Philoſophia:arte ſtatuaria, Athenienſes:Crotoniatæ,medicina:Aeginitæ,athletica.Sidonius de quibuſdam ſic meminit:

Pollux tum ceſtu laudatus,Caſtor habenis,
  Pallas tum criſtis,Delia tum pharetris,
Alcides claua,Mauors tum luſit in haſta,
  Archas tum uirga,Nebride tum Bromius. Item
Axe Pelops,curſu Hippomenes,luctaq; Achelous,
Aeneas bellis,ſpectatus Gorgone Perſeus.

GENTIVM PROPRIA EPITHETA.

APuleius eruditos appellat Aegyptios,ſicuti Iudæos ſuperſtitioſos,Nabathæos mercatores, Fluxos ueſtium Arſacidas,Frugī pauperes Scythas, odorum diuites Arabas. Legimus Alexandrinos eſſe fallaces.Vopiſcus ſcribit Aegyptios eſſe uentoſos,furibundos,iactantes,iniurioſos, auidosq; nouarum rerū.

T.Liuius perfidiam Pœnis, Cicero calliditatem, ut numerum Hiſpanis,robur Gallis, artes Græcis,Italis ſenſum, Romanis pietatem aſcribunt.

Ioan. Picus Mirandula ponebat in Hebræorum doctrina myſteria & prodigia,in Græcorum diſciplinis ingenium, in Romana academia politiam.

Horatius uocat Britannos hoſpitibus feros, Perſas Infidos.

Iulius maternus ad Mauortium Lollianū ſcribens, Quædam(inquit)gentes ita à cœlo formatæ ſunt,ut propria ſint morum unitate perſpicuæ. Scythæ immanis feritatis crudelitate graſſantur:Itali fiunt regali ſemper nobilitate præfulgidi:Galli ſtolidi,acuti Siculi, Luxurioſi ſemper Aſiatici, & uoluptatibus

bus occupati, Hiſpani elata iactantiæ animoſitate præpoſiti.

Blondus uocat Afros fraudulentos, Ligures duros, Campanos ſuperbos.

Chriſtophorus Longolius Parrhiſienſis, in oratione de laudibus diui Ludouici & Francorum, uocat Britones duros, uafros Normanos, Religioſos Francos, induſtrios Flandros, mites Lothoringos, faciles Andegauos, bellicoſos Vaſcones, Burgundos feroces, Picardos alacres, frugi Santones, atque Pictauos, Narbonenſes fideles, fortes Aruernos, Hannonios pertinaces, magnanimos Senones, uerſutos Cenomanos, militares Bituriges.

GENTIVM INSIGNIA.

Inſignia Scytharum fulmen, Gallorum olim Buffones, nunc Lilia, Romanorum Aquilæ, Sus Phrygium, geminæ rotæ Corallorum, Thraciæ Mars, arcus & pharetræ Perſarum, Anglorum leones & roſæ.

DEORVM INSIGNIA.

Fulmen Iouis, Tridens Neptuni, framea Martis, Herculis claua, Bacchi Thyrſus.

REGES DIVERSARVM GENtium quibus nominibus appellantur.

Argiuorum reges dicuntur Abantiadæ, Perſarum Achæmenidæ, Aegyptiorum Ptolemæi & Pharaones, Latinorū Murrhani, Albanorum Syluii, Syriæ Antiochi, Arabum Arabarchæ, Libicorum Lybiarchæ, Thebanorum Labdacidæ, Parthorum Arſacidæ, Romanorum Imperatores, Auguſti & Cæſares.

VOTA HOMINVM DIVERSA.

SCribit Plinius lib. 7. L. Metellum decem maximas res optaſſe, utpote uoluiſſe Primarium bellatorem eſſe, Optimum oratorem, Fortiſsimum imperatorem, Auſpicio ſuo maximas res geri, Maximo honore uti, Summa ſapientia eſſe, Summum ſenatorem haberi, Pecuniam magnam bono modo inueniri, Multos liberos relinquere, & Clariſsimum in ciuitate eſſe. Quæ omnia illi contigerunt.

Pyrrhum Epyrotarum regem ferunt (ubi immolaturus templa

templa inuiſeret) non regni ampliorem modum , non de hoſte uictoriam , non gloriam illuſtrem aut diuitias , ſed ſanitatem modo à Diis comprecari ſolitum,ceu parte hac bene conſtituta, proſperius ceſſura uiderentur omnia.

Auguſtus Cæſar,quum L I I I I. annum ageret,precatus eſt à Diis Scipionis fortitudinem,beneuolentiam Pompeii, & Cæſaris fortunam.Plutar.de for.Roma.

Optabat Caligula unicam eſſe populo Romano ceruicem, quo facilius uno ictu abſcindi poſſet. Votum hominis carnificis,& ſanguinarii.Bap.Egnatius.

Darius,oblato ſibi malo punico, tot optaſſe fertur Zopyros, quot illic eſſent granorum. Idem dicebat,ſe malle Zopyrũ unum incolumẽ habere,quàm uiginti Babylones occidere. Herodotus autor lib.3.

Martialis lib.1.ad Frontonem uotum ſuum deſcribit.

Optabat Horatius Tyburi,aut prope Galeſum Calabriæ fluuium conſeneſcere,his uerbis : Tybur Argæo poſitum colono, Sit meæ ſedes utinam ſenectæ, Sit modus laſſo maris & uiarum ,Militiæque. Idem libr.1. Car.optat mentem ſanam in corpore ſano.

Beatus Auguſtinus tria habebat in uotis,uidiſſe Chriſtum in humana natura, Paulum de pulpito fulminantem, & ſpectabiles urbis Romæ triumphos.

Votum ſuum Tibullus ſic exprimit:

Me mea paupertas uitæ traducat inerti,
Dum meus aſsiduo luceat igne focus.

Cricias tyrannus imprecabatur ſibi Scopadum diuitias,Liberalitatem Cymonis,& Ageſilai Lacedæmonii uictorias. Autor Plutarchus.

QVI DIV VIXERVNT.

VIxit Adam annis 930.Eua totidẽ. Seth 912. Enos filius Seth 905.Caynam filius Enos 910. Malalehel filius Caynam 895. Iared filius Malalehel 962. Enoch filius Iared 965. Mathuſalem filius Enoch 969. Vnde Mantuanus:Neſtoreos annos & Mathuſalemia ſecla. Lamech filius Mathuſalẽ 777. Noë 905.Sem filius Noë 600.Arphaxat filius Sem 338.Sala filius Arphaxat 433. Heber filius Sale 467.Phaleg filius Iectan 239. Reu ſeu Ragau filius Phaleg 302.Saruch, filius Ragau 230. Nachor filius

filius Saruch 148. Thare fil. Nachor 205. Aram pater Loth 205. Iſaac Abrahæ filius 185. Iacob filius Iſaac 175. Aaron frater Moyſi 123. Ioſue 110. Heli iudex 98. Salomon 94. Iob 183. Abraham 175. Thobias 112. Sara 127. Iudith 105. Moyſes 120. Ex Plinio, Arganton Tarteſsiorum rex 150. Sylius lib. 3. ait eum uixiſſe 300. ita ſcribens: Argantoniocos armat Carteia nepotes. Rex proauis fuit humani ditiſsimus æui, Terdenos decies emenſus belliger annos. Mantuanus in Alphonſo: Et uetus ille auri diues, ditiſsimus æui, Heſperiis quondam rex Argantonius oris. Cyniras rex Cypriorum 160. Aegimius 200. Epimenides Gnoſius 157. Pictoreus Aetolus 300. Reges Arcadum 300. Dando Illyricus 590. Impetris Pulutiniorum inſulæ rex 800. Eius filius 600. Perpenna 98. M. Valerius Coruinus 100. Metellus Pontifex 100. Liuia Rutilii 97. Statilia 99. Terentia Ciceronis 107. Clodia Opheli 115. Luceia Mima centum annis in ſcena pronuntiauit. Emoliaria uixit 104. Samnulla 110. Stephanio ultra centum. Hiero rector Siciliæ 80. Maſiniſſa rex Numydiæ ſupra centum. Gorgias Leontinus 107. Xenophilus Chalcidenſis 105. Herodotus ſcribit Aethiopes 130. annos tranſgredi. Hippocrates Cous 104. uel 169. Iſocrates 100. Orbilius Beneuentanus 100. Sibyllæ Cumanæ diuturnā uitam aſcribit Ouidius libro 14. his uerbis: - Nam iam mihi ſecula ſeptem Acta uides: ſupereſt numeros ut pulueris æquem: Tercentum meſſes, tercentum muſta uidere, Tempus erit, quum de tanto me corpore paruam Longa dies faciet, conſumptaq; membra ſenecta. De ea Statius libro 1. - Tu Troica dignus Secula, & Euboici tranſcendere pulueris annos. Fertur enim annos ab Apolline petiiſſe pro numero pulueris, quem manu prehenderat. Vnde idem Statius alibi: Vel quantos ego Delium popoſci. Ouidius patrem ſuum 90. annos uixiſſe ait lib. 4. Triſtium, dicens: Et iam complerat genitor ſua fata, nouemq; Addiderat luſtris altera luſtra nouem. Narciſſus præſul Hieroſolymitanus. 116. Neſtor 300. Iuuenalis Satyra 10. Rex Pylius (magno ſi quicquam credis Homero) Exemplum uitæ fuit à cornice ſecundæ. Felix heu nimium, qui per tot ſecula mortem Diſtulit, atq; ſuos iam dextra computat annos. Tibullus li. 4. Vixerit ille ſenex quāuis dū terna per orbem Secula fertilibus Titan decurrerit horis. Idem: Terna minus Pyliæ miretur ſecula uitæ. Propertius lib. 2. Neſtoris eſt uiſus poſt tria ſecla cinis. Idem: At me ab amore tuo deducet nulla ſenectus, Siue ego Tithonus, ſiue ego Neſtor ero. Ouidius in Metam,

tam. - Et ſi quem potuit ſpatioſa ſenectus Spectatorem operum multorum reddere, uixi Annos bis centum, nunc tertia uiuitur ætas. Antonius abbas 105. Alexander epiſcopus Alexandrinus 98. Alexander epiſcopus Conſt. 94. Agilus abbas 100. Titus Pauli diſcipulus 101. Democritus 109. Paulus primus hæremita 113. Paconius abbas 110. Proſdocimus epiſcopus 114. Vandegiſillus comes Palatinus 92. Florentinus preſbiter 123. Guarinus præſul Bononienſis 110. Viuentius confeſſor 120. Homerus poëta 108. Hieronymus 98. Helias abbas 110. Hor abbas 90. Heroinus 304. Ioannes de temporibus 361. De hoc Ioanne intelligit Mantuanus in Alphonſo, dicens: Et quem fama refert hyemes uidiſſe trecentas. Maurus abbas 92. Maurilius epiſcopus 90. Romualdus hæremita 120. Antonius caſtor 100. Syrus epiſcopus 112. Zancles Samothraecnus 104. Pollio Romulus 100. Saturninus Voluſius 136, T. Fullonius 157. Artaxerxes 94. Plato 81. Cælius ſcribit Marin quendam uixiſſe annos 123. cuius antica corporis humana fuerint, poſtica equina. Hyperborei populi mille annis uiuunt. Galenus uixit 140. Tithonus (ut fabulantur poëtæ) ab Aurora adamatus, & in cœlum relatus, illiusq; ſucco perfuſus, ad tantam peruenit ſenectutem, ut tandem optauerit uerti in Cicadam: Lucianus: Atque ultra Tithonum uiuebat ſenex. Statius libro 4. Sylua. Annos perpetua geres iuuenta, Quos fertur placidos obiſſe Neſtor: Quos Tithonia computat ſenectus. Propertius lib. 2. At non Tithoni ſpernens Aurora ſenectam. Dorotheus præſul Antiochenus 119. Tyro Tullius Ciceronis libertus 190. Theremon hæremita 100. Carneades philoſophus 100. Cirnæ Indorum uiuunt 140. Terentius Bononienſis 100. L. Tertuleia Ariminenſis 137. Symon Cleophæ epiſcopus Hieroſolymitanũ 120. Cronius Anachoreta 155. Apollonius Thyanæus 100. Seneca Cordubenſis 114. Patricius ſecundus Niuernenſis epiſcop. 122. Gartius Aretinus 104. Richardus quidam temporibus Caroli Magni 400. Helias Anachoreta 120.

Hugo ſucceſſor S. Bernardi 117. Porrò pleraque ſunt animalia, uitam hominis longè ſuperantia, ut Cornices, Cerui, Corni, Phœnices. De quibus ſic apud [illegible] ſcribit Heſiodus.

Ter tria ſecla hominis tranſmittit garrula cornix.
Quatuor at peragit cornicis ſeculi ceruus.
Ceruinam ætatem coruus ter præterit ater.
Coruinos annos nouies agit indica Phœnix,

Atqui

Atqui criſpicomæ ſoboles Iouis alma tonantis,
Egredimur decies Phœnicia ſecula nymphæ. Item
Ter binos deciesq; nouem ſuperexit in annos,
Iuſta ſeneſcentum quos implet uita dierum.
Hos nouies ſuperat uiuendo garrula cornix.
Et quater egreditur cornicis ſecula ceruus.
Alipedem ceruum ter uincit coruus:at illum
Multiplicat nouies Phœnix reparabilis ales
Quam nos perpetuo decies præuertimus æuo
Nymphæ Hamadryades,quarum longiſsima uita eſt.

DE TEMPORE, ANNIS, ET DIEBVS.

Annus. QVoniam autem de longis uitæ ſpatiis locuti ſumus, commodum uidetur,ut uariam Annorum,& Dierum obſeruationem ſubiiciamus.Annus triplex eſt, Magnus ſeu Platonicus, ſolaris duodecim mēſium,Lunaris ſeu menſtruus unius menſis. Annum alii æſtate unum terminabant, Alterum hyeme. Alii quadrupartitis temporibus, ſicut Arcades, quorum anni trimeſtres fuerunt. Quidam Lunæ ſenio, ut Aegyptii,quorum anni fuerunt menſtrui. Hinc fit ut apud eos aliqui ſingula annorum milia dicantur uixiſſe. Sed hic oritur ſcrupus fuerint'ne anni primi ſeculi noſtris ſimiles. Nam fabuloſum uidetur pleriſque Mathuſalem & alios prius enumeratos,uixiſſe tot annos. Conſtat imprimis,neq; menſtruos fuiſſe, neque trimeſtres, uel hoc uno argumento, quòd legamus Salomonem anno XII. ætatis filium ſuſcepiſſe. Quare credibile eſt,aut pares noſtris, aut non multo minores extitiſſe. Nec minus uaria extitit Dierum, quàm Annorum obſeruatio.Babylonii inter duos ſolis exortus diem faciunt:Athenienſes inter duos occaſus:Vmbri à meridie in meridiem:Vulgus omne à luce ad tenebras: Sacerdotes Romani,item Aegyptii, & Hipparchus,à media nocte in mediam. Autor Plinius.

QVI MVLTOS HABVERVNT LIBEROS.

ADam præter Seth,Abel, & Cain habuit 30.liberos. Iayr ſeptimus iudex Iſrael 30.filios. Theſpis Athenienſis 50.filias, à quarum nomine Muſæ Theſpiades appellatæ ſunt. Roboam

boam habuit uxores 10. Concubinas 30. filios 28. filias 40. Artaxerxes Xerxis filius habuit ex pellicibus 110. liberos, ex iuſto matrimonio 3. Athila rex Hunnorum 60. liberos. Danaus 50. filias. Aegyſthus totidem filios. Eutyce mulier 20. filios. Combe mulier heroina, cui cognomen fuit Chalcidi, uiro coniuncta centum liberos enixa eſt. Vnde adagium apud [illegible]: Tanquam Chalcidice peperit nobis uxor. Niobe Tantali filia habuit 14. Maſiniſſa rex Numydiæ 44. autore Eutropio. Puella quædã Longobarda 7. pueros uno partu peperit ſub Agelmundo rege, quos omnes in piſcinam coniecit. Autor Paulus Diaconus. Gilippus Arcadius 9. liberos habuit, quos (ut inquit Vergilius lib. 12.) fida crearat Vna tot Arcadio coniunx Tyrrhena Gilippo. Vix quiſquam crederet Herotymum ſexcentos ex diuerſis pellicibus habuiſſe liberos, niſi Iuſtinus ex Trogo ſcriptum reliquiſſet, in epitome lib. 39. Priamus ex Hecuba coniuge habuit 19. liberos. Ex aliis pellicibus 31. Gedeon iudex Hebræorum 70. quos omnes Abimelech filius nothus Gedeonis occidi fecit. Achab 70. ut habetur cap. 10. quarti Regum. Barrabas uicecomes in Italia 30. liberos ſuſcepit. Conradus Moſcouiæ dux 80. ex quibus quatuor tantum legitimi fuerunt. Scilurus 80. mares filios habuit. Plutarchus in Apoph.

QVI SENES GENVERVNT.

ADam filium Seth anno 130. Abraham anno 100. Sara 90. Seth genuit Enos anno 105. Enos Caynã anno 90. Caynam Malalehel 70. Malalehel genuit Iared anno 65. Iared genuit Enoch anno 162. Enoch Mathuſalem 65. Mathuſalem Lamech anno 187. Lamech Noë filiũ anno 180. Noë Sem, Cham, & Iaphet, quum eſſet 500. annorum. Scribit Plinius Maſaniſſam poſt 86. annos generaſſe filiũ Methymathmum. Catonem Cenſorium octogeſimo exacto è filia Salonii clientis ſui. Corneliã è Scipionum gente, Voluſium Saturnium poſt annum 62.

FRATRES VTERINI.

Hercules, Iphiclus, Apollo, Diana, uterini fuerunt.

SPVRII, ET NOTHI.

ANtiphates filius fuit nothus Sarpedonis. Vergilius lib. 9. Aeneidos: Et primum Antiphaten (is enim ſe primus

agebat) Thebana de matre nothum Sarpedonis alti. Plutarchus ſcribit Homerum natum ex adulterio Chritheidis matris. Et Themiſtoclem ex adulterio matris, cui nomen fuit Abrotonum.

Aeneas ex adulterio Anchiſæ cum Venere apud Simoëntem. Vergilius: Tu'ne ille Aeneas, quem Dardanio Anchiſæ Alma Venus Phrygii genuit Simoëntis ad undam? Ariſtonicus rex Pergami filius fuit Eumenis ex pellice. Ariſteus Apollinis, ex nympha Cyrene, Penei fluminis filia. Hercules Iouis, ex Alcmena Amphitryonis uxore.

Democoon, & Doryclus Priami, itidem ex pellicibus.

Lithyerſes nothus fuit Midæ regis. Theſeus, & Romulus (inquit Plutarchus) ambo quum ſpurii forent, exiſtimati ſunt à Diis immortalibus procreati. Iugurtha nothus fuit Manaſtabalis fratris Micipſæ regis Numydarum. Manfredus Frederici Imperatoris. Ioannes Andræas patre Andræa præsbytero, & matre concubina natus eſt. Petrus Commeſtor, Gratianus, & Petrus Lombarbus itidem fuiſſe dicuntur nothi. Albanus martyr inceſtu patris cum filia.

DE VIRTVTVM ET DOCTRINAE PRAEMIIS HISTORIA.

STATVAS QVI MERVERVNT.

SEſoſtris rex Aegypti, ſtatuam præclaris facinoribus, & bellica uirtute apud ſuos adeptus eſt.

Ariſtogitoni, & Armodio ſtatuæ ab Athenienſibus erectæ ſunt, quòd Athenas ipſas tyrannide Piſiſtrati liberaſſent, Plinius lib. 34.

Aſtylo Crotoniatæ (quum tribus continuis Olympicis uiciſſet ſtadio) poſita eſt ſtatua.

Autolycus Pancratiaſtes ſtatuam habuit in Prytaneo. teſtis apud Volater. Pauſanias.

M. Porcius Cato fuit Rom. adeò gratus, ut ſenatus ſtatuã ei cõſularem in templo collocauerit, cũ inſcriptione reſtitutos ab eo mores teſtante. Plut. in Catone Cenſore.

Titum

Titum Coruncanum quum Tenſa Illyricorum regina liberius locutum occidiſſet, mortuum ſenatus ſtatua decorauit. Plinius lib.24.cap.6.

Demetrius Phalereus, auditor Theophraſti, ab Athenienſibus (quorum Remp. ſumma uirtute, ac prudentia decem annos adminiſtrauerat) CCCLX. ſtatuis honoratus eſt. Quas quum poſtea inuidia diſieciſſent, ſatis habuit hæc dicere: At uirtutes nõ euerterũt, quarũ gratia eas erexerant. Laërtius, & Plin.

Eunomio Locrenſi artis citharœdicæ præſtantia ſtatuam peperit, quam Volaterranus adhuc in Italia Locris oſtendi teſtis eſt. Euthymius apud Plinium legitur.

Meruit & ſtatuam Athenis Fauorinus philoſophus, quæ (quum in odium Hadriani ueniſſet) diſiecta eſt. Philoſtratus apud Volater.

Verrius Flaccus grammaticus, nepotum Auguſti præceptor, ſtatuam habuit in Præneſte oppido. Tranquil. de illuſt. Grammat.

Iſocrates orator Athenienſis ſua eloquentia ſtatuam in Olympia meruit.

M. Claudius Marcellus, quum propter Gallos iuxta Padum, & Annibalem apud Nolam ſuperatos, oppugnatas item Syracuſas, in præmium uirtutis ſtatuam habuit in æde Palladis cum Epigrammate.

Mutio Scæuolæ (qui coram Porſena Hetruſcorum rege Romam obſidente dextram flammis admouerat, urbemq; obſidione liberauerat) Romani ſtatuam erexerunt, eiq; prata dederunt trans Tyberim.

Ptolemæus Philopator Homero poëtarum maximo templum cum ſtatua dicauit. Aelianus apud Volater.

Oppianus poëta, ex Anazarbo Ciliciæ ciuitate (qui de piſcibus ſcripſit) à ſuis ciuibus magnifica ſtatua honoratus eſt, cũ hoc Elogio: Oppianus ſum ſuauiloqués uates, qué crudelis, atq; inhumani inuidia fati ante dié eripuit: Quòd ſi longius in luce moras dediſſet, nullus mihi par gloria mortalium in terris foret. Volater.

Horatio Cocliti ſtatua poſita eſt, quòd Hetruſcorum aciem in Sublicio ponte ſolus ſuſtinuiſſet, donec pons à tergo interrumperetur, quo cum in Tyberim decidit. Plutarchus ait fuiſſe poſitam in æde Vulcani.

Pauſanias Cleombroti filius, quum præclaris facinoribus

Lacedæmones ſibi demeruiſſet, ſtatua ab eiſdem honoratus eſt: quam tamen poſtea euerterunt, quòd arripere tyrannidem noluiſſet. Thucydides lib.1.

Phryne meretrix ſtatua donata eſt ob formam & pulchritudinem, cuius cauſa prius in iudicio fuerat abſoluta, quum tunicam à pectore deduxiſſet. Quintil.lib.2.

Claudio ſecundo Romanorum Imperatori ſtatua cum aureo clypeo erecta eſt, quòd Gotthos Macedoniã uaſtantes magna attriuiſſet clade. Eutropius.

Epicurum Athenienſem philoſophum ob doctrinam ſtatuis æreis patria decorauit. Tortellius.

Ioſephus Iudæus propter libros de captiuitate Iudaica ſcriptos, ſtatuam Romæ obtinuit.

Minutio Augurino ſtatua extra portam trigeminam erecta eſt à populo ſtipe collata, quòd farris pretium in trinis nundinis ad aſſem redegiſſet. Plin.lib.18.cap.3.

Trebius in Aedilitate aſsibus populo frumentum præſtitit. Quam ob cauſam & ei ſtatuæ in Capitolio & Palatio dicatę ſunt. Plin.ibidem cap.3.

Notatum eſt ab autoribus L. Actium poëtam in Camœnarum æde maxima forma ſtatuam ſibi poſuiſſe, quum breuis admodum eſſet. Plin.cap.5.lib.34.

Numa quoq;, & Seruius ſtatuas apud Romanos ſua uirtute meruerunt. Autor Plinius.

Hominum primus & auream ſtatuam, & ſolidam Gorgias Leontinus Delphis in templo ſibi poſuit. Pli.cap.4.lib.33.

Mithridates Platonis gloria motus eidem ſtatuam dicauit egregium Sylonis opus, quam hoc modo inſcripſit: Mithridates Rhodoatæ filius hanc Platonis imaginem Muſis dicatam erexit. Autor Plutarchus.

Chœliæ uirgini Romanæ equeſtris ſtatua poſita eſt in uia ſacra, quòd armata & equo inſidens Thyberim traieciſſet, ad declinandam uim Porſenæ Hetruſcorum regis. Liuius lib.2. & Plut.in Parall.

Plutarchus in uita Publicolæ, ait poſitam fuiſſe Porſenæ ſtatuam iuxta curiam.

Athenienſes Phocioni ſuo principi mortuo æream ſtatuam dicauerunt, ob plurima in remp. beneficia, inuentaſq; eius reliquias publicis ſumptibus tumulo mandauerunt. Plutarchus in eius uita.

Cheron

Cheronenſes ſtatuam lapideam in foro prope Liberum patrem publicè Lucullo conſtituerunt. Plutarchus in Cimone.

Mortuo Demoſtheni Athenienſis populus erexit ſtatuã, cui hoc inſcripſerunt: Si pares ingenio uires Demoſthenes habuiſſes, nunquàm Græciæ dominatus fuiſſet Macedo. Plutar. in eius uita.

Canoni Athenienſium duci & Euagoræ, poſitæ ſunt ſtatuæ prope Iouis ſeruatoris ſimulacrum. Plutarchus in Euagora. Idem in Alcibiade ait multas Athenis ſtatuas Mercurio fuiſſe erectas.

Polydamas Herculani roboris athleta, qui leonem in Olympia inermis iugulauit, & correptum inuſitatæ magnitudinis taurum, quamuis præ rabido impetu proſilientem retinuit, quadrigasq; tota ui concitatas altera manu remoratus eſt, ſtatuam meruit in Olympia. Cælius lib. 7. cap. 56.

Cylon quamuis tyrannidem affectaſſet Athenis, nihilominus tamen ob excellentem formam (quæ nullum non allicit) ſtatua ænea honeſtatus eſt. Cælius lib. 13. cap. 7.

Octauio oratori Romano S. P. Q. R. ſtatuam erexit, quòd legatus ad Antiochum miſſus, regem ipſum reſpondere ſine cunctatione & mora compuliſſet. Plinius hoc aſcribit Gn. Popilio. Crinitus lib. 7. cap. 3.

Veſtritius Spurinna Lyricus poëta in Bructerum regem Imperator conſtitutus, parta uictoria triumphalem meruit ſtatuam. Plin. Iunior Epiſt. 7. lib. 2.

Nerua Cocceius Imperator ſtatuas, & imagines, Soſiæ, Palmæ, & Celſo conſtituit, quos uiros præ cæteris coluit, & ſummo in honore habuit. Autor Dion Caſsius.

Archias Hyblæus, quum tres ordine Olimpia ſimul, & Pythia uiciſſet, ſtatuam cum Epigrammatis inſcriptione meruit. Volat. in Phil.

Arcadius, & Honorius petente ſenatu ſtatuam Claudiano poëtæ Alexandrino in foro Traiani collocari iuſſerunt.

Iunio Ruſtico philoſopho ſtatuam erexit M. Antonius Imperator. Capitolinus.

Mantuani, mortuo Vergilio multis poſt ſeculis ſtatuam in celebriore ſuæ urbis loco erexerunt: tanti adhuc uiri memores, quem multis ante diebus ſuffocauerant Parcæ. Pontanus de Obedientia.

Beroſo ob uerisſimas rerum prædictiones ſtatuam poſuere

Athenienſes inaurata lingua. Plin. lib. 7.

Antonio Muſæ medico Romana ciuitas ſtatuam Aeſculapio proximam locauit, ob Auguſtum morbo ſanatum. Suetonius in Auguſto.

Caia ſeu Tanaquil mulier laudatiſsima, & Tarquinii uxor ſtatuam in templo meruit.

M. Attilius Glabrio quũ apud Thermopylas Antiochum Aſiæ regem deuiciſſet, compos uoti factus, ſtatuam auratam patri erexit in æde Pietatis, quod nemini antea Romæ contigerat. Liuius lib. 4. & Valerius de Inſtitutis antiquis.

DOCTI VIRI, HABITI IN MAGNO PRETIO, ET HONORE.

QVanti olim æſtimatæ ſint bonæ literę, quantumq; doctis ſit conceſſum, nullo certius argumento, quàm ſequentibus patet exemplis. Scipio Africanus ſtatuam Ennii poëtæ (quē in ſuis expeditionibus comitē ſemper habuerat) ſepulcro ſuo imponi iuſsit, cui uiuenti hortos ſuis proximos donauerat. Ouidius lib. 3. de Arte. Politianus in Nutricia.

Alexander Magnus capto inter ſpolia Darii Perſarum regis unguentorum ſcrinio (quod erat auro, gemmis, ac margaritis pretioſum) libros Homeri (quos tanto dignos loculo exiſtimabat) incluſit. Plin. lib. 7. cap. 29.

Idem quum Thebas euerteret, & in omnes ſine diſcrimine ſæuiret, Pindari uatis penatibus parci iuſsit.

Idem Ariſtotelis præceptoris ſui nomini Patriam condidit, eiq; multa hominum milia parere iuſsit, ad ſcribendos rerũ naturalium libros.

Archilochi poëtæ interfectores Apollo arguit Delphis.

Sophoclem tragicum poëtam defunctum ſepeliri Liber pater iuſsit, obſidentibus mœnia Lacedæmoniis, & Lyſandro eorum rege in quiete ſæpius admonito, ut pateretur humari delicias ſuas. Lyſander ubi intellexit Sophoclem mortuum, pacem funeri dedit. Solinus.

Platoni Siciliam uenienti Dionyſius tyrannus quamuis ad ſuperbiam ſæuitiamque natus, uittatam nauem miſit obuiam, & egredientem in litore quadrigis albis excepit. Plutar. in Dione.

Annicetus Cyreneus eundem ab Aeginetis captum, & inter mancipia uenalem expoſitũ, ne quid indignum pateretur, Minis aliquot mercatus eſt, & honeſto comitatu Athenas ad ſuos remiſit. Quam pecuniam, quum à Platone ſibi remiſſam intellexiſſet, profectò (inquit) peccatum uideri poteſt, quòd maiore ſumma non iuuerim tantum uirum.

Guarinus Veronēſis & Pōt. de liberalitate.

Platonem ipſum tãti fecit Ariſtoteles diſcipulus, ut nomini eius aram in templo conſtruxerit, ſtatuamq́; conſecrauerit: in qua ſcriptum erat hunc eſſe illum, quẽ probi omnes merito debeant & imitari, & commendare. Vnde extant Criniti uerſus in Parthenicis: Hæc illa eſt ara floribus redimita ſuaue olẽtibus: Quam gratus bene merẽti ſtatuit diſcipulus ſeni. Tituloq́; hoc teſtatus animũ ſuũ, atq; officiũ, Platonẽ probãdũ probè à probis.

Viginti talentis unam orationem uendidit Iſocrates.

Aeſchines Demoſthenis orationem (qua tamen in exilium pulſus fuerat) coram amicis laudauit in ſua calamitate.

Athenienſes Thucydidem rerum ſuarum ſcriptorem ab exilio reuocauere, eloquentiam mirati, cuius uirtutem damnauerant.

Menander Comœdiographus ab Aegypti regibus per legatos magnis præmiis inuitatus eſt.

Cn. Pompeius Poſsidonii ſapientiæ profeſſoris domum intraturus, fores percuti de more à lictore uetuit, & faſces lictorios ianuæ ſubmiſit is, cui ſe oriens occidensq́; ſubmiſerat. Vide Strabonem lib. 11.

Auguſtus carmina Vergilii cremari contra teſtamenti eius uerecundiam uetuit. Eidem in Theatro recitãti uniuerſus populus Roma. perinde ac Imperatori aſſurrexit. Hactenus Plinius lib. 7. Eiuſdem Vergilii diem natalem (qui fuit Octobris idibus) quotannis celebrabat, & quibuſdam uelut cæremoniis uenerabatur. Sylius.

Conſtantinus Imperator Ablabium Aegyptium philoſophum prætorii ſui præfectum, & unà cum Conſtantio filio Imperii rectorem conſtituit. Eunapius apud Volaterranum.

Frontoni philoſopho M. Antonius princeps ſtatuam erigi fecit, autore Capitolino, quem Auguſtus quoq; conſulari ornauit dignitate.

Anaxenori Cytharœdo è Tyana ciuitate M. Antonius tributa quatuor ciuitatum legenda præbuit. Strabo libro 14.

Auguſtus Alexandrinis (in quos bellum gerebat) tribus de cauſis faſſus eſt ſe pepercisſe, Ob Alexandri memoriam, Vrbis pulchritudinem,& amorem Arrij philoſophi. Plutarch. in uita Antonii.

Iam diximus erectam Claudiano ſtatuam Arcadii, & Honorii Imperatorum patrocinio.

Dionem Pruſiæum ſophiſtam, & philoſophum Traianus curru ſuo plerunq; dignatus eſt. Romam etiam ingreſſus cum triumpho. Suidas apud Volat.

Artaxerxes rex Perſarum Hiſcani præfecto Helleſponti, literas ſcripſit, ut Hippocratem medicum quibuſcũq; fieri poſſet præmiis in familiam ſuam inuitaret. Epiſtola ad hunc ferè modum ſe habebat. Rex regũ Magnus Artaxerxes Hiſcani S. Hippocratis medici, Aeſculapio prognati, ad me fama peruenit. Da igitur operam, ut aurum illi tribuas, quantum cupit, aliaq; item quorum indiget, & ad me mitte. Erit enim par honore ſummis in Perſide uiris. Et ſi quis alius fuerit in Europa uir clarus, hũc amicum noſtrę domui redde, nec parce pecuniis. Eidem Hippocrati ab Illyriis redeunti eoſdem honores (quos Herculi) decreuit Græcia ob prædictam peſtilentiam. Suidas.

Iunio Ruſtico philoſopho M. Antonius Imperator publica omnia, priuataq; conſilia ſolebat credere: quem poſtea conſulatu, & mortuum ſtatua decorauit. Iulius Capitolinus.

Ciceronem ab urbe pulſum Pomponius Atticus ſeſtertiis ducentis, & quadraginta millibus iuuit, & proſecutus eſt. Cor. Nepos in uita Attici.

Oppianus poëta, quum Antonio Imperatori Seueri principis filio poëma de piſcibus nuncupaſſet, ab eo totidem aureis donatus eſt nummis, quot illic erant uerſus. Volat.

Daniel propheta Cyro rege (quẽ Theologiæ miſteria perdocuit) familiariſsimè utebatur. Autor Theoderitus Cyrenẽſis.

Cleombrotum medicum Ptolemæus rex centum donauit talentis, ſeruato Antiocho rege patre ſuo. Habeo codicem Plinianum in alterutro libro mendoſum. Nam lib. 7. & ca. 37. hoc de Cleombroto ſcribit: Libro uerò 19. & cap. 1. de Eraſiſtrato. Vide Budæum lib. 2. de Aſſe.

Olim tantus erat artis oratoriæ quæſtus, ut Gorgias Leontinus auream ſtatuam & ſolidam ſibi poſuerit Delphis. Plinius cap. 4. lib. 33.

Athenienſes (ut iam diximus) Demetrio Phalereo

ccclx. ſtatuas erexerunt.

Zeuſis tantas opes arte picturæ ſibi comparauit,ut in oſtentatione earum Olimpiæ aureis literis in palliorum teſſeris intextum nomen ſuum oſtentaret.Plin.lib.35.cap.10.

Pamphilus pictor neminem docuit minoris talento annis decem:quam mercedem Apelles, & Melanthius ei dedere. Plin. lib.35.cap.10.

Apelles Alexādro Magno adeò charus extitit, ut rex Campaſpen amaſiam ſuam liberali forma puellam eidem dederit. Plinius ibidem.

Attalus rex unicam tabulam **Ariſtarchi** pictoris centum tālentis emiſſe dicitur.

Argonautas,**Cycliæ** pictoris tabulam,talentis cxl. mercatus eſt Hortenſius orator.Plin.lib.35.cap.11.

Zenonem philoſophum Athenienſes tanto honore proſecuti ſunt,ut apud eum claues urbis deponerent, ipſumq; ornarēt aurea corona,& imagine ærea.Laërtius.

Plinius Iunior referebat potuiſſe ſe (quum procuraret in Hiſpania)uendere ſuos commētarios Largio Licinio quadringentis milibus nummûm.Quis nunc regum(inquit noſter Budæus) emere bibliothecam confertiſsimam decem aureorū milibus uelit,quanti à Plinio ciuis unus priuatus regeſta quædam extemporanea licitari auſus eſt.Plin.lib.3.Epiſt.

Philippus Macedo Amyntæ filius,quamuis omni fermè tempore negotiis belli eſſet implicitus, nunquam tamen à liberali muſa,ſtudiiſq; humanitatis receſsit.Propterea ſcribens ad **Ariſtotelem** gloriabatur natum ſibi Alexandrum tanti philoſophi tempore,à quo doctrinam imbiberet cum uirtute. Epiſtola autem extat apud Gellium lib.9.

Lenæus ludi magiſter in urbe Roma à Pompeio ob ingenium manumiſſus eſt.Plin.de illuſt.grammat.

Ouidius quum ſeptem annis apud Getas in exilio duraſſet. Diis iubentibus in fata conceſsit Cal.Ian. Cui mortuo gens illa,quamuis barbara,& inelegans,& à māſuetioribus muſis prorſus aliena,ſolēnes tamen exequias celebrauit,& ſepulcrum erexit magnificum.Pontanus de Magnificentia.

Quid?non'ne mirum eſt,hiſtriones maiore quondam in pretio habitos, quàm nunc habeantur uel egregiè literati : quum **Roſcio** actori Theatrico annulū aureum cū ſenſu equeſtri donauerit Sylla?Quem etiā ferunt mercedem diurnam de publico

mille denarios ſine gregalibus accepiſſe. Tullius quoq; elegantiſsima oratione populum Ro. obiurgauit, quòd Roſcio geſtū agente tumultum mouiſset. Macrob. lib. 3. cap. 7.

Decius Laberius quum in ſpectaculis mimos ſuos egiſſet palàm, donatus eſt quingentis ſeſtertiis, cum annulo aureo, qui erat inſigne cenſus equeſtris, autore Tranquillo.

Alcibiades ambitione quadam munera in Socratem congerebat, dignam uiri doctrinam multò amplioribus exiſtimās. Cælius lib. 11. cap. 73.

Euripides Tragœdiographus Archelao Macedonum regi ſola uirtutis admiratione fuit familiaris, adeò, ut frequentibus conuiuiis ab eo exceptus fuerit, & aureo donatus poculo. In eius quoq; gratiam Syracuſani pleroſq; Atkenieſium (qui apud ſe ſeruitutem ſeruiebant) libertate donatos, domum incolumes remiſere. Cælius lib 13. cap. 7.

Iulius Calidius poëta, quum à P. Voluſio in proſcriptorum numerum relatus eſſet, ab Attico propter ingenium, & elegantē eruditionem, abſolutus eſt. Cor. Nepos in uita Attici.

Cor. Gallus Elegiographus fauore Auguſti ad præfecturæ gradū conſcendit, tribunusq; cohortium effectus eſt. Crinitus.

Veſpaſianus tantum conceſsit Saleio Baſſo poëtæ Lyrico, ut propter ingenium ſingularemq; eruditionem auri quinquaginta ſeſtertia eidem ſit elargitus. Tacitus in Dial. de Orat.

Statium Domitianus magnifico atq; apparatiſsimo donauit conuiuio, coronaq; inſigni, & aliis muneribus honeſtauit. Crinitus de Latinis poëtis.

Eiuſdem imperatoris beneficio Sylius ad tertium conſulatū prouectus eſt. Vnde Martialis: Auguſto pia tura uictimasque Pro noſtro date Sylio Camœnæ: Biſſenos iubet en redire faſces, Noto conſule nobiliq; uirga &c.

Sertinius uir clariſsimus tantum conceſsit Martialis ingenio & doctrinæ, ut ei adhuc uiuenti imaginem more ueterum in ſua bibliotheca poſuerit. Crinitus.

Auſonius Cęſaris Grātiani (cuius filium Gratianum iuniorem erudierat) beneficio & honeſtiſsimis ſuffragiis dignitatem adeptus eſt conſularem. Idem.

Aurelius Prudentius beneficio Theodoſii Imp. ad præfecturam militiæ perductus eſt. Crinitus.

Lampſaco urbi Helleſponti propter Themiſtoclem pepercit rex Perſarum. Marcell. lib. 22.

Phala

Phalaris Agrigentinus tyrannus aliàs ſæuiſsimus templum Stheſichoro ædificandum curauit, ſuaſitq; diuinos illi honores in urbe patria habendos, quem tamen olim capitalẽ inimicum habuerat. Pontan. de Obed.

Democedes medicus à Dario (quem ſanitati reſtituerat) duobus aurearum compedum paribus & ab uxoribus ipſius Darii aureis phialis donatus eſt. Autor Herodotus in Thalia.

Matthias rex Pannoniæ, Ioan. Monteregium hominem Germanum, & Ephemeridum ſcriptorem multis auxit honoribus & diuitiis. Volater.

Quũ Hermolaus Barbarus Venetorũ legationes obiret in Italia, & ad urbem Florentiam accederet, Laurentius Medices tanto uiro cum multis amicis obuiã proceſsit, quãuis podagricus, eumq; in Caiana uilla honorificentiſsimè excepit, quam cum inſtructiſsima bibliotheca eidẽ obtulit. Crinitus ca. 9. li. 15.

Robertus Siciliæ rex Fr. Petrarcham omneſq; eruditos uiros in pretio habuit. Volat. in Philol.

Ptolemæus Philadelphus ſenes L X X. Bibliacæ hiſtoriæ ſciẽtiſsimos ab Iudæa uſq; in Aegyptum uocauit, quos regia urbe acceptos, hoſpitaliter & benignè aluit, magniſq; muneribus donatos dimiſit. Sab. in exe.

Ioanni Campegio Bononienſi in Patauinum Gymnaſium (quò ad publicam literarum profeſsionẽ fuerat inuitatus) proficiſcenti, ab urbis magiſtratibus Gymnaſiarchiſq; magna hominum frequentia obuiam itum eſt. Idem Sab.

Vicentina ciuitas Sabellicum argentea patera magni ponderis donauit.

Cæſar Dictator duas Timomachi tabulas L X X X. talentis emit in templo Veneris genitricis dicaturus. Plin. lib. 35. cap. 11.

Candaules rex, Bularchi picturam Magnetũ haud mediocris ſpatii rependit auro. Plin. cap. 8. lib. 35.

Quintilianus ex Hiſpania ueniens ſtipendium à fiſco accepit ab Euſebio ſub Domitiano. Budæus lib. 2. de Aſſe.

Thadeus Florẽtinus medicus, tanta fuit nominis celebritate, ut ad curã ægrotorum extra urbem uocatus, nõ uilius quàm quinquaginta aureorum mercede in ſingulos dies peregrinaretur: uocatuſq; ab Honorio quarto centum ſibi ſtatui uoluit, à quo curato decem milia reportauit. Volaterranus.

Propter Ialiſii imaginem, à Prothogene pictam, Demetrius Rhodon non ſuccendit, ne ſimul tabula conflagaret. Pli. lib. 35.

M. Pop

M. Popilius Andronicus opuſculum quoddam annalium XVI. milibus nummûm uendidit. Tranquillus de Gram. illuſt.

Arrianum hiſtoricum (qui hiſtoriam Magni Alexandri octo libris ſcripſit) Adrianus & Antonius propter literas ad honorem conſularem euexerunt. Heliconius apud Volaterranum.

Aſinius Pollio Varronis imaginem collocauit in bibliotheca.

Cyrus Pannopolyta poëta, beneficio Theodoſii iunioris, & Eudoxiæ eius uxoris, præſul factus eſt. Suidas apud Volater.

Democritus Diagoram Mileſium philoſophum ſeruum mille drachmis emit, ut eundem erudiret. Apud eundem.

LITERARVM ET LITERATORVM QVI FVERVNT AMANTISSIMI.

Anaxagoras omne patrimonium ſuis conceſsit, remq; omnem publicam & priuatam neglexit, ut liberius uacaret philoſophiæ. Laërtius, & Valerius de ſtudio.

Nauigauit in Aegyptum Democritus in Perſidem uſque ad rubrum mare, ut & Chaldeos conſuleret, & melius philoſopharetur. Idem quoque oculos ſibi eruit, quòd rerum naturaliũ & diuinarum contemplationi impedimento eſſe uiderentur. Exiſtimabat enim cogitationes, cõmentationesq; animi ſui contemplandis naturæ rationibus uegetiores, & exactiores fore, ſi eas uidendi illecebris, & oculorum impedimentis liberaſſet. Vt autem cõmodius amplecteretur ſtudia, diuitias omnes reliquit, quæ tamen tantæ fuerant, ut pater eius Xerxis exercitui epulum dare potuerit. Autores Gellius cap. 17. lib. 10. Cic. lib. 5. de Finibus. Val. de ſtudio.

Cyprianus diem nullum ſine Tertulliani lectione permittebat effluere, cuius libros quum peteret, dicere ſolebat, Da magiſtrum. Autore D. Hieronymo.

Scipio Africanus Pædiam Cyri de manibus nõ ponebat. Beroaldus autor.

Gordiano Imperatori bonæ literæ adeò placuerunt, ut pluris fecerit librorũ quàm auri uel argenti, ſibi theſaurũ comparare. Habuit enim in bibliotheca LXII. milia librorum. Iul. Cap.

Monymus Corinthii cuiuſdam trapezitæ filius, quum philoſophiæ amore raperetur, cuperetq; magnopere dare operam Diogeni, neq; tamen hoc ipſum à domino poſſet impetrare, ſimulata inſania monetam cœpit ſpargere, eoq; modo dimiſſus, ad phi

ad philoſophiam ſe conuertit, Diogenemq; ſecutus eſt. Laërtius.

Pythagoras ad perdiſcendam philoſophiam, ſolum uertit exilio ſuſcepto uerius quàm peregrinatione. Profectus ad Perſas mágorum prudentiæ ſe formandum tradidit, à quibus ſyderum motus curſusq; ſtellarum didicit. Cretam deinde & Lacedæmona nauigauit, quarum moribus & legibus inſpectis ad Olympicum certamen deſcendit. Quod & de Empedocle ſcribit Plinius lib. 30.

Alexander quum eſſet legẽdi & diſcendi percupidus, Iliadem Homeri (quã rei militaris uiaticum ſolebat appellare) Ariſtotele exponente perdidicit: eam ſemper unà cum pugione ſub puluino iacentem tenere ſolitus. Oneſicritus apud Plutarchum in Alexandro.

Euclides Megarenſis, quum diſciplinę Socraticæ percupiẽs eſſet, neq; tamen Athenas (ubi profitebatur Socrates) auderet ire, quòd capitale foret, ſi quis Megarenſium Athenis, aut Athenienſium Megaris, propter mutuum utriuſq; urbis odium, deprehenderetur, ſub noctem tunica lõga muliebri indutus ad ipſum philoſophum commeabat, ut uel noctis aliquo tempore conſiliorum ſermonumq; eius fieret particeps. Rurſus ſub lucem eadem indutus ueſte redibat. Gellius lib. 6. cap. 10.

Ferunt Platonem quum tenui admodum eſſet pecunia, tres tamen Philolai Pythagorici libros decem milibus denariûm mercatum, quod pretium à Dione quodam Syracuſano acceperat. Idem octogenario maior moriens ſub capite Sophronis numeros habuiſſe fertur. Sic nec extrema quidem eius hora agitatiõe ſtudii uacua fuit, inquit Val. Max. de ſtudio. Gell. li. 4. ca. 17.

Ariſtotelem quoq; traditum eſt pauculos Speuſippi libros poſt mortẽ eius emiſſe talẽtis tribus Atticis. Gellius li. 4. ca. 17.

Fuit Hippocrates diſcendæ medicinæ adeò ſtudioſus, ut eum non puduerit uel retrimenta guſtare, ut inde morbi naturã perſentiſceret. Quod tamen aliqui Aeſculapio aſcribunt. Autor Cælius cap. 12. lib. 16.

Adrianus imperator impenſe adeò Græcæ doctrinæ inuigilabat, ut à pleriſque Græculus uocaretur. Sextus Aurelius.

Cato Vticenſis ne quid temporis abſq; aliqua exercitii parte effluerET, in curia Græcè lectitabat, tantiſper dum cogeretur Senatus. Cic. lib. 3. de Finibus.

Tacitus Imperator Cornelii Taciti uiri conſularis hiſtoriam de Romanis imperatoribus, nõ modo in omnibus biblio-

thecis iuſsit collocari, ſed etiam edicto cauit, ut decies quotannis ad uſum publicum tranſcriberetur, atque in bibliothecis poneretur. Flauius Vopiſcus.

Beatus Hieronymus Romæ primũ, mox in Bizãtio & Antiochia, demum apud Solymos, diſcendi ſtudio uariis præceptoribus operam dedit. Habuit in literis Hebræis Barbanum & Nicodemum Iudæos, in humanioribus literis Donatum & Victorinum, in ſacris Gregorium Nazianzenũ, Apollinarem Antiochenum, & Didymum Alexandrinum. Crinitus cap. 6. lib. 6.

Auguſtus liberalibus ſtudiis, præſertim eloquentiæ, in tantum incubuit, ut nullus, ne in procinctu quidem laberetur dies, quin legeret, ſcriberet, declamaret.

Nemo ſtudia bonarum artium fouit indulgentius, quàm Carolus Magnus, ut qui Parrhiſienſe gymnaſium, & Papienſe accerſitis undecunq; doctiſsimis uiris inſtituerit. Bap. Egnatius.

Fuit & Carolo Craſſo ſingularis beneuolẽtia in literatos homines, quos ad ſcribendom ſolebat adhortari. Idẽ Egnatius.

Sigiſmundus Imp. doctos homines etiam fouit, & magnis honeſtauit dignitatibus. Accuſauit etiam plerunq; Germanos principes, qui latinas odiſſent literas. Reprehenſus à quibuſdã, quòd uiros humiles, ſed literatos foueret: Ego (inquit) eos amo, quos uirtutibus & doctrina, (ex quibus nobilitatem metior) cæteris antecellere uideo. Baptiſta Egnatius.

Scipio in mediis difficillimi belli apparatibus bonarum artium ſtudia non prætermiſit, philoſophorum ſcholas crepidatus frequentans. Et ne poſt tot inſignes uictorias animum ſibi inſoleſcere proſperis ſucceſsibus rerum permitteret, cum literis & literatis frequens uerſabatur. Pontanus de fort.

Borſus Ferrarienſium princeps, Ingeniis magnopere fauit, quæ undecunq; accerſita domi alebat, & in his T. Strocium poëtam Florentinum, Ioannem Auriſpiam, Hugonem medicum, & Petrum Bonum Lyriſtem egregium. Volat. in Geog.

Beſſarionis presbyteri Cardinalis (qui ſub Eugenio quarto floruit) domus fuit liberalium artium officina, doctiſsimosq; uiros ſemper aluit, atq; fouit. Nec minus ipſe in literis uerſabatur. Platonem in primis obſeruabat, in cuius defenſionem commentarios edidit contra Trapezuntium peripateticum. Volat.

Liuius Druſus ætatis uiribus & acie oculorum iam defectus, ius ciuile tamen populo interpretatus eſt, quod cupiẽtibus diſcere utiliſsima compoſuit monumenta. Val. de ſtudio.

Publius

Publius Craſſus quum in Aſiam ad Ariſtonicum regem debellandum Conſul ueniſſet, tantum Græcæ linguæ ſtudium impendit,ut eam in quinq; diuiſam genera per omnes partes ac numeros didicerit. Valerius,& Blondus lib.4.

Carneades philoſophus quum cibi capiendi cauſa recubuiſſet,philoſophicis cogitationibus interdum uſq; adeò inhærebat,ut manum ad menſam porrigere obliuiſceretur. Idem cum Chryſippo diſputaturus helleboro ſe antè purgabat ad exprimendũ ingeniũ ſuũ attẽtius, & illius refellẽdũ acrius. Val. Max.

Captis Syracuſis Marcellus Archimedis philoſophi precibus parci iuſſit, cuius tamen machinationibus uictoriam ſuam multum ac diu inhibitam ſenſerat. Plinius lib.7.cap.37.

Confectus ſenio Socrates fidibus tractandis operam dedit, ut tantis doctrinæ ſuæ diuitiis muſicæ rationis adderet elementum. Cicero de Senectute.

Chryſippus LXXX. Iſocrates quartum & LXXX. nati annos opera ſcripſerunt:hic Panathenicon,ille Logicon acutiſſimæ ſubtilitatis uolumen. Valerius.

Cleanthes quæſtu extrahendæ aquæ nocturno tempore inopiam ſuam ſuſtentabat, diurno Chryſippi præceptis percipiendis operam dabat. Idem quum centeſimum attigiſſet annũ, auditores tamen erudiebat.

Sophocles centum propè natus annos Oedipodem tragœdiam conſcripſit. Cicero in Catone Maiore, Sophocles, inquit, ad ſummam ſenectutem tragœdias fecit.

Simonides poëta octogeſimo anno & carmina docuit, & in eorum certamen deſcendit. Val.

Carolus ſeptimus, ſexti filius,Gallorum rex,ſolenni Epiſcoporum concilio Pragmaticam inſtituit ſanctionem, ut qui magna olei impenſa euaſiſſent literati, ad ſacerdotia proueherentur. Prius enim curæ animarum(quas uocant Beneficia) mulionibus,aut etiã lenonibus præſulum dabantur:ita ut utilius multò uideretur, in aulica uita eius rei gratia paraſitari, & ſcurram agere,quàm ſtudium literis impertiri. Aſini enim portabant myſteria : Doctos oportebat ſua fama contentos uiuere, nec aliud ſperare quicquam.

Antonius cognomento Pius, Rhetoribus ac Philoſophis non ſalaria modò,uerumetiam honores ac prouincias decreuit. Pontanus de liberalitate.

Alexander Seuerus,non modò literatorum genus omne,

uerum

uerum aruſpices,& architectos(in quo quiſque eluceſceret) proſecutus eſt.Idem autor.

Iulius Maſſanienſis Alphonſi regis cēſui rationibus præpoſitus,ita Iouianum Pontanum poëtam elegantiſsimum iuuit, ut Pontanus ipſe omnia ſua eidem referat accepta.Ibidem.

Ptolemæus rex Alexandrinus doctiſsimos quoſq; ad ſe uocatos,ſalariis doniſq; proſecutus eſt.Pont.

Abundauit uiris doctis Nicolai Quinti Pontificis Maximi, & Alphonſi regis aula:quorum hic Antonium Panhormitam ob ſcriptum de dictis ac factis ſuis librum mille aureis donauit, Poggium Florentinum quingentis, ob conuerſum è Græco in Latinum Xenophontis librum qui Cyri pædia inſcribitur. Idē.

Dionyſius Syracuſanus Heliconem Cyzicenum talēto donauit,quod Solis deliquium prædixiſſet.

Lyſander ob pauculos uerſiculos Antilochi poëtæ pileum argento impleuit.Pontanus.

Ferdinandus rex grandem pecuniæ ſummam quotannis ex ærario pendēdam ſtatuit Rhetoribus, Medicis, Philoſophis, & Theologis,qui publicè Neapoli docerent. Egregium ſanè factum(inquit Pontanus)ingenia proſequi,uirtutes ornare, & ad excolendos animos excitare iuuentutem.

Terentius Varro annos ſeculi ſupergreſſus interiit ſcribendo.Blondus lib.4.

Cato Cēſorius anno LXXXVI. ætatis cauſam pro ſe egit aduerſus temerariā iuuētutem:Literas Græcas didicit,& ius ciuile: Defendit Galbā oratorē accuſatū.Flauius li.4.& Val. de ſtudio.

Iulius Cæſar (ut eſt apud Suetonium) omnes medicinæ & liberalium artium profeſſores ciuitate donauit,ut libentius urbem incolerent.

Veſpaſianus Imperator,ingenia & artes maximè fouit:primuſq; è fiſco Latinis Græciſq; rhetoribus annua centena conſtituit:præſtantes poëtas muneribus ornauit:& bibliothecas incendio abſumptas reparauit.Suetonius:& Blondus lib.4.

INDOCTI, ET QVI LITERAS ODERVNT.

Licinius Imperator,fuit literis adeò infeſtus, ut uirus ac peſtem publicam eas appellaret.Sed cur inquit Bapt.Egnatius eas non odiſſet,quarum adeò expers erat,ut ne decretis quidem ſubſcribere poſſet?

Valentinianus quoque imperator,Gratiani filius, magno

literarum odio conflagrauit.

Cælius ſcribit, **Heraclidem** Lycium hebeti fuiſſe ingenio, & ad literas, politioremq; cultum ineptiſsimo.

Philonides fuit Melitenſis quiſpiam prægrandi corpore, cæterum inſulſus & indoctus. Vnde adagium fluxit [illegible] po ſitum: Indoctior Philonide.

Britanion (cui uicto Conſtãtius Imperator pepercit) adeò expers literarum eſt habitus, ut ne prima quidem elementa calleret. Baptiſta Egnatius.

Herodes Atticus quum ingenio & eloquentia nulli ſecũdus haberetur, filium habuit adeò hebetem, ut ne prima perciperet elementa. Philoſtratus in eius uita.

BIBLIOTHECAE ME MORABILES.

Tyrannion grãmaticus (qui floruit ętate Magni Pomp.) ſupra tria librorum milia poſſedit. *Plutarchus in Sylla.*

Gordianus Imperator coaceruauit in bibliotheca L X I I. milia uoluminum. Capitolinus.

Plutarchus in Antonio ſcribit Pergamenas bibliothecas habuiſſe ducenta librorum milia.

Porrò ex antiquis Bibliopolis unicus ferè Triphon celebratur. Martialis lib. 4. Non habeo, ſed habet bibliopola Triphon. Hic ille eſt, ad quem ſcribit Fabius in liminari Inſtitutionum oratoriarum epiſtola.

QVI MVLTA SCRI PSERVNT.

Scripſit Theophraſtus trecenta librorum uolumina. Chryſippus* ſeptingenta, Seruius Sulpitius C L X X X. libros de iure ciuili. Atteius Capito L X. Empedocles tria & quadraginta. Galenus C X X X. Beda X X X V I. Ariſtarchus grammaticus Ariſtophanis grammatici diſcipulus ſcripſit commentarios ſupra mille.

**Aliàs, ſeptuaginta.*

LABORIOSI ET VARIARVM ARTIVM PERITI.

Cleanthes philoſophus inopia mercenarium ſe fecit, ac noctu quidem in hauriendis aquis uictum ſibi comparauit, interdiu liberalibus ſtudiis dedit operam. Pinſebat quoque farinas ſæpenumero, ut Pæniam illam, neceſſarium pleriſq; malum, excuteret.

Pugnabat Plautus in paupertatem dies & noctes: Scribebat enim fabulas ſuas interdiu, noctu uerò operam locabat piſtori, & in agendis molis (quas truſatiles uocant) qualemcunq; faciebat quęſtum. Varro apud Gellium cap.3. lib.3.

Turanius, fuit quiſpiam exactę diligentiæ ſenex, cui quum Cæſar poſt x c. annum procurationis uacationem ultro indulſiſſet, id ægrè ferens, componi ſe in lecto, & uelut exanimem à circunſtante familia plangi iuſsit. Nec ante triſtitię finem fecit, quàm priſtino labori ſit reſtitutus. Cælius lib.6. Marcel.16.

Iulius Cæſar, conſumptis in re bellica diebus, noctes tamẽ ad tripartita diuidebat officia: quietis ſcilicet, publicæ rei, & muſarum. Marcellinus lib.16.

Legimus Alexandrum Magnum (quum dormitaret) brachio extra cubile protento pilam tenuiſſe argenteam ſuppoſita pelui, ut quum neruorum rigorem ſopor laxaſſet infuſus, geſtaminis lapſi tinnitus abrumperet ſomnum. Ammianus Marcel. libro 16.

Iulianus Imperator dimidiata nocte ſemper exurgebat, nõ è plumis perdicum ſubalaribus, ut Heliogabalus, aut ſtragulis ſericis ambiguo nitore fulgentibus, ſed ex aſperis ſtratis, in quibus uix decumberent abiectiſsimi uernæ. Marcellinus ibidem.

Porcius Latro incœpta ſemel ſtudia non poterat interrũpere, ubi ſe ad ſcribendum concitaſſet: iungebantur noctibus dies, & ſine interuallo ſibi inſtabat, nec deſinebat, niſi deficiebat. Quum ſe ſyluis & montibus tradiderat, omnes illos agreſtes in ſyluis & montibus natos laboris patientia ac uenandi ſolertia prouocabat. Cælius cap.35. lib.5.

Sophocles, Plato, Iſocrates, Hieronymus, & alii cõplures ad extremum ſenectutem ſcribentes, labores ſubierunt, finemq; dicendi cum uita fecerunt. Vol.

Helius Hippias ſophiſta præter literarum ſtudia (in quibus ætate ſua nulli fuit ſecundus) Olympicis ludis zonam, ueſtem, calceos, ampullam, anulum, gemmam (in qua ſignum inſculpſerat) ſibi fecit, habuitq́. artem multarum rerum, quæ mortales plurimos ornare potuiſſet. Quintil. lib.12. Inſtit. orat.

Adrianus Impe. fuit Arithmeticæ peritiſsimus, & Geometriæ. Pinxit egregiè, Muſicem tenuit, Aſtronomiæ ſcientia omnes ætatis ſuæ facilè ſuperauit.

Fuit Aurelius Alexander optimus Aruſpex, excellens Augur, Muſicus inſignis, & utrãq; orationem eruditiſsimè ſcripſit.

ſit. Quibus rebus tantam impēdit operam, ut conſueuerit in cōuiuiis uel legentes audire, uel aliis ueſcentibus legere.

Nihil unquam legit **Plinius**, quin excerperet: nec in bibliotheca tantùm, ſed in menſa, ſed in lectica, ſed equitans quoq; uel ſcribebat, uel ſcribendum aliquid dictabat.

Diodorus Siculus ne in deſcriptione orbis (ut alii pleriq;) erraret, bonam Aſiæ & Europæ partem magno ſuo incommomodo peragrauit.

Virtuti maximæ tribuendum eſt **Nicaulæ** Aegypti & Aethiopum reginæ, quòd audita Salomonis ſapientia, ab extremo Arabiæ in Iudæam iuerit, ut eum audiret.

Apollonius Tyanæus ut Bragmanum ſcientiam haurire poſſet, Perſas, Caucaſum, Albanos, Scythas, & Maſſagetas prætergreſſus, in Indiam penetrauit. Quibus auditis per Elamitas, Babylonios, Chaldæos, Medos, Parthos, Aſſyrios, Phœnicas, Arabes, & Palæſtinos, in Aegyptum rediit, ut quaquà tranſiret, ibidem à doctis (ſi qui eſſent) proficeret, & aliquid decerperet. Tranſiuit & in Aethiopiam ad Gymnoſophiſtas.

Antiſthenes audito Socrate, ſtatim conuerſus ad diſcipulos, monuit, ut alium quærerent præceptorem, ſibi ſe inueniſſe dictās. Quo facto, relictis omnibus fortunis, Socratē ſecutus eſt.

Alphonſus Aragonius Siciliæ Rex iam quinquagenarius, præceptori tamen ſe ſubmiſit, ne loquendi uſu careret.

OTIOSI.

ATtalus Eumenis frater otio adeò ſolutus eſt, ut ſaginæ traditus, Imperii onus in Philopomenem è familiaribus unum reiecerit. Cælius cap. 23. lib. 6.

Vatia Seruilius, uir prætorius, nulla alia re, quàm otio notus conſenuit. Propterea à tranſeuntibus dici ſolebat, Vatia hic ſitus eſt. Seneca in Epiſtolis & Cælius.

Herondas, quum Athenis quidam otii damnatus foret, iuſſit eum ſibi oſtendi, qui in cauſa liberali conuictus foret. Plut. in Apophtheg. Laconicis.

CORONAE DIVERSAE.

VAriæ fuerūt olim coronæ, quibus penſabatur hominum uirtus, ut & ignauis torpor excuteretur, & in generoſis uirtus creſceret. Plin. lib. 22. numerat Gemmatas, Aureas, Vallares, Murales, Roſtrales, Ciuicas, Triumphales, quibus nobiliorem fuiſſe Gramineam dicit,

Coronæ Triumphales erant aureæ, mittebanturq́; Imperatoribus ob honorem triumphi. Hæ uulgò dicitur aurum coronarium, inquit Gellius. Aureis poſtmodum ſucceſſerunt Laureæ: erantq́; eiuſdem & uirtutis & honoris præmia. Obſidionalem coronam dabant obſidione liberati, ei qui liberauerat. Ea fiebat gramine, unde & Graminea dicta eſt. Hanc S. P. Q. R. Fabio Maximo dedit, ſecundo bello Punico, quòd urbem Romam obſidione liberaſſet.

Ciuica dabatur ei qui ciuem à morte liberaſſet: Fiebat fronde querna, aut iliguea. Cælius: Aduehuntur, inquit, cum ilignea corona, & chlamyde. L. Gel. uir Cenſorius cenſuit Ciceronem conſulem hac ornandum corona, quòd eius opera atrociſsima illa Catilinæ coniuratio deleta, uindicataq́; fuiſſet. Muralis dabatur ab Imperatore, ei qui primus murum ſubiiſſet, & in oppidum hoſtium per uim aſcendiſſet. Caſtrenſem donabat Imperator ei, qui primus hoſtium caſtra pugnans introiuiſſet, habebat autem inſigne ualli. Naualem merebatur, qui in maritimo prælio primus hoſtium nauem ui armatus tranſiliuiſſet. Ea roſtris nauium erat inſignita. Muralis autem, Caſtrenſis, & Naualis fiebant ex auro. Oualis corona erat Myrtea: ea utebantur Imperatores, qui ouantes urbem introibant. Ouatio, minor erat triumpho. Ouationis cauſa eſt nō triumphi, quum aut bella non rectè indicta ſunt, nec cum iuſto hoſte geſta: aut quū hoſtium nomē humile eſt, ut ſeruorum, aut pyratarum: aut quū deditione facta, incruenta parta eſt uictoria. Hæc fiebat ex Myrto. Dabatur Oleagina ob conuerſum hoſtem. De coronis uide Gellium libro 5. cap. 5. Blondum Foroliuienſem de Roma Triumphante lib. 6. Volaterranum libro 26. Philologiæ. Plinium libro 16.

TRIVMPHATORES, SEV QVI DE DIVERSIS REGIBVS ET POpulis triumphauerunt.

L. Attilius Calatinus triumphauit de Sardis. Gn. Domitius de Aruernis & Bathuloeorum duce, Liuius Salinator de Illyriis. M. Attilius Regulus de Salentinis. Paulus Aemylius iunior de Liguribus, & Perſeo. Menenius Agrippa Lanatus de Sabinis. M. Antonius triumuir de Armeniæ rege. M. Aquilius conſul de Ariſtonico rege, Iunius Babulcus Brutus dictator Equos ſubegit, ac die octaua de eiſdem triumphauit. Furius Camillus Veios decennali obſidione domuit,

muit, ac de iiſdem triumphauit. Sp. Caſsio duo triumphi contigerunt. M. Curius de Samnitibus & Sabinis. P. Decius iunior de Samnitibus. Gn. Duilius primus de nauali uictoria triũphauit. Fabius Rullianus de Appulis, Nucerinis, Samnitibus, Vmbris, Marſis, ac Thuſcis triũphauit. Fabius Gurges de Samnitibus. Q. Fab. Max. de Liguribus. Gn. Fuluius Flaccus de Samnitibus. M. Fuluius nobilior ouauit de Aetholis, triũphauit de Ambracienſibus. L. Lucretius Tricipitinus de Volſcis. Marius de Teutonibus, & Iugurtha. Propertius lib. 4. Dii melius, quantus mulier foret una triũphus Ductus erat per quas ante Iugurtha uias. Q. Ce. Metellus de Iugurtha, & Numydis. L. Mumius de Achæis. M. Horatius conſul de Sabinis, ſine autoritate Senatus. L. Papyrius Curſor de Samnitibus. L. Papyrius Craſſus, eius filius, de Priuernatibus. Cn. Pompeius, Magni Pompeii pater, de Picentibus. Põpeius Magnus de Iarba Mithridate, Ariſtobolo rege Iudæorum. Aul. Poſthumus Tubero de Volſcis. L. Aemylius Paulus de Liguribus. Q. Capitolinus, quinquies conſul, de Volſcis. Scipio Africanus de Annibale, & Syphace. Sulpitius de reliquiis Brenni. L. Valerius Valeſii filius, de Veietibus, & Sabinis. Valerius Coruinus (qui ſexies fuit cõſul) de Samnitibus. L. Valerius Potitus de Volſcis, & Equis, ſine autoritate ſenatus. M. Attilius Glabrio de Antiocho, & Aetholis. Aurelianus Imperator de Zenobia Palmyrenorum regina. Septimius Seuerus imperator de Arabibus, & Adiabenis. Dagobertus rex Francorum de Saxonibus. Papyrius Naſo de Corſis. Iulius Cæſar confectis bellis quinquies triumphauit: primum triumphum egit Gallicum: ſequentem Alexandrinum: deinde Ponticum: huic proximum Africanum: nouiſſimum Hiſpanienſem. Triumphauit Bacchus de Indis. Tatius de Sabinis. Gordianus de Perſis. Auguſtus Curules triumphos tres egit: Dalmaticum, Actiacum, Alexandrinum, continuo triduo. Antonius Commodus triumphauit de Germanis. Domitianus de Dacis, & Cattis. Papyrius Curſor de Corſis, in monte Albano.

Porrò autem lege fuit cautum, ne quis triumpharet, qui minus quàm quinq; milia una acie ſuperaſſet. Nulli itẽ licuit triũphare, qui nec Dictator, neque prætor, nec Conſul res geſsiſſet. Item nemini prius decernebatur triumphus, quàm regionẽ (de qua triumphaturus erat) ſucceſſori pacatam reliquiſſet. Triũphantes auratis curribus uehebantur, quos albi trahebant equi. *Triumphandi mos.*

Pompeii tamen curtũ in triumpho Afrıco traxerunt Elephantes:quem imitatus Cæſar, uectus eſt Elephantis quadraginta; dextra læuaq; lychnos geſtantibus,autore Tranqıllo. Et Gordiano quadrigæ Elephantorum decretæ ſunt triumpho Perſico. Habuit & Aurelianus currum quatuor ceruis iunctũ. Moris quoq; fuit,ut in triumphantum curru ſederent eorundem filii, Vnde & Aemylius Paulus ſpecioſiſsimo triumpho filiũ duxit,quem triduo poſt amiſit. Triumphautem ſequebantur laureati milites. Moris item fuit,Imperatores belli ciuilis uictoria quantumuis magna,non triumphare, quia ciues non hoſtes occidiſſent. Item,ut milites & abiecti miſsi quiq; diuerſis conuiciis triumphantes inceſſerent, ne proſpera illa fortuna plus æquo ſuperbirent,& inſoleſcerent.Sic triumphante Cæſare milites dixerunt: Gallias ſubegit Cæſar, Nicomedes Cæſarem: Item:Romani ſeruate uxores, Mœchum caluum uobis adducimus. Ventidium quoq; Baſſum in Parthico triumpho ſecuti milites decantarunt: Qui multos fricabat, factus eſt Conſul: porrò lege cautum erat, ne dux ante triumphi initium urbem ingrederetur.Paulus Oroſius,& cum eo Blondus ſcribunt,Romanos triumphos numero fuiſſe c c c x x.

Omnium ultimus triumphauit Probus Imperator.

Hæc de triumphis, de quibus qui plura ſcire cupiet, uideat Blondum Foroliuienſem lib.10.de Roma triumphante.

PRAECEPTORES, ET PAEDAGOGI.

CHryſippus,Eraſiſtrati: Aſclepiades,Temiſonis:Protagoras, Euathli: Agonas,Zoroaſtris: Callimachus, Eratoſthenis:Eratoſthenes,Ariſtophanis:Volcatius, Ceſelii: Anaxagoras, & Damon, Periclis: Melo, Ciceronis.Poſsidonium quoque Ciceronis magiſtrum fuiſſe, Cicero in libro de Fato. Eum audiendi gratia Rhodum adiit,ut in eius uita Plutarchus. Socion, Senecæ: Seneca, Neronis: Cebes, Phedonis: Philetas Cous,Ptolemæi:Pãphilus Amphipolyta,Apellis:Empedocles, Gorgiæ:Plutarchus,Traiani:Donatus,& Victorinus, Hieronymi:Palemõ,& Flauius Virginius,Perſii:Architas, Empedoclis: Saccas Ammonius,Plotini:Scrbidius Scæuola,Papiniani:Arnobius, Lactantii: Linus, Herculis: Lyſias, Epaminundæ: Policetus, Argii, Aſopodori, Alexis, & Ariſtidis pictorum: Agelades, Myronis; Soſtratus, Lyſippi; Phydias, Alcamanis, & Colotis;

& Colotis:Myron,Lycii:Lyſippus,Phœnicis: Euxinidas, Ariſtidis:Eupompus,Pamphili: Theophraſtus,Demetrii Phalerei: Chiron,& Phœnix, Achillis:Lynus,Orphei,Thamiræ,& Herculis:Pherecides, Pythagoræ:Marianus Mattheus, Franciſcus Puteolanus,Beroaldi:Lyſimachus,& Leonides, Alexãdri:Connidas,Theſei:Sarpedon,Catonis:Zopyrus,Alcibiadis: Acchillas,Ptolemæi:Sadrageſilus,Dagoberti:Sicinus,liberorum Themiſtoclis:Hopleus,Tydei: Acetes,Pallantis: Hyagnes tibicen, Marſiæ:Pontanus,Marulli: Silenus,Bacchi: Rainerius Foroliuienſis,Bartoli:Bartolus, Baldi:Baldus docebat Ticini: Paulus Caſtrenſis, & Antonius Roſellus Paduæ: Benedictus Capra, Peruſii:Barbatia Siculus,Bononiæ. Fuit & Victorinus Fertinus Gonzagarum pædagogus: Antonius Panhormita, Alphonſi Aragonis Siciliæ regis præceptor:Andronicus Theſſalonicenſis,Politiani:Chalcidias, Iouiniani grammatici: Andalus Genuenſis, Boccatii: Amonius,Origenis: Anacreon,Smerdis filii Polycratis Samiorũ regis:Thales Mileſius,Anaximandri Anaximenis: Anaximenes,Anaxagoræ: Philoxenus, Antigenidis muſici:Socrates,Antiſthenis: Antiſthenes,Diogenis: Euphranor,Appionis grãmatici:Aſclepiades, Apollodori grammatici Apollodorus,Pergameus, Cæſaris Auguſti: Menecrates, Arati poetæ: Anaxagoras,Archelai Mileſii:Plato,Ariſtotelis:Socrates,Ariſtippi: Ariſtophanes grammaticus, Ariſtarchi: Crates, Bionis:Hermocrates,Callimachi:Ariſtoteles,Calliſthenis:Anaxagoras,Carneadis: Socrates,Cherephontis:Herodotus,Chœrili:Diogenes,Cratis Thebani: Paulus, Dionyſii Areopagitæ: Prodicus,& Socrates,Euripidis.Docuit Ariſtoteles annis x x. Quintilianus x x. Pomponius Lætus Romæ,x.Campanus, Peruſiæ:Chriſtophorus Landinus,Florentiæ bonas artes profeſsi ſunt. Poſſem infinitos huiuſmodi congerere,quos prætermitto quòd hoc ipſum modici uideatur momenti: tamen etiam,quòd non putem poſſe fieri, utquis ex maiori congerie fructum ſibi faciat,cui hæc nihil profuerint.

PATRIA ET LOCVS NATALIS MVLTORVM ILLVSTRIVM VIRORVM.

RVdiæ urbs Apuliæ,Ennii:Saſsina Vmbriæ, Plauti: Campania, Neuii: Brunduſium Calabriæ, Pacuuii; Mediola-

num,Statii Cæcilii: Piſaurus, Accii:Carthago,Terentii : Arunca,Lucilii:Roma,Lucretii:Bononia, L.Pomponii:Roma, Decii Laberii,& Q.Catulli epigrãmatiſtæ:Syria, Publii Syri:Roma Porcii Licinii:Verona,Valerii Catulli:Roma, Q. Cornificii:Cremona,Furii Bibaculi:Atax, uicus prouinciæ Narbonenſis.Fub.Terentii Varronis Roma,Iulii Calidii:Mantua,Vergilii:Venuſium Apuliæ,Ouidii:Parma,Caſsii Seueri:Roma,Cæſaris Germanici:Verona, Aemylii Macri: Corduba Hiſpaniæ, Lucani,Sextilii,& Senecę:Roma,Aſinii,Galli:Volaterrę Hetruriæ,Perſii:Neapolis,Statii Papinii:Hiſpania, Sylii Italici:Setia Campaniæ,Valerii Flacci:Aquinum,Iuuenalis : Bilbilis Hiſpaniæ,Valerii Martialis:Italica Hiſpaniæ,Voconii Victoris:Carthago, Alphii Auiti: Africa,Septimii,& Aurelii Olympii Nemeſiani,& Mauri Terentiani:Sicilia, Calphurnii: Alexandria, Claudiani:Burdegala,Auſonii Galli:Hiſpania,Damaſi, Iuuẽci, & Prudentii:Africa,Licentii Hipponẽſis.Gallia, Sidonii Apollinaris:Roma,Pomponii Secundi,Pedonis Albinouani, Arũcii Stellæ,Sentii Auguris,Veſtritii Spurinæ,& Pauli Paſsieni : Salamin,Solonis:Lacedæmon,Chilonis:Mitylenæ,Pittaci: Priene,Biantis : Lyndus,Cleoboli : Corinthus, Periandri :Scythia, Anacharſis:Gnoſos urbs Cretæ,Epimenidis : Syria,Pherecidis: Miletus,Anaximenis:Clazomene,Anaxagoræ:Athenæ,Socratis,Xenophõtis,Aeſchinis,Critonis,& Glauconis:Cyrene, Ariſtippi : Elis,Phædonis:Megara,Euclidis,& Stilponis : Thebæ, Cebetis,& Cratis:Athenæ Platonis,Polemonis,Antiſthenis,& Speuſippi:Chalcedon,Xenocratis : Soli,Crantoris:Cyrene,Lacydis,& Carneadis:Carthago,Clitomachi:Stagyra,Ariſtotelis: Lampſacus, Stratonis:Troas,Lyconis:Põtus, Heraclidis:Synope,Diogenis:Syracuſæ,Monymi:Aegina,Oneſicriti:Phœnicia, Menippi:Cyprus,Zenonis:Samos Pythagoræ, & Meliſsi:Agrigentum,Empedoclis:Tarentum,Architæ:Croton,Alcmæonis: Metapontus,Hippaci:Gnydos,Eudoxi:Epheſus, Heracliti:Colophõ,Xenophanis:Abdera,Democriti,Protagoræ,Anaxarchi: Elis,Pyrrhonis:Nicæa,Timonis:Athenæ,Epicuri:Calagurium Hiſpaniæ, Quintiliani : Craſtus urbs Siciliæ, Epicarmi: Pella Macedoniæ Alexandri:Meliboea,Philoctetæ:Panope,Epei autoris machinæ Troianæ:Aſcra,Heſiodi : Cheronea, Plutarchi: Meg.ra, Theognis: Mitylene,Alcei : Lesbos Sapphus puellæ: Rhodos Panetii,Stratoclis, Andronici:Pylos, Neſtoris : Croton,Alcmanis:Miletus,uel Phœnicia,Thaletis:Imera,Steſichori.Itha

ri.Itha

ri.Itheca,Vlyſsis:Thebæ,Amphionis,& Pindari : Cos, Apellis: Thracia,Orphei:Alexandria,Appiani,Ariſtarchi,& Arrii:Arpinum,Ciceronis:Tyana Græciæ,Apollonii : Medaura, Apuleii: Caros,Archilochi:Athenæ, Ariſtidis : Rhodos, Ariſtophanis: Nicomedia,Arriani hiſtorici:Methymna, Arionis:Seleucia Siciliæ,Athenei philoſophi:Chaldæa,Beroſi:Agrigentum,Charcini:Africa,Cypriani:Carthago,Clitomachi:Athenæ, Cratini, Eupolidis,& Demadis,& Demoſthenis:Syracuſæ Dionis:Thebæ,Epaminundæ:Hierapolis Phrygiæ,Epicteti : Cyrene, Eratoſthenis:Athenæ,Hermippi:Arelate,Fauorini :Chalcis Syriæ, Iamblici philoſophi:Antiochia , Ioannis Chryſoſtomi:Iudæa, Ioſephi:Elis,Hippiæ:Cos,Hippocratis:Athenæ,Iſocratis:Syracuſæ,Lyciç:Athenæ,Menandri,& Periclis.Thebç,Muſei:Smyrna,Homeri:Anazarbum Ciliciæ , Opiani:Roma,Q.Hortenſii: Cæſarea Cappadociæ,Prohæreſii : Aegyptus, Ptolemæi aſtrologi : Syracuſæ,Philemonis : Cos,Philetæ : Roma, Salluſtii,& Suetonii:Patauium,T.Liuii:Athenæ,Sophoclis,& Thucydidis; Thracia, Thamyræ : Ereſſus urbs Lesbi , Theophraſti:Lesbos, Terpandri : Carthago, Tertulliani : Vmbria , Propertii , & Pontani.

FORMOSI ET FORMOSAE,
EX HISTORICIS, ORAtoribus & Poetis.

AMaryllis puella. Virg.Formoſam reſonare doces Amaryllida ſyluas.

Alexis,Idem Eclo. 2. Formoſum paſtor Corydon ardebat Alexim.

Aegle nympha.Idem Eclo.6.Aegle Naiadum pulcherrima.

Adonis Myrrhæ fuit filius , Veneri ob ſpecioſam formam dilectus.Verg.Ecl.10.Et formoſus oues ad flumina pauit Adonis.Ouid.lib.10.& Proper.lib.2.

Auentinus.Verg. Victoresq; oſtentat equos ſatus Hercule pulchro Pulcher Auentinus.

Aſtur.Verg.Sequitur pulcherrimus Aſtur,Aſtur equo fidens & uerſicoloribus armis.

Atys puer Phrygius,à Cybele(ut fabulantur poëtæ)ob formam adamatus eſt.Ouidius lib.5.Meta. Erat Indus Atys, quem flumine Gange,&c.

Atalanta puella fuit in Arcadia uenatrix, & Iaſii filia liberali admodum forma. Ouidius lib. 8. Venit Atalante Schœnei pulcherrima uirgo, &c.

Ariadne filia Minois, forma fuit elegante, quam propterea Bacchus duxit in uxorem, eiusq; coronam ſtellis ornatam in aſtra retulit. Catul. de ea & Theſeo loquens, ſic inquit: Hunc ſimulac cupido conſpexit lumine uirgo, Regia quam ſuaues exſpirans coſtus odores.

Achillas puer. Martialis lib. 3. Huic comes hærebat domini fugitiuus Achillas, Inſignis forma nequitiaq; puer.

Antiopa filia Nyctei, & uxor Lyci regis Thebarum, ſpecioſiſsimam propter formam à Ioue adamata eſt, ex quo Zetum & Amphionem ſuſcepit. Propertius: Tu licet Antiopæ formã Nycteidos, & tu Spartanam referas laudibus Hermionem.

Argia, Adraſti Argiuorum regis filia, & uxor Polynicis, fuit itidẽ mirum in modũ ſpecioſa. Statius lib. 2. Theba. Egregiam Argiam, nec formæ laude ſecundam Deiphylem.

Antinoo Bithinyco, mira pulchritudine adoleſcenti, tanta, tamq; elegans fuit forma, ut Adrianus Imper. (à quo adamabatur) templum ei apud Mantineam conſtituerit, & ciuitatẽ apud Nilum, eiusq; imaginem fecerit inſculpi nummis. Propterea Hieronymus Adriani concubinum eum uocat. Volat.

Fuit Achantus puer ſpecioſus, quem poëtæ fingunt in florẽ ſui nominis conuerſum fuiſſe.

Aeginam, Aſopi regis Bœotiæ filiam, ob excellentem pulchritudinem adamauit Iupiter, iacuitq; cum ea in ſpecie ignis. Ouidius: Aureus ut Danaën, Aſopida luſerit ignis.

Forma imprimis uiſenda & amabili fuiſſe ferunt inter Græcos Alcibiadem, ſicut inter Romanos Scipionem, Demetrium cognomento. Plutarchus in eius uita: Hoc, inquit; Alcibiadi conceſsit natura, ſibiq; cum paucis commune, ut non modò in pueritia aut adoleſcẽtia, ſed etiã in omni ætatis gradu maximum ſemper decorẽ, ac formoſam hominis ſpeciẽ prætulerit.

Amaracum poëtæ fingunt in herbam odoriferam mutatũ, idq; propter elegantem formam.

Aſterius, filius fuit Ceneris, forma ſingulari, omnium tamẽ amores reſpuẽs. Vnde Ouidius in Ibin: Filius ut Cereris fruſtra tibi ſemper ametur, Deſtituatq; tuas uſq; petitus opes.

Sex. Aurelius ſcribit Auguſtum fuiſſe mitem, gratũ, ciuilis animi,

animi,toto corpore pulchrum, ſed oculis magis, quorum facies chariſsimorum ſyderum modo promicabat.

Alfus filius fuit Gygari Danorum regis,quem tam excellenti forma,ac cæſarie extitiſſe ſcribit Saxo Grammaticus,ut argenteis nitere crinibus putaretur.

Amphimedon. Calentius:Formoſum Phiale prius arſerat Amphimedontem:Amphimedon Phiales maxima cura fuit.

Herodotus ſcribit Agariſtam, Cliſthenis filiam,adeò formoſam extitiſſe,ut ad habendas eius nuptias,celebrata ſint procorum ſpectacula,& certamina, quò ſpecioſiſsimi quiq; Græciæ adoleſcentes confluxerunt.

Barynes meretricis formam commendat Horatius libro 2. Car. dicens:Vlla ſi iuris tibi peierati Pœna Baryne nocuiſſet unquã,Dente ſi nigro fieres,uel uno Turpior ungui, Crederẽ,&c.

Bryſeis fuit adeò formoſa,ut Achilles eius amore conflagrauerit,eamq; quamuis ancillam, pluſquàm puellas omnes adamauerit. Horatius; Prius inſolentem Serua Bryſeis niueo colore Mouit Achillem. Propertius libro ſecundo: Omnia formoſam propter Bryſeida paſſus.

Credibile eſt Berſabæam, Vriæ uxorem,elegãti fuiſſe forma quæ ſapientiſsimum illum regem,& prophetam ſanctiſsimũ Dauidem uſq; adeò titillauerit,ut ſolitę religionis oblitus,adulterio & homicidio(Vriam enim deuouit morti) ſuam contaminauerit ſanctitatem. Stroza pater: Ille ſacri uates operis Ieſſeia proles,Præfecit populo quem deus ipſe ſuo,Berſabeę captus forma,&c.

Bellerophon à Sthenobæa Prœti Argiuorum regis uxore propter formam adamatus, & ad Venerem(cui tamen aſſentiri noluit)poſtulatus eſt.

Fuit & Batyllus, Anacreontis poëtæ amaſius, liberali forma. Vnde Pontanus de Stell. Nirea ſic perhibent, & amatum à uate Batyllum,Pictum oculis, fuſumq; coma,roſeumq; labellis.

De Caſtore & Polluce Oui.lib.8.Met.At gemini nõdum cœliſtia ſydera fratres Ambo conſpicui, niue cãdidioribus ambo Vectabantur equis.

Di Chione Dædalionis filia idem Ouid.lib.11.Meta. Nata erat huic Chione, quæ dotatiſsima forma Mille procis placuit bis ſeptem nubilis annis.

Cænis puella Theſſala à Neptuno compreſſa. Idem Ouid. lib.12.Meta. Clara decore fuit proles Elateïa Cænis Theſſalidũ

uirgo pulcherrima.

Cyllarus. Idem lib. 12. Nec te pugnantem tua Cyllare forma redemit.

Caliſtro. Idem Ouid. lib. 1. Faſt. Fœdera ſeruaſſet, ſi non formoſa fuiſſet.

Celeno. Idem lib. 4. Faſt. Neptuno Halcyonem & te formoſa Celeno.

Calypſo Oceani & Thetyos filia. Ouidius de Ponto: An graue ſex annis pulchram fouiſſe Calypſon Aequoreæq; fuit concubuiſſe deæ? Idem lib. 2. de Art. Littore conſtiterant, illic quoq; pulchra Calypſo.

Cydippe ab Acontio ob formã adamata eſt. Oui. in Epiſt. Aut eſſes formoſa minus, peterere modeſtè, Audaces facie cogimur eſſe tua. &c.

Ceſtum puerum commendat à forma Martial. Quãta tua eſt probitas, quanta eſt præſtantia formæ Ceſte puer, puero caſtior Hippolyto. Te ſecum Diana uelit doceatq; natare, &c.

Catulla. Idem Mar. lib. 8. Formoſiſsima quæ fuere uel ſunt, O quàm te fieri Catulla uellem Formoſam minus, aut magis pudicam.

Propertius formam ſuæ Cynthiæ ſic commendat: Et quaſcunq; tulit formoſi temporis ætas, Cynthia non illas nomen habere ſinat. Idem: Illic formoſæ ueniant chorus heroinæ, Quas dedit Argiuis Dardana præda uiris: Quarum nulla tua fuerit mihi Cynthia forma Gratior, &c.

Herodotus ait Candaulis Sardium Tyranni uxorem fœminarum omnium fuiſſe pulcherrimam.

De Daphnide Verg. in Buc. Formoſi pecoris cuſtos, Formoſior ipſe.

Deiopeia Nympha. Vergil. 1. Aen. Sunt mihi bis ſeptẽ præſtanti corpore Nymphæ, Quarum quæ forma pulcherrima, Deiopeiam Connubio iungam ſtabili, propriamq; dicabo.

Dido. Idem lib. 2. Aen. Regina ad templum forma pulcherrima Dido Inceſsit.

Deianyra Herculis uxor. Ouidius lib. 9. Nomine ſi qua ſuo tandem peruenit ad aures Deianyra tuas, quondam pulcherrima uirgo, Multorumq; fuit ſpes inuidioſa procorum.

Deiphyle uxor Tydei, Adraſti filia. Statius libro 2. Theb. Egregiam Argiam nec formæ laude ſecundam Deiphylem.

Diadumenus Auguſti fuit prægustator, puer adeò ſpecioſus,

ſus, ut in formæ certamine (quod fiebat Elidi) meruerit palmam. Volat.

Democles puer Athenienſis, fuit adeò ſpecioſus, ut ex pulchritudine ſua pulcher Democles ab omnibus uocaretur. Cui (quod paucis admodum formoſis contingit) tanta quoque exititit pudicitiæ cura, ut ad declinandam uim Demetrii (à quo petebatur ad ſtuprum) ſe in plenum feruentis aquæ lebetem (quum aliter effugere non poſſet) coniecerit. Plut. in Demetrio.

Cælius ſcribit Demetrium, cognomento Poliorcetem, forma fuiſſe in primis amabili. Vide Plutar. in eius uita.

Euryalus, Niſi amicus. Vir lib. 5. Aen. Euryalus forma inſignis, uiridiq; iuuenta. Idem lib. 9.

Endymion Lunæ amaſius, fuit admodum ſpecioſus. Vale. Flaccus lib. 8. Tum quoq; ſyderea clarus procul ora iuuenta Lathmius æſtiua reſidet uenator in umbra, Dignus amore deæ.

Fuit in Epheſtione auguſta adeò facies, ut uicti Darii uxor eum pro Alexandro ſalutauerit. Ob quam formam ipſi quoque Alexandro fuit chariſſimus.

Eurydice Orphei uxor, Quintilianus libr. 2. Orpheos. Hæc ſata Mercurio Eurydice formoſa, puellas Tam uiſa eſt ſuperare pares, cœleſtibus aulis Quàm iucunda Venus dominas ſupereminet omnes.

De Fabulla Martialis lib. 2. Bella es nouimus & puella, uerum eſt. Et diues quis enim poteſt negare?

Scribit Aelius Sabinus tantam pulchritudinem oris fuiſſe in filio Maximini, ut etiam caput eius iam morte nigrum, iam maceratum defluenti tabo, pulcherrimum tamen uideretur.

Galathea nympha. Ouidius libro 13. Candidior folio niuei Galatea Liguſtri, Floridior prato, Lõga procerior alno. Splẽdidior uitro, tenero laſciuior hœdo, Leuior aſſiduo detritis æquore conchis, Solibus hybernis, æſtiua gratior umbra, Nobilior pomis, platano conſpectior alta, Lucidior glacie, matura dulcior uua, Mollior & cygni plumis, & lacte coacto, Et (ſi non fugias) riguo formoſior horto.

Non aliam ob cauſam poëtæ fabulantur Ganymedem Ioui miſcere pocula, quàm ob elegantem ſpeciem. Ouid. lib. 4. Faſt. Horat. lib. 3. Car.

Glycera, Horatius lib. 1. Car. Vrit me Glyceræ nitor Splendentis Pario marmore purius, Vrit grata proteruitas, Et uultus nimium lubricus aſpici.

Galetes

Galetes fuit adoleſcens forma ſpecioſus,decensq; imprimis, regi Ptolemæo propterea uſque adeò charus,ut Ptolemęus ipſe quibuſdam(qui ad ſupplicium trahebantur) eiuſdem patrocinio pepercerit. Autor Cælius lib.7.cap.35.

Gygis pueri formam deſcribit Horatius libr.2. Car.dicens: Vt pura nocturno renidet Luna mari Gnydiusq; Gyges:Quem ſi puellarum inſereres choro,Mire ſagaces falleret hoſpites,Diſcrimen obſcurum ſolutis Crinibus, ambiguoq; uultu.

Veteres fabuloſo confinxerunt inuolucro Gorgonem propter eximium uenuſtatis decus, mentis inopes & ſtupidos reddentem ſpectatores in ſaxa deformaſſe. Cælius lib.13.cap.9.

Hippolytus Theſei filius, fuit etiam pulcherrimus. Vir. Ibat & Hippolyti proles pulcherrima bello Virbius.

Hylam Thyodamantis filium ob formam adamauit Hercules,& Nymphæ rapuerunt.Mar. Pulcher Hylas teneram merſit in ora manum. Propertius: Cuius ut accenſæ Dryades candore puellæ,Miratæ ſolitos deſtituere choros,&c.

Hyas Atlantis ex Aethra filius. Ouid.lib.5.Faſt. Nondum ſtabat Atlas humeros oneratus Olympo,Quum ſatus eſt forma conſpiciendus Hyas.

Celebratur etiam Hermiones Menelai filiæ pulchritudo. Vnde Propert.lib.1.Tu licet Antiopæ formam Nicteidos, & tu Spartanam referas laudibus Hermionem.Pont. lib.1.amorum.

Fuit tam elegans & concinna Hippodamiæ pulchritudo, ut ad impetrandas eius nuptias celebrata ſint certamina procorum. In quibus quum uictor euaſiſſet Pelops, puellam duxit uxorem.Propertius:Nec Phrygium falſo traxit candore maritũ Aduecta externis Hippodamia rotis: Sed facies aderat nullis obnoxia gemmis, Qualis Apellæis eſt color in tabulis. Idem lib.2.uocat Iſchomachem.

Hiera fuit uxor Telephi,mulier omnium(quas Protheſilaus uidit)maxima & pulcherrima.

Propoſita de muliebri pulchritudine certamina pleriſque in locis legimus:ſicuti in Cereris Eleuſinæ feſto prope Alpheum, ubi uictrix Herodice meruit palmam.Cælius cap.9.lib.13.

Herodotus ſcribit Hippoclidem Tyſandri filium diuitiis & forma inter Athenienſes præcipuum fuiſſe.

Hypſiphile. Statius lib.4. Theb. Errantes ſubito pulchram in mœrore tuentur Hypſiphilem. Fuit Thoantis filia, à quo Thoantias appellatur.

Iulus

Iulus, filius Aeneæ ex Creuſa.Verg.lib.7.Aene. Primiq́; duces & pulcher Iulus.

Iuuencius Catulli amaſius.Idē Cat. Mellitos oculos tuos, Iuuenci,Si quis me ſinat uſq; baſiare, Vſq; ad milia baſiem trecenta,Nec unquàm ſaturum inde cor futurum eſt.

Iaſon. Medea apud Ouidium Iaſoni loquens: Et formoſus eras, & me mea fata trahebant, Abſtulerant oculi lumina noſtra tui.

Ioſeph. Mātuanus in Maria:Sic alacer Sanſon, ſic & formoſus Ioſeph.

De Lauſo,Mezentii filio,Virgilius lib.7.Aeneid.Filius hūc iuxta Lauſus, quo pulchrior alter Non fuit,excepto Laurentis corpore Turni.

Lauiniæ forma fuit origo belli inter Aeneam & Turnum, quorum uterq; eam ſibi uxorem dari uolebat.Verg. lib. 12. flauos eius crines & roſeas appellat genas.

Catullus de ſua Lesbia ſic inquit:Lesbia formoſa eſt, quæ quum pulcherrima tota eſt,Tum omnibus una omnes ſurripuit Veneres.

Laodomia.Catullus:Quo tibi cum caſu pulcherrima Laodomia.Et Pont.lib.2.de Amore coniugali.

Lais Corinthia meretrix fuit ſpecioſiſsima. Oui. lib.1.Eleg. Qualiter in thalamos formoſa Semiramis iſſe Dicitur,& multis Lais amata uiris.

Lycoris Cor. Galli amaſia. Martialis lib. 6. Fœmina præferri potuit tibi nulla Lycori.Propertius lib.1.Et modo formoſa quàm multa Lycoride Gallus Mortuus inferna uulnera lauit aqua.

Muſæus poëta formam Læandri pueri ex Abydo (qui Ero puellam adamauit,& ab ea redamatus eſt)multis laudibus commendat.

Lucretiæ formam tanti fecerunt Romani, ut eam ſuis monumētis ubiq; celebrauerint,& uindicauerint à mortalitate nec ſolùm ob eximiam pulchritudinē, uerum etiam ob caſtitatem, quòd uim Tarquinii gladio ſit ulta.

Lycaſte Priami filia tantæ fuit pulchritudinis, ut Polydamas Anthenoris ex Theano Hecubæ ſorore filius, illam ex cōcubina uxorem ſibi copulauerit. Fuit & alia Lycaſte, quæ ob pulchritudinem Venus uocabatur.

Lamia,autore Plutarcho,puella fuit ſpecioſiſſima,à Demetrio

trio adamata, quæ & tibiis optimè cecinisse dicitur. Hæc primo canendi modulandiq; ſuauitate gratiam ſibi apud omnes comparauit.

Ligurinus, Horatii fuit amaſius, forma itidem excellente, ut ipſius poëtæ teſtimonio conſtat. Idem quoque Lycum celebrat dicens:Et Lycum,nigris oculis nigroq; decorum Crine.

Leda. Stroza filius: Formoſæ meruit quo Iuppiter oſcula Ledæ.

Maia Atlantis filia.Ouid.lib.5.Faſt. Quarum Maia ſuas forma ſuperaſſe ſorores Traditur,& ſummo concubuiſſe Ioui.

Tibullus Marathi amaſii ſui formam uerſibus cõmendat.

Magnes Smyrneus fuit adoleſcens, omnium ſui ſeculi pulcherrimus, cunctisq; propterea gratiſsimus, ſed maxime Gygi Lydorum regi. Quod ferentes ægrè parentes,capillos ei totonderunt, ut aliquid de pulchritudine minueretur. Indignatus uerò Gyges, bellum mouit in Magneſios. Pauſanias apud Volat.

Narciſſus filius fuit Cephiſi,& Lyriopes,à multis Nymphis ob pulchritudinem amatus;cuius deſiderio quum Nymphę ipſæ intabeſcerent, mutatus eſt in florem ſui nominis. Vergilius in Batarum:Non illinc Narciſſus abeſt,cui gloria formæ Igne Cupidineo proprios exarſit in artus,Ouidius lib.3.Meta.

Niſus Megarenſium rex ob pulchritudinem capillos aureos fertur habuiſſe. Tibullus libro 1. Carmine purpurea eſt Niſi coma.

Nireus filius Caropi & Alagiæ, puer fuit è Naxo admodum ſpecioſus, cuius formam Homerus ſuis carminibus dignatus eſt.Horatius lib.3. Car. Qualis aut Nireus fuit, aut aquoſa Raptus ab Ida. Idem in Epodo:Formaq; uincas Nirea.Ouidius lib.4.de Ponto.Prop.lib.3.& Pont.lib.3.de Stellis.

Nearchi formam commendat Horatius lib.3. Car. Ode 30. ubi ait,Fertur & leui recreare uento Sparſum odoratis humeris capillum.Qualis,aut Nireus fuit,aut aquoſa Raptus ab Ida.

Omphale regina Lydorum fuit facie adeò præſtanti, ut ei ſe ſubmiſerit Hercules.Propertius lib.3.Omphale in tantum formæ proceſsit honorem,&c.

De Pyramo & Thysbe Ouidius libro 4.Metamor. Pyramus & Thysbe iuuenum pulcherrimus alter, Altera, quas Oriens habuit,prælata puellis Contiguas habuere domos.

Fuit & formoſus Paris,dicente Ouidio:Dux Pari Priamide damno

damno formoſe tuorum.

Hominum pulcherrimum fuiſſe prædicant **Phaona**, quem inter lactucas occultarit Venus. Dicuntq́; oblatum eidē ab ipſa Venere alabaſtrum unguenti, quo quū ſe obliniſſet, factus eſt omnium formoſiſsimus, proptereaq́; adamatus à Mitylenæorū mulieribus, ſed maximè à Sappho poëtria Scamandronymi filia. Cælius lib.5.cap.43. Eius formam Ouidius ſic deſcribit: Hūc ne pro Cephalo raperes aurora timebam,&c.

Phædrus Elienſis, Socrati Platoniq́; familiaris, à domino Lænone (dictu infandum) ob excellentem formam coactus eſt ſe proſtituere, ſuoq́; corpore quæſtum facere. Volaterranus.

Plutarchus in Lucullo ſcribit, **Præciam** quandam fuiſſe in urbe Roma fœminam, uenuſtate formæ nulli ſecūdam, quæ ſua pulchritudine Cethegum ſibi deuinxerit, adeò ut nihil probaretur Cethego, quod Precia non iuſsiſſet.

Parthenopæum, Meleagri & Atalantæ filiū, ſeu (ut aliis placet) Martis & Menalippes, forma fuiſſe liberali ſcribit Statius: Pulchrior haud illi triſte ad diſcrimen ituro Frons fuit in ſyluis, qualis iam caſside miſſa Parthenopæus erat.

Panthea uxor fuit Abradatæ uiri nobilis apud Perſas, quā Cyrus expugnatis Aſſyriorum caſtris duxerat captiuam. Abradata autem abſente, & apud Bactrianos legatum agente, Araſpe Medo ſeruāda tradita eſt, qui apud Cyrum affirmauit nondum eſſe ortam, aut omnino inuentam tota Aſia pulchriorem. Autor Xenophon apud Cælium lib.7.cap.53.

Pſamniticus rex Aegypti **Rhodopem** meretricem ob pulchritudinem matrimonio ſibi iunxit.

Magnus Alexander, totius propè Orientis uictor & Imperator, **Rhoxanam** Satrapis barbari filiam matrimonio ſibi iunxit ob ſolam eius pulchritudinem. Vide Curtium lib.5.

Q. Catullus poëta Epigrammaticus formam **Roſcii** pueri amaſii ſui his uerſibus celebrat: Conſtiteram exorientem Aurorā fortè ſalutans, Quum ſubito à læua Roſcius exoritur. Pace mihi liceat cœleſtes dicere ueſtra, Mortalis uiſus pulchrior eſſe Deo.

Serranus. Vergilius lib.9. Et iuuenem Serranum illa qui plurima nocte Luſerat inſignis facie.

Sulpitiæ formam commendat Tibullus lib.4.

Illius ex oculis quum uult exurere diuos,
Accendit geminas lampadas acer amor,&c.

Fuit

Fuit etiam in Semiramide eximia pulchritudo, & facies imperio digna. Vnde & mortuo marito Perſis imperauit uſq; ad prouectam filii ætatem. Ouid.lib.1.Eleg. Qualiter in thalamos formoſa Semiramis iſſe dicitur.

Spurina fuit egregius adoleſcens, qui quum fœminas uiroſq; ad libidinem ſolo decoro aſpectu prouocaret, pulchritudinem oris ſpontè uulneribus deformauit. Valerius Maximus de Verecundia.

Siſigambis uxor Darii nulli ſuæ ætatis fœminæ pulchritudine ceſsit, teſte Curtio: quam tamen uicto Dario Alexander non ſolùm non uiolauit, ſed & ſummam adhibuit curam, ne quis captiuo corpori illuderet.

Scribit Cælius, Scipionem, cognomēto Demetrium, apud Romanos forma fuiſſe amabili & eleganti.

Saxo grammaticus lib.8. Danicæ hiſtor. ſcribit Suauildam reginam tantæ fuiſſe pulchritudinis, ut quum uincta loris expoſita eſſet equinis calcibus obterenda, ipſis quoq; iumentis horrori fuerit, artus eximio decore præditos ſordidis lacerare ueſtigiis.

Turnum à forma pleriſq; in locis commendat Vergilius. ut lib.7. Petit ante alios pulcherrimus omnes Turnus auis, ataviſq; potens. Item: Ipſe inter primos præſtanti corpore Turnus Vertitur arma tenens, & toto uertice ſupra eſt.

Thyſbe amaſia Pyrami. Ouid. lib. 4. Metam. Pyramus & Thyſbe iuuenum pulcherrimus alter, Altera (quas Oriens habuit) prælata puellis.

Ferunt Albium Tibullum poëtam Elegiographum corporis forma admodum præſtanti fuiſſe. Vnde Horat. de eo loquens: Non tu corpus eras ſine pectore, Dii tibi formam, Dii tibi diuitias dederant.

Thetidem deam maris poëtæ niueam & formoſam faciūt, quòd perpetuis aquis abluatur. Catullus: Te'ne Thetis tenuit pulcherrima Neptunine.

Paulus Diaconus ſcribit Theodotem puellam, genere Romanam, forma fuiſſe conſpicua & mirabili, flauis promiſsiſque capillis ad pedes uſq; pendentibus, eaq; pulchritudine ineſcatū Cunibertum regem, amore puellæ exarſiſſe.

Tyro puella Salmonei filia ob formam Neptuno adamata eſt. De hac Propter lib.1.

Violantillam, Stellæ poëtæ uxorem, multis uerbis commendat

mendat Stat.lib.1.Syl.Idem paulò pòſt: At tu pulcherrima forma Italidum, tandem merito poſſeſſa marito.

Habuit **Xerxes** in exercitu LXVIII. myriades, quæ ratio habet bis & quinquagies centum octoginta tria milia hominũ. Herodotus tamen ſcribit in tanto mortalium numero neminẽ fuiſſe pulchriorem rege ipſo, aut proceriore ſtatura.

Sunt alii permulti pueri, & puellæ, in quibus elegans fuiſſe pulchritudo memoratur, ut Pyramus, Pelops, Idas, Caſtor, Pollux, Iaſon, Artaxerxes, Cyrus, Troilus, Patroclus, Hymen. Ex fœminis Paſiphaë, Ariadne, Berenice, Hermione, Bryſeis, Penelope, Deidamia, Erſilia uxor Romuli, Ero, Virginia, Anaxerete, Antigone, Arachne, Arethuſa, Arſinoë, Polyxena, Pelagia, Lycaſte, Iocaſta, Hecuba, Caſſandra, Heſperie, Cleopatra, Chœlia, Ilia. Sibyllæ, Veſtales, Heroinę, & aliæ propè infinitæ. Quas qui ſcire nolet, autores reuoluat.

Helenæ forma poëtis omnibus cantatiſsima laudẽ meruiſſet maximam, niſi ea Troiæ ruinam, belliq́; decennalis cauſam attuliſſet. At nemo eſt, cui non ſit odio, quum tantæ cladis & calamitatis uenit in mentem. Paris apud Ouid. formam illius Veneri comparat, dicens: His ſimiles uultus (quãtum reminiſcor) habebat, Venit in arbitrium quum Cytheræa meum, &c.

DEFORMES.

BRotheus, Vulcani & Mineruæ filius, deformi facie dicitur fuiſſe. Ob quam dum pleriſque eſſet ridiculus, animi dolore ſe in rogum coniecit, teſte Ouidio in Ibin: Quodq́; ferunt Brotheũ feciſſe cupidine mortis, Des tua ſuccenſæ membra cremanda pyræ.

Hipponactis poëtæ Iambographi deformitatem ſuis tabulis expreſſerunt Bubalus & Anterinus pictores: eamq́; imaginem, quòd notabili eſſet uultus fœditate, propoſuere in ridentium circulis magno ſuo malo. Indignatus enim Hipponax utrunq; ſuis Satyris tanto retaliauit fœnore, ut ambo laqueo ſe præfocauerint. Plinius cap.5.lib.36.

Aiunt & **Corytheum** quempiam fuiſſe hominem notiſsimæ deformitatis, quiq́; liberos ſuſceperit patrem infeliciſsima forma referentes: unde fluxit adagium, Corytheo deformior. [illegible]

Homerus ſcribit **Therſiten** omnium, qui ad Troiam uenerunt, fœdiſsimum fuiſſe, totumq́; hominẽ à capite ad pedes ita

graphicè depingit, & corporis uitia, & animi morbos, ut dicas peſsimum ingenium in domicilio ſe digno habitaſſe, inquit [illegible]. Vnde adagium, Therſitæ facies. Ouid. lib. 4. de Pōto.

Damon fuit pædotriba quiſpiam inſigni clauditate deformis, qui quum crepidas retortis ſuis pedibus congruentes furto amiſiſſet, imprecatus eſt, ut eius pedibus conuenirent, qui ſurripuiſſet. Autor Cælius.

Aeſopus quid ſignificet. Ferunt Aeſopum, ę Phrygia fabulatorem, omnium quoq; turpiſsimum extitiſſe. Fuit enim nigerrimus, unde illi datū nomen: Nam Aeſopus, & Aethiops idem ferè ſignificant. Corpore præterea gibboſus, uerùm ingenio (quo deformitatem illam penſauit natura) clariſsimus. Cælius lib. 8. cap. 474.

Galbæ Imperatori corpus fuit gibbo deforme. Macrobius.

Epictetus uerò philoſophus fuit claudus: unde & hoc diſtichon à Macrobio poſitū: Seruus Epictetus genitus ſum, corpore claudus, Paupertate Irus, diis & amicus ego.

Hermippus poëta fuit Athenienſis, altero captus oculo. Volaterranus.

Colomanus rex Pannoniorum poſt Ladiſlaum dicitur fuiſſe ore improbo, luſcus, claudus, gibboſus, & lingua blæſus. Volaterranus.

Vergilius ſcribit Polyphemum cyclopem Siculum fuiſſe monoculum, ubi ait: Et telo lumen terrebramus acuto, Ingens quod torua ſolum ſub fronte gerebat. Idem: Monſtrū horrendum, informe, ingens, cui lumen ademptum.

Poëtæ quoq; fabulantur Vulcanum claudum fuiſſe, ac toto deformem corpore: dicuntq; propterea parentes infanti non riſiſſe, ſuoq; cubili admiſiſſe. Verg. Incipe parue puer cui non riſere parentes, Nec deus hunc menſa, dea nec dignata cubili eſt. Ouid. lib. 2. Eleg.

Martialis Philenem puellā luſcam fuiſſe, & altero lippam oculo uidetur innuere, lib. 1. ubi ait: Oculo Philenis ſemper altero plorat, Quo fiat iſtud quæritis modo? Luſca eſt. Item lib. 2. Cur non baſio te Phileni? calua es: Cur non baſio te Phileni? ruffa es: Cur non baſio te Phileni? luſca es. [illegible]

Idem autor lib. 5. ait, Vetuſtinam tres habere dentes, tres Capillos, pectus cicadæ, crus formicæ, rugoſam frontem, mammas aranearum caſibus pares, os rictibus crocodili ſimile, cantum ranarum & culicum, noctuæ uiſum, hirci fœtorem, & pleraſq; alias deformitatis inhoneſtas notas.

Olim

Olim creditum eſt eos ſeptem diebus formoſos fore, qui leporem eſitaſſent. Propterea idem Martialis Gelliæ deformitati illudens, ait eam nunquam eſitaſſe leporem, his uerbis:

Quum leporem mittis, ſemper mihi Gellia mandas,
Septem formoſus Marce diebus eris.
Si uerum dicis, ſi uerum Gellia mandas,
Ediſti nunquam Gellia tu leporem.

Idem Martialis lib. 12. Zoili ſui deformitatem ſic depingit: Crine ruber, niger ore, breuis pede, lumine læſus, Rem magnã præſtas Zoile ſi bonus es.

Aiunt Socratem philoſophum fuiſſe ſimis naribus, recalua fronte, piloſis humeris, & repandis cruribus. Propterea quũ duæ uxores Xantippe & Myrrho zelotypia quadam in contentiones uenirent, illis inter ſe iurgantibus dicebat: Quid propter me iurgia ſimul exercetis, quẽ adeò deformem peperit natura.

Afferuntur & alia de forma philoſophorum. Zeuſippus dicitur fuiſſe ceruice curua, Aratus panda, Zeno fronte contracta, Epicurus cute diſtenta, Diogenes barba comante, Socrates cadente, Ariſtoteles brachio exerto, Xenocrates crure collecto, Heraclitus oculis fletu clauſis, Democritus labris riſu apertis, Chryſippus digitis propter numerorũ indicia conſtrictis, Euclides propter menſurarum ſpatia laxatis, Cleanthes ꝓpter utrũq; corroſis. Autor Sidonius lib. 9.

DEORVM AMASII.

Ganymedem in primis fabulãtur poëtæ Iouis eſſe amaſium, quem ob formam Aquila pedibus in Ida corripuerit, & in cœlum euexerit. Vergilius: Quem præpes ab Ida Sublimem pedibus rapuit Iouis armiger uncis. Ouid. libro 10. Rex superûm quondam Phrygii Ganymedis amore Arſit.

Endymionem formoſum paſtorem Luna fertur adamaſſe, adeò ut cœlo relicto in montem Lathmium eius oſculandi gratia plerunq; deſcenderit. Pontanus de Stellis. Ouid. lib. 3. de Arte. Propertius lib. 2. Nudus & Endymion Phœbi cepiſſe ſororem Dicitur, & nudæ concubuiſſe deæ.

Hylam Thiodamantis filium adamauit Hercules, ſecumq; duxit cum Argonautis. Vbi quum aquas hauriens puer urnæ pondere fuiſſet demerſus, multis clamoribus ab ipſo Hercule conuocatus eſt. Hinc natum adagium, Hylam uocare. Val.

Flac. lib. 3. Arg. Rurſus Hylam & rurſus Hylam per longa reclàmat Auia, reſpôſant ſyluæ, & uaga certat imago. Prop. lib. 1.

Adamauit etiam Hercules Abderum puerulum, non minori, quàm Hylam affectu.

Hyacinthus Apollinis fuit amaſius. Ouid. lib. 10. Te quoq; Amyclide poſuiſſet in æthere Phœbus, Triſtia ponendi tempus ſi fata dediſſent. Plin. 2. Hyacinthum comitatur fabula duplex, luctum præferens eius, quem Apollo dilexerat.

Adamauit etiam Apollo Branchum puerum Theſſalum, quem mortuum ſuis templis ſacrum haberi uoluit. Item Daphnem puellam, Penei fluminis filiam, quam fugiẽtem in Laurum conuertit. Mantuanus. Quot ſtuduit uerbis Daphnem facundus Apollo Flectere.

Ampelos, puer ſpecioſus, Baccho adamatus eſt. Ouid. lib. 3. Faſt. Ampelon intonſum Satyro Nymphaq; creatum Fertur in Iſmariis Bacchus amaſſe iugis.

Adonis, Cynaræ ex Myrrha filius, Veneri fuit chariſsimus. Ouid. lib. 1. de Arte: Nec te prætereat Veneri ploratus Adonis. Proper lib. 2. & Pon. lib. 1. de ſtellis.

Cephalus & Tithonus chariſsimi fuerunt Auroræ. De Cephalo, Ouidius lib. 3. de Arte: Lathmius Endymiõn non eſt, tibi luna pudori, Nec Cephalus roſeæ præda pudenda Deæ. Propertius lib. 2.

Atys puer Phrygius, Cybeles fuit amaſius. Catullus: Tenerum uidit Atyn prope marmor Pelagi, facit impetum: ille demens fugit in marmora fera, ibi ſemper omne uitæ ſpatium famula fuit. Ouidius libro 10. Hirſuto uertice pinus Grata deûm matri, ſiquidem Cybeleius Atys Exuit hac hominem, truncoq; induruit illo.

Amauit Hippolytum Diana, cum ob formam, tum raram in forma caſtitatem.

Pindari poetæ, eiuſq; carminum amatorem fuiſſe Pana fabulantur. Autor Plutarchus in Numa Pompilio.

Syrinx quoq; Arcadica fuit Nympha, quam à Pane deo mirè adamatam ſcribit Ouidius.

HOMINVM AMASII.

HAbuit imprimis Valerius Flaccus poëta Setinus in deliciis Amazonicum puerum, cuius formam commendat Martialis.

Tibul

Tibullus ſuum **Cherinthum**, de quo lib. 4. ait: Eſt qui te Cherinthe dies dedit hic mihi ſanctus, Atq; inter ſanctos ſemper habendus erit. De quo lib. 2. ſic ait: Heu heu quàm Marathus lento me torquet amore.

Lygdum adamauit Pamphilus Saxus: unde lib. 4. ait: Sed peterem Lygdum, Lygdus mea uita, meum cor Lux mea, qui facie uulnera mille gerit. Eius quoq; formam multis locis magnopere extollit.

Batyllus fuit Anacreontis poëtæ delicium: Vnde Horatius in Epodo: Non aliter Samio dicunt arſiſſe Batyllo Anacreonta Teium. ab eodem quoque adamatus eſt **Megiſtheus** puer. De utroq; Politianus in Ruſtico: Nunc Samiū celebras (iubet Adraſtæa) Batyllum, Nunc teneram Eurypilem, teneruumq; Megiſtea laudas, Tandem acino paſſæ cadit interceptus ab uuæ.

Lycum puerum adamauit Alcæus Poëta Lyricus, de quo Horat. lib. 1. Carminum: Liberum & muſas, Veneremq;, & illi ſemper hærentem puerum canebat: Et Lycum nigris oculis, nigroq; Crine decorum. Politianus in Nutricia.

Amauit Valgius poëta elegiographus **Myſten**, cuius mortē multis lacrymis defleuit, dicente Horatio: Tu ſemper urges flebilibus modis Myſten ademptum, nec tibi Veſpero Surgēte decedunt amores, nec rapidum fugiente Solem.

Aſinius Gallus poëta, filius Aſinii Pollionis uiri conſularis, pari quoq; affectu dilexit **Hippolytum** liberali forma adoleſcentem.

Voconius Victor poëta, habuit in deliciis **Teſtylum** puerum elegante forma. Vnde Martialis: Teſtyle Victoris tormentum dulce Voconi, Quo nemo eſt toto notior orbe puer: Sic etiam poſitis formoſus amere capillis, Et placeat uati nulla puella tuo.

Lygurinus Horatii fuit delicium. Vnde lib. 4. Car. ſcribit: Sed cur heu Ligurine, cur Manat rara meas lacryma per genas? Cur facunda parum decoro inter uerba cadit lingua ſilentio? Nocturnis ego ſomniis iam captum teneo, iam uolucrem ſequor. Amauit & **Lyciſtum**, de quo ſic ſcribit in Epodo: Nūc gloriantis quamlibet mulierculam Vincere mollitia amor Lyciſti me tenet.

Amauit **Roſcium** adoleſcentē Q. Catullus Epigrāmatiſta, de cuius forma hunc in modum ſcripſit: Conſtiteram exorientē auroram forte ſalutans, Qum ſubito à læua Roſcius exoritur:

Pace mihi liceat cœleſtes dicere ueſtra, Mortalis uiſus pulchrior eſſe deo. Amauit & Theotimum, de quo ſic ſcribit: Aufugit mî animus: credo ut ſolet, ad Theotimum Deuenit: ſic eſt, perfugium illud habet.

Plut. in Apoph. Arſit Euripides tragœdiographus Agatonem puerulum, quem adultiorem quoq; amplexabatur arctius, ſuauiabaturque etiam ſpectante populo, & in conuiuiis.

Pari affectu Aratus poëta Cilix Philinum adoleſcentulum deperiit, pro cuius reditu è Chio inſula, deos multa precatus eſt.

Catullus ſuos amores in Iuuencium his exprimit uerbis: Surripui tibi (dum ludis) mellite Iuuenci, Suauiolum dulci dulcius ambroſia. Verum id non impunè tuli, namq; amplius horā Suffixum in ſumma me memini eſſe cruce. Quæ carmina plena ſunt pruritus, multamq; præ ſe ferunt laſciuiam.

Antinous puer fuit elegantiſsimæ formæ, ex Claudiopoli Bithyniæ ciuitate, quem Adrianus Imperator ad infamiam *Dion Caſsius.* uſq; adamauit, ut etiam mortuo ciuitatem cõſtruxerit, templũq; erexerit cum ara, & eius effigiem curauerit imprimendam Spartianus ait puerum illum ab Imperatore muliebriter defletum.

Pauſanias Lacedæmonius, autore Cælio, Argilium ſpecioſa pulchritudine adoleſcentem amore Venereo dilexit.

Cælius lib. 19. cap. 11. citat hos Platonis uerſus amatorios de ſuo Agathone, quem uti meritorium dilexit: Suauia dans Agathoni animam ipſe in labra tenebam, Aegra etenim properans tanquàm abitura fuit. Amauit quoq; Stellam ob ingenii ſuauitatem, & elegantiam, de qua, autore Plutarcho, ſequentes uerſus luſit: Ardentes ſtellas lucens mea Stella tueris, Cœlum utinam fierem, te ut multo lumine cernam. Item: Stella prius ſuperis fulgebas Lucifer, at nunc Heſperus ah fulges manibus occiduus. Hæc nouiſsima ſcripſit poſt eius mortem.

Minos rex Cretenſium ſuſceptas cum Athenienſibus inimicitias, ob mortem filii ſui Androgei, lubens depoſuit amore Theſei (quem deperibat) ineſcatus.

Laius à Pelope hoſpitio ſuſceptus filium eius Chriſippum ita adamauit, ut ſecum Thebas rapuerit. Praxilla tamen apud Cælium teſtis eſt, hoc à Ioue perpetratum.

Gyges rex Lydorum Magnetem Smyrnæum eximia pulchritudine clarũ uſq; adeò dilexit, ut bellum in Magneſios mouerit, quòd puero capillos totondiſſent, quo uideretur deformior.

Ariſto

Ariſtogiton Athenienſis Armodium inſigni forma adoleſcentem etiam deperiit. Autor Thucydides.lib.6.

Amauit Epicurus Philoclem eximium adoleſcentem, ad quem ſolitus erat hoc modo ſcribere:Cōſumor ac deficio amabilem tuum ac diuinum ingreſſum ſuſtinens.

Catullus facit Aufilenum Cælii cuiuſdam Veronēſis amaſium,ubi ait: Cælius Aufilenum, & Quintius Aufilenam Flos Veronenſium depereunt iuuenum.

Inter meritorios pueros etiam ponuntur Euryalus Virgilianus, Parthenopæus Statianus, Cortallus Siculus Anacreontis,Harmodius Hippiæ,Aſter Platonis, Piſo Galbæ.

DEORVM ET HOMINVM AMASIAE.

IAm diximus Daphnen Penei fluminis filiam adamatam Apollini.Sappho ad Phaonē:Et Phœbus Daphnen,& Gnoſida Bacchus amauit.

Tyro Salmonei filia adamata eſt à Neptuno, & ab eodem cōpreſſa. Proper.lib.1. Non ſic Aemonio Salmonida miſſus Enipeo Tænarius facili preſsit amore deus.

Heben deam iuuentutis amauit Hercules.Idem Proper.li.1. Nec ſic cœleſtem flagrans Amor Herculis Heben Senſit in Oetæis gaudia prima iugis. Amauit quoq; Iolen, & Omphalem reginam Lydorum.Idem Proper.lib.3.

Aliæ Deorum & hominum amaſiæ fuerunt, Ariadne, Minois filia,Bacchi: Syrinx, Nympha, Panos: Ero, Leandri: Phyllis filia Lycurgi regis Thracū,Demophontis:Ariadne, Theſei:Atalanta,Meleagri Cydippe,Acontii : Iphis, Patrocli:Similax,Croci:Autor Plinius lib.16.cap.36.Glycera, Pauſiæ Sicitionii pictoris. Plinius lib.21.cap.2. & lib.35. cap.10. Sappho,Phaonis.

Campſape, Alexandri, quā Alexander ipſe muneri dedit Apelli pictori:Plin.lib.35.cap.10. Philace, Stratoclis: autore Plutarcho.Rhoxane,Alexādri:Plutarchus,& Curtius.Echo Narciſsi: Auſonius,Cōmoritur Narciſſe tibi reſonabilis Echo. Calentinus,Riſit Liriopes flagrantem filius Echo.

Thysbe, Pyrami.Stroza pater: Non magis infelix Thisbe dilexit Amantem.

Tyro Salmonei filia,Enipei.Propertius lib.1. Teſtis Theſſalico flagrans Salmonis Enipeo.

Phœbe, Caſtoris, Ilaira, Pollucis, quæ fuerunt Leucippi filiæ. Proper. lib. 1. Non ſic Leucippi ſuccendit Caſtora Phœbe, Pollucem cultu non Ilaira ſoror.

Chloris, ſeu Flora, dea florum, Zephyri, à cuius nomine dicitur Zephyritis.

Galatea nympha Polyphemum. Propertius lib. 3. Quinetiã Polypheme fera Galatea ſub Aetna, Ad tua rorantes carmina flexit equos.

Berſabea, Dauidis. Idem Stroza: Ille ſacri uates operis Ieſſeia proles Præfecit populo quem deus ipſe ſuo, Berſabeæ captus forma tibi magne Cupido Ceſſit.

Helena, Paridis. Proper. lib. 2. Ipſe Paris nuda fertur periiſſe lacæna, Quum Menelaæo ſurgeret è thalamo.

Acme, Septimii. Catullus: Acmen Septimius (ſuos amores) Tenens in gremio, mea inquit Acme, Ni te perdite amo, atque amare porrò Omnes ſum aſsiduè paratus annos, Solus in Libya, Indiaq; toſta Cæſio ueniam obuius leoni.

Aufilena, Quintii. Catullus: Cœlius Aufilenum, & Quintius Aufilenem Flos Veronenſium depereunt iuuenum.

Atalanta, Mimalionis Arcadici. Propertius: Mimalion nullos fugiendo Tulle labores Sæuitiam duræ contudit Iaſidos.

Antigone, Hæmonis Bœotii: quam quum iugulari feciſſet Creon, Hæmon ad mortuæ tumulum ſe interfecit. Proper. lib. 2. Quid? non Antigones tumulo Bœotius Hæmon Saucius ipſe ſuo corruit enſe latus?

Briſeis, Achillis. Horatius: Prius inſolentem Serua Briſeis niueo colore Mouit Achillem. Propertius lib. 2. Omnia formoſam propter Briſeida paſſus, Tantus in erepto ſæuit amore dolor. Item: Nec non exanimé amplectens Briſeis Achillem, Candida neſana uerberat ora manu.

Rhodope, Charaxi, fratris Sapphus. Sappho ad Phaonem: Arſit inops frater uictus meretricis amore, Mixtaq; cum turpi damna pudore tulit.

Andromeda, Perſei. Sappho ad Phaonem: Candida ſi non ſum, placuit Cepheia Perſeo Andromede, patriæ fuſca colore ſuæ.

Heſperie, nympha, Aeſaci.

Lesbia Catulli. Catullus: Nulla poteſt mulier tantum ſe dicere amatam Vere, quantũ à me Lesbia amata mea eſt. Hæc uerò nomine uocabatur Claudia. Amauit etiam Ipſithillam.

Quint

Quintilia, Calui Licinii. Catullus: Certè non tanto mors immatura dolori eſt Quintiliæ, quantũ gaudet amore tuo. Propert. lib. 2. Hoc etiam docti confeſſa eſt pagina Calui, Quum canerct miſeræ funera Quintiliæ.

Lyde, Callimachi: Batthis, Philetæ. Ouid. lib. 1. de Triſtib. Nec tantum Clario Lyde eſt dilecta poëtæ, Nec tantum Coo Batthis amata ſuo.

Beatrix, Dantis Aligerii. Aureta Petrarchæ. Lycinia Horatii. Horat. lib. 2. Car. Me dulcis dominæ muſa Lyciniæ Cãtus, me uoluit dicere lucidum Fulgentes oculos, & bene mutuis fidũ pectus amoribus. Amauit & Glyceram. De qua libro tertio Carmin. Me lentus Glyceræ torret amor meæ.

Stella, Platonis. Autor Plutarchus.

Violantilla, Stellæ poëtæ. Hæc Græcè Hiantis dicitur. Martialis libro 6. Perpetuam Stellæ dum iungit Hiantida uati Læta Venus dixit, plus dare non potui. Aliter uocatur Aſteris. Vide Statium in Syluis.

Leucadia, Terentii Varronis Atacini. Hinc fluxit illud diſtichon: Hæc quoq; perfecto ludebat Iaſone Varro, Varro Leucadiæ maxima flamma ſuæ.

Dælia, Sulpitia, Nemeſis, Neæra, Tibulli. De Nemeſi notum eſt illud, Vrit amatorem Nemeſis laſciua Tibullum, In tota iuuit quem nihil eſſe domo.

Hoſtia, ſeu Cynthia, Propertii. Propertius ipſe lib. 1. Illa uel anguſto mecum requieſcere lecto, Et quocunque modo maluit eſſe mea, Quàm ſibi dotatę regnum uetus Hippodamię, Et quas Elis opes antè pararat equis. Idem lib. 1. Cynthia prima ſuis miſerum me cepit ocellis, Contactum nullis ante cupidinibus. Martialis: Cynthia fecundi carmen iuuenile Properti Accepit famã, nec minus ipſa dedit.

Melenis Domitii Marſi. Martialis: Nota tamen Marſi fuſca Melenis erit.

Ceſennia Cn. Getulici epigrammatiſtæ. Biſſula Auſonii Galli. Metella Ticidæ epigrammatiſtæ. Cytheris, ſeu Lycoris Cornelii Galli. Hinc illud manauit: Gallus, & Heſperis & Gallus notus Eois, Et ſua cum Gallo nota Lycoris erit.

Pamphila, Valerii Aeditui. De qua ſic apud Gellium ſcribit: Dicere quum conor curam tibi Pamphila cordis, Quid mi abs te quæram? membra labris abeunt: Per pectus miſerũ manat ſubito mihi ſudor, Sic tacitus, ſubitus, duplo ideò pereo.

Chry

Chryſis. Q. Trabeæ comœdiographi: de qua ſic ſcripſit: De improuiſo Chryſis ubi me aſpexerit, Alacris obuiam mihi ueniet, complexum exoptans meum Mihi ſe dedet, Fortunam ipſam anteibo fortunis meis.

Neæra, Lycinii Imbricis, itidem Comœdiographi: de qua afferuntur hi uerſus: Nolo ego Neærã te uocent ſed Nerienem. Quum quidem Marti es in connubium data.

Propertius lib. 2. de plerisq; Poëtarum amaſiis ſcribit.

Item Sidonius Apoll. lib. 2. de aliis meminit: Sisq; oppidò meminens, quòd olim Martia Hortẽſio, Terentia Tullio, Calphurnia Plinio, Pudentilla Apuleio, Ruſticana Symmacho, legentibus meditantibusq; candelas, & candelabra tenuere. Reminiſcere quòd ſæpe uerſum Corynna cum ſuo Naſone compleuit, Leſbia cum Catullo, Ceſennia cum Getulico, Argentaria cum Lucano, Cynthia cum Propertio, Delia cum Tibullo.

His addi poſſunt Lamia Demetrii, Phryne Timothei, Flora Pompeii, Aſpaſia Periclis, Rhodope Pſamnitici, & Antonii Cleopatra.

CINAEDI, PAEDICONES, ET PATHICI.

AEmylii cuiuſdam cinędi obſcœnos amores, mollesq; delicias, poſtremò infinitas libidines notat Catullus.

Idem in Naſonem quendam pathicum his inuehitur uerbis: Multus homo es Naſo, neq; tecũ multus homo, ſed Deſcendis Naſo, multus es & pathicus.

Phædon philoſophus quum adoleſcentulus Athenis eſſet in ſeruitute, à domino in lupanari conſtitutus eſt, ut proſtaret, & corpore faceret quæſtum.

Martialis lib. 3. arguit Gargilianum quendam, ut Cinædũ & mollem, quem depilatoriis unguentis faciem lauare conſueſſe dicit.

Armodio & Ariſtogitoni apud Athenienſes mutua erat Veneris conſuetudo.

Cratinus Athenienſis Comœdiographus notatus eſt etiã Pæderaſtiæ, ſeu obſcœni in pueros amoris.

L. Quintus Flaminius, uir conſularis, puerum ardebat, à cuius latere nunquam diſcedebat. Quinetiam ad eius uotum hominem quendam ſecuri percuſsit, dum ille coram ſe aliquem optaſſet interfici.

Ferunt Ibycum hiſtoricum patria Rheginum, inſano puerorum

torum amore exarſiſſe.

Hipparchus, Piſiſtrati filius, ſtuprato Armodio Ariſtogitonis puero, utriuſq; coniurationem in ſe concitauit.

Libanius Sophiſta Antiochenus Conſtantinopoli ob impudicos amores puerorum pulſus eſt. Demum Nicomedia (quò ſe receperat) eandem ob cauſam detruſus.

L. Papyrius Publium adoleſcentem in uinculis tenuiſſe, plagisq; & contumeliis (quòd ſtuprum pati noluiſſet) affeciſſe dicitur. Qua re ad Senatum delata, damnatus eſt, lege lata, ne quis in corpora libera ob æs alienum ius haberet. Volebat enim hoc ſibi licere Papyrius, quòd Publius eidem eſſet debitor.

Theophraſtus philoſophus Nicomachum Ariſtotelis filium ad præpoſteram uſque uenerem adamauit.

Alexander Abonotichites copiam ſui corporis mercede faciebat. Autor Lucianus.

Habuit Pauſanias Lacedæmonius ſtupri conſuetudinem cum Argilio adoleſcente.

[redacted] in Adagiis ait Cleocritū ueteris Comœdiæ ſcriptorem maledictis proſciſſum, quòd Cinædus eſſet. Quam notam Argyrrhio cuidam inurit.

Catullus in Thallum adoleſcentem impudicum his uerbis inuehitur: Cinæde Thalle mollior cuniculi capillo, Vel anſeris medulla, uel hinnula molli cella. Idem quoque Portium, & Socrationem ſuis uerſibus infamat, quòd ſtupri meritis à Piſone Prætore præpoſiti ſint duobus aliis adoleſcentulis, ſcilicet Veraniolo & Fabullo.

Idem Mamurram Formanum, & Cæſarem notat ut Cinædos & Pathicos, dum ait: Pulchrè conuenit improbis Cinædis, Mamurræ Pathicoq;, Cæſariq;: Nec mirum, maculæ pares utriſq;. Sed & Suetonius ait, nihil famam pudicitiæ Cæſaris læſiſſe, præter Nicomedis regis Bithyniæ contubernium.

Laborauit hac infamia Pindarus poëta, qui in gremio pueri adamati obdormiſcens uitam efflauit, teſte Valerio.

MOLLES, EFFOEMINATI, ET ELEGANTES.

THeopompus ſcripſit Stratonem Sidonium mortales omnes ſuperaſſe deliciis, & mollitie. Ad quod alluſit Mirādula in hymnis: Quàm quæ Sidonium uelabat purpura regē.

Auguſtus ad Mecœnatem ſcribens, eiuſdem mollitiem, & deli

deliciaſ multis expreſsit locis,ſed hoc maxime: Vale Mecœnas mel gentium,ebur Hetruriæ,laſar Arretinum,Tyberinum margaritum,Cilneorum Smarragde,Iaſpi figulorum, Berille & carbunculum Porſenæ. Annæus quoq; Seneca Mecœnatem uocat diſcinctum,molliſsimasq; eius delicias, & portentoſam orationem. Idem:Magnum,inquit,Romanæ eloquẽtiæ daturus exemplum,niſi illum eneruaſſet felicitas.

Macrobius li. 2. & Crinitus lib. 14.

Aiunt Artemonem quendam fuiſſe mollem adeò,& ſolutum deliciis, ut nunquàm pedibus itaret, ſed ſemper lectica circumferretur, haberetq; duos utrinque famulos peluim æream ſupra caput ferentes,ne quid ſupernè noxium excideret. Propterea factus eſt prouerbio locus, Artemon uerſatilis.

Crinitus lib. 16. cap. 11.

Fuit & Abron quiſpiam uitæ adeò corruptæ, & effœminatæ,ut locum parœmiæ ſequenti reliquerit: Abronis uitam agẽs. De molliter, ac delicioſe uiuentibus.

Cliſthenes Comicorum conuiciis laceratus eſt, quòd parũ uir haberetur,ſeq; cultu indecoro uelut in mulierem transfiguraret. Quod feciſſe dicitur Aſsyriorum rex Sardanapalus,ut liberius inter fœminas laſciuiret.

Syri olim malè audierunt ob morum mollitiem. Vnde adagium,Syrus quum non ſis,ne Syriſſa.

Syriſſare.

Lyſicrates abiit in uulgi fabulam , quòd iam ſenio confectus capillos fucaret,ut ſpecioſus uideretur & iuuenis. Cuiuſmodi ridentur apud Martialẽ Ollus, apud Horatium uxor pauperis Ibyci.

in Chilia.

Maſſylienſes luxu perditi muliebrem in modum ornabantur,comis unguento delibutis, capillisq; religatis. Hinc ortum adagium, E Maſsylia uenisti:in molles.

Argyrrhius fuit dux quiſpiam effœminatus, nihil habens uiri,præter barbam.

Battalus fuit neſcio quis tibicen, qui laſciua, & uinolenta carmine complexus eſt,fecitq; adagio locum, Battali ſimilis. Cælius ait hunc primum omnium calceis fœmineis in ſcena uſum fuiſſe, artemq; tibiarum omnino remolliuiſſe. A quo fluxos, exoletos,& parum uiros Battalos uocant.

Cælius ſcribit Nitarum quẽdam fuiſſe, mollitie pluſquàm muliebri infamem.

Dionyſius apud eundem Cælium teſtis eſt, Ariſtodemum tyrannum apud Cumas in Romanis antiquitatibus mollem fuiſſe cognominatũ,quòd parũ uir eſſet,ac pudicitiã ſubſtrauiſſet.

Ferunt

Ferunt Andramytem Lydorum regem omnium primum fœminas Eunuchas feciſſe, eisq́; Eunuchorum uice uſum.

Gaudebat Ariſtoteles mundo cultu, & elegante, comamq́; delicatius contendebat: anulis præterea digitos onerabat, & in hoc placebat ſibi nimium. Quo factum eſt, ut mollitiei ſuſpectus haberetur.

Ariſtophanes Philoſtratum quendã laſciuiuſculè ſe ornãtē Cynalopeca uocabat, uocabulo ex cane, & uulpe cõcinnato.

Demoſthenem tradunt cultu corporis nitido nimis, & accurato fuiſſe, adeò, ut molles (quibus laſciuiebat) tuniculæ ab æmulis probro datæ ſint. Quinetiam notatus eſt, ut parum uir, quodq́; polluto eſſet ore.

Eodem quoq; modo Hortenſius orator probroſis laceratus eſt Satyris, quòd circũſpecte & moroſè indutus eſſet, quodq́; manus eius inter agendum eſſent argutæ, & geſtuoſæ. Sed & L. Torquatus eum Dionyſiæ ſaltatriculæ nomine appellabat. Autor Gellius.

Traditum eſt Heliogabalum (qui ſupra omnia prodigia fuit molliſsimus) uerſatilia triclinia habuiſſe, in quibus amicos qnandoq; ponere conſueuit, eosq́; uiolis & floribus opprimere, ſic ut aliqui animam efflauerint. Autor Lampridius. Idẽ quoq; quaternos canes ad currum iunxit: proceſsit & in publicum, iunctis quatuor ceruis: coniunxit etiam Leones, & Tygres, Cybelẽ ſe & Liberum patrem uocans: habuit uehicula gemmata, & aurata: atque ut inſaniam libidini adderet, iunxit etiam quaternas mulieres, nudusq́; à nudis uectus eſt.

Ariſtagoras quidam Mileſius quum in concionem prodiiſſet, inſolita apud Lacedæmonios ueſtitus mollitie, quidam ex Ephoris hoc eum dicto ſubmonuit: Domi Mileſia.

Agathon fuit quiſpiam tibicen, cantilenarum ſuauitate aures maiorem in modum deliniens, quem infamia mollitiei laboraſſe, teſtis eſt apud Eraſmum Zenodotus.

Sardanapalus ob inſignem mollitiem prouerbio locum fecit. Fuit enim deliciis uſq; adeò effœminatus, ut inter eunuchos, & puellas ipſe puellari cultu deliteſceret.

Attidius Melior Domitiani temporibus tantæ fuit mollitiei, ut nitidus appellari meruerit. Vnde Statius: Stat quæ perſpicuas Nitidi Melioris opacet Arbor aquas.

Diadumenus fuit quiſpiam elegãs iuuenis, cuius effigiem Polycletus expreſsit iuuenta molliore.

Fuit

Fuit **Miraces** neſcio quis concinnatulus, qui unguentatos, auratosq; capillos fertur habuiſſe. De hoc Val. Flaccus lib. 1. Argon. Simul armiger ibat Semiuir, impubemq; gerens ſterilemq; iuuentam.

Bacchi mollitiem Seneca in Hercule furente his exprimit uerbis: Non erubeſcit Bacchus effuſos tener Sparſiſſe crines, nec manu molli leuem Vibraſſe thyrſum, quum parum forti gradu Auro decorum Syrma Barbaricum trahit.

Fuit **Iulius Cæſar** adeò effœminatus, ut Curio pater quadam eum oratione omnium mulierum uirum, & omnium uirorum mulierem appellauerit.

L. Sylla Imperator chlamydato ſibi, & crepidato Neapoli ambulare deforme non duxit. Val. Max.

C. Duellius (qui de Pœnis triumphauit) quotieſcunq; epulaturus erat, ad funalem cæreum præeunte tibicine & fidicine à cœna domum reuerti ſolitus eſt. Autor Valerius Maximus.

Clodius Pulcher eneruem & frigidam iuuentam egit, perditoq; amore uulgatiſsimæ meretricis infamis fuit.

VIRI MVLIEBREM HABITVM MENTITI.

GRæcis ad expeditionem Troianam proficiſcentibus, quum Thetis dea præuideret Achillem filium ibidem interfectũ iri, eum ex antro Chironis dormientem rapuit, & puellaribus tunicis indutum, præmonitumq; ne ſe maſculum cuipiam proderet, inter filias Lycomedis regis occuluit. Quarum unam Deidamiam grauidam fecit, Pyrrhumq; ex ea ſuſcepit. Verùm quum Græci oraculo didiciſſent Troiam ſine Achille capi non poſſe, miſſus eſt Vlyſſes, ut Græcorum omnium aſtutiſsimus, ad explorandam rei ueritatem. Quoniam iam facti ſuſpicio & rumor ferebatur. Vt ergo proderet Achillem, ciſtiferum ſe finxit, attulitq; mercatoris inſtar fuſos, acus, monilia, & cætera id genus, quæ puellam decent, cum arcu & ſagittis. Quum ergo Achilles relictis puellaribus inſtrumentis arcum intendiſſet, uires ſuas, & ſexum prodidit, & eo commento repertus eſt. Ouid. lib. 1. de Arte: Turpe niſi hoc matri precibus tribuiſſet Achilles, Veſte uirũ longa diſsimulatus erat. Statius lib. 4.

Sicubi unquàm amor uires ſuas aut in mortalium ullo docuerit, maximè probauit in **Hercule**, quem tot alioqui monſtrorum domitorem coëgit relicta (quæ uirum decet) uirtute, ad mu-

liebres

liebres tranſire delicias,ſeq; in puellam tranſformare, & fœminam mentiri, ut liberius cum Omphale regina Lydorum laſciueret:qua etiã iubente fuſos & lanas rudibus illis manibus(quibus porteta ſubegerat) attrectauit. Quod ei magno dat probro Deianyra apud Ouidiũ loquens:Craſſaq; robuſto deducis pollice fila,Aequaq; formoſę penſa rependis heræ.Item apud Propertium ſic loquitur:Idem ego Sidonia feci ſeruilia palla Officia, & Lyda penſa diurna colo : Mollis & hirſutum cepit mihi faſcia pectus, Et manibus duris apta puella fui. Statius libro 1. Achill.1.

Tranquillus in Iulio ſcribit **P.Clodium** inter publicas Bonæ deæ cęremonias penetraſſe ad Pompeiam Q. Pompeii filiam,& Syllæ neptem,muliebri ueſte, & propterea Cæſarem cũ ipſa Pompeia diuortium feciſſe. Pręterea Cic.quadam ad Lentulum epiſtola ſcribit, Clodium ipſum non pluris feciſſe Bonã deam,quàm tres ſorores.

Cliſthenes malè audiit, & Comicorum laceratus eſt ſatyris,quòd parum uir haberetur,ſeq; cultu indecoro in fœminam transfiguraret.Vnde adagia nata,Cliſthenem uideo:&,Cliſthene intemperantior.

Eadem nota inuritur **Cleocrito**, quòd ad maiorem laſciuiam tunicis & ueſtibus fœminam mentiretur.

Euclides Megaricus quum Socraticæ diſciplinæ cupientiſſimus eſſet, neque tamen auderet Athenas ire (ubi profitebatur Socrates) quòd capitale foret, ſi quis Athenienſium Megaris, aut Megarenſiũ Athenis, propter mutuum utriuſq; urbis odiũ, deprehenderetur, muliebri ueſte indutus ad audiendum philoſophum ſub ipſam noctem itabat, ac demum ipſo auroræ diluculo reuertebatur. Autor Gellius cap.10.lib.6.

Omnium(quos eneruauit mollities & deliciæ corruperunt) principem locum maioremq; apud poſteros ignominiã meruit Aſſyriorum rex **Sardanapalus**, qui eò illecebrarum ſe demiſit,ut relicta maieſtate(qua princeps tanto debet excellere quãtò ſublimior eſt cæteris)poſitis maſculi ſexus indumentis, mentitus ſit fœminam, interq; puellas & Eunuchos eniratior ſpadone delituerit.Quæ fuit cauſa,ut ab Arbacto pręfecto,laſciuiam tam corruptam peroſo ad incendium domus (in quam uictus ſe receperat)& uoluntariam mortem ſit coactus.

MVLIERES HABITVM VIRILEM MENTITAE.

Longè uerò aliter fecit Semiramis Aſſyriorum regina, quæ quum certò intelligeret, graue eſſe populo fœminam pati principantem, mortuo marito, uirum mẽtita eſt, ut tantiſper imperaret, dum filius Ninus (qui per impuberem adhuc ætatem regnare non poterat) adoleſceret, regnoq́; foret idoneus. Iuſtinus lib. 1.

Laudabile fuit, nec minus aſtutum Theodoræ uirginis Antiochenæ commentum, quæ militis ad ſe ſtuprandam miſsi libidinem & furorem adeò uerbis emolliuit, ut non ſolùm à flagitio deterruerit hominem, uerùm etiã mutatis cum eo ueſtimentis, exitum à carcere (quo per Diocletianum fuerat intruſa) & impunitatem meruerit. Ambroſius lib. 2. de Virgin.

Marina uirgo, natione Græca ſexum quoq; diſsimulauit, ſed honeſta de cauſa, ut ſcilicet admitteretur in cœnobiũ quoddam, in quo ſoli uiri recipiebantur, ubi ad mortem uſq; ſanctiſſimè uixit nomine Marini. Volat.

Euphroſina uirgo Alexãdrina quum animæ tenus curioſa, corporis cultum nihili faceret, uirum mentita, profecta eſt in cœnobium, in quo pater degebat, ubi durauit XXXVI. annos nemini nota. Idem Volat.

Pelagia mulier fuit Antiochena, uoluptatibus & illecebris primum deditiſsima, ut quæ nulli rei attentius uacaret, quàm corpori comendo. Tandem tamen meliore ducta ſpiritu, ubi aſpernari cœpit, quod pridem amabat maximè, uirum ſe finxit. Et ne rediuiuus aliquis priſtinę uanitatis fomes denuò repullularet, relictis hominum colloquiis, ſeceſsit in ſolitarias nemorum latebras, ubi ad mortem perſeuerauit conſtantiſsimè.

Scitum eſt ex Chronicis, & à maioribus ſcriptum Ioannam Anglicam ab ephebis ſexum uirilem ſimulaſſe, & tandem fato neſcio quo, aut fortuna uolente, ad Pontificatum perueniſſe, in quo annis circiter duobus ſederit poſt Leonem quartum, neque prius innotuerit facti ueritas, quàm à quodã ex domeſticis impregnata, tandem emiſerit partum. Sabell. & Cælius.

Dicæarchus apud Cælium teſtis eſt Laſtheniam, Mantineam, & Axiotheam Phliaſiam, Platone uſas præceptore, & ornatu uirili auditorium nonnunquam intraſſe.

Eugenia filia cuiuſdam Philippi, inter Romanos potentiſſimi, uirum quoque mentita eſt in cœnobio, quo ſe incluſit, ut

Domino

Domino commodius ſeruiret.

MERETRICES QVAEDAM.

RHodope meretrix fuit Aegyptia, quæ tantas opes meretricio quæſtu ſibi comparauit,ut ſuperbam & magnificam in Aegypto pyramidem conſtruxerit. Eam Sappho Doricam uocat, & fratris ſui Charaxi amicam his uerbis:Arſit inops frater uictus meretricis amore, Mixtaq; cum turpi damna pudore tulit.Sunt qui putent alteram fuiſſe Rhodopen Thraciam genere,quam Xanthus Samius in Aegyptum detulerit itidem meretricem Pyramidis illius autorem, & Aeſopi fabulatoris Phrygii conſeruam. Cui opinioni aſtipulatur Plinius libro 36. Natur.Hiſt. De hac etiam meminit Plutarchus in Nicia, & Herodotus in Euterpe.

Baryne Romana fuit meretrix, quam Horatius ſuis carminibus illuſtrauit,dicens:Vlla ſi iuris tibi peierati pœna Baryne nocuiſſet unquam.

Simili modo Martialis de Spatale ſcribit: Nouit Loturos Daſius numerare,popoſcit Mammoſam Spatalen pro tribus, illa dedit.

Lais meretrix fuit Corinthia,ad quã propter formæ elegãtiam Græci omnes turmatim cõuolabant.Claudianus in Eutropium:Haud aliter iuuenum flammis Ephyreia Lais,Et gemino ditata mari.Ariſtippo Cyrenaico cum ea fuit conſuetudo:quod tamen flagitium philoſophus ſic defendebat, ut diceret, multũ inter ſe & cæteros Laidis amatores intereſſe : Quòd ipſe haberet Laidem,alii uerò haberẽtur à Laide.Autor Lactantius, qui etiam hoc ait : Quid ergo interfuit,quo animo philoſophus ad meretricem famoſiſsimam commearet, quum eum populus & riuales ſui uiderent omnibus perditis nequiorem? Ab hac meretrice quum Demoſthenes petiiſſet, ut ſui copiam faceret, & illa decem drachmarum milia pro concubitu popoſciſſet, pecuniæ magnitudine deterritus & expauidus philoſophus, Pœnitere, inquit,tanti nõ emo.Autor Gellius,& poſt hunc Macrobius.

Thais fuit itidem meretrix, quæ Atticam iuuentutem in ſui amorem pellexit. Hanc ſuis carminibus celebrauit Menander poëta Græcus,unde & Menandræa dicta eſt.Propert,

Turba Menandreæ fuerat nec Thaidos olim
Tanta, in qua populus luſit Erichthonius.

Phryne meretrix Theſpienſis (quæ ciuitas eſt Bœotiæ) olim in iudicium uocata, dum ſibi timeret à ſententia iudicum, ſublatis tunicis corpus denudauit. Cuius pulchritudine permoti iudices, liberam abire permiſerunt. Neque tam profuit puellæ Hyperidis actio & patrocinium, quàm uenuſtas formæ. Autore Quintil.

Eidem quum Praxiteles dediſſet optionem eligendæ imaginis omnium (quas haberet) pulcherrimæ, nec tamen ipſe prodere uoluiſſet, quænam eſſet pulcherrima, hoc fabricauit coammentum: Subornauit enim qui Praxiteli nuntiaret officinam cum ſignis & tabulis conflagrare. quo triſti nuntio permotus Praxiteles percontari cœpit, Eſſet'ne ſaluus ſuus Cupido. Hoc itaq; dolo explorauit meretrix, quænam eſſet tabula omnium ditiſsima. De hac meminit Propertius libro 1. Nec quæ deletas potuit, &c.

Crinitus lib. 24. cap. 10.

Faucula Clunia meretrix fuit, alioqui tamen pientiſsima. Nam Annibale Capuam tenente alimenta captiuis egentibus furtim ſuppeditabat. Liuius lib. 26.

Flora meretrix fuit, quæ populum Romanum conſtituit hæredem. Vnde Floralia ſacra eidem conſecrata ſunt: alio nomine Larentia uocatur. De hac uide Gellium lib. 6. cap. 7.

Glycerium Theſpienſis fuit meretrix, quæ tabulam Cupidinis (quam à Praxitele gratis acceperat) Theſpienſibus quoq; dono dedit.

Leontium Gellius ſcribit fuiſſe meretricem, quæ Theophraſti libris doctiſsimè reſponderit.

Sinope ſcortum fuit nobile, celebratæq; laſciuię: hinc Sinopiſſare uerbum, eſt libidinari, & laſciuire. Eraſmus in Chil.

Sinopiſſare.

Eriſicthon quidam Theſſalus, quum abſumptis facultatibus ad extremam deueniſſet inopiam, coactus eſt filiam (quam habebat liberali forma) Metram nomine proſtituere. Ad quam qui commeabant adoleſcentes, corporis copiam non aſſequebantur, niſi equos, boues, ampliſsimaq; deferrent munera, quia nondum id temporis repertus fuerat gemmarum uſus. Porrò Theſſali per iocum dicebant Metram Eriſicthonis uerti in ea omnia quæ illi ab amatoribus donabantur. Vnde fluxit prouerbium: Mutabilior Metra Eriſicthonis.

Niceta & Aquilina ſorores, quũ corporis quæſtu merenrent, miſſæ ſunt à Rege Dagnæ ad corrumpendum beatũ Chriſtophorum, inculcandumq; ei falſæ religionis cultum. Verùm

aliter

aliter res ſe habuit: Nam & ipſæ ad fidem conuerſę ſunt, & iuſſu regis interfectæ.

Aphra fuit meretrix in creta, quæ unà cum tribus ancillis Dimna, Eugenia, & Eutropia, cunctis ſe proſtituebat. Tandem tamen à Narciſſo Hieroſolymarum epiſcopo, ad bonam frugẽ reuocata, uoluptati repudium miſit, & Chriſtianam ſecuta eſt religionem, pro qua etiam martyrium paſſa eſt.

Eodẽ modo Maria Magdalena, Siri & Euchariæ filia, Lazariq; & Marthæ ſoror, aliquot annis uoluptatibus indulſit, adeò ut peccatricis meruerit nomẽ. Demũ tamẽ ubi ad Chriſti in Simonis Leproſi domo recumbentis, pedes ſe prouoluiſſet, ſuisq; rigaſſet lacrymis, capillisq; abſterſiſſet, & delibuiſſet unguento, ueniam impetrauit.

Plinius ſcribit Campaſpen meretricem fuiſſe forma admodum liberali, quã Alexander Apelli pictori eam depereunti dono dederit.

Autorum monumentis celebratur Leæna meretrix, quæ nullis tormentis cogi potuit, ut Armodium & Ariſtogitonem tyrannicidas proderet: in hoc Anaxarchum imitata, qui quum ſimili de cauſa torqueretur, præciſam dentibus linguam in tortores expuit. Autores Plinius & Lactantius, & Crinitus lib. 9. cap. 8.

Lyde ſcortum celebratur Horatio lib. 2. Carm. dicenti: Quis deuium ſcortum Eliciet domo Lyden.

Ferunt ſcortum quoddam fuiſſe nomine Cyrenem, quæ in peragenda Venere duodecim figuris uſa ſit. Autor Eraſmus in explanatione illius adagii, Duodecim artium homo.

Aſpaſia meretrix fuit, cuius gratia & ſuaſu Pericles Samios expugnauit. Autor Plutarchus.

Idẽ in Photione ſcribit Pithonicam fuiſſe meretricẽ, quã Harpalus Alexandri domeſticus ſupra modum adamauerit.

Eodem teſte Alcibiades Athenienſis meretricem habuit chariſsimam Timandram nomine, quæ mortuo tumulum pro facultatibus ſuis magnificum erexit. Cum hac oppreſſus eſt Alcibiades ipſe à Lyſandro.

Chione nomen eſt ſcorti apud Martial. lib. 1. dicentem, A! Chione ſaltem, uel Laide diſce pudorem, Abſcondunt ſpurcas hæc monumenta lupas.

Apud eundem notatur Lyciſca, ut fellatrix & lupa, his uerbis: Facere in Lyciſcã, Paule me iubes uerſus, Quibus illa lectis

rubeat, & ſit irata. O' Paule malus es, irrumare uis ſolus, Item apud Iuuenalem, Nomen mentita Lyciſcæ.

Philenis meretrix fuit, quã Philocrates poëta Græcus ſuis carminibus lacerauit. De hac etiam meminit Martialis lib. 7.

Verri⁹ apud Lactãtiũ teſtis eſt Faulã Herculis ſcortũ fuiſſe.

Alcen quandam fuiſſe meretricem palam eſt ex uerbis Gellii lib. 4. ſcribentis: Dicebat Pythagoras ſe Euphorbum primò fuiſſe, deinde Pyrandrum, deinde Callidenam, deinde fœminã pulchra facie meretricem, cui nomen fuerit Alce.

Mandulia fuit meretrix, cui Hoſtilius Mancinus diem dixit ad populũ, quòd de ambulacro eius noctu lapide ictus eſſet. Autor Gellius.

Apollodorus prodit meretriculas quaſdam fuiſſe Aphias, id eſt, Apuas cognominatas, quòd minutulæ forent, albæq́; oculis grandioribus. Nomina eis fuere Stagonium & Anthis. Cælius cap. 19. lib. x.

Scribit Cælius Sapphon è Lesbo meretricẽ fuiſſe, ſed non poëtriam: quoniã Lyrica Scandronymi fuit filia altera à ſcorto.

Fingunt fabulæ Mintham Plutonis fuiſſe pellicem, quem Proſerpina dolis circunuenerit, & in hortenſem mentam commutauerit. Huius meminerũt Strabo lib. 8. Cælius cap. 22. lib. 6.

Pandemus meretriculæ cuiuſdam fuit nomen. Cælius.

Ariſtophanes in comœdiis ſcripſit Cynnã, Salauacham, & Caſaurium fuiſſe Athenis celebres & forma exuperanti meretriculas.

Abrotonum meretricis nomen eſt quam Themiſtoclis fuiſſe matrem, Amphicrates apud Cælium prodit, in libro de Viris illuſtribus.

Fuit Anticyra meretrix, quam inde nuncupatam ferunt, quòd cum mentis emotæ hominibus, furentibusq́; diſcumberet: uel quòd Nicoſtratus medicus moriẽs hellebori uim ei magnã reliquerit. Cælius cap. 6. lib. 13.

Hermia fuit meretrix, cui præ nimio amore ſacra fecit Ariſtoteles, eiusq́; laudibus hymnos dicauit. unde ab Eurimedonte ſeu Demophilo accuſatus, relictis Athenis (ubi x x x. annos docuerat) Chalcidem ſe recepit. Autor Origenes.

Herodotus in Euturpe ſcribit Archidicem Græcam fuiſſe meretriculã, cuius amore inſaniẽs Charaxus frater Sapphus Mitylenam redierit.

Inter Corinthias meretrices nominantur Lais, Cyrene,

Leæna,

Leæna, Sinope, Pyrrhine, Sicyone.

Martialis libro 7. Epigrammaton, notat Cæliam, quòd cuicunq; petenti corporis ſui copiam faceret. Vide uerſus in hiſtoria de libidinoſis.

LENONES, ET LENAE.

Dipſas nomen eſt lenæ, quam Ouid. 1. Eleg. ſuis carminibus inſectatur, quòd puellam ſuã meretricia arte inſtrueret. Sic autem ſcribit: Eſt quædam (quicunq; uolet cognoſcere lenam, Audiat) eſt quædam nomine Dipſas anus, &c.

Crobylus leno fuit ſceleſtiſsimus: is duo ſcorta domi alebat, quorum lenociniis quàm plurimos adoleſcentes in perniciem alliciebat, allectos compilabat furto. Vnde natum adagium: Crobyli iugum, quod de conuentu & ſocietate duorum hominum, qui pari ſunt improbitate, dici conſueuit. Eraſmus in Chiliadibus. *Crobyli iugum*

Timeus apud Eraſmum teſtis eſt, Cinnarum quempiam fuiſſe, patria Selinuſium, arte Lenonem, qui quoad uiuebat, pollicebatur ſe facultates omnes Veneri conſecraturum. Cæterùm moriens populo diripiendas expoſuit.

Catullus inuehitur in quẽdam Silonem, quem ut lenonem arguit.

Aphra meretrix (quam diximus à Narciſſo Hieroſolymarum epiſcopo à turpi & immundo quæſtu reuocatam fuiſſe) matrem habuit Hylariam, quæ ſolis lenociniis uictum ſibi comparabat.

PROCI DIVERSARVM MVLIERVM.

Hippoclides Tyſandri fuit filius, qui cum multis aliis iuuenibus Cliſthenis Sicyonii filiam ambiuit. Autor Herodotus, qui filiam illam Agariſtam uocat, alioſq; eius procos enumerat Smyndridem, Sybaritem, Syritanum, Damnaſum, quos ab Italia ad certamen ueniſſe ſcribit. Venerunt eodem teſte ex Ionio ſinu Amphimneſtrus Epidamnius, Aetolus, Meges. E Peloponeſo Leocides Phidonis Argiuorũ tyranni filius, Amianthus, Arcas, Laphanes, Heleus. Ex Attica Megacles Alcmæonis filius. Ex Hetruria Lyſanias: E Theſſalia Diactorides, Cranonius. Ex Moloſsis Alcõ. Conuenerãt autẽ in Græciã, ut in Olympico certamine uires ſuas oſtentarent, quoniã pater,

 puellæ

puellæ Cliſthenes Ariſtonymi filius proclamauerat,ei ſe daturũ filiam,quem in certamine præſtantiſsimum reperiſſet.

Proci Hippodamiæ Oenomai filiæ numerantur Marmax, Alcathus Parrhaonis filius,Euryalus, Eurymachus, Crotalus, Acrias Lacedæmonius,Capetus,Lycurgus, Laſius, Chalcodus, Tricolonus,Ariſtomachus, Prias, Pelagus Aeolius,Cromius. Erythrus Leuconis filius. Alii tamen enumerantur Merinnes, Hippotous,Pelops, Opontius,Acarnam, Eurymachus,Eurylochus,Automedon,Laſius,Calchon,Tricoronus, Alcathus, Ariſtomachus, Crocalus. Cælius ſcribit Marmaca omnium primũ ueniſſe Hippodamiæ procum, & ante alios ab Oenomao necatum.Equasq; eius tradunt uocatas Partheniam & Eriphã: quas quum iugulaſſet Oenomaus,iuſsit ſepeliri.

Abſente Vlyſſe proci ex diuerſis locis conuenerunt, ut caſtitati Penelopes inſidiarentur, fueruntq; Dulichii LII. Samii XXIIII. Zacynthii XX. Ithacenſes XII. ex quibus hi ab Homero nominantur, Antinous, Eurinous,Eurymachus, Leocritus,Neſo, Pyſander, Heſippus, Agalus,Leocles, Ampinomus, Demotholomeus,Medon præco,Euphemus citharœdus. Quos omnes reuerſus Vlyſſes occidit. Ouidiana Penelope nonnullos his uerbis enumerat Dulichii:Samiiq;,& quos tulit alta Zacynthos,Turba ruũt in me luxurioſa proci. Quid tibi Pyſandrum, Polybum,Medontaq; dirum,Eurymachiq; auidas, Antinoiq; manus,Atq; alios referam? quos omnes turpiter abſens Ipſe tuo partis ſanguine rebus alis.Irus egens,pecorisq; Melanthius autor edendi,Vltimus accedunt in tua damna pudor.De Antinoo Propertius lib. 4.meminit:Penelopem quoq;, neglecto rumore mariti,Nubere laſciuo cogeret Antinoo.

Fuit Hippomenes unus ex procis Atalantæ uirginis Arcadicæ,quæ cum amatoribus certabat curſu. Vnde Statius lib. r. Syl. Vidi ego & immiti cupidum decurrere cãpo Hippomenem.

Claudianus lib.1.de Raptu,facit Martem & Apollinem Proſerpinæ(priuſquàm à Plutone rapta fuiſſet) procos,ubi ait:
Perſonat aula procis, pariter pro uirgine certant:
Mars donat Rhodopen, Phœbus largitur Amyclas:
Mars clypeo melior,Phœbus præſtantior arcu.

Vergilius,Ouidius,& Auſonius inter procos Didonis numerant Hiarbam Getulorum regem. Propterea Dido ipſa apud Auſonium ſic loquitur: Sed furias fugiens, atq; arma procacis Hiarbæ,Seruaui,fateor,morte pudicitiam.

Saxo grammaticus facit Otharum quendam fortiſsimum, procũ Sirithæ uirginis pudiciſsimæ. Hildigiſleum uerò Theutonicum Sygnis puellæ, Sigari cuiuſdam filiæ.

RIVALES, SEV EIVSDEM PVELLAE AMATORES.

ANauſis(de quo meminit Val. Flaccus lib.6. Argon.) riualis fuit Stiri Albani.

Excandeſcit Catullus in Raudum riualem; ut puellæ ſuæ furem, ubi ait: Quænam te mala mens miſelle Raude Egit præcipitem in meos iambos?

Idem Catullus ægrefert Lesbium riualem ſibi ob pulchritudinem à Lesbia prępoſitũ, ubi ait, Lesbius eſt pulcher, quidni, quem Lesbia malit, Quàm te cum tota gente Catulle tua.

Idem Catullus uocat Mamurram Phormianum & Cæſarem ſocios riuales. Quàm durum ſit autem, & intolerabile riualem pati, Propertius docet illis uerſibus:

Te ſocium uitæ, te corporis eſſe licebit,
Te dominum admitto rebus amice meis.
Lecto te ſolùm, lecto te deprecor uno:
Riualem poſſum non ego ferre Iouem.

RAPTORES DIVERSARVM PVELLARVM.

RApuit Pluto Proſerpinam Cereris filiam, unde à Claudiano intern⁹ raptor dicitur. Ouidius: Raptor agit currus, & nomine quemq; uocando Exhortatur equos. Sylius lib.14.

Eurytus Centaurus Hippodamen rapuit. Ouidius lib. 12. Metam. Eurytus Hippodamen: alii quam quiſque probabat, Aut poterat, rapiunt.

Theſeus Ariadnam Minois regis filiam, & Helenam ipſam prius quam Paris, non oſtenſa tamen eius uirginitate. Ouid. Te quoq; qui rapuit, rapuit Minoida Theſeus. Idem lib. 1. de Arte: Forma uiros neglecta decet, Minoida Theſeus Abſtulit, a nulla tempora comptus acu.

Paris Helenam, unde fax belli Troiani ſecuta eſt. Ouidius lib.12. Victus es à timido Graiæ raptore maritæ. Idem in Epiſt. Hermiones: Tyndaris Idæo trans æquora ab hoſpite rapta,

Argolicas pro ſe uertit in arma manus.

Tarquinius Sextus Lucretiæ uirginis Romanæ pudicitiā per uim expugnauit: cuius rei dolore manum ſibi intulit puella. Hunc raptum graphicè deſcribit Ouid. lib. 2. Faſt. Seneca in Octauia: Nata Lucreti ſtuprum ſæui paſſa tyranni.

Telamon Græcus Heſionem puellam Troianā, & Achilles Briſcida. Ouidius in Epiſtola Acontii: Heſionem Telamō, Briſeida cepit Achilles, Vtraq; uictorem nempe ſecuta ſuū. Idem Achilles rapuit Diomedam Phorbantis filiam è Lesbo.

Boreas Orithyiam filiam Ericthei Athenarum regis. Ouid. lib. 1. Eleg. Si ſatis es raptæ Borea memor Orithyiæ. Propertius lib. 3. Infelix Aquilo raptæ timor Orithyiæ.

Romulus Sabinas, & Herſiliā. Ouidius de Arte: Primus ſollicitos feciſti Romule ludos, Quum iuuit uiduos rapta Sabina uiros. Pamphilus: Romani ſi fortè duces rapuere Sabinas.

Pyrrhus Achillides Lanaſſam Herculis neptem, & Andromachen.

Aiax Oilei filius Caſſandram. Ouidius in Ibin: Vtq; ferox periit & fulmine & æquore raptor.

Neſſus Centaurus Deianiram Herculis uxorem, ut ſcitę docet idem Ouidius lib. 9.

Euenus Martis & Stropæ filius, ex Alcippa Oenomai filia, Marpiſſam ſuſcepit, quam Apharetus uiſam ex chorea rapuit. Autor Plutarchus in Parallel.

Simili modo Catheus nobiliſsimus adoleſcens Saliam uirginem, Anii Thuſcorum regis filiam, adamauit uſq; ad raptum. Idem teſtis.

Tlepolemus Aſtyothiam ex Ephyra Peloponneſi urbe rapuit.

Aiax Telamonis filius Tegmeſſam. Horatius: Mouit Aiacē Telamone natum Forma captiuæ dominum Tegmeſſæ.

Iaſon Medeam, Aeetę Colchorum regis filiam, quam poſteą reliquit ſuperinducta Creuſa.

Hercules Pyrenem uirginem Bebryciam, à cuius nominę montes Pyrenæi nomen ſumpſerunt. Sylius: Nomen Bebrycia duxere à uirgine colles, Hoſpitis Alcidæ crimen, &c.

Iupiter Aeginem rapuit prope Acrocorinthum.

Caſtor Phœben, Pollux Ilairam ſorores Leucippi filias. Proper. lib. 1. Non ſic Leucippi ſuccendit Caſtora Phœbe, Pollucem cultu non Ilaira ſoror.

Apollo

Apollo Marpiſſam Eueni filiam, & Idæ uxorem. Idem Propertius: Non Idę & cupido quondam diſcordia Phœbo Aucta externis Hippodamia rotis.

Axus Oceani filius rapuit Perhibiam, Iupiter Europam. Seneca: Modo per fluctus ramptam Europam, Taurum tergo portaſſe trucem.

Hercules Augen. Idem Seneca: Arcadia nempe uirgo Palladios choros Dum nectit Auge, uim ſtupri paſſa excidit. Dryope nympha Hylam.

NVTRICES DIVERSORVM HOMINVM.

PHilix nutrix fuit Domitiani, quæ domini cadauer populari Sandapila per ueſpillones exportatum in ſuburbano ſuo Latina uia funerauit. Autor eſt Suetonius.

Policha nutrix fuit Oedipi, quem pater Laius deuouerat, quòd, eius manu periturum ſe ab oraculo didiciſſet.

Barce nutrix Sichei Phœnicum ditiſsimi, & mariti Didonis. Verg. lib. 4. Aene. Tum breuiter Barcen nutricem affata Sichei, Annam chara mihi nutrix huc ſiſte ſororem.

Charme Scyllæ puellæ. Vnde Verg. in Cyri: Illa autē quid nunc me inquit nutricula torques.

Caieta Aeneæ. Verg. lib. 7. Aen. Tu quoq; littoribus noſtris Aeneia nutrix Aeternam moriens famam Caieta dediſti. Mart. Seu placet Aeneæ nutrix, ſeu filia Solis.

Beroë Semeles, quæ fuit mater Bacchi. Ouid. lib. 3. Metam. Ipſaq; erat Beroë Semeles Epidauria nutrix.

Aceſte nutrix fuit filiarum Adraſti. Statius lib. 1. Theb. Tūc rex longæuus Aceſten, &c.

Accam Laurentiam Romuli fuiſſe nutricem teſtis eſt Plin. lib. 18. cap. 2. Item Statius lib. 1. Syl. Iam ſecura parens Thuſcis regnabat in undis Ilia portantem laſſabat Romulus Accam.

Nyſa Bacchi fuit nutrix, quā Plinius ait ſepultam fuiſſe prope Scytopolin.

Habuit Alcibiades nutricem nomine Amyclam uel (ut alii legūt) Amydam, pædagogum uerò Zopyrum, teſtis Plutarchus in Lycurgo & Alcibiade.

Fuit & Hellanice nutrix Alexandri, autore Q. Curtio.

Eupheme nutrix fuit Muſarum, quæ filium nomine Erotū

ſuſce

ſuſcepit Parnaſi incolam,& uenationi deditum.

Amalthea & Meliſſa Iouem infantulum caprino lacte fo uerunt. hinc orta fabula, qua poëtæ nutritum à capra fabulati ſunt. Pont. Poſt hinc & pecus Olenium & Iouis inclyta nutrix. Alii tamen dicunt Iouem ab Adraſtea & Ida Meliſſei filiabus nutritum, ut docet Eraſmus in illo adagio, Copiæ cornu.

Ino fuit nutrix Bacchi. Ouidius in Ibin: Vt teneri nutrix eadem matertera Bacchi. Statius lib.2. Syl. Quid te poſt cineres, deceptaq; funera matris Tutius Inoo reptantem pectore Bacche? Ammonius grammaticus ponit Feſulam unam è Bacchi nutricibus.

Archemorus filius Lycurgi regis Thracum nutricem habuit Hypſiphilem: quæ quum infantem in herba reliquiſſet, depaſtus eſt à ſerpente: Statio autore.

Caphyrna, ſeu Calphurnia Oceani filia Neptunum educauit unà cum Rhodiis. Teſtes Annius in Beroſum, & Calderinus in Statium.

Spaco nutrix fuit Cyri. quæ dictio quoniam Medorũ lingua canem ſignificat, factum eſt, ut Cyrus creditus ſit nutritus à cane. Teſtis Heredotus in Clio.

Ericlea, ſeu Euriclia nutrix fuit Vlyſsis, de qua Ouidius in Epiſtola Penelopes intelligit, dicens: Hoc faciunt cuſtosq; boũ, longæuaq; nutrix.

OBSTETRICES.

Plinius libro 28. cap. 7. Sotyram & Salpem obſtetrices facit, quarum etiam placita in quibuſdam morborum remediis citat. Idem libro 32. capite 6. de Salpe meminit.

ANCILLAE QVAEDAM.

Cybale ancilla fuit pauperis cuiuſdam Simili, cuius paupertatem Verg. deſcribit in Moreto. Idem ibidem: Exuit interea Cybale quoq; ſedula panem.

Lathris ancilla fuit Cynthiæ Propertianæ. Idem lib.4. Deliciæq; meæ Lathris, cui nomen ab uſu eſt.

Cypaſsis ancilla fuit Corinnæ. Ouidius lib.2. Eleg. Comendis in mille modis perfecta capillis, Comere ſed ſolas digna Cypaſsi deas.

Phyllis Troiana Phocei, Bryſeis Achillis. Horatius: Ne ſit ancillæ tibi amor pudori Xanthiæ Phoceu: prius inſolentem Serua Bryſeis niueo colore Mouit Achillem.

Galantis ponitur ab Ouidio ancilla Alcmenæ matris Herculis

culis lib.9.ubi ait: Vna miniſtrarum media de plebe Galanthis Flaua comas aderat faciendis ſtrenua iuſsis. Plinius lib.36. capite 27.facit Ocriſiam Tanaquillis reginæ ancillam.

Tegmaſſa Aiacis Thelamonii, Caſſandra Agamemnonis. Hora. Mouit Aiacen Telamone natum Forma captiuæ dominū Tegmeſſe: Arſit Atrides medio in triūpho Virgine rapta.

Naæra & Charmione duæ fuerunt Cleopatræ ancillæ, quæ ſpontaneam dominæ mortem ſecutæ ſunt, ac ſuis gladiis ſe confoderunt. Autor Plutarchus.

Agar ancilla fuit Abrahæ, à cuius nomine Agareni dicti ſunt, qui & Saraceni à Sara eiuſdem Abrahę uxore nominantur. Ioſephus lib.1. Antiq.

Gyge ancilla fuit Paryſatis reginæ Perſarum, & matris Cyri. Autor Plutarchus.

Threſſa Thaletis fuit ancilla, quæ Thaletem ipſum in foueam collapſum obiurgaſſe dicitur, quòd cœleſtia ſcire cuperet, quum ne proſpicere quidem potuiſſet, quæ ad pedes eſſent. Autor Theodoricus Cyrenſis.

Herodotus in Euterpe ſcribit Rhodopen Thraciam ancillam fuiſſe Iadmonis Samii.

Elos, ancilla fuit Athamantis, à cuius nomine dicta eſt urbs Achaiæ, Alos.

Chionia, beatæ Anaſtaſiæ fuit ancilla.

Lardana apud Herodotum nomen eſt ancillæ à qua fluxerunt Heraclidæ.

Titula ſeu Philothis nomen eſt ancillæ Romanæ apud Plutarchum in Camillo, & apud Macrobium lib.1. Saturnal.

Plecuſa fuit ancilla Dianæ, de qua Martial.lib.2. Et cecidit ſectis icta Plecuſa comis. Apud eundem lib.7. Lagopice nomen eſt ancillæ.

Proconneſia ancilla eſt apud Plinium, quæ eiuſdem diei coitu alterum domino ſimilem, alterū procuratori eius peperit.

EVNVCHI, ET SPADONES.

ARiſtonicus fuit Eunuchus Ptolemæi. Phileterus Lyſimachi. Dorotheus Præſul Antiochenus natura fuit Eunuchus.

Fauorinus quoq; philoſophus, Arelate oriundus, fuit Eunuchus, Hadriano principi maximè infenſus. Propterea tria de ſe mira prædicabat, ſe Gallum Græciſſare. Eunuchum mœchum putari

putari, Inimicum Imperatori uiuere.

Hyacinthus & **Prothus** Eunuchi fuerunt Eugeniæ filiæ præfecti ſub Maximiano.

Narſes fuit Eunuchus, Iuſtiniani principis cubicularius, è Cartulario & Bibliopola princeps copiarum factus poſt Beliſarium, qui multis rebus præclarè geſtis, tandem ſiue inuidia, ſiue fortuna, ſiue populi accuſatione, in odium Iuſtiniani & uxoris eius deuenit, adeò ut imperator literas ad eum dederit plenas ignominiæ, quibus eum monebat, ut ad colum, penſum, & lanas rediret Tum ille iratus, ducam (inquit) tale penſum, talemq; ordiar telam, quam non facile ſit uobis explicare. Itaq; ut iniuriam ulciſceretur, Longobardos Romam iamdiu inuadere cupientes conuocauit.

Paulus diaconus.

Parthenius & **Calocerus** Eunuchi Tryphoniæ uxoris Decii, martyres facti ſunt ſub eodem principe.

Ananias, **Azarias** & **Miſaël** pueri nobiles, natione Iudæi fuerunt, quos Nabuchodonoſor captos duxit Babylonem, & ibidem caſtrauit, deditq; Aphanam Eunuchorum præfecto.

Paronetenus fuit Spado, quem Plinius ait ingenti pretio fuiſſe emptum.

Arnaces Eunuchus fuit, quem Themiſtocles accepit in deditionem. Plutarchus in Ariſtide.

Tyreus Eunuchus fuit & cubicularius uxoris Darii.

Didymus fuit quiſpiam Eunuchus qui uxoris ſuæ copiam omnibus faciebat, ut eo diteſceret modo.

Photinus fuit Eunuchus Ptolemæi, qui in gratiam Cæſaris uictoris, Pompeium ſuaſit interimendum. Lucanus: Auſus Pompeium leto damnare Photinus.

Ganymedes fuit Eunuchus, & nutritius Arſinoës, de quo Lucanus libr. 10. A famulo Ganymede dolis peruenit ad hoſtes Cæſaris Arſinoë.

Bagoas fuit ſpado, qui Alexandrum obſequio corporis ſibi deuinxit. Autor Cælius.

Corn. Tacitus ſcribit **Pelagonem** fuiſſe ſpadonem, quem Nero Cēturioni & Manipulo miniſtrum regium præpoſuerit.

Poſsidius fuit Eunuchus Meſſalinæ uxoris Claudii Tyberii, cui imperatrix ipſa poſt triumphum Britannicum inter militarium fortiſsimos arma inſignia tanquam participi uictoriæ dono dedit. Autor Sex. Aurelius.

Sporus fuit ſpado Neronis, quem Nero ipſo exectum forma

rein

re in mulierem tentauerat. Hic dominum iuuit ad inferendam ſibi mortem.

Fuit Menophilus Mithridatis Pontici regis Eunuchus. Autor Ammianus Marcellinus.

Amantius fuit Eunuchus Iuſtini imperatoris.

Hermotimus Xerxis. Autor Herodotus.

Candaces Aethiops natione, fuit Eunuchus, & Chriſti diſcipulus.

Sylla & Cotta cum unico teſticulo nati ſunt. Blondus

Halotus fuit Eunuchus Agrippinæ, & prægustator Cæſaris Claudii, qui ſuaſu imperatricis, boleto medicato dominum interfecit. Autor Suetonius.

Bochis Eunuchus fuit Statyræ & Rhoxanæ, ſororum Mithridatis.

Hermias Eunuchus fuit trapezitæ cuiuſdam, qui Athenas profectus, Platonem, Ariſtotelemq; audiuit. Strabo lib. 13.

INCESTVOSI.

Anchemolus filius Rheti, Marrhubiorum regis, nouercā ſuam Caſperiam ſtuprauit. Verg. libr. 10. Hinc Sthelenum petit, & Rheti de gente uetuſta Anchemolum thalamos auſum inceſtare nouercæ.

Artaxerxes puellā Atoſſam perditiſsimè adamauit. Quo factum eſt, ut poſt frequentem Veneris conſuetudinem, eam in matrimoniū duxerit, conteptis Græcorum legibus. Plutarchus.

Tereus rex Thracum, Martis filius ex Biſtonide nympha, Philomelam filiam Pandionis regis Athenarum, uxoris ſuæ Prognes ſororem, ſtuprauit. Ouidius libro 6. Meta. Falſusq; nefas & uirginem & unam Vi ſuperat, fruſtrà clamato ſæpe parente. Auſonius: Intulit inceſtam tibi uim Philomela ferus Thrax.

Menephron iacuit cum matre. Ouid. lib. 7. Meta. Dextra Cyllene eſt, in qua cum matre Menephron Concubiturus erat, ſæuarum more ferarum. Quintianus in Cleopol. Flagret ſi matris amore Menephron.

Caunus Mileti ex Cyane filius, quum eſſet forma liberali, adamatus eſt à ſorore Biblide ad inceſtum uſq;, cuius pœnitentia poſtea ſe interfecit. Ouid. lib. 9. Biblis Apollinei correpta cupidine fratris, Non ſoror ut fratrem, nec qua debebat, amauit. Idem lib. 1. de Arte.

Myrrha Cynaræ Cypriorum regis filia, rem habuit cum patre, & ex eo concubitu ſuſcepit Adonidem. Ouidius libr. 10. Accipit

cipit obſcœno genitor ſua uiſcera lecto Virgineosq; metus leuat, hortaturq; timentem. Plena patris thalamis excedit, & impia diro Semina fert utero, conceptaq; crimina portat.

Macareus filius Aeoli rem habuit cũ ſorore Canace. Ouidius lib.2.Triſt. Nobilis eſt Canace fratris amore ſui. Idem in Epiſt.Canaces: Cur unquàm plus me frater quàm frater amaſti? Et tibi non debet quod ſoror eſſe, fui? Idem in Ibin: Vtq; ſua Macareus ſic potiare tua.

Cleopatra à fratre (quem pro marito habebat) polluta eſt. Vnde Lucanus lib. 8. Degener inceſtæ ſceptris ceſſure ſororis. Et lib.10. Miſcuit inceſtam ducibus Ptolemæida noſtris.

Martialis ſcribẽs ad Fabullum lib.12. arguit Themiſonem quendam inceſtus cum ſorore, ubi ait: Quare non habeat Fabulle quæris uxorem Themiſon? habet ſororem.

Oedipus mortuo patre Laico (quem ignotum occiderat) neſcius, & imprudens duxit Iocaſtam matrem ſuam, ex qua ſuſcepit Etheoclem, & Polynicen. Statius lib.1. Theba Scandere quinetiam thalamos hic impius hæres Patris, & immeritæ gremium inceſtare parentis Appetiit, proprios monſtro reuolutus in ortus. Ouid. in Ibin: Nec plus aſpicias, quàm quem ſua filia rexit, Expertus ſcelus eſt cuius uterq; parẽs. Claudianus in Eutrópiũ.

Statius libro 9. Thebaid. ait Cydonem quendam adamatum à ſorore. Eius uerba ſunt hæc: Et malè dilectum miſerę Cydona ſorori.

Thyeſtes rem habuit cum Europa fratris uxore, & cum Pelopeia filia. Ouidius: Filia ſi fuerit, ſit quod Pelopeia Thyeſti, Myrrha ſuo patri, Nyctimeneq; ſuo.

M. Tullius Cicero poſtulauit P. Clodium inimicum inceſtus cum ſororibus. Ait enim eum nõ pluris feciſſe Bonã deam, quàm tres ſorores.

Secundus philoſophus quum matri neſcienti eſſe filium, ſe commiſcuiſſet, & illa facto cognito, ſceleris horrore intuliſſet ſibi mortem: ipſe quoq; quum inceſtus pœnitentia, tum dolore maternæ mortis æternum tacuit, ut ulciſceretur uocem, qua in concubitu matri innotuerat. Autor Diogenes.

Antiochus Soter rex Syriæ, quum Stratonicem nouercam impatienter deperiret, indulgentia patris obtinuit. Volat.

M. Antonius imperator conſuetudinem ueneris habuiſſe dicitur cum Fauſtina ſorore, ex qua & Lucillam genuit, quam L. Antonio fratri copulauit.

Anto

Antonius Caracalla Imp. quum Iuliam nouercam impotenti amore deperiret, Vellem, inquit, ſi liceret. Quibus uerbis oſtendebat ſe eius concubitum appetere. Tum illa, Si libet licet, reſpondit. Leges dat Imperator, non accipit. Quibus uerbis audacior factus Caracalla, nouercam ipſam ſibi copulauit, cuius filium Getam paulò ante interfecerat. Autores Sex. Aurelius, & Aelius Sparti.

Ptolemæus Euergetes Berenicem ſororem adamatam in matrimonium duxit.

Theodericus, Francorum rex, fratris à ſe interfecti filiam duxit in uxorem.

Fuit & Ioui Deorum maximo ſtupri frequens conſuetudo cum Cerere & Iunone ſororibus, ut uolunt poëtæ: qui quum Deorũ furta carminibus ſuis detegunt, nihil aliud faciũt, quàm quòd indicant non eſſe iis credendum quos ſtupris, inceſtibus, & adulteriis contaminatos docent.

Capronia uirgo ueſtalis comperta inceſtus, laqueo ſuffocata eſt.

Caligula tres ſorores ſuas ſtupro contaminauit: ob quem inceſtum Iouem ſe uocabat. Autores Sex. Aurelius, & Tranquillus, cuius uerba ſunt hęc: Cũ omnibus ſororibus ſuis ſtupri conſuetudinem fecit, plenoque conuiuio ſingulas infra ſe uiciſsim collocabat, uxore ſupra cubante. Ex his Druſillam uitiaſſe uirginem prætextatus adhuc creditur.

Commodus quoque Imperator (qui natus eſt eo die, quo Caligula) ſorores conſtuprauit, cõcubinasq; ſub oculis ſuis conſtuprari ab amicis iubebat. Lamprid.

Aufilena quædam proſcinditur à Catullo, quòd patruo ſe proſtituiſſet, & ex eo genuiſſet liberos. Hæc ſunt eius uerba: Aufilena uiro contentam uiuere ſolo Nuptarum laus eſt laudibus eximiis, Sed cuiuis quãuis potius ſuccumbere fas eſt, Quàm matrem fratres efficere ex patruo.

Fabulantur poëtæ Nereum maris deum, iacuiſſe cum Doride ſorore, & ex ea ſuſcepiſſe Nymphas, quas Nereides uocant.

Phœnix Amyntoris filius rem habuit cum patris pellice. Autor Domitius Calderinus in Ibin Ouidii.

Phineus duos habuit filios, qui nouercã Cleopatram Dardani Scytharum regis filiam uiolarunt. Vnde & à patre excæcati ſunt. Autor Ouidius in Ibin.

Ptolomæus Philadelphus ſtupri conſuetudinẽ fecit cũ

Arſinoë ſorore, ut Herodes Antipas cum Philippi fratris uxore.

Hypermeſtra concubitum fratris (quem deperibat) nocturno tempore aſſecuta eſt. Ouid. in Ibin: Quæq; ſui Venerem iunxit cum fratre mariti Locris in ancillæ diſsimulata necem.

Hæmon Rhodopen filiã pro uxore habuit: Diis inceſtum uindicantibus, ambo in montes conuerſi ſunt. Ad quod alluſit Ouid. in Ibin, dicẽs: Nec tibi ſi qd amas, felicius Hemone cedat.

Leucon interfecit Oxilochum regem Ponti fratrem ſuum, ut eius uxore frueretur.

Aruntius quum Bacchi ſacra deſpicaretur, ulciſcente numine in ebrietatem lapſus, filiam Medulianam corrupit. Quod ægreferens puella, patrem ipſum interfecit.

Plutarchus in Parallel. Idem quoq; contigit Cyanippo, qui ulciſcẽte Baccho (cuius ſacrificia itidẽ ſpernebat) lapſus in ebrietatẽ, Cyanem filiam ſtuprauit, à qua poſtea interfectus eſt. Plutar. in Parall.

Valeria Tuſculana Valerio patri (quem deperibat) fraude ancillæ concubuit. Quod ubi reſciuit Valerius, intulit ſibi mortem. Idem autor.

Papyrius Romanus nomine, Papyrii Volucris filius, ſororem nomine Canuſiam grauidam fecit. Rei certior factus pater, utriq; gladium miſit, quo ſe interfecerunt.

Gidica Pomminii Laurentini uxor, Comminium priuignũ adamauit uſq; ad inceſtum. A quo repulſam paſſa, laqueo ſe ſuſpendit. Quo mortis genere periit Phædra, ab Hippolyto priuigno itidem ſpreta.

Tuciam uirginem Veſtalem inceſtam fuiſſe, teſtis eſt Plinius lib. 28. cap. 2.

Syſimithritas, Perſarum ſatrapes, duos ex matre liberos ſuſcepit, Nam, autore Curtio, apud Perſas parentibus ſtupro coire cum liberis fas eſt.

Scribit Corn. Tacitus Agrippinam ſe plerunq; ad inceſtũ obtuliſſe Neroni filio, quum per uinum & epulas incaleſceret.

Perdix uenator fuit infando matris Polycaſtes amore correptus, quam & cõtaminauit. Vnde Perdicis libido abiit in prouerbium, pro efferata, turpi atq; infami. Autor Cælius.

Claudius Cæſar Agrippinam Germanici fratris filiam nouercam duobus liberis ſuperinduxit, cuius inſidiis & uenenis poſtea interfectus eſt. *Sex. Aurel.*

Ioannes Ariminenſis ſororem ſuam duxit uxorem. Autor Pont

Pontanus de Obedientia.

Herodotus ſcribit Cambyſem regem Perſarum, uni ex ſororibus ſtuprum intuliſſe, eaq; mortua, alteram iuniorem itidem uiolaſſe, & uxorem duxiſſe, quam poſtea interfecit.

Scythes, rex Scytharum, Opœam uouercam duxit in matrimonium. Autor idem Herodotus.

Philippus, frater Alfonſi decimi Hiſpaniæ regis, Chriſtianam Daciæ regis filiam & fratris ſui uxorem ſibi per uim copulauit, ſpreta religione, ac ſacerdotio, quum eſſet abbas, & præſul Hiſpalenſis,

Nicteus rex Aethiopiæ cum Nictimene filia concubuit.

ADVLTERI, ET ADVLTERAE.

PAris, quòd Helenam Menelai uxorem rapuerit: & Helena, quòd maritum reliquerit, inter adulteros numerantur. Ouid. in Epiſt. Sit facie quamuis inſignis, adultera certè eſt, Deſeruit ſocios hoſpite capta deos. Idem: Quid petitur tanto niſi turpis adultera bello? Horatius: Iam nec Lacenæ ſplendet adulteræ famoſus hoſpes.

Clytemneſtra amore Aegyſthi, quo cum mœchari cõſueuerat, maritum Agamemnona Troia redeuntem interfecit. Propertius lib. 3.

Martialis arguit Leuinam mulierem, quòd caſta uenerit Baias, & adultera redierit. Hæc eius uerba: Incidit in flammas, Veneremq; ſecuta relicto Coniuge Penelope uenit, abiitq; Helene. Idem quoq; arguit adulterii Paulam aliam fœminam.

Idem lib. 2. de Theleſina, ſcribit: Vxorem nolo Theleſinã ducere. quare? Mœcha eſt. Sed pueris dat Theleſina, uolo. Idem libro 6.

Proculina quoq;, Lectoria, & Gellia ab eodem notantur ut adulteræ, ut à Catullo notatur Aufilena.

Hippia. Iuuenalis: Promptius expediã, quot amauerit Hippia mœchos.

Suetonius ſcribit Iulium Cæſarem diuortium feciſſe cum Pompeia uxore, Q. Pompeii filia, & Syllæ nepte, quòd fama ferret, eam à P. Clodio inter ſacra Bonæ deæ adulteratam.

Iulia Agrippina mater Neronis adulterii cõſuetudinem fertur habuiſſe cum Domitiano. Iuue. Quum tot abortiuis fœcundam Iulia uuluam Solueret.

Homerus poetarum max. natus eſt ex adulterio matris Critheidis, uirginis Cumanæ. Autor Plutar.

David lumen ſapientiæ & religionis ſpeculum, cum Berſabea uxore Vriæ adulterium commiſit, cui ſceleri adiecit ipſius Vriæ mortem, quem bello perdendum expoſuit.

Conradinus Imp. Conradi filius, ut uxore comitis Caſertani potiretur, uirum honoris ſpecie ablegauit.

Egica rex Hiſpaniæ Faſillā ducem Tudenſem (ut eius uxore potiretur) interfecit.

Hippomenes filiam Limonem in adulterio deprehenſam equo famelico deuorandam expoſuit. Ouid. in Ibin: Solaq; Limone pœnam ne ſenſerit illam, Et tua dente ferox uiſcera carpat equus. Idē: Vtq; nouū paſſa eſt genus Hippomeneia pœnæ.

Quum turpiſſimum ſit ab his uirtute nos ſuperari, quos antecellimus dignitate, nihilominus Ioannes XII. Pont. Max. exuta morum honeſtate, relegataq; uerecundia, greges meretricum aluit. Quibus flagitiis non defuit ultio. Ad extremū enim deprehenſus in adulterio, ibidem interfectus eſt. Platina.

Vgolinus Gonzaga princeps Mantuæ cum Iſabella uxore Luchini Vicecomitis Italiæ mœchatus eſt. Volater.

Ludouicū Gonzagam in adulterio deprehenſum Mantuani capite punierunt.

Meſſalina uxor Claudii Tiberii primo clàm, mox paſſim, quaſi iure, adulteriis utebatur. Ex quo facto plures metu abſtinentes extincti ſunt. Dehinc atrocius accenſa nobiliſſimas quaſque nuptas & uirgines turpitudinis ſuæ comites delegit, coëgitq; mares ut adeſſent. Quod ſi quis recuſaret, ficto crimine in ipſum, omnemq; eius familiam iubebat ſæuiri. Quinetiam (quod turpius eſt multò) prouocauit ad lecti palæſtram unā ex ancillis, quæ meretricio quæſtu uictum ſibi quæritabat. Sex. Aurelius. De hac Iuuenalis Satyra 6. Claudius audi Quæ tulerit, dormire uirum quum ſenſerat uxor, &c.

Fabia Fabii Fabricani uxor, dum Petronium Valentinū liberali forma adoleſcentem (quo cum adulterii cōſuetudinem habebat) maximè deperiret, maritum interfecit, ut adultero frueretur ſecurius. Plutarchus in Parall.

Plinius lib. 29. ait, Vectium Valentem medicum fuiſſe adulterio Meſſalinæ imperatricis nobilitatum.

Idem ait adulteria fuiſſe in domibus principum, ut Eudemi in Liuia, Druſi Cæſaris & Valentis medici in Meſſalina.

Alcibiades Athenienſis cū Thimea Agidis regis uxore

libidinari ſolitus eſt. Autor Plutarchus.

M. Varro apud Gellium teſtis eſt C. Salluſtium hiſtoriarũ ſcriptorem deprehenſum in adulterio ab Annio Milone, & loris cæſum, dataq; pecunia dimiſſum. Cicero improperat ipſi Salluſtio, quòd paternam domum uendiderit, ut adulterii pœnam declinaret.

Cælius ſcribit Phaonem ſpectabili forma adoleſcentem à Mitylenæorum mulieribus ardenter adamatum. Vnde factum, ut in adulterio deprehenſus iugularetur.

Hyettus uir quidam Argiuus, Molurum quendam in adulterio cum uxore deprehenſum interfecit. Idem Cælius.

Phauorinus philoſophus, quum eunuchus foret, & Androgynus, adulteraſſe tamen uiri Conſularis uxorem creditus eſt. Idem teſtis.

Qui Imperatorum uitas ſcripſerunt, teſtantur Phocam Imparat. diuerſis adulteriis infamem fuiſſe.

Zoë imperatrix Romanum Argyropylum maritum interfecit, quo liberius mœcharetur cũ Michaële Paphlagone, qui imperio ſucceſsit. Bap. Egnat.

Conſtantinus Monomachus Imper. concubinam egregia admodum forma loco legitimæ uxoris habuit, quam efflictim deperiit. Idem Egnat.

Corrupit Iulius Cæſar plurimas illuſtres fœminas: Poſthumiam Seruii Sulpitii, Lolliã Auli Gabini, Tertulliam M. Craſsi, & Cn. Pompeii Mutiam. Sed ante alias dilexit M. Bruti Seruiliam matrẽ, cui ſexagies ſeſtertiũm gemmã mercatus eſt. Corrupit quoq; Seruiliæ filiam Iuniam tertiã, M. Craſſi uxorẽ. Dilexit & Reginas, ut Euriem Mauram Bogudis uxorem, ſed maximè Cleopatram, cum qua & conuiuia in primam lucem ſæpe protraxit, & eadem naue thalamoq; penè Aethiopia tenus Aegyptum penetrauit. Autor eſt Sueton.

Exercuit & Auguſtus adulteria, ut cum Liuia, quã quum grauidam reddidiſſet, tegendi ſceleris cauſa, nuptias feſtinauit, ut obiecit Antonius. Abduxit & fœminam conſularem è triclinio, uiro coram, quam rurſus ad conuiuium rubentibus oculis, & incomptiore capillo reduxit. Rem quoq; habuit cum Tertullia, Terẽtilla, Druſilla, Saluia, & Citiſcenia. Autor Suetonius.

Saxo Grammaticus ait Friggam Othimi Danorum regis uxorem cuidam familiarium ſe ſtupro ſubieciſſe.

Gregorius Turonenſis ſcribit, Deuteriam quandam fœminam à Theodeberto Francorum rege adulteratam. Idem ait Dagulphum abbatem in adulteria admodum procliuem fuiſſe.

Scribit Macrobius Aeſopum libertum Demoſthenis conſcium adulterii (quod cum Iulia patronus commiſerat) tortum diutiſsimè perſeueraſſe non prodere patronum, donec aliis conſciis coarguentibus Demoſthenes ipſe fateretur.

Plato in 11. de Rep. ſcribit, Gygem ſtupraſſe Cādaulis Lydorum regis uxorem, quod & confirmat Herod.

Aripertus Clotarii filius Frācorum rex, ob amorem in ancillas, cum uxore diuortium fecit.

Solon ſuis legibus uoluit fas eſſe deprehendenti mœchum interficere in ipſo adulterio.

Adulterii pœnam apud Roman. uide Gell. lib. 10. cap. 23.

Zaleucus legem tulit, ut quiſquis mœchus aut adulter deprehenſus fuerit, erutis oculis pœnas lueret.

LIBIDINOSI, ET LASCIVI.

Paſiphaë Solis filia, & uxor Minois regis Cretæ, taurum ad coitum uſq; fertur admaſſe, ex quo & biforme illud monſtrum Minotaurum ſuſceperit. Propert. Vxorem quondam magni Minois (ut aiunt).

Corrupti torui candida forma bouis. Idem lib. 3.

Fuit in Aiace Oilei filio tantus libidinis feruor, ut temperare ſibi nequiuerit, quin Caſſandram Priami filiam in templo Palladis oppreſſerit. Quo factum eſt, ut Dea iniuriam ulciſcente fulminatus ſit in mari cum aliquot aliis Græcis, ut docet Vergil. lib. 1. Aeneid.

Immoderatam Celiæ libidinem notat Martial. lib. 7.

Das Cattis, das Germanis, das Cælia Dacis,
  Nec Cilicum ſpernis, Cappadocumq; toros.
Et tibi de Pharia Memphiticus urbe fututor
  Nauigat, à rubris & niger Indus aquis.
Nec recutitorū fugis inguina Iudæorum, &c.

Herodotus apud Cælium teſtis eſt, Perſas à Græcis didiciſſe pueris abuti. In quos debacchari ſolitum Alexandrum ſcripſit Athenæus, quum etiam Bagoan inſpectante theatro uniuerſo ſuauiari plerūq; non erubuerit. Contrà tamen pleriq; ſentiunt, feruntq; tanta caſtitate præditum fuiſſe, ut præter uxorem,

rem,& Berſanen è Damaſco uiduam mulierem, nullam aliam complexus fuerit.

Hipparchus Piſiſtrati filius, quum Armodium, & Ariſtogitonem excellenti forma pueros per uim pædicaſſet, coniurationem in ſe concitauit. Iuuenes enim probrum ægreferentes, non prius finem inſidiis fecerunt, quàm eum de medio ſuſtulerint, libidinem hominis, magis quàm tyrannidem pertæſi. Autor apud Volat. Thucydides.

Iam docuimus, quomodo P. Clodius pręter ſtupratas ſorores, mulierem mentitus inter publicas Bonæ deæ cæremonias ad Pompeiam Q. Pompeii filiã furtim penetrauerit, eamq; adulterauerit. Plutarchus in uita Cicer.

Q. Flaminius, uir conſularis, puerum impudicè deperiit, adeò ut quocunq; proficiſceretur, nunquàm ab eius latere diſcederet. Quoq; magis inſeruiret amaſio, quẽdam in conuiuio ſecuri percuſsit, quum per aliquem ſe præſente optaſſet interfici, licet hoc in fœminæ gratiam factum dicant nonnulli. Volat.

Coactus eſt Auguſtus Iulias filiam, & neptem, omnibus libidinum probris cõtaminatas relegare. Conſtat filiam infamem fuiſſe uulgatis per urbem adulteriis.

Ferunt Palemonem Grammaticum flagraſſe libidinibus in mulieres uſq; ad oris infamiam.

L. Papyrius Publium adoleſcentem in uinculis tenebat, & afficiebat plagis, quòd eius ſtuprum pati nollet. Re ad Senatum delata, dãnatus eſt Papyrius, lata lege, ne quis in corpora libera ob æs alienum ius haberet. Liuius lib. 8.

Idem in T. Veturium adoleſcentem feciſſe dicitur C. Plotius. Valerius Maximus.

Habuit Philippus Macedo Alexandrum adoleſcentem Olympiadis uxoris ſuæ fratrem non ad alium uſum, quàm ad ſtupri conſuetudinem. Trogus lib. 8.

Semiramis Aſſyriorum regina, quæ maſculam uirtutẽ ſemper ferè præ ſe tulit, & omnium calculis laudata eſt, ad extremũ tantis deliciis, tantoq; pruritu libidinis incaluit, ut mortuo marito, nõ admiſerit ſolum, at etiam prouocauerit pleroſq; ex ſuis militibus, qui forma eſſent elegantiore, quos poſtea crudeliter necabat. Diodorus lib. 3. Produnt & nonnulli eam à Nino filio interemptam, quum eius congreſſum appeteret. Trogus lib. 2. Et (quod omnium lõgè turpiſsimum eſt) equum ab ea adamatum uſq; ad coitum, Iuba teſtis eſt apud Plinium.

Victorinus tyrãnus(qui Galeni temporibus Gallias rexit) cauſa libidinum in matronas interfectus eſt apud Agrippinam. Trebellius Pollio.

Ariſto Epheſius genus fœmineum peroſus cum aſina concubuit, ex eoq́; concubitu genita eſt puella, cui à cruribus aſininis nomen inditum eſt Onoſceli. Autor Plutarchus in Parall.

Idem ait Publium Stellum (quem Fuluium alii uocant) mulierum odio equæ ſe commiſcuiſſe, ex qua formoſam ſuſceperit puellam, Hipponam nomine.

Demetrius Poliorcetes Antigoni filius, Democli laudabilis formæ adoleſcentulo ſtuprum inferre uoluit. Quod quum per inualidas ætatis uires puer non poſſet aliter effugere, in proximum feruentis aquæ lebetem ſe coniecit, ibiq́; mortuus eſt. Idem Demetrius Lamiæ aliisq́; ſcortis talenta c c l. erogauit. Autore Plutarcho.

Aufidius crebris fuit adulteriis famoſus, & matronarũ frequentiſsimus corruptor apud Romanos. Iuuenal. Sat. 9. Notior Aufido mœchus celebrare ſolebas. Martial. Procuratorẽ uultu qui proferat ipſo, Acrior hoc cuius non erit Aufidius.

Non erubuit Imp. Caligula ſororibus ſuis cõgredi, quarum ambas exoletis ſuis proſtrauit, quò facilius eas in cauſa Aemylii condẽnaret, tanquàm adulteras. Liuiã Horeſtillã C. Piſoni nuptam, ſibi iunxit, & intra bienniũ repudiauit, repudiatam relegauit. Lolliã Paulinam C. Memmio ablatam cõiunxit ſibi, breuiq́; miſſam fecit, interdicto cuiuſq; in perpetuum coitu. Ceſoniam adamauit, quam amicis plerũq; oſtendit nudã. M. Lepidũ & M. Neſtorẽ pantomimũ dilexiſſe fertur cõmercio mutui ſtupri. Val. Catullus conſulari familia iuuenis, ſtupratum ſe ab eo, & latera ſibi cõtubernio eius defeſſa uociferatus eſt. Suetonius.

Commodus Imperator ſorores conſtuprauit, ſuasq́; concubinas uidens, ac uolens, ab amicis conſtuprari paſſus eſt. Adoleſcens infamauit omne genus hominum, quod erat ſecum, & ab omnibus eſt infamatus. Habuit in deliciis homines appellatos nominibus uerendorum utriusq́; ſexus, quos libentius oculis ſuis applicabat. Autor Lampridius.

Idem Commodus cum c c c. concubinis, quas ex matronarũ meretricumq́; delectu ad formæ ſpeciem conſtituerat, ac trecentis aliis puberibus exoletis (quos ex plebe & nobilitate collegerat in palatio) bacchabatur & laſciuiebat. Lampridius.

Childericus Francorum rex ob libidinem in matronas re-

gno

gno pulſus eſt, demum tamen reſtitutus.

Gordianus Iunior (qui cum patre imperauit) totus fuit mulieroſus, ac libidini deditus. Concubinas habuit XXII. & ex omnibus ternos & quaternos liberos. Vnde & Priamus ſui ſeculi uocatus eſt, & à nonnullis per cauillum Priapus. Autor Iulius Capitolinus.

Vgutius princeps Florentinus interfectus eſt à ciuibus, ob procliuem in fœminas libidinem. Volat.

Xerxes rex Perſarum eò laſciuiæ ſe demiſit, ut Spintriis nouarumq; uoluptatum repertoribus præmia conſtituerit. Autor Valerius Max.

Meſſalina Claudii Cæſaris coniunx ad certamen Veneris elegit nobiliſsimam ex proſtitutis ancillam mercenariæ ſtipis, eamq; die ac nocte ſuperauit, quinto ac uiceſimo concubitu. Autor Plin. lib. 10. cap. 62.

Idem Plinius ſcribit Arellium celebrem fuiſſe Romæ pictorem paulò ante diuũ Auguſtum, qui ſemper alicuius amore fœminæ flagrauerit.

Craſſus Romanorum ditiſsimus, uno è fratribus mortuo, illius uxori cõgreſſus eſt, & ex ea filios aliquot procreauit. Autor Plutarchus.

Surinas Parthorum ditiſsimus & ſecundus à rege, ducentas pellices habebat in caſtris. Idem autor.

Appius Claudius decemuir Virginiam puellam plebeiã, ſed forma excellentem (quam Virginius pater M. Icilio Tribunitio uiro, & expertæ uirtutis homini deſpõderat) per uim ſtuprauit, quum nec pretio, nec ſpe poſſet allicere. Quæ fuit cauſa abrogandi magiſtratus decemuirorum, quemadmodum reges prius ob ſtupratam Lucretiam eiecti fuerant. Autor Liuius, & Cicero lib. 2. de Finibus.

Tigilinus fuit quiſpiam inter Romanos uitæ corruptiſsimæ, qui per impudicitiam multa à Nerone cõſecutus eſt, quem ad omne corruperat. Cor. Tacitus lib. 17.

Martialis libro 7. taxat Papilum quendam uelut cunnilingum, & irrumatorem.

Hoſtius princeps quidam fuit obſcænitatis perditiſsimæ, præferuidæq; libidinis, Auguſti temporibus, utriq; Veneri, maſculæ ſcilicet, & muliebri deditiſsimus: qui fecit ſpecula eius notæ, ut imagines multò redderent maiores. Quum ergo Veneri ſe daret, ea ita diſponebat ut quum uirum pateretur, omnes ad-

miſſarii ſui motus in ſpeculo uideret, ac deinde falſa ipſius mẽbri magnitudine tanquam uera gauderet.

Agrippina filii Neronis cõcubitum deſideraſſe fertur. Cli. apud Tacitum lib. 4.

Auſonius inuehitur ſuis carminibus in quendam Eunum, quem ut liguritorem, & irrumatorem taxat.

Sotades poëta fuit Iambographus impuriſsimus, qui uerſus adeò Pathicos, Cinædicamq; Venerem ſpirantes conſcripſit, ut ab eius lectione caſti abhorrerent oculi. Quo factum eſt, ut Sotadica poëmata prouerbio locum fecerint. Politianus in Nutricia: Pars quoq; Sotadicos ceu proſtituere Cinædos.

Sotadica poëmata.

Conuenit inter multos Socratẽ (qui tamen Apollinis oraculo mortalium ſapientiſsimus eſt habitus) Athenis in ius fuiſſe uocatum, & ab Anyto accuſatum, quòd puerorum mores corrũperet. Quod etiam Tertullianus confirmat.

Quum multa ſint exempla crudelitatis in Nerone, libidinis quoq; non pauciora turpiſsimam eius uitam infamãt. Quorum hæc præcipua. Rubriæ Veſtali uirgini uim intulit. Puerũ Sporum exectis teſtibus in muliebrem naturam trãsfigurare conatus eſt, quem & ſolenni nuptiarum officio ad ſe cum dote perductum pro uxore habuit. Propterea emanarat iocus, bene agi potuiſſe cum rebus humanis, ſi Domitius eius pater talem habuiſſet uxorem. Præterea matris concubitum appetiit, cum qua (dum in lectica unà ueheretur) libidinatus eſt. Viros, & fœminas ad ſtipites quãdoq; deligauit, ut eorum inguina & inuaderet, & delamberet. Doryphoro liberto (ſicut ipſi Sporus fecerat) denupſit, uoces & eiulatus uim patientium uirginum imitatus. Hæc Tranquillus. De hac eius portentoſa libidine Corn. Tacitus abunde ſcribit.

Fuit Caluia Criſpillina magiſtra libidinum Neronis, digna diſcipulo magiſtra. Idem Tacitus lib. 17.

Aeſchines criminoſa & uirulenta oratione Timarchum de impudicitia accuſauit, apud Athenienſes. Autor Gellius cap. 3. lib. 18.

Cicero lib. 2. de Finib. ait, L. Torium Balbum ita uixiſſe, ut nulla tã exquiſita poſſet inueniri uoluptas, qua non abundaret.

Omnes libidinum uoluptates experiri uoluit Aſſyriorũ rex Sardanapalus, dum uiriles peroſus tunicas, in mulierem ſe transformauit, relictaq; regni cura, laſciuiæ ſe totum deuouit, ac perdendum commiſit. Trogus lib. 1. & Cic. lib. 5. Tuſc. quæſt.

Quid iam mirum debet uideri, ſi concinna & elegans puellarum forma uiros torreat, & ad Venerem titillet, quum etiam reperiantur, qui inanimatarum rerum amore, & deſiderio intabuerint? Aiunt enim Pygmalionem quendam fuiſſe, qui ſtatuam formoſam dilexerit, eamq; ceu egregiam aliquam Nympham, & frequentibus oſculis ſuauiatus ſit, & lecto dignatus. Vnde Quintianus in Cleopoli, Concedat honori Pygmalion, licuit cui eburnea membra puellæ Complecti, & pulchro componere corpora lecto.

Adoleſcens quoq; Athenienſis ſpecioſum Fortunę ſimulacrum, ad tantam adamauit inſaniā, ut ipſum & arctiſsimè complecteretur, & ſuauiaretur blandiſsimè. Quo deſiderio quum in dies acrius intabeſceret, impatiens amoris perrexit ad ſenatum, extentisq; precibus rogauit fieri ſibi ſtatuæ poteſtatem, largum auri cumulum paratus erogare. Qua in re quū repulſam paſſus eſſet, ad ſtatuam ipſam corpus confodit. Cælius cap. 32. lib. 7.

Eſt & aliud ſimile exēplum apud Plinium de puero, qui Praxitelis ſimulacro congreſſus ſit, Cuius concubitus relictæ maculæ fuerūt indices. De hoc Quintianus: Cedat Praxiteles, cuius muliebris imago procacem Impulit ad coitum iuuenem.

Antonius, cognomento Caracalla, Iuliam nouercam in matrimonium duxit. Aelius Spartianus.

Dionyſius iunior quum ſe in Locrenſiū urbem contuliſſet, per ſummam lætitiā uirgines eius loci conſtruprabat, quas pulſo paulò pôſt in exilium tyranno ciues peremere, impactis ſub ungues acubus, oſsibusq; in mortario atritis. Autor Cælius.

Ferunt Orpheum Thraca deteſtandæ in mares libidinis principem & repertorem fuiſſe, quum tamē aſpernaretur fœminas. Ouid. lib. 10. Meta. Cælius cap. 30. lib. 8.

Catullus Rufi cuiuſdam Bononienſis libidinem amarulentè lacerat, quòd mulieris magæ os irrumaret.

Satyrus felle aſpergit quendam Gellium patrui ſui irrumatorem, matriſq; & ſororis ſtupratorem.

Conuiciis quoq; proſcindit Gallum quendā, qui ut facilius, poſſet fratrū ſuorum liberos & uxorem in ſuam libidinē allicere, ipſe leno eos ſtupra committere docuit. Hæc autē Catulli uerba: Gallus homo eſt bellus, nā dulces iungit amores Cū puero, ut bello bella puella cubet. Gallus homo eſt bellus, nec ſe uidet eſſe maritum, Qui patruus patrui monſtret adulterium.

Nihil propè, quod uirum perfectū deceat, Cæſari defuiſſet, ſi pudi

ſi pudicitiæ famam ſeruaſſet tenacius. Verùm ſeu malis artibus, ſiue natura hoc cacoëthes peſtilensq; uirus ei uſque adeò inhæſit, ut Curio pater quadam cum oratione omnium mulierum uirum, & omnium uirorum mulierem appellauerit. Quod (ut cætera taceamus exempla) portentoſam eius libidinem ſatis arguit. Suetonius.

Sunt qui dicant Thamyram primum flagitioſis puerorum amoribus, ac præpoſteri concubitus fœditate pollutum, quum cœpiſſet efflictim deperire Hymenæum, Calliopes, & Magnetis filium. Alii tamen Thaloni Cretenſi rei tam probroſæ initia contribuunt, qui Rhadamanthũ adamarit. Cælius lib. 8. cap. 30.

Ariſtoteles prodit permiſſam fuiſſe in Creta maſculam Venerem, lata quoque de hoc lege. Traditum eſt, & Chalcidenſes in Euboia, pueriles amplexari amores ad ſtuporem uſque. Cælius ibidem.

Sophocles & Aeſchylus hac peſte famam ſuam corruperunt, non tacentibus theatris.

Luſius Marii ex ſorore nepos, quum Trebonio pudicæ ſanctitatis militi uim & ſtuprum uellet inferre, ab eodem interfectus eſt.

Diuinxit ſibi Alexandrũ Bagoas ſpado, nec alio obſequio, quàm impudica ſui corporis copia. Propterea quum Orſines Perſa nobiliſsimus Alexandrum eiusq; amicos muneribus cumularet, ſoli Bagoæ nihil honoris detulit. Rogatus cauſam, reſpondit, ſe amicos regis nõ ſcorta colere. Cælius cap. 30. lib. 8.

Salluſtius impingit Ciceroni, quòd filiam habuerit pellicẽ matris. Sed inimici uerba fidem non capiunt.

Teſtatum eſt Græcorum monumentis Pindarum nouem Lyricorum principem in gremio dilecti pueri mortuũ in gymnaſio repertum. Val. Max. de mortib. non uulg.

Ferunt & Agatoclem Siciliæ tyrannum forma & uenuſtate corporis præeminentem diu uitam ſtupri patientia exegiſſe. Propterea Timæus dixit illum primæuo ætatis flore ſcortum promiſcuum, impudentiſsimo cuiq; expoſitum. Iuſtinus lib. 22.

Crathis paſtor, quum in Venerem eſſet procliuior, capram omnium formoſiſsimam deperire cœpit, cui congrediebatur frequenter, demumq; uti amicam gratè amplexabatur, cum multa ſuauiatione. Quod contemplatus hircus zelotypiæ œſtro concitatus, dormientem Crathim cornibus inuaſit, & interfecit. Hoc ex Græcis aduocant Cæl. & Vol.

Pauſa

Pauſanias dux Lacedæmonius Argillum forma conſpicuũ adoleſcentem mirè dilexit, ſed amore Venereo. Habebat enim puerum pro ſcorto. Cæl. cap. 62. lib. 16.

Proculus Imperator cẽtum Sarmatas uirgines bello captas intra dies quindecim (ut ipſe gloriabatur) grauidas reddidit, magno libidinis argumento. Flauius Vopiſcus, & Sabellicus in exemplis.

Collegit Heliogabalus, naturæ monſtrum, lenones, meretrices, exoletos, & ſubactores propè innumeros, quibus adiecit naſatos homines, id eſt, mutoniatos, quoniam his ad libidinem, & flagitium utebatur ſceleſtiſsimè. Quocirca Lampridius ad Conſtantinum Imperatorem, de prodigioſa eius uenere ſcribẽs, ait: Quis ferre poſſet principem per cuncta caua corporis libidinem recipientem, quum ne beluam quidem talem quiſquam ferat Romæ? Habuit inſuper emiſſarios, quibus nihil aliud erat negotii, niſi bene naſatos perquirerent, eoſq; ad aulam perducerent, ut illis ſe compollueret.

Ferunt Auguſtum inter duodecim Catamitos, totidemq; puellas accubare ſolitum. Idem abiecta uxore Scribonia, amore alienæ coniugis poſſeſſus, Liuiam quaſi marito cõcedente ſibi coniunxit. Quumq; eſſet luxuriæ mancipium, eius tamen uitiis ſeueriſsimus fuit ultor. Teſtis Sex. Aurelius. M. Antonius dicebat eum adoptionem auunculi ſtupro meruiſſe. Fertur & Aulo Hircio in Hiſpania trecentis milibus nummûm ſe ſubtrauiſſe. Idem ſolitus eſt ſuburere crura nuce ardenti, quo mollior pilus ſurgeret. Suetonius.

Celmis unus fuit ex Idæis Dactylis, qui matrem deorum Rheam uiolauit ſtupro. Sueto. apud Eraſmum.

Tiberius Cæſar, autore Tranquillo, cellariam excogitauit ſedem arcanarum libidinum: in quam accerſiti puellarum & exoletorum greges, monſtruoſiq; concubitus repertores triplici ſerie connexi inceſtarent ſe coram ipſo. In ſyluis quoque Venereos locos excogitauit commentuſq; eſt, quibus impetrabat proſtantes. Inſtituit & pueros primæ teneritudinis (quos piſciculos uocabat) ut natanti ſibi inter femina uerſarentur, ac luderẽt, lingua morſuq; ſenſim appetentes: eoſq; quaſi infantes firmiores, nec dum tamen lacte depulſos, inguini ceu papillæ admonebat. Fertur & in ſacrificando quondam facie miniſtri acerram præferentis nequiuiſſe abſtinere, quin penè uixdum re diuina peracta ibidem ſtatim ſeductum conſtupraret, fratremq; eius tibici

bicinem:quibus tamen poſtea crura infregit,quòd flagitium mu tuò exprobrabant.

Exercuit imperator **Domitianus** aſsiduitatem nimiæ libidinis, quam Clinopalen, id eſt, lecti palæſtram uocabat. Inter uulgatiſsimas meretrices quãdoq; nataſſe dicitur. Fratris filiam adhuc uirginem alteri collocatam uiro corrupit. Suetonius.

Nicomedes rex Bithyniæ ſtuprum Cæſari intulit, non ſine maxima utriuſque nota, theatricisq́; conuiciis. Extant enim C.Licinii uerſus: Bithynia quicquid & pędicator Cęſar unquàm habuit. Dolabella quoque Cæſarem ipſum pellicem reginæ uocabat. Curio ſtabulum Nicomedis, & Bithynicam fornicem. Et Bibulus proſcripſit collegam ſuum Bithynicam reginam, cui dicebat regem antea fuiſſe cordi, nunc eſſe regnum. Et C.Memmius obiecit ad cyathum & uinum Nicomedis ſtetiſſe, cum reliquis exoletis pleno conuiuio accubantibus. Gallico denique triumpho milites eius inter cætera carmina illud pronuntiauerunt: Gallias Cæſar ſubegit, Nicomedes Cæſarem. Idem Sueto.

Amythone, Theleſippa, Megara, Atthys, Cidno, ancillæ fuerunt **Sapphus**, quibus Sappho ipſa ad libidinem utebatur. Eas enim ſubagitabat, & mutuò ab eis patiebatur. Vnde in eius epiſtola ad Phaonem legitur: Vilis Amythone, uilis mihi candida Cidno, Non oculis grata eſt Atthys, ut antè meis.

Fuit **Ariſtoteles** in amore tam infelix, ut pellici ſacra faceret. Autor eſt Mirandula ſuper hymnos.

Herculis tanta in fœminas licentia fuiſſe fertur, ut quinquaginta uirgines una nocte dicatur ſtupraſſe. Autor Ioan. Franciſcus Mirandula.

Periander Corinthius (qui tamen inter ſeptem ſapientes Græcię numeratus eſt) rẽ habuit cum Meliſſa uxore (uel ut aliis placet) meretrice mortua. Autor eſt Herodotus lib.5.

Alchidas Rhodius formoſo cuidam ſimulacro ſe commiſcuit, reliquitq́; indices tam immoderatæ libidinis maculas. Autor Plinius.

Anthia, uxor Prœti regis Argiuorum, Bellerophontem ad ſtuprum uoluit inducere.

Gemellus Tribunitius lupanar domi ſuę inſtituit, in quo Mutiam, & Fuluiam fœminas illuſtres, nobilemq́; puerum Saturninum proſtituit.

Fecit **Catilina** multa ſtupra cum uirgine nobili, & cum ſacerdote Veſtæ. Poſtremò ut Aurelia Oreſtilla frueretur, filium eius

eius ueneno ſuſtulit: quòd is iam adultus terrori eſſet matri, ne ſecundùm nuberet. Salluſtius & Valerius autores.

ANIMALIVM ET ALIARVM RERVM AMATORES.

SEmiramis adamauit equum, ut diximus, Paſiphaë dilexit taurum. Ariſto Epheſius aſinæ ſe commiſcuit. Fuluius equæ.

Hortenſius orator amauit muræ nam, quam atratus multos dies fleuit. Ariſtomachus Solenſis tanto apum amore captus eſt, ut duodeſexaginta annis nihil aliud fecerit. Hiliſcus quoque Thaſius apes coluit in deſertis. Morum arborem ætate Plinii adamauit Paſsienus Criſpus bis conſul oſculari cõplectiq; eam ſolitus, atq; etiã cubare ſub ea, uinumq; illi effundere. Multorum quoque literis proditum eſt, amatam à Xerxe platanũ. Iam diximus Chratidem paſtorem amore capræ exarſiſſe. Puerum Athenienſem & Pygmalionem ſtatuas adamaſſe, Alchidam Rhodium ad ſtatuam ſe polluiſſe. Iunius Piſciculus ſimulacrum unius è Theſpiadibus pari ſeruore complexus eſt. Antonia Druſi murænam adeò dilexit, ut ei inaures & monilia addiderit. Cypariſſo tantus fuit in Ceruam amor, ut ea mortua præ dolore quoque expirauerit. P. Pylatus legatus Caii principis, imagines Atalantæ & Helenæ nudas à Cleophanto Corinthio pictas earum libidine captus, rapere conatus eſt.

AB ANIMALIBVS DIVERSIS AMATI.

EGeſidemus apud Plinium teſtis eſt, Hermiam puerum adamatum à Delphino, uectumq; per maria: quumq; tempeſtate ſuborta periiſſet Hermias, amaſii perditi dolore piſcem in ſicco expiraſſe. Varia ſunt ibidem exempla de pueris ab huiuſmodi piſcibus adamatis. Argis puer. Olenus nomine, adamatus eſt ab anſere. Glauce quædam cithariſtria ab ariete. Lacidy philoſopho anſer adhæſit perpetuus comes, nuſquàm ab eo non in publico, non in balneis, non noctu, non interdiu digreſſus. Plinius cap. 22. lib. 10. Apud Ciliciæ Solos Xenophontis puerum forma præcellentem dilexit canis. Cælius lib. 7. Spartæ quoque adoleſcentem graculus. Nicander apud Cælium teſtis eſt, gallo gallinaceo eſſe amoris intellectum in hominem.

Quod ne cui uideatur fabuloſum,ait, **Secundum** (qui pincerna regius fuit in Bithynia) à Gallo amatum eximiè, cui nomen foret Centaurus. Pueri nomen fuit Amphilochus, genere Olenius. In Leucadia uirginem in tantũ adamauit Pauo,ut ea mortua commoreretur. Educata à uirgine apud Seſton urbem Aquila retulit gratiam,aues primo, mox deinde uenatus aggerens. Quin dum mortuæ uirginis cremarentur oſſa, in defunctæ rogum ſe coniecit uolucris, ſimulq́; conflagrauit. Autor Plinius lib 10.cap.5. Vrſus filiam cuiuſdam patris familiâs in agro Suetico cum ancillulis luſum egreſſam, deturbatis comitibus rapuit, exceptamq́; unguibus præ ſe leniter ferens, ad notam nemoris latebram deportauit. Cuius egregios artus nouo genere cupiditatis aggreſſus, petitam laniatu prædam in uſum nefariæ libidinis uertit. Effectus enim ex raptore amator, famem concubitu ſoluit,ardoremq́; gulæ Veneris ſatietate Penſauit. Autor Saxo Grammaticus lib.10. Hiſtoriæ Danicæ.

ZELOTYPI.

CYrce, filia Solis,uenefica, ægreferens Scyllam nympham amatam à Glauco deo marino, fontem (quo illa ſe lauare conſueuerat) infecit uenenis. Quo factum eſt,ut Scylla in monſtrum marinum ſit conuerſa.

Phanus quum uxorem haberet adulterii ſuſpectam, atrii fores ſic occluſit,ut non niſi cum ſtridore ſonituq́; poſſent aperiri. Verùm quum illa per tegulas adulterum intromitteret, uicini per iocum dicebant, Phani hoſtium. Quo prouerbio innuebant aliquid ſeruatum fruſtra.

Procris ſuſpicata maritum Cephalũ alterius fœminæ amore captum, eundem in ſyluas ſecuta eſt, delituitq́; in dumis, ut obſeruaret clanculum quid maritus faceret. Quum autem uepres (in quibus latebat) aliquantum mouiſſet, Cephalus arbitratus eſſe feram,eam iaculo confodit. Plutarchus in Parall. Idem memorat de uxore Cyanippi,& uxore Aemylii adoleſcentis.

Dirce ubi ſenſit maritum ſuum Lycum amore Antiopæ captum,puellam raptam tauri ceruicibus alligauit. Quo tormento cruciata Antiope, tantiſper uociferata eſt, dum à uicinis ſit concurſum. [illegible] in adag.

Memmius Romanus quum ageret Tarracinæ, deperibat in quandam mulierculam non ſine Largio quodam riuali. Cum

hoc

hoc igitur quum aliquãdo rixa incidiſſet, eò iracundiæ prouectus eſt Memmius, ut ipſi Largio brachium mordicus arripuerit. Vnde fluxit adagium in uulgus, Lacerat lacertum Largii mordax Memmius. - in Chiliad.

Helena poſt mortem Menelai à Megapentho, & Nicoſtrato filiis Oreſtis fugata in Rhodum, ad Polyzo uxorem Tlipolemi peruenit, quę iuſsit eam arbori ſuſpendi ob uiri zelotypiã.

CASTISSIMI.

PEnelope, Icari filia, nullis procorum blandimentis, nullis pollicitationibus adduci potuit, ut abſente per uiginti annos marito Vlyſſe; caſtitatem corrumperet. Vnde Proper. libro 3. Hæc etiam clauſas expugnant arma pudicas, Quæq́; terũt faſtus Icarioti tuos. Idem: nec fida Euadne, nec pia Penelope. Idem lib. 2. Penelope poterat bis denos ſalua per annos Viuere, tam multis fœmina digna procis. Ouid. libro 3. Eleg. Penelope manſit (quamuis cuſtode careret) Inter tam multos intemerata procos.

Daphne, Penei filia, fuit ſeruandæ caſtitatis adeò ſtudioſa, ut procos omnes reiecerit, ipſumq́; Apollinem, quamuis perpetua iuuenta, intonſisq́; crinibus ſpecioſum. Ouidius lib. Metamor. Multi illam petiere, illa auerſata petentes Impatiens, experſq́; uiri nemora auia luſtrat. Nec quid Hymen, quid amor, quid ſint connubia curat.

Biblia uxor Duilli Romani (qui primus nauali certamine triumphauit) tantæ fuit pudicitiæ, ut ſuo ſeculo caſtitatis norma & ſpeculum uideretur.

Plato de Republica teſtis eſt Asbylum athletam Crotoniatam perpetua uirginitate pręditum fuiſſe ob ſtudium curſus.

Martialis lib. 8. Cæſti pueri caſtitatem & formam commendat his uerbis; Quanta tua eſt probitas, quanta eſt præſtantia formæ, Cęſte puer, puero caſtior Hippolyto. Te ſecum Diana uelit, doceatq́; natare, Te Cybele ſecum uellet habere Phryga.

Lucretia ob acceptum à Tarquinio ſtuprum, temeratamq́; pudicitiam, facinus ſua morte uindicauit.

Alexandrum Macedonem ſunt qui libidinis arguãt. Contrà tamen reperiuntur exempla, quæ hoc ipſum refellant, & in eo doceãt caſtitatem. Nam & uicti Darii uxorem filiasq́; captiuas non ſolùm non corrupit, at etiam edicto cauit, ne quis aliquid in eas moliretur. Præter uxorem & Berſanem è Damaſco uiduam, ac regiam mulierem, nullam aliam cõplexus eſt. Pue-

rorum inſuper abſtinentiſſimus, quorum uiginti millia ad militarem diſciplinam iubebat erudiri, quum tamen ætatis illius homines maſcula & præpoſtera libidine paſſim obbruteſcerent. Curtius lib.3.& Gellius lib.6.cap.8.

Democles puer, dubium maiore pudicitia, an forma corporis elegantiore, quum uideret ſe ad ſtuprum ſolicitari à Demetrio Poliorcete, nec aliter uim tyranni importunam poſſet effugere, in proximum feruentis aquæ lebetem ſe coniecit: ibiq; ad mortẽ durare maluit, quàm quid inhoneſtũ perpeti. Plutarchus.

Amœbeas citharœdus tanta fuit caſtitate, ut uxorẽ (quam habebat formoſam) nunquam attigerit. Aelianus apud Volater.

Apollonius Tyanæus philoſophus à puero titillationes Venereas adeò repreſſit, & contudit, ut præſignis in eo noſceretur caſtitas, à qua nũquã poſtea reclinauit. Cæl.li.8.cap.6.

Fuit in athleta Clitomacho tanta caſtitas, ut ſi fortè canes uidiſſet coëuntes, ſtatim uultum auerteret.

Chryſanthus Alexandrinus, eiusq; uxor Daria nomine, uirgines manſerunt in coniugio.

Ictus Tarentinus athleta nobilis, quum certò ſciret corporis uires eneruari libidine, toto uitæ tempore durauit expers ueneris, ut palæſtricis ludis eſſet accommodatior. Volater.

Hippolytus Theſei filius, quum à Phædra nouerca adamaretur ſupra fidem, nullis tamẽ precibus adduci potuit, ut ei congrederetur. Seneca: Exoſus omne fœminæ nomen fugit Immitis annos cœlibi uitæ dicat.

Origenes Adamantius uirilia ſibi amputauit, ne moleſtam ſibi Venerem experiretur. Imitatus Hierophantas Athenienſiũ ſacerdotes, qui ſorbitione cicutæ ſe caſtrabant, quo mundius in ſacerdotio uiuerent.

Publius adoleſcens, L. Papyrii cliens & libertus, quum domini ſtuprum pati nollet, in uincula & carcerem coniectus, & multis poſtremò plagis affectus eſt. Maluit tamen egregius adoleſcens omnia tormenta corporis experiri, quàm præpoſtera illa Venere contaminari.

Pauſanias Macedo per uim ſtuprum paſſus ab Attalo, prouocauit ad Philippum, iniuriamq; non ſine magna querimonia ad eum detulit. Quem quum ridentem facinus, eoq; riſu probantem conſpiceret, iram in eũ cõuertit, exegitq; ultionẽ ab iniquo iudice, quam à ſtupratore non poterat. Trogus lib.9.

Sophronia Romana mulier, quum uim & ſtuprum Decii princ

principis non poſſet effugere, gladium mariti cõſenſu arripuit, eoq; corpus ſibi confodit, Euſebio teſte.

Spurina adoleſcens, quũ egregia ſua forma, decoroq; aſpectu uiros & mulieres ad libidinem cõcitaret, faciem & pulchritudinem oris ſponte uulneribus deformauit. Autor Valerius Max. de Verecundia.

Veturius carcerem, plagas, diuerſaq; tormenta maluit pati, quam Cælio Plocio ſtuprandum ſe committere. Valerius de Pudicitia.

Zenobia regina Palymireorum tanta fuit caſtitate, ut ne cum uiro ſuo quidem, niſi prolis cauſa congrederetur. Trebellius Pollio.

Amos Aegyptius mulieri (quam in matrimonium duxerat) nunquam congreſſus eſt, quinetiam eidem amorem uirginitatis in animum induxit.

Amianus Alexandrinus epiſcopus, beati Marci Euangeliſtæ diſcipulus, oculum ſibi perforauit, quòd intuitu parum pudico tranſeuntes fœminas aſpexiſſet. Sabellicus in exemplis.

Alfonſus ſecundus, Alphonſi Catholici nepos, & Hiſpaniæ rex, nunquam uxori cõgreſſus eſt. Vnde & caſti meruit cognomentum. Volat. in Geogra.

Etelfrida Angliæ regina poſt primum partum abſtinuit à uiro.

Bellerophon Glauci Corinthiorum regis filius, quum à Stenobœa uxore Prœti Argiuorum regis efflictim adamaretur, nullis tamen precibus induci potuit, ut cum ea ſtuprum committeret. Tortellius.

Baldraca puella generis obſcuri, peregrinæq; conditionis, quamuis multarum rerum ob paupertatem eſſet indiga, noluit tamen corporis ſui copiam facere Othoni Imperatori, quamuis montes & maria (quod aiunt) promittenti. *Volater. in Geographia.*

Xenocrates philoſophus, quum magnam caſtitatis opinionem ſibi comparaſſet, acceſsit ad eum Phryne meretrix, petiitq; partem lecti, quam conceſsit. Nec tamen ullo noctis tempore attigit puellam, quamuis formoſiſsimam. Hinc illa mane rediens, dixit ſe non à uiro, ſed à ſtatua uenire. Quod argumentũ eſt magnæ caſtitatis: nam proximæ uoluptates magis titillant, & multos (quorum mores in tuto poſiti uidentur) ſeducunt, & euerberant. Laërtius, & Val. de Continentia.

Dula maluit à milite quodã interfici, quàm ab eodẽ uiolari,

Euphroſyna, uirgo Alexandrina, uirum mentita, domumq; patris Pannutii reliquit, ne ad nuptias cogeretur.

Edeltrudis regina, duobus in Anglia regibus nupta, caſtitatem ſemper illibatã ſeruauit, utroq; ad pudicitiam inducto.

Eduardus, tertius Anglorum rex, uxorem (quam duxerat) nunquam attigit. Matrem Euinam (quam adulterii ſuſpectam habebat) in cœnobium relegauit.

Petrus Vrſeolus, dux Venetorum, poſt ſuſceptum filium, uxorem nunquam attigit. Quod utriuſque uoto factum eſt. Volaterranus.

Vandegiſillo Comiti Palatino (qui ſub Dagoberto rege floruit) quum per uim data eſſet uxor, eam ad amorem caſtitatis induxit. Quo factum eſt, ut uterq; in cœnobio ſe incluſerit.

Fara uirgo fuit Gallica, clariſsimis orta natalibus, Heraclio imperante; quam dum parẽtes Hagerricus & Leodegunda per uim cogere uellent ad matrimonium, in tantas prorupit lacrymas, ut inde cæcitatem contraxerit.

Vuenceslaus filius Burſinoi regis Bohemorum perpetuã ſeruauit caſtitatem.

Cazimirus quoque rex Polonię perpetuo cœlebs & caſtus manſit.

Henricus primus Imperator, perpetuã in matrimonio ſeruauit caſtitatem cum uxore Sinegunda. Bapt. Egnatius.

Iulianus martyr, & Baſiliſſa uxor impolluti quoq; manſerunt in coniugio.

Iſacius Conuenus Imp. tanta fuit continentia, ut uxorem nunquam inire uoluerit poſt prolem ſemel ex ea ſuſceptã: quãuis tamen ad morbi remedium medici conſulerent, ut coitu frequentiore uteretur.

Ludouicus epiſcopus Toloſanus, Caroli ſecundi Siciliæ regis filius, ea fuit caſtitate, ut nulli prorſus fœminæ præterquã matri, & ſororibus, uerba faceret: ne uel colloquio ſanctitatem corrumperet.

Triptolemo, Cereris filio, quum plæræq; uirgines ampliſſimam offerrent dotem, ut cum eo nuptias contraherent, aſpernabatur omnes & reiiciebat. Ouid. in Ibin: Filius ut Cereris fruſtra tibi ſemper ametur, Deſtituatq; tuas uſq; petitus opes.

Pudiciſsima fœmina ſemel matronarum ſententia iudicata eſt, Sulpitia paterculi filia. Plinius lib. 7. Valer. ult. cap. 8. lib.

Melanio quidam odio mulierum in ſolitudinem demigrauit,

uit, perq́; auia montium & nemorum cane uno feras inſectari ſolitus eſt, nec unquàm domum reuocari potuit. Vnde natum adagium, Melanione caſtior.

*Rhodogune, Darii filia, mortuo marito, nutricem dedit morti ſecundas nuptias ſuadentem. *Alias Rhodope.*

Corn. Tacitus ſcribit Pontiam quandam Romanam fœminam nullis uerborum lenociniis, aut pollicitationibus ad adulterium cum Octauio tribuno plebis committendum impelli potuiſſe, quin ab eodem interfici maluiſſe.

P. Scipio Africanus expugnata Carthagine Hiſpaniæ ciuitate, uirginem tempeſtiuam forma egregia, & nobilis uiri filiā productam ad ſe, patri inuiolatam reddidit. Autor Gellius lib. 6. cap. 8.

Quandiu C. Gracchus Sardiniam prouinciam adminiſtrauit, nulla meretrix introiuit eius domum, nulli pueri eximia facie ei ad cyathum ſteterunt. Idem Gellius.

Chiæ mulieres tanta fuerunt caſtitate, ut neq; adulterium, neq; illegitimus concubitus apud eas unquam prodatur accidiſſe. Plutar. de Virtutibus mulierum.

Trebonius pudicæ ſanctitatis miles Luſium Marii ex ſorore nepotem, caſtitati ſuæ ſtuprum & inſidias molientem dedit morti. Plutar. in Apopht.

Fertur Euripides perpetuo mulierum odio conflagraſſe, ſiue quia natura eſſet talis, abhorreretq́; à mulierum cœtu, ſiue quòd duas habuerat uxores ſimul, pro Athenienſium decreto: quarum matrimonii quum pertæduiſſet, toti ſexui bellū indixit. Cælius lib. 13. cap. 10.

Iulianus Imperator tanta enituit caſtitate, ut poſt amiſſam coniugem nihil unquam Venereum attigerit. Autor Ammianus Marcellinus lib. 25.

Syritha Synaldi regis Danorū filia, tantæ fuit pudicitiæ, ut quum ob elegantiam formæ magna procorum frequentia peteretur, neminem tamen inſpexerit. Saxo lib. 7.

Dryas, Fauni filia, aſpectum uirorum uſq; adeò refugit, ut in publicum prodire nunquam uiſa ſit. Quo factum eſt, ut uetitum ſit, ne eius ſacris intereſſent mares. Autor Plutarchus.

Olim tanta fuit Patauinarum mulierum caſtitas, ut non niſi operta facie prodirent in publicū. Cęl. lib. 7. cap. 27. Vnde Martialis: Tu quoq; nequitias noſtri luſusq́; libelli Vda puella leges, ſis Patauina licet.

Diogenes Tragœdus ab uxore perpetuò abſtinuit.

Pontius Aufidianus ubi reſciuit filiam à Fannio Saturnino pædagogo ſuo corruptam, utrunq; puniuit morte. Val. Max.

Pub. Meuius libertum (quem unicè diligebat) propter illatum filiæ iam nubili oſculum interfecit. Idem de Pudicitia.

Q. Fabius Seruilianus quum ſuſpectam haberet filiæ pudicitiam, eam morti dedit, demum uoluntario ſeceſſu conſpectum patriæ uitans exulauit. Val.

Pub. Attilius Philiſcus, filiam ſuam interemit, quòd ſtupri ſe crimine coinquinaſſet. Idem Val.

Hippo, Græca mulier, capta à nautis, quum pudicitię ſuæ ſtuprum & inſidias parari ſenſiſſet, noctu ſe in aquas præcipitem dedit, maluitq; mori pudica, quàm impudica uiuere. Val.

Captiuæ Theutonicorum coniuges, Marium uictorē orarunt, ut ab eo uirginibus Veſtalibus dono mitterentur, affirmãtes æque ſe, atq; illas uirilis concubitus expertes futuras. Qua re non impetrata, laqueis ſibi nocte proxima ſpiritum eripuerunt. Val. & Hieron. in epiſtola ad Gerontiam.

Amator (qui poſtea Altiſsiodorenſis fuit antiſtes) quũ uxorem eleganti forma clariſq; natalibus ortam duxiſſet, eam tamen ad ſtudium caſtitatis induxit: tantum aberat, ut ei congrederetur. Sabellicus.

Leo Pontifex manum (qua aliquando oſculum matronæ cõtigerat) ultrò ſibi abſcidit, quòd inde ſecuta eſſet tacita quædam libidinis appetentia. Sabellicus.

Benedictus Abbas ad inceſtam recordationem mulieri à ſe uiſæ caſtigandam, uſus eſt crebra corporis uolutatione ſuper ſentes. Idem.

Noluit beatus Auguſtinus habitare cum ſorore, ne aliqua titillatio carnis aut pruritus ſuboriretur. Interrogatus cur hoc faceret: Quoniam, inquit, malum uidere fœminam, peius alloqui, peſsimum attingere.

Nulla unquàm fœmina à Ioanne Anachoreta uiſa eſt, nec ab ulla uideri uoluit.

Arſenius Abbas uiros omnes iuxtà & fœminas ad ſanctiorem uitæ cultum refugiebat.

Pion Auſonii Abbatis diſcipulus, dum congreſſum quoque mulierum ſolicite declinaret, precibus expugnatus, ut ſororem morbo laborantem inuiſeret, alieno ductu clauſiſq; oculis eius domum ſubiit, ac retro abiit. Sabellicus.

Vrſinus Nurſiæ presbyter moriens, quum uxorem (quam multis ante annis ad ſe uenire nulla de cauſa permiſerat) admotam ſibi cognouiſſet, Faceſſe inquit, mulier, Nondum penitus extinctus eſt ignis. Idem.

Hilario Abbas ingenitam corpori concupiſcentiam alloquens, dicere ſolebat: Conficiam te inedia, ut de cibo cogites, non de uoluptate.

Euagrius quoq; Abbas ad reprimendam Veneris tentiginẽ, uaria tormenta membris ſuis irrogauit. Nam & corpus inedia confecit, & hybernas plerunq; noctes in puteis egit, ut Bernardus Abbas in lacu, Aniũmarus Tamanẽſis in uepribus, Frãciſcus Aſiſias in hybernis niuibus. Autor Sabellicus.

Iudith mulier uidua, quum ad recens connubium impelleretur, cilicium ornatũ prætulit, obiecitq; libidini ieiunium, uigilias ſomno, & otio laborem, inquit Sabellicus.

Anna Phanuelis filia poſt ſeptimum connubii annum uidua facta, ad quartum uſq; & octogeſimum caſtè uixit. Idem Sabellicus in exemplis.

Eſſeni, populi Syriæ, uitam olim duxerunt alienam ab omnĩ mulierum commercio, Venere abdicata. Plinius lib.5.cap.17.

Timoclia mulier Thebana, ſtuprum à quodam Barbaro Thracum principe per uim paſſa, iniuriam hoc modo ulta eſt: Odio enim diſsimulato, dixit ſtupratori ſe ſcire locum, ubi plurimum eſſet auri, perductusq; eſt ab ea ad profundiſsimum puteum, qui fuit in remotiore domus parte. Quo quum Thrax explorabundus ueniſſet, & iamiam pronus immineret puteo, à Timoclia (quæ à tergo ſtabat) deiectus eſt in præceps, & ſaxis obrutus. Autor Sabellicus.

Damon Peripolta, inſigni forma adoleſcens, uidens Romanum quendam præfectum Cheronæ, ſtuprum ſibi per uim machinari, quia prius blandiendo nihil profeciſſet, ad pudicitiæ munimen aliquot ſocios cõuocauit, qui omnes fuligine tincti, ne agnoſcerentur, præfectũ in foro ſacrificantem obtruncarunt.

Cyane uirgo Syracuſana, uiolatam ab ebrio patre, pudicitiã ægre ferens, apprehenſum capillis ſtupratorem ad aram traxit, eumq; pro uictima cecidit, ad pacandã peſtem, qua propter facinus Syracuſæ laborabant. Autor Plut. in Parall.

Medullina quoque uirgo Romana ab ebrio patre in tenebris uiolata, ut ſtupri autorem agnoſceret, digito eius anulum detraxit. Vbi ex pignore patrem eſſe comperit, eundem ad aram

gladio confodit. Idem autor.

Abſalon Amon fratrem occidit, quòd immodeſtè Thamar ſororem communem deperibat, eiq́; uim intulerat.

Conſtantinus Imp. Criſpum filiũ capite puniuit, quòd nouercam Fauſtam ſtupri compellaſſet.

Hieron Syracuſanus Epicarmum poëtam multauit, quòd præſente ipſius coniuge laſciuos recitaſſet uerſus.

Marcia, Varronis filia, quum ſuo ſeculo ſculpendi, pingendiq́; arte inſignis haberetur, abſtinuit ſemper ab effingenda uirili figura, ne pudibunda quoq; exprimeret.

Eugenia uirgo, Philippi proconſulis Alexandrini filia, quũ ab imperatore Commodo ſtuprum ſibi timeret, Monachi habitum mentita eſt, & nomen.

Ioannes Malateſta uxorem nomine Franciſcam, in complexu Pauli Malateſtæ fratris ſui deprehenſam, gladio transfixit unà cum adultero.

Ludouicus quoq; Normaniæ ſeneſchalus Carlottam uxorem cum Ioanne Lauerno eius adultero, morti dedit.

Franciſcus Gonzaga Agneti adulterę caput adimi iuſsit.

Rodulphus quoq; Gonzaga, quum uxorem adulterii compertam haberet, eam unà cum adultero in concubitu deprehenſam occidit.

Paſtor presbyter & Anachoreta, matrem ad ſe uenientē cella clauſa repulit, cauſa ſeruandæ caſtitatis.

Hugo Carthuſienſis per annos x v. mulieris faciem nunquã uidere uoluit.

MVLIERES DOCTAE.

Corinnæ tres fuerunt. Prima Thebana, ſeu Tanagræa, Archelodori & Procratiæ filia, & Myrtidis diſcipula, quæ Lyricorũ principem Pyndarum quinquies uiciſſe, & Epigrammatum quinq; libros edidiſſe fertur. De hac Propertius lib. 2. Et ſua cum antiquæ committit ſcripta Corinnæ. Statius lib. 5. Syl. Secunda fuit Theſpia, ueterũ quoq; monumentis celebrata plurimum. Tertia floruit Ouidii temporibus, poëtæ chariſsima.

Erinna poëtria Teia, aut Telia (eſt enim Telos inſula propè Gnydon) floruit Dionis Syracuſani temporibus. Scripſit Dorica lingua elegans poëma, trecentis uerſibus abſolutum. Aliaq́; item Epigrammata. Ferunt eius carmina ad Homericam acceſſiſſe maieſtatem. Mortua eſt annos x i x. nata. Propertius lib. 2.

Carmi

Carminaq; Erinnes non putat æqua ſuis.

Sappho Lesbia Lyrica, floruit temporibus Alcæi & Steſichori poëtarum. Maritum habuit Cercylam ditiſsimum uirum ex Andro, ex quo filiam ſuſcepit Clio nomine. Scripſit Lyricorum libros IX. Præterea Epigrammata, Elegias, Iambos, & Monodias. Carmini Sapphico (cuius inuentrix fuit) dedit nomen. Sunt qui dicant aliam fuiſſe Lesbiam, poëtriam quoq; quæ adoleſcentem Phaonem adamauerit, & è Leucade in aquas ſe demiſerit. Vtracunq; fuerit, unam tantum commendant Latini poëtę. Statius lib. 5. Syl. Steſichorusq; ferox ſaltusq; ingreſſa uiriles, Non formidata, temeraria Leucade Sappho.

Polla Argentaria, Lucani fuit uxor (teſtimonio Martialis: Hæc eſt illa dies, quæ magni conſcia partus Lucanum populis, & tibi Polla dedit) Tanta dicitur fuiſſe doctrina, ut maritum iuuerit, in emendandis tribus primis libris Pharſaliæ. Statius lib. 2. Syl. Huc caſtæ titulum, decusq; Pollæ, Iucunda dabis allocutione. Eadem incœptos permultos uerſus perficiebat pari grauitate & elegantia.

Aſpaſia, mulier Mileſia, magna doctrinæ fama claruit: in ſtudiis philoſophicis abundè promouit: Rhetoricen exercuit. Fuit Periclis magiſtra, & tandem uxor. Plutarchus in Pericle.

Cleobulina Cleobuli Lindii (qui fuit unus ex ſeptē ſapientibus Græciæ) filia, ſcripſit ænigmata quædã uerſibus hexametris, quorum unum adhuc extare fertur. Eſt unus genitor, nati bona pignora bis ſex, Triginta cuius natæ, ſed diſpare forma. Hæ niueæ aſpectu, nigræq; coloribus illæ, Atq; immortales omnes moriuntur ad unam. Laërtius.

Cornificia, ſoror Cornificii poëtæ, elegantiſsima ſcripſit Epigrammata.

Cornelia, uxor Africani, & mater Gracchorum epiſtolas reliquit ornatiſsime ſcriptas, unde & filiorum fluxit eloquētia. Vnde Quintil. Nam Gracchorum eloquentiæ (inquit) multum contuliſſe accepimus Corneliam matrē, cuius doctiſsimus ſermo in poſteros quoq; eſt epiſtolis traditus.

Idē de filiabus Lælii, & Q. Hortenſii ſic inquit: Lælii filia reddidiſſe in loquendo paternam eloquentiam elegantiorē dicitur. Et Q. Hortenſii filiæ oratio apud Triumuiros habita legitur, non tantum in ſexus honorem.

Liciniarum quoque in dicendo lepos à patre L. Craſſo emanauit.

Mutiæ duæ filiæ ab utroq; parente eloquentiam didicere.

Anaſtaſia, diſcipula Chryſogoni martyris fuit,& uxor Publii Romani, cuius torum ſimulato morbo euitauit. Scripſit epiſtolas ad Chryſogonum, quibus conquerebatur facultates ſuas à ſacrilego uiro abſumi,ſeq; in carcere detineri. Hęc ad palum cremata eſt,quòd ſanctis miniſtraret. Volat.

Damophila Græca, uxor Pamphili, ſocia Sapphus poëtrię, poëmata ſcripſit amatoria, & Dianæ laudes. Theophraſtus in uita Apollonii.

Hypathia, mulier Alexandrina, Theonis Geometræ filia, & uxor Iſidori philoſophi,uixit imperante Arcadio. Scripſit in Aſtronomiam,profeſſa Alexandriæ uaria diſciplinarum genera magno & frequenti auditorio,conuolantibusq; turmatim,& undecunq; diſcipulis. Suidas apud Volat.

Leontium, Græca adoleſcentula,philoſophicas diſciplinas adeò ſectata eſt,ut etiam non dubitauerit cum magna ſui nominis laude in Theophraſtum philoſophum, alioqui laudatiſsimum, ſcribere.

Praxilla Sicyonia fuit poëtria,quæ in ſuis carminibus Adonidem inducit ab inferis interrogatum,quid apud ſuperos pulcherrimum reliquerit:reſpondere Solē,cucumeres,Mala. Quod quum uehementer inſulſum uideretur,cucumeres, & mala cum Sole componere,fluxit inde prouerbiū,Stultior Praxillæ Adonide. In homines nullius iudicii. Vide Eraſmum.

Phemonoë prima Apollinis Delphici uates fuiſſe,carmenq; heroicum inueniſſe dicitur. Suidas apud Volat.

Soſipatra, uates fuit Lyda,multis diſciplinis cumulatiſsima, quam propterea creditū eſt à numinibus quibuſdam fuiſſe educatam, Eugapius apud Volat.

Theano, mulier fuit apud Locros,in Lyricis præcellēs. Alia fuit Metapontina,ſeu Creſſa genere,mulier Pythagoræa, uxor Brotini Crotoniatæ: quæ ſcripſit commentarios in Philoſophia,de uirtute: Poëmata quoq; & Apophthegmata Pythagoræa. Laërtius.

Zenobia, regina Palmyreorū,Græci Aegyptiiq; ſermonis fuit peritiſsima,& Latini nō ignara. Scripſit epitomen in Oriētalem Alexandrinamq; hiſtoriam,Herennianum,& Timolaum filios literis erudiit. Elegantiſsimas orationes ad milites ſuos plerunq; habuit,quas Galeata recitabat. Pollio Trebellius.

Alpaides uirgo,quum religionē magno cultu amplecteretur,

tur, cœlitus meruit, ſcripturæ ſacrę bibliorũq; ſenſum percipere.

Delbora mulier de tribu Effrain uaticinio claruit.

Ioanna Anglica ab ephebis uirum mentita, Athenas ſe contulit, ubi literis ſtudioſè adeò operam impertiuit, ut Romã rediẽs, paucoſ haberet doctrina pares in ſacris literis. Vnde tantum apud omnes beniuolentiæ & autoritatis ſibi demeruit, ut artibus illis Pontificatum ſit adepta poſt Leonem quartũ, quũ uir eſſe crederetur. Sabell. lib. 1. 9. Aen.

Luceia Mima, autore Plinio, centum annis in ſcena pronuntiauit.

Laſtheniam Mantineam, & Axiotheam Phliaſiam Platone uſas præceptore ſcribit Plutarchus, ornatuq; interim uirili auditorium ingreſſas. Laëttius.

Michale, Centaura mulier, docuit Theſſalas remedium amoris. Seneca.

Diotima & Aſpaſia mulieres adeò in philoſophicis promouerunt diſciplinis, ut alteram Diotimam appellare magiſtrã, alterius lectionibus intereſſe non erubuerit Socrates, philoſophorum omnium longè optimus. Plato in Symp. & in Menexemo.

Lactantius ait, philoſophos nullas unquàm mulieres philoſophari docuiſſe, præter unã ex omni memoria Themiſtem. Sed quænam hæc & cuias fuerit, non docet.

Arete mulier eò doctrinæ conſcendit, ut filium etiam inſtitueret, qui appellatus eſt Ariſtippus. fuit Cyrenaica, & Ariſtippi patris Socratici dogma ſecuta eſt. Mortuo patre ſcholam rexit in philoſophia magno & frequenti auditorio.

Dama Pythagoræ filia, & ipſa philoſophiæ ſectatrix, ingenium & doctrinam in exponendis paternis ſententiarum inuolucris exercuit.

Thargeliam quoq; fœminam ſola illuſtrauit philoſophia. Plutar. in Pericle.

Ferunt & Muſcam poëtriam fuiſſe Lyricam quæ & epigrãmata ſcripſerit, & lyricos nomos. Cæl. cap. 1. lib. 8.

Fuit & multorum carminum autor Charixena, cuius meminit Ariſtophanes comicus.

Celebratur itẽ Mœro, condito in Neptunum hymno.

Fuit Agallis Corcyræa illuſtris in arte grammatica, cui inuentum pilæ nonnulli adſcribunt. Cæl. ibidem.

Teleſillam in poëtica illuſtrẽ celebrat Pauſanias, cui etiam apud

apud Argos ante Veneris templum ſtatua ſit erecta. Hanc Fulgoſus Theleſellidem uocat. Plut. in lib. de uirtutibus mulierum.

Philoſophicis quoq; diſciplinis ualde excelluit **Hipparchia** mulier Græca. Laërtius de Hipparchia.

Caſſandra Priami filia, uaticinio & doctrina illuſtris habita eſt, & apud hoſtes in Lacedæmone templo fuit inſignita.

Statius Papinius uxorẽ habuit nomine **Claudiam**, magno ingenio, doctrinaq; non uulgari præditam.

Eudoxia Theodori iunioris uxor præter egregiam formã, ſingularemq; pudicitiam etiam literis excelluit, adeò ut librum quendam emiſerit. Egnatius.

Iſtrina Scytharũ regina, Aripithis uxor, Sylem filium Græcam linguam literasq; edocuit. Autor Herodotus in Melp.

Politianus magnis laudibus commendat **Caſſandram Fidelem** Venetam puellam, quam ait pro lana librum, pro fuſo calamum, ſtylũ pro acu tractaſſe, Latinasq; epiſtolas ſcripſiſſe. Sic enim de ea in principio cuiuſdam epiſtolæ meminit. O decus Italiæ uirgo, quas dicere grates, Quas'ue referre parẽ, quòd etiam honore me tuarum literarum non dedignaris, &c.

Themiſtoclea, ſoror fuit Pythagoræ, cuius placitis & opinionibus pleriſq; in locis uſus eſt Pythagoras.

Proba Valeria, Romana puella, Græcis Latiniſq; literis eruditiſsima, truncatos Vergilii uerſus, ad fidem & myſteria Catholicæ religionis cõuertit, fecitq; de Chriſti geſtis, & eius morte opus nobiliſsimum, quòd Centones appellauit.

Amaltheæ Sibyllæ Cumanæ libris non ſecus ac diuinis oraculis in imperii adminiſtratione populus Romanus ſemper uſus eſt.

Elizabeta, Abbatiſſa Germanica, multas orationes ad ſui conuentus ſorores cõſcripſit, opusq; de uiis, quibus ad deũ itur.

Baptiſta prima Galeatii Malateſtæ Piſaurienſis principis filia, & Guidoni Monteſeltrenſi Vrbinatium Comiti matrimonio copulata, cum doctiſsimis uiris plerumq; magna ſui laude diſputauit. Libros quoq; de humana fragilitate, & de uera religione, conſcripſit.

Iſota Nouarrolla, Veronenſis, philoſophiam uerbo & opere profeſſa eſt. Scripſit quãdoq; ad Nicolaum Quintum, & Pium ſecundum pontifices. Scripſit quoque dialogum, quo diſputatur uter grauius peccauerit, Adam'ne, an Eua. Quibus literarũ laudibus adiecit perpetuum uirginitatis uotum.

Minerua Iouis primi filia non aliam ob cauſam relata eſt in numerum de orum, quàm propter bonarum artium (quarum fuit inuentrix)peritiam. Vnde & ueteres illæ Athenæ ſui nominis immortalitatem mutuatæ ſunt.

Manto, Tyreſiæ uatis filia(quæ Mantuæ nomẽ indidit) doctrina quoq; & uaticiniis claruit, adeò ut ex pecudum fibris, extorumq; intuitu, futura præſenti ſceret, ac præſagiret.

Nicoſtrata, ſeu Carmentis, Græcas literas impenſe docta, plerasq; ex Latinis primum reperit. Quo coniectare licet mulierem uerſatili ingenio, uariaq; doctrina fuiſſe præditam.

Catharina uirgo, Coſti Alexandriæ regis filia, ſacris literis partim ſtudio, partim diuini ſpiritus afflatu adeò fuit imbuta, ut accerſitos à patre undecunq; doctiſsimos uiros & philoſophos ad perſuadendam idololatriam, refellendamq; unius dei religionem, uiuaciſsimis terruerit argumentis, ſuæq; opinioni attraxerit: nedum non ſuccubuerit eorum rationibus.

Fabiola, Romana mulier, quum magno ſtudio ſacras literas amplecteretur, Prophetias, Euangelia, & Pſalmos frequentiſsime reuoluebat, ut iterata plerunq; lectio amorem diuinæ religionis(qua deflagrabat)augeret uehementius. Vnde & beatus Hieronymus librum de ueſte ſacerdotali eidem nuncupauit.

Marcella Romana propter ſacras literas(quas egregiè callebat) frequentibus epiſtolis à beato Hieronymo ſalutata eſt. Ad eam enim ſcripſit, De mundi contemptu, De decem nominibus, quibus apud Hebræos dicitur deus, De fide noſtra, & hæreticorum doctrina, De Blaſphemia in Spiritum ſanctũ, De ſtudio Theophili epiſcopi Alexandrini, & alia id genus permulta.

Euſtochium Paulæ mulieris Romanæ filia Latinarum, Hebraicarum & Græcarum literarum ſtudiis plurimum excelluit. Vnde & ſuo tempore nouum orbis prodigium uocata eſt: Ingenium ſacris literis deuouit maximè, atq; adeò, ut Pſalmos Hebraicè legeret curſim & mira celeritate. Qua in re amorem beati Hieronymi multum ſibi demeruit.

Genebria mulier natione Veronenſis tempore Pii ſecundi pontificis Romani, ſua egregia eruditione meruit nomen immortale. Epiſtolas ſcripſit luculentas & maxima refertas doctrina. Recitabat decoro geſtu, uoce uirili permixta ſuauitate.

Conſtantia, Alexandri Sfortiæ uxor numeratur inter claras mulieres, & excellentes doctrina. Ab infantia bonis diſciplinis operam dedit, adeò ut imparata quoque diſertiſsime loquere

queretur. Habebat aſsiduè præ manibus opera Hieronymi, Ambroſii, Gregorii, Ciceronis & Lactantii. Valebat etiam ſcribendis ex tempore carminibus, non ſine magna multorum admiratione. Quod ſine præceptore ferebatur didiciſſe. Nec defuit tam illuſtri fœminæ germen ſimile. Habuit enim filiam Baptiſtã nomine, tanta doctrina, ut doctiſsimos quoſque ſua terreret eloquentia. Politianus in Nutricia pleraſq; mulieres doctas & eruditas carminibus enumerat.

MVSAE NOVEM.

MVſas Poëtæ fingunt eſſe Iouis & Meſeumoriç, Mnemoſynes filias, quòd doctum oporteat fœcunda eſſe memoria. Dicunt inſuper has Muſicæ præeſſe, & carminum inuentrices uocant, quòd Muſa cantum ſignificet, & Poëſis proximè ad Muſam accedat, quum præſertim & numeris conſtet, & proſodia. Fingunt earum ſedem eſſe in Helycone, Bœotiæ monte, prope Phocidem, à quo ut à confinibus locis diuerſa meruerunt nomina. Vocantur ſiquidem Helyconides, & Helyconiades ab Helycone: Parnaſides, à Parnaſo Phocidis monte, ubi etiam finguntur habitare: Aonides, & Aoniæ, ab Aonia, quę eſt propinqua Phocidi: Cytheriades, à Cytherone Bœotiæ monte: Pierides, à Pieria regione Macedoniæ, ubi etiam Muſarũ domus eſſe dicitur: Theſpiades, à Theſpia oppido Helyconi propinquo: Pegaſides, à Pegaſo equo Bellerophontis, qui pedum ungulis fontem è terra dicitur elicuiſſe, ſacrum Muſis, nomine Hippocrenem, à quo & Hippocrenides dicuntur: Libethrides à Libethro Macedoniæ monte ſibi ſacro: Pymplæides, ſeu Pymplææ, uel à Pymplæo Macedoniæ fonte uel monte Orchomenorum: Caſtalides quoq; pari ratione dicuntur à Poëtis, à Caſtalio fonte Parnaſi, quem etiam ſacrum muſis fabulantur. Supereſt ut hæc omnia teſtimoniis confirmemus. Vergilius in Bucolicis Nymphæ noſter amor Libethrides. Columella lib. 11. Nunc uos Pegaſidũ comites Acheloidas oro. Ouidius in epiſtola Sapphus: At mihi Pegaſides blandiſsima carmina dictant. Idem ibidem: Nec mihi Pierides ſubeunt, Dryadeſ'ue puellæ, Nec me Theſpiadum cætera turba iuuat. Lucretius libro 3. Adde Helyconiadum comites, quorum unus Homerus. Ouidius lib. 4. Faſtorum: Pandite mandati memores Helyconis alumnæ. Statius libro 1. Syl. Nunc opus Aonidum comi

tes

tes tripodumq; miniſtri. Statius libro 2.Syl. Et ſuperet Pymplæa ſitim. Sidonius: Hippocerni ſatas iungebat Pegaſus alas. Dicuntur etiam Aganippides,& Aganippeæ,ab Aganippe Bœotiæ fonte. Marullus: Nec melior uita ſcientia eſt, Exemploq; Aganippidum. Item Iliſsiades, à fluuio Athenarum: Ligyæ, ob canorum genus: Corycides, à colle uel antro apud Delphos: Mnemoſynides, à memoria. Calliope dicitur bona uox: Clio, gloria, uel celebritas: Erato, amor, uel cantus amoris: Thalia, cantus laſciuia: Melpomene, cantus: Terpſichore, exultans choreis: Euterpe, concentus ſuauitas: Polyhymnia, multitudo cantionum, & hymnorum. Varia ſunt earum inuenta. Clio inuenit hiſtoriam, Thalia Georgiam, & circa plantas Pragmatia, Euterpe mathemata, Terpſichore Pædiam. Erato Orcheſim. Polyhymnia lyram. Melpomene cantũ, Vrania Aſtrologiam, Calliope poëſim. Muſis in Helicone rem primum diuinam fecerunt Othus, & Ephialtes: ſacrumq; illis dixerunt montem, quas tres tantum intelligi uoluere, Meleten, Mnemen, Aœden. Nouem poſtea fecit Pierus Macedo nominibus (quæ nunc habentur) impoſitis, inquit Cælius cap. 8. libro 10.

GRATIAE TRES.

QVas uocamus Gratias Latinè, Græci Charites uocant. Heſiodus poſuit Aeglen, Euphroſynen, & Thaliam. Homerus unam ex his Paſytheam uocat. De Euphroſyne Bap. Pius: Geſtibus Euphroſyne blandus amor oculis. Pinguntur autem facie uirginum, hilari uultu, ueſtibus lucidis & fluentibus: item ut iuuenes, manibusq; complexis ſeipſas inſpicientes. Inducuntur à Poëtis ſaltantes uerno tempore. Vnde Horatius: Iunctæq; nymphis Gratiæ decentes Alterno terram quatiunt pede. Politian. in Ruſt. In mediis reſoluta comas, nudata papillas Ludit, & alterno terram pede Gratia pulſat. De Paſythea Statius lib. 2. Theb. Non hoc Paſythea blandarũ prima ſororũ. Finguntur Iouis & Eurynomes fuiſſe filiæ, & Veneris pediſſequæ.

SIBYLLAE DECEM.

FVerunt primis ſeculis puellæ uaticino ſpiritu afflatæ, & futura præſagientes, quas Sibyllas dixerunt. Decem autem ſcribit fuiſſe Varro. Cumana proprio nomine uocatur Amalthea

thea, à Vergilio Deiphobe. Tyburtinam ueteres Albuneam appellarunt. Politia. in Nutricia quaſdam enumerat his uerbis:

-Quin & ueteres prompſere Sibyllæ.
Carmen Amalthea, & fati Marpeſia diues,
Herophileq; Idæa genus, prædoctaq; Sabbe,
Demoq;, Phygoq;, & ueri gnara Phaënnis.
Et Carmenta parens, & Manto, & Pythia longos
Phœmonoē commenta pedes, & filia Glauci
Deiphobe.

Sed hęc forte nomina ſunt aliarum Phœbadum, Herophile ex Ioue, & Lamia, Neptuni filia, genita eſt. Prædixit excidium Troiæ, & Helenæ raptum. Lactantius ſcribit, Amaltheam eandē eſſe cum Herophile, ſeu Damophile. Qui omnium uaticinia uolunt cognoſcere, uideant Lactantium.

FOEMINARVM QVARVNDAM ILLVSTRIVM NOMINA. VXORES.

HEcuba uxor Priami, Andromache Hectoris, Creuſa Aeneæ, Artemiſia Mauſoli, Monyma Mithridatis, Erſilia Romuli. Herpilida Ariſtotelis, Hipſicratea Mithridatis, Amaſtrix Xerſis, Hermodice Midæ, Semiramis Nini, Fundania Varronis, Plotina Traiani, Caſſandane Cyri, Atoſſa Darii, Penelope Vlyſsis, Dido Sichæi, Portia Bruti, Poppea Neronis, Eurydice Orphei, Pyrrha Deucalionis.

Matres. Perictione mater Platonis, Ceres Proſerpinæ Agrippina Neronis, Alcmena Herculis, Veturia Coriolani, Olympias Alexandri, Helena Conſtantini, Critheis Homeri, Beronice Ptolemæi Philadelphi, Ilia Romuli, Elbia Ciceronis, Aurelia Iulii Cæſaris, Alcimede Iaſonis.

Filiæ. Caſſandra filia Priami, Heſione Laomedontis, Helena Ledæ, Muſæ Ionis, Proſerpina Cereris, Aegina Aeſopi, Andromeda Cephei, Ariadna Minois, Hypermeſtra Danai, Niobe Tantali, Polixena Hecubę, Deidamia Lycomedis, Europa Agenoris, Hypſiphile Thoantis, Ino Cadmi, Lauinia Latini regis, Maia Atlantis, Antigona Iocaſtæ, Manto Tyreſiæ, Veſta Saturni, Direptis Mithridatis.

Reginæ. Semiramis regina Aſsiriorum, Camilla Volſcorum, Nicaŭla ſeu Saba Aethiopum, Athalia Hebræorum, Thomyris Scytharum, Heſter Perſarum, Cleopatra Aegypti, Zenobia Palmyreorum, Amalaſuntha Gothorum, Theolinda Longobar

gobardorum, Radegũdis Franciæ, Caſsiope Aethiopum, Harpalice Amazonum, Hippolyte Magneſiæ, Teuca Illyricorum. Item Minerua, Rhea, Iuno, Iſis, Diana, Delbora, Medea, Nicoſtrata, Pentheſilæa, Sappho, Iudith Hebræa, Lucretia, Chœlia, Irene Imperatrix, Ioãna Gallica, Briſeis, Phyllis, Dirce, Erigone, Iuturna ſoror Turni, Oenone amica Paridis, Dionaſſa Lycurgi Aethiopum, Amazones omnes, Sibyllæ, Poëtriæ, Atalanta uenatrix, Nyſſa, Scribonia, Victoria, Elpinice, Faunia Hyparetha, Locris, Macaria, Metella, Myrrha, Nycia, Olbia, Papyria Perictoria, Pheſtias, Phila, Phitais, Sandane, Seruilia, Sophonisba, Stratonice, Terentina, Teſta, Tymea, Tymoclia, Nauſica, Victorina, Siſigambis, Cæcilia, Panthea, Phedalia, Thargelia, Mammea, Theodora, Phya, Nitocris, Euryale, Hiera. Sunt & aliæ propè infinitæ, quarum nuda nomina creſcerent in uolumen. Nec ego commentarium hac in re uolui contexere, quũ quòd eſſet operis propè infiniti, tum etiam ne alienis ueſtigiis inſiſterem. Nam hoc iam negotium præmoliti ſunt Boccatius, & aliquot alii. Si cui uidebor inaudita confinxiſſe nomina, legat Plutarchi uitas. Reperiet eorum (quæ uidentur inuſitata) partem non modicam.

MVLIERES BELLICOSAE, & maſculæ uirtutis.

PEntheſilæa Amazonum regina, muliebrem aſpernata mollitiem operibus ſemper (quæ uirum decent) innutrita eſt. Troianis fauit contra Græcos, fuitq; uexillifera, & turmas equitum duxit. Propertius lib. 2. Auſa ferox ab equo quondam oppugnare ſagittis Mœotis Danaûm Pentheſilæa rates, Aurea cui poſtquàm nudauit caſsida frontem, Vicit uictorem candida forma uirum. Vergilius libro 1. Aeneid. Ducit Amazonidũ lunatis agmina peltis Pentheſilæa furens.

Cunabula Camillæ Volſcorum reginæ manifeſtum futurę uirtutis lumen promiſerunt. Nã ab ipſa iam tum infantia, non molliculis inuoluta eſt pannis, non à blandientibus nutriculis educata: ſed à patre Metabò in mediis ſyluarũ latebris ferino lacte paſta eſt. Relictis demum crepundiis paulò prouectior facta, neq; tractãdis inſueuit lanis, nec fuſos aut penſa manibus accepit, ſed ferinis amicta pellibus, fundas cœpit circum agere, cõplicare arcus, ſagittas torquere, ceruos & capreas laſſare curſu. Cui uirtuti adiecit ſtudium uirginitatis. Orto demum inter

Turnum & Aeneam bello, Rutilis adhæſit, fuitq; ductrix copiarum. Quam eius uirtutem Vergilius in fine 7. ſic deſcribit:

Hos ſuper aduenit Volſca de gente Camilla
 Agmen agens equitum, & florentes ære cateruas &c.

Cleopatra Aegypti regina, Dionyſii Auletis filia, quum mortuo iam Cæſare Antoniũ laſciuientibus momordiſſet oculis, & in amorem ſui pellexiſſet, præter Syriæ & Arabiæ regnũ auſa eſt Romanum quoq; Imperium ſperare. Quum ergo magis ac magis indies creſceret libido principandi, Imperiũ ipſum ab Antonio petere non dubitauit. Quod quum exoraſſet, ſumptis cum eo armis, in Auguſtum, eiuſq; generi Agrippam copias duxit, mouitq; bellum, cuius fortuna anceps aliquãdiu pependit. Victis ad extremum Antonianis effrænata mulier cecinit receptui, ac ſe in pedes dedit cum adultero. Quos ſecutus uictor Auguſtus ita oppreſsit, ut neglecta pacis conditione, Antonium ad inferendam ſibi mortem compulerit. Quo extincto, ubi nullum rebus afflictis ſubſidium uidit Cleopatra, brachium aſpidi mordẽdum præbuit, ne in triumphum captiua raperetur. De hac Propertius libro 3.

Scilicet inceſti meretrix regina Canopi
 Vna Philippæo ſanguine aduſta nota,
 Auſa Ioui noſtro latrantem opponere Anubim, &c.

Helerna, Iani filia, mortuo patre apud Tyberim regnauit, præfuitq; uiris ſine uirili auxilio.

Apud Meroën quoq; principata eſt Candace regina, & imperauit Aethiopum genti.

Semiramis regnandi libidine tota pruriens petiiſſe fertur à marito Nino, ut quinq; dies tantum imperaret, & ſceptro uteretur. Quod quum exoraſſet, ſatellitibus iuſsit Ninum ut interficerent. Hoc itaq; modo regnum conſecuta, Aſſyriis tantiſper dominata eſt, dũ à Nino rege iuniore filio interfecta ſit, quòd eius concubitum rogaſſet. Eadem muros Babylonis condidit, aut à Nitocri regina conditos auxit, & reparauit.

Hippolyte Amazonum regina quum inſtar cæterarũ bello inſueſceret, auſa eſt arma capere in Theſeum, à quo expugnata, & in uxorem ducta eſt. Propertius: Felix Hippolyte nuda tulit arma papilla, Et texit galea barbara molle caput.

Zenobia, Palmyreorum regina, poſt mortem Odenati mariti ſui Imperium arripuit in Syria: nec dubitauit arma capere in Aurelianum Imperatorem, à quo uicta, & in triumphum ducta eſt. Quum autem probro daretur ipſi Aureliano, quòd de

ea triumphaſſet, Nihil, inquit, me pudet de fœmina triumphaſſe, quæ uirtute pluſquàm uirili ſit prædita. Pontanus: Qualis & Aethiopum quondam ſitientibus aruis In fuluum regina gregem ſeſe armat, & audet Sola pedes ſeſe irato obiectare leoni, Inſigniq; arcu, & duplici Zenobia telo.

Hypſicratea Mithridatis coniunx in omni bellorum diſcrimine adiutrix aſtitit marito. Quinetiam capillos ſibi raſit, ne ferendæ galeæ eſſent impedimento.

Valaſca, Bohemorum regina, facta cum cæteris mulieribus coniuratione de excutiendo uirorum principatu, copiarum ductrix bellum mouit, interfectisq; uiris, fœminas omnes aſſeruit libertati, adeò ut Amazonum inſtar multos annos principatæ ſint ſine uiris.

Regnante apud Gallos Carolo ſeptimo, quũ Angli omnia populabundi paſsim irrumperent, deuaſtarentq; omnia: & iam proſpero fortunæ Zephyro adiuti, nihil ſibi non pollicerẽtur: deſperatis Gallorum rebus adfuit Ioanna, magni ſpiritus uirguncula, quæ attritos Gallos animans ad ultionem, & libertatis gloriam, prima belli campum ingreſſa, non prius ſuos hortari & ipſa certare deſiit, quàm hoſtem in fugam uerterit, reportata uictoria.

Artemiſiam reginam Cariæ, & Mauſoli coniugem, mirantur Græci, quòd irruentes Rhodios claſſe exuerit, inſulam quoque domuerit, erecta in urbe ſtatua, quæ ciuitati ſtygmata uideretur inurere. Herodotus ad hunc modum de ea ſcribit: Verum (inquit) Artemiſiæ præcipua me tenet admiratio, mulieris expeditionem aduerſus Græciam ſecutæ, quæ defuncto uiro, nulla adacta neceſsitate, ſed præſtantia animi atq; uirilitate in militiam conceſsit. Nomen ei erat Artemiſiæ Lydami filiæ: Paternum genus ex Halicarnaſſo, maternum ex Creta. Hæc Halicarnaſſæis & Cois, & Niſyriis, & Calydniis quinq; cum naualibus uenit omni copia inſtructis.

Vulgata eſt, & nota Amazonum uirtus, quæ relecto uirorum & principatu & commercio ſolæ ſibi imperauerũt, ſuamq; libertatem armis defenderunt.

Atalanta uenatrix fuit Arcadica, uibrandis iaculis, & arcubus complicandis aſſuefacta, quæ inuſitatæ magnitudinis aprũ, uniuerſæ formidoloſum Aetoliæ prima aggreſſa eſt, & uulnerauit unà cum Meleagro. Pontanus libro 3. de Stellis, de hac puella, eiuſq; uirtute ſic meminit:

Qualis in Aetolûm campis Meleagria uirgo
Strauit aprum, primamq; manu ſtringente ſagittam
Intorquens, auſa eſt ſpumanti occurrere monſtro.
Mox læta & ſpoliis, famoſa & cæde ſuperba.

Thomyris Scytharum regina pôtentiſsimo Perſarum regi Cyro bello congreſſa eſt, ipſumq; & uita & caſtris ſpoliauit, ad ulciſcendam filii mortem, quem ille prius occiderat. Herod. libro 1.

Delbora mulier bellatrix imperauit Iſraëlitis, quos ab incurſionibus uicinorum plerunq; tutata eſt, quorumq; remp. & imperium uariis auxit honoribus.

Virtutem Hasbites fœminæ bellis exercitæ ſic deſcribit Sylius lib. 1.

Hæc ignara uiri, uacuoq; aſſueta cubili,
Venatu & ſyluis primos defenderat annos.
Non calathis mollita manus, operatá ue fuſo.
Dyctinnam & ſaltus, & anhelum impellere planta
Cornipedem, ac ſtrauiſſe feras immitis amabat.

Idem lib. 2. ait, Tyburnam Saguntinam fuiſſe fœminam Murrhi uxorem & bellatricem.

Teuca Illycorum regina uiris fortiſsimis imperauit, & Romanorum uires fregit ſæpenumero. Fuit Argonis uxor.

Lacenæ mulieres uirorum obibant munera, ſeſe in gymnaſio, in bello, in uenatione exercentes. Hæ cum uiris in certamen aduerſus Meſſenios fortiter deſcenderunt.

Margarita, Henrici ſexti, Britanniæ regis coniunx, aciem uiri deficientem reſtituit.

Gaditanæ mulieres à partu ſtatim ſurgunt, miniſteriaque domus obeunt.

Olim Germanorum mulieres, inclinatam aciem, & iam ad Triarios uergentem, reſtituerunt.

Bellouacæ mulieres à Carolo Burgundiorum duce longa obſidione fatigatæ, mœnia defenderunt, & obſeſſorem è ſcalis in foſſas urbis detruſerunt, reportatis ad ſuos uexillis.

Lesbia puella murorum parte machinis Turcarum deiecta, oppidanis fugam aut deditionem meditantibus ſalutem peperit. Obtulit enim ſe primam impetui, & iaculis inimicorum, pro tutandis ipſis muris.

Amalaſuntha, Gothorum regina, principata eſt apud Rauennam: Burgundiones, & Alemannos Liguriam populantes

Italia

Italia pepulit, adiuuante Theodato, quem regni conſortem ſuſceperat. Volaterranus.

Maria Puteolana, à Puteolis Campaniæ urbe nomen adepta, bellica uirtute maximè floruit ætate Franciſci Petrarchæ. Erat laborum apprimè patiens ab ipſa iam inde adoleſcentia: abſtinebat uino: erat parca cibi & uerborũ: reiiciebat colos, penſa, fuſos, & lanas, & cætera quæ muliebrem decent mollitiē: gaudebat arcubus, iaculis, pilo, galea, ſcuto. Noctes perpetuas quandoq; uigilabat, nec dormiebat, niſi coacta, idq; ſub dio & humi, reclinans caput in ſcutum pro puluinari: Inter armatos uerſabatur: quod quamuis impudentiæ ſpeciem præferat, nihil tamē uehementius curauit, quàm ſtudium uirginitatis, in qua permāſit ad mortem uſq;: cultum corporis aſpernabatur: Quibus artibus bellicoſa admodum facta eſt.

Bona Longobarda, bellatrix itidē puella, floruit anno dñi M. CCCCLXVIII. Nupſit Brunorio Parmenſi, egregio bellatori: à teneris annis luſtrabat ſyluas uenatricibus ſtipata canibus: maritum in omni diſcrimine comitabatur: quem quum Alphonſus rex Siciliæ aliquādo certa de cauſa in uincula conieciſſet, miſerta captiui fœmina ad diuerſos principes inſtar Pegaſarii curſoris cucurrit, ut ab eis literas & patrocinium obtineret pro uiri ſalute, quod obtinuit.

AMAZONES.

Amazones Scythicæ fuerũt mulieres ad Tanaim & Thermodoonta fluuios habitātes. Vnde Claudianus: Thermodoontiaca Tanaim fregere ſecuri. Syl. lib. 8. Perſtrepit & tellus, & Amazonius Thermodon. Hæ quum nuptias ſeruitutem eſſe, non matrimoniũ opinarētur, animum nubendi omiſerunt. Duxerunt remp. ſine uiris. Solebāt inire finitimos, ne gens periret. Si qui mares naſcerētur, interficiebant. Virgines non otio neq; lanificio, ſed armis, equis, uenationibus, & ſagittis exercebant. Infantibus dexteriores inurebant mammas, ne ſagittarum ictus impediretur. Duæ primùm his reginæ fuerunt, Marthesia, & Lampedo, quæ maiore Europæ parte ſuis armis potēter ſubacta, Aſiæ quoq; nonnullas ciuitates occupauere. Marthesiæ ſucceſsit Orithya, ſeruata in omne æuum uirginitate commendabilis. Hac principante cum Antiope ſorore, bello petitæ ſunt ab Hercule, quas quum uiciſſet, Antiopem & Menalippen rapuit Hercules, Theſeus Hippolytem. Orithye ſucceſsit Penthesilæa, quæ dum Troianis ſuppetias ferret, ab Achille

iuxta multorum opinionem interfecta eſt. Qua mortua reliquę iam ægrè ſe tutantes ad Alexandri ætatem durauerunt. Huius Minithia concubitum per dies x i i i i. obtinuit, ut filium haberet paternæ uirtutis hæredem. Cæterum Peltam & Securim primæ omninm inuenerunt, unde Securigeræ & Peltiferæ dicũtur. Pelta quoq; & ſecuris Amazoniæ & Penthesilææ dicũtur. Ouidius in epiſtola Phædræ: Prima ſecurigeras inter uirtute puellas. Val. Flaccus lib. 5. Statius lib. 12. Horat. lib. 4. Car. Ouidius lib. 2. de Ponto.

Harpalice Verg. lib. 1. Aeneid. - Vel qualis equos Threiſſa fatigat Harpalice.

Penthesilæa. Idem, Ducit Amazonidum lunatis agmina peltis Penthesilæa furens, mediisq; in milibus ardet.

Hippolyte. Seneca in Agamemnone: Vidit Hippolyte ferox pectore è medio rapi Spolium & ſagittas.

Harpe. Val. Flaccus libro 6. Qua Pelta uacat, iamq; ibat in Harpen. Menalippe. Verg. Threiciam ſexto ſpoliauit Amazona baltheo. Porrò autem Stephanus Byzantius ſcribit Amazones Sauropatidas à Græcis fuiſſe appellatas, quòd lacertis ueſcerentur, quas illi Sauras uocant. De earum moribus pauca admodum Curtius refert lib. 5. de geſtis Alexandri his uerbis, Veſtis non toto Amazonum corpori obducitur: nam læua pars eſt ad pectus nuda, cætera deinde uelantur, nec tamen ſinus (quem nodo colligunt) infra genua deſcendit. Altera papilla intacta ſeruatur, qua muliebris ſexus liberos alant: aduritur dextera, ut arcus facilius intendant, & tela uibrent.

BELLA, ET ALIA QVAEDAM MALA, A' MVLIERIBVS ORTA.

BEllum Græcorum in Troianos ortum eſt ab Helenæ raptu. Ouid. lib. 1. Eleg. Qualis ab Europa Phrygiis aducta carinis Coniugibus belli cauſa duobus erat. Propertius libro 2. Olim mirabar, quòd tanti ad Pergama belli Europæ atq; Aſiæ cauſa puella fuit. Idem lib. 2.

Pelops quum Phrygiæ regno ſucceſsiſſet, bellum mouit in Oenomaum patrem Hippodamiæ propter puellam ipſam adamatam, & negatam ſibi in matrimonio.

Alia fuit Hippodamia Atracii filia & uxor Pyrithoi, quã quum mero caleſcentes & æſtuantes libidine centauri rapuiſſent,

puiſſent, bello petiti ſunt à Pyrithoo. Vnde puellã ipſam Propertius Iſcomachen uocat. Iſco enim Græce ſignificat habeo, & mache dicitur pugna. Verba eius ſunt hęc: Qualis & Iſcomache Lapithæ genus heroinæ, Centauris medio grata rapina mero.

Archelaus rex Macedoniæ interfectus eſt ab adoleſcente Crateua nomine, quem habebat in deliciis, quòd ei promiſſam filiam alteri poſthabuerit. Volat.

Archilochus poëta Iambographus Lycambem ſocerum ad præproperã laquei mortem impulit, propter eius filiam ſibi in matrimonio denegatã. Vnde Ouidius, Poſt modo ſi perges, in te mihi liber iambus Tincta Lycambæo ſanguine tela dabit.

Pericles propter Aſpaſiam concubinam Samios infeſtos Mileſiis debellauit.

T. Corruncanum liberius in legatione ad Teucam Illyricorum reginam locutum, regina ipſa interfici iuſsit, uiolato gentium iure. Liuius & Florus.

Propter Chryſeidem filiã Chryſę (qui ſacerdos fuit Apollinis) ab Agamnone raptam, Apollo peſtem in caſtra Græcorũ immiſit, quæ non prius deſiit ſerpere, quàm patri ſuo reddita ſit puella. Tortell.

Propter Lauiniam Latini regis & Amatæ filiam ortum eſt bellum inter Aeneam & Turnum, dum uterq; eam ſibi in matrimonium dari cuperet. Pont. lib. 4. de Stellis.

Roma condita quum Romulus ad augendum urbis populũ Sabinorum fœminas rapuiſſet, inde bellum ortum eſt, & motũ à maritis, raptũ ulciſci, & raptas repetere uolentibus. Prop. lib. 2. Cur exempla petam Graiûm? tu criminis autor Nutritus duro Romule lacte lupæ. Tu rapere intactas docuiſti impune Sabinas, Per te nunc Romæ quidlibet audet amor.

Mortuo Menelao Megapenthus & Nicoſtratus Oreſtis filii Helenam in Rhodum fugauerunt, ubi à Polyzo Tripolemi uxore arbore ſuſpenſa eſt, ob zelotypiam. Volat.

Lyſimachus filius Agathoclis filium Agathoclem (cuius auſpiciis multa bella feliciter geſſerat) ueneno ſuſtulit inſtigãte Arſinoë nouerca Ptolem. ſorore. Volat.

Lucretius poëta amore fœminæ in furorem uerſus amatorium hauſit poculum, quo ſpiritum efflauit. Idem.

Tullia procurauit, ut maritus ſuus Seruius Tullius à Tarquinio Superbo interficeretur.

Sanſon quum Dalidæ uxori crinem fatalem oſtendiſſet, in

quo prodigioſæ uires conſiſtebant, dormiens ab eadem raſus incidit in manus inimicorum.

Iphis egregia forma adoleſcens ſpretus ab Anaxarete puella ſe ſuſpendit.

Deianyra autor fuit duelli inter Herculem & Neſſum Cẽtaurum, atq; etiam mortis ipſius Herculis. Seneca: O turpe fatũ, fœmina Herculeæ necis autor feretur. Fuit etiam cauſa belli inter eundem Herculem & Acheloum.

Achab rex Iſraëlitarum ſuaſu Iezabelis uxoris, occidit prophetas.

Chilpericus Clotharii filius opera Fridegundis, ſeu Fridegundæ uxoris, dum uenatu rediret, interfectus eſt.

Seleucus Callinicus rex Syriæ, dum nouercã Berenicem Ptolemæi ſororem expuliſſet, ab ipſo Ptolemæo bello petitus eſt. Iuſtinus lib. 27.

Deiphobus inſidiis Helenæ (quam poſt mortem Paridis coniugem duxerat) occiſus eſt, toto corpore inhoneſtis plagis deformato.

Amphiaraus uates quum præuidiſſet ſe periturum Thebis, ſi eò ad bellum proficiſceretur, coniecit ſe in latebras & occuluit. Eum tamẽ prodidit uxor Eryphile, ſpe habendi monilis aurei, quod gerebat Polycenes. Itaq; uxoris fraude coactus ire Thebas, hiatu terræ abſorptus dicitur.

Euander Palantis Arcadũ regis nepos, ſuaſu Nicoſtratæ matris occidit patrem ſuum. Tortellius.

Eduardus Anglorum rex & martyr, uxoris ſuæ fraude occiſus eſt.

Pterelas Thebanorum rex, proditione filiæ Polydices interfectus eſt à Creonte.

Niſus quoq; Megarenſium rex obſeſſus à Minoẽ rege Cretę proditione Scyllæ filiæ (quæ Minois amore tenebatur) fatalem amiſit crinem, atq; ita ab hoſte interfectus eſt. De utroque Ouid. Filia ne'ue magis capiti ſit fida parentis, Quàm tua uel Pterela, uel tua Niſe fuit.

Cleopatra cauſa fuit belli inter Ptolemæum Philopatorẽ, patrem ſuum, & Alexandrum Syriæ regem.

Gandulphus martyr dum uxorẽ adulterii increparet, eiuſdem inſidiis interfectus eſt ab adultero.

Hippolytus à Phædra nouerca ſtupri falſò accuſatus, dum Theſei patris furorem uellet declinare, diſcerptus eſt ab equis.

Pro

Propter Hermionem Oreſtes Pyrrhum occidit.

Ottarus rex Bohemiæ inſimulatus ignauiæ & timoris ab uxore Margarita, quòd cũ Rodulpho Cæſare fœdus iniſſet, bellum mouit, in quo profligatus eſt.

Ioram Iſraëlitarũ rex ſuaſu Athaliæ uxoris infinita propè commiſit flagitia.

Iſis cauſa fuit, cur Mercurius mãdato Iouis Argũm occiderit.

Luchinus, Italiæ comes, mouit bellum in Vgolinum Gonzagam propter Iſabellam uxorem ſuam, ab ipſo Vgolino uitiatam. Volaterranus.

Martia meretrix Antonium Commodũ Imper. (cuius erat concubina) fecit occidi ab Athleta quodam, quo cum adulterii conſuetudinem habebat. Sextus Aur.

Rodericus Gothorum rex, quum filiam Iuliani cuiuſdam præfecti (qui Tingitanam prouinciam adminiſtrabat) adulteraſſet, dolore animatus pater, Sarracenos conuocauit, mouitq́ue bellum, in quo ſeptingenta utrinq; millia hominum perierũt. Volaterranus.

Alexãder inſtinctu Thaidis meretriculæ Perſepolim urbem combuſsit. Curtius lib. 5. Ebrio (inquit) ſcorto de tanta re ferente ſententiam, unus & alter & ipſi mero onerati aſſentiuntur: rex quoq; fuit auidior, quàm patiẽtior. Quin igitur ulciſcimur Græciam, & urbi faces ſubdimus? Omnes incaluerãt mero. Itaq; ſurgunt temulenti, ad incendendam urbem, cui armati pepercerant. Primus rex ignem regiæ iniecit, tum conuiuæ, & miniſtri, pellicesq́;. Cælius cap. 35. lib.

Violata Lucretia cauſa fuit exigendi regum principatus, quemadmodum per Virginiam Decemuiri deſierunt.

Octauia ſoror Auguſti ab Antonio repudiata, cauſa fuit belli Ciuilis.

Antiochus dum bellum gereret in Romanos, uino & Veneri dies multos indulſit, cum puella quadam Chalcidenſi, quã deperibat. Ex quo factum eſt, ut mollitie illa, deliciisq́; corruptus, hoſti uictoriam reliquerit. Liuius lib. 36.

Ouidius lib. 2. Eleg. de quibuſdam bellis & aliis multis malis, quorum autores extiterunt fœminæ, ad hunc modum ſcribit:

Nec belli eſt noua cura mei: niſi rapta fuiſſet
Tyndaris, Europæ pax, Aſiæq́; foret.
Fœmina ſylueſtres Lapythas populumq́; biformem
Turpiter appoſito uertit in arma mero:

Fœmina Troianos iterum noua bella mouere
Impulit, in regno iuſte Latine tuo.
Fœmina Romanis iterum nunc urbe recenti
Immiſit ſoceros, armaq; ſæua dedit.
Vidi ego pro niuea pugnantes coniuge tauros,
Spectatrix animos ipſa iuueuca dabat. Item Horatius lib. 1. Sermonum: Nam fuit ante Helenam cunnus teterrima belli Cauſa, &c.

Idas, & Lynceus, Aruernes & Apharei filii, pro Leucippi filiabus Phœbe & Ilaira aduerſus Caſtora & Pollucem prope Spartam dimicarunt. In quo cõgreſſu periit Caſtor. Polluci autem profuit immortalitas.

Contrà tamen nonnullæ reperiuntur fœminæ, quæ maximi quandoq; boni autores extiterunt, ſed breui admodum numero.

Dominica uxor Valentis Imp. Gotthos, ad euertẽdam Cõſtantinopolim irruentes, pacauit.

Anno uerbi incarnati circiter C C C C X I I. conſtituerat Ataulphus Gotthorum rex, urbem Romam uel diripere, uel expugnare ſaltem, eamq; Gotthiam appellare: niſi Placida, Honorii ſoror & uxor, ipſius barbari ferocientem animum, & iam paratum ſceleri, uerbis emolliuiſſet. Paulus Diaconus.

Iuguldis ſoror Childeberti, Hermogillum Lemigildi Gotthorum regis filium, & maritum ſuum ad Chriſtianam conuertit pietatem. Volaterranus.

Clotildis, regina Franciæ, Clodoueum regem maritum ſuũ, Childerici filium, eodem modo ad cultum ſacræ religionis induxit. Idem Volaterranus.

Pompeia Plautina Iulianum Imp. maritum ſuum auertit ab extorquenda populo pecunia, & colligẽdo fiſco. Autor Sex. Aurel. His adduntur Helena Conſtantini mater, Monica Auguſtini, & nonnullæ aliæ.

NOVERCAE QVAEDAM.

INo Phryxi, & Helles Athamantis filiæ, fuit nouerca: Hippodamia, Chryſippi: Caſperia, Archemoli: Phædra, Hippolyti: Stratonice, Antiochi Soteris: Iulia, Antonii Caracallæ: Gidica, Cominii: Ida, Phinidarum: Iuno, Herculis: Opœa; Scylis regis Scytharum: Eribœa, Mercurii: Alfrida, Eduardi ſecundi Anglorum regis: Martina, Conſtantini Heraclii, quem ueneno ſuſtulit: Nuceria, uxor Hebii, nouerca fuit Firmi; quem morti dedit. Autor Plutarchus in Parallellis.

TEXTRICES, ET LANIFICAE.

PHoloë Cretenſis fuit fœmina lanificii & texturæ admodũ perita. Verg. lib.5.Aen. Olli ſerua datur operũ haud ignara Mineruæ, Creſſa genus Pholoë, geminiq́; ſub ubere nati.

Prima telas texere, eaſq́; retorqueri inuenit in Coo Pamphile mulier, Platis filia. Autor Plinius lib.11.cap.22.

Arachne (ut fabulantur poëtæ) quum eſſet lanificii peritiſſima, auſa eſt Mineruam eius artis inuentricẽ ad certamen prouocare. A qua uicta, in araneam mutata eſt, quæ nũc quoq; nere non deſinit, ſuiſq́; filis hæret adhuc penſilis. Architrenius: Nobile ſurgit opus leuius quàm torſit Arachne: Pollice Lyda manus & ueſtibus impluit aurum, Pectinis ingenio nulli ceſſura.

Fuſos in lanificio reperit Cloſter, filius Arachnes: Linum, & retia, Arachne ipſa, Autore Plinio.

Fuit & optima textrix Penelope poëtarum teſtimonio. Ouidius: Nec mihi quærenti ſpatioſam fallere noctem, Laſſaret uiduas pendula tela manus. Vnde & Tela Penelopęa, & Icariotis dicitur, quòd Icari filia fuerit Penelope. Idem Ouidius lib.3.de Ponto: Morte nihil opus eſt, nihil Icariotide tela.

VESTALES QVAEDAM VIRGINES.

OPpia una fuit ex ueſtalibus, quæ comperta ſtupri uiua defoſſa eſt. Stroza filius: Veſtalis uirgo læſi damnata pudoris, Contegor hoc uiuens Oppia ſub tumulo. Liuius 22. Duæ quoq; fuerũt Claudiæ, Veſtæ cęremoniis addictæ. Fuit & Fonteia Veſtalis, ſoror M. Fonteii, qui quum Galliæ exercitui præeſſet, accuſatus eſt prouinciæ malè adminiſtratę. Marcia item inceſti damnata. Minutia propter elegantem corporis cultum uenit in ſuſpicionem libidinis, unde & uiua defoſſa eſt. Floronia conuicta ſtupri ſibi mortem intulit, metu grauioris ſupplicii. Poſthumiam ueſtalem nimius corporis cultus ſtupri quoq; ſuſpectam fecit. Pontificum tamen abſoluta eſt ſententia. Liuius lib.4.& 2.& 22.

Stupri damnata eſt Sextilia, ut etiam Tutia. Liuius. Thraciæ Caiæ, ſiue Suffetiæ ſtatua poſita eſt. Plin. Plutarchus in Gracchis ait, Liciniam fuiſſe unam è ueſtalibus. Vbidia ueſtalis fuit, quam Meſſalina miſit ad pacandum Claudiũ maritum

ſuum,quem iratum ſibi intellexerat.

EXERCITVS NVMEROSI.

BEla quarto Andreæ Hieroſolymitani filio, apud Pannonios regnante, Tartari cum quingentis armatorum millibus Pannoniam ingreſsi ſunt, à quibus ſuperatus Bela aufugit. Volater.

Pompeii in Cæſarem dimicantis acies habuit x l. millia peditum,equitum in ſiniſtro cornu ſeptem millia, in dextro quinque. Preterea Orientis auxilia,totam urbis nobilitatem,Senatores,Prætorios,Conſulares.

Cæſar in acie habuit peditum x x x. millia, equites non amplius mille. Autor Eutropius.

Mardonius Perſa(quem Xerxes apud Salaminem reliquit, ut diſpalatos milites reſarciret) habuit in exercitu peditum ducenta millia, equitum uiginti millia. Victus eſt tamen apud Plateas à Pauſania Lacedæmonio turmis longè minoribus ſtipato. Cælius capite 62.libro 16.

Hieroboam rex Iſraëlitarum in exercitu (quem contra Abyam Iudæorum regem duxit) habuit l x x x.millia bellatorum. Abyas uerò x l.

Senonum dux Brennus(qui primus Romanam ſuperbiam retudit)habuit c c c.milia.

Theodericus Clodouei primi filius in Italiam cum lxxx. millibus traiecit, quibus impetu repentino Beliſarii copias fregit,omnemq; tranſpadanam ſubiugauit regionem.Volat.

Tamburlanus Scytharum rex Euphratem fluuium cum ſexcentis peditum millibus,equitum uerò trecentis traiecit,quo numero Aſiam minorem obtinuit,Regem Turcarum,Pazaitem captiuum duxit,Scythas,Medos,Albanos,Meſopotamiam, Parthiam,Perſiam,Armeniam ſibi ſubiugauit.Volat.in Geog.

Exercitus Antigoni habuit peditum uiginti millia,Equites trecentos.

Exercitus Antiochi c c c.millia armatorum, quibus Romanos inuaſit.Falcatis etiam curribus,& Elephantis aciem inſtruxit. Autor Plut.in Ruffo.

Idem ait certum non eſſe quantæ fuerint Annibalis copiæ. Alii centum millia peditum, & uiginti equitum fuiſſe dicunt. Quidam aiunt addita ex Gallis & Liguribus l x x x. millia peditum,decem equitum Quamuis autem exactus ad fidem nume

rus

rus dari nequeat, hoc tamen argui poteſt numeroſum habuiſſe exercitum,quòd amiſsis in Alpium traiectu triginta millibus, adhuc Romanorum potentiam non expauerit.

Achæorum exercitus in Cleomenem ducem Spartanorũ, fuit uiginti millium peditum,equitum mille.

Athenienſes in Syracuſanos certaturi duce Alcibiade, habuerunt ſupra c x l.triremes,centum, & quinque millia peditũ, tum ſagittarios, & funditores mille & trecẽtos. Tormentorum præterea ac machinarum expugnandis urbibus copiam ingentem.Plut.in Alcibiade.

Exercitus Artaxerxis regis Perſarum in Caduſios habuit triginta peditum millia,pedites mille.Sabell.

Certaturus in Alexandrum Darius habuit ſexcenta hominũ millia.Plutarchus ſcribit,Dario fuiſſe decies centena milia militum.Q.Curtius minorem illi facit copiarum numerum lib.4. cùm ait: Summa totius Darii exercitus equites x l v. milia,pedeſtris acies ducentamilia expleuerat.

Copiarum Alexandri qui minimum aſſerunt numerum, trecena milia peditum, equitum uerò quinq; fuiſſe tradunt. Fertur in Aſiam traieciſſe cũ milibus armatorũ non amplius x l v i i i. Volaterranus. Iuſtinus lib.11.ſcribit eum tantum habuiſſe peditum x x x i i.milia,equitum quatuor milia & quingentos:naues centum octoginta duas.

Antigonus Philippi filius, & pater Demetrii Poliorcetis Macedoniæ regis, habuit in exercitu contra Seleucum Syriæ principem,& alios reges ſupra l x x.millia peditum,equitum uerò decem millia.Item Elephantos l x x v.

Seleucus uerò,& Antiochus eius filius, armarunt in ipſum Antigonum x c i i i i. milia peditum, equites ſupra decemmillia.Elephantos quadringentos,currus centum & uiginti.

Bellans in Parthos M.Antonius habuit l x.Romanorum peditum millia, & his auxilia equitum adiuncta Hiſpanorum, & Gallorum decem millia. Cæterarum nationum equitum peditumq; trecenta millia. Plut.

Parthorum uerò exercitus in Antonium habuit c c c. millia equitum.

Exercitus Antonii contra Cæſarem habuit peditum centũ millia, Equitum x x i i. Naues quingentas.

Exercitus Cæſaris contra Antonium habuit naues ducentas quinquaginta:peditum octoginta millia: equitum uigintiduo.

Idem

Idem Plutarchus in Cæſare.

Exercitus **Craſsi** contra Parthos habuit peditum legiones ſeptem, Equitum quatuor millia, ac totidem uelites.

Carthaginienſes Siciliam cum ſeptuaginta millibus militum, ducentis triremibus, & mille nauibus inuaſerunt. Quos tamen ſuperauit Timoleon dux Corinthiorum, eorumq́; caſtra diripuit, deſideratis decem millibus.

Demetrius Antigoni & Stratonices filius, & Macedoniæ rex, habuit in copiis peditum decem millia, equitum decem, naues quingentas.

Exercitus **Marii & Catuli** contra Cimbros habuit quinquaginta hominum millia cum c c c. militibus. Plutar.

Mithridates rex Ponti habuit peditum cẽtum millia, equitum decem, currus falcatos nonaginta. Cælius ad hunc modum de Mithridate: Habuit (inquit) equitum quinquaginta, peditum c c l. millia. Machinarum uerò ac omnis bellici inſtrumenti par eius ſumma. Depugnabant cum eo reges Dynaſtæq́; Armeniæ, ac Scytharum, qui circa Pontum incolunt, ſupraq́; Mœotidem paludem.

Pompeius in bello contra Pyratas habuit quingentas naues, peditum c x x. millia, equitum quinque. Plutar.

Pelopidas, dux Thebanorum, duxit contra Syracuſanos ſeptuaginta millia militum.

Heluetiorum, in Galliam Aquitanicam irrumpere uolentium tempore Iulii Cæſaris, exercitus habuit trecẽta hominum milia. Volat. in Geog.

Credibile eſt **Ariouiſtum** Germanorum regem numeroſas habuiſſe copias, uel hoc uno argumento, quòd à Cæſare uictus octoginta militum ſuorum millia amiſerit, Autore Plutarcho.

Neruii (quos Lucanus rebelles uocat, quiq́; noſtro tempore Tornacenſes uocantur) in bello contra Cæſarem ſexaginta hominum millia amiſerunt.

L. Luculli copiæ in Mithridatem Armenię regem, fuerunt triginta milia peditum, equitum duo millia cum quingentis.

Perſeo Macedoniæ regi in Paulum Aemylium dimicaturo fuere quatuor millia equitum, peditum uerò x l v i i i. millia.

Tigrani regi Armeniæ fuere ducenta quinquaginta quinque armatorum milia contra Romanos, qui è tanto exercitu peditum centum millia, equitum uerò quinquaginta Lucullo duce interfecerunt.

Teren

Terentius Varro cõſul, & Aemylii Pauli collega, habuit in exercitu octo & octoginta hominum millia contra Carthagini enſes.

Quintius Flamminius in bello contra Philippum Macedoniæ regem habuit x x v i. milia hominum.

Habuit Eumenes rex Pergami in exercitu contra Macedones x x x v i.millia bellatorum.

Radagaſus Gotthorum rex(qui floruit Arcadii & Honorii Imperatorum temporibus) habuit in exercitu ſupra ducenta bellatorum millia. Autor Paulus Diaconus.

L. Aemylius,& Attilius conſules,principio ſui conſulatus quatuor legiones urbanas in Gallos armauerunt, quarum ſingulis quinq; millia & ducenti pedites,equites uerò trecenti inerant. Habebant & ex ſociorum auxiliis triginta milia peditum, equitum uerò duo milia. Cui numero Thuſci & Sabini ſeptuaginta addiderunt millia , ubi primum Galli Apenninum trāſire nuntiati ſunt. Poſt hos Vmbri & Sarſennatæ Apennini incolæ uiginti millia cõtulerunt. Samnites l x x. milia peditum, Equitum ſeptem milia. Iapigēſes & Meſapii quinquaginta millia peditum, Equitum x v i. milia. Lucani x x x. millia peditũ, Equitum tria millia. Marſi, Maricini, Ferrentani, & Veſtini peditum uiginti millia. Eoq; modo cæteræ totius Italiæ urbes ſuas ſuppetias contulerunt, ita ut numerus excreuerit ad ſepties centena millia peditum, Equitum uerò. l x x. millia. Autor Polybius.

Vectiges rex Gotthorum, poſt Attalaricum filium Amalaſunthæ reginæ, ad obſidionem urbis Romæ cum ducentis armatorum milibus profectus eſt. Volat.

Soli Aruerni(modica Gallorum portio) Ducenta bellatorũ millia obiecerunt Aemyliano Maximo ad Iſaræ, & Rhodani confluenta. Strabo.

Seſoſtris rex Aegypti(qui inſuetam ſeruitii Arabiam ſubegit, maximam Libyæ partem occupauit) habuit in pedeſtribus copiis ſexcēta peditum millia, equitum uerò x x i i i i. curruum bello aptorum octo millia & uiginti. Diogenes lib. 2.

Ninus, Aſſyriorũ rex, armauit in Bactrianos decies ſepties centena millia peditum, Equitum ducenta, curruũ centũ millia.

Xerxes rex Perſarum, in Græcos dimicaturus, habuit de regno ſuo ſeptingenta millia, de auxiliis trecenta, Roſtratas naues mille & ducētas, Onerarias ad tria millia. Toto numero habuit tria millia nauium, in quibus fuerant hominũ Myriades xxiii.

Terro

Terreſtris autem exercitus fuerunt centum & ſeptuaginta Myriades, equitum octo. Herodotus lib.7.

Ad uindicandum Helenæ raptũ Græci armauerunt in Troianos DCCCLXXXVI. bellatorum millia. Contra uerò Troiani habuerunt DCLXXVI. millia. Carinas circiter mille. Autor Dares Phrygius.

Exercitus Moſe habuit DCIII. millia. Imbellis autem popelli DL. millia. Tota ſumma millies mille & centum quinquaginta. Ioſeph. lib.3.

Obſeſsis à Veſpaſiano Hieroſolymis undecies centena millia ferro & fame perierunt. Autor Ioſephus.

Carolo Martello Gallorum regi fuerunt trecenta armatorum millia.

Porro autem Lacedæmones prodibant in bellum cum tibiarum modulatione, ut ſuauiſsimo cantu deliniti non reminiſcerentur periculi.

Pari modo Cretenſes canebant cithara.

Maſſagetæ rubras induebant tunicas, ne uulneratorum cruor terrorem cæteris afferret.

Parthi in fuga ſagittas à tergo iaculantur. Lucanus:
Ocyor & miſſa Parthi poſt terga ſagitta.

BELLA IN QVIBVS MVLTVM CRVORIS EFFVSVM EST.

Abias Iudæorum rex bellans in Hieroboam regem Iſraëlitarum quinquaginta millia ex eius exercitu deleuit. Ioſephus libro octauo Antiquitatum Iud.

Phaceas rex uno die deleuit ex copiis Achab Iudæorum regis poſt Ioathan CXX. millia bellatorum, & ducenta utriuſque ſexus millia captiua duxit.

In bello Benadab Syriæ regis contra Achab Iſraëlitarum regem perierunt ferro hominum centum millia.

C. Cæſar dictator prædicare ſolitus dicitur undecies centum & nonaginta millia, præter eos qui ciuilibus bellis periiſſent, ſuo ductu, & auſpiciis cæſa. Sabellicus in exemplis.

Gedeon nocte una apud Iordanem centum & uiginti millia Madianitarum interfecit.

In agro Tholoſano Athila rex Hunnorum congreſſus eſt cum Etio & Theoderico Gothorum regibus. In quo conflictu

c l x x x.millia uirorũ decubuere.Paul.Dia.

Quantam ſuorum ſtragem acceperit Ladiſlaus rex Panroniæ,dum in Amuratem regem Turcarum confligeret, hinc auſpicari licet,quòd ex ipſis etiã uictoribus quadringenta millia poſt pugnam deſiderata ſint.Sabel.

Carolus Martellus, Gallorum rex, Abidirannum Viſigotthorum regem(qui in Galliam hoſtiliter irruperat)ad Burdegalam domuit:ceciditꝗ; eius exercitus c c c l. millia: quũ tamen Franci non amplius mille perierint.Sabel.

Cyrus,Perſarum rex,traiecto Araxe cum ducentis milibus in Scythas profectus,tam infeliciter bellauit, ut ne nuntius quidem tantæ cladis ſuperfuerit.Idem.

Milciades,Athenienſium dux,in Marathone Atticæ campo cẽtum millia ex Darii Perſarum regis exercitu profligauit. Sunt etiã qui ducenta dicant deleta.Sabel.

Claudius Nero,& Liuius Salinator ſexaginta Pœnorum milia apud Metaurum Vmbriæ fluuium ceciderũt, dum Aſdrubal fratri ſuo Annibali ſuppetias ferre conaretur.Plutarchus.

Vſcodoniam,ſeu Hadrianopolim,Thraciæ urbem,quum cepiſſent Scythæ,in ea centum hominum millia iugulata ſunt.

M.Claudius,& C.Cornelius cõſules,quinquaginta Gallorum millia profligarunt.Volat.

Friola, filius Alphonſi Catholici regis Hiſpaniæ l.milia Saracenorum in bello occidit.Idem.

In bello Eduardi,quarti Anglorũ regis,cõtra Scotos,perierunt Scotorum l x. milia, Anglorum ſeptem ſolum.

Claudius princeps c c c. millia Sarmatarum cecîdit ad Martinopolim.

Coſroës,rex Perſarum, Palæſtinam cum Hieroſolyma, ac nongentis milibus Chriſtianorum euertit.

In bello Roderici regis Gotthorũ contra Saracenos d c c. milia hominum utrinque perierunt.

Q.Fabius Allobrox de exercitu Bituiti Aruernorum regis c x x.milia hominum cecîdit.Liu.lib.6.

Cæſa ſunt ab Alexandro ex Darii exercitu ſupra undecim millia. Cæſa ſunt à Craſſo duodecim milia de Spartaci exercitu. Cæſa ad Cannas Romanorum l. milia. Cæſa ad Granium flumen à Lucullo ex Mithridatis copiis hominum uiginti milia,præter captos.

Cæſa ſunt à Pompeio ex liberis i x. millia. Cæſa à Sylla

ex Marianis x x. millia. Decē millia ex Mithridatis exercitu à Pōpeio. Cæſa à Ptolemęo ex Demetrii exercitu L. millia. Cæſa ab Alexandro Perſarum x x I I. millia. Cæſa à Parthis Romanorum decem millia, duce Craſſo. Cæſa ex Scipionis & Catonis exercitu à Cæſare quinq; hominum myriades. Cæſa à Mithridate ſeptem Romanorum millia. Cæſa à Lucullo ex Tigranis Armeniæ regis exercitu peditum centum millia, equitum quinquaginta. Cæſa octo millia Cilicum à Lucullo. Cæſa L x x x. millia Germanorum ſub Ariouiſto duce à Cęſare. Cęſa Pœnorum x L. millia à Scipione. Cæſa x v. millia Romanorum ad Thraſymenum. Cæſa L x. millia Neruiorum à Cæſare.

Cæſa x x x. millia hominum de exercitu filiorum Pompeii à Cæſare. Cæſa in bello Macedonum contra Laçedæmonios quinque millia, & trecenti, ex Macedonibus trecenti & nō amplius. Cæſa in urbis Hieroſolymitanæ excidio undecies centena millia. Cæſa à Britannis Romanorum L x x. millia, ducibus Petilio & Suetonio. Autor Cor. Tacitus. Cæſa paulò pòſt à Romanis Britannorum L x x x. millia. Quam cladem ægreſcerens Boudicea eorum regina, ueneno clauſit uitam. Cæſa à Gratiano Imp, triginta Alemanorum millia, apud Argentariū oppidum. Autor Sex. Aurelius.

BELLICOSI VIRI, CVM ILLVSTRIBVS VICTORIIS.

ALexander Macedo, Philippi ex Olympiade filius, tantū nomen bellica uirtute ſibi comparauit, ut recens quoq; ſit ſemper eius memoria. Viginti natus annos Thebas euertit. Traiecto Helleſponto Ilium profectus eſt, ubi animaduerſo Achillis ſepulcro, Achillem ipſum felicem prædicauit, quòd laudum ſuarum præconem habuiſſet Homerum. Darium Perſarum regem ad Granium flumen perdomuit, cęſis uiginti Perſarū millibus, ubi Darium ipſum cum uxore, & filiabus captiuum duxit, quem tamen iterum donauit uenia. Verùm ubi tertio redintegraſſet copias, uicto regnum eripuit. Eius tamen interfectorem Beſſum ſupplicio affecit. Scythas demum laceſſiuit. In India Porū regē numeroſis armatū copiis, & quatuor cubitis cū palmo procerū fudit, cui & pepercit. Curtius & Plutarchus autores.

Xerxes rex Perſarum centena millia armauit in Græciam. Athon montem aceto dirupit, diruptum fecit peruiū uelis. Cum Themiſtocle congreſſus eſt, & apud Salaminē ab eodē uictus. Poſt

Poſt aliquot annos cũ Cimone Athenienſiũ duce manũ conſerens, quũ fortunã ubiq; nouercã experiretur, uoluptati ſe dedit.

Arſaces, obſcuræ conditionis homo, collecta Scytharum exulum manu, Parthos ſubegit. Syriæ regem Seleucum & Hircanos redegit in ſeruitutem.

Tamburlanus, Scytharum rex, Mœdos, Albanos, Meſopotamiam, Perſiam, Parthiam, & Armeniam ſubiugauit. Traiecto cum D C. millibus peditum, equitum uerò trecentis Euphrate Aſiam minorem obtinuit. Regem Turcarum Pazaitem captiuum in laqueos coniecit, tanta feritate, ut eum inſtar beluæ clatris incluſum ſecum ſemper duxerit, & ſub menſa, in modum canis, micas & fruſtilla comedere iuſſerit, equumq́, aſcẽſurus, eius humeros pro ſcabello pedibus conculcauerit.

Amurathes, rex Turcarum, Theſſalonicam urbem ui captam diripuit, Epyrum & Aetholiam ſubiugauit. Pannoniam cum centum armatorum millibus ingreſſus eſt. Pannonios bello bis fudit.

Seleucus Nicanor, rex Syriæ, Babylonem cepit, Bactrianos expugnauit, Penetrauit ad Indiam. Compoſitis in Oriente rebus Lyſimachum domuit, & interfecit. Trogus lib. 15. & Volat. in Geog.

Anthiochus Maximus Syriæ rex, Babyloniam, Aegyptũ, & Iudęam patrio adiecit Imperio. Græciam cum ſexaginta milibus intrauit.

Cyrus Aſtyagem regno Perſarum expulit, trãslato in Perſas Medorum Imperio. Babylonios cum Crœſo Lydorum rege domuit, quẽ primo uenia donatũ, ac ſecundo rebellantẽ uita & regno ſpoliauit. Subacta Aſia, ac toto Oriente, aggreſſus eſt Scythas, ubi à Thomyri eorum regina uictus eſt, & interfectus.

Darius Iſtaſpis filius Babylonios perdomuit. Ionas nauali prælio ſuperauit. Athenienſibus congreſſus eſt, ſed magno ſuo incommodo.

Mithridates, Phraatis filius, Parthorum auxit Imperium, Armenios nunquàm antea ſub iugum miſſos adortus eſt. Babylonios accepit in deditionẽ fratre interfecto, quẽ ſubditi regno præfecerãt ob ipſius Mithridatis crudelitatem. Cum Romanis bellum gerens Craſſum cum filio, ac toto exercitu deleuit.

Annibal Amilcaris filius, uiginti annos natus, Saguntum expugnauit. In Italiã quinto menſe, ſuperatis Alpibus, ab Hiſpania peruenit. Apud Ticinum Corn. Scipionem, patrem Africani

maioris,occurrentem ſupperauit,Sempronium conſulem apud Trebiam ingenti clade affecit.C. Flaminium quoque profligauit ad Thraſimenum,interfectis ex eius copiis x x v. milibus. P. Aemilium,& Terētium conſules cum exercitu deleuit apud Cannas,ubi ſenatores x c.alii ad x l v. milia perierunt: ubi & annulorum modii tres reperti ſunt.Inde omnium metu acceſsit proximè Romam, & ad tertium uſq; lapidem Claudium Marcellum Romanorum ducem iterum fudit, & ad extremum uictus à Scipione Romam liberauit metu.Liuius.

Aratus,dux Sicyonius , collecta coniuratorum manu patriam ſeruitute liberauit,expulitq; Nicoclem tyrannum. Compoſito patriæ ſtatu dux Achæorum factus, eorum Rempub.annos x x i i i i.feliciſsimè adminiſtrauit, Locridem, & Calydoniam depopulatus eſt,Acrocorinthum expugnauit, Macedonibus inde repulſis Argeorum tyrannos Ariſtonicum primò,deinde Ariſtippum bello ſuſtulit. Aetholos Achæis inimicos plerunq; debellauit.Sublatus demū dicitur,& ueneno potus à Philippo Macedonum rege,cui erat formidoloſus.

Cleomenes dux Lacedęmoniorū Aratum ducem Achæorum multis affecit cladibus. Argos antea nulli expugnatum in poteſtatem recepit,Annos x i i i i. feliciſsimè imperauit,ſuisq; reliquit multas illuſtres uictorias.

Demetrius Poliorcetes,Antigoni Macędoniæ regis filius, traiecto Euphrate Babyloniam occupauit, Athenas à Caſſandri & Ptolemæi Imperio redemit. Cyprum, expugnato Ptolemæo,nauali bello recepit.Bœotios accepit in deditionem. Pyrrhum ab oppugnatione Theſſaliæ repreſsit.Ad extremum fortuna inſidiante uenit in manus Antiochi.

Epaminundas,Thebarum princeps, cum Lacedæmoniis congreſſus,multas uictorias retulit.Traiectus lāçea & in caſtra ſemianimis relatus, ubi audiuit ſaluum eſſe ſcutum ſuum, nec ab hoſtibus raptum, Bene res habet,inquit, mortem hanc morior lubens.Atq; ita ueluti gratulabundus expirauit.

Lyſimachus,Agatoclis filius,leoni famelico, Alexandri iuſſu datus in prædam(quod Caliſteni captiuo ad remedium calamitatis dediſſet uenenum) manum amiculo inuolutam in os leonis intulit,arreptaq; lingua feram exanimauit.Quo illuſtri facinore conciliatus eſt Alexandro.Trogus lib.15.

Pyrrhus, Epyrotarū rex,Leuinum cōſulem apud Heracleā bellorū nouitate turbauit, Ad uigeſimum ab urbe lapidē caſtra poſuit,

poſuit, Curio, & Fabricio congreſſus eſt, Argos obſedit, ubi tegulæ iactu ad extremum fertur periiſſe.

Philippus Macedo Athenienſes uicit, Traiecit in Illiricum, Lariſſam urbem cepit: expugnauit Theſſaliam, & Methonē Magneſiæ urbem. Dux à Thebanis delectus contra Phocenſes, eos diripuit, Olynthios deleuit, Arisbam Epyri regem regno deiecit. Byzantium obſedit, ubi longa mora conſumptus ad Pyraticam ſe conuertit. Scythas ſtratagemate ſuperauit. Rebellantes iterum Athenienſes domuit.

Timoleon dux Corinthius Syracuſas à Dionyſii tyrannide liberauit, tyrannum in exilium miſit. Leontinorum principē nomine Icetem bello captum interfecit. Mamercum Catanę tyrannum in fugam uertit. Leptinum (qui Apolloniam per uim ceperat) captum & uinctum Corinthum miſit. Carthaginienſes in Siciliam irrumpentes ſuperauit, eorumq; caſtra diripuit.

Ceneus Theſſalus quū multis interfuiſſet prælíis, nunquàm tamen lædi potuit. Hinc natum prouerbium, Inuulnerabilis ut Ceneus. Neſtor apud Ouidium lib. 12. Veſtro fuit unicus æuo Contemptor ferri, nulloque forabilis ictu Cycnus, at ipſe olim patientem uulnera mille Corpore non lęſo Perrhębum, Cænea uidi, Cænea Perrhæbum, qui factis inclytus Othryn incoluit.

Archidamus, Lacedæmoniorum princeps, Methonem ad Athenienſes deficientem recepit. In bello contra Pylon primus è naui proſiliens, nec uulneratus eſt, nec ſcutum amiſit. Aduerſus Amphipolim ſtrenuè decertauit. Tandem inſimulatus, quòd Agnoni Thraciæ regi faueret, damnatus eſt.

Codrus, Athenienſium rex, quum in bello Pelopōneſiaco, accepiſſet ab oraculo uictricem fore gētem, cuius princeps bello periret: relictis ueſtibus imperatoriis, gregarium ſe finxit militem, eoq; modo inimicis occidendum ſe præbuit.

Idanthyrſus Scytharum rex, bello res magnas geſsit, multū Aſiæ ſubiugauit, & totam propè Aegyptum peruagatus eſt.

Arturus, rex Britanniæ, adeò bellica uirtute excelluit, ut quadringentos & ſexaginta uiros in prælio ſolus interfecerit, ac regna plurima ſuæ adiecerit ditioni. Vtebatur galea aurea, in qua ſculptum draconem præferebat. Ferebat clypeum, in quo picta erat Chriſtiparę genitricis effigies, ut omni diſcrimine, rebus omnibus, eam ſemper haberet præ oculis, uelut adiutricem. Vtebatur lancea ardua, & inuſitati ponderis, quam ſecum deferri ſemper uolebat. Cantatiſsima eſt eius uirtus, & recens pro-

pè memoria, frequensq; fama in ore omnium.

Leonidas Spartanus quatuor, nec amplius, ſuorũ millibus ſtipatus, auſus eſt manum conſerere cum numeroſo illo, omniũ poſt homines natos populoſiſſimo Xerxis Perſarum regis exercitu, apud anguſtias Thermopylarum, ubi parta uictoria immortale quoq; ſibi nomen peperit. Idem quoq; milites ſolebat hortari, ut pranderẽt, tanquam apud inferos cœnaturi: quo uerbo uidebat eos eſſe uacuos metu. Iuſtinus lib. 2.

Clodoueus, Gallorum rex, Alemanos domuit, Gotthos regno ſuo expulit, Alaricum eorum regem cecîdit. Aliaq; permulta egit facinora, quibus docuit gentem ſuam ad arma natam.

Huius filius Theodericus, Turingiam cum rege ſubiugauit. Traiecit in Italiam cum L X X X. millibus armatorum, Beliſarii copias repentino fregit impetu. Tranſpadanam regionem uicit. Decem Burgundiorum millia Gotthis auxilio miſit.

Carolus Martellus, Pipini primi filius, Aurelianos uno impetu fudit. Traiecto Rheno Alemanos, Sueuos, Bauaros, regno Francorum adiecit. Saracenos ab Eudone duce in Aquitaniam uocatos profligauit, cæſis ex eorundum exercitu C C C L X X X V. milibus. Amorreum alterũ eorũ regẽ, ſuppetias Athimo apud Narbonẽ obſeſſo ferentẽ, deleuit. Gotthos (qui Hiſpaniã citeriorẽ Galliç partẽ annos iam C C C. turbauerant) profligauit. Omnẽ poſtremo Galliã Francorũ regno ſubiecit. Volat.

Carolus Magnus, Pipini ſecundi filius, euidens uirtutis Gallicæ reliquit argumentum. In primis Aquitanorum regem Himuldum in deditionẽ accepit. Accerſitus ab Adriano Pont. Longobardos cum duce Deſiderio, Italia expulit, quam annos iam D D I I I I. poſſederant. Domum reuerſus bellum Saxonum (quod annos propè X X X I I I I. durauerat) quamuis interpolatum, proſecutus eſt. Quos ſub iugũ redactos, ad Chriſtianç quoque pietatis cultũ induxit. Aigolandũ Sarracenum, Hiſpanosq;, male de Chriſto ſentiẽtes, ſubiugauit. Beneuentanorũ (qui duce Araiſo in Romanũ Pont. tumultũ parabant) repreſsit. Taxilonem Bauariæ ducem, res nouas molientem, ſola pacauit legatione. Hunnos (qui Pannoniã occupauerant) magnis affecit cladibus. Godefredum Normanorũ ducem, Francorũ ſocios uexantem, in poteſtatem ſuam redegit. Leonem tertium Pont. à Romanis expulſum, ſuæ ſedi reſtituit. Cui tãtç uirtuti adiecit amorem literarũ, quas uſq; adeò & amabat & mirabatur, ut Parrhiſienſem Academiã primus inſtituerit. Erat corpore procero, ua-

ſtis

ſtis præter conſuetudinem uiribus.

Gedeon iudex Hebræorum percuſsit quatuor reges Madianitarum, Oreb, Zeb, Zebeæ, & Salmanam. Interfecitq; ex eorum exercitu c x x. milia hominum apud Iordanem nocte una. Ioſephus lib.5.

Fecit Themiſtocles filium ſuum Cleophantum in equeſtri facultate adeò ſtrenuum, ut equis rectus inſiſteret, & rectus iacularetur, aliaque permulta efficeret ſtupenda. Cælius cap.12.lib.8.

Conon, dux Athenienſium, fuit bellica uirtute clariſsimus, qui Lyſandrum Lacedæmoniorum ducem terreſtri prælio uicit, & Athenarum reſtituit libertatem. Vnde factum adagium, Bellum Cononi curæ fuerit. Iuſtinus lib.5.

Pompeius magnus Syllæ primum partibus adhæſit. Domitium expugnauit. De Iarba rege Mauritaniæ triumphauit, nondum patientibus annis. Contra Sertorium in Hiſpaniam profectus, Metelli copiis ſe coniungens, eum cum tota factione ſuſtulit. Pyraticum bellum tribus confecit menſibus. Triũphauit de Mithridate rege Ponti. Tigranem uicit regem Armeniæ, quem tamen ad genua ſua prouolutum regno reſtituit. Iberos, Albanos, Iudæos debellauit, capto eorũ rege Ariſtobolo, & in triũphum unà cum filio Tigranis ducto. Reuerſus ex Oriente triũphum egit biduo, prænotatis uictarũ gentium titulis. Ad extremum uerſo fortunæ Zephyro uictus à Iulio Cæſare in campis *Philippicis, coactus eſt uelut profugus ad Aegypti regem Ptolemæum ſe recipere, ubi hoſpitis (cui ſe commiſerat) perfidia interfectus eſt. *aliàs Pharſalicis

Victor Pompeii Cæſar Galliam omnem decennio ſubegit, eamque redegit in prouinciæ formam. Germanos, ponte ſuper Rhenum fabricato, maximis affecit cladibus. Aggreſſus eſt Britannos ignotos antea; ſuperatisq; pecunias & obſides imperauit. Macedoniam tranſgreſſus, Pompeium per quatuor penè menſes, maximis obſeſſum operibus ad extremum Pharſalico prælio fudit, & fugientem Alexandriam perſecutus; occiſum ut deprehendit, cum Ptolemæo rege bellum difficilimum geſsit. Victor Aegypti regnum Cleopatræ, fratrique eius minori permiſit. Ab Alexandria Syriam, & inde Pontum tranſiit, urgentibus de Pharnace nuntiis, quem Mithridatis Magni filium multis iam ſucceſsibus præferocem intra quintum (qua affuerat diem) una profligauit acie. Dehinc Corn. Scipionem Pompeii

ſocerum,& Iubam reliquias partium Africa refouentes deuicit & Pompeii liberos in Hiſpania. Confectis bellis quinquies triũphauit. Primum triumphum egit Gallicum. Sequentem Alexãdrinum,ex uicto & interfecto Ptolemæo. Huic proximũ Africanum ex Iuba debellato. Deinde Ponticum de Pharnace. Nouiſsimum, Hiſpanenſem de Pompeii liberis. Reflante demum Fortuna, quum optimatium partibus eſſet formidoloſus, Bruti, Caſsii,& aliorum coniuratione, tribus & uiginti uulneribus in ſenatu confoſſus eſt. Suetonius,& Plutarchus.

M. Antonius Triumuir, interfecto Cæſare fœdus cum Lepido,& Auguſto contraxit. Brutum & Caſsium Cæſaris interfectores uicit in Macedonia. Profectus in Aſiam, multos in Oriente reges debellauit. Antigonum Iudæorum regem ſecuri percuſsit. Phraati Medorum regi congreſſus, quum uictor euaſiſſet, uictum ad Araxem uſque perſecutus eſt. Armeniæ regem, Alexandriam duxit in triumphum. Quum ergo uidit ſe poſitũ in gremio luxuriantis Fortunæ (in quo parum ſibi cauet mortalitas) deliciis captus, incidit in amorẽ Cleopatræ, quam repudiata Octauia Auguſti ſorore ſibi copulauit. Hinc orta fax belli ciuilis. Hinc Auguſti nata indignatio, cui apud Actium congreſſus,& ad extremum uictus, profugit in Alexandriam, ibiq; gladio ſe confodit.

Attilius Regulus conſul fuſis Salentinis triũphauit. Primus Romanorum ducum in Africã claſſe traiecit. Quaſſata Amilcharis claſſe naues longas LXIII. oppida CC. ac totidẽ hominum milia cepit. In Africa portentoſæ magnitudinis ſerpentem occidit. Captus demum inſidiis Xantippi Lacedæmonii mercenarii militis, miſerabili exitu ab inimicis enecatus eſt.

C. Acilius Cæſaris miles, nauali ad Maſsiliam prælio, iniecta in puppim hoſtium dextra, & obtruncata eam læua apprehẽdit. Nec ante dimicare deſiit, quàm captam profundo mergeret, Athenienſem illum **Cynegirum** imitatus, qui in conſectãda Xerxis claſſe, idem legitur feciſſe. Herodotus lib. 6.

Acilinus Beliſarii miles, ſolus ad portam Pintianã Gotthorum repreſsit impetum. Procopius.

Furius Camillus Faliſcos obſedit. Veios decennali obſidione domuit. Gallos Senones Roma pepulit, eiſq; uexilla Romanorum extorſit. Quinto dictator Celtas iterum Romam petẽtes ad Anienem fluuium ſuperauit.

M. Curius Dentatus triũphauit de Samnitibus, Iterũ de Sabinis,

binis; Tertiò de Lucanis ouans urbẽ ingreſſus eſt. Pyrrhũ Epyrotarũ regẽ ex Italia pepulit. Legatis Samnitũ aurum offerentibus, reſpondit ſe malle imperare aurũ habẽtibus, quàm accipere.

T. Q. Flaminius (eius Flaminii filius, qui ad Thraſymenũ Annibali inauſpicatè congreſſus cecidit cum exercitu) Philippum Macedoniæ regem prælio fudit, caſtris exuit. Theſſaliam, iuuãtibus Aetholis, & Acarnanibus, uexauit. Ciuitates quæ ſub Philippo erant, per præconem liberas eſſe pronuntiauit. Demetrium obſidẽ accepit, quem poſtea pecunia multatum in regnũ reſtituit. Labin Lacedæmoniorum tyrannum ſubegit. Legatus in Graeciam contra Antiochum & Aetholos ad confirmandas in fide Romanorum ciuitates miſſus eſt.

T. Sempronius Gracchus, Gracchorũ pater, Celtiberos in deditionem accepit. Prætor Galliam domuit. Subiugauit Sardiniam, cuius incolas plurimos expoſuit uenales.

Manlius Capitolinus ob Capitoliũ à Gallis defenſum nomen ſortitus, annos XVI. natus militẽ uoluntarium ſe obtulit. Militaribus donis XXXVII. à ſuis ducibus donatus eſt. Cicatrices habuit XXXIII. in corpore. Plin.

M. Claudius Marcellus (Gallos qui ſe Inſubribus iunxerant) iuxta Padum uicit, interfecto eorum duce Viridomaro. Annibalem inuictiſsimum ducem primus apud Nolam ſuperauit. Contra Syracuſas profectus, triennio urbem oppugnauit. Tandem interfectus eſt ab exercitu Annibalis apud Venuſiam.

C. Marius ſepties conſul, Iugurtham captum in triumphum duxit. Cimbros in Gallia, Teutones in Italia oppreſsit, deq; his triumphauit. Apuleium & Glauciam prætores ſeditioſos interemit. Syllam uictum coëgit Minturnis deliteſcere inter paludes. Spiculatorem Gallum ad inferendam ſibi mortem miſſum, uultus maieſtate deterruit. Plutarchus, & Liuius.

Porſena rex Hetruſcorum dum Tarquinios in urbem reſtituere tentãs Ianiculum cepiſſet, **Horatius Cocles** pro ponte ſublicio ſtetit, ſuſtinuitque hoſtilem impetum, donec pons à tergo frangeretur, quo cum in Tyberim decidit. Sabellicus:
Quiq; ſibi pontem paſſus poſt terga reuelli, Ipſa licet contra ſtaret Hetruſca phalanx.

Scipio Africanus annũ agens XVII. principio ſecundi belli Punici ductus in caſtra, circumuentum ab hoſtibus patrem liberauit. Poſt Cannenſem cladem quum iuuentus de relinquenda Italia cogitaret, ipſe gladio ſupra capita erecto iurare ſingulos

coëgit, ſe non relicturos patriam. Mortuo in Hiſpania patre, quum omnes id bellum refugerent, ſponte ſe obſtulit, natus annos XXIIII. ubi Carthaginem nouam uno die expugnauit. Aſdrubalem ſuperauit. Maſiniſſæ nepotem in bello captum auo remiſit. Syphacē regem ui cepit. Annibalem ex Italia accerſitū ſuperauit, Carthaginemq; Romanis fecit tributariam. Reuerſus Romam triumphauit. Conſul in expeditionem Aſiaticam profectus, omnia ſuis auſpiciis rexit. Antiochum ſub iugū miſit. Accuſatus demum quòd prædam Aſiaticam non totam in ærarium contuliſſet, Linternum ſeceſsit in uillam ſuam, pertæſus ingratitudinem urbis. Liuius.

Scipio Aemylianus, Pauli Aemylii filius, Numantiam euertit, Carthaginem penitus ſuſtulit.

M. Scæua Centurio Cæſaris in Gallia ſolus in acie reſtitit. Quum in hoſtes rueret, & iam telo femur transfixus eſſet, contuſusq; caput ictu ſaxi, clypeo & galea diſiectis, gladioq; fracto, duplici lorica munitus, ſe in mare proiecit. Et quum natando perueniſſet ad ſuos, Parce (inquit) imperator, Arma perdidi. Tranquillus ſcribit eum effoſſo oculo, transfixisq; humero & femore, ac clypeo centum & uiginti foraminibus terebrato, caſtelli commiſsi portam non reliquiſſe.

Paulus Aemylius, Aemylii Pauli conſulis, collegæ Terentii Varronis, filius, de Liguribus triumphauit. Perſeum Macedoniæ regem cepit, demum in triumphum duxit. Proconſul in Hiſpania cum Vaſcetanis & Luſitanis aduerſo Marte pugnauit. Anno tamen ſequenti Luſitanos fudit, cæſis ex eorum exercitu XVIII. millibus. Captis uerò D. XXX.

Aurelianus Imper. irrumpentes in Italiam Sarmatas bello fudit, è quibus uno die octo & quadraginta ſua manu interfecit. Zenobiam quoque Palmyræ reginam in triumphum duxit. Profectus in Galliam, Tetricum ſubiugauit. Mox in Aegyptū traiiciens, regionem pacauit, ſublato Firmo, factiones ibidem ſuſcitante. Romam poſtremò reuerſus, de his omnibus triumphauit. Fla. Vopiſcus.

Iuſtinianus Imp. Perſas domuit. Vandalorum gentem deleuit. Africā Rom. imperio totam reſtituit. Gotthos iterū in Italiam irrumpētes fudit. Mauros Africam infeſtantes cum Attila rege ſubiugauit. Quæ magna ex parte auſpiciis Beliſarii geſsit. Propter tot uictorias dicebatur Alemanicus, Gotthicus, Alanicus, Vandalicus, Africanus. Paulus Diaconus lib. 18. rerū Rom.

L. Sici

L. Sicinius Dentatus propter ingẽtem fortitudinẽ Achilles Romanus uocatus eſt. Pugnauit in hoſtem c x x. præliis. Cicatricem auerſam nullã, aduerſas x l v. tulit. Coronis donatus eſt aureis v i i i. Obſidionali una, Muralibus tribus, Ciuicis x i i i i. Torquib' l x x x i i i. Armillis plus centũ & ſexaginta, Haſtis x v i i i. Phaleris itẽ quinquies uiciesq́;. Triũphauit cum imperatoribus ſuis triumphos nouem. Autor Plin. & Gellius.

M. Sergius (ut ſcribit Plinius) ſecundo ſtipendio dextram manum perdidit. Stipendiis duobus, ter & uicies uulneratus eſt. Bis ab Annimale captus. Bis uinculorum eius profugus x x. menſibus nullo non die in cathenis & compedibus cuſtoditus. Siniſtra manu ſola qua ter pugnauit, duobus equis inſidente eo ſuffoſsis. Dextram ſibi fecit ferream, eaq́; religata præliatus eſt. Cremonam obſidione exemit. Placentiam tutatus eſt. Duodena caſtra hoſtium in Gallia, cepit. Vicit etiam Fortunam. Solinus & Pontanus de Virtute bellica.

C. Tacitus prodit, **Veſpaſianum** conſueſſe ante ire agmen, Locũ capere, cibo fortuito, ueſte habituq́; uix à gregario milite diſcrepante, legiones habuiſſe exercitas bello, noctu ſtetiſſe in excubiis, milites ſtratagematibus, doliſq́; bellicis inſtruxiſſe.

Manlius Torquatus, Gallum prouocantem, ſcuto, & gladiis duobus armatum, ornatumq́; torque, & armillis, uiribus, adoleſcentia, magnitudine, & uirtute anteſtantem cæteris, occidit: mortuo torquem detraxit, eamq́; ſanguinolẽtam collo ſuo impoſuit. Quo facto, ipſe, poſteriq́; eius Torquati cognominati ſunt. Autor Gellius cap. 13. lib. 9.

Auguſtus Imp. Cantabros, Aquitanos, Rhetos, Vindelicos, Dalmatas Romano ſubiecit imperio. Sueuos, Cattoſq́; deleuit. Sicambros in Galliam tranſtulit. Pannonios ſtipendiariis adiecit. Getarum populos, Baſternaſq́; laceſsitos bellis ad concordiam impulit. Obſides accepit à Perſis, creandiq́; regis arbitriũ. Ad eum Aethiopes, Indi, Scythæ, Garamantes legatos cum donis miſerũt. Bella ciuilia quinq; geſsit, Mutinenſe, & Actiacum aduerſus M. Antonium: Philippẽſe in Brutum, & Caſsium: Peruſinum aduerſus L. Antonium Triumuiri fratrem: Siculum aduerſus Sextum Pompeium Cn. Pompeii filium. In bello Mutinenſi non modo ducis, ſed etiam militis functus eſt munere. Nã aquilifero legionis ſuæ grauiter uulnerato, ipſe aquilam humeris ſubiit, diuq́; portauit. Quod fuit argumentum & indicium magnæ fortitudinis.

Prob

Probus Imperator, bello Sarmatico tribunus, tranſmiſſo Danubio multa fortiter fecit. Donatus eſt haſtis puris quatuor, Coronis uallaribus duabus, ciuica una, uexillis puris quatuor, armillis aureis duabus, torque aureo uno, patera una librarum quinque ad rem diuinam. Sabellicus in Elegiis Romanos quoſdam bellicoſos his uerbis enumerat:

Et quem deceptæ plectentem crimina dextræ
 Cernere magnanimus Porſena non potuit.
Terecentum Fabios, aſſertoresq; Camillos,
 Nec quibus agnomen Africa terra dedit.
Non Catulos, Deciosq; duos, geminosq; Catones,
 Non Capitolini nomina magna laris:
Nec taceat Coſſum, nec te Marcelle relinquat,
 Non Curios porcos, Fabriciumq; ſenem.
Tollat in immenſum Syllam Mariosq; feroces,
 Pompeiosq; duos, Cæſareamq; domum.

Gylippus uir Lacedæmonius, bello ſtrenuus, Athenienſes multis bellis, multisq; cladibus affecit. Tibullus libr. 4. Non magni potior ſit fama Gylippi.

Sunt & alii plerique uirtute bellica memorabiles, ut ex Troianis Priamus, Aeneas, Hector, Paris, Deiphobus, Troilus. Ex Græcis Agamemnō, Menelaus, Achilles, Aiax uterq;, Patroclus, Vlyſſes, Neſtor, Diomedes. De Achille, Catullus: Non illi bello quiſquam ſe conferet heros. Horatius: Scriptor honoratum ſi forte reponis Achillem, Impiger, iracundus, inexorabilis, acer, Iura neget ſibi nata, nihil non arroget armis.

Bellicam Aeneæ uirtutem Diomedes apud Vergilium libro 11. his aperit uerſibus:

Munera, quæ patriis ad me portaſtis ab oris,
Vertite ad Aeneam: ſtetimus tela aſpera contra,
Contulimusq; manus: experto credite, quantus
In clypeum aſſurgat, quo turbine torqueat haſtam, &c.

His adduntur, Adraſtus, rex Argiuorum, Ageſilaus, Brennus, Cambyſes, Catilina, Cimon Athenienſis, Crœſus, Euander, Iugurtha, Iaſon, Hercules, Pacorus rex Partorum, Perſeus, Theſeus, Pyrithous, Pyrrhus Achillides, Thideus, Thraſibulus, & alii plerique poëtarum carminibus cantatiſsimi.

FORTISSIMI, FORTITVDINE CORPOREA.

VErgilius lib.8. Aen. fingit Herilum tres animas habuiſſe, ter letho ſternendum fuiſſe. Nec aliã ob cauſam (ut coniiicere eſt) quàm propter inuſitatas, & portentoſas hominis uires. Sic autem loquitur Euander Maronianus:

Et regem hac Herilum dextra ſub tartara miſi:
Naſcenti cui tres animas Feronia mater
(Horrendum dictu) dederat: terna arma mouenda,
Ter letho ſternendus erat, cui tunc tamen omnes
Abſtulit hæc animas dextra, & totidem exuit armis.

Gratianus pater Valentiniani Imp. funarius eſt appellatus, quòd uenalitium funem portanti quinq; milites non poſſent extorquere. Sex. Aurel.

Cleomedes Aſtypalæus Lacchum Epidamnium pugilem armatum unico ictu inermis occidit, occiſi latera aperuit, & iniecta manu eduxit inteſtina. Ob quam feritatẽ, quum à iudicibus in ius uocaretur, per forum abiens, columnam (qua ludi literarii domus fulciebatur) diſiecit, eaq; ruina pueros omnes adobruit. Alii dicunt fugientem in Mineruæ templo arcam ingreſſum operculo ſe obtexiſſe, ubi nuſquàm repertus ſit. Plutarchus in uita Romuli, & Crinitus cap.1. lib.15.

Milonem Crotoniatam, dum conſtitiſſet, nemo ueſtigio educebat. Malum tenenti nemo digitis poterat extorquere. In Olympia bouem per ſtadium retẽto anhelitu portauit, quem ictu pugni interfecit, & uno die integrum deuorauit. Quum autem nimia neruorum fiducia arborem uellet diducere, brachiis hinc inde conſtrictis, & deficiente conatu retẽtus, lupis fuit præda. Iuuenalis Satyra.10. - Viribus ille Confiſus periit, admirandiſq; lacertis. Cælius cap.21. lib. 5. De Milone meminit Gellius lib.15. cap.16.

Titormus Buſequa fuit quiſpiã, procero corpore, uiribuſq; portentoſis, cuius uires quum Milo uellet experiri, ille in Euenum deſcendens permagnum arripuit lapidem, quem ad ſe protraxit, & inde propulit, biſq; & ter hoc ipſum effecit, poſtea erexit, erectumq; & humero impoſitum ad quinquaginta ulnas uexit. Hunc autem lapidem uix emouebat Milo. Aliud item roboris ſui argumentum exhibuit Titormus. Maximi enim tauri pedem corripuit, furentemq;, & inde proripere ſe cupientem con-

ſtantiſ

ſtantiſsimè retinuit. Quod uidens Crotoniates, O Iuppiter, inquit, an alterum nobis profeminaſti Herculem hunc? Cælius cap.69.lib.11.

Poëtæ ſcribunt Cacum immanem fuiſſe latronem, Vulcani filium, ignes, & flammas ore uomentem, qui boues cauda raptos inuerſis ueſtigiis, cauſa tegendi furti, in ſpeluncam traxerit. Fabulãtur quoq; tam prodigioſis fuiſſe uiribus, ut cauernam ſuam obice montis præſtrueret. Ouid.1.Faſt. Ille aditũ fracti præſtruxerat obice montis, Vix iuga mouiſſent quinq; bis illud onus. Nititur hic humeris (cœlum quoq; ſederat, &c.

Monychus nomen eſt Centauri, qui arbores & ſaxa pro telis iaculabatur. Lucanus lib.6.Pharſa. Aſperate Pholoës frãgentem Monyche ſaxa. Ouid. in Ibin: Quiq; trabes preſſas ab humo mittebat in auras. Iuue.Saty.1. Quantas iaculetur Monychus ornos. Idem quoque fingitur de Rhœto Centauro. Luca.

Teq; ſub Oeteo torquentem uertice uulſas
Rhœte ferox, quas uix Boreas inuerteret, ornos.

Scinis latro fuit prope Corinthum, ſummas arbores in terram complicabat, hisq; alligatos homines diſcerpebat, truncis cum magno impetu in aëra laxatis. Ouid. in Meta. Occidit ille Scinis magnis male uiribus uſus, Qui poterat curuare trabes, & agebat ab alto, Ad terram latè ſparſuras corpora pinus.

Quantæ fuerint Turni uires hoc licet arguere, quòd ſingulari certamine Saxum antiquum ingens (campis quòd forte iacebat Limes) in Aeneam contorſerit. Autore Verg. Vix illud lecti bis ſex ceruice ſubirent, Qualia nunc hominum producit corpora tellus.

Iunius Valens (qui in prætorio Auguſti meruit) uehicula cum culeis ſuſtinebat. Carpenta comprehenſa una manu retinebat, contrà nitentibus iumentis.

Ruſticellus mulum ſuum tollebat, inquit Varro apud Plinium. Lyſimachus leonem (cui Alexandri iuſſu fuerat expoſitus) ſtrangulauit, arrepta eius lingua.

Græcorum monumentis proditum eſt leonem inſolita magnitudine confectum in Olympo monte à Polydamante athleta inermi. Eundem quoque ſcribunt in armenta boum intraſſe, ubi taurum magnitudine inſignem, altero poſteriorum pedum arripuerit, ferocientemq;, & prærabido impetu proſilientem, non dimiſerit prius quàm in eius manu ungulam reliquerit. Narratur etiã quadrigas tota ui concitatas conſtantiſsime re

tinuiſ

tinuiſſe. Qua fortitudinis fama permotus rex Darius, Artaxerxis filius, uirum magnæ mercedis pactione Suſa pellicuit. Eò quum ueniſſet Polydamas, tres omnium Perſarum fortiſsimos (qui unà ex prouocatione arma ſuſceperant in aduerſum) ſolus contrucidauit. Cui inuſitato robori confidens, dum forte fortuna cum aliquot aliis in ſpelunca recumberet ad menſam, conuulsusq; supernè ſcopulus ruinam minaretur, & omnes ad fugã impelleret, ſolus ibidem ramanſit, fore ſperans, ut ſaxum decidens facile ſuſtineret, quo tamen oppreſſus eſt. Cælius cap. 56. lib. 7.

Sabinus Syrus, uir fuit memorandæ fortitudinis, qui tempore Titi Veſpaſiani primus Hieroſolymæ muros aſcendit. Ioſephus lib. 7.

Sanſon mille quondam Philiſtæos aſini maxilla interfecit. Ligatus domũ cõcuſsit ac diruit, eaq; ruina oppreſsit quàm plurimos. Portas urbis euellit. Capillis demum à Dalida meretrice raſis, in quibus robur fatale cõtinebatur, uenit in hoſtiũ manus.

Taurea Iubellius Campanus, uir fuit memoranda fortitudine, qui in caſtris Annibalis Claudium Aſcilium Romanum ingenti hominem robore ad duellum prouocauit. Idem capta à Fuluio Capua, uxorem, liberos ac ſe poſtremo antè pedes imperatoris gladio confodit.

Tritanus hoſtem, ex prouocatione dimicantem, inermi dextra uno digito ſuperauit, & poſtremo correptum in caſtra tranſtulit. Plinius lib. 7.

Agatho uir fuit Athenis monſtroſæ fortitudinis, & magnitudinis octo pedum, in ipſa etiamnum adoleſcentia uaſta coma, hirſutis oculis, & iunctis, ut unus propè uideretur, Læta facie, naſo Aquilino, ceruice toroſa, pectore uaſto, cruribus breuibus, ac extrà incuruatis. Erat ei tegmen lupina pellis. Frequens cũ apris, lupis & tauris certamen, quorum uulnera oſtentabat. Veſcebatur lacte aſinino. Cratera ſibi iuſſu Herodis oblatum reſpuit, dicẽs: Haud purum eſſe, quod odore muliebri offenderetur.

Tydeus Oenei Calydoniæ regis filius, quum Mycenis moraretur, neminem ſibi uiribus conferendum reperit. Miſſus ad Etheoclem legatus, Thebanos ad quodlibet certaminis genus prouocauit, omniumq; euaſit uictor. Quod quum ægreferrent, inſidias in opportuno loco tetenderunt. Conſtituerunt enim iuuenes omnium fortiſsimos, qui tranſeuntem illac Tydeum interciperent, & obtruncarent. Quos omnes tamen interfecit. Tortellius lib. 6.

Seleu

Seleucus Nicanor, Syriæ rex, corpore fuit ingenti & robuſto, adeò ut taurum ſyluestrem in Alexandri ſacrificio elapſum ſeſe opponens, utraq; manu tenuerit.

Firmus Imperator (quem Aurelius latronem Aegyptium uocabat) ſtatura fuit ingenti, oculis promicantibus, capillo criſpo, fronte uulnerata, fuſco uultu, reliquum corpus piloſus, & hiſpidus, ita ut Cyclops uulgò diceretur. Robore autem adeò inſignis, ut Triarium uinceret. Nam & incudem pectori ſuperpoſitam, tondentibus fabris conſtanter pertulit, quũ reſupinus, & in manus curuatus pẽdere magis uideretur, quàm iacere. Crinitus.

Legimus Maximinum Imp. (qui Thrax fuit) appellatum fuiſſe Milonem ſui ſeculi, quòd is hamaxas traheret, Rhedam onuſtam propelleret, aliaq; item plurima perficeret, fidem uix capientia. Autor Capitolinus.

Ariſtomenes Meſſenius ſolus c c c. Lacedæmones occidit. Tandem uulneratus, & captus pœnam per cuniculos, ſubterraneasq; cauernas effugit. Iterum captus, cuſtodibus ſomno ſepultis, acceſsit ad ignem, & lora combuſsit. Tertio captum quũ Spartani diſſecuiſſent, introſpexiſſentq; qualis eſſet, repertus eſt hirſuto corde. Autor Plinius lib 11. cap. 37.

Fuſius Saluius duo centenaria pondera pedibus, totidem manibus, & ducenaria duobus humeris contra ſcalas ferebat. Plinius cap. 20. lib. 7.

Plinius ait ſe uidiſſe Athanatum quendam prodigioſæ oſtentationis, quinquagenario thorace indutum, cothurnisq; quigentorum pondo calciatum, per ſcenam ingredi.

Attilius, ſeu Acilius, Cæſaris miles, nauali apud Maſsiliam prælio hoſtilem ingreſſus puppim, abſciſſa dextra umbonem ſiniſtra retinuit, eousq; uultibus terrens, ut proſtratis omnibus, nauem occuparit uictor. Autor Plutarchus in Cæſare.

M. Seruilius uir conſularis, tricies & uigeſies in ſingulari certamine pugnauit, ac ſemper trucidauit hoſtem. Idem Plutar. in Aemylio.

Bithon quidam (ut apud Cæliũ teſtis eſt Pauſanias) taurum humeris geſtabat, cuius memorabilis & prodigioſæ fortitudinis indicem habuit ſtatuam Argis.

Cynegirus Athenienſis in bello Perſico magna pertinacia in conſectandis hoſtibus uſus eſt. Nam & nauem onuſtam dextera manu tenuit, ea amputata ſiniſtram iniecit: quam & ipſam quum amiſiſſet, nauẽ mordicus arripuit, morſuq; retinuit furẽti ſimilis

ſimilis. Autores Trogus & Herodotus.Idem quoq; dicitur accidiſſe Lucio Glauco,uiro Romano, ut utramque amiſerit manum,quum Aſdrubalis nauem detinere uoluiſſet.

Skyoldus,Vſſo,Freſicus, Starcatherus nomina ſunt apud Saxonem Grammaticum, hominũ magnis uiribus & magno robore præditorum. Quorũ Skyoldus Lotheri Danorum regis filius,quum ab adoleſcentia uenandi ſtudio flagraret,immanem(cui nemo audebat congredi)beluam ſubegit, quæ futuram in eo fortitudinem ominata eſt. Idem poſtea repertum miræ magnitudinis urſum, & inſolitæ granditatis, cingulo detinuit,ſociiſq; præbuit occidendum. Complures quoq; ſpectatæ fortitudinis athletæ ab eodem ſuperati ſunt. E' quibus Attalus & Scarus illuſtres fuere.

Vſſo maiore erat corpore,quàm ut armis uti poſſet alienis. Oblatis compluribus gladiis,manu capulum ſtringens fruſtillatim ſingulos agitando comminuit. Nec erat tanti rigoris gladius, quem non ad primæ concuſsionis motum, in uarias partes effringeret,ac diſſolueret.Saxo lib.4.

Vbbo Freſicus,Haraldi regis miles,prẹter undecim,quos in acie uulnerauerat, uigintiquinq; delectorum pugilum interfecit.Idem nemine propius cum ipſo congredi audente,ſagittis impetitus CXLIIII. ictibus prius perforatus eſt, quàm lapſis corporis uiribus genua reclinaret.

Starcatherus iam ſenex,gemino cinctus enſe,totidem baculis infirmam ſenectutem iuuabat.Cui quum popularium quidam illudens, inutilem & ſuperuacuum dixiſſet gladitorum uſum, ac propterea alterum ſibi donari per ludibrium petiiſſet, iuſſum accedere ſpe petitionis Starcatherus gladio tranſuerberauit. Ad cuius facti ultionem, quum duo Hatheri milites magno equorum concurſu aduolaſſent,utrunq; occidit.Facti cauſam percontanti Hathero, reſpondit,ſe ſemper pœnas ab irriſoribus exigere ſolitum, nec unquàm impunè ſibi à procacibus inſultatum.

Paulus Diaconus ſcribit, Amelongum Romualdi Longobardorum regis militem,quendam Græcum equitantem ictu baculi ſella excuſsiſſe,& in aëra ſupra caput ſuum leuaſſe.

Ferunt Odenatum Zenobiæ Palmyreorũ reginæ (de qua Aurelius triumphauit)maritũ, primã ætatẽ exercuiſſe in capiendis leonibus,pardis,urſis,cæteriſq; ſylueſtribus feris: Famẽ inſuper,ęſtus,frigora,pluuias ubiq; pertuliſſe:quibus duratus bel-

licas poſtea difficultates tum aduerſus alios, tũ maximè aduerſus Perſas tulerit. Pollio Trebelli⁹, & Põtanus de Fortitudine.

Smerdis, frater Cambyſis, ſolus arcum ad duos digitos cõplicabat, quem nemo Perſarum poterat incuruare, Autor Herodotus lib. 3.

Dioxippus, Alexandri fuit miles fortiſsimus, qui prouocatus à Corrago milite, eundem claua interfecit. Q. Curtius.

Eutymus athleta, patria Locrenſis, quum ingenti eſſet robore, ſaxum miræ magnitudinis allatum humeris pro porta Locrenſium ſtatuit, quod miraculi gratia uiſebatur. Idem quoque Temeſeum quendam reddere compulit, quæ cuiq; magno fœnore extorſerat. Eraſmus, & Volat.

Fuit Carolus Magnus (ut iam dictum eſt) procero corpore, uaſtisq; præter humanam conſuetudinem uiribus. Cuius rei haud dubia ſanè reliquit argumenta tam præclaris, tamq; multiplicibus uictoriis.

Telamon propter inſignem corporis fortitudinem Herculis amicus habitus eſt, & Heſionem poſsidere meruit.

Peleus feras omnes (ad quas diſcerpendas fuerat miſſus) uiribus ſuſtulit.

Periclymenus congreſſum Herculis ſuſtinere auſus eſt.

Neſtor apud Ouid. lib. 12. uires ſuas ſic exprimit: Tunc ego debueram capienda ad Pergama mitti, Tunc poteram magni ſi non ſuperare, morari Hectoris arma meis.

Theſeus Aegei filius, Herculeæ uirtutis æmulus, Scyronẽ, & Procuſtem latrones, Scinin arbores complicantem, Creontẽ Thebarum tyrannum, Minotaurum monſtrum biforme, Centaurosq; plurimos interfecit, & (ut fabulantur poëtæ) ad inferos deſcendit cum Pyrithoo, ut Proſerpinam raperent. Quæ omnia Phyllis apud Ouidium declarat his uerbis:

Quum fueris Scyron lectus, toruusq; Procuſtes,
Et Scinis, & Tauri, mixtaq; forma uiri,
Et domitæ bello Thebæ, fuſiq; bimembres,
Et pulſata nigri regia cæca dei.

Si poëtarum uerba fidem capiunt, nemini dubium eſt, quin omnium (qui prodigioſis uiribus extitere) laudẽ multis interuallis exceſſerit fortiſsimus ille Iouis & Alcmenæ filius Hercules, Qui odio nouercæ Iunonis agitatus, multa paſſus eſt, & pleriſq; naturæ portentis expoſitus, à quibus tamen ſemper rediit uictor. In primis dũ adhuc eſſet infans, duos angues ar-

ctatis

ſtatis gutturibus eliſit. Prouectior factus in Lærna palude certamen ſuſcepit cũ Hydra rediuiuis capitibus pullulante dũ unicus amputabatur uertex. Leonẽ Nemæum toti populo formidoloſum, precibus Molorchi paſtoris (à quo ſuſceptus fuerat hoſpicio) interfecit. Alterũ item in Theſſalia non minus terribilẽ. Aprum in Mænalo Arcadiæ monte cuncta ueſtãtem itidem iugulauit. Ceruam æripedem, & aureis cornibus decorã, curſu arripuit. Harpyas uolucres immundas, uirgineũ pręferentes uultũ, prope Stymphalum Arcadiæ lacum ſagittis cõfodit. Taurũ furioſum & flammas nomentẽ diſtentis faucibus iugulauit in Attica. Acheloum in uarias formas ſe cõmutantem uicit. Diomedem regem Thraciæ equos hoſpitum cruore paſcentẽ occidit. Buſyrim regem, Neptuni & Lybiæ filiũ, hoſpites mactantem, & adiacentes Nilo regiones latrociniis deprędantem, itidem interfecit. Antæum Gigantẽ (cui terra mater ſuppeditabat uires) lucta ſuperauit. Abylen & Calpen columnas in Occidente poſuit. Aurea mala ſuſtulit Heſperidibus, interfecto (qui eorũ cuſtos erat) Dracone. Geriona tricorporẽ uita ſpoliauit, & armento. Amazonum reginæ Balteum abſtulit. Cacum Vulcani filiũ & latronem, flammas ore uomentem, de medio ſuſtulit. Neſſum centaurum, Deianyrę raptorem, confodit iaculis. Heſionã Laomedontis filiã liberauit à monſtro. Troiam deleuit. Lacinium latronem in Italia peremit. Cœlum humeris (ut ad exprimẽdas uires fingitur) ſuſtulit. Iunonem in papilla uulnerauit, uelut laborum ſuorũ autorem. Deſcendit ad inferos, ibiq; Cerberũ rapuit, raptum, & cathenis uinctum, in auras eduxit. Theſeũ liberauit. Lycum Thebarum regem (quòd Megaræ uxori ſuæ ſtuprum inferre uoluiſſet) morti dedit. Vnicum fuit monſtrum, cui non potuit ſupereſſe, Amor. Vnde Ouidius: Quem non mille feræ, quem non Stheleneius hoſtis, Non potuit Iuno uincere, uicit Amor.

GIGANTVM QVORVNDAM NOMINA ET ALIORVM INVSITATÆ MAGNITUDINIS HOMINUM.

QVoniam de prodigioſis uiribus facta eſt mentio, decens & congruum uideatur, ut ſubſequantur Gigantes, & qui inuſitata fuerunt corporum magnitudine. Finguntur autem Gigantes terræ filii, unde & Terrigenæ uocantur à Lucano ſcribente; Aut ſi terrigenæ tentarent aſtra Gigantes. Dicuntur &

tur & impetum feciſſe in Deos, eosq; cœlo detrudere uoluiſſe, cuius rei cauſa dei omnes mutatis formis delituerīt. Vnde Oui.

Emiſſumq; ima de ſede Typhoea terra,
Cœlitibus feciſſe metum, cunctosq; dediſſe
Terga fugæ, &c.

Fuerunt ingentis ſtaturæ, unde & ex his nonnulli cœlū humeris dicuntur ſuſtinuiſſe, ut Atlas, Hercules. Fulmine omnes percuſsi ſunt ob prædictā impietatē. Pugna illa uocatur Gigantomachia. Ipſi uerò aliter dicuntur Phlegræi fratres, à Phlegra ualle Macedoniæ, ubi cum cœleſtibus pugnauere. Seneca in Thyeſte: Nunquid ſtruitur uia Phlegræos alta per hoſtes, & Theſſalicum Threſſa premitur Pelion Oſſa? Dicuntur & Titanes. Idem Seneca in Hercule furente: Titanas auſos rumpere imperium Iouis. Antiquitus ſic formabantur, ut eorū pedes in draconum uolumina deſinerent, quod ea ratione factū eſt, ut intelligeremus, eos nihil rectū aut ſublime cogitaſſe, quum detorti eorū greſſus ad inferna demergantur. Autor Vectius apud Macrobium. Ea eſt cauſa, quamobrē uocētur à poētis Anguipedes, & Serpentigenæ. Ouid. lib. 1. Meta. Qua centum quiſq; parabat Iniicere Anguipedum captiuo brachia cœlo. Pontanus: Tu'ne deus, tu'ne Anguipedes uicture gigantes? Ouid. libro 4. Triſt. Sphingaq; & Harpyas, ſerpentigenosq; gigantas.

Nunc ſeriatim dicendum eſt de his, quorum frequentior eſt apud ſcriptores mentio. Vergilius lib. 1 Georg. de quibuſdā meminit; - Tum partu terra nefando Cœumq; Iapetumq; creat, ſæuūq; Typhœa Et cōiuratos cœlū reſcindere fratres. Ter ſunt conati imponere Pelio Oſſam, Scilicet atq; Oſſæ frōdoſum imponere Olympum. Ter pater extructos deiecit fulmine mōtes.

De Iapeto Sylius lib. 12. Apparet procul Inarime quæ turbine nigro Fumantem premit Iapetum, flammasq; rebelli Ora reiectantem.

De Typhœo, ſeu Typhone Vergilius lib. 9. Tum ſonitu Prochyta alta tremit, durumq; cubile Inarime Iouis Imperiis impoſta Typhœo. Valerius Flaccus lib. 2. Horror abeſt, Sicula preſſus tellure Typhœus. Vergilius in Cyri: Additur aurata cō fixus cuſpide Typho. Lucanus lib. 4. de hoc & quibuſdam aliis; Nondum poſt genitos tellus effœta gigantes, &c.

Inter Gigantes etiam numerantur Alœus Titanis filius, geminique eius filii, ex Iphimeride à Neptuno uiolata geniti, Othos & Ephialtes. Vergil. in Culice: Nā uictus ſedet immanis

manis ſerpentibus Othos,Deuinctum mœſtus procul aſpiciens Ephialtem,Conati quondã quum ſint incendere mundũ.Idem li.6.Aen.Hic & Aloidas geminos immania uidi,Corpora &c.

Enceladum poëtæ fabulantur in Sicilia fulminatum, ut Othum in Creta,Typhœum in Campania.De hoc Vergilius libro 2.Aen. Fama eſt Enceladi ſemuſtum fulmine corpus Vrgeri mole hac,ingentemq́; inſuper Aetnam Impoſitã ruptis flammam expirare caminis:Et feſſum quoties motat latus,intremere omnẽ Murmure Trinacriam, & cœlum ſubtexere fumo. Idẽ in Aetna:Murmure Trinacrio morientem Iuppiter Aetna Obruit Enceladum,&c.

Tityus Gigas fuit nouem iugerum,qui quum Latonæ uim uellet inferre, ab Apolline ſagittis confoſſus eſt, & ad inferos detruſus,ubi à uulture corroditur, fibris, & iecore ſemper renaſcentibus. Vergil.li.6.Aene.Nec non & Tityum terræ omnipa rentis alumnum Cernere erat, cui tota nouem per iugera corpus Porrigitur, roſtroque immanis uultur adunco Immortale iecur tundens, fœcundaq; pœnis Viſcera, nec fibris requies datur ulla renatis.Ouid.lib.1.de Ponto.

Polyphemus cyclops,Neptuni filius ex Thoa,propter immanem corporis molẽ numeratur inter gigãtes. De hoc Verg. lib.3.Aeneidos:Nam quãtus, qualiſq́; cauo Polyphemus in antro Lanigeras claudit pecudes,atq; ubera preſſat.

Aegæon gigas eſt, quem nonnulli eundem cũ Briareo faciunt. Fuiſſe fertur centimanus, unoq́; ictu centum ſcopulos in Iouem torſiſſe.Vergilius lib.10.Aeneidos:Aegæon qualis, centum cui brachia dicũt,Centenaſq́; manus,quinquaginta oribus ignem Pectoribus arſiſſe, Iouis quum fulmina contra Tot paribus ſtreperet Clypeis, tot ſtringeret enſes.Hunc poëtæ fabulãtur à Neptuno fuiſſe alligatum maris Aegæi ſcopulis. Statius: Audierat duros laxantem Aegæona nexus.

De **Briareo** Claudianus:Quę brachia centum Briareus aliis numero creſcente lacertis Tot ſimul obiectis poſſet confligere rebus.Vergil.lib.6.Aen.

Inter hos ponitur **Numas**, quem aiunt ſub Prochyta cõclu ſum.Syllius lib.12.Apparet Prochite ſæuum ſortita Numanta.

De **Porphyrione** & **Adamaſtore** Sidonius : Hic rotat excuſſum uibrans in ſydera Pindum Enceladus,rapido fit miſſilis Oſſa Typhœo,Porphyrion Pangæa rapit, Rhodopenque Adamaſtor.

Antæus gigas fuit in Libya proceri corporis, cui in Herculem luctanti terra mater augebat uires, quotieſcunq; eam attigerat. Luca. lib. 4. Hoc quoq; tam uaſtas cumulauit munere uires Terra ſui fœtus, quòd cùm tetigere parentem, Iam defecta uigent renouato robore membra.

Fuit & Aſtræus unus è Titanibus, qui cõtra deos arma ſumpſere. Hic ex Aurora uentos genuiſſe fertur.

Atlantem poëtæ fabulantur gigantem omniũ maximum, qui cœlum humeris ſuſtinuerit. Quod fingitur propter eiuſdem nominis montem in Mauritania tantæ altitudinis, ut nubes cõtingere uideatur. Vergilius: Vbi cœlifer Atlas Axem humeris torquet ſtellis ardentibus aptum. Ouidius lib. 5. Faſt.

Gygem Heſiodus in Theogonia facit cœli & terræ filium, & Briarei fratrem. Ouidius: Centimanumq; Gygem. Pontanus lib. 3. de Stellis, quoſdam enumerat.

Sunt & alii qui excreuiſſe dicuntur in Gigantæam propè magitudinem. Nam Agatho Athenienſis (qui floruit ætate Adriani principis) adhuc adoleſcens fuiſſe dicitur altitudinis octo pedum.

Fuit & Porus rex in India quatuor cubitis & palmo procerus, quem Alexander bello uicit.

Aranthas Bebrycius octonis cubitis longus fuiſſe traditur.

Oreſtis corpus oraculi iuſſu refoſſum ſeptem cubitorũ fuiſſe monumentis proditur. Autore Plinio. Architrenius: Staturam cubitis ſeptem diſtendit Oreſtes.

In cretã terræ motu rupto monte inuentum eſt corpus ſtans XLVI. cubitorum, quod alii Orionis, alii Etionis fuiſſe tradunt.

Aetate Plinii uiſus eſt nouem pedum ac totidem unciarũ homo Gabbara nomine, ex Arabia aduectus. Architrenius: In bis quinq; pedes produxit Gabbarus artus.

Fuerunt ſemipede maiores Puſio & Secundilla, quorum corpora miraculi gratia aſſeruata ſunt in conditorio Salluſtianorum hortorum.

Goliath gigas fuit, quẽ Dauid fundæ uerbere deiecit in terram & interfecit. Politianus in Nutricia: Pſallentemq; deo regẽ, qui turbine fundæ Icta Philiſtæo ſecuit puer ora Giganti.

Quàm procerus extiterit Maximinus Impera. hoc ſatis, argumento conſtat, quòd uxoris dextrocherio (id eſt ornamento brachiorum) pro anulo uteretur.

Saxo

Saxo Grammaticus ait Offotum fuiſſe gigantem, & paſtorem, cuius armenta tutabatur canis Biornonis cuiuſdam.

Beroſus libro 5. antiquitatum Noa reponit inter gigantes & aſtrologos. Facit Tuiſconem gigantem, cuius filius Mannus apud Sarmatas regnauit ætate Semiramidis.

Inter gigantes quoq; numeratur Hercules, quem feſſo Atlante cœlum humeris ſubiiſſe ferunt.

Artachees uir fuit inter Perſas proceriſsimus, ętate Xerxis, ut cui quatuor omnino digiti deeſſent à longitudine quinque regiorum cubitorum. Autor Herodotus.

Oromedon quoque nomen eſt gigantis apud Propertium lib. 3. ſcribentem: Te duce uel Iouis arma canam, cœloq; minātem Cœum & Phlegræis Oromedonta iugis.

Saxo Grammaticus ait Harthbenum fuiſſe quendam ex Helſyngia, qui raptas regum filias ſtupro fœdare gloriæ loco ducebat, illum perimere ſolitus, à quo peragendæ Veneris uſu prohiberetur. Aitq; tantam in eo corporis magnitudinem extitiſſe, ut 1 x. cubitis proceritatis eius dimenſio tenderetur.

Fuit & Gemagog gigas cubitis duodecim procerus. Architrenius: Cubitis ter quatuor altum Gemagog Herculea ſuſpēdit in aëra lucta. Idem: Gemagog arduitas Corinei fracta lacertis.

NANI, ET PVMILIONES.

NAni dicūtur homunciones breuiculi, & modicè ab humo extātes: uocātur aliter Pumiliones, & Pumili. Statius: Mirantur Pumilos ferociores. Talis fuit Conopas, in deliciis Iuliæ neptis Auguſti, duos pedes & Palmū lōgus, autore Plin. Cuiuſmodi etiam fuiſſe fertur Andromeda liberta Iuliæ Auguſtæ.

Manium Maximum & M. Tullium equites Romanos, binūm cubitorum fuiſſe, autor eſt Varro apud Plin.

Duo fuerunt Molones, nota corporis breuitate, quorū alter hiſtrioniam exercuit, alter latrociniis famoſus factus eſt. Inde natum adagium: Puſillus quantus Molon.

Pygmæorum qui longiſsimi ſunt, duos pedes & quadrantem non excedunt. hinc prouerbium: Pygmæo breuior. Mātuanus: Inter Pygmæos non pudet eſſe breuem. Habitant in extrema parte montium Indiæ: horum mulieres quinto anno pariūt, & ſeneſcūnt octauo. Infeſtantur maximè à gruibus, in quas turmatim prodeunt, & nihilominus uincuntur. Claudianus lib. 1. In Eutropium. Et Iuuenalis Satyra 13.

M. Antonius Siſyphum pumilionem habuiſſe fertur intra bipedalem ſtaturam, ingenio tamen uiuacem. Auguſtus exhibuit ſpectaculis Lucium, adoleſcentulum honeſtè natum, bipedali minorem.

ALOIDAE, TYNDARIDAE, ATRIDAE.

Aloidæ dicti ſunt Othos & Ephialtes, ab Alœo gigante, cuius uxorē Iphimediam compreſsit Neptunus, & ex ea ſuſcepit geminos, qui quum Alœi putarētur eſſe filii, dicti ſunt Aloidæ, ut iam diximus.

Eo quoq; modo Tyndaridæ uocati ſunt Caſtor & Pollux, quòd crederentur Tyndari filii, quum tamen ex concubitu Iouis cum Leda geniti eſſent. Seneca: Hinc clara gemini ſigna Tyndaridæ micant. Ouidius: Tyndaridæ fratres hic eques, ille pugil. Simili ratione uocatur Helena Tyndaris.

Atridæ uocantur Agamēnon & Menelaus, ab Atreo parēte. Horatius de Aga. Arſit Atrides medio in triumpho Virgine rapta. De Menelao Virg. lib. II. Atrides Protei Menelaus adusq; columnas Exulat.

CYCLOPES.

Cyclopes miniſtri fuerunt Vulcani in Sicilia, quos poëtæ Monoculos dicunt, Neptuni filios ex Amphitrite. Dicuntur Ioui fulmina conficere apud Liparam, quæ eſt una ex Aeoliis inſulis. Fabricam ferrariam primum in Creta repererunt. Omnium præcipui fuerunt Brontes, Steropes, Pyragmon. De quibus Virg. lib. 8. Aene. Ferrum exercebant uaſto Cyclopes in antro, Brontesq;, Steropesq;, & nudus mēbra Pyragmon. Ouid. lib. 4. Faſtorum. Claudianus de III. Conſulatu Honorii: & Statius lib. 4. Syl. Hos autem occidiſſe fertur Apollo, propter fulmina Ioui fabricata, quibus perierat filius Aeſculapius. Hinc extrūſus deorum contubernio, exulauit in Theſſalia, ubi Admeti regis fuit armentarius.

CVRETES.

Curetes ſeu Corybantes miniſtri fuerūt Cybeles, quibus ferrariam fabricam nonnulli referunt acceptam. Horū nomina citat Eraſmus ex Græcis carminibus, quæ Latina fecit: Illic habitabant Montigenæ Phryges Idæi, gens arte celebris, Celmis Damnameneusq; ingens, Acmonq; ſuperbus, Montanæ docti cultores Adraſtææ: A quibus ars Vulcania primis eſſe reperta Dicitur, & nigrum nemoroſo in monte repertum, In uarios

rios uſus monſtratum cudere ferrum, Impoſitumq; igni, miro ſplendeſcere cultu.Propter hoc inuẽtum (quod illis aſcribitur) æra & ferra uocantur Corybantia.Virg.lib.3.Aene.Hinc mater cultrix Cybele,Corybantiaq; æra.Tertullianus: Iuppiter Cretam ſuam Romanis faſcibus concuti ſineret, obſitus illud antrum Idæum & æra Corybãtia. Horum præcipuus fuit Celmis, à quo ferrum ſolidiſsimum cudebatur. Hinc natum adagium, Celmis in ferro.De his,qui præter modnm ſuis fidunt uiribus, tanquam inexpugnabiles,aut qui in ſua arte magnopere excellunt. Cuiuſmodi ſunt hæc,Roſcius in ſcena, Antæus in arena, Hercules in claua.

ATHLETAE, PVGILES, ET PALAESTRITAE.

Athletæ dicuntur pugiles & luctatores,aliter Pancratiaſtæ,à Pancratio ludo gymnico, de quo Propertius:Et patitur duro uulnera Pancratio. Gellius ait unum ex liberis Diagoræ Rhodii fuiſſe Pancratiaſtem. Athletarum nomine dicebantur,qui manibus pedibusq; quaſi omni ope,omnibusq; (ut dicitur)unguiculis connixi certabant. Vocantur etiam **Palæſtritæ** à palæſtra luctatione,de qua Virgil.lib.6.Aene. Pars in gramineis exercent membra palæſtris. Palæſtrici item dicũtur, qui motus geſtusq; formãt, ut in palæſtra brachia recta ſint,nec indoctæ ruſticæ'ue manus,ne qua in proferendis pedibus inſcitia,ne caput oculiq; ab alia corporis parte diſsideant. Hæc ars Chironomia dicitur, quam ueteres ingenuis liberis neceſſariã putauerunt,uideturq; nonnihil ad Hiſtrioniam ſpectare, & oratoriam. Hanc qui non didicerunt,**Apalæſtri** uocantur, quòd motu flexuq; corporis, ac omni habitu nullam omnino uenuſtatem leporemq; præ ſe ferãt.In Gymnicis artificibus ſunt etiã **Pictæ**, id eſt pugiles, & **Dromeis**, id eſt curſores, quales à Virg.ponuntur lib.5.ubi ad patris Anchiſę tumulum exequiales celebrat ludos.Sunt & alia permulta Athletarũ genera,ut **Diſcoboli** qui diſcum in ſublime iaculãtur, qui frequens erat antiquis ludus.**Haltici**,qui curſus pernicitate contendunt,qualis Virgilianus ille pedibus longe melior Lycus. De antiqua puerorum inſtructione Plautus: Ante ſolem (inquit) exorientem niſi in palæſtram ueneras gymnaſii, profectò haud mediocreis pœnas penderes.Ibi curſu,luctando,haſta,diſco,pugilatu, ſaliẽdo ſeſe exercebant magis,quàm ſcorto.Sed hæc fuerant Græco-

rum exercitia, quibus non utebantur Romani. Gymnici Agones dicebantur in quibus nudi exercebãtur Athletę, quos in Arcadia primus reperit Lycaon. Hinc Gymnaſia uocantur exercicitii loca, quæ à corporibus ad animorum exercitia poſtea traducta ſunt. Athenis tria fuerunt Gymnaſia, Lyceum, Academia, Cynoſarges. Fuit Lyceum Ariſtotelis ſchola, Academia Platonis. Apud Cynoſarges pueri exercebantur, qui nec à patre, nec à matre ciuitatis ius habebãt. Porrò moris erat, ut luctaturi ceromate, id eſt oleo cærato perfunderentur: quos qui ungebãt, uocabantur Cæromatiſtæ. Vnde Lucanus liquidã uocat palæſtram lib. 9. dicens: Arcados autoris citharæ, liquidæq; palæſtrę. Vnctam Statius lib. 6. Theb. Ante alios erat uncta Pales. Eadem ratione madidã oleo palæſtrã uocat Calemius. Poſt unctionem demũ inſpergebãtur puluere, ut corpora cæromate & ſudore lubrica mutuas luctantiũ prehenſiones admitterent. Hinc factus prouerbio locus, Citra pulueris tactũ: ubi dicimus rem aliquã ſine diſcrimine & labore partã. Puluis ille uocatur Aphe. Cæterũ ubi Fabius lib. 1. Inſt. ait bonũ eſſe, ut futurus orator Palæſtricis det operã, non de his loquebatur, quibus pars uitę in oleo cõſumebatur, ſed de illa Chironomia, quæ eſt formandorũ geſtuũ ac motuũ norma, quam ab Athletica palæſtra multũ diſtare conſtat. Palæſtrę tamen appellatione rẽ athleticam omnẽ complectimur. Pugilatus (qui Græce Pygmen dicitur) cæſtibus fiebat. Cuiuſmodi fuit illa Daretis in Entellum concertatio apud Virgiliũ. Qui ſaltu certabant, plũbeis quibuſdã pilis & maſſulis (Halteres Græci uocãt) utebãtur, quibus utraq; manu ſe librabãt. Hoc adhuc noſtri tẽporis faciũt Hiſtriones funãbuli, qui ne corporis mole in hãc uel illã partẽ rapiãtur, præpilatis perticis uacillationem impediũt. De his intelligit Iuuena. Et laſſata manu ceciderũt brachia maſſa. Curſorũ alii Stadiodromi uocabantur, qui ſtadiũ percurrebãt, & quieſcebãt in limite. Alii Diaulodromi, qui peracta meta eò demũ reuertebãtur, unde curſum inierãt. Dolichodromi dicebantur, qui ſexies ſtadiũ curriculo obibant. Inter athletas etiam erãt Acrochiriſtæ, qui ſummis inter ſe manibus depugnabant, nullo complexu hærentes. Qui quinq; certabant generibus Lucta, Pugilatu, Saltu, Curſu, & Pancratio, Pentathli uocabantur. Xyſtici, qui per hyemẽ exercebantur in porticu. Nam Xyſtos latam porticum ſignificat. Sciamachi dicebantur, qui ſub tectis umbratilem pugnam fingebant, non ueram, quæ fiebat in ſole & puluere, qualis eſt

lis eſt Laniſtarum pugna, qui digladiandi artem profitentur, quiq; numeros omnes impetendi, cedendi, inferendiq;, & uitandi uulnera, atque etiam ubi punctim, cæſimq; feriendum ſit diſci pulos docent: ut ſi quando in puluerem prodeundum ſit, & uulnificum certamen, tutentur ſe melius, & inimicos inuadant cautius. Panis quo utebantur Athletæ, dicebatur Colyphium. Nunc ad eorum nomina ueniendum eſt, qui uel unico palæſtræ genere, aut multis clari extiterunt.

Ouidius libro 5. Metam. facit Brotheam & Ammonem pugiles cæſtibus claros, ubi ait: Hinc gemini fratres Broteasq;, & cæſtibus Ammon Inuicti, uinci ſi poſſent cæſtibus enſes.

Ex duobus Tyndaridis alter fuit equitatu clarus, alter Pugilatu. Ouid. lib. 8. Tyndaridæ gemini præſtantes cæſtibus alter, Alter equo. Idem alibi: Tyndaridæ fratres, hic eques, ille pugil.

Fuit Amycus, Bebryciorum rex, filius Neptuni, cæſtibus clarus, quibus aduenas in ſyluis interficiebat. Hunc occidit Pollux. Sidonius: Sparta Terapnæa pugilē cum Gymnade pinguem Stratum Bebryciis Amycum ſuſpexit arenis. Valerius Flaccus lib. 4. Argon.

Cæſtibus ergo ualuerunt Amycus à Polluce interfectus, Butes Amyci filius, & Eryx, quem Hercules dedit morti.

Butes Amyci filius, & Eryx Butæ, illuſtres fuerunt pugiles. Butem Dares interfecit: Eryx magiſter fuit Entelli, cuius cæſtus Entellus ipſe in Dareta certaturus protulit. Fertur etiam Eryx in Herculē certaſſe, uictusq; ſuccubuiſſe. De utroq; Verg. lib. 5. Victorem Buthen immani corpore, qui ſe Bebrycia ueniēs Amyci de gente ferebat, Perculit, & fulua moribundum extēdit arena. Idem: Vbi nunc nobis deus ille magiſter Nequicquàm me moratus Eryx?

Eutimus Pyctes fuit patria Locrenſis, qui ſaxum miræ magnitudinis ad Locrēſium portas humeris uexit, ut iam diximus.

Neſtor (ut eſt apud Homerum) quum adhuc iuuenis eſſet, uicit pugnis Clytomedea, Lucta Ancæum, Iphyclum pedum uelocitate, Phylea & Polydorum iaculatione.

Ageſidamus Locrenſis fuit Olympionica, quem ab inimico propè uinctum, quum unxiſſet Ilas ſocius, acrior ad conflictum rediens euaſit uictor, In cuius laudem Pyndarus ſcripſit hymnum.

Fuit & Aegeſias Syracuſanus, Soſtrati filius, nobilis Olympionica.

Archias Hyblæus fuit præco, qui tres ordine uicit Olympiadas, & Pythica, ſtatua cum Epigrammate ob uirtutem illam decoratus. Iul. Pollux apud Volater.

Asbilus Olympionices fuit Crotoniata, ter in Olympia continua ſerie uictor, quē perpetua uirginitate fuiſſe præditū ferūt.

Autolycus nobilis fuit Pancratiaſtes, cui ſtatua poſita eſt in Prytaneo: id erat locus Athenis in arce digniſsimus, ubi iudices de negotiis reipub. petractabant.

Cleomedes athleta Aſtypalenſis genere. De cuius robore iam diximus in cap. de Viris prodigioſo robore.

Cleomachus fuit pugil Magneſius, de quo nihil reperitur, præterquam quòd in cuiuſdam Cinædi, & ancillæ amorem incidens, corruptiſsimis euaſerit moribus.

Clitomachum Palæſtritam non tam commendant uires, quàm pudicitia: quòd etiā coëuntes canes ſine horrore non poſſet aſpicere, aut in conuiuiis aliquid impudicum permittere. Aelianus apud Volater.

Corœbus, patria Elienſis, primus curſu uicit in prima Olympiade.

Democratem athletam, facto in palæſtra circulo, dimouere nemo poterat.

Ferunt Demarchum Parrhaſium Olympionicam guſtatis pueri (qui immolabatur) extis in lupum fuiſſe commutatum. Decimo demum pôſt anno priſtinæ formæ reſtitutum.

Diagoras Rhodius, uictor in Olympia, quum eodem die tres filios uictores coronari uidiſſet, expirauit gaudio. Gellius.

Epitherſes Metrodori filius, uicit in quatuor certaminibus.

Icto Tarentino palæſtritæ tanta fuit gloriæ libido, ut toto uitæ tempore caſtus uixerit, ne Venereo concubitu corpus eneruaret, fieretq́; prôpterea inutilior ad certamen.

Ergoteli athletæ Cretenſi Pindarus hymnum conſecrauit ob eximias uires. Curſu uicit in Olympia.

Hypenus athleta primus diaulo uicit.

Marullus fuit athleta, qui relicta poſtmodum palæſtra, ludum Romæ aperuit, fuitq́; Latini ſermonis exactor diligentiſſimus. Volaterranus.

De Milone Crotoniata, prodigioſisq́; eius uiribus, & ſtolida temeritate iam diximus.

Nicedorus Mantineus Pyctes ab adoleſcentia totum ſe palæſtræ deuouit, ubi maximam promeruit laudem. Factus ſenior,

cœpit philoſophari,legibuſq; & inſtitutis conſulere.

Polydamas Pancratiaſtes leonem occidit inermis, taurum apprehenſo pede retinuit,inſiluit in equos aurigis deiectis,agitatos miro impetu detinuit currus, ſaxo ad extremum in cauerna oppreſſus eſt,dum eius ruinæ ſeſe ſatisfacere poſſe cõſideret.

Theagenes patria Thaſius CXL. coronas è certaminibus retulit uictor.

Androgeus Minois regis Cretæ filius,quum omnes palæſtra ſuperaret,ab Athenienſibus & Megarenſibus,hanc ei gloriã inuidentibus, interfectus eſt. Cuius mortem Minos pater ultus eſt bello.Tortell,

Antæus gigas Libycus, & egregius luctator, auſus eſt cum Hercule in certamen deſcendere:cui quum Terra mater uires tactu augeret,conſtrictis in aëre membris & faucibus, ab ipſo Hercule iugulatus eſt. Hanc eorum luctam deſcribit Politianus hoc modo;

Incaluere animis dura certare palæſtra,
  Neptuni quondam filius,atq; Iouis.
Non certamen erant operoſo ex ære lebetes,
  Sed qui uel uitam,uel ferat interitum.
Occidit Antæus.Ioue natum uiuere fas eſt,
  Eſtq; magiſtra Pales Græcia,non Libya.

Pythodemus luctator fuit egregius, cuius ſtatuam fecit Dynomedes.Plinius.

Daretem Vergilius finxit fuiſſe neſcio quem iactanticulũ, ſuiſq; uiribus immodicè fidentem,qui in ludis illis (quos ad Anchiſæ tumulum celebrabat Aeneas)quum ſibi nimium blandiretur,ut unumquenq; magnifico ſermone laceſſeret,ad extremum coëgerit Entellum, quamuis capularem, & prope uiribus effœtum, cæſtus arripere. A quo magna nominis infamia ſuperatus, propè ſemianimis in caſtra ſuorum relatus fit.Vnde natum adagium Hieronymo poſitum,Dares Entellum prouocat.

Corycus luctator,quum neminem reperiret priorem,aut parem,cuiuſq; uiribus ſuccumberet,etiam adagio ſequenti fecit locũ,Luctari cũ Coryco.de his qui aliquid ſupra uires moliũtur.

Patrobius libertus Neronis,tanto palæſtræ ſtudio tenebatur,ut arenam à Nilo uſque iuberet ſibi afferri in theatrum, qua ſpargeretur.Plin.cap.12.lib.35.

De **Aegles Hyla,Phegeo, & Lyco** Auſonius ad hunc modum ſcribit : Doctus Hylas cæſtu, Phegeus caſtus arte palæ-ſtræ,

ſtræ,Clarus Olympiacis eſt Lycus in ſtadiis, &c.

Aegles Olympionica dum in ſacro certamine ſortitio inter ipſos & aduerſarios non bona fide fieret, repente (quum prius eſſet mutus) in eum qui id faciebat, ſeſe uidere quid faceret, magnũ inclamauit. Oriſq; uinculo ſolutus, rectè poſtea ſemper locutus eſt. Gellius.

Fuit Glaucus Caryſtius Pyctes coronatus XXV. Olympiade, quem Pythia ter uiciſſe ferunt, Iſthmia decies. Is in agro colendo uomerem (qui ab aratro caſu exciderat) manu loco mallei in ſuum locũ reſtituit. Ductus poſtea à patre in Olympiam, quum ab aduerſariis conficeretur plagis, & iam ſuccumbens deficeret, inclamauit proſiliens pater, percute qua aratrum. Quo ille ſtimulo concitatus, irruenſq; uiolentius, uelut impetu capto, aduerſarium uicit, ſtatuamq; meruit. Cælius cap. 28. lib. 6.

Fuit Eurymadas Pyctes Cyrenæus patria, qui aduerſariis plagarum ui & frequentia dentes ſæpenumero excutiebat.

Ferunt Heraclidem fuiſſe pugilem, infiniti propè cibi potuſq; capacem. Non reperiebatur illi par in potando. Alios ad ientaculum inuitabat, alios ad prandium, ad cœnam alios, poſtremos ad comeſſationem. Recedentibus primis iungebantur ſecundi, omnibuſq; ſufficiebat ſolus. Cælius lib. 16. cap. 16.

Lachus Epidamnius fuit Pyctes, quem Cleomedes Aſtypalenſis ictu puni interfecit, ac demum interfecti lateribus apertis inteſtina exeruit.

Iſchomachus Crotoniates uictor fuit in ſtadio, quo tempore M. Valerius, & P. Poſthumius Tubertus conſules Romæ creati ſunt.

Topſius luctator fuit egregius, Dionis Alexandrini frater.

Buthus athleta uicit in Pythiis ludis. Idem bouem integrũ uno die deuorauit. quod de Milone Crotoniata dicitur.

Starcatherum Saxo Grammaticus prodit athletam fuiſſe, qui nulli mortalium ſuo tempore uiribus & uirtute ceſſerit. De cuius præclaris facinoribus multa commemorat.

Hama apud Saxones Gymnicis palmis clariſsimus habitus eſt, adeò ut magno militaris pompæ tripudio ductus ſit ad conflictum, & Starcathero inter Danos fortiſsimo, ſed capulari oppoſitus. Quum ergo in conflictũ ambo deſcendiſſent, aſtarentq; hinc & inde numeroſi ſpectatores, ut ſuæ partis uictori gratularentur: Starcatherus primo quidem inſultu propter inualidas uires penè reſupinatus eſt. Verùm ubi pudore reſumpſit uires,

& ſe

& ſe ſibi reſtituit, medium Hamæ corpus diſſecuit. Saxo libro 6.

Phailus fuit athleta fortiſsimus, in cuius honorem Alexander Macedo multas exuuias dono Crotoniatis miſit.

Cylon fuit Olympionices Athenienſis affectatæ tyrannidis compertus.

Callias Athenienſis tyranni Piſiſtrati inimicus, in equorũ curſu palmam obtinuit, in quadrigario fuit ſecundus, in Pythiis primas meruit.

Pyrechmen luctator fuit Aetholus, qui Degmenum Epeũ ſingulari certamine uicit. Herod. lib. 6.

Auenicon fuit pancratiaſtes ex Antedone urbe.

Phrynon dux fuit Athenienſium, pancratiaſtes clariſsimus, quem Pyttacus Mitylenæus ſingulari contendens certamine, reſte ſub clypeo latente, inuoluit, atque hoc modo ſuperauit.

Glycon nomen eſt luctatoris fortiſsimi apud Hora. in epiſtolis ſcribentem: Et qua deſperes inuicti membra Glyconis, Nodoſa corpus noli prohibere chiragra.

In honorem defuncti Archemori (qui filius fuit Lycurgi regis Thracũ) annui Agones inſtituti ſunt. Statius lib. 6. Theb. quoſdam enumerat ex his, qui ibidem certauerunt, quorum hæc ſunt nomina, Hippomedon iactu diſci præſtans, Phlegias, Alcidamas Lacon, Capaneus Aetholus, Agylleus, Tydeus, & alii nonnulli.

GLADIATORES.

Gladiatorum genera ſunt Retiarii, Secutores, Mirmillones, Hoplomachi, Thraces. Horum magiſtri dicuntur Laniſtæ: hi gladiaturam domi exercebant, inſtituebantq; tyrones quos uendebant munerariis. Erant Munerarii ſpectaculorum exhibitores, qui ludos gladiatorios populo exhibebant, à Græcis dicuntur Agonothetæ. Martialis: Suſpectam uelut emptor aut Laniſta. Retiarii pugnabant in Mirmillonem, uocabulo à rete deducto, quod ſub ſcuto ferebant, ut inuoluerent inimicum. Mirmillones nomen habuerunt à Mirmillonio genere armaturæ Gallicæ, quo utebantur. Retiarii tunica utebantur & fuſcina. Iuuenalis, Vicit & hoc monſtrum tunicati fuſcina Gracchi. Sueto. Retiarii, inquit, tunicati quinque numero gregatim dimicantes ſine certamine ullo, totidem ſecutoribus ſuccubuerant: quum occidi iuberentur, unus reſumpta fuſcina, omnes interemit. Secu-

tor

tor Galeam ferebat,& clypeum falcemq; ſupinam,Retiarius galerum tantum.De hoc Iuuenalis Satyra octaua:Nec galea frontem abſcondit,mouet ecce tridentem,&c.

Inter gladiatores præcipui habentur Bithus & Bacchius, qui pares fuerunt arte, & pares audacia. Hinc natum adagium, Bithus contra Bacchium,quum duo æqualiter improbi contendunt inter ſeſe.Horatius : Vt non compoſiti melius cum Bitho Bacchius.Nam quum multos interfeciſſent, tandem congreſsi mutuis uulneribus ſe confoderunt.

Erſenius & Pacidianus gladiatores itidem fuerunt nobiliſsimi.A quibus natum adagium præcedenti ſimile,Erſenius cum Pacidiano.Cicero de perfecto Oratore: A me autem (quò maximis minima conferam)Gladiatorum par nobiliſsimum inducitur.Aeſchines tanquam Erſenius,non ſpurcus homo,ſed doctus & acer. Cum Pacidiano hic componitur, optimus longè poſt homines natos.

Spartacus gladiator fuit, Thrax genere, magnis uiribus præſtans,qui unà cum Chryſo & Oenomao, effracto Lentuli ludo gladiatorio,Capua erupit cum L X X. gladiatoribus. Qui omnes collecto exulum & fugitiuorum non paruo exercitu bellum ingens concitarunt, adeò ut mitti Craſſum oportuerit, qui perditos eorum conatus reprimeret. Hora. Aemula nec uirtus Capuæ,nec Spartacus acer.

Turbo faciens genitiuum Turbonis, nomen eſt gladiatoris apud Horatium lib.2.Serm.Corpore maiorem rides Turbonis in armis.

Martianus nomẽ eſt Gladiatoris apud Plutarchũ in Galba.

Idem ait Spiculum fuiſſe gladiatorem, quem Romani Neronis ſtatuis ſubiectum in foro perdiderint.

Horat.facit Veianium gladiatorem in principio epiſtolarum,ubi ait:Veianius armis Herculis ad poſtem fixis latet abditus agro,Ne populum extrema toties exoret arena.

Gracchus nomen eſt Retiarii apud Iuuena.Saty.8.ſcribentem:Nec clypeo Gracchum pugnantem aut falce ſupina : Damnat enim tales habitus,& damnat & odit.

HISTRIONES, ET ACTORES.

Hiſtriones uocantur ludiones & geſticulatores, qui oculos ſpectatorum ſuis oblectant ludis.Theatricorum enim artificum alii uocantur Gymnici,alii Scenici. De Gymnicis nonnihil dictum eſt in Athletis.Scenici uocãtur qui ſcenicos agonas

exer

exercēt, aliter Dionyſiaci, uelut patri Libero dicati. In his ſunt Comœdi, & Tragœdi, id eſt, fabularū actores. Item Mimi, Pantomimi, Archimimi, Ethologi, Ethopœi, qui omnes ſignificāt alienæ perſonæ ſimulatores, & hypocritas, Latinè uocantur Hiſtriones, uel ab Hiſtria, ex qua primum uenerunt, uel quòd Hiſter uocabulo Thuſco ſignificet ludionem. Mimi dicuntur imitatores, qui dicta, facta, mores〈q〉; hominū & naturas imitantur. Quamuis etiā Mimi dicantur poëmata ſine reuerētia laſciuiam imitantia, ut apud Ouid. Scribere ſi fas eſt imitātes turpia Mimos. Pantomimi omniū perſonarū imitatores & effictores. Suetonius in Calig. Neſtorem Pantomimum etiā inter ſpectacula oſculabatur. Bibaculus ſcriptor egregius ob eximiā imitationem Pantomimus uocabatur. Si Venus leporē in horoſcopo reſpexerit, faciet Pātomimos, & Mimologos, inquit Iulius Maternus. Archimimi ſunt hiſtrionū principes. Ethologi ſunt effictores morum & affectuum cuiuſcunq; perſonæ. Cicer. lib. 2. de Oratore: Mimorum eſt enim Ethologorum, ſi nimia eſt imitatio, ſicut obſcœnitas. Quibus uerbis Cicero nimiā & uelut Mimicam in oratore culpat imitationē. Sunt & Ethopœi hiſtriones, qui mores imitantur eius perſonæ, quam ſuſtinent. Vnde Ethopœia morum alienorum imitatio, quæ aliter uocatur Mimeſis. Inter Scenicos quoque ponuntur Thymelici, Saltatores, Chyronomi. Thymelici ſunt Citharœdi, Cithariſtæ, Lyriſtæ, Tibicines. Thymelici actiones ſuas in Orcheſtra peragebant: Comici, & Tragici in ſcena. Thymelici autem dicuntur uel à Thymele muliere, quæ prima ſaltationem docuit, uel quòd apud Græcos hiſtrionicam ſignificet. Martialis lib. 1. Chironomi ſunt geſticulatores, & Chironomia, ſaltatio geſticulatrix. Iuuenalis Saty. 6. Chironomon Lędam molli ſaltante Batyllo. ubi Læda nomen eſt ſaltationis, Batyllus hiſtrionis. Idē Saty. 5. Saltantē ſpectas & Chironomonta uolāti Cultello. Saltationis ſpecies antiquitus fuerūt Pyrrhica, quæ & Enopolia à quibuſdā dicitur, id eſt à pacata. Hinc Pyrrhicarii, Pyrrhiciſtæ dicūtur ſaltatores armati. Tranq. in Cæſare Dictatore: Furius Leptinus ſtirpe prætoria, & A. Calpenus ſenator quondā actorq; cauſarū Pyrrhicā ſaltauerūt. Nomen antē ſumpſit à Pyrrho inuentore. Cordax ſaltatio eſt obſcœna & comica. Tertiū genus ſaltationis Sicinnis appellatur, quæ ſatyrica eſſe dicitur. Pli. lib. 1. Saltationē armatā Curetes docuere. Pyrrhicē Pyrrhus. ubi armatā à Pyrrhica diſtinguit, quas tamē eaſdē eſſe ſentit doctiſsi

mus Budæus, à quo bonam horum fragmentorum partẽ emendicaui. Eſt & alia ſaltatio, quæ Eumelia dicitur, id eſt pacata. Produnt hiſtoriæ Romanorũ hiſtriones pulſos Italia à Nerone, quum propter eos uariæ factiones ortæ eſſent, & adeò uehementes, ut ad compeſcendã fautorum contentionẽ milites theatro aſsidere iuberentur. Vnde & Tranquillus: Pantomimorum, inquit, factiones ſimul cum ipſis relegatæ. Reſtituti ſunt demũ per Neruam, ſed iterum poſtea ſublati à Traiano.

Paris hiſtrio, libertus fuit Domitię, Neronis amitæ, qui ſolitus erat luxus Neronis intendere tempore cœnæ, eiusq; animum demulcere. Autore Cor. Tacito. De hoc intelligit Iuuena. Eſurit, intactã Paridi niſi uẽdit Agauen, &c. Trãquillus ait eũ à Nerone occiſum, quaſi grauem aduerſariũ. Idem ſcribit Domitianum repudiaſſe uxorem, Paridis hiſtrionis amore perditam.

Geneſius Arelatenſis patria, mimus fuit apud Domitianũ, qui Chriſtianos turpiſsimis geſtibus irridebat. Tandem & ipſe ſub Imperatore paſſus eſt.

Roſcius Gallus comœdus fuit ut omniũ peritiſsimus, ita & notiſsimus, qui geſtus & pronuntiationis exercitatione eò uenit præſtantiæ, ut ſi quempiam in arte ſua perfectũ uelimus dicere, eum uocemus uelut Roſciũ in ſcena. Perſona primus uſus eſt in ſcena, quòd obliquis eſſet oculis, turpiq; aſpectu. Scripſit librum, quo hiſtrioniã comparauit eloquentiæ. Cicero grauiſſima oratione populũ obiurgauit, quòd agente Roſcio tumultum mouiſſet. Idẽ lib. 2. de Oratore: Quàm ſoleo (inquit) ſæpe mirari eorum impudentiã, qui agunt in ſcena geſtum ſpectante Roſcio. Quis enim ſe cõmouere poteſt cuius uitia ille non aduertat? Porrò autẽ fuit Roſcius L. Syllæ adeò charus, ut anulo aureo ab eodem dictatore donatus ſit. Tanta præterea tum gratia, tum gloria, ut mercedem diurnã de publico mille denarios ſine gregalibus acceperit. Horatius de eo ſcribit: Clament periiſſe pudorem Cuncti penè patres, ea quum reprendere coner, Quæ grauis Aeſopus, quæ doctus Roſcius egit. *Macrobius lib. 3 cap. 7.*

Aeſopus fuit tragœdus amicus Ciceronis, qui ex hiſtrionia tantas opes ſibi cõparauit, ut patinã haberet D C. ſeſtertiis taxatam, filiumq; reliquerit adeò diuitem & prodigũ, ut uniones aceto liquefactos cœnis apponeret. Plinius ait patrẽ poſuiſſe in patina aues cantu aliquo aut humano ſermone uocales millibus ſex ſingulas coëmptas, nulla alia inductũ ſuauitate, niſi ut in his imitationem hominis manderet, dignus prorſus filio, à quo

quo deuoratas diximus margaritas.

Dion Caſsius prodit, Neruã Cocceium gladiatoribus theatricis Mimiſq; & ſaltatoribus maximè oblectatum, è quibus unũ præ cæteris (cui nomẽ erat **Pylades**) dilexerit. Fuit hic Pylades hiſtrionica clarus. **Hylam** diſcipulum uſq; ad æqualitatis contentionẽ eruditione prouexit. De utroq; abunde meminit Macrobius lib. 2. Saturn. Auguſtus Cæſar, autore Tranquillo, Hydam Pantomimũ in atrio domus ſuæ nemine excluſo flagellis uerberauit, prætore licentiam Hiſtrionis culpante. Pyladem quoq; urbe atq; Italia ſummouit, quòd ſpectatorẽ (à quo exibilabatur) demonſtraſſet digito, conſpicuumq; feciſſet.

Stephanio etiã nomen eſt hiſtrionis, quem Suetonius Togatarium uocat, quòd primus togatus ſaltauerit fabulas, dicente Plinio: Minus miror Stephanionem, qui primus togatus ſaltare inſtituit. Hunc Auguſtus per bina theatra uirgis cæſum relegauit, quòd circuntonſam in puerilem habitum matronam ei miniſtraſſe comperiſſet.

Rubrius apud Plinium hiſtrio dicitur, cui L. Plancus cognomen impoſuit.

Aſtydamas fuit hiſtrio Morſimi filius, cui ſtatua in theatro ponenda decreta erat, quòd in agendo Parthenæum ſeſe gnauiter ac ſcite geſsiſſet. Itaq; titulum conſcripſit quo ſuas ipſe laudes complectebatur. Vnde natum adagium, Laudas teipſum Aſtydamæ in modum.

Nicoſtratus fuit Comœdiarum actor talis apud Græcos, qualis apud Romanos fuiſſe traditur Roſcius. Propter cuius artis peritiam reliquit locum ſequenti prouerbio, Ego faciam omnia more Nicoſtrati.

Cytheris fuit Mima, cum qua M. Antonius poſt Pharſalicam pugnam uectus eſt curru, quẽ generoſi ſpiritus leones trahebant. Autor Plinius lib. 8.

Idem ſcribit **M. Ofilium** fuiſſe hiſtrionem & comœdum, qui quum populo admodum placuiſſet natali die ſuo, conuiuiumq; haberet, edita cœna calidam potionem in pultario popoſcerit, ſimulq; perſonam eius diei acceptam intuens, coronã è capite ſuo in eam tranſtulerit, taliq; habitu rigens nullo ſentiente expirauerit.

Saculio nomen eſt hiſtrionis apud Plutarchum, quem Brutus in bello contra Antonium captiuum cepit.

Fuit & **Satyrus** apud Græcos hiſtrio, qui Demoſthenis lin-

gua præpediti,ac propterea ingrati populo,ſic formauit uocem, ut non prior Demoſthenes,ſed alter uideretur.Plutarchus.

Thymele mulier prima ſaltationem docuit.Hinc Thymelici dicuntur ſaltatores mimi. Martialis : Qua Thymelen ſpectas,deriſoremq́; Latinum.Iuuenalis: Attendit Thymele,Thymele tunc ruſtica dicit.

Polus hiſtrio fuit fama celebri in terra Græcia,qui geſtus & uocis claritudine & uenuſtate cæteris anteſtabat. Egit tragœdias poëtarum.Athenis etiam Electram Sophoclis poëtæ urnā cum Oreſtis oſsibus geſtantem. Quem actum ſcitè adeò & doctè abſoluit,ut imagines rerum uerbis exprimēs,ſpectatores ad fletum & lacrymas concitauerit.

Fuit Callipides geſticularius & tragœdiarum hiſtrio inter Græcos clarus : qua in re plurimū ſe mirabatur.Itaq; ubi Ageſilao regi occurriſſet,arrogātius eum ſalutauit,ſubinde illi ſe oſtentans,arbitratus fore ut comiter à rege exciperetur.Verùm quum ſeriis rex intēderet, nec animaduerteret ad Callipedem, Non admodum(inquit)noſſe me uideris ô rex. Tum ſubridens Ageſilaus : An non es(inquit)Callipedes ille diceli̇ctas?id eſt, mimus Spartanorum uocabulo. Quibus uerbis ludioni tumorē retudit.Fuit autem Callipedes adeò geſtuoſus,ut Simia geſticuloſiorem Græci eum dixerint.Quam ob rem pronuntiatio illa tam elegans & arguta,reddebat hominem tardiorem.

Fuit Theocrines primum tragœdiarum actor, deinde calumniator & ſycophanta. Vnde & Demoſthenes in oratione pro Cteſiphōte,Aeſchinem tragicum Theocrinem uocat.Eraſmus in Chil.

Cyliſcus nomen eſt tragœdi apud Plin.lib.35.cap.10.

Fauo fuit Archimimus,qui in funere Veſpaſiani Imperatoris perſonā eius tulit,uitaq́;(ut moris erat) facta & dicta imitatus eſt. Interrogatis itaq; ab eo procuratoribus exequiarum, quanti conſtaret funus:ut audiuit, ſeſtertium centies, exclamauit,centū ſibi ſeſtertia darent,ac ſe uel in Tyberim proiicerent. Quibus uerbis taxabat Imperatoris auaritiam,qui indignaretur tantam impenſam in funere ſuo factam fuiſſe.

Spinter fuit hiſtrio, à cuius nomine uocatus eſt Lentulus Spinter,quod eius ſimilitudinem referret maximè.

Caſtor & Docilis hiſtrionum ſunt nomina apud Horatiū in epiſtolis ſcribentem : Ambigitur quid enim Caſtor ſciat an Docilis plus.

LVDI,

LVDI, ET SPECTACV-LA DIVERSA.

ACtia ludi fuerunt quinquennales, inſtituti apud Actium Epyri promõtorium ab Auguſto, poſt Antoniũ & Cleopatram ſuperatos, in honorem Apollinis Actiaci.

Bubetiæ ludi fuerunt à bobus appellati, quoniam à ueteribus gratia boum inſtituti ſunt. Vocantur etiam Poalia.

Pythia uocabantur ludi Apollinares, inſtituti in honorem Apollinis poſt interfectum Pythona ſerpentẽ. Horat. Qui Pythia cantat Tibicen, didicit prius, extimuitque magiſtrum. Sabellicus.

Cor. Tacitus ſcribit Neronẽ inſtituiſſe ludos Iuuenalium uocabulo, in quibus non nobilitas ulla, non ætas, aut acti honores erant impedimento, quò minus Græci Latiniq; hiſtriones artem exercerent uſq; ad geſtus modosq; parum utiles. Quin & fœminæ illuſtres deformia meditabantur. Fieri quoq; iuſsit conuenticula, & cauponas, ubi poſita erat irritamenta luxus, unde corruptis moribus acceſsit libidinum colluuies poſt natos homines longè maxima.

Olympia ludos in honorem Iouis conſtituit Hercules apud Elidem & Piſam, Græciæ oppida, ubi Gymnicum certamẽ fiebat quinto quoque anno. In his qui dimicabat, uocabatur Olympionices. Hic Hercules ſtadium fecit tantò cęteris maius, quantò menſura pedis eius cæteris præpollebat.

Nemæa fiebant in honorẽ Archemori Lycurgi regis Thracum filii, quem ab Hypſiphile nutrice in herba relictum ſerpẽs interfecerat.

Aeacea fiebant de Aeaco apud Aeginam.

Marathonea ob taurum à Theſeo interfectum, ubi Thiala argentea dabatur præmium. Thebis etiam fiebant Heraclea. Oenomaus primus apud Elidem ludorum ſpectaculum, equorumq; curſum edidit. Apud Romanos Romulus in Sabinarum raptu. Vnde Ouidius: Primus ſolicitos feciſti Romule ludos. Ad certamina Gymnica nõ admittebantur fœminæ. Vnde Statius: Excluſæq; expectant præmia matres. In ludis illis certabatur quinq; generibus, Diſco, Haſta, Saltu, Iaculatione, Luctatione. Qui in omnibus uincebat, uocabatur Pentathlus.

Dionyſia fiebant in honorem Bacchi, ubi maxima bibendi licentia permittebatur. His intererant populus, & Athletæ paſ-

ſim coronati. Omnium certaminum præcipua quatuor fuerunt genera, Olympia, Pythia, Nemæa, Iſthmia: quorũ præmia erant Oleaſter, laurus, apium, pinus. Fiebantq; in honorem Pelopis, Apollinis, Archemori, & Palemonis. Aliqui ad Iouem & Neptunum Olympia & Iſthmia referunt. Vnde Statius lib. 1. Thebaũ: Non aliter quàm Piſæo ſua luſtra tonãti Quum redeunt.

Ludi Circenſes, qui fiebãt in circo, ubi loca erant, & ſubſellia equitibus patribusq; deſignata. Primus circum deſignauit Tarquinius Priſcus. Spectaculum faciebãt equi, pugilesq;, ex Hetruria maximè acciti. De his Trãquillus in Cæſare, Circẽſibus, inquit, ſpatio circi ab utraq; parte producto in gyrum. Eurippo addito, quadrigas, bigas, & equos deſultorios agitauerũt nobiliſsimi iuuenes. Troiam luſit turma duplex maiorũ & minorum puerorũ. Troia autẽ erat equeſtre ſimulacrum, ſeu umbratica equitum pugna, in qua equi in orbe ſe inuicem petebãt. Huius ludi originem Verg. lib. 5. deſcribit.

Venationes erant ſpectacula, in quibus poſitæ in theatro feræ, ut Tygres, Elephanti, & Leones Gladiatoribus congrediebantur uſq; ad mortẽ & caſum alterutrius partis. Suetonius: Venationes editæ per dies quinque, ac nouiſsimè pugna diuiſa in duas acies, quingenis peditibus, Elephãtis uicenis, tricenis equitibus hinc & inde commiſsis. In uenationibus, & Gladiatoriis ſoli conducti, aut damnati & ambitioſi ad oſtentationem ſuarum uirium adhibebantur, quoniam maximum uitæ diſcrimen imminebat.

Ludi Seculares in honorem Apollinis, & Dianæ inſtituti, fiebant centeſimo quoq; anno, præcone per compita clamante: Venite ad ludos, quos nemo mortaliũ uidit, neq; uiſurus eſt. Hos inſtituiſſe fertur Val. Publicola propter exactos reges. Celebrauit Philippus Imp. anno poſt urbem conditam milleſimo. In quibus fuerunt Elephanti x x x. Alces x. Tygres x. Leones manſueti x L. Leopardi manſueti x x x. Hyenæ x. Gladiatorum fiſcalium paria mille. Hippotamus quoque, Rhinoceros, Arcoleontes, Camelopardi, Onagri, & Equi feri.

Taurii ludi fiebant in honorem deorum inferorum.

Plebeii inſtituti ſunt exactis regibus pro libertate plebis, quos poſtea L. Sylla inſtituit.

Gladiatorii inſtituti ſunt ad exercendam armis iuuentutem, ut iuuenes ipſi (ſi quando res poſtularet) aſſueſcerent non expaueſcere congreſſum hoſtilem.

Ludi

Ludi Scenici dicuntur à ſcena, in qua celebrabantur à theatricis actoribus. Inſtituti ſunt ob peſtilentiam, accitis ex Hetruria ludionibus ad tibicinis modos ſaltantibus. Ludi ſcenici fiebant in theatris, Venationes & Gladiatorii in Amphitheatris. Ludicros & Scenicos actores Cenſoria damnauit nota, ut improbos mente & nihili homines.

Spectacula uarii generis edita ſunt à diuerſis principibus. **Cæſar** exhibuit munus Gladiatorium. Ludos etiam regionatim urbe tota & per omnium linguarum hiſtriones. Item Circenſes Athletas. Naumachiam in foro depugnauit. Furius Leptinus ſtirpe prætoria, & Q. Calpenus ſenator quõdam actorq; cauſarũ Pyrrhicã ſaltauerunt. Venationes edidit per dies quinque, ſublatis metis, quò latius dimicaretur. Athletæ cucurrerunt per triduum. Defoſſus eſt in monte Cælio lacus ad nauale prælium, in quo biremes, ac triremes Tyriæ, & Aegyptiæ claſsis magno pugnantium numero conflixerunt. Ad quæ ſpectacula tantum confluxit hominum, ut præ turba eliſi, & exanimati ſint plurimi, & in his duo ſenatores.

De ſpectaculis Auguſti ſic ſcribit Trãquillus: Spectaculorum aſsiduitate & magnificẽtia omnes anteceſsit. Fecit nõnunquàm uicatim. Athletas quoque extructis in campo ſedilibus ligneis, Nauale prælium, circa Tyberim. Ad ſcenicas quoq; & gladiatorias operas, equitibus Romanis quandoq; uſus eſt. Milites ſecreuit à populo, Multis è plebe ordinẽ aſsignauit, Prætextatis cuneum ſuum & proximũ pædagogis. Fœminis Gladiatores ſpectare ſolum ex ſuperiore loco conceſsit. Virginibus Veſtalibus locum in theatro ſeparatum contra Prætoris tribunal dedit. Voluit primum ſubſelliorum ordinem uacuum ſenatoribus relinqui. Athletarum ſpectaculo muliebrẽ ſemouit ſexum. Athletis priuilegia confirmauit. Hiſtrionum licentiam compeſcuit. In Circo aurigas, curſoresq; & confectores ferarum produxit. Troiæ ludum edidit frequentiſsimè puerorũ delectu. Exhibuit Rhinocerotem apud ſepta, Tygrim in Scena, Anguem quinquaginta cubitorum pro comitio. Nulli Gręco certamini interfuit, quo non pro merito certantium quenq; honorauerit. Spectauit ſtudioſiſsimè pugiles, maximè Latinos: nec legitimos atq; ordinarios ſolùm, ſed & cateruarios oppidanos, inter anguſtias uicorum pugnantes temerè, ac ſine arte.

Caligula Imper. munera edidit gladiatoria, quibus inſeruit cateruas Afrorum, Campanorumq; pugilum ex utraq; legione

electiſsimorũ. Nec ſpectaculis ſemper ipſe præſedit, ſed interdũ magiſtratibus aut amicis præſidendi munus iniunxit. Scenicos ludos uarii generis fecit, quoſdam nocturnos, accenſis tota urbe luminibus. Panaria cũ obſonio uiritim dedit. Edidit & Circenſes plurimos à mane uſq; ad ueſperam, interiecta modò Afri canarum uenatione, modò Troiæ decurſione. Minio & Chryſocolla conſtrauit circũ. Haſticos ludos egit Syracuſis, in Gallia Lugduni Miſcellos, id eſt multiiugis ludicris uariiſq; ludionibus refertos. Item certamen Græcæ Latinæq; facundiæ, in quo uictoribus uicti præmia contulerũt: & eorundem laudes cõponere coacti ſunt. Qui autem maxime diſplicuiſſent, ſcripta ſua ſpongia lingua'ue delere iubebantur, niſi ferulis obiurgari, aut in propinquo flumine mergi maluiſſent. Idem Imp. Mirmillonem rudibus ſecum dimicantem, & ſponte proſtratum confodit ferrea ſica, & more uictorum cum palma diſcurrit.

Cæſar Claudius fecit Seculares ludos quaſi anticipatos ab Auguſto, nec legitimo tempori reſeruatos, Circo maximo marmoreis carceribus auratiſq; metis exculto, propria Senatoribus conſtituit loca promiſcuè ſpectare ſolitis, & ſuper quadrigarum certamina, Troiæ luſum exhibuit. Exhibuit & Theſſalos equites, qui tauros per ſpatia Circi agebant, inſiliebãtq; defeſſos, & ad terram cornibus detrahebant. Item Pantheras, quas conficiebat equitum Prætorianorum turma ducibus tribunis.

Nero edidit Iuuenales, Circenſes, & Scenicos ludos. Itẽ Gladiatoriũ munus. Iuuenalibus ſenes quoq; cõſulares, anuſq; matronas recepit ad luſum. Circenſibus loca equiti ſecreta cæteris tribuit. Exhibuit & Camelorũ quadrigas. Ludos pro æternitate imperii ſuſceptos appellari maximos uoluit, in quibus plerique ex utroq; ordine & ſexu partes ludicras ſuſtinuerunt. Nouiſsimus eques Rom. per Catadromum decurrit inſidens elephãto, Fabulam Afranii togatam, Incendiũ nomine (quo Troiæ ruina continebatur) induxit, cõceſsitq; ſcenicis, ut ardentis domus ſupellectilẽ diriperent, ac ſibi haberent. Sparſit & miſsilia omniũ rerum, id eſt, uarii funeris munera, quæ erant occupantium. Singula quotidie millia auiũ cuiuſq; generis. Exhibuit etiã ad ferrum quadringentos ſenatores, ſexcentoſq; equites Rom. ad cõficiendas feras in arena. Item, Naumachiam aqua ex mari proximo inducta, in qua innabãt beluæ. Item, Pyrrhicas ſaltationes per ephebos, quibus peracta opera, diplomata & priuilegia ciuitatis Romanæ ſingulis obtulit. Fecit etiã ut Taurus Paſiphaen

in ligneo iuuencæ ſimulacro abditam iniret, quod multi ſpe-ctantium crediderunt. Inſtituit & quinquennale certamen more Græco triplex, Muſicum, Gymnicum, Equeſtre.

Domitianus ſpectacula edidit magnifica & ſumptuoſa in Amphitheatro, & circo, ubi præter bigarum & quadrigarũ curſus duplex etiam commiſit prælium equeſtre, ac pedeſtre, & in Amphitheatro nauale quoq;, Venationes, & Gladiatores exhibuit, noctibus etiam ad lychnos. Pugnas præterea non uirorum modò, ſed & fœminarum. Toto Gladiatorii ſpectaculi tẽpore, habuit ante pedes ſuos puerulum coccinatum, portentoſo paruoq; capite, cum quo plurimũ fabulabatur. Edidit Nauales pugnas effoſſo circa Tyberim lacu, quas inter maximos imbres ſpectauit. Fecit & ludos Seculares. Inſtituit quinquennale certamen Capitolino Ioui triplex, Muſicum, Equeſtre, & Gymnicũ. Fecit Certamen Græci, Latiniq; ſermonis. Celebrauit & in Albano monte quotannis quinquatria Mineruæ.

Adrianus Imperator fabularum recitationem omnis generis in theatro ad ſcenam & Orcheſtram dedit. Hiſtriones aulicos publicauit. In Circo multas feras & ſæpe centum leones interfecit.

Antonius Pius munera edidit, in quibus Elephanti, Crocutę, Rhibocerotes, Crocodili, Hippotami, & omnia ex omni terrarum orbe animalia, etiam Tygres fuere. In munere publico tam magnanimus fuit, ut cẽtum leones una miſsione ſimul exhiberet ſagittis interfectos.

Gordianus Imp. 12. populo Roman. ſpectacula per ſingulos x i i. dies dedit, ita ut gladiatorum nonnunquàm quingenta paria, & nunquam minus centum quinquaginta feras Lybicas uno die, quandoq; mille ediderit. Erat ei ſylua in qua habuit ceruos ducentos, Britannos equos feros x x x. Oues feras albas mille. Decem aureas capreas, quas inaurari fecerat. Struthiones Mauros miniatos c c c. Onagros x x x. Apros c l. Ibices c c. Damas c c. Quæ omnia populo diripienda conceſsit, die muneris, quod ſextum edebat.

Philippus Arabs Imp. ſeculares ludos & munera edidit Circenſia. In quibus dati ſunt Elephanti x x x i i. Tygres x x. Leones manſueti l x. Hyenæ c. Gladiatorum fiſcalium paria mille. Rhinoceros unus, Archoleontes x. Camelopardali x. Equi feri x l. Leopardi manſueti x x x.

Heliogabalus quaternos canes ad currũ iunxit, eoq; modo.

uectatus eſt. Idem iunctis quaternis ceruis in publicum proceſſit. Sed & leones coniunxit, ſe Cybelem appellans. Iūxit & Tygres, ſe Liberum patrem uocans. Iunxit etiam quaternas mulieres, nudusq; à nudis uectus eſt.

Firmus imperator uectus eſt ingentibus Struthionibus, adeò ut magis uolare, quàm geſtari uideretur.

Sunt & ſingularium ludorum nomina, ut Aſtragalus, Sphæriſterium, Latrunculi, Alea, Par impar, & alii id genus.

Aſtragalus latinè Talus ludus, ex oſsiculorum pedis coniunctura, quibus Apollonius in Argonauticis puerum Cupidinem ludentem ponit. Volaterranus ait Germanos & Tranſpadanos hunc adhuc ludum obſeruare. Homerus ſcripſit Elpenora lapſu ſcalarum exanimatum eſſe, quum fregiſſet Aſtragalon, id eſt, iuguli coniuncturam.

Ludus pilæ repertus eſt ab Anagalli puella Cercyræa, uel à Pytho quodam ſecundum Plinium, aut Lydis ſecundum Herodotum. Vocatur aliter **Sphæriſterium**. Tranquillus in flauio Veſpaſiano: Valetudine proſpera uſus eſt, quamuis ad tuendam eam nihil amplius quàm fauces cęteraq; membra ſibimet ad numerum in Sphæriſterio defricaret. Pila primum luſit Phacia iuuentus. De hoc ludo Homerus in Odyſſea locutus eſt, cuius uerſus latinos fecit Volaterranus: Ille pilā dextra miſſurus ad aſtra reflectit Terga retro, rurſusq; ad magnum protinus ictum Conſurgens terram procumbit pronus ad imam.

Eſt & **Ludus Latronum**, ſeu Latrunculorum, de quo Martialis: Inſidioſorum ſi ludis bella latronum, Gemmeus iſte tibi miles, & hoſtis erit. Seneca: Latrunculis ludimus. Volaterranus ait Magiolinum Florentinum fuiſſe in eo ludo adeò exercitatum, ut memoriter per alium luderet, minimè reſpiciens, aduerſario tamen diligenter aduertente.

Aleam Palamedes reperit in caſtris Græcorum cōtra Troianos, dum eſſet in otio. Luſoria tabula uocatur Phimum, ſeu Aleatorium. Aleæ teſſera duodecim habet pūcta. Martialis: Hic tibi biſſeno numeratur teſſera pūcto, Calculus hic gemino diſcolor hoſte perit. Aleatorium etiā quandoq; pro aleæ ludo ſumitur. Sidonius: Atq; illic Aleatoriū laſsis conſumpto Sphæriſterio ſatiat. Qui alea ludūt, uocātur Aleatores, & Aleones. Catullus: Niſi impudicus & uorax & aleo. Suetonius ſcribit, Domitianum imperatorē (quoties otiū eſſet) alea ſe oblectaſſe. Alea Romanis legibus erat uetita. Horatius: Seu mauis uetita legibus

alea.

alea. Hinc Cicero Lenticulum colluſorem Antonii, de alea cō-demnatum fuiſſe ſcribit. Quum autē Alea dicatur omnis ludus in uarietate fortunæ conſiſtens, factum eſt, ut pro periculo periculiq; dubitatione accipiatur. Lucanus: Placet alea fati Alterutrum merſura caput. Liuius: In dubiam imperii ſeruitiiq; aleam imus. Cæſar dubitans an traiecturus eſſet copias ultra Rubiconem aduerſus Pompeium, tandem, relicta cunctatione, Eatur (inquit) quò deorum oſtēta & inimicorū iniquitas uocat, iacta eſt alea. Petronius Arbiter tradit Cæſarem dixiſſe: Iudice Fortuna cadat alea. Aleam iacere ille dicitur, qui ſe periculis Fortunæq; committit. Dicimus ludere aleam, & alea. Tranquillus in Auguſto: Aliquando ut uincat, ludit aſsiduè aleam.

Turricula, ſeu Fritillus, id eſt, quod apud Græcos Pyrgus dicitur. Erat enim uaſculum in modum turriculæ, quo incluſæ teſſeræ iactabantur ad tollendam ludentis fraudem. Martialis: Quærit compoſita manus improba mittere talos, Si per me miſit, nil niſi uota facit. Fritillus autem dicitur tabula luſoria, quo teſſeræ coniectæ agitatæq; mittuntur in alueolum. Iuuenalis Saty. 14. Paruoq; eadem mouet arma fritillo. Martialis libro 13. Hæc mihi charta nuces, hæc eſt mihi charta fritillus.

Ludere par impar, moris fuit antiquitus, quod illo carmine Horatiano conſtat: Ludere par impar, equitare in arundine longa.

Ludere nucibus, noſtri temporis pueruli ab antiquis didicerunt. Nam & maiores hoc uſos fuiſſe ludo, docet illud Perſianum: Et nucibus facimus quæcunque relictis, Quum ſapimus patruos. Nuces autem relinquere, eſt omiſsis ſtudiis, & nugis puerilibus ad grauiora, magisq; ſeria conuerti. Hinc etiā ortæ illæ dicendi figuræ, Nunquàm à nucibus recedere, Redire ad nuces. Nuces abiicere, Nuces intermittere, Nucibus indulgere, Nuces repetere.

Chartarum, Sortium, ac Diuinationis ludi à perditis hominibus inuenti ſunt, qui quamuis noſtro quoq; ſeculo damnētur adeò, ut piaculum uideatur, illis tamen adhuc luditur.

Sortiri digitis ludus fuit Italorum, maximè paſtorum, ut repentè porrectis digitis uterque numerum diuinet. Mantuanus Eclog. 1. Sortiri digitis res iniucunda uoluptas, Magna prius tanti dum mens erat inſcia morbi. Simile eſt illud: Micare digitis. Cice. lib. 2. de Diuinatione, Quid eſt enim ſors? Idem propemodū, quod micare, quod talos iacere, quod teſſeras. M. Varro:

Micand

Micandum erit cum Græco, utrum ego illius numerum, an ille meum ſequatur. Nemeſianus: Digitos iactare micantes. Vnde natum adagium, Dignus quo cum in tenebris mices, id eſt, cui ſecure credas, & iniurato fidem habeas. Is enim quo cum in tenebris micamus, poteſt nos fallere, ſi uelit.

Porrò autem ueterum monumentis proditur ſummos uiros, & multa laude præſignes, luſu nō abſtinuiſſe. Nam Herculem illum portentorum domitorem, Iouis & Alcmenæ filium, ferūt cum puerulis ſæpius colluſiſſe, eoq; modo curas animi remiſiſſe. Ab Alcibiade quandoq; deprehenſus eſt Socrates, cum Lampocle infantulo colludens. Ageſilaus cum filio arundinē interdum equitabat, qui puerilis mos eſt, alludente Horatio.: Ludere par impar, equitare in arundine longa. Tarentinus Archytas cum pueris de famulicio luſus agitabat, hiſq; oblectabatur plurimum, dum agitaret conuiuia. Volaterranus ait Coſmum Medicem iam ſenem, & patriæ principem, nepotibus paruis colluſiſſe, & ex his cuidam auenā in medio foro aptaſſe.

GYMNASIA.

Gymnaſium propriè dicebatur locus in quo nudi palæſtritæ oleo peruncti concertabant. Nunc pro quocūq; exercitii loco ſolet accipi. Vnde & Gymnaſtes præceptor. Gymnaſiarcha gymnaſii magiſter.

Craneum gymnaſium erat apud Corinthum.

Eſt & Cillarauium gymnaſii nomen apud Plutarchum in Cleomene.

Lyceum, Academia, Prytaneum, Canopum, Pœcile, Tempe, gymnaſia Athenis fuere. Nam & Canopum agnoſcit Philoſtratus, in Herodis Attici uita. Pœcile uerò porticus uaria à Latinis appellatur. Nobilitata etiam præter picturam Marathonicæ pugnæ, Zenonis ſtoici conuentu. Vnde à porticu Stoici dicti. Lyceum Ariſtotelis, Academia Platonis ſcholæ fuerunt. Verſus Ciceronis: Inq; Academia umbrifera, nitidoq; Lyceo Fuderunt claras fœcundi pectoris artes. De Prytaneo, Cicero libr. 1. de Oratore: Et ut ei uictus quotidianus in Prytaneo publicè præberetur.

STADIA DIVERSA.

Stadium XII. noſtros efficit paſſus. Hoc eſt pedes DCXXV. Hoc Cenſorinus Italicum uocat. Olympicum pedibus DC. conſt

conſtat. Pythicum circiter mille. Vitruuius ſtadiatas domorum porticus appellat prælongas & magnificas.

TELORVM BELLICORVM, ET GLADIORVM NOMINA.

Telorum uocabula Gellius libr. 11. cap. 25. multa ponit ad hunc modum: Haſta, Pilum, Phalarica, ſemiphalarica, ſoliferrea, geſa, lancea, Rumigeſtri, faces, tragulæ, frameæ, Meſanculæ, Cateiæ, Romphea, Scorpius, Scibones, Silices, ueruta, enſes, ficæ, macheræ, ſpathæ, lingulæ, pugiones, Clunacula.

Lingulam ueteres dixerunt gladiolum oblongum in ſpeciem linguæ factum. Cuius meminit Neuius apud eundem Gellium: Sine mihi gerere moré, uidear lingula. Domitius in Martialem ait, lingulam etiam capi pro inſtrumento, quod ad ſimilitudiné linguæ conflatũ uſui eſſe poteſt ad aromata tractanda, ut in illo uerſiculo Martia. Gracilesq́; lingulæ, cęreiq́; chartęq́;.

Romphea genus eſt teli Thraciæ nationis. Vale. Flaccus lib. 6. Argon. Aequaq́; nec ferro breuior, nec Romphea ligno. Mantuanus mediam produxit dicens: Quam gerit aduerſus feriat Romphea cohortes.

Spara minimi generis ſunt iacula, à ſpargendo dicta. Sunt autem ruſtica tela in modum pedis recurua. Virg. lib. 10. Agreſtisq́; manus armat Sparus. Nam utrumq; dicimus in maſculeo & neutro genere. Salluſt. Cæteriq́; ut quoſq; caſus armauerat ſparis, aut lanceis: alii præacutas ſudes port abant. Lucil. Tum ſpara, tum murices portantur tragula porro.

Manobarbulus genus eſt teli, ſimilis plumbeæ pilæ, quo utebantur milites, qui manobarbuli dicebantur.

Materis telum eſt oblongum, breuius tamen lancea. Siſenna: Gallia materibus, Sueui lanceis configunt.

Runa teli genus latam habentis cuſpidem.

Sibina, ſeu Sibinis, telum eſt uenabulo ſimile, Illyris peculiare. Ennius: Illyriis reſtant ſicis, ſibinisq́; fodentes.

Veruina telum eſt ſimile ueru. Sidonius: Cui noſter ſermo erit pro ueruina.

Machæra Græcè gladium, ſeu cultrum Latinè ſignificat. Apuleius: Comminabatur ſeſe conciſurũ eum machæra fruſtratim. Plautus: Si tibi eſt machęra, & nobis eſt urbina domi. Quod adagium dici ſolet, quum malum malo opponitur. Vrbina enim etiam genus eſt teli.

Sariſ

Sariſſa dicitur haſta prælonga, Macedonum genti peculiaris. Vnde & Alexandri ſtipatores Sariſſophoros uocat Curtius. Liuius: Prælongas haſtas Macedones Sariſſas uocant. Luc. lib. 8. Primi Pellæas arcu fregere Sariſſas. Ouid. libr. 12. Qui clypeo, gladioq;, Macedoniaq; Sariſſa Conſpicuus.

Harpe incuruus eſt Mercurii gladius, quo uſum ferunt Perſeum. Lucanus: Et ſubitus præpes Cyllenida ſuſtulit Harpē: Harpen alterius monſtri iam cæde rubentem. Pontanus libr. 4. de Stellis: Quę Martē clypeo, galeaq; adamātideq; Harpe inſtruxit.

Acynacis gladius eſt Parthorum genti peculiaris. Horat. lib. 1. Car. Vino & lucernis Medus Acynacis immane quantum diſcrepat. Q. Curtius lib. 5. Strictoq; acynace interfecturus uidebatur, ni prope Beſſus Bactrianiq; deprecarentur.

Idem Curtius ait Copidas eſſe gladios leuiter curuatos, Falcibus ſimiles, quibus appetebant beluarum manus.

Framea gladius eſt Marti peculiaris. Iuuenalis: Et Martis frameam, & Cyrrhæi ſpicula uatis. Martianus Capella: Gradiui frameam non auſus poſcere falcem. Corn. Tacitus, ubi de populis Germaniæ loquitur, frameas pro haſtis uidetur accipere, dicens: Rari gladiis, aut maioribus lanceis utūtur. Haſtas, uel ipſorū uocabulo Frameas gerunt anguſto, & breui ferro, ſed ita acri, & ad uſum habili, ut eodem telo, prout ratio poſcit, uel cominus uel eminus pugnent. Et eques quidem ſcuto, Frameaq; contentus eſt, pedites & miſsilia ſpargunt.

Aeganea ſpecies eſt leuioris iaculi, autore apud Cælium Euſtathio.

Eſt & Ancyle iaculum quoddam quo qui utuntur, uocantur Ancyliſtæ, quamuis etiam Ancyle ſignificet anſam iaculi.

Sigymnum iaculi genus eſt. Autor Cæl. ex Lyophrone.

Geus, ſiue Geum, dicitur telum omnino ferreum.

Dolones tela ſunt bellica, à lædendo dicta, autore Donato. Nā dolos Græce læſio dicitur. Sylius libr. 3. Nec te reti dextras in pugnam armata Dolone. Tranquillus in Claudio Cæſare: Reperti & equeſtris ordinis duo in publico cum Dolone, ac uenatorio cultro præſtolantes.

Spatha genus eſt gladii. Iulius Capitolinus de Maximino Imp. Fecit & Spathas argenteas, fecit etiam aureas, & omnino quicquid pulchritudinem eius poſſet iuuare.

Culter, ſeu Cultrum (utrunq; enim dicimus) propriè dicebatur gladius uictimariorum, quo ſcindebātur uictimæ. Hinc Cul

trarii

trarii dicebãtur uíctimicidæ. Propertius: Quũ fallẽda meo polli ce cultra forẽt. Eius propè generis ſunt Clunaculũ, & Seceſpita.

Clunaculum, dicitur à ſcindendis uictimarum clunibus.

Seceſpita, à ſecando, gladius erat ferreus & oblongulus, manubrio eburneo rotundo, quo Flamines, Flaminicæ, & Pontifices utebantur ad ſacrificia. Tranquillus in Cæſare Tiberio: Nam & inter Pontifices ſacrificanti ſimul pro ſeceſpita plumbeum cultrum ſubiiciendum curauit.

Sica, gladius eſt occultus, & inuaſorius, qui incluſus ligno formam habet baculi. Hoc qui utuntur, Sicarii uocantur. Horatius: Si quis erat dignus deſcribi, quòd malus aut fur, Quòd mœchus foret, aut Sicarius. Martialis libro 11. Inuaſit medicus Sica Phreneticus Eucli.

Cateia, gladius eſt falcatus, Germanis olim frequẽs. Sylius: Panda manus eſt armata Cateia. Ponta lib. 5. de Stellis: Armaq;, Pilaq;, Cateias.

Nouacula culter eſt raſorius, cuius artifices dicuntur Nouacularii. Mart. de ferramentis tonſoriis: Tondentis hæc arma tibi ſunt apta capillis, Vnguibus hæc longis utilis illa genis.

Parazonium, gladii genus, quod accingi ſolet zonæ.

Paltũ, teli gen⁹ eſt, ſeu minoris iaculi, ꝙ in itinere torquetur.

Pugio, genus teli, ſeu gladii breuiuſculi, à pugnãdo dicitur, uel quòd punctim feriat, uel quòd punctim teneatur. Hinc diminutiuum **Pugiunculus**. Cicero Hiſpanienſem pugiunculum Cn. Piſonem appellabat.

Haſta dicitur, quòd ſtans uel à ſtante ferri ſoleat. Vnde & haſtile deductum. Moris erat antiquitus haſtæ ſubiicere res, quæ exponebantur uenales per auctionem. Hinc Haſtarium, diceba tur auctionaria illa uenditio. Tranquillus in Auguſto: Ipſum, bonaq; eius ſubiecit haſtæ. Haſtici ludi, qui haſta conficiuntur. Idem autor in Caligula: Edidit & peregrè ſpectacula in Sicilia Syracuſis haſtices ludos. Haſta pura, dicitur, nullo ferro præpilata. Virgil. Ille uides pura iuuenis qui nititur haſta. Suetonius in Claudio: Poſidem ſpadonem Britannico triumpho inter militares uiros haſta pura donauit. Haſtis puris enim milites ob fortitudinem donabantur. Hinc ſcribit Plinius, Sicinium Dentatum donatum fuiſſe haſtis puris duodeuiginti.

Triphorum, dicitur telum longitudine trium cubitorum, quod Catapulta mittitur. Ennius: Aut permaneret paries percuſſus triphoro.

Sagitta

Sagitta, iaculū quod arcu mittitur. Hinc Sagittare uerbum, id eſt, iaculari. Hieron. Vt ſagittent in occultis immaculatum. Sagittarius, qui ſagittas intorquet. Tranquillus in Flauio Veſpaſiano: Syriacum pręmiſit exercitum. Hinc XL. milia ſagittariorum. Sagittarios equeſtres Græci Hippotoxatas uocant. Omnium optimi ſagittarii ſunt Parthi, qui fugientes & auerſi iaculantur, & lædunt perinde ac aduerſi. Lucanus: Ocyor & miſſa Parthi poſt terga ſagitta. Fiunt etiam compoſita Sagittifer, & Sagittipotens. Cicero in Arati Phænomenone: Menſe ſagittipotens ſolis quum ſuſtinet orbem. Ruffus Feſtus: Membra ſagittigero cedunt poſtrema reuecto.

Iaculum, quicquid iaci poteſt. Hinc Iaculari uerbum. Iuuenalis: Satyra 1. Et quantas iaculetur Monycus ornos. Dicimus etiam Iaculo & Eiaculo.

Tragula à traiiciēdo, uel quòd infixa ſcuto trahatur. Metaphoricè ꝓ dolo capitur. Plautus: Tragulā in te iniicere adorāt.

Pilum dici poteſt quinq; pedum haſtile. Sulpitius ait, Pila Romanorum eſſe miſsilia trium pedum, utrinque præfixa ferro trigono unciarum nouem. Lucanus: Infeſtiſq; obuia ſignis Signa, pares aquilas, & pila minantia pilis.

Falces, Harpagones, Fundæ, Fuſtibalæ, Plumbatæ, Onagri, Scorpiones, numerantur à Vegetio inter tela naualia. Fundis qui utuntur, uocantur Funditores.

Catapulta, dicitur uelox Iaculum, uel ſagitta. Plautus: Atque ita te neruo torquebo, ut Catapultæ ſolent.

Aclides, Seruius ait tela eſſe adeò antiqua, ut nec uſquàm commemorentur in bello. Legitur tamen, quòd ſint clauæ cubito & ſemis factæ, eminentibus hinc inde acuminibus, quæ ita in hoſtem iaciuntur religatæ loro uel lino, ut peractis uulneribus poſsint ad dominos redire. Putatur tamen eſſe teli genus, quod per flagellum in immenſum iaci poteſt. Verg. lib. 7. Anei. - Teretes ſunt aclides illis Tela, &c.

Verutum eſt telum breue & anguſtum. Autore Nonio. Saluſtius 3. Hiſt. Auxiliūq; manebant in modum Veruti militaris.

Geſa Gallorum ſunt tela. Virg. lib. 8. Aenei. - Duo quiſque Alpina coruſcant Geſa manu.

Venabulum uenantium haſta lato præpilata ferro. Ouid. in epi. Phedræ: Siue tenes lato uenabula cornea ferro.

Anſatæ ſunt iaculamenta cum Anſis.

Sequenti iaculorum nomina enumerantur à Crinito, ubi de telorum

telorum generibus meminit:Spari,Cateiæ, Frameæ,Caiæ, Rumigeſti, Meſanculæ, Sibini, Geſa, Veruta, Aclides, Romphea, Lanceæ,Pila,Sariſſæ,Scibones, Tragulæ, Telones, Haſtæ, Sudes, Phalaricæ, Iſsi, Faces, Semiphalaricæ, Cæſtra, Soliferrea, Scorpii.

TELA PROPRIA GENTIVM.

Framea, Germanorum:Romphea,Thracum:Lancea, Hiſpanorum:Vnde Varro apud Gellium ait,Lanceam non Latinum, ſed Hiſpanorum eſſe uerbum.Pila Romanorum: Iſsi,Boiorum: Sariſſæ,Macedonum:Sibini Illyricorum.

TELA, ET SCEPTRA DEORVM.

HArpe gladius eſt Falcatus Mercurii. Vnde & Ouidius Harpen uocat Cyllenidem lib.5.Meta.

Frameam poëtæ uocant Martis haſtam.

Simulacro Apollinis apponebatur arcus, ſagittæ, Clypeus & Lyra. Claudianus:Mars clypeo melior, Phœbus præſtantior arcu.

Sceptrum & Fulmen Ioui tribuuntur. Vnde & poëtę Iouem appellant fulminatorem,fulminigerum, fulguratorem,tonitrualem,ſceptrigerum. Quintianus in Orpheo: Aſtant cœlicolæ intenti, quæ fulminiger rex Præcipiat. Bapt.Pius : Iunxit Agenoridæ ſceptrifer ipſe tonans.

Claua fuit Herculis telum. Ouidius in epiſtola Deianyræ: Inſtruxitq́; manum claua domitrice ferarum. Idem lib.15. Vulnera clauigeri quæ fecerat Herculis arcus.

Fuſcina telum fuit triſulcũ,inſigne Neptuni,ut apud Priapeiam:Neptuni Fuſcina telum. Mar.lib.1. Fuſcina dente minax nexu fuit anchora curuo.Dicitur & Tridens,uelut tres habẽs dentes.Neptunus apud Verg.lib.1.Aen.Et Lucanus 4.Ouid.8.

IMPOSSIBILIA FACTV.

IOui Fulmen, Herculi clauam, Homero uerſum ſubtrahere: tria hæc olim credita ſunt impoſsibilia. Autore Macrobio libro 5.Saturnaliorum. Quod etſi fieri poſſet,alium tamen nullũ decere,uel fulmen præter Iouem iacere,uel certare præter Herculem robore,uel canere,quod cecinit Homerus.

MACHINAE QVAEDAM BELLICAE, ET TORMENTA.

BOmbardam Galli uocant machinam à bombo & ardeo,ut autumat noſter Nicolaus Beraldus:execrabile pror

ſus inuentum,quo nihil fulmini magis ſimile, luce, impetu, & odore teterrimo.Cuius inuentori(ut inquit ille)robur & æs triplex circa pectus erat, illũ parentis crediderim ſui ceruicem, & penetralia ſparſiſſe nocturno cruore Hoſpitis,&c.

Graphicam tormenti huius deſcriptionem, uide apud eundẽ Beraldum in Ruſticum Politiani, ex uerſibus Ioannis Mariæ Catanei. Ricardus Bartholinus Bombardam uocat turrifragã, nouo ſed tamen conuenienti epitheto. Volaterranus ait Bombardam primã à Germanis dono Venetis datam, quum hi apud Clodiam foſſam Genuenſes obſiderent.

Vegetius ait **Teſtudinem** machinam fuiſſe bellicã,de materia ac tabulatis contextã, quæ ne exureretur incendio,coriis, uel ciliciis centonibusq; ueſtiebatur. Hæc intrinſecus accipiebat trabem adunco præfixam ferro, quod **Falx** uocatur, ab eo quòd incurua eſt, ut de muro lapides extrahat. Idem ait caput eius ueſtiri ferro,appellariq; **Arietem,** quòd frontẽ habeat duriſsimam, quæ ſubruat muros, & arietũ more retro cedat, ut cũ impetu uehemẽtius feriat.Habet autẽ teſtudo machina ſimilitudinem cum teſtudine uera:nam ſicut hæc modò reducit, modò profert caput,ſic illa interim reducit trabem,& quãdoq; exerit. Vide Ammianum Marcellinũ quoq;.De Ariete Vergilius: Labat ariete crebro Ianua, & emoti procumbunt cardine poſtes. Ouid.lib.11.Meta. Nec leuius pulſata ſonat, quàm ferreus olim Quum laceras aries balliſta'ue cõcutit arces.Hinc Arietare uerbum,id eſt cũ impetu percutere. Virg. Arietat in portas, & duros obice poſtes. De Ariete Pamphilus : Rumpo fores, muros quatio,demolior arces;Cornua ferrata ſub trabe dura gero.

Vineæ(quas aliter Cattos uocãt)fiebant hoc modo. De lignis leuioribus machina colligabatur, lata pedibus octo, alta pedibus ſeptem, longa x v i. huius tectũ munitione duplici tabulatis cratibusq; cõtexebatur:latera ſepiebantur uimine,ne ſaxorum telorumq; impetu penetrarẽtur:extrinſecus autẽ ne immiſſo cõcremaretur incendio,crudis ac recentibus coriis ac centonibus operiebãtur:multis in ordinẽ iunctis ſe ſupponunt milites,qui tuti penetrant ad excauanda murorũ fundamenta. De Vinea Propertius lib.4. Dumque aries murum cornu pulſabat aheno, Vineaq; inductum longa tegebat opus.

Plutei contexebantur ad ſimilitudinẽ caſsidis è uimine:ciliciis protegebãtur,coriis,ternisq; rotulis,quarũ una in medio, duæ in capitibus opponebãtur : admouebãtur in quãcũq; partẽ, more

more carpenti, & applicabantur muris:horum munitione protecti obſeſſores,ſagittis,fundis,& miſsilibus obſeſſos,de propugnaculis ciuitatis exturbabant, ut ſcalis aſcendendi facilior pateret occaſio.

Muſculi dicuntur minores machinæ,quibus protecti obſeſſores urbis foſſatū (uerbum eſt Vegetii) comportatis lignis & lapidibus complent,& ſolidant,ut turres ambulatoriæ ſine impedimento admoueātur,& applicentur muris.Minores ſunt uineis,& pluteis firmiores. Vocātur autē à ſimilitudine muſculorum piſcium.Nam quemadmodum illi quum minores ſint, tamen Balænis auxilium adminiculumq; exhibent, ita quoq; hæ machinę ſubſidio ſunt ambulatoriis turribus ad parandā uiam, præmuniendaq; itinera.

Turres ambulatoriæ,ſunt machinamenta trabibus tabulatisq; compacta, crudis coriis,& centonibus communita, ne hoſtili crementur incendio. Fiebāt interdum tanta proceritate, ut & muros, & lapideas turres altitudine ſuperarent.Voluebantur multis rotis arte mechanica ſuppoſitis. Quum muris admouebātur, præſens erat ciuitatibus periculum. Nam ſurſum uerſum habebant ſcalas quibus irrumpebatur in urbem. Deorſum uerſum arietes, quorum impetu diuellebantur muri.In earum faſtigio collocabātur ſagittarii,qui obſeſſos contis,& ſaxis miſsilibus protrudebant,eoq; modo capiebant ciuitatem ſine mora. Obſeſsis enim nulla ſpes erat auxilii, quum ſupra ſe aſpicerent altiorem hoſtium murum.

Sambuca, fiebat ad ſimilitudinem citharæ. Nam ut in cithara ſunt chordæ,ita in trabe,quæ turri admouebatur erant funes, qui pontem de ſuperiori parte trocleis laxabant ut deſcenderent ad murum,exibantq; ſtatim bellatores,& per eam tranſeuntes mœnia urbis inuadebant.

Exoſtra, pons erat turris ambulatoriæ, per quem obſeſſores in muros obſeſſarum urbium tranſmeabant.

Obſeſsi ab obſeſſorum machinis tutabantur ſe balliſtis, arbaliſtis,onagris,ſcorpionibus,fuſtiballis,& ſagittariis fundis.

Telenon,machina fiebat hoc modo: Trabs una in terram præalte defigebatur, in cuius uertice connectebatur altera longior, dimenſa medietate eo libramento,ut depreſſo uno capite, erigeretur alterum. In uno quoque capite cratibus, & tabulatis contexebatur machina, in qua pauci collocabātur milites Depreſſo itaque per funes altero trabis capite, altero uerò (in quo

erant) eleuato, imponebantur in murum.

Scorpiones, machinæ ſunt, quæ Vegetii tempore dicebantur Manuballiſtæ. Ideò autem nomen hoc traxerunt, quòd paruis, ſubtilibusq; ſpiculis inferrent mortẽ. Alter Scorpio uocatur Onager, quòd aſini feri quum à uenantibus agitantur, ita eminus lapides poſt terga calcitrando emittunt, ut perforent pectora ſequentiũ, aut perfractis oſsibus capita ipſa diſplodant. Saxis autem per Onagrum contortis, non ſolum equi elidebantur & homines, ſed etiam hoſtium machinamenta frangebantur.

Cochleæ, dicebantur rotundæ machinæ, in quibus per circuitum obſeſſores conſcendebant in muros inimicorum.

Balliſta, bellicũ erat tormẽtum ex ferro, aut taxo, aut oſſe, quo magni lapides emittebantur, ut ait Sulpitius. Ouid. lib. 1. de Triſt. Quàm graue balliſtæ mœnia pulſat onus. Cicero libro 2. Quæſt. Tuſcul. Vt enim balliſtæ lapidũ, ita reliqua tormẽta telorum. Balliſta formabatur ea magnitudine, ut lapides c x x. pondo eiacularetur. Balliſta maior ſaxa cõtorquet. Hæc à Phœnicibus reperta eſt. De hac Syllius lib. 1. Phocais effundit uaſtos balliſta molares. Balliſta minor haſtam iacit, & parua ſpicula. De hoc uidetur intellexiſſe Lucanus lib. 3. dicens: Nec enim ſolis excuſſa lacertis Lancea, ſed tenſo balliſtæ turbine rapta.

Phalarica, genus erat teli, quod ex phalis, id eſt, turribus ligneis intorquebatur. Erat autem pręfixa ualido ferro in modum haſtæ intra tubum: cuius haſta ſulphure, reſina, bitumine, & ſtuppis conuoluebatur, infuſo oleo, quod incendiarum uocabant, & è balliſta emittebatur.

Inter noſtri tẽporis machinas habẽtur **Colubrina**, & **Serpentina**, quòd oblongæ fiant, habeantq; effigiẽ propè Serpentis & Colubri. Pamphilus Saxo: Vis, ſonitus, rabies, motus, furor, impetus, ardor Sunt mecum, Mars hæc ferreus arma timet.

Arcuballiſtæ, & **Carroballiſtæ**, dicebãtur minores machinæ, quæ curriculis ferebantur.

Malleoli erant quædam miſsilia, quæ arcu iaciebantur, materiam habentia ad comburendum. Liuius: Aliqui uenerunt ferentes ſtuppam, picem, & malleolos.

Inter machinas etiam numerantur **Trifaces**, **Cataphrattæ**, **Plumbatæ**, **Tribali**.

Falces, & **Harpagæ** armorũ genera ſunt apta murorũ oppugnationi. Siſenna apud Noniũ: Falces iniectas cõminuũt, Puteos propius collocatis Harpagis deiiciunt, mittunt è turribus.

ARMOR

ARMORVM VARIA GENERA ET BELLORVM INSTRVMENTA.

GAlea dicitur caſsis,ſeu ferreum inſtrumentum: à galero, quo ueteres uſi ſunt. Ouidi. in epiſt. Et galeam preſſa ſuſtinuiſſe coma. Ea ornata criſtis & pennis maiorem ſolet incutere terrorem. Vnde Verg. lib. 8. Aeneid. Terribilem criſtis galeam, flãmasq́; uomentẽ. Idem ſignificat Caſsis: dicimus etiam Caſsida. Prop. Aurea cui poſtquam nudauit caſsida frontem.

Ancyle dicitur breue ſcutum Nonio. Hoc ex utroq; latere reciſum erat, ut nullus uideretur angulus, & ſummum infimũq; latus eius medio pateret. Ferunt ancylia principante Numa Pompilio cœlitus fuiſſe demiſſa. Ouid. lib. 5. Faſt. Ecce ancyle uocant, quod ab omni parte reciſum eſt, Quaq; oculis ſpectes angulus omnis abeſt.

Parma fuit breue ſcutum, peditibus peculiare. Vergil. lib. 11. Enſe leuis nudo, Parmaq́; inglorius alba. Dicimus & Parmula. Horatius: Tecum Philippos & celerem fugam Senſi relicta non bene parmula.

Pelta dicitur Clypeus Amazonum, in modum Lunæ recuruus, Verg. Ducit Amazonidum lunatis agmina peltis. Stat. lib. 5. Syl. Hinc peltiferæ dicuntur Amazones. Ouid. Qui modo peltiferas fudit Meotidas, &c.

Cætra ſcutum eſt loreum, quo utũtur Afri & Hiſpani. Luca. libro 7. Illic pugnaces commouit Iberia Cætras. Vergil. Læuas Cætra tegit. Cætrati dicuntur qui utuntur huiuſmodi ſcutis.

Ocreæ dicuntur crurum munimẽta. Apuleius: Ille galea caput, ille crura Ocreis inuoluit. Hinc Ocreati, ocreis ornati. Plinius: Ad reliquos uſus laborioſe euehitur ocreatis cruribus. Vegetius: Pedites ſcutati præter cataphractas, & galeas etiam ferreas, Ocreas in dextris cruribus cogerẽtur accipere. Verg. lib. 7. Aene. Aut ocreas leues lento ducunt argento.

Thorax dicitur ferreum pectoris munimentũ, & quicquid à collo ad coxendicem protenditur in anteriori corporis parte. Thoracati, thorace induti. Plin. Parrhaſius pinxit Nauarchũ, thoracatum. Fiebant olim thoraces cratibus coſtarum ferreis, unde & nexiles uocantur Statio, & multiplices. lib. 12. Multiplicem tenues iterant thoraca cateruæ.

Phaleræ ornamenta ſunt equorum, qui inde uocantur phalerati.

lerati. Vergilius lib.5. Aeneid. Primus equum phaleris inſignẽ uictor habeto.

Ephippia ſunt ſtragula, quibus equi integuntur, uel ſellæ, eis ad inſidendum poſitæ. Cato: Fuit mihi equus ſine ephippio. Equi ephippiarii dicuntur, quibus imponũtur ſellę, ne graui inceſſu uulnerent ſeſſorem. Ephippiati equi, ſuis phaleris ornati. Horatius adagium fecit: Optat ephippia bos, piger optat arare caballus. ubi quis uult ea curare, quorum eſt ignatus.

Capiſtrum, & Frænum, uincula ſunt capitis equorum. Martialis: Paret purpureis aper capiſtris.

Stapedes, machinulæ ſunt ferreæ, quibus pedes ſuſtinent equitantes.

Pharetra, repoſitorium ſagittarum, quãquam & pro ſagittis interim capiatur. Ouid. lib.1. Meta.

Lorica dicitur ferreum corporis munimentum, quale apponebatur antiquis regum, & Imperatorum ſtatuis. Dicitur autem Lorica, uelut connexa loris. Squalebat ferri laminis, ut cruſtis cochlearum. Vitruuius: Non patietur lorica teſtacea lædi latera. Modeſtus: Centuriones nimium bellicoſas loricas trãſuerſis caſsidum criſtis (ut à ſuis facilius noſcerentur) habebãt. Martial. Inuia Sarmaticis domini lorica ſagittis. Hinc Loricare eſt armare, ſeu loricam induere. Plinius de Ichneumone in Aſpidẽ certaturo: Mox (inquit) ubi pluribus eodem modo ſe coriis loricauit, in dimicationem pergit.

Loricare.

Vmbo dicitur pars clypei eminentior. Capitur & pro toto clypeo. Vergilius lib.10: - Sed ſuſtinet æreus umbo. Statius lib. 18. Euboicum duris rumpunt umbonibus agmen.

NOMINA DIVERSA AD MILITIAM SPECTANTIA.

EXercitus dicitur magnus militum numerus, ab exercitatione. Cui pręeſt qui legiones cũ ſuis auxiliis cõminiſtrat. Eiusq; officium cõſiſtit nõ ſolùm in danda, ſed etiã obſeruãda diſciplina. Is uocabatur à Romanis Tribunus militaris, cui iubebantur parere milites. Eius intererat milites in caſtris continere, ad exercitationes producere, claues portare, uigilias interdum circuire. Annonæ & commeatibus conſulere, compeſcere tumultus militares, delicta ſecundum autoritatem caſtigare, audire commilitonum querimonias, & multa id genus alia. Dicebatur autem Tribunus à tribu, quoniam Romulus primus milites

milites ex tribu legit. Tribunorum militarium alii dicebantur **Ruffuli**, qui creabantur in exercitu: Alii **Comitiati** qui deſignabantur in comitiis. Dicti ſunt & **Rutuli**, quòd Rutilius Ruffus legē; de his creandis ab exercitu, quādoq; tulerit. Equeſtris ordinis nomen ſæpe mutatū eſt. Nam qui ad equitatū trahebantur, primū **Flexumines**, & **Troſſuli** dicti ſunt, quum oppidum in Thuſcis eo nomine ſoli ſine peditatu cepiſſent.

Miles ſuberat Cēturioni: **Centurio**, Tribuno: **Tribunus**, Legato: **Legatus**, Conſuli: **Conſul**, Dictatori: **Centurio** centum peditibus præerat. Is erat, quem nunc primipilum dicimus. **Myrias** continebat decem milia. Hinc **Myriarches**, qui decem milibus præeſt.

Legio à delectu militum dicta eſt, autore Nonio. Romanorum legiones habebant ſingulæ ſena millia, & interdum amplius, ubi res poſtulabat. Differebant autem ab auxiliatoribus. Nam **Auxiliatores** conducebantur ad præliū ex diuerſis locis, nec diſciplina inter ſe, nec notitia, nec affectione cōſentientes, aliiſq; inſtitutis utentes, & diſsimili armorū uſu. Iungebanturq; legionibus adminiculi, nō principalis ſubſidii loco. Legio autē propriis cohortibus conſtabat, habebatq; grauis armaturæ principes **Haſtarios, Triarios, & Anteſignanos.** Item leuis armaturæ **Ferentarios, Sagittarios, Funditores, Balliſtarios**, ut proprios unoq; animo, & pari conſenſu caſtra munientes. Erat in legionibus tanta armorum exercitatio, & fiducia, ut nuſquam legantur plures fuiſſe legiones, quàm duæ. Qui legionū matriculis inſeri uolebant, hoc eſt, numerari inter legionarios, ſolebant iurare. idq; **Sacramentum** dicebatur. Iurabāt autē per Deos, & Imperatoris maieſtatē, ſe fidē ſeruaturos inuiolatam, æternumq; famulatū ſuo principi exhibituros, militiā nunquàm deſerturos, nec recuſaturos mortem pro Rep. Habebat Legio decem Cohortes. Quarū prima habebat pedites M C V. Equites loricatos C X X X I I. Secūda pedites D L V. Equites loricatos L X V I. Tertia pedites D L V. Equites itidem L X V I. Quarta pedites D C. Equites L X V I. Quinta totidē. Hæ autē primæ ordinabātur in prima acie, tāquàm magis ſtrenuę. Sexta pedites D L V. Equites L X V I. Septima pedites D L V. Eqtes L X V I. Octaua, Nona, & Decima ſingulę totidem. His decem cohortibus perficiebatur legio, quæ habebat peditum ſex milia, Equites DCCXXXII. A numero & ordine legionū milites dicebantur Primani, Secūdani, Decumani, primę & ſecūdę, aut decimę legionis.

Cohors diuidebatur in quinquaginta manipulos. Manipulus in x x v. milites. **Manipulum** autem Varro ait eſſe minimam exercitus manũ, quæ unum ſequitur ſignum. De quo uerbo Ouidius: Illa quidẽ fœno (ſed erat reuerentia fœno, Quantũ nunc aquilas cernis habere tuas) Pertica ſuſpenſos portabat lõga maniplos, Vnde Maniplaris nomina miles habet. Lucanus lib. I. Conuocat armatos extẽplo ad ſigna maniplos. Hinc **Maniplares** milites, dicti, à manipulo fœni, quod ſequebantur.

Centuria dicebatur centenarius militum numerus, cui qui præerat uocabatur Centurio.

Conſtabat **Turma** ex trigintaduobus equitibus. Varro turmã ait dictã eſſe mutata e, in u, quaſi ternã, quòd terdeni milites ex tribus tribubus, Lucerũ, Rhamnenſium, & Tatienſiũ fiebant.

Phalanx dictio eſt Macedonica, quadratam aciem, & cuneũ militarem propriè ſignificãs, quando pes pedi, clypeus clypeo, uir uiro in acie conſerebatur: qui mos erat Macedonum peculiaris. Curtius: Macedones, inquit, phalangem uocant peditum ſtabile agmen, quum uir uiro, & armis arma conſerta ſunt. Capitur tamen pro quouis exercitu. Verg. lib. 6. At Danaum proceres, Agamemnoniæq; phalanges. Quoniam autem uocabulum eſt Macedonicum phalanx, proprio epitheto uocatur Sariſsigera, à Sariſsis Macedonum haſtis.

Porrò autem **Haſtati** dicuntur, qui pugnant haſtis: **Pilani**, qui pilis.

Ordinarii dicuntur, qui in prælio præſunt, & primos ordines ducunt.

Auguſtales dicebantur, qui ab Auguſto ordinariis iuncti fuerant.

Aquiliferi, qui portabant aquilam Romanorum inſigne: Lucan. Pares aquilas, & pila minantia pilis.

Imaginarii, uel Imaginiferi, qui imperatorum portabant imagines.

Signiferi, qui ſigna portant.

Teſſerarii, qui teſſeram per contubernia militum nuntiant. Teſſera autem uocatur præceptum ducis, quo ad bellum aut aliquod aliud opus mouetur exercitus.

Campigeni dicuntur anteſignaui, ideò quòd eorum opera, atq; uirtute exercitii genus creſcit in campo.

Metatores, qui præcedentes locum deligunt caſtris.

Beneficiarii, qui tribunorum beneficio promouentur.

Libr

Librarii qui in libros rationes referunt ad milites pertinentes.

Tubicines, Cornicines, Buccinatores, qui tuba, æreo cornu, uel buccina committere ſoleant prælium, ut **Liticines,** qui lituo canunt. Marcellinus: Poſt exactum iam diem occinente liticine, reuocatus inuictiſsimus miles, prope ſupercilia Rheni tendebat. Dicuntur etiam **Aenatores.** Suetonius in Cæſare Dictatore: Inter eos (inquit) & ęnatores rapta ab uno tuba proſiluit ad flumen. Marcellinus: Quum ſupereſſet exiguum noctis ænatorũ clangore ductore urbem, ut mox caſuram terribili corona cinxerunt. Buccinatores, autore Vegetio, ornamentũ erant totius legionis in ingreſſu conflictus, & eius reditu. Hinc per metaphoram Buccinator pro laudatore ſolet accipi.

Menſores, qui in caſtris demetiuntur loca, in quibus tentoria milites figant, uel hoſpitia in ciuitatibus præſtent.

Torquati ſimplares, & Torquati duplares quibus torquis aureus ſolidus uirtutis fuit præmium, quẽ qui meruiſſet, præter laudem interdũ duplas conſequebatur annonas, duplares, duas.

Candidati milites dicuntur qui priuilegiis muniuntur. reliqui uocantur municipes, quòd propter munera facere militiã cogantur.

Anteſignani dicebantur milites qui erant ante ſigna, quos tanquàm duces reliqui ſequebantur. Apul. Anteſignani noſtri partem (qua manus humerum ſubit) ictu per articulum medium temperato prorſus abſcidimus.

Vexillarii, & Vexilligeri, qui uexillum gerunt. Idem Apul. Tunc itaq; (inquit) ſublimis ille uexillarius noſter Lamathus. T. Liuius, Ordo, inquit, ſexagenos milites, duos centuriones, uexillarium unũ habebat. Idem autor eſt ſub uno uexillo fuiſſe homines CLXXX. **Vexillationes** antiqui nominauerunt alas equitum. Eadem ratione.

Aquiliferi dicebantur, qui aquilas, Romanorum ſigna, ferebant. Sueton. in Cæſare: Inclinatam (inquit) aciem ſolus ſæpe reſtituit, obſiſtens fugientibus, retinensq; ſingulos, & contortis faucibus conuertens in hoſtem, & quidem adeò plerunq; trepidos, ut aquilifero moranti cuſpide ſit comminatus.

Draconarii, qui dracones ferebant in uexillis, ut aquilas. Claudianus: Stant bellatrices aquilæ, ſæuiq; dracones. Primum ſignum (inquit Vegetius) legionis eſt aquila, quam aquilifer portat. Dracones etiam per ſingulas cohortes à Draconariis

feruntur ad prælium.

Primipilus,ſeu Primipilaris,dicebatur Centurio,qui IIII. cēturias,id eſt CCCC.milites regebat in acie prima:eratq; caput legionis.Tranquillus in Tyberio: Quum (inquit) Pollentina plebs funus eiuſdem primipilaris non prius ex foro miſiſſet. Idem in Caligula: Teſtamenta primipilarium (qui ab initio principatus,neq; illum,neq; ſe hæredem reliquiſſent)ut ingrata reſcidit.

Manipli,ſeu Maniplares dicebantur ſigniferi qui imperante Romulo,quum Romani & Latini ſub uno centurione bellum aggreſſuri eſſent,Maniplo herbæ haſtæ alligato pro ſigno utebantur.Ouidius:Vnde Maniplaris nomina miles habet.

Nauarchus dicebatur nauis princeps, qui in bello nauali remigibus & militibus exercendis quotidianam curam, & iugē exhibebat induſtriam.

Bellatores qui ad decertandum inſtruuntur,armisq; aduerſarium inuadunt.

Imbelles in exercitu dicuntur, qui ſequuntur copias ad aliū quàm conflictus uſum:ut medici,tabernarii,& ſerui.

Velites dicuntur leuiſsimæ armaturę milites.Hi loricā non induebant, nec ocrea muniebantur. Non clypeum aut ſcutum graue ferebant,ſed telis tantum utebantur, & ſagittis. Ouid. in Ibin.A Velitibus fit Velitari uerbum,id eſt, leuiter contendere, & Velitatio,leuis contentio. A leui armatura Velites aliter dicebantur Expediti.

Peltati inter leuis armaturæ milites numerabantur, à Pelta breui paruoq; ſcuto, quo utebantur, cum contis Sariſſa paulo breuioribus.

Catafracti dicuntur, qui non ſolùm ſua corpora,ſed etiam equos lorica undiq; muniunt.Hos Marcellinus Catafractarios uocat,ubi ait: Et ne qua interueniret mora, adhibitis Catafractariis ſolis & balliſtariis parum ad tuēdum rectorem idoneis, præcurſo eodem itinere ad arua Succorum peruenit. Eſt etiam Catafracta militaris lorica ſiue thorax. De catafractis Marcellinus:Sparſiq;(inquit) catafracti equites (quos Clibanarios dictitant) perſonatim thoracum muniti ligaminibus, & lumbis ferro cinctis.Idem:Inter quas(inquit) catafractarii erant ſagittarii,formidabile genus armorum.

Haſtati dicuntur qui manus conſerunt,& cominus haſta decertant: unde & Tranquillus in Caligula, Haſticos uocat ludos,

dos,qui haſta conficiebantur.

Scutati,Cætrati, & clypeati, qui ſcuto & clypeo ſe præmuniunt.Nam Cætra ſcutum eſt breue & loreum,quo (ut iam diximus)utebantur Afri & Hiſpani.Syllius i-Barbarica plaudentem carmina cætra.Frequens eſt apud Liuium Cætratorū mentio.Scutatos Marcellinus & Scutarios uocat.Nec Scutarios (inquit) adeſſe didicerat. Item Suetonius in Auguſto: Affuit & clientibus ſicut Scutario euocato quondam ſuo. *Catra.*

Scutigerulus à Plauto dicitur armiger, qui gerit ſcutū domini in bello.De clypeatis Marcellinus:Et incedebat hinc inde ordo geminus armatorum clypeatus & criſtatus.

Ferentarii equites dicuntur,qui eminus ſolēt dimicare:quorum alii iaculis, alii arcu utuntur. Ferentarii etiam dicebantur ab auxilio ferendo,erantq; leuis armaturæ milites, ex curſu leues,armis grauibus non impediti,enſe tantum & telis inſtructi. Salluſtius:Poſtquàm eò uentum eſt,unde à Ferentariis prælium cōmitti poſſet.

Architenentes,& Sagittarii,qui arcu utūtur,& ſagittas intorquent.uocantur etiam Sagittiferi.

Vbi pugnabatur Elephantis,qui uni tantum præerat uocabatur Zoarchus ab animalis præfectura, Qui tribus Therarchus,Qui quatuor Epitherarchus Qui octo,Ilarcha,Generali uocabulo Elephantorum. præfectus dicitur Elephantarcha.Autor Aelianus.

Chiliarchi dicebantur,qui mille militibus præerant.Chilias enim dicitur millenarius numerus. *Chilias.*

Tyrones dicuntur noui milites, fortes tamen & robuſti ad perferendos labores militię,quorum prima exercitatio uocatur Tyrocinium uelut rudimentum, unde & Tyrunculi dicūtur etiam qui ſunt rudes in re aliqua.Tranq.in Cęſa.Tyrones neq; in ludo,neq; per laniſtas,ſed in domibus per equites Ro.ac etiā per ſenatores peritos armorū erudiebat.Hieronymus in fœmineo genere Tyrunculas puellas uocat. Tyrocinium etiā pręter illud militare rudimētum, dicebatur ab eruditis quum adoleſcentuli togā ſumebant,& ponebant barbam, eloquentiamq; in foro auſpicabantur.Nam tunc etiā dicebātur Tyrones. Seneca in decla.Ille in foro primum dicturus,tyro dictus eſt. *Tyrocinium.*

Claſsiarii dicebātur buccinatores,qui cornu ducebant exercitum,quiq; Claſsicum canebant imperatore præſente. Claſsiarii etiā dicuntur remiges,& frequētius milites in claſsibus.Cor. Taci

Tacitus: Anicetum centurione claſsiario comitatum. Tranquil lus in Cæſare Tiberio: Vnde damnatos poſt longa & exquiſita tormenta præcipitari coram ſe in mare iubebat, excipiente Claſsiariorum manu.

Rorarii, teſtimonio Varronis, dicebantur, qui primi omniũ in conflictum prodibant, erantq; leuis armaturæ, ut uelites. Nec dimicabant acriter, ſed leui quadam contentione prælium tentabant, quemadmodum ros prius inchoat, quàm pluuia.

Exautorare quid ſit. **Exauctorati** milites dicebantur, qui obligatione militari & ſtipendio ſoluti erant habuerantq; miſsioně. Hoc autem uerbum quandoq; in malam partem capitur, ut apud Lampridium, qui ſcribit, Alexandrum tumultuantes legiones exauctorauiſſe. Nam orta quondam ſeditione militari, non timuit conſcendere tribunal, & oratione ſeuerißima tumultuantes increpare, quàmuis omnes armati circunſiſterent. Poſtremò illis adhuc frementibus quum inclamaſſet: Diſcedite, arma deponite, omnes depoſitis armis ſagulisq; militaribus ad diuerſoria receſſerunt. Tunc unam legionem totam exauctorauit, quam mox loco ſuo reſtituit. Simile eſt dictum Tranquilli de Cæſare Dictatore ſcribentis, Nonam legionem apud Placentiam quanquàm adhuc in armis Pompeius eſſet, totam cum ignominia miſſam fecit.

Gregarii milites dicebantur uulgares, non electi. Tranquillus in Auguſto: Nam quum ſpectaculo ludorum gregarium militem in XIIII. ordinibus ſedentem excitari per apparitorem iuſsiſſet.

Triarii milites erant omnium fortiſsimi, qui in poſtrema legionum parte collocabantur, in his autem ſita erat tota ſpes, & ultimum perfugium. Erant omni armorum genere inſtructi. Genu poſito ſubſidebant, ut ſi primam aciem uinci contigiſſet, ab his integrato prælio uictoria repararetur. De his Modeſtus ad hunc modum ſcribit: Hi ut requieti & integri inuaderent hoſtes, poſt ultimas acies ſedere conſueuerunt, & ſi quid in primis ordinibus accidiſſet, de eorum uiribus reparationis ſpes tota pendebat. Hinc formatum adagium, Res ad triarios rediit: ubi propè deſperatur uictoria, resq; eò periculi redacta eſt, ut extremo conatu, ſummisq; uiribus ſit enitendum, quibus ſi nihil proficiatur, iam nullus relictus eſt effugii & ſalutis locus.

Elaphri dicebantur equites leuiter armati, qui diſcurſu faciles erant, iaciebantq; miſsilia ſeu ſagittas.

Accenſi dicebantur qui miniſterio ac ſeruitio publicè adiiciebant

ciebantur legionibus, quum fas non eſſet milites, (qui pecunia publica alebantur) cuiquam ſeruire, dicebanturq; Accenſi uelut accedentes.

Dimachæ dicuntur, qui duplici pugnæ genere decertant, equo ſcilicet, & ut pedites, ubi regio nō eſt apta equitatui. Hos primò ferunt inſtitutos ab Alexandro, qui etiam triginta puerorum millia ad militarem diſciplinam curauit inſtruenda.

Finguntur etiam quandoq; huiuſmodi nomina à nominibus telorum, ut Lancearii, Doryphori, id eſt ſpiculatores. Dory enim Græcè, lanceam ſignificat Latinè. Tranquillus in Nerone: Et quum affatim deſæuiſſet, ut cōficeretur à Doryphoro liberto.

Machærophori à ferendis Machæris gladiis. Cicero: Machærophoris centum ſequentibus miros riſus nobis edidere.

Enſiferi, à ferendis enſibus.

Sariſſophori à Sariſsis, quas Macedonum haſtas eſſe diximus. Spathiferi à Spathis.

Mucronigeri, Cultriferi, Cultelliferi, Teligeri, Teligeruli, Iaculiferi, Iaculatores; Spiculiferi, Spiculatores, Haſtigeri, Haſtiliferi, Vrbiniferi, eadem formą dicuntur.

Tortores quandoque dicuntur, qui lapides tormentis iaciunt. Vnde & Tortores balliſtarum uocat Ammianus.

Scorpionarii, qui ſcorpionibus, ſeu machinis iaculantur. Eiuſdem notę ſunt Balliſtarii, Arcuballiſtarii, Colubrinarii.

Funditores, Fundibularii, qui funda lapides intorquēt. Salluſtius: Ipſe cum expeditis cohortibus adhuc funditorum & ſagittariorum delecta manu.

Pyrobolarii qui ignitas glandes tormentis eiaculantur.

Clauigeri à ferēda Claua, Græcè uocātur Corynophori.

Sunt & quædam principatuum & præfecturarum nomina, ut Imperator, Rex, Dominus, qui in malam partem olim accipiebantur prò tyranno. Verg. Vendidit hic auro patriam, dominumq; potentem, Impoſuit.

Megiſtanes dicuntur proceres & primates. Cor. Tacitus: Et Megiſtanes Armenios, (qui primi à nobis defecerant) pepulit ſedibus.

Monarcha, ſeu Monarches unicus omnium princeps, & Monarchia principatus ipſe.

Hecaton

Hecatontarchus centum hominum uel ciuitatũ princeps.

Dynaſtes dominus regni:Dynaſtia potentatus. Cic.ad Atticum:Erit nebulo iſte cum iſtis Dynaſtis in gratia.

Nauarchus princeps nauis.

Strategus dicitur præfectus militaris, & Statagea præfectura ipſa.Vnde & legimus Thraciam fuiſſe diuiſam in Statageas 50.Ita enim uocant præfecturas.

Archipolis princeps ciuitatis.

Demarchus tribunus plebis.Demarchia tribunatus.

Agoranomus apud Plautum uocatur ædilis, ubi ait in Captiuis:Hunc fecerunt ſibi Aetholi Agoranomum.

Eparchus dicitur prouinciæ præſes.Eparchia prouincia.

Ethnearches princeps gentis.Ethnearchia principatus.

Genearcha generis princeps.Geneſis eſt generatio.

Irenarches,ſeu Irenarcha,qui præficitur in ciuitate ad auferendas diſcordias,pacandóſq; tumultus ciuiles.

Philarchus amator imperii.Latinè dici poteſt Imperii candidatus.

Coſmoarchus mundi princeps.

Democraticus qui fouet principatum populi. Democratia,populi principatus.

Ephorus dicitur præfectus,& ſuperinſpector. Ephori magiſtratus erant tales apud Lacedæmonios, quales apud Romanos Tribuni plebis.

Dicæarchus iuſtus princeps.

Decarchus qui decem præeſt militibus.

Tetrarcha,qui quartam regni partem obtinet.

Dubenus Apud antiquos capiebatur pro domino. Pacuuius:Tum Dubenus ſeruos ligatos peſsime uerberat.

Trierarchus præfectus triremis. Cice. Actione 3. in Verrem:Qua de re Charidemum Chium, teſtimoniũ priore actione dicore audiſtis,quum eſſet Trierarchus.

SAGITTARII, ET IACVLATORES PERITISSIMI.

INter ſagittarios principem locum obtinet **Apollo**, quem ideò poëtæ Sagittiferum, & Sagittipotentem dicunt. Vnde Claudianus: Mars clypeo melior, Phœbus præſtantior arcu. Horatius li.1.Car.Nec te metuende certa Phœbe ſagitta.Valerius Flaccus:Arcupotens aduerte precor nunc deniq; Apollo.

Hippoco

Hippocoon, Mneſteus, Eurytion ſagittarii fuerunt, qui teſte Vergilio, contenderunt de palma, & unà iaculati ſunt in ludis illis exequialibus, quos Aeneas ad tumulum patris Anchiſæ celebrauit, quum relicta Africa in Italiam nauigaturus redit per Siciliam.

Idem Vergil. lib. 9. ait Chorineum Italum, fuiſſe peritum iaculatorem, Aſylam uerò Troianum, arcu & ſagittis nobilem.

Acaſtus uenator fuit ſagittis clarus, qui cum Meleagro ad occidendum aprum, (qui Calydona uaſtabat) profectus eſt. Ouidius lib. 8. Meta. Leucippusq; ferox, iaculoq; inſignis Acaſtus.

Fuit Paris adeò ſagittandi peritus, ut Achillem ſolo pede uulnerabilem telo traiecerit. Vergil. lib. 6. Aenei. Dardana qui Paridis direxti tela. Ouidius in Epiſt. Paridem ſic loquentem inducit, Ne' ue putes, non me niſi cominus eſſe timendum, Figitur in iuſſo noſtra ſagitta loco. Statius lib. 3. Syl.

De Lycota Oui. lib. 12. Iaculatoremq; Lycotam Sternit.

Mopſum Cretenſem ab arte ſagittandi commendat Sylius Italicus lib. 1.

Ilerdes fuit iaculator quiſpiam, qui tam certis iaculabatur ictibus, ut etiam uolucres in medio aëre percuteret. Sylius: Iam ſocius uolucresq; uagas deprendere nube Aſſuetus iaculis idem & bellator Ilerdes, Cui ludus nullam curſu non tollere damã.

Alcon Cretenſis fuit ſagittarius, cuius filium quum rapuiſſet Draco, tanta arte ſagittam direxit, ut illæſo filio, Draconem ipſum confecerit. Val. Flac. libr. 1. Argon. - Vacua nam lapſus ab arbore, paruum Ter quater ardenti tergo circũuenit anguis. Stat procul intendens dubium pater anxius arcum. Sidonius: Vetuiſſes Caſtora frænos, Pollucem cæſtus, Alconem ſpicula noſſe. Ang. Politianus in Epigram. Vidit ut implicitum puero pater anxius anguem, &c.

Saxo Grammaticus ſcribit Enarum fuiſſe ſagittarium magno corporis artisq; robore præditum, qui tanto rigore arcum intendebat, ut excuſſum ab eo iaculum nulla rerum duritia ſiſteret, quominus citato motu, uniuerſum penetraret obſtaculum.

Deucalion Hyperæſii filius ex Hypſo nympha, fuit etiam peritus ſagittarius. Valerius Flaccus libr. 1. Argon. Deucalion certus iaculis.

Aethalides præco fuit inſignis, qui propter eloquentiam

Mercu

Mercurii filius creditus eſt. Hunc etiam telis claruiſſe teſtis eſt Valerius Flaccus lib.1.

Catenes miles fuit, qui ictibus adeò certis deſtinata feriebat, ut aues quoque ab ipſis nubibus exciperet. Autor Q. Curt. lib.6. de geſtis Alexandri.

Fuit Domitianus Imp. doctus adeò ſagittarum, ut inter diſtentos uiri procul poſiti digitos tela tranſmitteret. Autor Sex. Aurelius: Tranquillus ait centenas uarii generis feras, in Albano ſeceſſu, ſagittis plerumq; confoſſas multis uidétibus. Ex induſtria ita quarundam capita nonnunquam figebat, ut duobus ictibus, quaſi cornua effingeret. Nonnunquam in pueri procul ſtantis præbentisq; pro ſcopo diſpanſam dextræ manus palmam, ſagittas tanta arte direxit, ut omnes per interualla digitorum innocue euaderent.

Toco miles fuit quiſpiam autore Saxone doctus adeò ſagittator, ut ſermone inter conuiuas temulentius habito, iactauerit tanto iaculandi uſu ſe præditum, ut exiguum quodlibet pomũ, baculo procul & longiſsime remoto ſuperpoſitum prima ſpiculi directione feriret.

Pontanus Aſparem quendam Garamanta à præſtantia torquendorum miſsilium his uerbis commendat: Hinc Aſpar Garamas, quo non præſtantior alter Aut torquere manu iaculum, aut dare uulnera funda.

Docuit Hercules, quanta ſagittandi arte clareret dum Centaurum Neſſum, quamuis remotum, & ceruam æripidem certo traiecit ictu, Harpyasq; uolucres in medio confecit aëre, dicente Seneca: Petiit ab ipſis nubibus Stymphalidas.

Eurytus rex Oechaliæ pater Ioles Herculem ſagittandi artem docuit.

Commodus Imperator Fauſtinæ & Marci principis filius centum ictibus in arena totidem feras ſtrauit, tam ualidis uiribus, ut multas uno conficeret ictu. Adeò certa fuit illi manus, ut quicquid oculo deſtinaſſet, iaculo & ſagitta contingeret. Herodianus lib.1. & Sabellicus in Exemplis.

Nihil erat tam paruum tamq; exiguum, quod plumbea ænei tormenti pila non concuteret Andreas Agidarius, ſi illud oculo conſequi poſſet.

Getæ, Scythæi Ithuræi, Perſæ ſeu Parthi, Sarmatæ, Cretenſes, Arimaſpi & omnes propè Orientales arcu & iaculis claruerũt. De Getis, Scythiæ populis, Ouid. lib.5. de Triſt. Sarmaticæ

maior, Geticæq; frequentia gentis, Per medias in equis itq; reditq; uias. In quibus eſt nemo, qui non Coryton & arcũ, Telaq; uiperea lurida felle gerat. Et lib. 1. de Ponto &. 3. & in Ibin.

De Scythis Septentrionalibus populis Claudianus: De ſpoliis Scythicos arcus, aut rapta Gelonis Cingula. Plinius lib. 4. Vt ſit planè arcus Scythici forma.

Ithyra, ſeu Ithura, urbs eſt in Tauro monte Parthiam uerſus, cuius habitatores Ithuræi arcu & ſagittis claruerũt, quod quemadmodum in cæteris arguitur poëtarum epithetis, quum arcum uocant Ithuræum, ſagittas Parthicas, neruos Geticos, pharetras Sarmaticas, & ita in cæteris. Sabellicus in Oraculo: Quæ turba pharetris Certat Ithuræas ſumptis imitarier artes.

Parthi, ſeu Perſæ Orientales populi, ſagittis adeò claruerunt, ut fugientes à tergo iacularẽtur, auerſiq; ſequentes hoſtes læderẽt perinde ac aduerſi, ut iam diximus. Lucanus: Ocyor & miſſa Parthi poſt terga ſagitta. Catullus: Siue in Hircanos, Arabasq; molles, Seu Sacas, ſagittiferosq; Parthos. Ouidius lib. 1. de Remedio: Vince Cupidineas pariter, Parthasq; ſagittas. Io. Frã. Mirandula: In molli pharetratæ Perſidos urbe.

A' Sarmatis Scythiæ populis doctiſsimis iaculorũ, Arcus uocatur Sarmaticus. Ouid. lib. 1. de Ponto: Moris an oblitus patrii contendere diſcam Sarmaticos arcus.

Cretenſes omnes hac etiam arte clariſsimi extiterunt. Vergil. in Cyri: Attica Cretæa ſternebat rura ſagitta.

Inter inſulæ Cretæ populos, præcipui ſagittarii fuerunt Dictæi, Gnoſiaci, Gortyniaci, Cydonii, à Dictæ, Gnoſo, Gortyna, & Cydone urbibus dicti. De Dictæis Sylius lib. 13. – Dictæa per auras Tranat, & in medium perlabitur urbis arundo. Statius lib. 4. Thebai. Dictæaq; tela Ipſam & Amyclæas humeris aptaſſe pharetras.

De Gnoſo & Gortyna urbibus Cretæ Lucanus: Gnoſosq; agitare pharetras Docta, nec Eöis peior Gortyna ſagittis.

A' Cydone, Cretę oppido, tela Cydonia dicũtur, quòd eius loci incolæ periti fuerint ſagittarii. Vergilius: Ire libet Partho torquere Cydonia cornu Spicula, tanquã hæc ſit noſtri medicina doloris. Statius lib. 7. Thebaidos: – Cydonias anteibant Geſa ſagittas. Claudia. Quæ uires iaculis, uel quũ Gortynia tendis Spicula, quàm fœlix arcu, certiq; petitor Vulneris, & certũ mentiri neſcius ictum, Scis quo more Cydon, qua dirigat arte ſagittas Armenius, refugo quæ ſit fiducia Partho.

De Orientalibus populis Val.Flac.lib.5.Quos neq; Iber neq; tuta ſuis Aurora ſagittis Suſtinet. Per auroram intelligit Orientales.Sylius lib.12.Eois quamquàm certet Gortyna ſagittis. Statius lib.3.Syl. - Et Eoas iaculo damnare ſagittas.

Lycia,regio minoris Aſiæ,populos habuit peritos iaculãdi.Vnde Vergilius Lycias uocat ſagittas,lib.8.

Erithræ quoq;,ſiue Erithra, Aſiæ ciuitas,arte ſagittãdi claruit. Sidonius:Forte ſagittiferas Euan populatis Erithras. Grinitus ait Scotos(qui uicini ſunt Britannis)in dirigendis ſagittis acres eſſe & egregios.

Paulus Diaconus ait Gotthorum gentem nullo armorum genere magis quàm arcubus uti conſueſſe.

Arimaſpi populi iuxta Riphæos in torquendis ſagittis (quarum ſunt peritiſsimi) alterum inflectunt oculum, ut altero melius cernant.Hinc & nomen traxerunt.Nam & Ari Scythicè unum,& Maſpos,oculum ſignificat.

In Balearibus(quæ ſunt inſulæ maris Hiſpani)primùm repertus eſt uſus fundæ,& adeò celebratus,ut matres filios ſuos aliis auibus uesci nõ paterentur, niſi quas funda fuiſſent adepti. Vergil.lib.1.Geor.Stuppea torquentur Balearis uerbera fundę. Statius lib.1.Roboraq; & grauidas fundæ Balearis habenas.

VENATORES.

Helymus & Panopes Aceſtæ regis Siciliæ comites, uenatores fuerunt,teſte Verg.lib.5.Aeneidos:Tum duo Trinacrii iuuenes,Helymus, Panopesq; Aſſueti ſyluis, comites ſenioris Aceſtæ.

Fuit & Lauſus Mezentii filius, ferarum debellator maximus.Vergilius lib.7,Aeneidos:Lauſus equûm domitor, debellatorq; ferarum.

Idem uocat Amycum ferarũ uaſtatorẽ lib.9.ubi ait: - Inde ferarum Vaſtatorem Amycum,quo non felicior alter Vngere tela manu,ferrumq; armare ueneno.

Idem lib.11. Ornitum quendam inter uenatores reponit, his uerbis: - Procul Ornitus armis Ignotis, & equo uenator Iapige fertur.

Cephalus Athenienſis, Procridis maritus, uenator fuit, quem poëtæ fabulantur ab Aurora adamatum. Ouid. in Epiſt. Phædræ:Clarus erat Cephalus ſyluis, multæq; per herbã Conciderant illo percutiente feræ:Nec tamen Auroræ male ſe præbebat

bebat amandum, Ibat ad hunc ſapiens à ſene diua uiro. & lib.1. Met.inducit Cephalum ſic loquentem: Sum nemorum ſtudioſus, ait, cædisq; ferinæ.

Eius quoq; uxor Procris uenationi uacaſſe arguitur, teſtimonio eiuſdem poëtæ ſcribentis: Montibus errabat ſtudiis operata Dianæ. De Cephalo Stroza pater: Venanti Cephalo cura minor'ne fuit?

Atalanta mulier fuit Arcadica, quę tumentes uteros fœminarum, laboresq; conceptuum peroſa, uirginitati, ac uenationi ſe totam deuouit: adeò ut immanem aprum toti formidoloſum Arcadiæ prima percuſſerit cum Meleagro. Ouid. libro 8. Venit Atalan te Schœnei pulcherrima uirgo, &c.

Abas Centaurus inter uenatores reponitur uerbis Ouidii, lib.12. ſcribentis: Et Pholus, & Melaneus, & Abas prædator aprorum.

Caliſto, Lycaonis regis Arcadiæ filia, uenatrix fuiſſe dicitur: quod docet Ouidius lib.2. Faſt.

Dianam poëtæ fingunt perpetuo uenādi ſtudio duci: quod ideò fabulantur, ut doceant magnopere his cauendam eſſe deſidiam, quibus curæ eſt uirginitas: Nam (ut inquit Seneca amor) iuuentæ gignitur luxu, Otio nutritur inter læta fortunæ bona. Et ouidius: Otia ſi tollas, periere Cupidinis artes. De Diana idem Ouid. lib.2. Faſt. Mille feras ſyluis Phœbe uenata redibat.

Ferunt & Hippolytum Theſei filium ſeſe in conſectandis feris exercuiſſe, ſtudio uirginitatis, & otii uitandi cauſa. Phædra apud Ouid. Si Venerem tollas, ruſtica ſylua tua eſt. Et apud Senecam in tragœdiis.

Ouidius lib.5. Faſtorum ait, Cranen fuiſſe nymphā luſtrandis ſyluis deditam. Hæc eius uerba: Inde ſata eſt nymphe, Cranen dixere priores, Nequicquàm multis ſæpe petita procis: Rura ſequi, iaculisq; feras agitare ſolebat, Nodoſasq; cana tendere ualle plagas.

Adonis, Cynaræ ex Myrrha filius, dum uenaretur, ab apro interfectus eſt. Ouidius libro 1. de Arte: Cura deæ ſyluis aptus Adonis erat.

Carpophorus fuit Romanus quiſpiam, Imperatori Domitiano chariſsimus propter uenandi peritiā. Nam Imperator ipſe eo ſtudio delectabatur adeò, ut ſi quādo eſſet otiū, nihil curaret ardentius, quàm feras inſequi. De Carpophoro Martialis lib.1.

Summa tuæ Meleagre fuit quæ gloria famæ, Eſt quota Carpophori portio fuſus aper?

Idem lib.12. ad Priſcum uenatorem hoc modo ſcribit: Parcius utaris moneo rapiẽte ueredo Priſce, nec in lepores tam uiolentus eas. Sæpe ſatisfecit prædæ uenator, & acri Decidit excuſſus, nec rediturus equo.

Aconteum uenatorẽ fuiſſe docet Statius lib.7.Theb. Do nec Flammatus Aconteus Strage uirûm, cui ſueta feras proſternere uirtus. Sylius lib.16.

De Mopſo Cretenſi uenatore iam diximus in cap. de Sagittariis.

Orion uenator (ut fabulantur poëtæ) quum uiribus fidens gloriaretur, nullam eſſe feram, quam non conficeret, diis inſolens uerbum ulciſcentibus contigit, ut terra ſcorpionem pareret, à quo uulneratus occubuit. Pamphilus: Errauit, quoniam cecidit uenator Orion. Idem: Valle ſequebatur iaculis uenator Orion, Sæpe uagas iſta retibus atq; feras.

Nota eſt Acteonis fabula, qui Ariſtæi filius, indignatione Dianæ (quam inter uenandum nudã repererat) mutatus in ceruum, & à ſuis canibus dilaniatus dicitur, ut ſcribit Ouidius libro 3. Meta.

Arethuſa uirgo fuit uenatrix Dianæ comes.
Vnde Ver.li.4.Geo, Et tandem poſitis uelox Arethuſa ſagitis.

Amimone, Danai filia, & uenatrix fuit, quæ dum in ſyluis iaculo ſe exerceret, Satyrum læſit, & poſtmodũ à Neptuno ibidem compreſſa eſt.

Britona nympha, Martis filia, inter uenatrices puellas, & Dianæ comites numeratur.

Crocum poëtæ dicũt uenatorem fuiſſe, Muſarum precibus in aſtra relatum.

Hyppe mulier Chironis Centauri filia, in Pelio Theſſaliæ monte ſeſe exercuit uenandó, ubi deorum commiſeratione in equã mutata eſt, dum patris indignationem expaueſceret. Alio nomine Thea dicitur.

Philoctetes quum cruciaretur nõ ferendis doloribus, propagabat tamen uitam aucupio ſagittarum, configebat tardus celeres, ſtans uolantes, pennarumq; contextu corporis tegumenta faciebat. Autor Cic.lib.5.de Finibus.

Nicias fuit uenator quiſpiam, qui dum uenandi ſtudio feras immiſſis canibus præceps inſectaretur, in fornacem carbonariã decidit,

decidit,ubi canibus circum gannientibus, & rapta ueſte conantibus dominum educere,crematus eſt.autore Cælio.

Perdix uenator fuit, qui infanda correptus libidine matri congreſſus,fecit, ut Perdicis libido in prouerbium abiret. Cælius cap.15.lib.16.

Ferunt Melanionem quendam odio mulierum,& ſeruandæ caſtitatis deſiderio cõſectandis feris ſe totum deuouiſſe:nec unquàm à ſolitaria illa,& umbratili uita reuocari potuiſſe.

Endymiona paſtorem poëtæ dicunt quandoq; in monte Lathmo uacaſſe cõſectandis feris. Val.Flac.lib.8. Argon.Lathmius æſtiua reſidet uenator in umbra,Dignus amore deæ.

Horatius lib.1.Epiſto.ait, Gargilium uenatorẽ fuiſſe, qui ſpectante populo ceruos cum plagis & uenabulis per medium forum iubebat tranſire, ac demum emptum aprum palam referre,ut cepiſſe aliquid uideretur.Hæc eius uerba: – Venemur, ut olim Gargilius, qui mane plagas, uenabula, ſeruos Differtum trãſire forum,populumq; iubebat, Vnus ut è multis populo ſpectante referret Emptum Mulus aprum.

Ferunt Mithridatem uenandi ſtudio adeò intentum fuiſſe,ut ſeptem annis neq; urbis,neq; ruris tecto uteretur.

Cæterum Caſſes,Plagæ,Retia,Venabula, inſtrumenta ſunt uenatoria.Eſt & Podoſtrabe, uenatorium inſtrumentum capiendis feris concinnum.

CANVM QVORVNDAM NOMINA.

Lyciſca nomen eſt canis apud Virg.in Bucc.dicentem:Excipere inſidiis multum latrãte Lyciſca. Palladius Soranus: Non lepus intrepidum timido fugat ore Lyciſcam.

Hylax, itidem nomen eſt canis, Virg.in Buc. Neſcio quid certe eſt,& Hylax in limine latrat.

Vmber.Virg.lib.12. – Ac uiuidus Vmber Hæret hians.Sed fortaſſe Vmber,uocabulum eſt appellatiuum,pro cane Vmbrię, Val.Flac.lib.6.Argon.

Lælaps canis eſt apud Ouid.lib.7.Metamor.Poſcor & ipſe meum conſenſu Lælapa magno (Muneris hoc numen) iamdudum uincula pugnat Exuere ipſe ſibi.

Volantes.Stroza pater:Ille pedum curſu præſtãs animoq; Volantes Occubuit trucibus peſtis acerba feris.

Gargitius canis fuit, Cerberi Epyrotici frater,qui Geryo-

nis tricorporis ſeruabat armenta. Hunc Hercules unà cum domino interfecit. Incolæ mortuo ſepulcrum erexerunt.

Alcibiades inuſitata magnitudine canẽ emit L X X. minis, quẽ amputata cauda ſpectante populo ducebat uinctũ, ut garrulorũ & importunæ loquacitatis hominũ linguas ea in re occuparet, ne quid deterius in eius nomẽ obloquerentur. Plutarchus teſtis.

Biorno quidam inter Danos ſpectatæ uirtutis adoleſcens, canem habuit horrendæ acerbitatis, & formidoloſæ, quæ ſola plerũq; biſſenos uiros oppreſsit, & Offoti gigantis inter paſcua tutata eſt armentum.

Pilaſter. Pontanus in Lepidina: Quum canere inciperem, atrox hic dente Pilaſter Latrat, ibi ipſa fuga ſepem, inſidiaſque reliqui.

Vertagus canis eſt apud Martialem: Non ſibi ſed domino uenatur Vertagus acer Illæſum leporem qui tibi dente feret.

Scymnus etiam nomen eſt canis, fictum à Baptiſta Pio ſcribente: Vertagus, aut Gallo nutritus Scymnus in aruo Præcipiti ſequitur luſtra ferina pede.

Graucis, nomen eſt catellæ, qua Arethuſa abſentis mariti deſiderium ſolabatur. Prop. lib. 4. Graucidos & catulæ uox eſt mihi grata quærentis, &c.

Iſſa nomen eſt catellæ, quam Publius habuit in deliciis. Martialis: Iſſa eſt paſſere nequior Catulli: Iſſa eſt purior oſculo columbæ: Iſſa eſt blandior omnibus puellis: Iſſa eſt charior Indicis lapillis: Iſſa eſt deliciæ catella Publi.

Apud hiſtoricos legitur **Perſes**, fuiſſe catellus filiæ Aemilii Pauli.

Chiron, Canis fuit Codri poëtæ pauperrimi. Iuuenalis: Et recubans ſub eodem marmore Chiron.

Mera, canis fuit Icarii patris Erigones, cuius ductu Erigone ipſa cadauer patris ab agreſtibus interfecti reperit.

Durides, canis fuit Lyſimachi, qui accenſo domini rogo iniecit ſe flammæ. Autore Plinio lib. 8.

Atalanta, Arcadica uenatrix, canem habuit **Auram** nomine, quam quum interfeciſſet aper Calydonius, ſepulcro ab indigenis ornata eſt.

Ouidius lib. 3. Metam. Actæonis canes enumerat, his uerbis: Dum dubitat, uidere canes, primuſq; Melampus, inde ruunt alii rapida uelocius aura, Pamphagus, & Dorceus, &c.

Alia quorundã nomina ponũtur apud Cæliũ ex Aechylo: ut Corax,

Corax, Harpyia, Charon, Lycitas.

Hylax, Harpalagus, Lycisca, Tygrina, Melãpus, Falco, Serpens, Ragonia, Ichthia, Helor, nomina ſunt canum apud Mantuanum lib. 4.

Fuit Hippocentaurus canis Xenophontis.

Lethargus Hippammonis, qui etiam cum mortuo domino tumulatus eſt.

Lampurus, apud Theocritum in Daphnide & Menalca, nomen eſt canis: apud Herod. Syagrus: apud Ariſtophanem Acalanthis.

Celebrantur etiam Catenarius, & Lucernarius, & canis Attali, qui tãto fuit oris rictu, ut oblatum cibum deglutiret.

Fuit & Ariſtogiton canis Cydimachi.

Agrus canis fuit Vlyſsis, qui reuerſum ab expeditione Troiana dominus poſt annos uiginti fertur agnouiſſe.

Canis Pyrrhi Epyrotarum regis in rogũ domini ſe coniecit.

De natura canum quoniã prolixè & abundè locuti ſumus in Epithetis noſtris, plura loqui nunc ſuperſedimus.

Cætera nomina canum in præcedenti poſita Catalogo, legũtur apud Xenophontem, in libro de Venatione.

EQVORVM ET EQVARVM CELEBRIVM NOMINA.

CYllarus equus fuit Caſtoris. Virgil. lib. 3. Georgic. Talis Amiclæi domitus Pollucis habenis Cyllarus, & quorum Graii meminere poëtæ. Vbi Pollucem pro Caſtore equorũ domitore poſuit, poëtica licentia: ut Quas illi Philomela dapes: pro Progne. Item, Reuocato à ſanguine Teucri, pro Dardani, inquit Seruius.

Mezentius pater Lauſi equum ſuum, Rhebum nomine, his uerbis alloquitur apud Virgi. libro 10. Rhebe diu (res ſi qua diu mortalibus ulla eſt) Viximus, aut hodie uictor ſpolia illa cruẽta, Et caput Aeneæ referes.

Aethon fuit equus Pallantis Euandri filii, quem Virgilius lib. 11. ait in exequiis domini ſui collacrymaſſe. Poſt bellator equus poſitis inſignibus Aethon It lacrymans, guttisq; humectat grandibus ora.

Equos Turni Virg. lib. 12. magnis laudibus commendat.

Pægaſus, Neptuni & Meduſæ filius, equus fuit alatus, quo Bellerophon expeditionem ſumpſit cõtra Chimęram. Hic ſaxo in Helicone pedis ungula percuſſo fontẽ nomine Hippocrenẽ

aperuiſſe dicitur. Ouid. lib. 3. Faſt. Suſpice, Gorgonei colla uidebis equi: Creditur hic cæſæ grauida ceruice Meduſę Sãguine reſperſis proſiluiſſe comis: Huic ſupra nubes, & ſubter ſydera lapſo Cœlum pro terra, pro pede penna fuit. Idem lib. 4. Metam. & 4. de Ponto.

Arion fuit equus, quẽ Neptunus dedit Adraſto. Statius lib. 1. Syl. Hunc & Adraſtæus uiſum extimuiſſet Arion. Proper. lib. 2. Qualis & Adraſti fuerit uocalis Arion; Triſtis ad Archemori funera uictor equus. Statius huius equi uirtutem & alacritatem lib. 6. deſcribit hoc modo: Ducitur ante omnes rutilæ manifeſtus Arion Igne iubæ, &c.

Phaloë, Iris, Thoes, nomina ſunt equarum Admeti apud Statium lib. 6. Theba. ſcribentem: Nominibusq; cient Pholoën, Admetus & Irim, Funalemq; Thoën.

Alia equorum nomina ab eodem ponuntur his uerbis: -Rapidum Danaëius augur Aſcheton increpitat, meritumq; uocabula Cygnum Audit, & Herculeum Styrion Cromis, Euneon audit Igneus Aethiõ, tardumq; Cydona laceſsit Hippodamus, Phariumq; Thoas rogat ire Podarcen.

De Tago Sylius lib. 1. Iam Tagus auratis agnoſcebatur in armis.

De Gargano, Idem Sylius lib. 4. Theb. Nos Gargane uocãt ſuperi ad maiora, uides'ne Quantus erat Chrixus? iam nunc tibi præmia pono.

Lampon, Panchates, Pelorus, Camphaſus, nomina ſunt equorum apud Sylium lib. 9. De Lampo ne ſcribit hoc modo: Euolat ante omnes, rapidoq; per aëra curſu Callaicus Lampon fugit, atq; ingentia tranat Exultans ſpatia, & uentos poſt terga relinquit. De Panchate, -Sed proximus ibat Aſtur Panchates, patrium frons alba nitebat Inſigne, & patrio ſpes omnis concolor albo. De Peloro, Cyniphio rector radiabat fronte Peloro Camphaſus, ipſe aſper, nec qui ceruicis amaret Applauſę blandos ſonitus, clauſumq; cruento Spumeus admorſu gauderet mandere ferrum. At docilis fræni, & melior parere Pelorus Nõ unquam effuſum ſinuabat deuius axem.

Herpe, apud eundem nomen eſt equæ matris Pelori, ubi ait, Eductum genitrix effuderat Herpe Nobilis.

Idem de Cireo, -Percuſſus uocibus altis Spectantum Cireus, fertur ſublimie per auras.

Lamus, Sicoris, Ilerdas, Theron, etiam nomina ſunt equo

equorũ apud eundẽ lib.36.ubi ait, Tum Lamus & Sicoris, proles bellacis Ilerdæ Et Therõ potator aquæ ſub nomine Lethes.

Equum Alexandri **Bucephalum** à capite bouis nominatũ, & talentis XIII.emptũ, teſtis eſt Cares apud Gelliũ: Vbi ornatus erat,armatusq; ad præliũ, nullum aliũ ſeſſorem, præter dominum,admiſit. Idem in bello Indico ſagittis undiq; perfoſſus, regẽ è mediis hoſtibus,licet exanguis,& moribũdus, uiuaciſsimo curſu retulit,atq; ubi extra teli iactum portauit,domini iam ſuperſtitis ſecurus,ibidem expirauit. Quod beneficium Alexander penſauit oppido in honorẽ equi cõdito,ut docet Plin.lib.6. & 8.ubi ait, Propter quæ, Rex defuncto eidem duxit exequias, urbemq; tumulo circũdedit nomine eius. Curtius ad hunc modum ſcribit:Excepti ſunt quidam,inter quos equus regis, Bucephalũ uocabant, quẽ Alexander non eodem(quo cæteras pecudes)animo æſtimabat:Nam ille nec in dorſo inſidere ſuo patiebatur alium,& regem(quum uellet aſcendere)ſponte ſua genua ſubmittens,excipiebat,credebaturq; ſentire,quem ueheret.

De **Harpyia** & **Peſago** Politianus in Ambra. Quos Zephyro peperit geminos Harpyia Podarge.

Claudianus in ſextum Honorii conſulatum, equos Rhæſi Thracũ regis commendat ſequentibus uerſibus:

Graiaq; rettulerat raptos ad caſtra iugales,
Quorum (ſi qua fides augentibus omnia muſis)
Impetus exceſsit Zephyros,candorq; pruinas.

Aethon apud Homerũ lib.8.Iliados,nomen eſt unius equorum Hectoris.

Harpynna & **Pſylla** equæ fuerunt Oenomai,quibus contendebat curſu in procos filiæ ſuæ Hippodamiæ. Hos ſuis uerſibus dignatus eſt Lycophron.

Plinius ait equam Hecratidis Theſſali,quamuis prægnantem uiciſſe in Olympia.

Plutarchus in Artaxerxe ſcribit equum Cyro fuiſſe immitẽ, & effrænem **Paſacem** nomine.

Cimon Athenienſis equabus ſuis (quibus ter Olympia uicerat)monumenta erexit.

Equus Tyberii Cæſaris uidebatur flammas ore euomere, indicio magnæ alacritatis. Cælius cap.26.lib.8.

Parthenia,& Eripha, equæ fuerunt Marmacis, unius ex procis Hippodamiæ,quas Oenomaus puellæ pater iugulauit,& poſtmodum ſepeliri iuſsit.

Boriſthenes equus fuit Adriani Imperatoris,quo in uenādo propter alacritatem plerunq; utebatur.Dion Caſsius ait,Imperatorem mortuo ſepulcrum feciſſe,columnamq́; erexiſſe cum epigrammate inciſo.

Iulius Cæſar,autore Tranquillo,utebatur equo inſigni,pedibus propè humanis, & in modum digitorum ungulis ſciſsis: quem maxima cura aluit,honorauitq́; ſtatua,quod aruſpices eo imperium orbis terrę ſignificari dixiſſent,tum etiam quòd nullum alium ſeſſorem reciperet.

Biorno quidam inter Danos clariſsimus, equum habuit præſtanti corpore,& tanta uelocitate præpetem,ut quem cæteri nequirent,indefeſſus obſtrepentem uorticem ſolus ſuperaret.

Artibius,Perſarum dux,equum habuit, qui primo pugnæ cōgreſſu in hoſtes laniandos morſu aſſurgebat, calcibusq́; & impulſu longè lateq; faciebat ſtragem. Autor Herodotus.

Gellius ſcribit,equum Cn.Seii de genere equorum Diomedis primogenitum,& à Corn. Dolabella centum milibus ſeſtertiis emptum,fuiſſe inuſitata magnitudine:ſed eo tamē fato, ut quiſquis eum haberet,is cum omni domo ac familia miſerè periret. Quod experti ſunt Marc.Antonius,Corn.Dolabella,C.Caſsius eius poſſeſſores.

Equus Nicomedis regis Bithyniæ, tanto fuit in dominum affectu, ut eo mortuo oblatum recuſauerit cibum, & inedia ſe confecerit.

Equus Antiochi, capto uel mortuo domino, Centaretum quendam è Galathis,alumni ſui uictorem, domitis fræ nis excuſsit, & in terram deiectum pedibus ad mortem proculcauit. Plinius lib.8.cap.42.

Equus à Dionyſio Syracuſarum tyranno relictus in ſalebra & luto,ubi ſe expediuit,domini,licet ingrati,ueſtigia tamen ſecutus eſt.

Nero equas habuit Hermaphroditas ex agro Treuerico, quas carpento ſuo ſubiuges oſtendebat.

Equus Auguſti ſepulcrum à domino meruit.

Scythius primus fuit omniū equorū à Neptuno productus.

Hirpinus nomen eſt equi apud Martialem lib. 3. Epigr.ut Corithæ nomen equæ apud Iuuena.Satyr.8.de Hirpino Mar. Hirpini ueteres qui bene nouit auos. De utroq; Iuuenalis: Sed uenale pecus Corithæ poſteritas,& Hirpini, ſi rara iugo uictoria ſedit.

Cele

Celebratur Maronis carmine equus Troianus, quem Græci diuina Palladis arte ædificarunt, acernisq; trabibus contexuerunt, Epeo machinæ autore. De hoc Propertius lib.3. & Lucretius lib.1. **Durateum**, id eſt ligneum uocat, ubi ait: Nec clam Durateus Troianis Pergama partu Inflammaſſet equus nocturno Graiugenarum.

Equi Parthorum hippice herba paſti, famem ſitimq; multos dies perferunt: ad quod alluſit Proper. lib.4.

EQVI ACHILLIS.

De **Balio** & **Xantho** Politianus in Ambra. - Balium Xāthumq; iugales Quos Zephyro peperit geminos Harpyia Podarge: Et te captiuo funalem Pedaſe collo Igneus extimulat. Claudianus: Et flauum Xanthum ſpreuiſſet Achilles. Vergilius lib.3. Georgic. Martis equi biiuges, & magni currus Achillis.

EQVI MARTIS.

Hi duo numerantur à Seruio inter equos Achillis: Poëtæ tamen **Pauorem** & **Terrorem** Martis equos faciunt: unde Statius: Fræna miniſtrat equus Pauor armiger.

EQVI SOLIS.

De his nominibus Ouid. lib.2. Meta. ſcribit: Interea uolucres Pyrois, Eous, & Aethō ſolis equi, quartusq; Phlegon hinnitibus auras Flammiferis implent, pedibusq; repagula pulſant. **Pyrois**, Pyroëntis flectitur, ut Simois. Val. Flac. lib.5. Argon. Et formidantem patrios Pyroënta dolores. Sunt qui dicāt **Xanthum** inter equos Solis numerari, propter dictum Martialis: Quid cupidum Titana tenes? iam Xanthus & Aethon Fræna uolunt. Thomas Radinus: Equi quatuor: qui aurei licet forent, colore tamen quiſq; proprio noſcebatur: Pyrois rubens, Eous candicans, Aethon coruſcans, Phlegon nigricans, hinnitibus flammiferis, elatis naribus auras implebant, erraticis curſibus uagabantur incerti. Sabellicus: Hic equidem ambiguè uergit quà lucidus Aethon.

EQVI PLVTONIS.

De quatuor primis nominibus, Claudianus lib.1. de Raptu ſic meminit.

Orneus crudele micans, Ethoniſq; ſagitta
Ocyor, & Stygii ſublimis gloria Nycteus

Armenti, Ditiſq; nota ſignatus Alaſtor.
Stabant ante fores iuncti, ſæuumq; fremebant,
Craſtina uenturæ ſpectantes gaudia prædæ.

AVRIGAE, ET EQVORVM DOMITORES.

AVtomedō fuit Achillis auriga. Verg.li.12.Aen.Vna ingens Periphas, & equorum agitator Achillis Armiger Automedon. Ouid.lib.5.de Triſt.Nunquid Achillæos inter fera prælia fidi Deſeruit leuitas Automedontis equos. Idem lib. 1.& 2.de Arte.

Phaëton, Solis filius, dum currum patris, regendum ſuſcepiſſet: equis ignotum aurigam excutientibus, cecidit in Padum, cœlo paſsim conflagrante. Hinc equi Phaëtontis, pro equis Solis ſolent accipi. Vergilius lib.5. Aen. Auroram Phaëtontis equi iam luce uehebant. Ouidius lib. 11. Meta. Hic ſitus eſt Phaëton currus auriga paterni.

Idæus fuit auriga Priami. Vergilius lib.7. Aeneidos: Idæumq; etiam currus, etiam arma tenentem.

Metiſcus Turni. Idem lib.12. Aurigam Turni media inter lora Metiſcum Excutit. Auſonius: Nec celeres mulas ipſe Metiſcus agas.

Naubolus Laii regis Thebarum. Statius: Naubolus Hippa ſides tuus ô mitiſsime Lai Hoſpes adhuc currus ſecuraq; lora tenebat.

Cirnus Melampodis, Durius Pelori, Athlas Camphaſi, Iberus Panchatis equorum fuerunt aurigæ. De Cirno Sylius lib.16. Quò Cirne ruis (nam Cirnus agebat) Verbera dimitte, & reuoca moderatus habenas. Iberus ad Panchatem apud eundem ſic loquitur: Te'ne Aſtur certante feret quiſquam æquore palmam Erepto: con urge, uola, perlabere campum. Durius ad Pelorum: Quò ruis, aut quiſnam hic rabidi certaminis eſt mos?

Ferunt etiam Iolaum Herculis fuiſſe aurigam.

Arceptolemus, Enipeus, Cabrion Hectoris aurigæ fuiſſe memorantur. Mortuo Arceptolemo, ſucceſsit Cabrion eius frater.

Myrtilus auriga fuit Oenomai, cuius ruina mari Myrtoo nomen impoſuit. Ouidius in Ibin: Proditor ut ſæui periit auriga tyranni, Qui noua Myrtoæ nomina fecit aquæ.

Tortellius ait, Menonem fuiſſe aurigã Idomenei, Mneſteum

ſteum Diomedis, Mydonē Pylemenis, ducis Paphlagonū.

Amphitus & Telchius Caſtoris, & Pollucis aurigæ fuerunt, teſtimonio Plinii lib. 6. ſcribentis: Sunt qui conditam eam ab Amphito & Telchio, Caſtoris & Pollucis aurigis, putant. Ammianus: Vbi (inquit) inter ciuitates alias Phaſis eſt nomine fluuii dictitata, & Dioſcorias nunc uſq; nota: cuius Autores Amphitus & Telchius Spartani traduntur, aurigæ Caſtoris & Pollucis. Alii dicunt Caſtoris & Pollucis aurigas fuiſſe nominatos Rhecam, & Amphiſtratum.

Legitur in Trœzeniorum hiſtoria Sperum fuiſſe Pelopis Aurigam, quanquam alii in Olympia fuiſſe Cyllam tradant.

In Illyria ciuitas fuit Harpyia, prope Encheliaſ, in quā Amphiarai auriga Baton abſorpto domino ſe contulit. Cælius.

Cebares fuit equiſo, cuius aſtu Darius regnum Perſarum adeptus eſt. Nam quum magi inter ſe pacto conueniſſent, ut is, cuius equus primus hinniret, regno potiretur, Cebares manum uuluæ equinæ prius admotam naribus equi præbuit olfaciendā. Quo odore irritatus equus prim° dedit hinnitū. Herodotus.

Patiramphis fuit Xerxis auriga. Idem Herodotus: Poſt quem (inquit) ipſe Xerxes uehebatur curru equorum Niſeorum præcedente auriga, cui nomen erat Patyramphi, Othonis filio.

Poëtæ Bellonam Martis aurigam faciunt, flagello armatam ſanguineo, ut docet Statius.

Picus fuit equorum domitor, dicente Verg. libr. 7. Læuaq; Ancyle gerebat Picus equûm domitor.

Idem de Meſapo lib. 7. Aeneid. At Meſapus equûm domitor Neptunia proles.

Anniceris Cyrenæus nobilis fuit equorum agitator, qui artem Platoni oſtentaturus, ante Academiam currus iunxit, ſæpeq; eundem curſum iiſdem ueſtigiis nihil delirando repetiit.

Erichthonius Athenienſis quadrigas primus iunxit. Pontanus libro tertio de Stellis: Qualis Erichthonius currus & quatuor auſus Iungere equos, rapidiſq; rotis inſiſtere uictor.

Aſtyr Memnonis fuit auriga, à cuius nomine Aſtures populi Gallæcis proximi dicti ſunt.

Conſtat Felicem Ruſſatum fuiſſe aurigam uerbis Plinii libro ſeptimo ſcribentis: Inuenitur in actis Felicis Ruſſati aurigæ, iam igne illato in rogum eius, unū è fauentibus ieciſſe ſeſe.

Inter eos (qui equitatu claruerunt) Caſtor principem locum obtinuit. Politianus: Vixq; bonum frænis Caſtora frater amet.

CVRRVS DEORVM, QVIBVS ANIMALIBVS TRAHANTVR.

CVrrus Bacchi, Lyncibus, & Tygribus. Propertius de Ariadna rapta à Baccho: Lyncibus in cœlũ uecta Ariadna tuis. Ouid. in Epiſto, Phædræ: Inq; capiſtratis tygribus alta ſedet. Idem lib.3. Meta. Quem circum tygris ſimulacraq; inania lyncum. Idem lib.4. Meta. & lib.1. de Arte. Virg. libr.3. Georg. Quid lynces Bacchi uariæ?

Currus Leucothoës deæ marinæ, Delphinis. Verg. in Cyri: Illa etiam magnum iunctis quæ piſcibus æquor, Et glauco bipedum curru metitur equorum Leucothoë.

Currus Cybeles, leonibus. Vergilius lib.3. Et iuncti currum dominæ ſubiere leones. Ouidius lib.10. Dente premunt domito Cybeleia fræna leones. Catull. Vbi iuncta iuga reſoluens Cybele leonibus.

Currus Veneris, cygnis. Ouidius lib.10. Metamor. Iũctisq; per aëra cygnis Carpit iter. Syl. lib.7. Tũ matris currus niueos agitabat olores. Statius lib.1. Syl. Thalamiq; ingreſſa ſuperbum Limen Amyclæos ad fræna citauit olores. Statius lib.3. Dum petit & molles agitat Venus aurea cygnos. Hora. li.4. Car. ad Venerem: Tempeſtiuius in domo Pauli purpureis ales oloribus Commeſſabere maximi.

Currus Thetidis, Delphinis: quemadmodũ & Leucothoës. Tibul. Vecta eſt frænato cærula piſce Thetis.

Currus Neptuni, equis. Verg. lib.5. Iungit equos curru genitor, ſpumantiaq; addit Fræna feris, manibusq; omnes effundit habenas. Silius libr.3. Extremamq; petit Phœbea cubilia Thetyn Frænatis Neptunus equis.

Currus Dianæ, ceruis. Claud. Dixit & extemplo frondoſa fertur ab Alpe Trans pelagus, Cerui currum ſubiere iugales.

Currum Iunonis trahunt pauones. Currum Lunæ, boues. Currum Nemeſis, gryphes. Currum Solis, equi. Currum Saturni, ſerpentes. Currum Martis, equi. Currum Prothei, Phocæ. Currum Oceani, Balænæ. Currum Tritonis piſces. De his omnibus Politianus in Ambra.

Biſtoniis Mars inſtat equis. Tu iungis olores,
Phœbe Terapnæos, Getica Mars fulgurat haſta,
Contendis tu Phœbe fides, arcusq; retendis,
Lyncas agit Bromius, Pauos Saturnia pictos,

Tardos Luna boues, annoſas Delia ceruas.
Gryphes Hyperboreos Nemeſis, Cytherea columbas.
Fert pedibus pinnas puer Arcas, crine galerum.
Item Ioan. Franciſcus Mirandula:
Paphios non iungit olores
Cypria. terribilem non concinit ægida Pallas.
Non uolucres ſequitur ceruos pharetrata Diana,
Nectere odoriſequos loris aſſueta Laconas.
Non iunctis fertur Iuno ſuper æthera pauis,
Dum Samon, aut tecta inuiſit Carthaginis altæ,
Cynthia nec bobus charum Endymiona fatigat.

NAVIGIORVM DIVERSA GENERA.

MYoparo genus erat nauigii, quo utebantur pyratæ, au tore Nonio. Cicero lib. 3. de Rep. Nam quum quærere tur ex eo, quo ſcelere impulſus mare haberet infeſtũ uno Myoparone, Eodem (inquit) quo tu orbem terræ. Salluſt. libr. 4. Mariq; placido à duobus prædonum Myoparonibus circumuenta.

Erant & Parones, genera quædam nauium. Varro: Iamq; duos Parones habebant inſtructos. Budæus ait Paronem hodie uocari Brigantinum.

Acatium nauis erat actuaria. Iulius Pollux ait fuiſſe uelũ in naui maximum, ſicut minimum Dolonem.

Anchiromachus nauigium eſt aptum ferendis anchoris, cæteriſq; nauticis inſtrumentis.

Baris erat cymba, qua Aegyptii ſuorum cadauera ad tumulum comportabant. Propertius lib. 3. Romanamq; tubam crepitanti pellere ſiſtro, Baridos & contis roſtra Liburna ſequi. Herod. lib. 2.

Cataſcopium dicitur nauis exploratoria, ut Cataſcopus circunſpector, quod etymo dictionis cognoſcitur. Cæſar in Commentariis: Literis celeriter in Siciliam conſcriptis, & per Cataſcopium miſsis.

Celox dicitur breue nauigium, à celeritate. Apuleius: Qui celocem regere nequit, onerariam petit. Plautus Aulu. Quò hãc celocem conferam? Varro: Nautæ remiuagam mouent celocẽ.

Corbita nauis eſt tarda, & grandis. Plaut. in Pœn. Tardiores quàm Corbitæ ſunt in tranquillo mari. Dicuntur autem Corbitæ quòd in earũ malo corbes pro ſigno ſuſpenderẽtur.

Cydarum Calepinus ait eſſe nauiculæ genus: ſed quale, ut in ple

in pleriſque, tacet.

De **Cymba** Verg. lib. 6. Aeneid. -Gemuit ſub pōdere Cymba Sutilis. Ouidius lib. 1. Metamor. Occupat hic collem, cymba ſedet alter adunca.

Cyrcerus, nauis eſt prægrandis Aſiana. Plautus apud Nonium: Quum percontor portitores, ecquæ nauis uenerit ex Aſia: negant ueniſſe. Conſpicatus ſum interim Cyrcerum, quo me maiorem non uidiſſe cenſeo. Idem: Aedificat nauim Cyrcerum, & merces emit.

Faſellus eſt nauigium Campanum, eodem Nonio teſte. Salluſt. lib. 3. hiſt. Et fortè in nauigando cohors una, grandi faſello uecta, à cæteris deerrauit.

Geſeorta nauis eſt, quam nonnulli Proſſumiam uocant.

Halius dicitur breuis ſcapha.

Horiam Nonius ait nauim eſſe piſcatoriam. Plautus in Rudente: Mea opera laboratur & Rete & horia. Diminutiuum eſt Horiola. Idem: Malo hunc alligari ad horiam, ut ſemper piſcetur, etſi ſit tempeſtas maxima.

Lembus dicitur nauicula breuis, & uelociſsima. Plautus: Dum hæc aguntur, Lembo aduehitur tuus pater paucillulo. Verg. -Lembum ſi fortè remiſit, Atq; illū in in præceps prono rapit alueus amni. Pli. li. 7. ait Cyrenēſes fuiſſe repertores Lēbi.

Linter dicitur nauicula cauatis arboribus facta. Hac utebantur quondam Germani Danubium habitantes. Nonius ait Lintres naues eſſe fluminares. Ouidius ad Liuiam: Quem ſemel umbrifera nauita Lintre tulit. Sidonius: In pugnā Pyrata coit, pars Lintre cauata.

Monoxylon dicitur nauis ex integro ligno, & non conciſo in trabes. Monon enim unum, & xylon lignum dicitur.

Pontones dicuntur, quibus pontium loco utimur in traiiciendis fluuiis. Apuleius: Et ſi uado non poterunt, pontonibus tranſibunt.

Proſumia genus eſt nauigii ſpeculatorii. Cæcilius apud Nonium: De nocte ad portum ſum profectus proſumia. Idem: Qui pro gubernatore ſe gerens prope uertit proſumiam.

Scapha, nauicula eſt in ligno cauata. Horatius libr 3. Car. Tum me biremis præſidio ſcaphæ Tutum. Vegetius: Scaphas quoque de ſingulis trabibus excauatas cum longiſsimis funibus, interdum etiam ferreis cathenis legio portat. Nonius ait, Scaphas nauiculas eſſe, quæ maiores naues conſequuntur.

Schedia nauigium eſt rude & impolitum, & trabibus inter ſe connexis factum, cuiuſmodi ſunt rates.

Sorrillum, nauigium eſt Iſtricum, quod lino & ſparto conſeritur & condenſatur.

Stlata, nauis eſt lata, quales fortè ſunt, quibus equi & currus tranſuehuntur. Antiqui ſtlatum, & ſtlites pro latum & lites dicebant.

Trieris nauis eſt magna, quã remiges tribus utrinq; remorum ordinibus impellunt. Latinè Triremis dicitur, & trium ordinum nauis, quemadmodum Quadriremes & Quinqueremes apud antiquos legimus & apud Græcos Epteres, Enneres, & Deceres, quæ naues ſeptenũ, nouenûm, denũmq; ordinũ ſignificant. Biremẽ primũ fecere Damaſtenes, autore Plinio: Triremẽ, Ammocles Corinthius: Quadriremem, Carthaginiẽſes: Quinqueremẽ inſtituit Neſichthon Salaminius: Sex ordinum, Xenagoras Syracuſanus: Decemremẽ, Neſigiton. Inſtituit Alexander Magnus ad duodecim ordines. Ptolemæus Sother ad x v. Demetrius Antigoni ad x x x. Ptolemæus Philadelphus ad x L. Ptolemæus Philopator ad quinquaginta.

Plutarchus in uita Periclis ait, **Damenam** eſſe quandam nauim rotundam & concauam, & in uentris ſimilitudinem formatam, ut mare percurrere, ac celeriter conuerti poſsit. Atq; hoc illi inditum nomen quòd in Samo primum reperta ſit, & à Polycrate tyranno ibidem ædificata.

Hippago, ſeu Hippagium, nauis eſt lata & expẽſa, qua equi & currus tranſmittuntur.

Liburni dicebantur bellicæ naues, & uelociſsimæ, à Liburnia Dalmatiæ parte, cuius exemplo fabricantur, uel quòd Liburni populi olim nauibus citiſsimis Ionium mare inſulasq; prædarentur. Hinc naues leuitate præſtantes Liburnicas dixerunt. Horatius in Epodo: Ibis Liburnis inter alta nauiũ Amice propugnacula. Dicimus & Liburnica. Suetonius in Auguſto: Vtrobiq; parte Liburnicarum demerſa. Dicũtur etiam Liburnæ. Luc. Ordine contentæ gemino creuiſſe Liburnæ. *Vegetius lib.4.*

Embolum genus eſt nauigii uelociſsimi. Alii ponunt pro roſtro æreo, quod ex prora nauium eminet.

Lenunculus, dicitur nauis piſcatoria. Salluſt. apud Noniũ: Primo inducit forte per noctem in Lenunculo piſcantis.

Onerariæ naues dicuntur negotiatoriæ, & propter onera tardæ.

Actuariæ uerò dicuntur agiles, & præſtantes celeritate. Salluſtius: His actuariæ naues circiter triginta, Onerariæ decem erant.

Nauium appellationes apud Gellium libro 11.cap. 25. ſunt Gauli, Corbitæ, Caudicæ, Hippagines, Cercuri, Celoces, Oxiæ, Remieculi, Actuariæ, Profumiæ, Geſeortæ, Orioles, Cattæ, Scapha, Pontones, Nuctuciæ, Mediæ, Phaſelli, Parones, Myoparones, Lintres, Caupulica, Mareplaridæ, Cydarum, Ratariæ, Cataſcopium.

Porrò autem nauem primi excogitarũt Tiphys, & Argonautæ: uel Tirii, ut mauult Tibullus ſcribens: Prima ratẽ uentis credere docta Tyros. Danaus nauem primus in Græciam ex Aegypto aduexit. Nã prius ratibus nauigabatur in mari Rubro ab Erithra repertis. Antiquitus fiebant ex corio circunſutæ in Oceano Britannico, In Nilo ex papyro, Scirpo, & arundine. Longa naue primum Iaſonem nauigaſſe, teſtis eſt Philoſtephanus. Egeſias hoc tribuit Parrhalo, Cteſias Samiræ, Stephanus Semiramidi, Archimachus Aegeoni, Bibliographi Noæ. Onerariam Hippus Tyrius inuenit, Lembum Cyrenenſes, Cymbam Phœnices, Celocem Rhodii, Cercurum Cyprii, Siderum obſeruationem in nauigando Phœnices, Remum Copæ, Latitudinẽ eius Plateæ, uela Icarus, Malum, & Antemnam Dædalus, Tectas lõgas Thaſii, Roſtra Piſæus, Tyrrheni anchorã Anacharſis Harpagones, Adminicula Tiphys, Claſſe primus depugnauit Minos.

Naumachia uocatur pugna nautica: Naumachiarii, qui nauale prælium committunt. Sueto. in Claudio: Sed quum proclamãtibus Naumachiariis, Aue Imperator, morituri te ſalutant.

Nauis uocabulum eſt generale. Naualia, nauium ſtationes. Nauarchus, nauis princeps. Nauclerus, ſeu Naucleriacus, ductor. Nauta, & Nauita idem.

Carina dicitur concauitas nauis, & capitur pro tota naui. Virg. Frondenteſq; ferunt remos, natat uncta carina. Carinare, inſtar carinæ formare. *Carinare.*

Puppis pars poſterior nauis, prora anterior. Proreta, rector proræ.

Rates dicuntur rudes & impolitæ trabes inter ſe connexę. Ratis tamen capitur pro naui. Ouidius lib. 4. de Ponto: Et freta ueliuolas non habitura rates. Ratiarii, ratis ductores.

Claſsis capitur pro multitudine nauium, & quandoq; pro

unica

unica naui. Verg. Et Lyciæ ductorem claſsis Orontem.

Remiges nautæ qui remos agunt. Remigare remos agere. *Remigare.*

Helciarii qui maiores naues funibus trahunt canabinis aduerſus undas.

Rudentes dicuntur funes nautici. Lucanus libro 8. Aut laqueum collo, tortoſq; aptare rudentes.

Anchora ferrum eſt repandum, & utrinque acutum, quo ſiſtũtur naues, unde adagiũ, Nauis tua fulta eſt duabus anchoris.

Antemnæ inſtrumenta ſunt amnem anteſecantia, uiamq; nauibus faciẽtia. Vergilius: Cornua uelatarum obuertimus antemnarum.

Vela dicuntur linea uel canabina tegmina, quæ diſpaſſa malo nauis alligantur, ut uentos recipiant. Hinc mare ueliuolum.

Carbaſus linum eſt tenuiſsimum, quo uela nauium fiebãt quondam: unde & Carbaſa pro uelis accipi ſolent.

Tranſtra tabulæ ſunt in quibus ſedẽt remiges, uel per quas ad regimen nauis deambulant.

Celeuma dicitur clamor nauticus.

Naulum & Portorium merces nautarum & portitorum.

Vrinatores dicuntur natatores ſubaquatiles. Vrinari, ſeu urinare, ſub aquis natare.

PROPRIA QVAEDAM NAVIVM NOMINA.

ARgo dicitur fuiſſe prima nauium, qua Iaſon, Tiphys, Caſtor, Pollux, & alii (quos inde Argonautas dicimus) profecti ſunt Colchos, ad rapiendum uellus aureum. Sumpſit autem nomen ab Argo architecto. Vnde Val. Flac. libro 1. Ad charum Tritonia deuolat Argum, Moliri hunc puppem iubet & demittere ferro Robora, Peliacas etiam comes exit ad umbras. Vel ab Argiuis qui in ea nauigarunt. Hanc nauim poëtæ multis ornant epithetis. Vocãt imprimis fatidicam & loquaculam, quòd beneficio Mineruę facta ſit ex quercu Dodonęa quã Sophocles tradidit fuiſſe non tantum uerboſam, at etiam futuri præſagam, ut in periculis Argonautas moneret. unde Claud. Licet omnia uates In maius celebrata ferãt, ipſamq; ſecãdis Argois trabibus iactent ſudaſſe Mineruam &c. Arbore præſaga tabulas animaſſe loquaces. Val. Flac. Prima deum magnis canimus freta peruia nautis, Fatidicamq; ratem. Vocatur præterea

Pegaſea, à Pegaſa urbe Theſſaliæ, apud quam fuit ædificata. Item, Pelias, à Pelio monte. Tritonis, quoniã beneficio Mineruæ & ingenio facta eſt. Magneſis ſeu Magneſias à Magneſia regione Macedoniæ proxima. Argoa, & Argiua, ab Argiuis nautis. Hæc ex autoribus confirmari poſſunt. ut Ouid. lib.7. Meta. Vale. Flac.1. & 8. Statius lib.5. & Pontanus libro 5 de Stellis, & Propert. lib.1.

Priſtis, Centaurus, Chimera, Scylla, nomina ſunt nauium apud Verg. lib.5. Aene. De priſti & eius rectore Mneſteo ſic inquit: Velocem Mneſteus agit acri remige Priſtim. De Chimera: Ingentemq; Gyas ingenti mole Chimeram. De Centauro & Scylla: Sergeſtusq;(domus tenet à quo Sergia nomẽ) Centauro inuehitur magna, Scyllaq; Cloanthus Cærulea.

Apud eundem lib.10. Tygris nomen eſt nauis, cuius rector fuit Maſsicus. Hæc eius uerba: Maſsicus ærata princeps ſecat æquora Tygri.

Eſt & Centaurus nomẽ alterius nauis, cuius rectorem uocat Cupauonem, ubi ait: Filius æquales comitatus claſſe cateruas, Ingentem remis Centaurum promouet.

Triton nauis fuit cuiuſdam Auleſtis. Idem. Hunc uehit immanis Triton.

Cælius ex teſtimonio interpretum Ariſtophanis ait, duas Athenis naues fuiſſe publico muneri deſtinatas, ex quibus Salaminia euocatos ad iudicium ſubueheret, Paralus uerò ueheret Delphos ad rem diuinam.

ARGONAVTARVM NOMINA.

Argonautæ (ut iam diximus) dicuntur heroës illi, qui in Argo naui Colchos profecti ſunt ad rapiendum uellus aureum. Sunt qui dicant fuiſſe duo & quinquaginta numero. Alii quatuor addunt. Sed parũ refert de numero. Val. Flac. lib.1. ſeriatim multos enumerat. De Zete & Calai, Ouid. libro 6. Meta. Vellera cũ Minyis nitido radiãtia uillo Per mare nõ notũ prima petiere carina. Proper. lib.2. Hũc duo ſectati fratres, Aquilonia proles, Hũc ſuper & Zetis, hũc ſuper & Calais. Omniũ ſummi & principes fuerũt Tiphys & Iaſon. Vnde Ouid. lib.1. de Arte: Tiphys in Aemonia puppe magiſter erat.

NAVTAE NONNVLLI.

De Tiphy licet iam ſatis dixerimus, adhuc tamẽ teſtimonia aduciemus. Vergi. Aegloga 4. Alter erit tum Tiphys

& altera quæ uehat Argo Delectos heroas. Ouid. in Epi. Quid mihi cum Minyis, quid cum tritonide pinu: Quid tibi cum patria nauita Tiphy mea. Seneca in Medæa: Quæq; domitorē freti Tiphyn nouam formare docuiſti ratem. Idē: Auſus Tiphys pandere uaſto Carbaſa Ponto, legesq; nouas ſcribere uentis.

Mneſteus, Sergeſtus, Cloantus nautæ fuerunt Aeneæ. Vergil. libro 4. Aeneid. Mneſtea, Sergeſtumq; uocat, fortemq; Cloantum.

Fuit & Palinurus gubernator nauis Aeneæ. Verg. lib. 3. Ipſe gubernator puppi Palinurus ab alta.

Telonem Maſsilienſem Lucanus à nauigandi aſtrorumq; peritia laudat lib. 3. ubi ait: Dirigit huc puppim miſeri quoque dextra Telonis, Qua nullā melius pelago turbante carinæ Audiuere manum, nec lux eſt notior ulli Craſtina, ſeu Phœbum uideat, ſeu cornua Lunæ, Semper uenturis componere carbaſa uentis.

Idem commendat Phoceum quendam urinatorem adeò natandi peritum, ut mergeret ſe, ac demū emergeret quum uellet. Hæc eius uerba: - Pugna fuit unus in illa Eximius Phoceus, animam ſeruare ſub undis, Scrutariq; fretum, ſi quid merſiſſet arenis: Et nimis affixos unci conuellere morſus, &c.

Opheltes fuit nauta & circunuentor ſceleſtiſsimus. Sidonius: Qui uigor in pedibus fruſtra tibi natus Ophelte. Canopus, autore Plinio, fuit gubernator nauis Menelai, à quo hoſtium Nili Canopicum nomen ſumpſit, ubi ictu Aſpidis mortuus eſt ille.

Fuit Saro quiſpiam nauta, qui moribus ſuis inelegātibus & inurbanis ſequenti adagio locum fecit: Sarone magis nauticus

Simonides apud Plutarchum teſtis eſt Amarſyadem Phereclum fuiſſe gubernatorem nauis Theſei in Cretam ad Minotaurū nauigantis. Philochorus ibi ait: Nauſitheum & Phæacem rectores fuiſſe eius nauis.

Idem in Themiſtocle ait Ariomenem Xerxis fuiſſe nauarchum. Eodem teſte Petitius fuit gubernator nauis, in quā Pompeius poſt fugam conſcendit.

Aceſſæus fuit ignauus quiſpiam nauta, qui ut nauigationē prorogaret, dicebat ſe Lunam magis opportunam expectare. Vnde natum adagium. Aceſſæi Luna, in comperendinatores, qui ſemper cauſas comminiſcuntur, quò negotium differant. Eraſmus in Chiliad.

Mandro fuit quiſpiam nauicularius, qui aſpirante fortunâ tandem factus eſt Imperator, unde etiam factus adagio locus, Fuit & Mandroni ficulna nauis. In eos qui præter meritum ad opes euecti, priſtinæ conditionis non meminerunt. Eraſmus.

Phrontis nauta fuit Menelai, filius Onetoris, cæſus à Phœbo.

Amyclas nauta fuit, ad quem tempore belli ciuilis acceſsit Cæſar, ut ab eo tranſueheretur in Italiam. Lucanus lib. 5. - Molli conſurgit Amyclas Quem dabat alga, toro.

Herodotus in Melpomene ait **Colæum** fuiſſe gubernatorē cuiuſdam nauis Samiorum.

Phereclus fuit architectus, qui naues Paridis ad raptū Helenæ ituri fabricauit, unde & nauis proprio epitheto Phereclęa dicitur.

Pelorus fuit gubernator nauium Annibalis fugientis.

PORTITORES.

CAelius ſcribit **Phaonem** fuiſſe portitorem, eoq; ſe fouiſſe artificio. Hic quum Venerem tranſuexiſſet, unguentum ab ea fertur accepiſſe, quo delibutus, factus eſt hominum pulcherrimus.

Phorcus Græce Porthmeus, Latinè Portitor dictus eſt, quòd per mare deferret colonias, teſte Beroſo.

Charon dicitur portitor inferorum. Vergil. lib. 6. Portitor ille Charon. Idem: Portitor has horrēdus aquas & flumina ſeruat Terribili ſqualore Charon. Proper. lib. 3. Portorium, Porthmeum, Telonarium, Minerual, ſtips Charontica, Naulum dicitur portitorum merces. Seneca de Charonte: Hunc ſeruat amnem cultu & aſpectu horridus, Pauidosq; manes ſqualidus geſtat ſenex. Idem in Oedipo: Quinq; capaci turbida cymba flumina ſeruat durus ſenior nauita Charon.

PISCATORES, ET VRINATORES.

DYctis fuit piſcator quiſpiam, qui educauit Perſeum, de quo Statius lib. 2. Syl. Fluctiuagus uolucrē comebat Perſea Dyctis.

De **Herminio** Sylius lib. 5. Nec minus Herminiū primis obtruncat in armis, Aſſuetū Thraſymene tuos prędantibus hamis.

Exhaur

Exhaurire lacus,patriæq; alimenta ſenectæ Ducere ſuſpenſo per ſtagna latentia lino.

Herodotus ait Scylliam fuiſſe urinatorem Sicyonium Themiſtoclis ętate,qui etiam in naufragio ad Pelium facto multam pecuniam Perſis ſeruauerit,plurimamq; ſibi lucratus ſit.

Nicolaus quidam Calapiſcis cognominatus ex Apulia oriundus,à puero aquis aſſuetus, degebat inter marinas beluas multos dies continuos illæſus, & profunda pelagi ſcrutabatur, futuraſq; tempeſtates prædicebat.

Plinius ait Ichthyophagos populos, Troglodytis uicinos,natare ceu maris animalia.

PERICVLA MARINA.

Charybdis periculum eſt marinum,in Sicilia,prope Taurominitanum littus,quod crebris aquarũ uorticibus infremere, aſsiduiſq; fluctuum concurſibus rapta abſorbere dicitur. Ouid. lib. 4. de Ponto: Nec potes infeſtis conferre Charybdin Achæis,Ter licet epotet,ter uomet illa fretum.

Scylla,ſaxum eſt in mari Siculo,mare ipſum reddẽs importuoſum & plenum periculi,quod aſsiduis aquarum concurſibus latratum uidetur emittere. Poëtæ fabulantur Scyllam Phorci filiam mutatam in monſtrum ſupernè uirgineum, infernè uerò piſcem,& ſex caninis capitibus latrans,quum ſe lauiſſet in fonte,quod Circe ueneno infecerat. Ouid. lib. Met. Cinctaq; ſæuis Scylla rapax canibus Siculo latrare profundo. Plin. lib.3. In eo freto eſt ſcopulus Scylla: Item Charybdis, mare uorticoſum, ambo clara ſæuitia. Cicero Actione 6. in Verrem, Non enim Charybdin tam infeſtam,neque Scyllam nautis, quàm iſtum in eodem freto fuiſſe arbitror.

Malea promontorium eſt Laconiæ ſcopuloſum , quod per quinquaginta millia paſſuum in mare protenſum periculoſam reddit nauigationem, propter aduerſos uentorum flatus. Hinc natum prouerbium , Quum ad Maleam deflexeris , domeſticos obliuiſcere. Eſt autem penultima dictionis indifferẽs. Vergil. Ionioq; mari,Maleæq; ſequacibus undis.Statius libro 4. Theb. Idem in Achil.

Caphareus mons eſt Euboiæ altiſsimus,Helleſpõtum uerſus,importuoſus & formidoloſus propter ſcopulorũ frequentiã, & crebros undarum uortices. Hic Nauplius,rex Euboiæ, mortem filii Palamedis,Vlyſsis dolo interfecti, ultus eſt. Nam quũ

Græci Troia redirent, Nauplius facem in uertice mõtis poſuit, ut locus fidem portus faceret Quò quum ueniſſent, multi naufragium fecerunt. Stat. in Achil. Quum reduces Danai, nocturnaq; ſigna Caphareus Exeret.

Syrtes duo ſunt loca in finibus Africæ Aegyptum uerſus, ubi mare fertur eſſe uadoſum & importuoſum, propter aquas reciprocas. Seneca: Et amica nautis antè promittet uada Incerta Syrtis. Syllius lib. 17. Et ſemper naufraga Syrtis.

Ouidius lib. 12. Elegiarum de quibuſdam ſic meminit:

Cum domina Libycas auſim prærumpere Syrtes,
Et dare non æquis uela ferenda Nothis.
Non quæ uirgineo portenta ſub inguine latrant,
Nec timeam ueſtros curua Malea ſinus.
Nec quas ſubmerſis ratibus ſaturata Charybdis
Fundit, & effuſas ore receptat aquas.

PISCINARII.

Piſcinarii dicuntur, qui piſcinas habent refertas piſcibus, eaſq; magno ſtudio curant. Oſtrearum uiuaria, primus omnium Sergius Orata inuenit, optimumq; ſaporem Lucrinis adiudicauit.

Licinius Murena reliquorum piſcium uiuaria primus inſtituit.

Lucullus ad piſcium receptacula montem excidit iuxta Neapolim, maiore impendio, quàm uillam ædificauerat, admiſſo mari.

Varro ſcribit, M. Catonem Vticenſem (quum hæres teſtamento Luculli ſeu Lucilii eſſet relictus) piſces de piſcina eius XLIX. millibus uendidiſſe.

Murenarum uiuaria excogitauit C. Hirrius, qui cœnis triũphalibus dictatoris Cæſaris ſex millia murenarum mutua appendit, & dedit in pondus.

Vedius Pollio, quum piſcinas magno ſtudio coleret, ſolebat ſeruos ſuos occidere, eoſq; piſcibus uorãdos præbere, ut hominum cruore paſti delicatiores eſſent.

Curauit & piſcinas Hortenſius Orator, Murenamque adeò dilexit, ut mortuam multos dies atratus fleuerit.

Antonia Druſi Murenæ, quam diligebat, inaures addidit.

Cochlearum uiuaria primus inſtituit Fuluius Hirpinus.

PISC

SCripſerunt de Piſcium natura Oppianus, Ariſtoteles, Plinius,& aliquot alii magnæ celebritatis uiri,qui quoniã acutè adeò,& diligenter negotium hoc attigerunt, ut nihil poſteris reliquiſſe uideantur,uacantis eſſet operę,multa moliri uelle poſt illos, quorum nec umbram quidem poſsit quiſquam pertingere.Propterea ſatis erit nobis quędam admodum pauca decerpere, quæ notiora & maiori emolumento futura uidebuntur.Nam nihil indiſcuſſum relinquere uelle,illud eſſet retexere telam Penelopes. Dicamus ergo de piſcibus, quorum nomina apud autores frequẽtiora ſunt.Piſcis Græce Ichthys dicitur,unde Ichthyophagi populi Trogloditis uicini, qui ueſcũtur piſcibus. Ichthyopolæ, piſcium uenditores,qui & Cetarii uocãtur: Ichthyopolium forum piſcarium. Capiuntur piſces hamis,naſſis,tragulis,excipulis.qui piſcantur hamo, uocantur Hamiotæ, ut faciebat Auguſtus animi laxandi gratia. Tranquillus ſcribit Neronem aureo rete piſcari ſolitum.

Piſcium alii teguntur corio & pilis,ut uituli,hippotami : alii corio tantum,ut Delphini.Cortice,ut teſtudines : Silicum duritia,ut Oſtreæ,conchæ:Cruſtis,ut locuſtæ : Cruſtis & ſpinis, ut Echini:Squamis,ut Carpio:Aſpera cute,ut ſquatina,qua lignum & ebora poliuntur:molli ut murenę:alii nulla,ut Polypus.Quę pilo ueſtiuntur,animal pariunt. Spirant piſces. Nam & pulmonem habent, aut aliqua pulmonis loco uiſcera. Annotata eſt enim in quibuſdam æſtiuo calore anhelatio, & in aliis oſcitatio:Interim quoq; dormiunt.Oua pariunt quæ ſquamis integũtur.Coëunt plerunq; in occurſu,paruo contactu, mẽſibus Martio,Aprili, Maio:Autumno pauci, ut Salpa,& Sargus. Piſcium alii ſunt plani, ut Rhombi & ſoleæ: aliqui longi, ut Murenæ, cõger.Placet Ariſtoteli nullas eſſe piſcibus mammas, nec meatum ullum genitalium perſpicuum,ſed excrementorum tantum locum. Partes quoq; audiendi, odorandi, ſentiendi nullas eſſe perſpicuas præter oculos.Sunt qui gregatim errant more armẽtorum:uolant aliqui,ut accipitres, hirundines, cæpiæ. Sentiunt hyemem procelloſam, cuius horrore multi limo ſe prouoluũt, alii ſub petris glomeratim conquieſcunt,nonnulli ima petunt, quòd ſentiant ſumma pelagi tempeſtatibus obnoxia. Redeunte uerò ſerenitate proſiliunt, & libenter littus proſpiciunt. Partu differunt inter ſe.Lupus bis anno parit,Mulus ter:cæteri ſemel, ac diuerſis temporibus.Prægnantes gaudent aquis dulcibus. In

Africa tamen feruntur uiuere nonnulli in feruenti palude. Sunt qui colorem mutant. Nam menæ hyeme candidæ fiunt, æſtate nigriores. Mutat & Phycis reliquo tempore cādida, uere uaria. Amicitias inter ſe, & inimicitias exercent. Inimici ſunt Delphinus & Balæna, Cæſtres & Lupus, Murena & Congrus. Sunt & qui docilitatē neſcio quam præ ſe ferunt. Nam in Lymira fonte Lyciæ ter fiſtula euocati ueniunt ad auguriū, teſte Plinio. Hierapoli Syriæ in lacu Veneris, æditnorum uocibus parent uocati, exornati auro ueniunt adulantes, Scalpuntur, ora hiantia manibus inſerendis præbent. In Stabiano Campaniæ ad Herculis petram Melanuri in mari panem abiectum rapiunt, iidemque ad nullum cibum (in quo hamus ſit) accedunt.

Acipenſer piſcis eſt qui ſquamis ad os uerſis contra aquam nando meat. Fuit olim in magna menſarum dignatione, & inuentu rarus, ut docet Cicero libello de Fato, apud quem dicitur Scipioni Numantio acipēſerem eſſe paucorū hominum. Quod etiam docuit Plautus ſcribens, Qui mihi in mari Acipenſer latuit cuius latus in latebras dedam meis dentibus.

Aloſa, piſcis eſt de Clupearum genere, qui alio nomine Chryſſa dicitur. Aloſæ dicuntur eſſe laudatiſsimæ in Tyberi.

Attilus piſcis eſt inertia pingueſcens. Frequens eſt in Pado, adeò ut ad mille quandoq; libras capti ſint, qui niſi iugis boum extrahi potuerunt.

Auratæ, piſces ſunt omniū timidiſsimi, qui in maris reflexu ſub litoralium arborū radicibus ſe occulūt, ibiq; frondium agitatione exterriti, facilè capiūtur, quadam uelut deditione. Eorū uiuaria primus inſtituit Sergius Aurata, inde nomen adeptus. Martialis: Non omnis laudem pretiumq; Aurata Meretur. Hic piſcis nomen accepit ab auri colore. Cōmendantur Auratæ, quę ſunt ex Lucrino lacu. Coëunt attritu uētris, & oua concipiunt.

Anguillæ piſces ſunt oblongi, uolubiles, & ſerpentibus ſimiles, qui piſciū ſoli exanimes non fluitant. Dicuntur Anguillę, quòd anguibus ſimiles ſint. Viuunt annis 8. durant ſine aqua ſenis diebus. Generantur ſcopulorum attritu, ſine coitu, ſine ouo, nec eſt alia earum procreatio. Frequens habet lacus Benacus. Autore Plinio. Veſcuntur limo & eduliis, ſiquis apponat, ſed plurimæ dulci humore uiuunt. Gaudent aqua ſemper affluente & effluente, quæ niſi limpida fuerit, breui intereūt. Aeſtiuo tempore de lacu in piſcinā tranſlatæ uiuere nequeunt: hyeme uerò mutationem loci tolerant facillimę. Reperiuntur in Gange tam

inuſitata magnitudine, ut tricenos pedes impleant. Optimæ & præpingues capiuntur in Timauo lacu. Reperiuntur etiam in limoſis locis prope Syracuſas, tanta multitudine, ut piſcari uolentibus lata adſit præda. De Anguilla Iuuenalis Satyra 5. Vos anguilla manet lõgæ cognata colubræ. Ariſtoteles ait anguillam neq; marem eſſe, neq; fœminam.

Alec piſcis eſt qui ſola aqua nutritur. Martialis: Cui portat gaudens ancilla paropſide rubra Alecem, ſed quam protinus illa uoret. Diminutium eſt Alecula. Colu. lib. 9. Datur Cammarus, & riualis Alecula, uel ſi quæ ſunt incrementi parui fluuiorũ animalia. Capitur etiam Alec pro ſalſo liquamine. Martialis lib. 3. Capparin & putri cepas alece natantes.

Aries piſcis eſt qui graſſatur ut latro, & grandium nauium in ſolo ſtantium occultus umbra expectat, ſi quem nandi uoluptas inuitet, raptamq; prædam abnatans mergit.

Aphyæ piſciculi ſunt, qui ex aqua & pluuia procreantur. Aphya in ignem: Prouerbium eſt de rebus, quæ celeriter intereunt & abſumuntur, uel quæ ſtatim conficiuntur. Nam Aphya piſcis admotus igni protinus decoquitur.

Aſtacus piſcis eſt, qui ſi longius à mari exportatus dimittatur, ad eundem irrepit locum, ubi captus fuerat.

Acus piſcis eſt gracilis: iuſtum uteri tempus non expectans, ſed abrumpens uterum, & matrem interimens. Pariunt enim Aci confracto uentre, multitudine partus exigui pretii. Græcè dicitur Bellones. De his Martialis libro 10. Et ſatius tenues ducere credis Acos.

Anthia piſcis eſt frequẽs apud Chelidonias inſulas. Celeriter capitur, paruo nauigio & concolori ueſte, eadẽq; ora per aliquot dies continuos piſcator enauigat certo ſpatio, eſcãq; proiicit. Solus hic multos dies ad piſcatores accedit incomitatus. Poſtremò greges innumeros adducit, quos ſi inuolauerit Hamiota, parcit ductori. Præterea Anthiæ quum unum hamo teneri uiderint, ſpinis (quas in dorſo ſerratas habent, lineã ſecare traduntur, ea quæ tenetur extendente, ut præcidi poſsit.

Aeluri piſces ſunt, quorum oculi ad uices Lunę aut ampliores fiunt aut minores.

Aulopa piſcis eſt magnitudine ingentis Thynni, ceruice firmiſsima, oculis patentibus atq; amplis, dorſo cæruleo, uentre albente, corpore linea aurei coloris diſcriminato, quæ a uertice ad caudam deſinit.

Barbo

Barbo piſcis eſt geminam habens barbam in labro inferiore. Alio nomine uocatur Mulus. Vnde & Cicero in paradoxis Mulos uocat Barbatulos.

Bocas piſciculus eſt, uocem quandã mugitui ſimilẽ reddẽs.

Balæna piſcis eſt omnium maximus qui partum lacte nutrit: ſpirat non branchiis, ſed fiſtula quadam. In fronte gerit ora. Fertur ſumma aqua, hebetatur ſenſibus ob corporis molẽ: propterea duce indiget, qui prælongus & albus, & capite procero, anguſta cauda præit, extremaq; balænam contingit, & tanquam temone ad eam regendam utitur. Sole ardente Balæna interdum exit ad littus, & proſtrata dormit in arena. Reperiuntur Balænæ in mari Indico quaternum iugerum, & Elephantis quintuplo maiores. Sunt & prægrandes in mari Britannico. Iuuen. Saty. x Quantum delphinis Balæna Britannica maior. Balænis infeſtæ ſunt Orcæ.

Carpio piſcis eſt nobis frequens, & in Bænaco laudabilis.

Cephalus etiam nomen eſt piſcis. Ambroſius: Ille ſinus maris Cephalos alit, lupos ille, Ille ſaxatiles. Sordidi ſunt cephali: ſummo pelago quandoq; urinantes ſeſe abluunt. Oua eorum non attinguntur: unde & numeroſi ſunt. Quum adoleuerunt, corripiuntur à cæteris. Marini fluminei præſtant.

Concha eſt de genere cancrorum. Conchæ & Oſtrea dicuntur piſces teſtæ firmioris. Et teſtæ ipſæ duriores uocantur Conchæ. Ouid. Oſtreaq; & conchis tuta fuere ſuis. Columella: Implicitus conchæ limax. Conchis optimis abundant Lucrinus, Bibaga Indiæ inſula, & mare rubrum.

Congrus ſeu Conger etiam genus eſt piſcis, quem inter ſaxatiles ponit Plinius. Similis eſt anguillæ, duriore tamen carne, & ſapore inferior: Grillum Nicander uocauit.

Cybium piſcis eſt ita ſciſſus, ut medium pateat æquè in omnes partes ad ſimilitudinem teſſerarum.

Coracini piſces ſunt Nilo peculiares. Martialis: Princeps Niliacis raperis Coracine macellis, Pelleæ prior eſt gloria nulla gulæ. Coracinus oculos frequenter mouet.

Citharœdus, piſcis eſt, qui à cauda ad uerticem lineas habet inſtar neruorum muſici inſtrumenti diſtentas, unde nomen accepit: frequens in mari rubro.

Cetus piſcis eſt maximus in Atlãtico mari. Ambroſius: Virtute mitigauit mare, Diſciplina Cetos ſtrauit. Plinius lib. 32. ſcribit, Cetos ſexcentorum pedum lo ngitudinis, & trecentorum latitu

titudinis intraſſe in flumen Arabiæ. Sunt enim tantæ magnitudinis, ut ſi aquis ſupernatent, inſulæ uideantur. Dicimus etiam Cete, in neutro genere, & plurali numero. Statius lib. 1. Achill. Armigeri Tritones eunt, ſcopuloſaq; cete. Cetarii dicuntur maiorum piſcium uenditores. Psalm. 103. vers. graeco [illegible]

Cyprinus piſcis eſt fluuialis palatum habens carnoſum pro lingua.

Channa piſcis eſt mollis carnis: Hyatulam Gaza cõuertit.

Cantharus piſcis eſt Zelotypus, qui pro conſorte ad internicionem cum ſuo genere pugnat.

Ceſtreus piſcis eſt, qui reliquis mutua deuoratione uictitantibus, ſolus ab aliorum carnibus abſtinet, ideoq; non capitur eſca, ſed in limum abdit ſeſe, quo ibidem paſcitur. Vbi uerò in metu caput occuluit, arbitratur totum corpus eſſe tutum. Nonnulli ferunt hunc piſcem deuorari à Congro, ut Congrum à Murena. Theodorus Gaza Mugilem fecit Latinè.

Cancri piſces ſunt multipedes, & præpoſtere gradientes, ut Calentius in Croaco graphicè deſcribit: Illis dena pedum ueſtigia, denaq; in arcus Crura recuruantur, laterumq; à margine ludunt Ambiguumq; iter eſt, &c.

Reperiuntur in Phœnicia littorales cancri tantæ uelocitatis, ut comprehendi nequeant.

Cordillæ piſciculi ſunt, de quibus Martialis lib. 3. Ne nigrã cito raptus in culinam, Cordillas madida tegas papyro.

Canicula piſcis eſt fœtus ſuos à partu natantes deuorans, ut eos ab omni iniuria tueatur.

Coruus piſcis marinus fuluus eſt, è ſtagno nigricans: alga ueſcitur, & bis parit in anno.

Callionymus piſcis habet multum fellis in dextero latere, in ſiniſtro uerò iecur.

Charace piſcis pinnas habet utrinq; maximas, caudam auri fulgore purpureis diſſectam lineis.

Cochleæ tam aquatiles quàm terreſtres exuunt ſe domicilio, binaq; ceu cornua protendunt, contr ahuntq;. Oculis carent, ideò corniculis prætentant iter.

Clupea piſciculus eſt, qui uenam quandam in Syluri faucibus mira cupidine appetens, Sylurum ipſum morſu exanimat.

Dactylus piſcis eſt è genere concharum, ab humanorum unguium ſimilitudine appellatus. Remoto in tenebris lumine, alio fulgore claret, lucet in ore mãdentiũ, in manibus, in ſolo,

& ueſte

& ueſte,decidentibus guttis:ut etiam natura illa uideatur eſſe in ſucco,quem habet in corpore.

Delphini piſces ſunt puerulorum amatores. Fœmina mulieris inſtar habet ubera,quibus copioſo lacte mares paſcit:Parui unà gregatim natant:Parentes fœtus comitantur etiam adultos:Citò adoleſcunt:Decem annis ad ſummam proueniunt magnitudinem:Agunt uere coniugia:Pariũt catulos decimo menſe,& æſtiuo tempore:Viuunt annis x x x.In terram quandoque erumpunt incerta de cauſa, & ſtatim tellure tacta moriuntur. Linguam habent contra naturam aquatilium,mobilem, breuẽ, & latam;non differentem ſuillæ:Hominem amant, arte muſica mulcentur:Pro uoce gemitum edunt humano ſimilem:Dorſum habent repandum, & roſtrum ſimum, unde & Simonis nomine gaudent.Obuiam nauigiis ueniunt,alludunt etiam & quamuis plena prætereunt uela:Nullum eſt animal quod celeritate non excellant: Paruos ſemper aliquis grandior natu comitatur, ut cuſtos.Plin.ait,uiſos eſſe,qui defunctũ portarent,ne laceraretur à beluis.Si quis eorum captus fuerit,cæteri adnatant,ſupplicantum ſpecie captum repoſcentes.Varia ſunt apud Plinium exempla de eorum amore in pueros.

Draco marinus caput & oculos habet ad ſimilitudinẽ terreſtris,reliquum corpus, ut cæteri piſces:Squamas habet præduras,aculeosq; ſolo tactu uenenum relinquentes: Apprehenſus dextra manu renititur:Correptus uerò læua obſequitur.

Echeneis piſciculus eſt,qui naues quãlibet impetuoſo uento cõcitatas,adhærens retinet.Plinius:Eſt(inquit)paruus admodum piſcis,petris aſſuetus,Echeneis appellatus. Hoc carinis adhærente,naues tardius ire creduntur.Inde Latini Remoram uocant,& Remiliginem.Lucanus v i. Non puppim retinens Euro tendente rudẽtes, In mediis Echineis aquis,oculiq; draconum. Fertur hic piſcis fluxum grauidarum utero ſiſtere, partusq; ad puerperium continere.

Elops piſcis inter raras delicias quondã habitus eſt:alio nomine acipenſer dicitur.Plinius commendat Elopem Rhodium. De Elope ſic ſcribit Aelianus:Elopem quidam exiſtimant eſſe, quem Homerus piſcem ſacrum appellauit,inuentu rarũ,nec niſi in mari Pamphilio:captus trahitur magno acclamãtum plauſu.

Echini piſces habent pro pedibus ſpinas: Ingredi eſt his in orbem uolui: Propterea detritis ſæpe aculeis inueniuntur. Ora habent in medio corpore in terram uerſa: Oua amara numero

quinæ

quina: Sæuitiam maris præſagiunt, ac propterea correptis ſe muniunt lapillis, & calculum arripiunt, ne fluctibus excutiantur: Oua habent pleniluniis hyeme. Frequentes ſunt Echini apud Miſenum promontorium. Horatius: Miſeno oriuntur Echini. Captum Echinum ſi concerpſeris in fruſta, & in mare proieceris, paulopòſt partes conuenire ac reuiuiſcere aiunt.

Exocœtus piſcis eſt in ſiccum ſomni cauſa exiens. Hunc habet Arcadia.

Encraules piſces ſunt minutiſsimi, albo colore, præda cæterorum, qui turmatim conglobatimq; adeò feruntur, ut ſcapha aut remis urgentibus diſſociari nequeant.

Galeus piſcis eſt, qui paſtinacam piſcem uenenatum proſequitur. Autore Plinio.

Glanii piſces ſunt, quorum frequentia Glanio Cumarum fluuio nomen impoſuit.

Gobio piſcis eſt præſtantis ſaporis, & parui nutrimenti. Albus præſtat nigro. Laudatiſsimis olim menſis adhibebatur. De hoc Iuuenalis Satyra x I. Nec cupias mulum, quum ſit tibi Gobio tantum. Dicimus & Gobius. Mart. In Venetis ſint lauta licet conuiuia terris, Principium cœnę Gobius eſſe ſolet. Gobiones arena gaudent, gregatim degunt; unde & inter piſces gregales numerantur.

Glaucus piſcis eſt, qui tanta in ſobolem charitate teneri dicitur, ut paruos fœtus nunquàm deſerat, præſtoq; adſit eis contra noxia. In periculis ſolidos deuorat, deinde reuomit. Ariſtoteles eum ponit in genere ſerratorum & carniuororum.

Grues piſces frequentes ſunt in Corynthio pelago, magnitudine pedum x v. Os & ceruicem habent grui aliti ſimilem, & ſquamas inſtar pennarum eius. Sunt graciles & prolixæ, ſubſultimq; natant. Fœminæ libidine accenſæ maribus blandiuntur, eosq; ſalientes non patiuntur. Huic genitura in aquas decidente ex mari uelut parente procreantur.

Garus piſcis eſt, cuius fel recens, & inueteratum uino auribus utiliſsimum eſt. Autore Plinio.

Gerres piſces ſunt uiliſsimi, & ſalſi, ex genere locuſtarum. Mart. lib. 3. Teq; iuuant Gerres, & pelle Melandria cana.

Hippocampus piſcis eſt, cuius uentrem ſi quis ex aceto & melle hauſerit, contra canis rabioſi morſum auxilium ſentiet.

Hirci, piſces ſunt in Cyrenaico, & Sardoo mari oberrantes cum Delphinis. Mares alba uitta frontem habent redimitam.

Fœminæ uerò ſunt criſtatæ, ut galli gallinacei. Rapaciſsimi ſunt, ut qui homines, nauigiaq; inuolent. Spiritu graui & uehementi, quo odore uelut inſtrumento ad cæterorum prædam utuntur. Vitulos marinos inſectantur maximè, quos proflatu, perinde ac iaculo, expugnant.

Hygrophœnix, piſcis eſt in mari rubro, magnitudine lacertorum, ore ſemper hianti, & oculis uiridantibus, zonis diſtinctus binis, altera à branchiis ad caudam aurea, altera argentea medium corpus intercidente, maculis deinde intercruſtantibus cæruleis.

Iulides, piſces ſunt ſaxatiles, & morſu uenenato.

Lampetra piſcis eſt à lambendis petris nomen adeptus.

Loligo, piſcis eſt, qui extra aquam ſeſe efferens uolitat: caput habet inter pedes & uentrem, & cruorem nigrum inſtar atramenti. Vnde Horat. Hic nigræ ſuccus loliginis.

Lutariæ dicuntur teſtudines, quæ in dulci aqua uiuũt. Has Græci Emydas uocant.

Lupus piſcis marinus dictus eſt à uoracitate, & quòd ſolus natet. Lenis eſt & mollis, Cancros marinos inſectatur maximè. Habet neſcio quem lapidem in capite. Fluuialis potior eſt marino. Præſtantiſsimi ſaporis capitur in Tyberi fluuio inter duos pontes. Autore Plinio. De hoc Martialis lib. 9. Appetitur poſito uilis oliua lupo. Idem: Laneus Euganei lupus excipit ora Timaui, Aequoreo dulces cũ ſale paſtus aquas. Hic piſcis rete circundatus, arenas arat cauda, atque ita conditus euadit. Quum hæſit in hamo, tumultuoſo diſcurſu laxat uulnera, donec excidant inſidiæ. Lupus & Mugil mutuo flagrant odio. Plinius ait, Luporum laudatiſsimos eſſe, qui appellantur Lanati, à candore mollitiaq; carnis.

Lucerna, piſcis eſt, qui lingua ignea per os exerta ſerenis noctibus lucet. eodem Plinio teſte.

Lagnis piſcis eſt ſobolis amantiſsimus. Nam ubi fœmina enixa eſt, mas curat communes fœtus, tutaturq; ab inſidiis, atq; etiam hamum deuorat. Similis eſt propè Siluro. Frequens reperitur apud Mæandrum & Lycum Aſiæ, itemq; apud Strymonẽ Europæ fluuios.

Lepus marinus gignitur in limo unà cum Aphyis, quibuſcũ aliquando capitur. In magno mari reperitur omnia ſimilis terreſtri, præter uillos, quos aculeatos, & erectos habet. Natat in ſumma aqua. Velociſsimus eſt, ac propterea difficilis captu: nec

nec unquã m ad naſſas,aut hamos accedit.Si quis eum attigerit, aut manu, aut baculo(dũ in morbo eſt) animi defectũ incurret.

Leo piſcis regitur cõcha,Carabo ſimilis,præterquàm quod gracilior eſt.Eius brachia cancris ſimilia ſunt.

Locuſtæ piſces ſunt Polypis inimici, & Murenis,qui obliquis cornibus procedunt in metu.Gignuntur in limo,ſed diuerſo:in cœnoſo Oſtrea, in arenoſo Conchæ. Incolæ Caſii montis contra terreſtres Locuſtas Iouis auxilium implorant. Theſſali,Illyrii,& Lemnii ab his etiã infeſtantur.Magneſii & Epheſii ordine militari in eas procedunt. In mari Indico locuſtæ aquatiles quaterna implent cubita. Sunt in India ternûm pedum longitudinis, cruribus & femoribus ferrarum uſum præbentes quum inaruerunt.

Luſcius piſcis eſt dẽticulatus:de quo Auſonins:Luſcius obſcuras uulua cœnoq; lacunas Obſidet.

Labrax, piſcis eſt lato oris rictu, qui eſcam totã unà cum ære faucibus corripit,atq; ob id facile capitur.Prægrandes autẽ Labraces apud Miletum Aſiæ ciuitatem eſſe dicũtur.Vnde adagium,Labrax Mileſius:in auidum & uoracem.

Mugil,piſcis eſt capitoſus,omniũ(qui ſquamis integuntur) uelociſsimus,adeò ut tranſuerſa nauigia interim ſupernatet.Ridetur eius natura,quòd abſcondito in metu capite,totũ ſe occultari putet.Coitus tempore, marem lineæ alligatum, & in mare proiectum,fœminæ ſequuntur ad littus,& mares fœminam partus tempore.Bellum habent Mugiles cum Lupis. Sciunt eſſe in eſca hamum,inſidiasq; non ignorant.Auiditas tamen tanta eſt, ut cauda uerberando excutiant cibos.

Murena piſcis eſt longitudine anguillæ:parit quocunque tempore,eiusq; oua citiſsimè creſcunt.Vocantur à Latinis Flutæ, quòd in ſuperficie aquarum fluant, & ſupernatent.Quum in ſummis aquis apricantur,ſole torrefactę,amplius ſe curuare,aut aquis mergere nequeunt.Vnde Martialis : Quæ natat in Siculo grandis Murena profundo,Non ualet exuſtam mergere ſole cutem.Fuit olim Murena in tantis deliciis,ut nomen Liciniorum familiæ dederit, teſte Varrone, & mortua defletã ſit in piſcina, & alia inaures ab Antonia Druſi meruerit. Principatum obtinet in Sicilia,ubi prę pinguedine in ſummum pelagus erumpit. Habet etiam delicatam urbs Hiſpaniæ Tarteſſus nomine,adeò ut inter cibos electiles numerata ſit,autore Gellio.Murenis infeliciſsima eſt ferularũ natura,hamum deuorãt,admouentq; den-

tibus lineas,atq; ita erodunt. Licinius Macer apud Plinium ait, eas fœminei tantũ ſexus eſſe, & cõcipere è ſerpentibus, & ob id ſibilo à piſcatoribus euocari. Animã habent in cauda, qua percuſſa exanimantur,uerùm ictu capitis rarò.Laudantur inter ſaxatiles.Congros odio proſequũtur.

Murex,eſt piſcis marinus,ex genere concharũ,qui & Conchylium dicitur. Plin. Conchylia & purpuras omnes ore atterit. Ex eius humore fit color purpureus. Vnde & pro purpura ſolet accipi.Hora.Te bis Afro murice tinctæ ueſtiunt lanæ.Frequens eſt hic piſcis, & nobilis apud Tyrum, ubi uſum purpuræ præbet.Vergil.lib.4.Aenei.Tyrioq; ardebat murice lana. Muricum cinis cum oleo tumores tollit, & mammas cũ melle efficaciter ſanat.Latent circa canis ortum triceniis diebus. Congregantur uerno tempore purpurarum inſtar, mutuoq; attritu lentorem cuiuſdam ceræ ſaliuant. Pariunt uere. De murice Martialis: Sanguine de noſtro tinctas ingrate lacernas Induis,& non eſt hoc ſatis, eſca ſumus.Horatius:Murice Baiano potior Lucrina Peloris.

Muſtella piſcis eſt murenæ ſimilis,cui ſecundas in deliciis partes nonnulli tribuunt.Sunt qui hirudinem eam uocant,à ſimilitudine paluſtris hirudinis,quæ ſanguinem ſugit.

Mullus piſcis ter anno parit. Maritimorũ uoraciſsimus eſt. Alga ueſcitur & humano cadauere. Moriẽs apparet uerſicolor, cum multiplici ſquamarum rubentium mutatione.Binas libras maximus nõ excedit.Geminam habet barbam in labro inferiore.Hinc Barbatuli Mulli dicũtur à Cicerone libro ad Atticum ſecundo, ubi ait, Noſtri autem principes digito ſe cœlum putãt attingere, ſi mulli barbati in piſcinis ſint, qui ad manum accedant. Volaterranus putat Mullum eũ eſſe quem hodie Barbum dicimus.De mullo Martialis lib.a. Mullum dimidium lupumq; totum. Idem: Spirat in aduecto, ſed iam piger æquore mullus Langueſcit:uiuum da mare, fortis erit. Feneſtella ait, Mullũ accepiſſe nomen à colore molliorũ calceamentorũ. Quùm expirat,uerſicolori ſquamarũ mutatione niteſcit. Aſinius Celer tempore Claudii Mullum octo millibus nummûm emit. Mullos ſeptentrionalis gignit Oceanus,& pars Occidentis proxima.

Orphus piſcis eſt oblongus,anguillæ ſimilis.

Myrus piſcis eſt,ſeu ſerpens maximus,cui ſi eruatur oculus, frontiq; hominis appendatur,ophthalmiam dicitur ſanare,piſci uerò renaſci.Ferũt præterea altero eum capi lumine, qui uiuentem

tem non dimiſerit. Plinius & Gaza Oculatam eum uocant. Volaterranus putat eundem eſſe cum Lampræta.

Meryx piſcis eſt, qui ruminare dicitur.

Melanuri piſces ſunt omniũ timidiſsimi: nã tranquillo cœlo & mari ima pelagi petunt, ſeque petris multa obductos alga condunt. Per brumam uerò quum cæteros uiderint piſces undis agitatos & uentis profundum petere, illi tũc confidentes ſuperiora repetunt, iuxtaq; littus ſpuma tempeſtatis & procellarũ operti feruntur ad ora piſcatorum incogniti. Veſcuntur obuiis quibuſcunq;. Ad hamum non accedunt, capiuntur ſagena.

Mus araneus piſcis eſt, qui uiſa orbita currus, ſtatim uti pedicis impeditus capitur.

Mures marini exeunt in terram. Oua pariũt, quæ obruunt terra, ac demum trigeſima die refodiunt, & fœtus ad aquas ducunt.

Muſculus, piſcis eſt, qui iter Balænæ, oculis eius pondere ſuperciliorum obtuſis prænatans dirigit, oculorumq; uice fungitur. frequens eſt hic piſcis in Stymphali Arcadiæ.

Merula piſcis pluribus fœminis ſui generis congreditur, easq; in receſſu petrarum abditas, tanquã in thalamis, ſecum cõtinet. Zelotypus eſſe dicitur. puerperium & mas curat, aſsiſtendo, cibumq; fœtæ miniſtrando.

Margari piſces ſunt rotũda ſpecie, qui gregatim natãt, regẽ ſectãtes, more apum: quo capto, cæteri attoniti, capiũtur facillimè, in mari rubro, in locis prominẽtibus ac portuoſis: conduntur q; in doliis ſalſamentariis, donec exſiccata carne dureſcãt in lapidem aurei coloris. Reperiuntur in Indico, & Britannico oceano. In terra non inueniuntur niſi foſsiles, & adulterini.

Melandria piſcis eſt cæſis quernis aſſulis ſimillima.

Miluago piſcis eſt, quæ quoties cernitur extra aquam uolitans, tempeſtates mutari, Trebius Niger apud Pliniũ autor eſt.

Myrinum Ariſtoteles ait eſſe murenæ marem, qui generat, ſed tamen hoc differre, quòd murena uaria & infirma ſit, Myrinus unicolor, & robuſtus, denteſq; extra os habeat.

Mytilus piſcis eſt in arenoſis ſponte proueniens. Nullius eſt ſaporis, ſed craſsitudini gingiuarũ, ſordidiſq; ulceribus medetur. Martialis lib. 3. Sumitur inciſo Mytilus ore mihi.

Minutal piſcis eſt maximus, quem Apitius addito liquamine, oleo & uino condiebat. De hoc Martialis: Hinc exit uarium coquo Minutal.

Narica piſcis eſt minutulus, qui à nando nomen ſumpſit.
Plautus apud Feſtum: Naricam bonam atq; Canitam.

Nautillus alius piſcis, dictus quòd nauigantis effigiem ha-
beat, à quibuſdam Pompilus dicitur.

Oſtrea, ſeu Oſtreæ piſces ſunt operti concha, qui non uul-
garem in cibis gratiam habent. Sergius Orata optimum ſaporē
Lucrinis adiudicauit, quæ etiam commendat Martialis: Ebria
Baiano ueni modo concha Lucrino. Horatius: Non me Lucri-
na iuuerit Conchylia. Omnium oſtrearum, conchyliorum &
concharum corpora lunari poteſtate augeri & rurſus minui,
teſtis eſt Plinius.

Orca piſcis eſt magnitudinis miræ, infeſtus balænis. Pli-
nius ſcribit Orcæ reflatu depreſſum quandoq; nauigium fuiſſe,
& immerſum in oculis ſuis, quam in Oſtienſi portu debellaue-
rit Claudius Imperator.

Orcynus piſcis eſt, qui mira ſagacitate hamum ui deorſum
trahit, ut ſeſe illidat petris, & abſoluat laqueo, aut laxato uulne-
re proſiliat.

Orchis piſcis eſt rotundus, & ſine ſquamis, totusq; capite
conſtans, & omnium duriſsimus. Autore Plinio.

Oxyringus os habet prælongum in modum roſtri, oculos
fulgentes, alba ſupercilia, dorſum uiridans, pennas priores ni-
gras, reliquas albas, caudam prælongā & uiridem, quam aurea
linea mediam diſcriminat. Colitur Aegyptiis ut Crocodilus.

Otia piſces aurem habent uentri coniunctam.

Pectunculus piſcis eſt de genere mollium, extra aquam
ſeſe efferens ſagittæ modo. Pectunculus Chius inter cibos ele-
ctiles numeratur à Gellio. Laudatiſsimi pectines reperiuntur
Mitylenis, teſte Plinio, & Tarenti, dicente Horatio: Pectinibus
patulis iactat ſe molle Tarentum. Mobiles ſunt pectines, adeo
ut plerunq; retibus exiliant, & penè putentur uolare.

Pelamides appellātur Thynni, quum annuum tempus ex-
ceſſerunt, morantur in luto. Iuuenal. Sat. 7. Quod uocis pretiū,
ſuccus Petaſunculus & uas Pelamidum. Horū piſcium copiā ha-
bent Alyzones populi: reperiuntur & in anguſtiis Byzantii.

Peloris piſcis eſt de genere conchatū, dictus à Peloro pro-
montorio, ubi ſcatet, Hora. Murice Baiano potior Lucrina Pe-
loris, Pelorides Plin. teſte emolliunt aluum.

Phyſeter piſcis eſt marinus, inuſitatæ magnitudine, de quo
Rufus in Arati Phænomenone: Delphinos uirides, & Phyſete-
ras anhelos. Hos Plinius inter beluas marinas reponit.

Phocæ piſces ſunt, qui à mugitu boues marini dicuntur. Verg.lib.4.Geor.Et turpes paſcit ſub gurgite phocas.Hic piſcis corio & pilis tegitur.Parit in terra pecudum more,& coit inſtar canum.In ſomno mugit,unde & uituli meruit nomen.Spirat & dormit in terra.

Polypus piſcis eſt de genere mollium, à pedum multitudine nomen adeptus.Fraudulentus eſt,& colorem mutat. Ita petris adhærens plurimos piſces,prædonem non agnoſcentes,caſſibus furtiuæ artis includit. Reddit enim colorem petrarum, in quibus delitet.Tanta eſt in eo uoracitas, ut nec à ſuo quidem genere abſtineat.Carabum piſcem expaueſcit,adeò ut coniectus in retia ubi ille fuerit,quãdoq; captus ſtatim exanimetur.Aeſtiuo tempore uiſi ſunt Polypi exire in agros, maritimasq; arbores fructuum auiditate ſcandere. Tanta eſt ſalacitate, ut effœto corpore nulla ſit ei aut natandi,aut prędam affectandi facultas. Fœminæ breuior eſt uita,& facilius capitur. Rapaces ſunt eius pedes. Vnde natum prouerbium de hominibus furacibus, apud Plaut.in Aſin.Ego noui hos (inquit) Polypos: quicquid attigerunt,tenent.Item aliud:Polypi mentem habet, in hominem, qui moribus eſt uerſatilibus.eſt etiam polypus narium morbus. Martialis lib.12.Naſutum uolo,nolo polypoſum.

Priſtis piſcis eſt marinus anguſti corporis & longiſsimi.Dicitur autem Priſtis ab undarum ſectione. Scindunt enim fluctus mirũ in modum propter tenuitatem.Priſtin Græci ſectionẽ uocant. Plinius ſcribit Priſtes eſſe in mari Indico c c.cubitorum.

Pſitta piſcis eſt,quem nonnulli paſſerem dicunt. Ariſtoteles: Torpedo occulit ſeſe & paſtinaca,& aſellus, & rana,& pſitta,& ſquatina.

Paſtinaca piſcis eſt quandoq; natans,interdum etiam uolitans.Roſtrum habet præacutum & uenenatum,& cui nullũ ferè ſit remedium. Paſtinacæ iecur decoctum in oleo pruritũ & ſcabiem non hominum modo, ſed & quadrupedum efficaciſsimè ſedat. Eiuſdem radius adalligatus umbilico faciles partus facit. Pinnas non habet. Latrocinatur ex occulto tranſeuntes radio, quod telum eſt ei figens. Argumentum magnæ in hoc piſce ſolertiæ eſt,quòd quum ſit piſcium tardiſsimus, Mugilem omniũ uelociſsimum in uentre habere quãdoq; reperiatur. Contra ſuũ ictum remedio eſt,cinere ſuo ex aceto illito.

Phagrus nomen eſt piſcis anguillæ ſimile,& ſaxatilis.

Pauo,piſcis eſt uarii coloris,rubentibus lineis, è genere ſer-

ratorum & ſolitariorum.

Pholis piſcis eſt de genere Rhomborum, qui mucore ſuo ſpumaq; cubile ſibi ſubſternit.

Phuca piſciculus, ſolus piſcium in alga nidificat.

Pediculus, piſcis eſt paraſitus Delphini. Eius enim prædā & eſcam ſectatur, quā libenter impertit. propterea pediculi pingues ſunt, & obeſi.

Porcum Græci Aſtrogoriſcum uocant. Quum capitur, more porcorum grunnit. Appion apud Plinium maximum piſciū eſſe tradit.

Pardalis piſcis eſt ſimilis terreſtri, colore & maculis.

Phyſalus piſcis eſt colore ſmaragdi, uenenatus: qui ſi capiatur, more pilæ aut ueſicæ intumeſcit.

Phari piſces ſunt, quos uenerantur, qui Syenem incolunt.

Paguri piſces integuntur cruſta. More ſerpentum ſenium exuunt, renouata cruſta. Vocantur à Palladio Cancri marini.

Purpura (quā aliqui Porphyrā uocant) conchyliorum uoraciſsima eſt. Linguam habet prælongam, ſemperq; uibrantem, per quam potitur præda, quam affectatur. Eius cruori maxima dignatio in tingendis lanis, præcipuè ſi lapidis ictu cædatur. Purpurarum quædam augētur inſigni magnitudine, ut quæ ad Sigæum & lectū Idæ promontoria gignūtur. Aliæ paruæ ſunt, ut in Euripo, & Caria, Marinæ magnæ ſunt & ſcabræ. Capiūtur tempore uerno, quum fauos extruunt. Flos inde extrahitur ſpeciē membranæ candicantis, qui contritus manum inficit. Purpuræ uiuunt annis ſeptenis. Latent ſicut murices contra canis ortum tricenis diebus. Congregantur uerno tempore, mutuoque attritu lentorem cuiuſdam ceræ ſaliuant. Succum (quo tinguntur lanæ) euomunt cum uita. Propterea piſcatores uiuas capere contēdunt. Capiūtur paruulis riſiſq; cōchis, textu ueluti naſsis in alto iactis. Ineſt his eſca, quam appetūt purpuræ, porrectiſq; linguis infeſtāt. At illæ aculeo exſtimulatæ claudūt ſeſe, cōprimūtq; mordentes, ita pendētes auiditate ſua purpuræ tolluntur.

Pompilus concha munitur, quam connexam turbato mari natando gerit, ne fluctibus oppleta teſta deprimatur. Tranquillo reſupinat carinæ modo, acetabulis utrinq; pro remis utens, & cartilaginem (quam in medio retinet) pro uelis pandens. Si quando metus beluarum inuadentium ingruit, repleta concha ſub undis ſeſe demittens, latitat. Rurſus uitato periculo reſilit. Profunda petit, ceu terram oderit. Adnatat nauibus cū aliis ſuæ

ſpeciei,

ſpeciei, aſſultâſq; circà cóglobatur. Eadé eſt ferè nautili natura.

Pinna immobilis inhæret ſaxis, cuſtodemq; habet Pinnotherem, quo quum priuatur, ſtatim perit. Hic ei dapes ſuggerit, piſceſq; in prædam deducit. Plinius ubi de Cancris loquitur: Pinnotheres, inquit, uocatur minimus ex omni genere, ideoq; opportunus iniuriæ. Huic ſolertia inanibus oſtrearũ teſtis ſe condere, & cum accreuerit, migrare in capaciores.

Perna piſcis eſt ex concharum genere, frequens circa Pontias inſulas. Stant autem Pernæ ueluti ſuillo crure longo in arena defixæ, hianteſque qua limpitudo eſt pedali non minus ſpatio. Cibum uenantur, dentes in circuitu marginum habent pectinatim ſpiſſatos. Intus pro ſpondylo grandis caro eſt. Autore Plinio libro 32.

Plataniſtæ roſtrum habent & caudam Delphini. Reperiuntur in Gange Indiæ magnitudine x v. cubitorum.

Pulmones marini in pelago dierum hyemem portendunt. Montium item ſonitus, nemorumq; mugitus prædicunt. Eorum cineres adalligati profluuia purgant. Pulmonibus ſi confricetur lignum, ardere uidetur, adeò ut faculam ita præluceat.

Paſſer planus eſt, nomen traxit à paſſere auicula. Optimus in cibis iudicatur. Paſſer & Rhombus ſitu tantum corporum differunt. Dexter reſupinatus eſt illis, Paſſeri læuus.

Rhombus piſcis eſt planus, in deliciis quondam habitus. Laudatiſsimus fuit Rauennę. Martialis: Quamuis lata gerat patella rhombum, Rhombus latior eſt tamen patella. Commendatur etiam Adriaticus. Iuue. Sat. 4. Eſt etiam Rhombus inſtrumentũ incantatorum, quo fila torquebãtur, ut apud Mart. lib. 9. Quæ nunc Theſſalico lunam deducere Rhombo.

Rana piſcis eſt notiſsimus, lato uẽtre, cæruleis uarigatus maculis, Græce Batrachos dicitur. Ranarum terreſtrium quædã in uepribus tantum uiuũt, dicunturq; Rubetæ, quibus in terra, & in humore uita eſt. Aquatiles coeũt noctu extra aquam mare fœminam inuitante. Hydrum maximè reformidant, quo accedẽte, clamore ſe glomerãt & aduerſus eunt turmatim. Earum coaxatio ſolito maior pluuiã portendit. in Seripho inſula mutæ ſunt. Hinc adagium, Rana Seriphia: in clingues. Theophraſtus aquarum eius regionis frigiditati hoc tribuit. Ranæ inſidiantur apibus aquantibus, nec earum ictus ſentiunt. Prima lingua eis cohæret, intima abſoluta à gutture, qua uocẽ mittũt. Rana quæ ab argumento piſcatrix dicitur, ſetas habet quaſdã à ciliciis extan-

tes ac prolixas,quarum adminiculis natura mõſtrante ſtruit inſidias,latitans in limoſis,auiisq; locis.Frontem cum ſetis uidẽdam loco eſcæ piſciculis porrigit.Illi accurrentes,deceptiq;, ac paulatim in arctum deducti ab ea rapiuntur. De eius uſu in medicinis, uide Plin. Eodem ferè modo Raia piſciculos agit in prædam,Carthilaginem habet pro ſpina.Autore Plinio.

Sepia uenenoſo eſt morſu. Quum uidet inſidias parari ſibi, effuſo atramento(quod habet pro ſanguine)ſeſe abſcondit.Perſius:Nigra quòd infuſa uaneſcat ſepia lympha. Sepiarum mares uarii ſunt,& nigriores,conſtantiæq; maioris.Percuſſæ tridente fœminæ auxiliantur.At fœmina icto mare fugit.Sepię atramẽto tanta uis eſt,ut in lucerna addito, Aethiopes uideri, ablato priore lumine,tradat Anaxilaus apud Plinium.

Scarus piſcium ſolus natando ueſcitur, & ruminat. Hunc piſcem è Carpathio mari primus aduexit Optatus Helipertius, præfectus claſsis ſub Claudio principe, & inter Oſtienſem & Campaniæ oram diſſeminauit.Fuit quondam in honore menſarum. Aelianus hunc fallaciſsimum piſcem eſſe teſtatur, Venerisque gratia in prædam agi, fœmina eius generis per littus ducta. De Scaro Opianus inquit: Hic Scarus ſaxa frequentat,Quin mites inter piſces clamore tremendo Intonat,& ſolus pallentes ruminat herbas. Martialis libro 5. Hic piſcis incluſus naſsis non fronte erumpit,nec infeſtis uiminibus caput inſerit, ſed auerſus caudæ ictibus crebris laxat fores, atq; retrorſum ita erumpit:quem luctatum eius ſi forte alius Scarus extrinſecus uideat,apprehenſa modicus cauda nixũ iuuat erumpentis. Tranq. ſcribit Scarorũ iecinora fuiſſe in patina Vitellii inter lautiores ciborum primitias.In hac(inquit)Scarorũ iecinora,phaſianorũ & pauonum cerebella,linguas phœnicopterum,murenarum lactes,à Carpathio uſq;, fretoq; Hiſpaniæ per nauarchos ac triremes cõmiſcuit. Quòd autem iecinora Scarorum & uiſcera iucũdioris ſint ſaporis,docet Martia.in Xeniis ubi ait: Hic ſcarus æquoreis qui uenit obeſus ab undis,Viſceribus bonus eſt,cętera uile ſapit.Quintilianus ait,Scarũ nõ capi in noſtro mari.At eũdem capi in Siculo,docet Petronius Arbiter,dicens: Ingenioſa gula eſt, Siculo Scarus æquore merſus. Ad mẽſam uiuus perducitur.Habet etiã Scaros Carpathiũ mare. Vnde Horatius: Non me Lucrina iuuerint conchylia, Magis ue Rhõbus aut Scari, Si quos Eois intonata fluctibus Hyems ad hoc uertat mare. Eois fluctibus,dicit propter mare Carpathium,quod eſt in Oriente.

Sargus

Sargus Mullum ſemper comitatur, antris inhabitat. Ex animalibus maximè capris ſolicitatur. Prodeſt eius caro contra Preſteris morſum.

Synodon piſcis eſt ſociabilis: Carne ueſcitur, & mollia appetit. Euenit huic & hyatulæ, ut (quum piſces minores inſectantur) uenter procidat, quòd is ori coniunctus ſit.

Silurus tanta eſt in prolem charitate, ut abſumpta fœmina, mas oua ſeruet, ſæpeq; unà capitur, dũ filios captos ſubſequitur. Peculiaris eſt Nilo, quanquàm & in Danubio reperiatur. Ambroſius: Captus eſt Silurus, & inutilis præda detecta eſt. Idem: Et Silurum qui minorum piſcium uiſceribus aluum replet.

Scombrus de genere eſt Thynnorum, unde ſalſamenta fiũt. In aquis ſulphureum præ ſe fert colorem: extra aquam uerò, quẽ & cæteri. Ab huius frequentia & multitudine Scombratia inſula maris Hiſpani meruit nomen. Martialis: Heſperius Scombri temperet oua liquor. Plin. ait, Scombrum laudatiſsimum eſſe in finibus Carthaginis.

Sphyrena (quam Gaza Malleolum conuertit) latiorem in naſsis plagam, unde proſiliat, quærit. Palatum carnoſum habet pro lingua.

Salmo fluuiatilis in Aquitania præfertur marino. Inuenitur in Rheno, & Rhodano.

Salpa piſcis coqui non poteſt, niſi ferula percutiatur. Reperitur apud Ebuſum.

Sola plana eſt & lata, numeratur inter cibos lautiores. Lyeni impoſita medetur.

Stella inſidiatur conchyliis. Eius natura tanti eſt feruoris, ut omnia cõtacta adurat. Paruã intus habet carnem, extra uerò eſt duriore callo. Omnem peragit, & cõcoquit cibum. Aiunt mala medicamenta nocere non poſſe, Stella marina uulpino ſanguine illita, & affixa limini ſuperiori, aut clauo æreo ianuæ.

Scolopendra quam Gaza Centipedem uertit, terreſtri ferè ſimilis eſt. Si quis eam attigerit, excitabitur ei pruritus, perinde ac ſi contigiſſet urticam. Viſæ ſunt inuſitata magnitudine, capite caudaque extantibus per undas in modum triremium ferri, utentes pro remigio pedibus ſublatis, quos habent plurimos. Theophraſtus apud Plinium ſcribit, Otretieres populos à Scolopendris deletos. Porrò Scolopendræ hamo deuorato, omnia intranea euomunt, donec hamum egerant, deinde reſorbent.

Scorpius ſiccioris eſt carnis, bis anno parit, alga ueſcitur.

Varius eſt. Icesius medicus dixit, ſtagnorum Scorpios nigrantes eſſe, marinos uerò fuluos. Similitudinem habet cum Scorpena, licet Ariſtoteles diſcrimen ponat.

Simia piſcis, ore, & colore ſimilis eſt terreſtri, dorſo teſtudineo, fuluis circa collum maculis. Pinnas auium modo pandit, uolanti ſimilis.

Sagittarius Echini ſpecie, oculos habet ſolidos & prolixos.

Spongiarum triplex eſt genus, Spiſſæ, raræ, aſperæ: omnes ad ſaxa naſcuntur, aut iuxta littus, lutoq; aluntur. Nam captæ, limo refertæ omnes cernuntur. Imbecilliores ſunt ſpiſſæ quàm raræ, quod minus alte adhærent. Spongiæ molliſsimæ ſunt circa Lyciam, in Helleſponto aſperæ, denſæ circa Malcam. Aluntur etiam conchis & piſcibus. Intellectum ineſſe his apparet: quia ubi auulſorem ſenſere contractæ multo difficilius extrahuntur. Quod etiam fluctu pulſante faciunt. Viuunt eſca, quia minutæ in his conchæ repertæ ſunt. Putreſcunt in apricis locis. Ideoq; optimæ ſunt in gurgitibus uiuentibus. Fiſtulas habēt quaſdam, per quas paſci exiſtimantur. Viuunt longo tempore. Peſsimum genus eſt carū, quæ Aplyſiæ uocantur, quia erui non poſſunt.

Strombi è genere concharum, regem habent, quem ſequuntur, quocunq; conceſſerit. Hunc capienti aut aſpicienti, bonum omen portendi dicunt. Apud Bizantios Attica drachma propoſita eſt illum expiſcantibus.

Squatina de genere planorum, cutem habet rigidam, qua propter aſperitatem ligna & eburnea poliuntur. Numeratur inter Carthilaginea.

Sparulus piſcis eſt exiguus & uiliſsimus. Mart. Res tibi cum Rhombo eſt, at mihi cum Sparulo.

Thymallus piſcis eſt pretioſus, de quo Ambroſius: Neq; te (inquit) inhonoratum noſtra perſecutione Thymalle dimittā, cui à flore nomē inoleuit, ſeu Ticini uada te fluminis, ſeu amœni Atheſis umbra nutrierit, flos es. Quid ſpecie tua gratius? quid ſuauitate iucundius? quid odore fragrantius? Quod mella fragrant, hoc tu corpore tuo ſpiras. Cubitalis eſt eius magnitudo. Medius eſt inter Lupum & Cephalum. Naribus admotus, herbā unde cognominatur, ſpirat, ad hamum non accedit.

Torſio ſimilis eſt Delphino, præterquam roſtro. Diſtat & triſtitia aſpectus. Abeſt enim illa laſciuia maximè. Tamē roſtris caniculari maleficētia aſsimulatus. Hūc gignit mare Ponticum.

Trochus eſt ingens corpore, ceruice & ſpina prominētibus, ut ſu

ut ſupra undas conſpiciatur, Scipſum init. Quare Theodorus Gaza eum Maſculofœminam uertit.

Triſſæ laudatiſsimæ reperiuntur in Tyberi. Eas hodie uocari Romæ Lacias, Florentiæ Cleopias: Neapoli aloſas tradit Volaterranus. In Aegypto circa Meroæ ſtagnum Triſſas flebilibus numeris & melodiis eſcæ uice deceptas expiſcantur.

Trocta piſcis eſt uoraciſsimus. Dentes habet continuos: Captus hami lineam præcidit. Stipatus multis ſuæ ſpeciei piſcibus Delphino congreditur, & depugnat.

Thynnus piſcis eſt altero captus oculo, quare natando partem (qua uidet) terram uerſus applicat. Hinc adagium, Thynni more uidere: quum quis oblique aſpicit. Vbi bruma deprehēditur, Thynnus hybernat ibidē: mox uere procedente, multi unà exeunt in Pontum Euxinum, ac maiores ſoli præeunt, cæteri gregatim, ueluti pecudes, ſubſequuntur, connexis inter ſe corporibus, ut mutua iuuētur umbra contra ſolis æſtus. Strabo ait, Thynnos miræ magnitudinis eſſe in Hiſpania, quos glande ueſci prodit. Membratim cæſi ceruice & abdomine commēdantur edulio recenti, cætera aſſeruantur ſale. Præcipua (inquit Plinius) magnitudine Thynnos inuenimus talenta x v. pependiſſe. Eiuſdem caudæ latitudinem duo cubita & palmũ. Thynnorum captura eſt à Vergiliarum exortu ad Arcturi occaſum. Reliquo tempore latent in gurgitibus imis, niſi tempore aliquo euocati aut pleniluniis. Pingueſcunt in tantum, ut dehiſcant. Non excedunt Bienniũ. Thynnoſcopos Budæus uocat homines è littore Thynnos ſpeculari ſolitos, qui Latinè Thynnarii dicuntur.

Trichias nonnulli Sardas uocant. Iſtrum ſubeuntes non remeāt. Plinius: Intrantiũ (inquit pontũ, ſoli non remeāt Trichiæ.

Tritonem Romæ ſe uidiſſe Pauſanias dicit, colore ranarũ paluſtriũ, ſquamoſo corpore, branchiis ſub auribus, naſo & ore humanis, dētibus firmis, oculis glaucis, manibus digitisq; ſimilibus concharũ teſtis, cauda ſub aluum uice pedum, ut Delphini.

Reperiũtur **Teſtudines marinæ**, & quę in aquis dulcibus uiuũt, quas **Lutarias** appellam⁹. Teſtudo oua gignit in terra, quib⁹ arena obrutis ſtatim ad mare redit. Mox dieb⁹ L x. pactis iterũ ad oua reuertitur, quę arena refoſſa, ut iã animata coperit, paulatim deducit in pelagus. Reperiũtur in India, quarũ conuexum ſcaphæ magnitudinē æquat. Et in Taprobane inſula uſum lecti domibus ligneis præbēt. Chelonophagi populi teſtudinũ ſuperficie caſas integunt, & carne ueſcuntur. Troglodytæ cornige

nigeras habent, quarum cornibus natando, remigio ſe adiuuãt.

Torpedinem ſi quis attigerit, morbo afficietur, à quo illa ſuum nomen traxit. Quo etiam modo piſces in prædam agit. Occultat enim ſe limo, & ſupra natãtes facit torpere, quos emergens deuorat.

Trigla piſcis eſt, qui à noſtris Mullus & Barbo dicitur.

Voligo piſcis eſt à uolãdo nominatus. Aliter dicitur Loligo.

Vitulus marinus, qui & **Phoca** dicitur, animal eſt amphibium, tam in aquis quàm in terra degens. Fœtus parit in terra, paulatimq; ad undas aſſuefacit, ſed nõ ante duodecimum diem. Breuiſsimus eſt à partu, poſtea tum euadit maximus, albus uentre, & dentibus frendens. Ipſe imbellis & animo degener, non tantum uiribus quàm uaſtitati corporis fidit. Veſcitur piſcibus, & humano cadauere, unde & piſcantibus ſtruit inſidias. Pedes habet à ſcapulis manibus ſimiles modo urſæ, pedesq; poſteriores quinis diſcretos digitis. Nunquam percutitur fulmine. Nullum animal grauiore premitur ſomno. Vnde Mart. Dormitis nimium glires, uituliq; marini. Iuba apud Plinium tradit uitulos marinos ternas heminas capere. Miteſcunt interdum. Pilo ueſtiuntur. Canum modo cohærent. Nunquam plures geminis pariunt. Educant mammis fœtum. Interficiuntur difficulter, niſi capite eliſo. In ſomno mugiunt. Tenent diſciplinam, uoceq; pariter & uiſu populum ſalutant. Pinnis quibus in mari utũtur, humi quoque uice pedum ſerpunt. Aiunt dextris eorum pennis uim ſoporiferam ineſſe, ſomnosq; allicere ſubditis capiti. Eis oculi in mille colores tranſeunt ſicut hyenæ.

Vertibulum, piſcis dicitur à teſtæ duritie, adhæret ſuæ teſtæ, qua contegitur, habet duo foramina exigua, quibus humorem recipit & reddit.

Vrtica, adhæret ſaxis: Manum in fame depaſcitur, ut Polypus. Ora in medio corpore continet, & de medio ſaxo quaſi de teſta uiuit. Adnatantesq; circà aſſultantesq; piſciculos corripit. Noctu uagatur, noctuq; mutatur. Veſcitur carne. Vim habet pruritu mordacem, ut terreſtris urtica. Frondis eſt carnoſæ: Noctu pectines & Echinos perquirit. Dum admotam ſibi manum ſentit, colorem mutat & contrahitur. Tacta uredinem mittit, paulumq; ſi fuerit interualli, abſconditur. Ora ei in radices eſſe traduntur. Excrementa per ſumma tenui fiſtula reddit.

Vua marina in uino putrefacta, iis qui inde biberint, tædiũ uino affert.

Non

Non reperiret finem hæc hiſtoria, nec etiam uires & ingeniū ſufficerent, ſi ſingulorum naturas uerbis conſequi uellem. Nam præter fluuiatiles piſces, Plinius ponit CLXXVI. genera animalium in mari uiuentium. Multos dedita opera omiſimus, quorū hæc ſunt nomina, Nereides, Elephanti, Rotæ, Dromones, Cornutæ, Gladii, Serræ, Hippotami, Percæ, Aſelli, Alopeca, Box, Batis, Bāchus, Balanus, Vranoſcopus, Cinædi, Chametrachea, Glyciamerides, Colycia, Pendactylides, Bales, Echinophoræ, Cucumis, Cynopus, Cynoſdexia, Erythinus, Hippus, Hippurus, Halipleurus, Mena, Merix, Mormylus, Myſtocetus, Ophidion, Oſtria, Phytarus, Tyndarides, Percides, Rhina, Sargus, Scylla, Purus, Scorpena, Sciadeus, Sciena, Smyrus, Scepini, Simarides, Tornus, Thurianus, Theſſa, Tethea, Vrene, Bopgyrus, Orphus, Rhacinus, Mormyra, Teragus, Labrus, Epodā, Channe ex ſeipſa concipiens. Glaucus æſtate nunquam apparens, Pomphilus ſemper nauigiorum curſus comitans, Chironus in aquis nidificans, & alia propè infinita huiuſmodi.

POPVLORVM DIVERSI MORES, ET RITVS VARII, ORDINE LITERARVM.

AGathyrſi, populi Scythis uicini, abūdant auro: Capillos habent cæruleos, quos unà cum toto corpore diuerſis coloribus inficiunt. Vergilius lib. 4. Aenid. Creteſq; Dryopeſq; fremunt, pictiq; Agathyrſi. Mantuanus in Apollonia: uſq; Melanchlenos, uſque ad pictos Agathyrſos. In commune cum mulieribus coēunt. Nihil liuoris aut odii mutuo exercent.

Aborigenes, antiquiſsimi Italiæ populi, uagi erant, & ſine laribus.

Alani, Scythiæ populi, carne ueſcuntur, nec panem manducāt. Semper ſunt pugnaces. Vnde Lucan. lib. 8. Et ſequerer duros æterni Martis Alanos. Patientiſsimi ſunt laboris; nam centum milia curſu continuo interdum conficiunt.

Amazones, Scythicæ mulieres, dextras mammas naſcentibus fœminis inurebant, ne ferendis armis eſſent impedimento. Maſculi ſexus liberos interficiebant. Imperabant ſine uiris. Veſcebantur lacertis & teſtudinibus.

Ambrones, Galliæ populi, quum ſubita maris inundatione ſedes ſuas amiſiſſent, animū rapinis adiecerūt, & latrociniis.

Androgynæ, populi ſunt in Aphrica utriuſq; naturæ, uicibus inter ſe coeūtes. His dextera māma uirilis eſt, læua muliebris.

Anthro

Anthropophagi, Scythiæ populi, humana carne ueſcuntur. Bibunt oſsibus humanorum capitum.

Areopagitæ, Athenienſiũ magiſtratus, iudicabant in tẽplo Martis de cæde, & de ſtatu Reipub. prouidebãt, idq́; ſub dio.

Arimaſpi, Scythiæ populi, unum habent in fronte oculum, unde & nomen traxerunt. Nam arima Scytharum lingua unũ ſignat, Spu uerò oculum.

Arymphæi, populi ſunt prope Riphæos montes, iuſtitiæ & æquitatis obſeruantiſsimi, & mira tranquillitate inter ſe degentes. Sedes illis nemora, alimenta baccæ: Capillus iuxtà fœminis uirisq́; in probro exiſtimatur. Ab ipſo natali dicuntur eſſe calui, ſimisq́; naribus, & ingenti mento. Studioſi non ſunt rei pecuariæ. Sub arbore quiſq; cubitat. His nemo mortalium iniuriam facit. Sacri enim dicuntur eſſe, nihilq́; armorum poſsidẽt. Controuerſias finitimorum dirimunt.

Aegyptii, diuinarum rerum peritiſsimi fuerunt, unde Macrobius Aegyptum uocat artium matrem. Ab Aegyptiis Græci diſciplinas omnes mutuati ſunt. Diem obſeruabant à media nocte in aliam. Hominum ſunt antiquiſsimi. Olim gaudebant unguentis. Eorum mulieres ſeptenos quandoq; uno edebãt partu. Serunt omni menſe, ubicunq; imbres æſtiui non ſunt. Apud eos aliqui ſingula annorum milia uixiſſe produntur, ſed hoc intelligendum eſſe de annis menſtruis, qui terminantur lunæ ſenio. Cæpas & allium inter deos habent: Apim, bouem, colunt pro numine, & quædam animalia, ut canem, felem, accipitrem, Ibin, lepidotum & oxyrinchum piſces. Crocodilum etiam uenerantur, quẽ mortuũ in urnis ſepeliũt. Crocodili adipe ægrotos ungunt. Braſsicam non edunt. Inuentores fuerunt picturæ. Mortuorum aſſeruant cadauera, unguentis fœtorem impedientibus referta. Solertes fuerunt in reperiendis artibus, & in agnitione rerũ indaganda ſagaces. Furta omnia impunè permittunt. Ventrem mortuorum eximunt, ut omnium peccatorum cauſam. Fl. Vopiſcus ſcribit Aegyptios eſſe uerſificatores, epigrãmatarios, & ad cantilenas publicas propenſos. Primi omnium Solẽ & Lunam deos putauerunt, Solem Oſirim, Lunam Iſim nũcupantes. Idem ait, Aegyptios eſſe uentoſos, furibundos, iactantos, iniurioſos, & auidos rerum nouarum. Imperator Adrianus ad Seruianum Conſulem ſcribens dixit, homines eſſe ſeditioſiſsimos, uaniſsimos & iniurioſiſsimos. Et Q. Curtius eos infamat ut gentem uanam, nouandis quàm gerendis rebus aptiorem. Anti

quitus

quitus frequentiſsimè ea obibant munia, quæ nunc geruli, & uectandis corpore oneribus quæſtum faciebant. Vnde Ariſtophanes apud Cæliũ: Curris impoſuit duos, ac mortuos totidẽ, quos nec Aegyptii quidem tollerent centum. Hinc adagium: Aegyptius laterifer. Erant & admirabiles in nectendis machinis, procliues in uinum, cuius quum eſſent inopes, excogitauerunt potionem ex hordeo. Viginti milia urbium habitauerunt regnante Amaſi. Frequentiſsimè afficiuntur elephantiaſi morbo propter calores & æſtum. Sale abſtinent, nec panibus ueſcuntur ſale conditis. Ammianus Marcellinus, celebris autor, uocat Aegyptios genus hominum controuerſum, & aſſuetudine perplexius litigandi ſemper lætiſsimum: ſubfuſci ſunt, atrati, gracilenti, aridi, ad ſingulos motus excandeſcentes, controuerſi & repoſcones acerrimi. Olim apud eos mulieres cauponabantur, & inſtitoria obibant munia. Viri intra domorum parietes texebant, & operabantur muliebriter. Domi uentrem exonerant, in publico uerò ueſcuntur: dicentes ea quæ ſunt turpia, in occulto fieri debere, quæ honeſta, in propatulo. Mulier neque dei, neque deæ ulla ſacerdos eſt, ſed uiri deorum omnium & dearũ. Sacerdotes deraſi ſunt in funeribus. Omnes capillos nutriũt, barbam tamen tondent. Veſcuntur cum feris, alii frumento, alii hordeo. Viri binas ueſtes habent, fœminæ ſingulas. Potant in poculis æneis, quæ ſingulis diebus purgant. Linea ſemper ferunt ueſtimenta. Virilia circuncidunt munditiæ gratia. Sacerdotes lauantur quotidie, frigida interdiu ter, noctu bis. Fabas neque ſerunt, neque alibi natas comedunt. Robuſta habẽt capita. Salubri ſunt corpore aëris beneficio, qui nunquam mutatur. Pane ueſcuntur, quem ex farre conficiunt. Victitant piſcibus partim crudis ſole arefactis, partim ſalſugine cõditis. Coturnicibus item, anatibus, & quibusdam aliis auiculis. Minores maioribus natu cedunt, ac in uia deflectunt, uenientibusq́; aſſurgunt è ſedili. Anni rationẽ primi excogitarunt, deinde in portiones duodecim, quæ de Lunæ ſenio Menſes nuncupantur, diſtribuerunt. Primi aras excitarunt, conflauerunt ſimulacra, & templa conſtruxerunt. Olim ueſcebantur herbis, paluſtriq́; caulæ, quem Agroſim uocant. Onera capitibus geſtare uirorum eſt, humeris fœminarum. Fœminæ ſtantes urinam egerunt, uiri ſedentes. Maribus nulla neceſsitas alendi parentes, filiabus ſumma. Literas habẽt bifarias, ſacras, & populares. In Deorum cultũ magno feruntur feruore & ſtudio, Sacerdotes amiculis utuntur lineis, calceis papyraceis. Suillum

pecus deteſtãtur adeò, ut ſi quis porcum attigerit, cum indumentis omnibus in flumine abluatur. Propterea ſubulcis interdicitur tẽplis omnibus. Laneas ueſtes intuliſſe templo, prophanum. Scelus item, inuolutum eis cadauer cõdidiſſe. Decedente aliquo, muliebris familia caput & uultum ſibi deformat luto, excurrit deinde per urbẽ, ac plangit. Viri ſe conuerberant nudatis pectoribus. Muliebre cadauer diutius domi aſſeruatur, ne Venereą fœditate à ſalinariis, quib⁹ incũbit ſepultura, inquinetur. Apud eos Amaſis regis edicto cogebatur quotannis unuſquiſq; deſtinato magiſtratui ratiocinari, quo ſe foueret artificio. Quòd ſi quis non faceret: pœna erat illi extremum ſupplicium. Prorripientes ſe è lectulis ſolebant ſuffire corpus reſina, ut aërem expurgarent diſgregatione.

Andabatæ, populi clauſis pugnant oculis.

Atlantes, degeneres ſunt humani ritus, neque ullorum nominum appellationem habent. Solem orientem occidentemq; dira imprecatione contuentur, ut exitialem ſuis agris. Neq; inſomnia uiſunt, qualia cæteri mortales. Nulla ueſcũtur animãte.

Arabes, mitrati degũt, aut intõſo crine. Barbã abradũt, preterquã in ſuperiore labro. Duas habẽt ęſtates, ac totidẽ hyemes, ſolſtitia quatuor, quę ſunt inter æquinoctialẽ & tropicũ Cãcri. Sagittas inficiũt ueneno. Fratres filios honore anteeũt, quia maiores natu. Cõſanguinei omnia habẽt cõmunia. Maximus tamẽ ætate in omni re præcedit cæteros. Cõmunis itẽ uxor, imò uerò una omnibus. Ingreſſurus ad eã, baculũ ante fores deponit. Omnes enim baculũ geſtãt. Eo uiſo, reliqui cõgreſſu parcũt. Illa tamẽ noctes agit cũ ſeniore. Matri coire non cenſetur impiũ. Cõgreſſus cũ alterius ſanguinis fœmina cẽſetur adulteriũ, quod morte plectitur. In prędia inimicorũ lapides aggerãt, quo ſignificant interituros mala morte, qui ea coluerint, inſidiis eorum, qui lapides poſuerunt. Abundant balſamo. Præter cæteros mortales fidem ſeruant inuiolatam. Dionyſium & Vraniam ſolos deorum eſſe arbitrantur. Quiſq; permanet in patrio inſtituto.

Agriophagi, ueſcuntur leonum & pantherarum carnibus.

Arthabatitæ, inſtar ferarum quadrupedum ſunt uagi.

Aſtomi, Indiæ populi ſunt ſine ore, corpore toto hirti. Veſcuntur frondum lanugine. Halitu tantùm uiuunt in odore, quem naribus trahunt. Nullus illis cibus, nullus potus. Tantùm radicum florumq; uarios habent odores, & ſylueſtrium malorũ, quæ ſecum portant longiore itinere, ne deſit olfactus. Grauiore

paulò

paulò odore non difficulter exanimantur. Plinius lib. 7

Agrigentini impendio & ſumptu magnifico menſas parabant, & conuiuia. Propterea Plato dicebat, eos ædificare, ac ſi uicturi perpetuò forent: itemq; conuiuari, uelut ſemper morituri. Vtebantur lechytis & xiſtris argenteis, habebantq; lecticas totas ex ebore.

Aethiopes Heſperii ſolebant crines in nodũ complicare. Martialis: Atq; aliter tortis crinibus Aethiopes. Aethiopes ipſi omnium ſunt nationũ ſerui. Viuũt ſine inſtitutis & legibus. Finitimorum præda ſunt, & cæterorũ mancipia. Parentes ipſi liberos uendunt mercatoribus, & frumento mutant. Olim nulla in re utebantur auro quàm pœnalibus catenis. Qui ſunt ab ortu Solis, promiſſos habent crines: qui ex Africa, criſpiſsimos.

Axones, accolæ Axonis fluuii, in finibus Remorum, longis utebãtur haſtis. Luca. lib. 1. Longisq; leues Axones in armis.

Aruerni, olim gloriabãtur ſe oriundos à Troianis, ac propterea dici uolebant Romanorum fratres. Lucanus lib. 1 Aruerniq; auſi Latios ſe fingere fratres, Sanguine ab Iliaco populi.

Aquileienſes, tanta fide contra Maximinum pro ſenatu fuerunt, ut funes de mulierum capillis necterẽt, quibus ſagittas excuterent, penuria neruorum.

Athenienſes, crudeliſsimè ſæuiebant in eos, qui à ſua ditione defecerãt, adeò ut decreto iuſſerint manuũ dextrarũ pollices abſcindi Aeginetis, quòd rebellaſſent, ne amplius haſtam ferre poſſent, aut remis inter nauigandũ uti. Mitylenæos uerò eandem ob cauſam cum puberibus iugulari ſtatuerũt, & Samiorum frontes, ſi corriperentur, inuri ſtigmate. Apud eoſdem tanta fuit ſepulcrorum cura, ut peremptos bello, ſi quis dux honeſtare ſepulcro neglexiſſet, capite plecteretur. Nefas non putabant ſororem in matrimonium capere. Lanificium, oleum, uini uſum, ſerendiq; frumenta docuerũt. Pueros ſtatim ab initio erudiebant, ut nandi uſum, propter bella naualia, & literas cõdiſcerent. Laborarunt tamen auaritiæ nota adeò, ut prouerbium fluxerit, Atticus moriens porrigit manum. Fuerunt & impudentiſſimi. Vnde Atticus aſpectus dedit etiam prouerbio locum. Inſuper adulatores maximi. Publicis conſiliis diuinos quoſdam ſacerdotes adhibebant. Lubrici erant tum ad iram, tum ad miſericordiam. Suſpiciones arripiebant celeriter. Laudantibus arridebant, ad opem humillimo cuiq; ferendã erant promptiſsimi. Si quẽ mortuũ reperiſſent in uia, ſepeliebãt. Nunquã immolabant

bouem, cuius opera in curru, aut aratro fuerant uſi. Nulla prius puella tradebatur uiro, quàm ſacra Dianæ obiiſſet. Capillorum cincinnis aureas addebant cicadas.

Arii Germaniæ populi habebant nigra ſcuta, tincta corpora. Nigras ad prælia noctes legebant, ipſaq; formidine atq; umbra feralis exercitus terrorem inferebant, nullo hoſtium ſuſtinente nouum ac ueluti infernum aſpectum.

Albani curam mortuorum agere nefas arbitrantur. Corpore ſunt prægrandi, nec inuenuſto, ingenio minimè fucato, aut ſubdolo. Vltra centũ numerando non progrediuntur. Pondera, menſuras, modũ ciuilitatis, & agricolationis non norunt. Linguarum apud eos uarietates X X V I. Deos habent Solẽ, Iouẽ, Lunam. Sacerdos Lunæ primas habet poſt regẽ. Sacris præeſt ſeruus, & ſacræ religioni. Seruorum pleriq; numinis afflatu uaticinantur. Præcipuũ ex his ſacerdos annuis epulis ſaginat, mox ad immolationẽ producit. Admotus aręſ ſeipſum gladio confodit. Plurimus ſenectuti habetur honos. Pretioſa cum mortuis infodiunt, licet meminiſſe mortuorum habeant ſceleris loco.

Apud Armenios rubentes quandoq; uiſuntur niues, quòd loca illa ſcateant minio. Perſicis diis immolant, & Anaitidem colunt, eiusq; miniſterio nobilitate præſtantes dedicant filias, quæ inibi corporis pudicitia in uulgus data, mox traduntur uiris uelut auguſtiores factæ. Arcubus clarent Armenii: unde Statius lib. 1. Syl. Arcuq; horrenda fugaci Armenia.

Auſes populi Africæ capronas è fronte demiſiſſe gaudent. Virgines quotannis in honorem Mineruæ certamẽ edunt. Arma ſunt, lapides, & fuſtes. Si qua ex ictu deceſſerit, falſa cenſetur uirgo. Quæ omnium præſtantiſsimè depræliata eſt, à cæteris, armis decorata, ſubuehitur curru per ambitum Tritonidis paludis. Promiſcuus illis cum muliere congreſſus.

Afri paſtores quadrimis filiis uerticis uenas, adhibita lana ſuccida, inurebant compeſcendis è capite fluctionibus. Propterea inter omnes proſpera utuntur ualetudine. Afræ mulieres ſuper ueſtem nudas geſtant caprarum pelles fimbriatas, & rubrica litas. In Sica Africæ ciuitate matronæ corpore proſtituto ex paſsiuo concubitu dotẽ ſibi quærunt ex patria conſuetudine.

Abydenis mos fuit ſi quem ciuem aut hoſpitem conuiuio exciperent, ut poſt unguentum & coronas infantes à nutricibus inducerentur, circunferrenturq; ſuauiandi.

Arcades ſuis titulis ſuoq; auſpicio nullum hoſtem unquàm ſuperar

ſuperarunt, uerùm aliis ſuppetias ferebant perſæpe. Eorum uetuſtiſsima eſt origo adeò,ut glorietur ſe priores fuiſſe luna. Seneca in Hippolyto: Aut te ſtellifero deſpiciēs polo Sydus poſt ueteres Arcadas editum. Colebant Pana deum pecoris. Ouid, lib.2.Faſt. Pana deum pecoris ueteres coluiſſe ferūtur Arcades, Arcadiis plurimus ille iugis.

Solebant Aſſyrii ægrotos in uiis proponere,& exquirere à prætereuntibus,ſcirent'ne remedium aliquod morbi. Coma utebantur non admodum magna. Defunctos melle condibant, & cera.Clypeos geſtabant,& pugiones. Clauas item ligneas ferro inductas ac lineos thoraces.Deum quem ſummum habēt,Adad uocaut,deam uerò, Adargatim.

Apud Atrios populos qui uel minima furantur, lapidibus obruuntur.

Alexandrini fallaces fuerunt, alia ſemper cogitantes, alia ſimulantes.

Andrimarchidæ uirgines nupturas exhibent ſuo regi,qui pulchriorem & gratiorem ſibi deuirginat.

Asbitæ populi Libyæ quadrigis uehuntur.

Biſaltæ Scythiæ populi nutriuntur equorum ſanguine permixto lacte,ut docet Vergilius lib.3.Georgi.

Bathylli populi madent unguentis.Autore Plin.

Boryſthenidæ Scythiæ populi perpetuo frigore torquentur.De his Properti9:Gloria ad hybernos lata, Boryſthenidas.

Britanni antiquitus omnes ſe inficiebāt glaſto. Eſt autem Glaſtum herba ſimilis plantagini.Propertius:Nunc etiam infectos demens imitare Britannos,Ludis,& externo tincta nitore caput. Martialis: Barbara de pictis ueni Baſcauda Britannis. Erant olim capillis promiſsis,inhumani ſuis hoſpitibus.Horatius: Viſam Britannos hoſpitibus feros.Nullam autē aliam ob cauſam ſe inficiebāt, quàm ut ea ratione horridiores uiderētur hoſtibus.Apud eos fratres cum fratribus,& cum liberis parētes, uxores olim habebant communes.Præter uim & audaciam nullum habebant ad prælia adiumentum. *Glaſtum.*

Burgundiones dicti ſunt,quòd olim uicos habitarēt, qui eorum lingua Burgi uocantur.

Belgæ optimè regebāt currus cameratos. Lucanus:Et docilis rector monſtrati Belga Couini. Cæſar in commentariis ait, Belgas eſſe Gallorū fortiſsimos,quòd ad eos minime cōmeent mercatores,qui comportēt,quæ ad mollitiem, & effœminādos

animos pertinent.

Bactriani horridis ſunt ingeniis,& à Perſarum luxu abhorrentibus, Autore Curtio. Senio uel morbo confectos canibus deuorandos obiiciunt,ad hoc de induſtria enutritis, quos ſepulcrales uocant. Mille quondam urbes habitarunt. Apud eos qui pauca furantur, ſputis dehoneſtari ſolent. Bellicoſi ſunt & potentiſsimi.

Babyloniorum mores corruptiſsimi fuerunt,& ad irritandas uoluptates aptiſsimi. Liberos & coniuges cum hoſpitibus ſtupro coire(modo pretium flagitii daretur) parentes maritiq; permittebant.In uinũ & ebrietatem maximè erant effuſi.Fœminarum conuiuia ineuntiũ in principio modeſtus erat habitus, deinde ſumma quæq; amicula auferebãt profanato pudore. Ad ultimum opus ima corporum uelamenta proiiciebant,non meretrices tantum, ſed matronæ & uiri, apud quos comitas habetur uulgati corporis uilitas,autore Curtio lib.5. Duabus utũtur tunicis,una linea uſq; ad pedes demiſſa,altera ſuper hanc lanea. Capita mitris uelant,unguentis toto corpore delibuti.Anulum ſignatorium ſinguli geſtant. Vbi uirgines factæ ſunt nubiles, omnes unum in locum congregant, easq; circunſiſtente uirorũ frequentia, præco ſigillatim uendit ſecundum ordinem formæ & pulchritudinis. Medicis non utuntur. Sepulcra eiſdem ſunt in melle. Vbi uir & maritus coiuerunt, ſub diluculum abluuntur ambo, nec ullum uas prius attingunt,quàm ſe aqua perfuderint.Autor Herod.

Bithyni conſcendebant montium cacumina, ibiq; Iouem conſalutabant.

Bœotii rudes fuerunt & agreſtes, maleq; audierunt ſtoliditatis nomine. Horatius: Bœotum in craſſo iurares aëre natum. Plutarchus ſcribit Bœotos ab Atticis fuiſſe notatos tanquàm brutos,ſtupidos,& pingues,propter edacitatem.

Brachmanes Indorum ſapientes dicebant, præſentem uitam eſſe ueluti conceptum uitalem : Mortem uerò,egreſſum ad ueram uitam.Item mundum habere tempus initiale,tendereque ad interitum. Deum uniuerſorum opificem per cuncta meare. In philoſophiæ communionem uxores non admittebant. Abſtinebant ab omni carnis cibo. Subdiales agebant,& ueritatem præcipuè amplexabantur.Lineis utebantur amiculis.

Byzantii notati ſunt à Græcis ut acolaſti, & intemperantes,quòd in Venerem & uinum ferrentur præcipites,plurimum

enim

enim uerſabantur in caupona.

Berbicæ certam ætatis metam tranſgreſſos perimunt, uiros immolantes, mulieribus præfocatis.

Ferunt Brutios paſtores pecudibus, equabusq; miſceri ſolitos.

Budini populi Scythiæ pediculos eſitant. Cæſiis ſunt oculis. Rei pecuariæ dant operam. Libero patri agunt Trieterica, & Bacchanalia.

Barcææ mulieres guſtu uaccinæ & ſuillæ carnis abſtinent.

Cimmerii populi perpetua caligant obſcuritate. Homerus apud Eraſmum: Illic ſunt populiq; & mœnia Cimmeriorum, Nubibus & cæca aſsiduè caligine tecta: Illos haudunquàm radiis ſol aſpicit ardens, Nec quãdo aſtriferum curru petit arduus axem, Nec rurſum ad terras magno deuectus olympo, Sed nox incumbit miſeris mortalibus atra. Ouidius finxit domũ ſomni eſſe in hac regione, ubi ait, Eſt prope Cimmerios longo ſpelunca receſſu Mons cauus, ignaui domus & penetralia ſomni, Quò nunquam radiis oriens medius'ue, cadens'ue Phœbus adire poteſt, nebulæ caligine mixtæ. Exhalantur humo, dubiæq; crepuſcula lucis. De his Tibullus lib. 4. Cimmeriôn etiam obſcuras acceſsit ad oras, Queis nunquàm candente dies apparuit ortu, Seu ſupra terras Phœbus, ſeu curreret infra.

Chalybes habitant iuxta Paphlagoniam, in Ponto. Optimo abundant metallo. De his Val. Flac. lib. 4. Argon. Non ita ſit metuenda tibi ſæuiſsima quamquàm Gens Chalybum, duris patiẽs cui cultus in aruis, Et tonat afflicta ſemper domus ignea maſſa. Idem lib. 5. Nocte ſub extrema clauſis telluris ab antris Peruigil auditur Chalybum labor.

Caſyri Indorum ... Scythas uerſi humanis corporibus ueſcuntur.

Campani in Italia ſemper ſuperbi fuerunt bonitate agrorum & fructuum, & urbis pulchritudine.

Candei ſeu Ophiophagi ueſcuntur ſerpentibus, quarum fertiliſsima eſt eorum regio.

Cyclopes & Læſtrygones humana carne olim ueſcebãtur.

Choromandæ ſunt ſine uoce, ſtridoris horrẽdi, hirtis corporibus, oculis glaucis, dentibus caninis.

Cirni qui Corſicã incolũt, uiuũt annis cẽtenis quadragenis.

In Calingis Indiæ gente quinquennes concipiunt fœminę. Octauum uitæ annum non excedunt.

Colophonii & Caſtabalenſes propter bella cohortes canum habuere, quæ primæ dimicabant in acie, nunquàm detrectantes.

Cauci ſeptentrionales populi altos habitant tumulos,& caſas nauigiis ſimiles,à quibus quum recedit mare, fugientes cum aquis piſces circa tuguria uenantur. Nullas habent pecudes,neque aluntur lacte ut finitimi. Vlua & paluſtri iunco funes nectunt ad prætexenda piſcibus retia. Captum manibus lutũ uentis magis quàm ſole ſiccant. Potus non niſi imbre ſeruato ſcrobibus in ueſtibulo domus.

Celenophagi, Carmaniæ populi, non alia quàm teſtudinum carne uiuunt.

Cimbrorum mulieres amicos ſuos & affinitate ſibi cõiunctos ſolebant interficere, quos uidebant in bello turpi fuga ſalutem ſibi quærere. Autor Plutarchus.

Cyrenæi eò deliciarum prouecti ſunt,ut legum conditorem habere Platonem concupiuerint. Qui tamen illorum admiratus ignauiam,indignos duxit,quibus obſequeretur.

Carthaginienſes humanas hoſtias immolabant Herculi. Fraudulenti erant,& mendaces,non genere ſed natura loci.Nõ ſolùm optimos,ſed & ditiſsimos cenſebant magiſtratibus admouendos. Impoſsibile enim putabant eum qui egeſtate premeretur,rectè & incorruptè magiſtratum gerere poſſe.

Cretenſes ingrediebantur prælia præcinente tibicine. Autor Gell. Apud eos erant ſapientes, quos Prophetas uocabant, qui non tantum abſtinebant carnibus,ſed & coctis omnino cibis. Apud eoſdem lata quoq; lege paſsim permittebatur Venus maſcula,amplexabanturq; pueriles amores uſque ad ſtuporem. Nauigandi peritia, maritimarumq; rerũ uſu principatum olim tenuerũt. Hinc natum adagiũ,quod per ironiam dici ſolet, Cretenſis neſcit pelagus. Maſculis amoribus intantũ flagrabant, ut adamatos ui corriperent. Amorem conciliabat non tam forma, quàm roboris præſtantia. Infamati ſunt improbitate, perfidia, mendacio,& ignauia. Liberę conditionis pueri leges mãdabant memoriæ,mox deorum hymnis animum adiiciebant.

Cilices hircos habent uillo tonſili, unde ueſtes conficiunt, quas Cilicia & Cilicina dicimus. Mar.lib.7. Qualem forpicibus mittit ſupinis Tonſor Cinyphio Cilix marito. Infames fuerunt immanitatis & crudelitatis nomine, ob aſsiduas hoſpitum deprædationes,& pyraticam,quam exercebant.

Cares populi mercede cœperunt militare, ac proinde ut uiliores paſsim infamati ſunt. Hinc adagium, Homunculus ex Caria. Canem diis immolabant: unde & Carica uictima tranſiit in prouerbium de uili munuſculo.

Caſpii parentes incluſos fame necant, quũ annum L X X. ætatis exceſſerunt. Si quem autem aduolantes aues unguibus ac roſtris concerpſerint, felicitatis argumentum ſuſpicantur. Si à feris aut canibus conuellatur, non ita ſuſpicantur. Quod ſi à nullo attingatur, deflent perinde ac infelicisſimum.

Coi Iunoni ſacrificantes ſeruos à conuiuio reiiciebant, ut ſacrificarent liberius.

Curetes inſtar mollium puellarum comam fouebant, nec ſuccidebant.

Chalcidenſes ardebant nefanda puerorum libidine. Laborabant etiam auaritiæ nota.

Chaldæi uice numinis colebant ignem.

Calleci erant ſine deo & numine. Mulieres monilia geſtabant ferrea, comamq; circumnectebant galericulo atri coloris ſuperiecto.

Cantabricæ mulieres oppreſſę bello, filios leguntur interfeciſſe, ne in hoſtiles manus uenirent. Opere ruſtico ſumptum ſuum exercebant. Puerperæ uiris ipſarum uice decumbentibus adminiſtrabant. Editũ infantem fluminis abluebant ripis. Ferũt etiam Cantabros olim iuris hoſtiũ factos, & patibulo affixos, in tanta ſupplicii diritate nihilominus perinde ac geſtantes Pęana ceciniſſe. Eiuſdem quoq; gentis illud erat, ut uiri uxoribus numerarent dotem, filiasq; ex aſſe hæredes conſtituerent.

Carmanis fuit peculiare, ut percuſſa faciei uena profluẽtem inde cruorem uino permiſcerent, propinarentq;, amicitiæ finem ſtatuentes, ſanguinem guſtaſſe mutuum. Mox uerò unguẽtis caput collinere, repercutiendis uini exhalationibus. Apud eoſdem nemini licebat uxorẽ ducere, niſi prius caput occiſi hoſtis ad regem detuliſſet. Rex autem interfectorũ caluarias in regia locabat. Linguas uerò faucibus exertas, & minutatim cõciſas, paneq; permixtas illis porrigebat deguſtandas, qui attuliſſent.

Chij calẽtes mero quum Spartam ueniſſent, itaſſentq; ad curiam Ephororum, in curulibus magiſtratuum ſellis, uẽtris onera per ſummam fœditatem deiecerunt. Hinc natum adagium, Chius omnia percacans.

Cercyræis populis quoniam crebris ſeditionibus agitaban-

tur, moris erat geſtare flagra ingentia anſis eburneis exornata.

Crotoniatæ erant egregii athletæ, adeò ut in palæſtra uictoriam ſæpenumero reportarent.

Cercopes populi fuerunt in Epheſo notæ fraudulentiæ, qui conati ſunt ipſi etiam Ioui imponere. Hinc adagium, Cercopũ cœtus: de improborum conuentu.

Calabri quum pyris abundent, conſueuerunt ea hoſpitibus affatim apponere, deinde ſaturos bellariorum uice domum auferre iubent. Horatio teſte.

Apud Creſtones populos ſinguli plures habent uxores. Quum autem uir aliquis moritur, tunc oritur magna diſceptatio inter fœminas, quænam illum charius adamaret uiuentem. Id ubi compertum eſt, quæ beneuolentiæ & amoris palmã meruit, ad mortui tumulum ducitur exornata, ibiq; à propinquis mactatur, & humatur cum uiro.

Ciſſij populi uicini Perſis pro pileis mitram ferunt.

Cyziceni notati ſunt timiditatis & mollitiei.

Cadurci populi Galliæ in tomentis culcitrarum ex ſuo lino palmam obtinuerunt.

Apud Dacos & Sarmatas ipſi etiam mares corpora ſua ſuccis herbarum linunt.

Derbices delicta omnia, etiam minima, ulmo digna ſupplicio cenſent. Tellurem deam agnoſcunt. Rebus diuinis nullam adhibent fœminam, ſed nec in menſam admittunt. Septuagenario grandiores iugulant, aduocato ad epulas proximo quoque. Vetularum carnibus non ueſcuntur, ſed præfocatas modò condunt. Si cui fatalis dies aduenerit ante metam præſtitutam, ſepeliunt.

Dardanei ſub Illyride populi ter tantum in uita balneis operã dabant. Apud Danos fœminæ pleræq; formam ſuam in uirilem habitũ commutantes, militiam adibant. Omnes peroſæ delicias, corpus & animum patientia ac labore ſolebant durare: totamq; fœmineæ leuitatis mollitiem abdicantes, uirilẽ exercere ſæuitiam. Bella pro baſiis intentabant: manus telorum, non telarum obſequiis exhibebant. Autor Saxo Grammaticus.

Eſſedones, Scytharum Aſiaticorum populi, ſolent parentum funera cantu proſequi, & conuocatis uicinis cadauera ipſa aliis carnibus admixtis abſumere, & ex oſsibus capitum conficere ſibi pocula. Apud eos quoties pater alicui deceſsit, omnes eius propinqui pecora adducunt, conciduntq;, & mortuum aliis

com

commixtum carnibus ei exhibent, à quo inuitati ſunt ad conuiuium. Caput tamen defuncti denudatum, purgatumque inaurant, eoq; pro ſimulacro utuntur, & quotannis cęremonias eidẽ faciunt. Iuſtitiam obſeruant diligentiſsime. Vxores æque fortes ſunt ac uiri.

Eſſei Iudæorum populi abſtinebant uino, carnibus, & uxoribus: Ieiuniis ita aſſueuerunt, ut ipſa in naturam uerterint. Apud eos proprium nemo aliquid poſsidet. Omnibus in medio poſitis communiter utuntur. Habitant ſimul, & conueniunt quaſi ſodales. Quumq; pro cõmuni utilitate faciant omnia, alia aliorum negotia ſunt, quę certatim peragunt, non frigus, non calorem, non aliquam mutationem aëris formidantes. Quum à laboribus mercedem ceperunt, apud Quæſtorem deponunt: is omnia diligenter procurat, quibus egent. Pleriquc ex his nullas ciuitates colunt, neq; ſeruos habent, quando omnes uelut mater eadem genuit natura. Triplici regula uitam tranſigunt, amore in deum ardentiſsimo, uirtutis cultu diligentiſsimo, charitate in proximum feruentiſsima.

Apud Epizephyrios Locros ſi quis ſalutis cauſa uinũ hauſiſſet largius, medico non imperante, morte expiabatur libera illa compotatio, perinde ac grande aliquod ſcelus.

Apud Eleuſinios capitale erat quicquã ex myſteriis in uulgus efferre, cuiuſmodi erant apud Romanos ſacra Bonæ deæ.

Epheſij habebãt notulas quaſdam & uoces magicas, quibus utentes, in omni negotio uictores euadebant. Hinc adagium, Epheſiis uti literis.

Faneſii populi in oceano ſeptentrionali tam grandes habẽt aures, ut iis nuda integant corpora.

Fennis Germaniæ populis mira erat feritas, & fœda paupertas. Non arma, non equi, non penates. Victus herba, ueſtitus pellis, cubile humus. ſola in ſagittis ſpes, quas inopia ferri oſsibus aſperabant. Idem uenatus uiros pariter ac fœminas alebat. Paſſim enim comitabantur, partemq; prædæ petebant. Viuebant in ſyluis, quod beatius arbitrabantur, quàm ingemere agris, illaborare domibus. Autor Cor. Tacitus.

Geloni Scythiæ populi ſolebãt ſe pingere. Verg. lib. 2. Geor. Eoaſq; domos Arabum, pictoſq; Gelonos. Claudianus: Membraq; qui ferro gaudet pinxiſſe Gelonus. Sanguinem equinum bibebant cum lacte. Idem Ver. Biſaltæ quo more ſolent, acerq; Gelonus, Quum fugit in Rhodopen, atq; in deſerta Getarum,

 Et lac

Et lac concretum cum ſanguine potat equino. Sidonius: Aut ad paludicolas Sicabros, aut ad Caucaſigenas Alanos, aut ad Equimulgos Gelonos. Sunt præterea ſagittarii. Verg. lib. 8. Hinc Lelegas, Carasq;, ſagittiferosq; Gelonos Finxerat. Multas ſinguli habent uxores. Val. Flac. lib. 7. Argo. Hei mihi uel ſæuo côiunx non una Gelono. De hoſtium cutibus ſibi indumenta, & equis tegmina conficiunt. Contenti uiuūt ſuis finibus Hor. lib. 2. Car. Intraq; præſcriptum Gelonos Exiguis equitate campis.

Getæ nullos habent in agris limites, ſed fruges liberas & cōmunes. Hor. lib. 3. Car. Viuunt & rigidi Getæ, Immetata quibus iugera liberas Fruges & Cererē ferunt, Nec cultura placet longior annua. Gaudēt ſagittis & pharetris. Ouid. lib. 5. Triſt. Iuncta pharetratis Sarmatis ora Getis. Integuntur ferarū pellibus. Idē Ouid. lib. 4. de Ponto: Hic mihi in Euxino bis tertia ducitur æſtas Littore, pellitos inter agenda Getas. Bibunt & equinum ſanguinem permixto lacte. Sido. Solitosq; cruētum Lac potare Getas, & pocula tingere uenis. Non ueſcuntur carnibus. Solebāt olim mortuis uiris uxores interficere. Ouid. de Getis ſcribit: In quibus eſt nemo, qui non Coryton & arcum, Telaq; uipereo lurida felle gerat: Vox fera, trux uultus, ueriſsima mortis imago, Non coma, non ulla barba reſecta manu. Dextera nō ſegnis fixo dare uulnera cultro, Quem uinctum lateri barbarus omnis habet. Mortem ſuorum lætitia proſequebantur.

Garamantes matrimoniorum expertes, paſsim cum fœminis degunt, nullas certas habent ſedes. Sub ciliciis ſemper agunt. Mulieres ſeruilia ubiq; miniſteria ſemper faciunt.

Gamphaſantes nudi præliorumq; expertes, nulli externo congregantur. Obuios quoſq; fugiunt, ac reformidant. Habitāt in parte Libyæ.

Germani fœminas quaſdam fatidicas tanquàm deas habuerunt. Magnas olim ferebant lanceas & haſtas, anguſto & breui ferro, quas frameas uocant. Hoc telo & ſcuto contenti erant equites. Pedites & miſsilia ſpargebant nudi, aut ſagulo leues. Scuta lectiſsimis coloribus diſtinguebant. Corpora ſuorum etiam in dubiis præliis referebāt. Scutum reliquiſſe præcipuum erat flagitium. Reges ex nobilitate, duces ex uirtute ſumebant. Nec regibus infinita erat ac libera poteſtas. Neque animaduertere, nec uincire, nec uerberare quenquam, niſi ſacerdotibus licebat. Ad matres & coniuges ferebant uulnera. Nec illæ numerare, nec exigere plagas pauebant. Cibos & hortamina ſe

na ferebant pugnantibus,adeò ut memoriæ prodatur, quaſdam acies inclinatas,& iam labantes,à fœminis reſtitutas conſtantia precum,& obiectu pectorum. Nec earum conſilia aſpernabantur.Mercurium colebant,cui certis diebus humanis litabant hoſtiis. Herculem & Martem conceſsis animalibus placabant. Lucos & nemora conſecrabant,deorumq; appellabant nominibus. Auſpicia & ſortes obſeruabant maximè:Equorum quoque præſagia & monitus experiebantur, obſeruatis eorundem hinnitibus. Nec ulli auſpicio maior habebatur fides. De minoribus principes cõſultabant,de maioribus omnes:ita tamẽ ut ea,quorum penes plebem arbitrium erat, apud principes pertractarentur.Dierum numerum non computabant ut nos,ſed noctium.Silentium per ſacerdotes,quibus ius erat coërcendi, imperabatur. Rex uel princeps dicturus audiebatur magis autoritate ſuadendi,quàm iubendi poteſtate.Si diſplicebat ſentẽtia,fremitu aſpernabantur:ſi placebat,frameas concutiebant.Erat diſtinctio pœnarum ex delicto. Proditores & transfugas arboribus ſuſpendebant.Ignauos,& imbelles,& corpore infames cœno, ac palude, iniecta inſuper crate mergebãt.In leuioribus delictis pro modo pœnarum,equorum,pecorumq; numero conuicti multabantur. Principes qui iura per pagos uicosq; reddebant, nihil neq; publicæ,neq; priuatæ rei,niſi armati agebãt. Nemini tamen prius licebat arma capere,quàm ciuitas probaſſet. Tunc autem principum aliquis,uel pater, uel propinquus ſcuto frameaq; iuuenem ornabat.Hæc erat apud illos toga, hic primus iuuentæ honos. In acie turpe erat principi à ſuis uirtute uinci, turpe comitatui uirtutem principis non æquare. Infame uerò & per omnem uitam probroſum ducebatur, ſi quis ſuperſtes diſceſsiſſet relicto principe.Princeps pugnabat pro uictoria,comites pro principe. Si aliqua ciuitas longa pace aut otio torpuiſſet, earum indigenæ adoleſcentes petebant ultrò eas nationes,quę bellũ aliquod gererent: quia ingrata erat genti quies.Pigrũ & iners putabant ſudore acquirere,quod potuiſſet parari ſanguine.Dum ceſſabãt à bellis, non multum uenatibus, plus per otium tranſigebant dediti ſomno ciboq;. Fortiſsimus quiſq; fœminis ſenibusq; & infirmiſsimo cuiq; rei domeſticę curam delegabat,ipſe quieſcẽs. Gaudebant finitimarum gentium donis. Nullas habitabant urbes,nec patiebantur inter ſe iunctas ædes. Colebant diſcreti ac diuerſi,ut fons,ut campus,ut nemus placuerat. Vicos locabant, non tamẽ cõnexis aut cohærẽtibus ædificiis.Suã quiſq; domum

ſpatio

ſpatio circundabat, ſiue aduerſus caſus ignis remediū, ſiue inſcitia ædificandi. Apud illos nullos erat cæmentorū aut tegularū uſus. Materia ad omnia utebātur informi, & citra ſpeciē, aut delectationem. Aperiebant & ſubterraneos ſpecus, quos multo fimo onerabant, ſuffugium hyemi & receptaculum frugibus. Tegumen omnibus erat ſagum, fibula uel ſpina conſertum. Locupletiſsimi ueſte diſtinguebantur, non fluitante, ut Sarmatæ & Parthi, ſed ſtricta & ſingulos artus exprimente. Gerebant & ferarum pelles. Nec alius fœminis quàm uiris erat habitus, niſi quòd fœminæ ſæpius lineis amictibus uelabantur, eosq; purpura uariebant, & partem ueſtis ſuperioris in manicas nō extēdebant, nudæ brachia & lacertos. Contenti erant ſingulis uxoribus exceptis paucis, qui non libidine, ſed ob nobilitatem multas ducebāt. Dotem non uxor marito, ſed uxori maritus afferebat. Intererant parentes & munera probabant, non ad delicias muliebres quęſita, nec quibus noua nupta comeretur, ſed boues, ſcutum cū framea & gladio. In hæc munera uxor accipiebatur, atq; inuicem ipſa armorum aliquid uiro afferebat. In ipſis auſpiciis matrimonii nupta monebatur uenire, ſed laborū periculorumq; ſocia, idē in pace, idē in prælio auſura paſſuraq;: Hoc iuncti boues, hoc paratus equus, hoc data arma denuntiabant. Literarum ſecreta uiri pariter ac fœminæ ignorabāt. Pauciſsima erāt adulteria. Adulterā accīſis crinibus nudatam coram propinquis maritus expellebat domo, & per omnē uicū uerbere agebat. Nemo illic uicia ridebat. Infantes nudi erant in domibus. Sua quemq; mater uberibus alebat, nec ancillis, aut nutricibus delegabātur. Nullum erat deliciarum diſcrimen inter dominum & ſeruum. Inter eadem pecora, in eadem humo degebāt. Sera iuuenum Venus: nec niſi iam prouectis ætate & uiribus concedebantur matrimonia. Sui cuiq; liberi erant hæredes ſine teſtamento parentum. Si defuiſſent liberi, ſuccedebāt propiores cognatione. Cōuictibus & hoſpitiis indulgebāt amiciſsimè, adeò ut nefas haberetur quēcūq; mortaliū arcere tecto. Hoſpites externos pro fortuna quiſq; paratis excipiebāt epulis. Abeuntibus ſi quid popoſciſſent, moris erat cōcedere. Separatæ ſingulis ſedes, & ſua cuique menſa. Diem noctemq; cōtinuare potando nulli erat probrum. Crebræ in cōpotationibus rixæ, quæ ſæpius cæde & uulneribus, quàm cōuiciis tranſigebantur. Poſtea tamen conciliabantur facilè, & deponebant inimicitias. Nuda erat omniū mēs, & ſecreta pectoris aperiebant licētia ioci. Potus erat his humor ex hordeo

ex hordeo aut fruméto, in ſimilitudiné uini corruptus. Cibi ſimplices, agreſtia poma, recés fera, & lac cócretũ. Famé explebát ſine apparatu & bládimétis. Aduerſus ſitim nó eadem téperátia. Spectaculorũ genus habebát hoc unũ, Nudi iuuenes quibus id ludicrũ erat, inter gladios & frameas ſaltu ſe cóiiciebát. Exercitatio parabat artem, ars decoré. Aleam ſobrii inter ſeria exercebant, tanta lucrandi perdendi'ue temeritate, ut quũ omnia defeciſſent, extremo ac nouiſsimo iactu de libertate, & de corpore contenderent: Victus uoluntariam ſubibat ſeruitutem: & quamuis iunior ac robuſtior, alligari tamen ſe ac uenire patiebatur. Seruos huius conditionis per commercia tradebát, ut ſe pudore uictoriæ exoluerent. Verberare ſeruũ ac uinculis & opere exercere, infrequés erat & rarũ. Solebát tamé occidere, nó diſciplina & ſeueritate, ſed impetu, & ira, ut inimicũ. Fœnus & uſuras neſciebát. Agri pro numero cultorũ per uices ab uniuerſis occupabátur. Funerum nulla erat ambitio. Corpora clarorũ uirorum certis lignis cremabantur. Struem rogi nec odoribus, nec ueſtibus cumulabant. Sua cuiq; arma iniiciebátur. Sepulcrũ ceſpes erigebat. Monumentorũ arduũ honoré aſpernabantur. Lamenta & lacrymas citò ponebát, doloré ac triſtitiã tardè. Fœminis honeſtum erat lugere, uiris meminiſſe. Hæc præcedétia de Germanorũ moribus collegimus ex Cor. Tacito. Priuſquàm pubertatem attigiſſent, neſciebát operiméta, corporũ nuditate gaudentes. Latrociniis nó abſtinebát. Crudis quandoq; ueſcebátur carnibus. Fœminarũ congreſſum ante uiceſimũ annũ ſine probro non appetebant. De his Seneca: Quid, inquid, Germanis animoſius? quid armorũ cupidius, quibus innaſcuntur innutriunturq;, quorũ una illis cura eſt, alia negligétibus? Quid induratius ad omné patiétiam? Hos tamen Hiſpani, Galliq;, necnó Aſiæ, Scythiæq; molles bello uiri antequàm legio uiſatur, cedũt ob nullam rem aliam opportunos, quàm ob iracundiã. Horatius Germanos uocat Cæruleos, propter Cæſios oculos. Nam qui ſub ſeptétrione agunt, immanibus ſunt corporibus, candido colore, directo capillo & rufo, cæſiis oculis, & multo ſanguine. Qui uerò ad axem meridianum uergunt, breuioribus ſunt corporibus, colore fuſco, capillis uibratis, oculis nigricantibus, cruribus inualidis, ſanguine exiguo.

Gymnites Aethiopiæ nudi degunt.

Cor. Tacitus ait Cattis Germaniæ populis dura eſſe corpora, ſtrictos artus, minacem uultum, & maiorem animi uigorem.

Multum

Multum habent rationis ac ſolertiæ. Præponunt electos, audiũt præpoſitos. Noſcunt ordines, intelligunt occaſiones, differunt impetus, diem diſponunt, uallant noctem. Fortunã inter dubia, uirtutem inter certa numerant. Plus reponunt in duce, quàm in exercitu. Oblato elephanti pretio pudicitiã amatoribus ſubſter nunt fœminæ, nullo inde præfloratæ famæ diſpẽdio. Virgines quum eſſe nubiles cœperint, in publicum à parentibus producuntur, accurrente iuuenũ multitudine, ex qua datur illis optio eligendi, quem uirum uelint.

Gymnoſophiſtæ torporem animi atque otium oderant. Nudi degebant in ſyluis. ab exortu ad occaſum perſtabant contuentes ſolem immobilibus oculis. Feruentibus arenis toto die alternis pedibus inſiſtebant. Apud eos omnes adoleſcentes ex diuerſis locis & officiis conueniebãt ad cibum. Magiſtri perrogabant, quid frugis ab ortu ad illud diei tempus feciſſent. Qui nihil habebãt, quod offerrẽt, imprãſi foras ad opus trudebãtur.

Non erubeſcebant Græci uinum bibere unguento mixtum. Mendacii notam præter cæteros mortales ſibi compararunt. Claruerunt tamen ingenio, laudis auidiores, quàm pecuniæ. Vnde Horatius in arte: Graiis ingenium, Graiis dedit ore rotundo Muſa loqui, præter laudem nullius auaris.

Getuli inſidunt equis inornatis. Lucanus: – Semperq; paratus Inculto Getulus equo.

Gnidanum populorum Africæ uxores fimbriarum copia perſtrepunt. Pretium id concubitus eſt. Quò pluribus quæq; uiſitur exculta, eò plauſibilior eius forma.

Galli ſagittas helleboro collinebant, quòd iis transfixæ feræ multò uiderentur ad cibum delicatiores. Reſcindebant tamen partes, quæ ambibant uulnus, propter hellebori cõtagium. Cicero ſcribit, Gallos iuſiurandi, ac deorum religione nõ com moueri: Nam cæteræ gentes, inquit, pro religionibus ſuis bella ſuſcipiunt: Galli contra omnium religiones. Quin imò & cum diis immortalibus bella geſſere, & impetu hoſtili Delphicum oraculum inuadere ſunt auſi. Si quando uerò metu perciti propiciandos deos arbitrantur, humanis hoſtiis templa fœdãt. Strabo tamen ait Gallos eſſe ſimplices, & nulla morum malignitate. Vnde Martialis: Et tumidus Galla credulitate fruar. Cæſar Gallorum conſilia inceſsit ut ſubita & repentina. Sed & Gallos omnes deditos religionibus tradit, uerùm affectos grauioribus morbis, aut periculis homines pro uictimis immolare

conſueuiſſe. Hominem præterea diuinationi deſtinatum in tergo ferientes, ex ipſo impatientiæ & torquendi modo uaticinia concipiebant. Quoſdam ſagittis configebant, patibulo etiã in ſacris ædibus ſuffixos. Arbitrabantur inſuper ſe prognatos à Dite patre. Propterea temporum ſpatia metiebantur, non dierum, ſed noctium numero. Veſtes ferebant intonſas, uariiq; coloris, quas Braccas uocant. Dicti ſunt Galli à niueo lactis colore, qui Gala dicitur: quòd eorum corpora lactis inſtar albeſcerent, ob uehementem hyemem: unde Virg. Virgatis lucent ſagulis, tum lactea colla Auro innectuntur. Mantuanus: Ignea mens Gallis & lactea corpora, nomen A candore datum. Veterum Gallorum mores longè diſcrepant ab his, qui nũc uiuunt. Liberos enim ad conſpectum ſuum uenire prius non patiebantur, quàm per ætatem adoleuiſſent, ac ſubeundis militaribus periculis eſſent idonei. Viuentes amicis mutuò cõcedebant, quæ apud inferos creditoribus exoluerent debitores. Viri quantas ab uxore pecunias nomine dotis accepiſſent, tantundem domeſticarũ fortunarum æqua æſtimatione cum dote cõferebant. Quicquid inde fructuum ſuccreſcebat, aſſeruabatur, eratq; eius, qui alteri fuiſſet ſuperſtes. Viri in uxores ſicut in liberos uitæ & necis poteſtatem habebant. Si qua ueneficii fuiſſet conuicta, à mariti ſui propinquis incendio aliisq; cruciatibus conſumebatur. Quæ uiuentibus chara fuiſſent, cum eiſdem defunctis in funere cremabantur, uel ipſa etiam animalia. De Rep. niſi in publicis conciliis, nemini licebat loqui. Qui ultimus in concilium uenerat, morti dabatur. Ei qui tumultuatus eſſet, miniſter publicus ueſtes reſcindebat, adeò ut reliquæ partes prorſus eſſent inutiles. Prolixas nutriebant comas. Veſtes auro pictas geſtabant, & hirſutis utebantur ſagulis. Promiſsis utebantur feminalibus. Pro tunicis ſciſſos gerebant amictus, uix pudenda natesq; uelantes, lana quidem aſpera, & oblõgis uillis. Vnde Martia. Me pinguis Gallia ueſtit. Et libr. 4. Accipe Sequanicæ pinguem textricis alumnam. Haſtas alii, alii arcus, pleriq; fundas, nonnulli fuſtes, in bella ferebant, oblongisq; utebantur gladiis. Humi corpora reſupinabant ad quietem. Strabonis ætate ſtramentis ſedentes cœnitabant. Lacte & ſuilla carne ueſcebantur, feroci omnes ingenio. Ducebãtur maiore belli, quàm agrorum ſtudio. Torques aureos penſiles collo portabant. Victoria efferebantur, ſtupebãt uicti. Eorum (quos in bello cecidiſſent) capita equorum ſuorum ceruicibus appendebant. Mercurium præter cæteros deos uenerabantur

bantur, quem omnium artium prædicabant inuentorem. Ituri in pugnam, quicquid manubiarum inde retuliſſent, uouebãt Marti. Fraudãtes aliquid ex præda, graui ſupplicio puniebant. Nullum abſq; philoſopho faciebãt ſacrificiũ: Exiſtimabant enim, per diuinæ naturæ cõſocios ſacra fieri oportere, tãquàm diis propinquiores. Horũ interceſsione, bona à diis cẽſebãt petẽda quorum cõſilio in bello & pace uterẽtur. Vnde & Druydæ uetuſtiſsimi eorũ ſacerdotes, ſolebãt curare ſacrificia publica & priuata. Religiones itẽ interpretari, adoleſcẽtes diſciplinis inſtituere, rerũ naturaliũ cauſas ſcrutari, de cæde, de finibus, cæteriſq; cõtrouerſiis agnoſcere, ita ut ſi quis decreto non ſteti ſſet, eidẽ ſacrificiis interdicerent. Sacerdotes ipſi hominũ cõgreſſum, & ſermonem declinabãt, ne cõtagione pollueretur. Vnus omnibus pręerat, in cuius defuncti locũ, ſuffragio alius ſufficiebatur. Animas credebãt nõ interire, ſed in alia migrare corpora. Multa de ſideribus diſputabãt, de mũdi & terrarũ magnitudine, de rerũ natura & poteſtate. Tãta fuit Gallicarũ mulierum uirtus, ut inter infeſtas ciuilis furoris acies quãdoq; ſe immiſerint, & lacrymis precibuſq; obliterata diſcordia pacẽ procurauerint. Propterea quũ de bello aut pace cõſultabãt, mulieres adhibebãtur. Hæ ſi qua incidiſſet cõtrouerſia, ſedebãt arbitræ. Vehiculis utebãtur, quæ Eſſeda uocamus, apud Celtas primum repertis. Virgil. Belgica uel molli melius feret Eſſeda collo. Sylius ait, Celtas ex uacuis mortuorũ parentum capitibus inauratis pocula ſibi factitaſſe. hæc eius uerba: At Celtæ uacui capitis circundare gaudẽt Oſſa (nefas) auro, & menſis ea pocula ſeruãt. Quãuis autẽ Galli artium & diſciplinarũ ignari à pleriſq; iudicati ſint, antiquius tamen apud ipſos, quã Latinos aut Græcos floruerũt literæ. Nã ut ſcribit Beroſus, anno IIII. Nini, literis & legibus Celtas formauit Samothes Dis cognomẽto, & Celtiberos Tubal, à quibꝰ demũ mille poſt annis Gręci ſuas acceperũt, nõ à Cadmo: Nã quas primũ aduexit rudes paulò ante excidiũ Troianũ Cadmus quintus, eas à Galatis traxerat, quas Galatæ & Męones prius à Gallis ſuſceperãt. Nõ ergo Galli à Græcis, ſed potius à Gallis Aſia & Grecia cum coloniis etiã literas & diſciplinas ſuſceperunt. Aliquot deinde annis poſt repertũ literarũ uſum regnauit apud Celtas Sarrõ, qui ut hominũ tũ recẽtũ ferociã cõtineret, publica primus inſtituit gymnaſia, à quo Celtarũ theologos & philoſophos uocauerũt Sarronidas. Quin etiã dea illa dicẽdi pręſes Pytho nomine, quã alii Suadã, Suadelã, Lepõrẽ, Flexanimã, Græci Pſychagogem uocãt, maximi

ximi loco numinis habita eſt apud Gallos. Quo tempore Romani longè lateq; imperabãt, nulla gens uixit Romano populo magis formidoloſa.Cũ nulla unquã gente Romanus ipſe populus intra ex traq; Italiã maiore hominũ ſtrage, maioribus ducum & exercituũ periculis debellauit.Nã licet ex eorũ exercitu centum hominum millia quãdoq; deſiderata ſint, nihilominus tamen animoſi pugnã acrius inſtaurabãt,pudorẽ ulciſcebantur, ad unũ interfici,aut interficere uolentes. Certarunt Romani cũ finitimis de principatu, cum Carthaginienſibus de Imperio, cũ Gallis de uita ſemper.De his Strabo lib.4.Vniuerſa,inquit, natio, quam hæc ætas Gallicã uel Gallaticã nominat, Martis ſtudio, & animorũ ardet impetu, cõferendæ pugnæ alacritate impigra,ſemperq; ſpectãtes in Boreã,aut Oceano propiores,cõferendis pugnis ſunt audaciores. Florus de Senonibus ſic inquit: Galli Senones,gens natura ferox,moribus incõdita,ad hæc ipſa corporum mole perinde ac armis ingẽtibus adeò omni generi terribilis fuit,ut planè nata ad hominum interitũ, & urbiũ ſtragem uideatur. Hi quondam ab ultimis oris & cingente omnia Oceano ingenti agmine profecti, quũ media uaſtaſſent, poſitis inter Alpes & Padum ſedibus, ne his quidẽ contenti, per Italiã uagabantur. Romã quin etiã aggreſsi uniuerſum populũ in Capitolium ſe ſuaq; omnia recipere compulerunt.Quaquauerſum tranſibant,nõ fulminantes,ſed planè fulmina uidebantur,dolebantq; expertem cruoris uictoriã ſibi cõcedi, ac ſine ruina trãſitum patere.Titus Liuius auidas armorũ Gallicas gẽtes ſemper fuiſſe ſcribit. De his etiã Trogus apud Iuſtinũ lib. 4.Galli, inquit,abundanti multitudine, quum eos non caperent terræ quæ generant,trecenta millia hominũ ad ſedes nouas quærẽdas, uelut peregrinatum miſerunt.Ex his enim portio in Italia conſedit,quę & urbem Romã captam incendit:& portio in Illyricos ſinus per ſtrages Barbarorũ penetrauit, & in Pannonia cõſedit. Gens aſpera,audax, bellicoſa, quæ prima poſt Herculem Alpiũ inuicta iuga, & frigore intractabilia loca trãſcẽdit.Ibi domitis Pannoniis per multos annos cũ finitimis uaria bella geſſerunt. Hortãte deinde ſucceſſu,diuiſis agminibus alii Gręciã,alii Macedoniã,omnia ferro,proterẽtes,petiuere.Tãtusq; terror Gallici nominis erat, ut etiã reges nõ laceſsiti ultrò pacẽ ingẽti pecunia mercarẽtur.Libro itẽ x x v.ait:Ea tẽpeſtateGallorũ iuuẽtus tantę fecũditatis fuit,ut Aſiã omnẽ uelut examine aliquo implerẽt. Deniq; neq; reges Oriẽtis ſine mercẽnario Gallorũ exerci

tu ulla bella geſſerũt,neq; pulſi regno ad alios,quàm ad Gallos cõfugerũt. Tantus terror Gallici nominis, ſiue armorũ inuicta felicitas erat,ut aliter neq; maieſtatem ſuam tutã, neq; amiſſam recuperare ſe poſſe ſine Gallica uirtute arbitrarentur.

Hyperborei,ſeptentrionales populi,excoriatas beluarum pelles habent,pro ueſtimentis. Verg.lib.3.Geor. Talis Hyperboreo ſeptem ſubiecta Trioni,Gens effræna uirûm Riphæo tunditur Euro,Et pecudum fuluis uelantur corpora ſetis. Annoſo uiuunt æuo. Domus iis nemora,luciq;, & deorũ cultus. Diſcordiã & omnem ægritudinem ignorant,uiritim gregatimq; degẽtes. Satiati uita indulgent epulis & uoluptatibus. Demum ex quadam rupe in mare deſiliunt. Frugum primitias Delon mittebãt Apollini. Viuunt annis mille.

Heruli populi nudi pugnabant,uerenda corporis duntaxat operientes, ſiue ut expeditius percuterent,ſiue ut illatum ab hoſte uulnus uiderentur nihili facere. Autor Paulus Diaconus.

Hedui olim dicti ſunt fratres Romani. Corn. Tacitus ait, Heduos omnium primos ſenatorum in urbe ius adeptos fuiſſe, datumq; id fœderi antiquo : quia ſoli Gallorum fraternitatis nomen cum populo Ro.uſurparent.

Hammonii, populi Africæ,diſperſis tuguriis habitant. Medium nemus pro arce habent,triplici muro circundatum.

Hyporeæ Aethiopiæ populi atri coloris, tota corpora rubrica illinunt.

Hellusii & Oxiones Germaniæ populi erant, ore & uultu humano,reliquo corpore ſimiles feris. Autor Corn. Tacit.

Heſſeni populi in occidẽtali Iudeæ parte,uiuunt ſine fœmina,omni Venere abdicata,& ſine pecunia. Tanta libertatis dicũtur auiditate,ut principem unũ ſolumq; fateantur Deum. Speciẽ mortis nullam expaueſcunt. Cognatorum negligunt ſupplicia. Amicorum interitus nõ magnifaciũt. Animas putant immortales,quas aiunt à corporibus abſolutas tãquã è lõga & graui ſeruitute lętitia perfundi maxima, & ferri ſublimes, ultraq; Oceanum degere in locis peramœnis, qui nulla infeſtãtur intẽperie.

Apud Hebræos lege cauebatur, ne hoſtẽ inſepultũ quidem relinquerẽt. Doctrina his fuit ſecretior, & quaſi diuinitas quædam,ut Moſis uolumina,& prophetarum uaticinia docent.

Hirpiæ familiæ fuerũt in Agro Phaliſcorum,quæ annuo ſacrificio, quod fiebat in Soracte monte, ſuper ambuſtam ligni ſtruem ambulantes non comburebantur.

Hiſpani, quondã oblectabãtur capillorũ longitudine. Vnde

Martial. Hiſpanis ego cõtumax capillis. Crinẽ ſibi ſine ullo artifice formoſi quatiebãt, nõ aliter quàm iubã generoſa animalia. Hiſtorici ſcribunt Hiſpanos inquieto eſſe ingenio, auidoq; in nouas res. Olim hoſtem adoriebantur punctim magis quàm cęſim. Propterea gladiis utebantur breuitate habilibus mucronatisq;. Ibant in bellum induti prætextis purpura tunicis, candore miro fulgentibus.

Heptacometæ, Barbari ſunt in Ponti regione, quorũ nonnulli ſuper arbores degunt, alii in turribus.

Hircani, canes nutriunt quibus obiiciunt mortuos. Veſcuntur uenatibus: abundant tigribus: teguntur ſeminibus; plerique marinis muribus ſuſtentantur.

Homolotti, populi diſſecto in minimas particulas boue fœdus iungunt.

Heniochi, populi in Ponto, gaudebant humanis carnibus.

Haliſones, Scythię populi, ueſcũtur cępe, lẽte, allio, & milio.

Indi, uxores plurimas habẽt. Apud eos lex eſt, ut uxor cariſſima cũ defuncto marito crematur cũ ueſtimẽtis & priſtino habitu, quod Proper. lib. 3. laudat his uerbis: Felix Eois lex funeris una maritis, Quos aurora ſuis rubra colorat equis: Nanque ubi mortifero iacta eſt fax ultima lecto, Vxorũ fuſis ſtat pia turba comis. Et certamen habet lethi, quæ uiua ſequatur Coniugium, pudor eſt nõ licuiſſe mori. Ardent uictrices, & flammæ pectora præbent, Imponuntq; ſuis ora peruſta uiris. Vinum conficiũt ex palmis, ex caſtaneis oleum. Arboribus ſuis ueſcũtur. Arundines habẽt amplitudinis arboreæ. Pane utuntur hordeaceo. Corpora uſq; ad pedes carbaſis uelant. Soleis pedes, capita linteis uinciunt: lapilli ex auribus pendẽt. Brachia & lacertos auro colũt. Tela quæ ſagittatores excutiunt, ſunt ferè triũ cubitorũ, ferriq; tãta ui, ut neq; clypeus, neq; thorax, aut aliud pectoris munimẽtum queat obſiſtere. Ante expeditionẽ Liberi patris, nullas habebãt domos, nullas urbes, nulla deorũ immortaliũ tẽpla, nullã ſacrorum curã. Viuebant in plauſtris. Tegebantur ferarũ pellibus. Victi demũ à Libero patre ædificarunt urbes, leges acceperunt, templa cõſtruxerunt, armis inſueuerunt. Coluerunt Herculem Gigantis nomine. Iuſtitiã tantò obſeruarunt cultu, ut exteras gentes nunquã appetiuerint bello. Defunctis ſepulcra nõ erigunt. Expertes ſunt ſeruitutis. Capillum curant. Mentum habent intonſum, reliqua facie depilata. Furti ſe alligaſſe, ſcelus apud eos nefarium. Litem rarò norunt. Teſtibus nõ indigẽt, aut

obſignatione ulla. Vinum neſciunt, præterquàm rei diuinæ cauſa. Potus illis ex oriza, ex hordeo ferè cibus. Incolumitatẽ exercitio quærunt, & perfrictionibus. Strigiles ex hebeno corporum expolitioni adhibent. Venerantur inter deos Iouẽ pluuiũ, Gangem fluuium, Indigetes genios. Si à rege abluantur capilli, feſta dies agitur. Lunæ curſu tẽpora metiuntur. Totũ iter odoribus cõplent, per quod rex trãſiturus eſt. Eius lecticam ſequũtur armati corporiſq; cuſtodes. Apud eorũ ſapientes occupare fati diem pulchrum eſt, & uiuos ſe cremari iubent: Expectatã mortem pro dedecore uitæ habẽt, nec ullus corporibus honos redditur, quæ ſenectus ſoluit. Deos putant quicquid colere cœperunt, arbores maximè, quas uiolare capitale eſt. Rex ubi ſe publicè uiſendũ præbet, præcurrunt cũ argenteis turibulis miniſtri, qui uniuerſum iter odoribus uaporant. Ipſe autem geſtatur lectica, margaritis hinc inde propendentibus. Lucet amictus auro & purpura. Lecticã muniunt corporis cuſtodes, circumpendentibus auiculis, quas ad hoc imbuunt. Regia fulcitur auratis columnis, quæ nulla nõ hora patet uolentibus. Vbi rex incumbit ornamento capitis, tũc admittuntur legationes, & reddũtur populis iura. Si quãdo prodire uelit in uenationẽ, feræ leporariis incluſæ cõficiuntur in conſpectu meretricũ. Si aliquãto longius eundũ ſit, meretrices ipſæ uectantur curru, quẽ ducunt elephantes. Impudicis & proſtitutis mulieribus uti ſolent, dum uolunt uacare genio. Itaq; relictis domi uxoribus illas ſibi aſciſcunt, nõ prolis, ſed uoluptatis gratia. Vxores uerò adhibent in rebus honeſtis tantùm, ubi ſcilicet, aut proli uacant, aut præter modum nõ laſciuiunt, ne nimio luxu corrũpant, quas eſſe pudicas uolunt. Nec unquã permittũt geniales illas & liberas uoluptates coram uxoribus exerceri, quæ aliquã pudicitiæ iacturam afferre poſſint. Vbi ſomni tempus acceſsit, regẽ uino grauẽ, dormietemq;, cubiculo inferũt pellices, Diis noctiũ & tenebrarum patrio ritu aduocatis cum cantu. Filii ſenio cõfectos patres interficiunt, & eorum carnibus ueſcuntur, teſte Herodoto. Matronæ celebres ſunt pudicitia. Oblato tamẽ elephanti pretio, pudicitiam amatoribus ſubſternunt, nullo inde præfloratæ famæ diſpendio. Virgines quum eſſe nubiles cœperunt, in publicũ à parentibus producuntur. Accurrente adoleſcentũ multitudine datur illis optio deligendi ſibi uirum ex tota iuuenum turba. Fœnus ignorant. Maximum opinantur nefas, uel iniuriam pati, uel facere. Proinde nulla illis ſyngrapha, nullũ depoſitum. Quum

quis

quis ęgrotat,familiares illū interimunt,ac demū epulātur.Nullam animantem occidunt.Nihil ſerunt,herba uictitant, domos parandas non putant. Coitus in propatulo eſt, ſicut pecorum. Herod.lib.5.cap.5.

Iberi,iacula ferebant,multis hamis ferreis conſerta.Ferinis erant moribus.Neq; enim abnuebant ex lotio,quod intra cloacas diutius aſſeruatum eſſet,lauacra cōparare:retrimentis denique contuſis dentifricia ſibi,& coniugibus quærentes. Cubitabant humi.Res plurimas minimi faciebāt, & auaritiæ ſtudio ſemel tantum interdiu cibum capiebant.Erāt & Hydropotæ. Veſtibus utebantur pretioſiſsimis. Mortuis tot erigebāt obeliſcos, quot hoſtes interfecerant illi, dum uiuerent.Maleficiorum infamia laborarunt.Seruos mactabant, & inde concipiebant uaticinia.Mirandula in hymnis: Afflatos Lunæ ſeruos mactabat Iberus,Captiui & iugulo fundebat carmina uates.

Ionum mollities quondam abiit in prouerbium.Primi unguenti,coronarumq; in conuiuiis dandarum,& ſecundæ menſę conſuetudinem repererunt.Hinc Horatius : Motus doceri gaudet Ionicos Matura uirgo.

Apud **Iudæos** quinquageſimo quoq; anno debitæ relaxabantur pecuniæ,donabāturq; ſerui libertate.Quæ uilius uæniſſent,redibant ad poſſeſſores.

Lotophagi,populi Africæ, ueſcuntur fructu arboris, quæ dicitur Lotos. Politianus in Nutricia:Nec faciles Ciconas fortunatosq; ciborum Lotophagos.Solebant hi populi ſuos defunctos in mare obiicere, parum intereſſe aſſeuerantes , humo'ne, an aqua,an igne diſſoluerentur.

Læſtrigones,humana carne ueſcebantur.

Himantopodibus,natura eſt ſerpendo ingredi.

Vergilius lib.9. de moribus **Latinorum** ſic ait : Canitiem galea premimus, ſemperq; recentes Conuectare iuuat prædas, & uiuere rapto. Idem : Durum à ſtirpe genus,natos ad flumina primum Deferimus,ſæuoq; gelu duramus & undis.

Leuci,populi Galliæ Belgicæ,& **Remi** fuerunt optimi iaculatores. Lucanus libro 1.Optimus excuſſo, Leucus, Remusq; lacerto.

Lacedæmonii, ſummi bellatores, nō cornuū tubarum'ue ſignis,ſed tibiarum modulis in prœliis utebantur,non ut excitarentur,aut euibrarētur animi,ſed cōtrà,ut moderatiores,modulatioresq; fierent:nihil in principiis pręliorum ad ſaluté uirtu-

temq; aptius rati, quàm ſi permulti ſonis mitioribus, nõ immo dicè ferocirent. Autor Gellius. Furandi uſum cõcedebant impu nè, non ob turpia lucra, neq; ad ſumptũ libidini præbendũ, com parãdam'ue opulentiã, ſed pro exercitio, diſciplinaq; rei bellicæ, quòd & furãdi ſolertia, & aſſuetudo acueret animos adoleſcentium, & ad inſidiarum aſtus, & uigilandi tolerantiã & obrependi celeritatẽ aptos, procliuesq; redderet. Regibus ſuis augures dabant aſſeſſores. Ante belli cõgreſſum Amori ſacrificabant, quòd is unus uictoriã pariat. Lex erat, ut ſenes iam effœti qui deſperabãt prolem, eligerẽt aliquẽ ex adoleſcentibus, eumq; ad uxores ſuas admitterent, & natũ inde partũ ut ſuum & legitimum educarent. Gerebant in ſcutis ſuis Lambda literã, inſignio tis notæ gratia. Solebant inſuper liberorũ ſuorũ indolem experiri publicè uerberibus admotis, illosq; hortari, ut flagellorum ictus fortiter perferrent: item laceros, ac ſemianimes rogare, ut uulnera preberent uulneribus. Vnde Cice. Cretum quidẽ leges, inquit, itemq; Licurgi, laboribus erudiunt iuuentutẽ, ut nãdo, currendo, eſuriendo, ſitiendo, algendo, æſtuando. Spartæ pueri ad aram uerberibus ſic accipiuntur, ut pleriſq; ſanguis à uiſceribus exeat. Nonnunquã etiam quum ibi eſſem, audiebam ad necem, quorum non modò nemo exclamauit unquàm, ſed ne ingemuit quidem. Literas modo pro neceſsitate diſcebant: Reliquarum diſciplinarum nihil omnino admittebant. Parebant honeſtè, labores conſtantiſsimè tolerabãt pugnando uincere uolebant aut interire. Furabantur impunè ex cibariis, quicquid uellent. Sordidi tamen erant, & præparci omnes. Nã parua, & pretii propè nullius magnifaciebant, & admirabantur, ardebantq; aui ditate pecuniæ. Erant & inhoſpitales. Siquidem non omni tempore licebat peregrinis adire Spartã, ſed præſtitutis diebus. quoſcunq; plectendos cenſebant, noctu plectebant. Autor Herodotus. Præcones, tibicines, & coci in paterno ſuccedebant artificio, & coquus ex coquo, tibicen ex tibicine, præco ex præcone gignebatur, omnesq; perſeuerabant in paterno opere. Ex inſtitutis Lycurgi ſpõſus noctu clàm accedebat ad ſponſam, extincto lumine, & cũ ea quadã uelut religionẽ timidus coibat, & uerecũdus. Antequã rex pugnã iniret, ſacrificabat Muſis, quò & oratione & memoria imprimis digna promerent facinora.

Leprei populi deprehenſos in adulterio, per triduũ uinctos circa ciuitatem ducebant, mox toto uitæ tẽpore habebãt cõtemptibiles. Adulteræ uerò mulieres diebus undecim in foro ſtare

diſcinctæ

diſcinctæ cogebantur tunica perlucida circumueſtitæ.

Lacones, breuiſsimi erãt in ſermone. Propterea uulgi uerbum erat: Facilius multo eſſe philoſophari, quàm Laconum ſermonem imitari.

Lucani, erant admodum iuſti, & hoſpitales. Apud eos lege fuit ſancitum, ne quis poſt occaſum ſolis inuertentem hoſpitem exigeret. Quod ſi feciſſet, agebatur reus, eiq; dicebatur multa.

Luſitani, apti erant inſidiis. Inſpectis humanis extis futura coniectabant. Dextras captiuorum præciſas offerebant numinibus. Erant Hydropotæ. Mitrati pugnam inibant. Hircum habebant inter epularum delicias. Strabo lib. 3.

Lydorum mulieres paſsim ſubſtratæ amatoribus, hoſpitali benignitate eoſdẽ plerunq; confouent, & pluribus afficiunt donis, quàm ipſæ accipiant. Solos tamen condignos in fœdera turpitudinis admittunt. Priuſquàm coniugium inirent, ſeipſas proſtituebant. Si poſt coniugium deliquiſſent, ueniæ ſpes nulla.

Lydi, primi omnium caupones fuerunt & inſtitores. Aleæ luſum, teſſerarum, & pilæ excogitauerunt. Mancipati fuerunt auguriis & diuinationum ſuperſtitionibus. Furaces erant adeò, ut non diſcerent, niſi re aliqua prius ſublata. Fuerunt inſuper molles & libidinoſi, adeò ut non tantùm noctu uacarẽt uoluptati Venereæ, uerumetiam in meridie laſciuirent, fœdum opus manibus peragentes.

Lesbii, fœdiſsimi fuerunt in Venereis, adeò ut ne capiti quidem parcerent. Quam fœditatẽ excogitarunt ipſi, & in muliere experti ſunt primi. Vulgò quoq; malè audierũt ob uanitatẽ. Leſbiari uerbũ eſt irrumare, libidinari, & laſciuire, ꝙ turpitudinem fellatiõis & irrumationis, quæ per os agitur, primi inuenerint. *Lesbiari*

Libyci, quos in uenatione uel pugna elephãtes attriuerint, magnificè ſepeliunt, & hymnos concinunt.

Leontinos, Siciliæ populos, quum expugnaſſet Phalaris, ademptis armis ad compotationes & uoluptates eos reiecit, ne rebellionem pararent. Hinc adagium, Semper Leontini iuxta pocula.

Lacyadæ, ſeu Placiadæ, populi Atticæ, raphanos in eorum pudenda mẽbra impingebant, quos habebant adulterii cõpertos.

Lyrcæ, populi Scythiæ, uenatione uictitant hoc modo: Cõſcenſis arboribus, quas habent frequentes, inſidiantur feris. Singulis adeſt canis, & equus in uẽtrem cubare edoctus, humilius ſubſidendi gratia. Vbi quis ferã ab arbore uidit, ſagitta percutit:

percuſſam ſi fugiat,conſcenſo equo perſequitur, comitãte cane.

Maſſagetæ, Scythiæ populi, quum per deſerta diſcurrunt, equorum ſuorũ ſanguinẽ cũ lacte bibunt.Claudia.lib.1.in Ruff. Et qui cornipedes in pocula uulnerat audax Maſſagetes.Seneca in Oedi.Lactea Maſſagetes qui pocula ſanguine miſcet. Lucanus: Longaq; Sarmatici ſoluens ieiunia belli. Maſſagetes quo fugit equo,uolucresq; Geloni.Senio confectos in fruſta conſecant.Qui intereunt morbo,feris obiiciuntur in prædam.Solem præcipuè uenerantur,cui equũ immolant. Reliquos deos habẽt neglectui. Singulis ſua ſunt coniugia , ſed & cum alienis congreſſus , non tamen clandeſtini. Coëunt in propatulo. Morbo emori turpiſsimum putant.Clarent equeſtri & pedeſtri militia. Arma illis arcus,gladius,thorax,& ſecuris ænea.Aureis cingũtur zonis,gladiis diademate cultis, habent & aurea equorũ ornamenta.Argento carent,habent modicum ferri, quum cæteris metallis abundent. Inſulares uictitant radicibus herbarũ. Indumenta faciunt ex arborum libris.Potum ſucco pomis expreſſo. Piſcibus etiã aluntur.Tegumenta corporum è phocarum coriis ſibi conſuunt. Filii ſenio confectos parentes interficiũt. Quum afficiuntur deſiderio libidinis , ſuſpenſa ad plauſtrum pharetra palàm cum mulieribus ſine pudore coëunt.Herod.lib.2.

Marſi,populi in Italia,à Circes filio orti, uim habuerũt naturalem contra ſerpẽtes,& uenena:adeò ut eorũ ſaliua ictæ ſerpentes,ut feruentis aquę contactu fugiant.Gellius lib.16.cap.11. Gens,inquit, in Italia Marſorum orta fertur eſſe à Circes filio Marſo. Propterea Marſis hominibus ui quadam genitali datũ, ut ſerpentium uirulentorum domitores ſint,& incantationibus, herbarumq; ſuccis faciant medelarum miracula.

Mandi Indorum,locuſtis uiuunt. Trecentos habent uicos. Quadragenos non excedunt annos. Eorum fœminæ ſemel tantum pariunt.

Meniſmini Aethiopię,uiuunt lacte Cynocephalorũ,quorũ armenta paſcunt,maribus interemptis,niſi ſobolis cauſa.

Myconij liguritores fuerunt , & alienæ appetentes menſæ. Hinc adagium ; Myconius uicinus,in eum qui non uocatus ad conuiuium accedit.

Moſini , populi Aſiæ Septentrionem uerſus , turres ligneas ſubeunt.Notis corpus omne præſignant. In propatulo ueſcũtur. Promiſcuè Venerem exercent.Palàm reges deligunt, uinculisq; & arctiſsima tenent cuſtodia.

Maſſy

Maſſyli, populi Libyæ, equos habent quos uirga non fræno gubernant. Martialis: Et Maſſylæum uirga gubernet equum. Lucanus lib. 4. Et gens quæ nudo reſidens Maſſylia dorſo, Ora leui flectit, frænorum neſcia, uirga. Maſſylienſes luxu perditi, muliebrem in modum ornabantur, comis unguento delibutis, capilliſq; religatis. Mulieres tamen erant Hydropotæ, ut in Mileto factum eſt, & quondam apud Romanos.

Moloſsi populi Epyri optimos habēt canes uenaticos. Martialis lib. 12. Retia dum ceſſant, latratoreſq; Moloſsi.

Mazax, populus prope Naſamones, peritiſsimus eſt iaculandi. Lucanus lib. 4. – Aequaturuſq; ſagittas Mœdorum, tremulum quod torſit miſsile Mazax.

Magnetes, populi Theſſaliæ, optimi ſunt equorum domitores. Lucanus: Et Magnetes equis Minyæ gens cognita remis.

Mardi, Perſarum populi, ſpecus in mōtibus fodiunt, in quos ſe, coniuges, ac liberos condunt. Pecorum & ferarum carne ueſcuntur. Ne fœminis quidem pro naturæ habitu molliora ſunt ingenia. Comæ prominent hirtæ. Veſtis eſt ſuper genua, Funda uinciunt frontem. Hoc & ornamentum capitis & telum eſt. Fuit hæc gens cultu uitæ aſpera, & latrociniis aſſueta.

Macedonibus nullum fuit tam ſolemne militiæ munus quàm ſuos ſepelire. Eorum regibus lege cautum eſt, ne uictis hoſtibus trophæum erigerent. Lege cauebāt eos capiſtro cingi, qui nullum hoſtem interfeciſſent.

Myſi Deorum cultui adeò mancipati fuerunt, ut eſitandis animalibus abſtinerent. Viuebant melle, lacte, & caſeo.

Myſorum populus uſq; fuit uilis & contemptus, ut ſequenti prouerbio locum fecerit, Myſorum poſtremus. Finitimorum poſtea incurſationibus malè uexabantur. Hinc etiam orta parœmia, Myſorum præda, de his, qui impunè à quibuslibet læduntur, ac diripiuntur.

Mœdis operimenta corporum ſunt Tyara, Cytaris, Pileus, Manicatæ tunicæ, Anaxyrides, & Stola. Clarent equitandi ſolertia. Sagittas doctè excutiunt. Reges adorant. Regum eſt uxores multas ſibi quærere, mulieribus decorum uiros habuiſſe complures. Paucitas deformat: & infelicitatis genus putatur, ſi quaternariū non exceſſerint. Qui ad Aquilonē uergunt, ex frugiferis arboribus alimenta ſibi conquirunt, ex toſtis amygdalis panē conficiētes: Poma perficcant, teruntq;, inde conglobant in maſſas. Vino utuntur, quod ex certo radicum genere conficiūt.

Veſcuntur & ferarum carnibus: nam mitia pecora negligunt.

Moſynœci populi è lignis deſiliunt in peregrinos aſſultatione ſanguinaria.

Meſſenij, M. litteræ nota ſe cognobiles præbebant. Lacedæmonii Meſſenios, quod iterum & iterum deſciuiſſent, in ſeruitutem redegerunt, eosq; durius etiam quàm reliquos ſeruos tractarunt, ne denuo res nouas molirentur. Hinc adagium, Seruilior Meſſena.

Macæ ſumma capitis curioſius deradunt, relictis in medio capillis, quos ſuccreſcentes eadem cura detundent.

Machyles, populi Africę, comam in occipitio connutriunt, capillosq; decutiunt in ſiniſtra parte. Minio linunt corpora, ſeq; à Troianis prognatos fabulantur.

Olim Megarenſes malè audierunt, tanquam fraudulenti, ac ficti, quòd aliud ſentirent, aliud loquerentur.

Melanchleni, populi in Scythia, nigris integũtur ueſtibus. ab eſu humanæ carnis non abſtinent.

Mendeſij, populi Aegypti, capras & hircos uenerantur, & caprarios præcipuo afficiunt honore.

Monomeri populi ſunt ſeptentrionales ſingulis cruribus ſaltuatim currentes, uiuaciſsimæ pernicitatis. Autor Gellius.

Numydæ, ſeu Nomades mapalia ſua plauſtris circunferunt: Propterea uagi uocantur à Lucano lib. 4. Alueos nauium inuerſos etiam habuerunt pro tuguriis. Apud eos medius locus, erat honoris locus, autore Salluſtio. Lacte, ferina carne, & elephantis ueſcuntur. Viuunt in tabernaculis. Omnis eorum uita occupatur in paſcendis gregibus. Equos regunt non fræno, ſed uirga: unde Verg. infrænos uocat Numydas. Syllius: Hic paſsim exultant Numydæ, gens inſcia fræni: Queis inter geminas per ludũ mobilis aures, Quadrupedẽ flectit nõ cedẽs uirga lupatis. Vxoribus perinde ac ſeruis utuntur. Nullas certas habẽt ſedes.

Nigroæ regem habent monoculum.

Norici, populi ſunt juxta Pannoniam, ferro nobiles. Martialis: Grato nõ pudeat referre uerſu Sæuo Bilbilin optimam metallo, Quæ uincit Chalybasq;, Noricosq;, Et ferro Plateam ſuo ſonantem.

Neruij, Gallię populi, uergentes in occidentẽ, Belgas quondam increpabant, quòd ſe populo Rom. dedidiſſent. Vnde à Lucano dictum eſt: Multumq; rebellis Neruius, & cæſi pollutus ſanguine Cottæ.

Naſa

Naſamones, populi Africæ, naues Syrtibus illiſas ſpoliant. Lucanus: Quas Naſamon gens dura legit, qui proxima ponto Nudus rura tenet, quem mundi barbara damnis Syrtis alit: nam littoreis populator arenis Imminet, & nullos portus tangente carina Nouit opes. ſic cum toto commercia mundo Naufragiis Naſamones habent. Et Mantuanus lib. 1. de Cala. Naſamonum ſingulis adſunt uxores plures, cum quibus palàm congrediuntur, prætento baculo. Nuptiali cœna diſcumbentium ſingulos adit noua nupta Veneris gratia. Congrediuntur illi domo allatum donum contribuentes. Ad maiorum monumenta, futurorũ ſcientiam aucupantur incubantes manibus. Fidei ſanctio maxima, idem ſibi propinaſſe poculum. Sedentium habitu mortuos aſtituunt, idipſum inter moriendum attendẽtes, ut ſedentes expirent. In diuinationibus ſua ſequuntur ſomnia. In præſtanda fide de manu alterius uterq; ſumpto poculo bibit. Quòd ſi defuerit humor, collectum è terra cinerem lingunt.

Nabathæi dediti ſunt cumulandis diuitiis. Apud eos multa dicitur publicè iis qui rem aliquo modo imminuerint. Creſcẽtibus opibus augetur honos. Rara inibi ſeruitia. Miniſtris utũtur plurimum cognatis, uel ſibi unuſquiſq; miniſter eſt. In cõuiuiis plura duodenis exiccaſſe pocula ignominioſum eſt. Rex quãdoq; ſibi & aliis miniſtrat. Vrbes habent nullis clauſas mœnibus. Vtuntur camelis equorum uice. Perfuncta fato corpora habẽt ſtercoris loco. Regis cadauer in ſterquilinium deiicitur. Sol illis ſacratiſsimum numen.

Ophiogenes, populi ſunt in Helleſponto, qui ſerpentum ictus contactu leuant, & manu impoſita uenena extrahunt corporibus. Plinius lib. 7. cap. 2.

Peluſiotæ non comedunt cæpe. Capillũ tondent ſeneſcente Luna.

Pyratæ Cilices olim uiuebant furto, & marinis latrociniis.

Phœnices magnam meruerunt laudem in inuentione ſyderum, literarum, naualiumq;, ac bellicarum artium.

Pandæ, ſeu Pandæi, Indorũ populi, ſoli regnantur fœminis.

Pamphagi omnia mandunt.

Pſylli populi ſunt Africæ, quorum corpori ingenitum fuit uirus exitiale ſerpentibus, ex cuius odore ſopirent eas.

Pygmæi ſunt cubitales: infeſtãtur à gruibus. Inſidẽtes arietum caprarumq; dorſis & ſagittis armati, ueris tempore uniuerſo agmine ad mare deſcendunt, & oua, pulloſq; earum alitum

conſ

conſumunt. Ternis menſibus eam conficiunt expeditionem aliter futuris gregibus non reſiſterent. Caſas luto, pennisq; & ouorum putaminibus conſtruunt. Nonnulli in cauernis degũt. Horum omnium longiſsimi, non longiores ſunt, quàm pedes duos & quadrantem.

Pandoræ, Indorum populi, degunt in conuallibus. Viuũt annos ducentos. In iuuenta candido ſunt capillo, qui in ſenectu te nigreſcit.

Parthi, & Perſæ unguentis madent. Vinum conficiunt ex palmis. Gloriam in bibendo quærunt, & quantò plus bibunt, tantò magis ſitiunt. Dediti ſunt crapulis, ueſcuntur cicadis. Fœtido ſunt halitu propter indiſcretos cibos, & nimium uini hauſtum. Quandocunq; rex ad eos proficiſcitur, unuſquiſq; pro facultate ſalutatum, & cum muneribus, reclinatis poplitibus regũ pedes oſculantur. Commiſcebantur ſuis matribus, autore Tertulliano. Nam & parentibus cum liberis ſtupro coire fas eſt. Rex latet ſemper ſub ſpecie cuiuſdam maieſtatis. Multas habet uxores, quibus alternatim concumbit. Currum eius aſſectantur armatorum decem millia, haſtis argento coruſcantibus, ſpiculis auro præfixis. Regii currus latera ornantur deorum ſimulacris. Iugum collucet gemmis. Eorum Magi nihil præter olera, & farinam in cibum recipiunt. Herodotus ait, Perſas à Græcis didiciſſe pueris abuti. His quandoq; imperauit Gallus, qui propterea uocatur auis Perſica. Furta impunè permittunt. Vino hilares, de dubiis rebus conſultant. Statuas non erigunt, non templa conſtruunt, non aras, licet regem inſtar numinis uenerentur. Conſcenſis montibus Ioui hoſtias immolant. Rem quoq; diuinam faciunt Soli, Lunæ, Telluri, Igni, Aquæ & Ventis. Nefas, & maximum ducunt probrum, aut uomuiſſe, aut egeſsiſſe corporis excrementa aliquo ſpectante. Liberorum diſciplina ternario perficitur numero, ut equos agitent peritè, ſagittas doctius excutiant, & uera loquantur. Ante quinquennium, aut quadriennium, filius non admittitur in conſpectum parentis, ut ſi in ipſa infantia cõtingat puerum perire, pater minus afficiatur. Inhoneſtum eſt referre, quæ factu ſunt turpia. Turpe quoq;, quicquam cuiquam debere. Item in flumen urinam profudiſſe, aut ſpuiſſe, uel omnino manus abluiſſe, piaculum opinantur. Fluuios enim colunt religioſiſsimè. Natalitiam cœnam quotannis rex apponit. Eidem ſingulis annis ebrietas ſemel permittitur. Quum Mithræ deo diuina res peragitur, ſaltat etiamnũ. Equitare inſuper,

& ſal

& ſal tare diſcunt, exiſtimantes, illum corporis motum robori plurimum conferre. Non prius potui & propinationibus indulgent, quàm ſe expleuerint cibo. Homines amant adunco naſo, quòd eiuſmodi fuiſſe Cyrum regem prodát annales. Vbi licentius uolunt indulgere conuiuiis, non uxores, uerum pellices admittunt. Cum regibus legitimæ mulieres ad menſam accumbunt, & unà comeſſantur. At quum laſciuire uolunt, meretriculas adhibent. Qui regis filius regno ſuccedit, eius natalem quicunq; in regno ſunt, celebrant, ſimulq; in poſterum quotannis eandem lucem ſacris & feſtis uniuerſa Aſia proſequitur. Omnes ferè ſunt ſubnigri, uel liuido colore pallétes, caprinis oculis toruis, & ſuperciliis repandis, non indecoris barbis, capilliſq; prolixis hirſuti. Omnes promiſcue uel inter epulas feſtoſq; dies gladiis cincti cernuntur. Pro opibus quiſq; aſciſcit ſibi matrimonia plura, uel pauca. Nemo poſt ſatietatem ſuperfluos accipit cibos. Abundant inanibus uerbis, magnifici, graues & tetri, minaces iuxtà in aduerſis rebus & proſperis, calidi, ſuperbi, crudeles, uitæ neciſq; poteſtatem in ſeruos & plebeios uendicantes. Cutes uiuis hominibus detrahunt. Nec miniſtranti apud eos famulo hiſcere licet, uel loqui, uel ſpuere. Ingratos ante omnia ſeueriſsimè puniunt. Ad iudicandum, uſu rerum ſpectati, & alienis non indigentes conſiliis, deſtinantur. Vtuntur armillis & monilibus aureis & gemmis, præcipuè margaritis. Fœminarum mira pulchritudo. Nihil apud eos pingitur uel fingitur, præter uarias cædes & bella. Liberos inſtituunt, ut non niſi uera loquantur, & à mendacio abſtineant. Mentiri turpiſsimum putant. Regi non licet quempiam interficere. Ab infantia utuntur pileis & tyaris. Vnde & fragilia habent capita. Corruptiſsimi fuerunt luxu & deliciis, &c. Qui plura de Parthis ſcire uolet, petat Herodotum. Cælium cap. 2. libro 5.

Pictones uberrimos calce agros quondam fecere. Plinius.

Paramedecidæ, agreſte hominum genus, Bactrianis ad occidentem cõiuncti ſunt. Tuguria latere primo ſtruũt in montibus, foramine ſupernè relicto, unde lumẽ accipiunt. Altis præmuniuntur niuibus.

Phariſæi deliciis & mollitiei minimè indulgebant. Proſequebantur quod dictabat ratio. Maiores natu uenerabantur, ut ne uerbo quidẽ læſos uellent. Fato geri omnia credebant. Neq; tamen liberi arbitrii poteſtatem auferebant. Iudicium dei futurum ſentiebant: nam & animas fatebantur immortales: Bonas

aiebant

aiebãt migrare in aliena corpora, malas trãſmitti ad æterna ſupplicia. Tãtam ſuæ uirtutis concitarunt opinionem, ut numeroſi populi multitudo ad eos uidendos conflueret. Dicti ſunt Phariſæi ab inſtituto uitæ, quòd à cæteris abiuncti puriſsimè uiuerẽt. Nã Phares Hebræorũ idiomate interpretatur ſegregatio. Quieſcebãt in anguſtis tabulis, aut etiã ſpinis, uel lapidibus, ad cõprimendas corporis titillationes. Decalogum ſcribebant in membranulis, legebantque in fronte. Hæc Cælius ex Philonis commentariis.

Phaſelitæ populi in Pamphilia piſciculos ſalſos diis immolabant, & Cabro deo ſalſamentis rem peragebant diuinam.

Pariani, populi in Helleſponto, Amorem inter Deos uenerantur.

Pedalii, Indorum populi, nihil in ſacrificiis aliud à diis petebant, quàm iuſtitiam, arbitrati ſe omnium rerum compotes futuros, ſi eam conſequerentur.

Pannonii feroces fuerunt, & idonei bello. Auſonius: Armiferis adui quos ego Pannoniis. Et alibi; Saluere Auguſtum iubeo, natumq;, patremq;, Imperiis grauidas qua ſeco Pannonias. Mira fuit eius gentis in uictu lautitia. Omnes cuiuſq; ætatis culinariam norunt artem. Auidiſsimi erant audiendi, ſtudendi non ita. Veſtium in patria neglectus. Alibi non ita erant negligentes.

Pontici populi aduerſus frigoris iniuriam braccis utebantur. Ouidius: Pellibus & laxis arcent mala frigora braccis.

Phigalei, qui Meſſeniis adiacent, uino adeò gaudent, ut non alibi quàm in cauponis habitent, hoſpitibus domos elocantes cum uxoribus. Hoſtilis tubæ ne in ſomno quidem ſonũ perferunt.

Quodam tempore quum in Pſyllorum finibus Auſter perquàm ualidus & diuturnus flauiſſet, eoq; flatu uniuerſa eorum aqua exaruiſſet, dolore moti conſtituerunt ulciſci iniuriam illam. Propterea communi edicto omnes ſumptis armis in Auſtrum perinde, quaſi hoſtem, iure belli profecti ſunt. Atque ita profectis uentus magno ſpiritus agmine uenit obuiam, & uniuerſos cum omnibus copiis, armiſq;, cumulis arenarum & montibus operuit. Eaque ruina omnes ad unum perierunt, Autor Herodotus. Romæ in publicum egredi togatæ cogebantur mœchæ.

Rho

Rhodienſes ſacrificium quoddam peragebant, ubi res iurgiis,& uerbis male ominatis peragebatur. Quum Dianæ Lyndiæ ſacrificabant, dies aliquot apud aram deæ conuiuia prorogabant,atq; inibi perpetuò manebant.

Rhegini ignaui fuerunt in rebus bellicis, animiq; præpauidi. Hinc adagium,Rheginis timidior.

Seres, populi orientales, ex ſuis arboribus depectunt lanas tenuiſsimas, quas Bombyces uermiculi aranearum inſtar conficiunt ex tenuiſsimis filis. Vergil.libro 2. Geor. Velleraque ut foliis depactant tenuia Seres. Auſonius: Iam pelago uolitat mercator ueſtifluus Ser. Seneca: Quæ Phœbeis ſubditus Euris, Legit Eois Ser arboribus. Idem: Et quocunque loco iacent Seres uellere nobiles. Iuſtiſsimi ſunt, & ducenteſimum uitæ annum excedunt. Rutilas habens comas, oculos cæruleos. Frugaliſsimi ſunt, & pacatioris uitæ cultores, uitantes reliquorum mortalium cœtus. Aduenis illuc euntibus ad emenda fila, nulla ſermonum uice, rerum pretia ſolis proponunt oculis. Nihil ipſi comparant aduectitium. De his Martianus Capella: Seres, inquit, undis aſpergunt arbores ſuas, ut lanugo quæ Sericum creat, poſsit admitti. Aliarum gentium homines aſpernantur ac refugiunt.

Scythæ populi domos habent uolubiles in plauſtris. Horat.libro 3. Carmi. Campeſtres melius Scythæ, Quorum plauſtra uagas rite trahunt domos, Viuunt. Vnde & Lucanus eos errantes uocat libro 3. ubi ait: -Tinxere ſagittas Errantes Scythiæ populi. Duodenos dies durant in fame & ſiti, uirtute cuiuſdam herbæ quæ uocatur Spartania. Strepunt equitatus gloria. Quum uident ſe magnopere indulſiſſe potui, arcuum chordas pulſare conſueuerunt, ut diſſolutum uoluptatibus animum ad priſtinam continentiam reuocent. Veſcuntur humanis carnibus. Hoſpites immolant, & interfectorum caluarias habent pro pateris. Vtuntur acie cuneata. Albi ſunt, & animoſi, propter frigidiſsimam regionem, quam inhabitant. Solent inter epulas honorum cauſa mortuos uocare. Sagittarum aciem tingunt uiperina ſanie, & humano ſanguine, ad irremediabile nocumentum. Captas autem uiperas ubi iam perierunt, diebus aliquot ſinunt liqueſcere: mox ubi ſatis computruerunt, in ollam ſanguinem hominis unius totum infundunt, adobruuntque ſterquilinio, uaſe diligenter obturato. Vbi uerò ſanguis ipſe contabuit,

eximunt

eximunt, & ſaniei uiperinæ commiſcent. Scythotauri furtorum licentia uiĉtum ſolent ſibi comparare. Aduenas cædunt hoſtiarum loco. Scytharum pleriſque communia ſunt omnia, præter enſem, & cyathum. Vxores item & liberi ſunt inter promiſcua. Simpliciſsimi fuerunt olim, & æquitatis obſeruantiſsimi. Eò demum improbitatis peruaſerunt, ut cunctis ad quos accederent, nares præciderent. Iracundi ſunt. Peculiare eſt iis & Sarmatis, manibus defuncti uiri uxores interficere. Pabulo & pecori, non aruo ſtudent. Tympana ex corio curribus ſuis alligant hyemi & imbribus defendendis. Amiciuntur ferarum pellibus. Furta maxime execrantur, ut qui communia habeant omnia, & immunita. Ebrietas plus nimio frequens eſt. Hinc Scythiſſare uerbum, eſt inebriari. In ſolennibus conuiuiis circunfertur ingens patera, quam nulli accipiunt, niſi qui ex hoſtibus aliquot interfecerunt. Nullas habent urbes, nulla mœnia extructa. Domos ſecum ferunt ſinguli. Viuunt ex pecoribus. Simulacra, aras, & delubra non putant facienda, præterquàm Marti. Inopes ſunt lignorum. Propterea quum pecudes excoriant, oſſa quoque carnibus denudant, & ſuccenſis oſsibus carnes coquunt. Sues nolunt alere. In bello quem primum uirum ceperint, eius ſanguinem potant. Quoſcunque in prælio interemerint, regi offerunt. Ablato enim capite fiunt participes prædæ, quam arripuerint. Hoſtium homicidas in magno habent honore. Qui nihil præclari operis ediderunt, afficiũtur probro. Abundant uaticinatoribus, qui cum uirgis diuinant. Quum rex aliquos afficit morte, omnes ſimul liberos interficit, illæſis fœminis. In faciendis fœderibus uinum ſanguine mixtum epotant. Regi nullus uenalitius miniſtrat. Eo mortuo quinquaginta miniſtrorum eius ſtrangulantur, ac totidem præſtantiſsimi equi.

Sauromatæ, ſeu Sarmatæ, qui ſunt inter Boryſthenem & Iſtrum, uagi ſunt, & mutant domicilia. Statius lib.5 Syl. An iuga Pannoniæ, mutatoresq; domorum Sauromatas quaties? Sanguinem equinum permixto potant lacte. Tanta ſunt barbarie, ut pacẽ non intelligant. Promiſſa ſunt barba & longis capillis: Propterea uocantur intonſi. Seneca: Intonſis teritur qua uia Sarmatis. Inepti ſunt ad pedeſtrem pugnam. Autore Cornelio Tacito.

Sicambri Germaniæ populi ad utrãq; Rheni ripam habitantes flauos habent capillos, quos, ubi ſatis creuerunt, quodam artificio in nodum cõplicant. Martialis lib.1. Crinibus in nodũ tortis

tortis uenere Sicambri. Claudia. Flauam ſparſere Sicambri Cæſariem.

Siculi pollent acumine,& uafritia. Propterea Maternus eos acutos uocat, & Apuleius libro 11. Trilingues. Vnde Siciliſſitare uerbum Plautinum, eſt aſtutè loqui. *Siciliſſitare.*

Satyri nihil habent moris humani, præter figuram. Hirti ſunt,& uilloſi toto corpore,gaudentq; ſyluarum latebris,& hominum commercia refugiunt.

Suani gentes indomitæ auri tantum metalla fodiunt.

Sabæi ditiſsimi ſunt ſyluarum fertilitate odorifera, auri metallis,agrorum rigui mellis, ceræq; prouentu.Corpora defunctorum non pluris faciunt quàm ſtercora. Quinetiam reges ipſos inter ſterquilinia reiiciunt.

Sarbotæ,populi Aethiopiæ ex Africæ parte, dicuntur eſſe octonûm cubitorum.

Sciopodes in maximo æſtu humi iacentes reſupini,umbra pedum ſe protegunt.

Soritæ Indorum piſcibus uiuunt, quos unguibus diſſectos ſole torrent,& ita panem ex iis faciunt.

Sybaritæ, populi Calabriæ, deliciis & uoluptatibus adeò indulſerũt, ut luxurioſa omnia dicerentur Sybaritica.Hinc Sybariticus luxus, & Sybaritici libelli, id eſt impudici. Conuiuia celebraturi anno prius per uocatores fœminas inuitabant, quò luxu,roſeis gemmis,auro,unguentis, & ueſtibus exquiſiti impẽdii cultæ, omnium ora in ſe cõuerterent.Erant & faſtu prætur-gidi.Hinc adagium, Sybaritæ per plateas.Artes quæ ſono conſtant,à ciuitate reiiciebãt, ne qua ratione interpellaretur quies. Quin gallos quoq; in urbe nutriri nolebant.Habebant in deliciis exiguæ ſtaturæ homunculos, & catellos. Diuites ſi quando ruſticatum ire uellent,curru uehebantur adeò lente,ut diurnum iter tribus uix diebus conficerent.

Sardi, ſeu Sardiani, uenales olim pronuntiabantur quum quis ludos ederet in capitolio.Hinc adagiũ,Sardus uenalis.

Solebãt Sueui Germaniæ populi obliquare crinem,nodoq; ſubſtringere. Principes habebant ornatiorem capillum, quàm plebei. Quoſdam eorum mores deſcribit Pontanus lib.5.de ſtellis dicens : Heluetii,Vſipetesq;,atque effera corda Sueui,Queis unum prædæ ſtudium,ac durare ſub ipſis Corpora fluminibus, teloq; aſſueſcere dextram : Non urbis, non cura domus,agri'ue colendi : Venatu ducunt uitam,atque è lacte liquente ; Et quod

Marte ſibi ſpoliato ex hoſte pararint Bella placent, fuſusq; hoſtili è corpore ſanguis.

Sabarcæ Indorum regebantur populi non regum Imperio. Autor Curtius.

Sadducæi dicebant mortalem eſſe animam, ſimul cū corporibus interire. Fatum negabant. Deum conſtituebant extra omnem mali patrationem, inſpectionemq;.

Apud Indos duo erant Gymnoſophiſtarū genera, Samarei, & Brachmanes: Samarei pomis, oryza, aut farina tantū alebantur. Rex eos colebat ut deos, illorum precibus pacem regno conciliari exiſtimās. Exiſtimabant animā eſſe in ſeruitute, quādiu concludebatur corpore: Liberā uerò ubi ſeparata eſſet: Propterea uoluntariā plerūq; mortē oppetebāt. Hos domeſtici beatos exiſtimabāt: eos uerò qui ſupereſſent, deflebant ut infelices.

Syri leues ſunt, & rebus nouandis magnopere procliues. Ludis præterea celebritatibusq; dediti. Perungūtur oleo pretioſo, & linuntur unguentis. Maximam diei partē in cōcœnationibus abſumunt & potu. Maſculi à XIIII. anno, Fœminæ à XII. uſq; ad LXV. tributo obligātur. Fortunā colūt Proni ſunt in cachinnos, & ſcommata. Diuino cultui ſatis dediti. Vnde Statius lib. I. Syl. Quod ramis pia germinat Damaſcus. Operoſiſsimi ſunt in hortis. Hinc adagium. Multa Syrorum olera. Nec caruerūt molliciei nota. Hinc Syriſſare uerbum, eſt molliter uiuere.

Sogdii, populi prope Bactrianos, læti ad mortem feſtinant, alacri etiam corporis motu.

Sabinorum ſacerdotes æneo cultro tonderi ſolebant.

Apud Sardos parentes ſenio confecti fuſtibus cædebantur à filiis, & mox contumulabantur. Turpe ſiquidem putabāt multo ſenio confectum ſupereſſe diutius. Magiſtratibus cogebātur ratiocinari, unde uiuerent.

Herodotus ait Selenetidas mulieres oua parere, indeq; naſcentes homines, quinquennes decies eſſe nobis ampliores.

Aetate beati Hieronymi Scoti ueſcebantur humanis carnibus. Et quum per ſyluas porcorum greges, & armentorum reperirent, tamen paſtorum nates, & fœminarum papillas ſolebant abſcindere, & has ſolas ciborum delicias arbitrari. Iidem nullā propriam habebant coniugem, ſed pro libidine more pecudum laſciuiebant.

Sarabaytæ ſacerdotes Aegypti habitabāt in foraminibus petrarum, induti porcorum & boum pellibus, cincti funibus, diſcalceati,

ſcalceati,& ſanguine cruentati. Cauernis demum exeuntes paupertatem & abſtinentiam prædicabant,& barbam ſpectante populo ſibi peruellebant, nummisq; tali aſtu & commento adeptis,remeabant in ſuas ſpeluncas,& in ſumma lætitia furtim dapibus epulabantur.

Syracuſani olim erant opibus florētiſsimi,uoluptatibusq; ac deliciis addictiſsimi. Vnde & Syracuſana menſa tranſiit in prouerbium.

Sarracenorum mores ſic deſcribit Ammianus Marcellinus: Omnes,inquit,pari ſorte ſunt bellatores ſeminudi,coloratis ſagulis pubetenus amicti,equorum adiumento pernicilsi,graciliumq; camelorum per diuerſa reptantes in tranquillis uel turbidis rebus. Nec eorum quiſquam ſtiuam apprehendit, uel arborem colit,aut arua ſubigēdo quęritat uictum:ſed errant ſemper ſine lare, ſine ſedibus fixis, aut legibus. Vita eſt illis ſemper in fuga,uxoresque mercenariæ, conductæ ad tempus ex pacto. Atque ut ſit ſpecies matrimonii, dotis nomine futura coniunx haſtam & tabernaculum offert marito. Ita autem quoad uixerint,late uagantur,ut alio loco mulier nubat,alio pariat,liberosq; procul ducat, nulla copia quieſcendi permiſſa. Victus uniuerſis caro ferina eſt,lactis abundans copia,herbæ multiplices,& quæ per aucupium capi poſſunt,uolucres.

Scriptouini perpetuis ferè niuibus rigent,crudisq; ferarum carnibus ueſcuntur, quarum pellibus indumēta ſibi conficiunt. Autor Paulus Diaconus.

Olim Spartani ſuſtulerunt omnem uſum auri & argenti ex Lycurgi inſtituto, ferrumq; prętulerunt nummo ex eadem materia percuſſo.

Sigynnæ populi Scythiæ equos habent toto corpore hirſutos, puſillos tamen & geſtandis uiris inualidos, ſed qui iuncti currui perniciſsimi ſunt.

Samii gymnaſium Amori nuncuparunt, inſtitutis ſacris, quæ uocantur Eleutheria.

Apud Sotianos, Gallorum populos, rex ſexcentos apud ſe habebat ex prudentioribus,qui regi ipſi conuiuebant,& cōmoriebantur uolentes adeò, ut nō ſit inuentus, qui periculum ſubterfugeret.

Troglodítæ populi ſpecus excauāt,quas habent pro domibus,Victus illis ſerpentū carnes,ſtridor nō uox, adeò ſermonis

commercio carent. Aſsidui ſunt in uenationibus, & mira claret uelocitate: nam ſuper Aethiopiam ueloeiores ſunt equis:

Incolæ Taprobanes inſulæ ædificia habēt modicè ab humo extātia. Itē aurū, & argētū, & marmor teſtudinis ſimile. Præterea gemmas, & Margaritas præcipuæ bonitatis. Apud eos annona nunquā augetur. Neq; ſunt fora, neq; lites. Herculē colūt. Populus regē eligit, ſenecta, clemētiaq; uenerandum, & liberos non habentē. Et ſi poſtea gignat, abdicāt, ne fiat hæreditariū regnū. Rectores ei dant x x x. Nec niſi multorū ſentētia quiſquā dānatur capite. Appellatio eſt ad populū. Rex ſi delinquit, morte multatur, nullo interimēte, ſed auerſantibus cunctis, & cōmercia etiā ſermonis negātibus. Agros diligēter colūt. Pomis abundant. Voluptas eſt in piſcatu, teſtudinū maximè, quarū ſuperficie domos integunt. Vita hominum centum annis modica.

Tonemphoæ canem habent pro rege, motu eius Imperia augurantes.

Thraces calculos colore diſtinctos pro experimento cuiuſcunq; diei in urnā condunt, ac ſupremo die ſeparatos dinumerant, atq; ita de unoquoq; pronuntiant. Ferūtur eſſe tam fragilis memoriæ, ut quaternariū numerādo nō poſsint excedere. Vtuntur acie cuneata. Bellicoſi ſunt. Vnde & Martē natū apud eos fabulantur poëtæ. Vino ſe largius ingurgitant. Liberos in mercato uenundāt. Virgines nō aſſeruant, ſed quibus libuit uiris cōcumbere permittunt. Vxores ſeruant uehementer, easq; à parentibus coëmunt. Punctas notis eſſe frontes, nobile iudicatur: nō eſſe notatas punctis, ignobile. Otioſum eſſe, habetur pro honeſtiſsimo : agricolatorē, pro contemptiſsimo. Spoliis bellicis, & rapto uiuere pulcherrimum. E' diis colunt Martem, Liberum, Dianam. Reges etiam Mercurium, per quem ſolum iurant, & à quo progenitos ſe aiunt. Ad magnatum cadauera mactatis prius hoſtiis conuiuantur, priusq; deflent, deinde combuſta ſepeliunt, aut aliter humo contegunt. Aggeſto inſuper tumulo uarii generis certamina proponunt, præcipuè monomachiam, id eſt, ſingulare certamen.

Tentyritæ, ſeu Tentyri, ſolo aſpectu & olfactu fugant crocodillos.

Tapyri populi ſunt in Parthia, qui uxores ſuas aliis uiris concedunt, quum ex eis duos aut tres liberos ſuſceperunt. Vino perinde ac unguento oblinuntur. Iuſtitiam obſeruant. Strabo libro 11.

Tibareni,

Tibareni, populi Scythiæ in Aſia, quos amant, ſenio confectos ſuſpendunt in patibulis. Iuſtiſsimi ſunt, nec prius bello congrediuntur cum aliquo, quàm diem, locum, horam, hoſti ex fide denuntiauerint. Si quando inibi pepererint mulieres, uiri uelut ægritudine ſimulata in lectulis decumbunt, ut puerperæ, hisq; iacentibus præminiſtrant uxores. Luſum amplexantur ac riſus, quòd in iis maximam felicitatis partem arbitrentur eſſe conſtitutam.

Templarij hæretici fuerunt in Solymis ciuitate anno M. XXX. poſt imperium Auguſti. Frequentes, & aſsidui uerſabantur in templis, unde tractum nomẽ. Simulacrum habebant ſummo factum artificio, cui hominis cutem ſuperinduxerant, & binos præfulgentes carbunculos ſub ipſa fronte collocauerãt, qui promicabant oculorum uice. Huic autem ſimulacro ſacra faciebant. Morientium præterea cadauer in cineres adactum cæteris in potum conferebant, qua potione firmiores & conſtantiores ſe futuros putabant. Eos uerò qui ex Templarii uirginisq; coniugio fuiſſent nati, ſubiecto igne torrebant, ſimulq; ex humore deliquato ſuum perungebant ſimulacrum, quò maiorem probarent religionem. Tenebantur amore maſculorum fœdiſsimo. Damnati ſunt tandem in Viennenſi concilio, & concremati, quotquot reperti ſunt.

Apud Thrauſos populos Thraciæ edito puero propinqui aſsiſtentes lugent, miſerias huius uitę recenſentes, quas paſſurus ſit infans ille. Hominem fato functum per luſum & lætitiam terræ mandant, referentes quot malis liberatus ſit ille. Multas habent uxores, quæ ſi contigat uiro hominem exuere, certatim contendunt eius mortem ſequi.

ARGVMENTA AB IMPOSSIBILI, EX DIVERSIS POETIS.

Vergilius Aegloga prima.

Antè leues ergo paſcentur in æthere cerui,
Et freta deſtituent nudos in littore piſces,
Ante pererratis amborum finibus exul,
Aut Ararim Parthus bibet, aut Germania Tygrim.

Idem Aegloga 8.

Iungentur iam Gryphes equis, æuoq; ſequenti
Cum canibus timidi uenient ad pocula damæ.

Idem in Battarum.

Antè lupos rapient hœdi, uituli antè leones,
Delphini fugient piſces, aquilæ antè columbas,
Et conuerſa retro rerum diſcordia gliſcet.

Idem ibidem.

Pallida flaueſcant æſtu ſitientia prata,
Immatura cadant ramis pendentia mala,
Deſint & ſyluis frondes, & fontibus humor.

Idem ibidem.

Flectite currentes nymphas uaga flumina, retro
Flectite, & aduerſi ſurſum diffundite campis,
Incurrant amnes paſsim remeantibus undis.

Idem ibidem.

Dulcia amara prius fient, & mollia dura,
Candida nigra oculi cernent, & dextera læua,
Migrabunt caſus aliena in corpora rerum.

Ouidius lib.13.Metam.

Antè retro Simois fluet, & ſine frondibus Idæ
Stabit, & auxilium promittet Achaia Troiæ.

Idem libro 14.

- Prius inquit in æquore frondes
Glaucus, & in ſummis naſcentur montibus algæ.

Idem libro 15.

Deſinet antè dies, & in alto Phæbus anhelos
Aequore tinget equos. Idem lib.1.de Ponto.
Nam prius incipient turres uitare columbæ,
  Antra feræ, pecudes gramina, mergus aquas.

Ouidius lib.2.de Ponto.

Longa dies citior brumali tempore, noxq́;
  Tardior hyberna ſolſtitialis erit.
Nec Babylon æſtum, nec frigora Pontus habebit,
  Calthaq́; Pæſtanas uincet odore roſas:
Quàm tibi noſtrarum ueniant obliuia rerum.

Idem in eodem.

Cinyphiæ ſegetis citius numerabis ariſtas,
  Altaq́; quàm multis floreat Hybla thymis.
Et quot aues motis nitantur in aëre pennis,
  Quotq́; natent piſces æquore, certus eris.

Idem in eodem.

Nam caput è noſtra citius ceruice recedet,

Et patiar

Et patiar foſsis lumen abire genis.

Idem in eodem.

Nominis antè mei uenient obliuia nobis.

Idem lib.4.de Ponto.

Nam prius umbroſa carituros arbore montes,
Et freta ueliuolas non habitura rates,
Fluminaq; in fontes curſu reditura ſupino,
Gratia quàm meriti poſsit abire tui.

Idem in eodem.

Et prius hinc nobis nimium conterminus Iſter,
In caput Euxino de mare uertet iter.
Vtq; Thyeſtææ redeant ſi tempora menſæ,
Solis ad Eoas currus agetur aquas.

Idem in eodem.

Sed prius huic deſint & bellum & frigora terræ,
Inuiſus nobis quæ duo Pontus habet.
Et tepidus Boreas,nec ſit præfrigidus Iſter.

Idem in epiſtola Oenones ad Paridem.

Ad fontem Xanthi uerſa recurret aqua.

Idem in epiſtola Helenæ.

Terra precor uultus obruat antè meos.

Idem lib.1.Elegiarum.

Antè uel à membris diuidar ipſe meis.

Idem lib.1.de Arte.

Vere prius uolucres taceant,æſtate cicadæ,
Mænalius lepori det ſua terga canis.

Idem in Ibin.

Deſinet eſſe prius contrarius ignibus humor,
Iunctaq; cum Luna lumina Solis erunt,
Parsq; eadem cœli Zephyros emittet & Euros,
Et tepidus gelido flabit ab axe Notus,
Et noua fraterno ueniet concordia fumo,
Quam uetus accenſa ſeparat ira pyra.
Et uer Autumno,Brumæ miſcebitur Aeſtas,
Atq; eadem regio ueſper & ortus erit.

Idem lib.1.Triſtium.

Spiritus hic uacuas prius extenuandas in auras
Ibit,& in tepido deſeret oſſa rogo.

Idem lib.4.Triſtium.

Vere prius flores,æſtu numerabis ariſtas,

Poma per autumnum, frigoribuſq; niues.
Idem lib.5. Triſtium.
Cana prius gelido deſint abſynthia Ponto,
Et careat dulci Trinacris Hybla thymo,
Immemorem quàm te quiſquam conuincat amici.
Lucanus lib.1.
- Omnia mixtis
Sydera ſyderibus concurrent, ignea pontum
Aſtra petent, tellus extendere littora nolet,
Excutietq; fretum. Fratri contraria Phœbe
Ibit, & obliquum bigas agitare per orbem
Indignata, diem poſcet ſibi, totaq; diſcors
Machina, diuulſis turbabit fœdera mundi.
Horatius lib.1. Carminum.
Sed prius Appulis
Iungentur capreæ lupis. Idem in Epodo.
Priusq; cœlum ſidet inferius mari
Tellure porrecta ſuper. Idem ibidem.
Simul imis ſaxa renarint uadis regnata.
Propertius lib.1.
Nulla prius uaſto labentur flumina ponto,
Annus & inuerſas duxerit antè uices.
Idem lib.2.
Nam citius paterer caput hoc diſcedere collo.
Idem in eodem.
Terra prius falſo partu deludet arantes,
Et citius nigros Sol agitabit equos.
Fluminaq; ad caput incipient reuocare liquores,
Aridus & ſicco gurgite piſcis erit.
Idem lib.3.
Flamma per incenſas citius ſedetur ariſtas,
Fluminaq; ad fontis ſunt reditura caput,
Et placidum Syrtis portum, & bona littora nautis,
Præbeat hoſpitio ſæua Malea ſuo. Idem lib.2.
Tu prius & fluctus poteris ſiccare marinos,
Altaq; mortali deligere aſtra ſono.
Perſius Satyra 5.
Sambucam citius caloni aptaueris alto.
Iuuenalis Satyra 10.
Promptius expediam, quot amauerit Hippia mœchos,
Quot

Quot Themiſon ægros Autumno occiderit uno,
Quot Baſilus ſocios,quot circunſcripſerit Hylus
Pupillos,quot longa uiros exorbeat uno
Maura die,quot diſcipulos inclinet Amillus,
Percurram citius quot uillas poſsideat nunc,
Quo tondente grauis iuueni mihi barba ſonabat.

Statius lib.13.Syluarum.

– Hybernos citius numeraueris imbres,
Syluarumq́; comas.

Idem lib.15.Syluarum.

– Potius fugientia ripas
Flumina deuincas,rapidis aut ignibus obſtes,
Quàm miſeros lugere uetes.

Statius lib.17.Theb.

Antè hæc excuſſo frondeſcet lancea ferro,
Inachus antè retro noſterq́; Achelous abibunt.

Idem lib.8.

– Citius me fulmina contra
(Infandum)ruere,& magno bellare parenti
Aſpiciat.

Idem lib.3.Achill.

Sed pater antè igni,feroq́; exciſa iacebit
Scyros,& in tumidas ibunt hæc uerſa procellas Mœnia.

Claudianus in Conſ.Manlii Theodori.

Promptius imponam glaciali Pelion Oſſæ.

Idem de uictoria Stiliconis in Alaricum.

Irriget Aegyptum Tanais,Mæotida Nilus,
Eurus ab occaſu,Zephyrus ſe promat ab Indis,
Caucaſeisq́; iugis calidoq́; nigrantibus Auſtro
Getulas Aquilo glacie conſtringat arenas.

Idem de Conſulatu Probi.

Antè dabunt hyemes Nilum,per flumina damæ
Errabunt,glacieq́; niger damnabitur Indus.
Antè Thyeſtæis iterum conterrita menſis
Interciſa dies refugos uertetur in ortus.

Pamphilus Saxus Elegia 12.

Sydera quum radios ſpargent tellure ſub ima,
Aëra quum piſcis,quum colet æquor auis.
Quum ceruus pauidus Maſſylla per arua leones
Pellet,hyems tepidi tempore ueris erit.

Stroza pater lib.1.Eroticôn.
Ergo prius tellus alimenta negauerit orbi,
Et nouus Heſperio ſurget ab axe dies.
Antè Pado Tagus,atq; Atheſi miſcebitur Iſter.
Idem lib.4.Eroticôn.
Ergo Scylla prius,Scyllæq; aduerſa Carybdis,
Præbuerint feſsis puppibus hoſpitium.
Antè ſuo Nereus gelidas admiſerit Arctos
Aequore,Terra polus fiet,& ignis aqua.
Mutatæ prius accipient noua corpora formæ.
Seneca in Hercule furente.
Prius extinguet ortus,referet occaſus diem,
Pax antè fida niuibus & flammis erit,
Et Scylla Siculum iunget Auſonio latus,
Priuſq; & multò uicibus alternis fugax
Euripus unda ſtabit Euboica piger.
Idem in Thyeſte.
-Aethereas prius
Perfundet Arctos pontus,& Siculi rapax
Conſiſtet æſtus unda,& Ionio ſeges
Matura pelago ſurget,& Lucem dabit
Nox atra terris,Antè cum flammis aquæ,
Cum morte uita,cùm mari uentus fidem
Fœduſq; iunget. Idem in Thebaide.
- Ipſa ſe in leges nouas
Natura uertet,Regeret in fontem citas
Reuolutus undas amnis,Et noctem afferet
Phœbea lampas,Heſperus faciet diem.
Idem in Hippolyto.
-Ignibus iunges aquas,
Et amica ratibus antè promittet uada
Incerta Syrtis,Antè ab extremo ſinu
Heſperia Tethys lucidum attollet diem.
Et ora damis blanda præbebunt lupi.
Idem in Oetæo.
Iungentur antè ſæua ſyderibus freta,
Et ignis undæ,tartaro triſti polus,
Lux alma tenebris,roſcidæ nocti dies.
Idem in Hercule Oetæo.
- Antè ab occaſu dies

Naſcet

Naſcetur Indis, antè glacialem polum
Scythas'ue tepida Phœbus afficet rota.

Idem.

Deſcendat aſtris Luna deſertis licet,
Et bruma meſſes uideat, & cantu fugax
Sit deprehenſum fulmen, & uerſa uice
Medius coactis fugerit ſtellas dies.

Idem ibidem.

Antè naſcetur ſeges in profundo,
Vel fretum dulci reſonabit unda,
Antè deſcendet glacialis urſæ
Sydus, & ponto uetito fruetur.

Idem ibidem.

Mutetur orbis, uallibus currat nouis
Iſter, nouasq; Tanais accipiat uias.

Eraſmus in adagiis.

Acanthida uincet Cornix.

Carphurnius apud eundem.

Aſtyle credibile eſt, ſi uincat acanthida Cornix
Vocalem, ſuperet ſi turpior ædona bubo.
Prius teſtudo leporem præuerterit.

Calentius lib.2. Eleg.

Antè per ignotos errabunt ſydera fluctus,
Paſcenturq; leues æquora lata boues.
Antè à ſquamiferis habitari piſcibus æquor
Deſinet, antè freto currere curua ratis.
Antè polo ſimilis populus inſidiabitur, antè
Proximus in uetitas corruet anguis aquas.

Pontanus lib.1. de Stellis.

Sed prius Herculei torrentia ſydera monſtri
Solſtitio uicina domus, locaq; edita cœli
Diffundent terris hyemem glacialibus Euris,
Antè & conſpicui ſummo de cardine mundi
Flaua Lycaonio ſurget Palantias axe,
Atq; diem auerſo ſubteruchet auſter olympo.
Stabunt & cœli ſeptem labentia ſigna.

Paptiſta Pius.

Nam prius in colles rebor uaga flumina ferri.
Et Nilum hyberno diluere arua gelu. Idem.
Sed prius æquorei damis iungentur Echini,

Et mix

Et mixto æripedi ſemine Gryphes equo.

Idem.

-Sthonio prius orbe tepeſcere credam
Memnonio, & tingi poſſe colore niues.
Excelſæq; uagis undabunt piſcibus Alpes,
Nullaq; Atlantæi gurgitis unda fluet.
Heſperioq; nitens Phœbus conſurget ab axe,
Atq; pari Euphrates Tygris & ore ruent.

Idem.

Antè caput Nili deprendet, & ora Seſoſtis,
Deponet uirus & Stygis unda ſuum.

Idem.

Promptius expediam, quot fulgeat ignibus æther,
Et quota in Oceani belua mole natet. Idem.
Aſtra ſagittiferum præcedent fulgida mitram,
Solis & obſcura nocte uehentur equi.
Magnaq; nigrantem lux irradiabit Auernum.
Luror & ætheros cinget ubiq; polos.
Et ſuperûm iurare (licet metus urgeat illos)
Sancta cohors Stygias non dubitabit aquas.
Per ſyluas uolitare canes, uolucresq; ferarum
Cernemus duri luſtra habitare ſoli.
Committentq; lupi damæ ſua corpora roſtro,
Et lepus Arcadico roſtra habitata cani.
Et Phaëtontæi cygnus non immemor axis,
Fulmineas cupiet ſcandere poſſe domos.
Deſinet æquoreis caput obiectare procellis
Aeſacus, & rapidi non petet ima maris.
Turbaq; Memnonidum canet exequialia mitis
Iuſta, neq; hæc tumuli tinget herilis humum.
Congeret aëria nidum ſuper arbore perdix,
Thysbæas linquet blanda columba palas.
Diliget immitem pia Dædaliona coturnix,
Fida gemelliparæ quæ tulit auxilia.
Cui uolucris ſubitò data uerſicoloris imago,
Dum fugit omniuoli dulcia furta Iouis.
Labilis audaci Congro murena relinques,
Et cum ſquamigeris Barre feris odium.
Nilicolamq; feram cautus Crocodilon Ichneumon
Diliget, infidam rex Halietus auem.

Palladius Soranus.

Deſinet ergo prius fragili mihi gutture lingua.

Idem,

Mella prius fierent quæ ſunt contraria dulci,
Duraq; ſpectares mollia ſaxa prius.

Idem.

Ergo mella prius fient contraria dulci,
Mollia dura prius, fient & maxima parua.
Aut freta poma dabunt ſemper redolentia, flores,
Paſcua, rura, domos, uiuentia cuncta fouebunt.
Et piſces quin terra feret, quam nauita prudens
Sulcabit, tumidos fluctus quæ concita tollet.

Petrarcha.

Tum noſtro Galatea tuum de pectore nomen
Exibit, fugient propriis dum ſedibus aſtra.
Mellis opes ſtudium linquent, nidosq; columbæ,
Coniugium turtur, prædam lupus, arbuta capræ,
Cuſtodita dolos mulier, mendacia ſeruus,

Idem.

-Validum prius ægra leonem
Sternet ouis, prius armigerum philomela tonantis
Vicerit.

DESCRIPTIO LONGI TEMPORIS, qua diu aliquid futurum ſignificamus.

Vergilius Aegloga 5.

Dum iuga montis aper, fluuios dum piſcis amabit,
Dumq; thymo paſcentur apes, dum rore cicadæ.

Ouidius lib. 1. Eleg.

Viuet Mæonides, Tenedos dum ſtabit & Ide,
Dum rapidas Simois in mare uoluet aquas.
Viuet & Aſcræus, dum muſtis uua tumebit,
Dum cadet incurua falce reſecta Ceres.
Donec erunt ignes, arcusq; Cupidinis arma,
Dicentur numeri culte Tibulle tui.

Idem in Ibin.

Pugnabunt iaculis dum Thraces, Iapyges arcu,
Dum tepidus Ganges, frigidus Iſter erit.
Robora dum montes, dum mollia pabula campi,

Dum

Dum Tyberis liquidas Thuſcus habebit aquas.

Lucanus lib.1.

-Dum terra fretum,terramq; leuabit,
Aër,& longi uoluent Titana labores,
Noxq; diem cœlo totidem per ſigna ſequetur.

Syllius lib.6.

-Dum cœli ſedem,terrasq; tenebit
Caſta fides,dum uirtutis uenerabile nomen Viuet,

Idem lib.7.

Dum Cete innabunt ponto,dum ſydera cœlo
Lucebunt,dum Sol inde ſe littore tollet.

Politianus.

-Dumq; in tacito uaga ſydera cœlo
Fulgebunt,dum Sol nigris orietur ab Indis,
Præuia luciferis aderit dum curribus Eos,
Dum uer triſtis hyems,Autumnum proferet æſtas,
Dumq; fluet ſpirans,refluetq; reciproca Tethys,
Dum mixta alternas cupient elementa figuras,
Semper erit magni decus immortale Maronis.

Sabellicus.

Dum mundi Solisq; uices uariabilis annus
Sentiet,& ſolitos ſeruabunt ſydera curſus,

Horatius in Epodo.

Dum pecori lupus & nautis infeſtus Orion
Turbarit hybernum mare,
Intonſosq; agitarit Apollinis aura capillos.

Seneca in Medea.

Dum terra cœlum media libratum feret,
Nitidusq; certas mundus euoluet uices,
Numerusq; arenis deerit,& ſolem dies,
Noctem ſequentur aſtra,dum ſiccas polus
Verſabit arctos,flumina in pontum cadent,
Nunquàm meus ceſſabit in pœnas furor,

Idem in Oedipo.

Lucida dum current annoſi ſydera mundi,
Oceanus clauſum dum fluctibus ambiet orbem,
Lunaq; demiſſos dum plena recolliget ignes,
Dum matutinos prædicet lucifer ortus,
Altaq; cæruleum dum Nerea neſciet arctos,
Candida formoſi uenerabimur ora Lyæi,

Tibullus lib. 1.

Quem referant Muſæ, uiuet dum robora tellus,
Dum cœlum ſtellas, dum uehet amnis aquas.

Stroza pater.

-Erunt donec uaga ſydera cœlo,
Donec erit tellus æquora donec erunt.

Stroza filius.

-Phœbeia donec
Laurus & orbita erit, nomenq; Helyconidis umbræ.

Idem.

Dumq; polus uertet Pegaſeæ ſigna carinæ.
Flacce tuæ dabitur palma ſecunda lyræ.

Idem.

Dum fluet Eridanus patriæ prope mœnia noſtræ.
Dum fluet & refluet Venetam maris unda per urbem,
Tinctile dum Scythicas armabit miſsile dextras.

POETICA DESCRIPTIO, qua docemus aliquid longè lateq; fieri.

Lucanus lib. 1.

VNde uenit Titan, & nox ubi ſydera condit,
Quaq; dies medius flagrantibus æſtuat horis,
Et quà bruma rigens, ac neſcia uere remitti,
Aſtringit Scythicum glaciali frigore pontum.

Ouidius in fine Meta.

Quaq; patet domitis Romana potentia terris.

Horatius lib. 3. Car.

Dicar, quà uiolens obſtrepit Aufidus,
Et qua pauper aquæ Daunus agreſtium
Regnator populorum.

Statius lib. 4. Syl.

Ibis, quà uagus Hercules & Euan
Vltra ſydera, flammeumq; Solem,
Et Nili caput, & niues Atlantis.

Tibullus lib. 2.

Quà ſua de cœlo proſpicit arua Ceres,
Quaq; patent ortus, & quà fluitantibus undis
Solis anhelantes abluit amnis equos.

Seneca

Seneca in Hercule furente.

-Quà lucem premit
Aperitq; Tethys, quà ferens Titan diem,
Binos propinqua tingit Aethiopes face.

Idem.

Et quod Occaſus uidet, & quod Ortus.

Idem.

Auroram inter & Heſperum,
Et quà Sol medium tenens,
Vmbras corporibus negat.
Quodcunq; abluitur cœlum,
Longo Tethyos ambitu.

Idem in Theba.

Quà lata terris ſpatia frugiferis iacent,
Et quà trahens opulenta Pactolus uada
Inundat auro rura.

Idem in Hippolyto.

Quæq; naſcentem uidet ora Solem,
Quæq; ad occaſus iacet ora ſeros.
Si qua feruenti ſubiecta Cancro eſt,
Si qua maioris glacialis urſæ,
Semper errantes patitur colonos.

Idem ibidem.

Quà terra mari cingitur alto, quaq; æthereo
Candida mundo ſydera currunt.

Idem ibidem.

Quidquid Oceanus uagis
Complexus undis, ultimo fluctu tegit.

Idem in Troade.

Quicquid Sol oriens, quicquid & occidens
Nouit, cæruleis Oceanus fretis
Quicquid uel ueniens, uel fugiens lauat,
Aetas pægaſeo corripiet gradu.

Idem in Medea.

Quodcunque placidis flexibus Phaſis rigat,
Pontusq; quicquid Scythicus à tergo uidet,
Paluſtribus quà maria dulceſcunt aquis.

DESQ.

DESCRIPTIO MAGNI, ET frequentis numeri,per ſimilitudines,& comparationes.

Vergilius lib.4.Georgicorum.

QVàm multa in foliis auium ſe millia condunt.
Veſper ubi aut hybernus agit de montibus imber.

Idem lib.6.Aeneid.

Quàm multa in ſyluis Autumni frigore primo
Lapſa cadunt folia,aut ad terram gurgite ab alto
Quàm multæ glomerantur aues,ubi frigidus annus
Trans pontum fugat,& terris immittit apricis.

Idem lib.7.Aen.

Quàm multi Libyco uoluuntur marmore fluctus,
Sæuus ubi Orion hybernis conditur undis.
Vel quum Sole nouo denſæ torrentur ariſtæ.
Aut Hermi campo,aut Lyciæ flauentibus aruis.

Idem lib.6.Aeneid.

Quantus ab occaſu ueniens pluuialibus hœdis.
Verberat imber humum,quàm multa grandine nymbi
In uada præcipitant,quum Iuppiter horridus auſtris
Torquet aquoſam hyemem,& cœlo caua nubila rumpit.

Ouidius lib.11.Meta.

Somnia uana iacent,totidem quot meſsis ariſtas.
Sylua gerit frondes,eiectat littus arenas.

Idem lib.4.Triſtium.

Meq; tot aduerſis cumulat,quot littus arenas,
Quotq; fretum piſces,ouaq; piſcis habet.

Idem lib.4.Triſt.

Quot frutices ſyluæ,quot flauas Tybris arenas,
Mollia quot Martis gramina campus habet,
Tot mala pertulimus. Idem ibidem.
Littora quot conchas,quot amœna roſaria flores,
Quot'ue ſoporiferum grana papauer habet.
Sylua feras quot alit,quot piſcibus unda natatur,
Et tenerum pennis aëra pulſat auis:
Tot premor aduerſis,quæ ſi comprendere coner,
Icariæ numerum dicere coner aquæ.

Idem ibidem.

Quàm multa madidæ celantur arundine foſſæ,

Florida quàm multas Hybla tuetur apes:
Quàm multæ gracili terrena ſub horrea ferre
Limite formicæ grana reperta ſolent,
Tam me circunſtat denſorum turba malorum.
Idem lib.4.de Ponto.
Quæ numero tot ſunt,quot in horto fertilis arui
Punica ſub lento cortice grana rubent.
Africa quot ſegetes,quot Tmolia terra racemos,
Quot Sicyon baccas,quot parit Hybla fauos.
Idem lib.1.de Arte.
Gargara quot ſegetes,quot habet Methymna racemos
Aequore quot piſces,fronde teguntur aues,
Quot cœlum ſtellas,tot habet tua Roma puellas.
Idem lib.2.de Arte.
Quot lepores in Atho,quot apes paſcuntur in Hybla
Cærula quot baccas Palladis arbor habet,
Littore quot conchæ,tot ſunt in amore dolores.
Idem lib.3.
Sed neq; ramoſa numerabis in Ilice frondes,
Nec quot apes Hyblæ,nec quot in Alpe feræ.
Idem.
Quot noua terra parit flores,quum uere tepenti
Vitis agit gemmas,pigraq; fugit hyems.
Statius lib.5.Syluarum.
Hybernos citius numeraueris imbres,
Syluarumq; comas.
Syllius lib.7.
Quàm multa affixus cœlo ſub nocte ſerena
Fluctibus è mediis ſulcator nauita ponti
Aſtra uidet,quàm multa uidet feruoribus atris,
Quum Calabros urunt ad pinguia pabula ſaltus,
Vertice Gargani reſidens,incendia paſtor.
Marullus.
Non tot Attica mella,littus algas,
Montes robora,uer habet colores.
Non tot triſtus hyems riget pruinis,
Autumnus grauidis tumet racemis.
Non tot ſpicula Mœdicis pharetris,
Non tot ſigna micant tacente nocte,
Non tot æquora piſcibus natantur,

Non

Non aër tot aues habet ſerenus,
Non tot Oceano mouentur undæ,
Non tantus numerus Libyſſæ arenæ
Quot ſuſpiria, quot Neæra pro te
Veſanos patior dic dolores.

Catullus.

Quàm magnus numerus Libyſſæ arenæ,
Laſerpiciferis iacet Cyrenis.

Propertius lib. 2.

Non tot Achæmeniis armantur Suſa ſagittis,
Spicula quot noſtro pectore fixit amor.

Seneca in Hercule furente.

Quantus incedit populus per urbes
Ad noui ludos auidus theatri,
Qualis Elæum ruit ad tonantem,
Quinta quum ludos reuocauit æſtas.

Idem in Oedipo.

Non tot caducas educat frondes Oeta,
Nec uere flores Hybla tot medio creat,
Quum examen alto nititur denſum globo,
Fluctusq; non tot frangit Ionium mare,
Nec tanta gelidi Strymonis fugiens minas
Permutat hyemes ales, & cœlum ſecans,
Torpente Nilo penſat Arctoas niues.

Baptiſta Pius.

Cærula quot piſces, quot Lesbia terra racemos,
Maſcula quot tellus tura Sabæa parit,
Plumiferas quot habet uolucres agitabilis aër,
Gargara quot meſſes, uina Phalernus ager.

Idem.

Promptius expediam, quot fulgeat ignibus æther,
Et quota in Oceani bellua mole natet.

DESCRIPTIO CVRSVS LEuiſsimi, & miræ celeritatis.

Vergilius lib. 10. Aeneid.

FVgit illa per undas
Ocyor & iaculo, & uentos æquante ſagitta.

Lucanus lib. 1.

Et torto Balearis uerbere fundæ

 Ocyor,

Ocyor,& miſſa Parthi poſt terga ſagitta. Idem lib.5.
Ocyor & cœli flammis & tygride fœta. Idem lib.9.
- Calido non ocyus auſtro Nix reſoluta tepet.
Horatius lib.2.Car.
Ocyor ceruis, & agente nimbos Ocyor Euro.
Statius lib.6.Theb.
Quæ bello ſic tela uolant,quæ nubila cœlo
Amnibus hybernis? minor eſt Iouis impetus igni.
Tardius aſtra cadunt,glomerantur tardius imbres,
Tardius in ſummos decurrunt flumina montes.
Idem ibidem.
- Credas è plebe Cydonum
Parthorumq; fuga totidem exiliiſſe ſagittas.
Non aliter celeres Hircana per auia cerui,
Quum procul impaſti fremitum accepere leonis,
Siue putant,rapit attonitos fuga cæca,metusq;
Congregat,& longum dant cornua mixta fragorem.
Sidonius.
Non ſic fulminis impetus triſulci,
Non pulſa Scythico ſagitta neruo,
Non ſulcus rapide cadentis auſtri,
Non fundis Balearibus rotata
Vnquàm ſic liquidos poli meatus
Rumpit plumbea glandium procella.
Seneca in Thebaide.
Sagitta qualis Parthica uelox manu
Excuſſa fertur,qualis inſano ratis
Premente uento rapitur,aut qualis cadit
Delapſa cœlo ſtella,quum ſtringens polum
Rectam citatis ignibus rumpit uiam.
Idem in Hippolyto.
Fugit inſanæ ſimilis procellæ,
Ocyor nubes glomerante cauro,
Ocyor curſum rapiente flamma,
Stella quum uentis agitata longos Corripit ignes.

CVRSORES VELOCISSIMI.

IN ludis exequialibus (quos in Sicilia ad Anchiſæ tumulum celebrauit Aeneas(ſtadiodromi,ſeu decurſores in ſtadio fuerunt **Eurialus, Nyſus, Diores, Salius, Patron, Helymus**,&

mus,&

mus,& Panopes.

Camilla regina fuit Volſcorum, cuius celeritatem deſcribit Vergilius in fine 7.libri,dicens:

Illa uel intactæ ſegetis per ſumma uolaret
Gramina,nec teneras curſu læſiſſet ariſtas,
Vel mare per medium fluctu ſuſpenſa tumenti
Ferret iter,celeres nec tingeret æquore plantas.

De Achille,Catullus:Naſcetur nobis expers terroris Achilles,Qui perſæpe uago uictor certamine curſus Flammea præuertet celeris ueſtigia ceruæ.

Bellerophon in expeditione contra Chimæram uſus eſt equo Pegaſo,ſanguine Meduſæ nato.

Perſeus uerò in Meduſam certaturus,accepit à Mercurio talaria & enſem, quibus adminiculis ambo per aërem ferebantur. Propertius lib.2.Non ſi Pegaſeo uertaris in aëra dorſo:Nec tibi ſi Perſei mouerit ala pedes. Sidonius:Ac iuuenem Stenobæa tuum,cui terga uetuſtas Pennati largitur equi.

Poëtæ fabulantur Dædalum incluſum labyrintho,propter liberatum Theſeum, quum iudicium capitis expaueſceret, alas ſibi confinxiſſe,eoq; remigio periculum euaſiſſe.Vergilius lib. 6.Aeneidos:Dædalus(ut fama eſt)fugiens Minoïa regna, Præpetibus pennis auſus ſe credere cœlo, Inſuetum per iter gelidas enauit ad Arctos.

De Atalanta uenatrice Arcadica Ouidius lib.10.Metamorphoſeos : Forſitan audieras aliquem certamine curſus Veloces ſuperaſſe uiros,non fabula rumor Ille fuit:ſuperabat enim, nec dicere poſsis, Laude pedum, formæ'ne bono præſtantior eſſet. Statius lib. 6. Theb. Quis Mænaliæ Atalantæ Neſciat egregiũ decus, & ueſtigia cunctis Indeprenſa procis. Hanc enim dicunt certaſſe curſu in Hippomenẽ, dum ab eo in uxorem peteretur. Vnde idem Ouid. Dum talia ſecum Exigit Hippomenes, curſu uolat alite uirgo: Quæ quanquàm Scythica non ſegnius ire ſagitta Aonio uiſa eſt iuueni, tamen ille decoris Mirator magis eſt,curſus facit ipſe decorẽ, Aura refert ablata citis talaria plantis.Hanc curſus concertationem Sidonius deſcribit dicens:Emicuit pernix populo trepidante uirago, Nil toto tactura gradu, quum pallidus ille Reſpiceret medium poſt ſe decreſcere campum, Et longas ad ſigna uias ſtatuq; propinquo Preſſus in hoſtili iam curreret anxius umbra,Donec ad anfractum metę,iam iamq; relictus Concita ter ſparſo fregit ueſtigia pomo.

Mermeros, centaurus fuit pedum leuitate præſtantiſsimus. Ouid.lib.12. Quiq; pedum nuper certamine uicerat omnes Mermeros, accepto tum uulnere tardior ibat.

De Phædimo & Dimante, Statius lib.6.Theb. Et bis in Iſthmiaca uictor clamatus arena Phædimus, alipedumq; fugam prægreſſus equorum Antè Dimas.

Claruit Opheltes nauta curſu uelociſsimo. Sidonius: Qui uigor in pedibus fruſtra tibi natus Ophelte Sicaniã tribuit palmam, plantasq; ſuperbas.

Thalus fuit quiſpiam, quem Iupiter æreis pedibus finxiſſe dicitur, cuſtodemq; Europæ adhibuiſſe, ac celeritate ter quotidie Cretam obiuiſſe. De quo nonnulli uolunt Catullum intellexiſſe illo carmine: Non cuſtos ſi ego fingar ille Cretum. quamuis alii ad Dædalum referant.

Philippides C L X. ſtadia ab Athenis Lacedæmonem biduo cucurrit.

Caniſtius curſor Lacedæmonius & Philonides Alexãdri magni à Sicyone Elin uno die M C C. ſtadia cucurrerunt.

Tiberius Nero uehiculis tribus ad Druſum fratrẽ in Germania ægrotantẽ feſtinans, ducenta paſſuum millia emenſus eſt.

Iuba apud Plinium teſtis eſt Troglodytarum gentem miræ uelocitatis eſſe.

Ladas curſor fuit Alexandri uelociſsimus. Mart.lib.2. Quid ſi per graciles uias petauri Inuitũ iubeas ſubire Ladam. Petauri autem dicuntur homines agiles, qui ſe per circulos immittunt, naſcunturq; ſub Delphine. Idem Mar.lib.11. Habeas licebit alterum pedem Ladæ, Inepte fruſtra crure ligneo curres.

Atas puer Vipſano conſule à meridie ad ueſperum L X X V. millia paſſuum cucurrit, magna omniũ admiratione. Mar. lib.4. Siue leuem curſu uincere quæris Atan.

Philippus Lyſimachi frater, regem per ducenta ſtadia uectũ pedes comitatus eſt, quum etiam lorica indutus arma geſtaret. Autor Curtius lib.7.

Iphiclus Philaci & Climenes filius tanta fuit corporis agilitate & pedum celeritate, ut curreret ſuper triticeas ariſtas, nec oblæderet. Demaratus uerò etiam per mare inceſsiſſe prodidit. Autor Cælius cap.5.lib.5.

Orion Neptuni filius ex Euryale Minois filia natus fuit, cui conceſſum eſt, ut ſuper fluctus curreret perinde ac in terra ſuper ariſtas ferretur, nec eas comminueret. Autor Higinus.

Mithr

Mithridates, rex Ponti, ad ultimũ uitæ tempus equitabat, iaculabaturq; & per mille ſtadia, diſpoſitis per interualla equis una die diſcurrebat: Currus ſex & decem equis agitauit.

Haraldus quidam nonnulla inuſitatæ agilitatis ſpectacula exhibuit: nam duobus equis in ſtadium admiſsis utroq; metam prior tenuit. Geminis ſiquidem bacillis inter currendum innixus crebris ſaltibus corpus concitabat. Autor Saxo.

Echion. Ouidius lib. 8. Meta. Impiger Eurytion curſuq; inuictus Echion.

De **Lycaſte**, Dianæ comite, Claudianus: Et curſu Zephyris nunquàm ceſſura Lycaſte.

DESCRIPTIO ORTVS DIEI.

Vergilius libro 2. Aen.

IAmq; iugis ſummæ ſurgebat Lucifer Idæ,
Ducebatq; diem. Idem libro 3.
Iamq; rubeſcebat ſtellis Aurora fugatis.

Idem lib. 4. & lib. 9.

Et iam prima nouo ſpargebat lumine terras
Tithoni croceum linquens Aurora cubile.

Idem lib. 7.

Iamq; rubeſcebat radiis mare, & æthere ab alto
Aurora in roſeis fulgebat lutea bigis.

Idem libro 11.

Oceanum interea ſurgens Aurora reliquit.

Idem libro 11.

Aurora interea miſeris mortalibus almam
Extulerat lucem, referens opera atq; labores.

Idem libro 12.

Poſtera uix ſummos ſpargebat lumine montes
Orta dies, quum primum alto ſe gurgite tollunt
Solis equi, lucemq; elatis naribus efflant.

Ouidius lib. 2. Meta.

- Fulget tenebris Aurora fugatis.

Idem libro 4.

Poſtera nocturnos Aurora remouerat ignes,
Solq; pruinoſas radiis ſiccauerat herbas.

Idem libro 7.

Poſtera depulerant Auroræ lumina noctem.

Idem lib. 9.

Poſtera lux radiis totum patefecerat orbem.

Idem lib. 15.

Poſtera ſydereos Aurora fugauerat ignes.

Idem lib. 3. Faſtorum.

Ortus erat ſummo tantummodo margine Phœbus.

Idem lib. 4. Faſt.

Nox abiit, oriturq; Aurora.

Idem lib. 6. Faſt.

Iam Phryx à nupta quereris Tithone relinqui,
Et uigil Eois lucifer exit equis.

Idem lib. 1. de Triſt.

- Cœlo nitidiſsimus alto
Stella grauis nobis Lucifer ortus erat.

Idem lib. 1. Eleg.

Iamq; pruinoſos molitur Lucifer axes,
Inq; ſuum miſeros excitat ales opus.

Idem.

Iam ſuper Oceanum uenit à ſeniore marito
Flaua pruinoſo quæ uehit axe diem.

Lucanus lib. 1.

- Et ignes Solis lucifero fugiebant aſtra relicto.

Lucretius lib. 2.

Primum Aurora nouo quum ſparſit lumine terras.

Idem lib. 5.

Aurea quum primum gemmantes rore per herbas
Matutina rubent radiati lumina Solis.

Statius lib. 2. Theb.

Et iam Mygdoniis elata cubilibus alto
Impulerat cœlo gelidas Aurora tenebras,
Rorantes excuſſa comas, multumq; ſequenti
Sole rubens. Illi roſeus per nubila ſeras
Aduertit flammas, alienumq; æthera tardo
Lucifer exit equo, donec pater igneus orbem
Impleat, & radios ipſi uetet eſſe ſorori.

Idem lib. 3.

Septima iam nitidum terris Aurora, deiſq;
Purpureo uehit ore diem.

Idem lib. 6.

Clara laboriferos cœlo Titania currus

Extulerat. Idem lib.2.Achill.
Iam premit aſtra dies,humiliſq; ex æquore Titan
Rorantes euoluit equos,& ab æthere magno
Sublatum curru pelagus cadit.
Idem lib.5.
Exuit implicitum tenebris humentibus orbem
Oceano prolata dies,genitoq; coruſcæ
Lucis adhuc hebetem uicina nocte leuabat,
Et nondum excuſſo rorantem lampada ponto.
Syllius lib.1.
Pellebat ſomnos Tithoni roſida coniunx.
Idem lib.5.
Donec flammiferum tollentes æquore currum,
Solis equi ſparſere diem,iamq; orbe renato
Diluerat nebulas Titan,ſenſimq; fluebat
Caligo in terras nitido reſoluta ſereno.
Idem lib.6.
Iam Tarteſsiaco quos ſoluerat æquore Titan,
In noctem diffuſus equos iungebat Eois Littoribus.
Idem lib.10.
Poſt ubi fulſerunt primis Phaëthontia fræna
Ignibus,atq; ſui terræ rediere colores.
Idem lib.11.
Poſtera lux Phaëthontis equos proferre parabat,
Iam rapidos omni curru ſplendente ſub undis.
Idem lib.15.
Aurora ingrediens terris exegerat umbras.
Sidonius.
Iam Sol adult⁹ roſidæ noctis humorē radio creſcēte ſorbuerat.
Stroza pater.
Verum ubi iam cœlo ſtellas Aurora fugauit,
Et redit exorto lucida Sole dies. Idem.
Aureus æquoreis ubi Sol caput exerit undis,
Oceaniq; Aurora torum formoſa reliquit.
Idem.
Deſeruit ſolito formoſior æquora Titan.
Sabellicus.
Igneus interea Phœbus prodibat ab Indis.
Idem.
- Tenebris aurora fugatis

Tertia iam totum ueniens reſerauerat orbem.

Pamphilus Saxus.

Tithoni croceum ſenis cubile.
Aurora aurigeris comis refulgens
Iam ſurgit,roſeosq; clara uultus
Oſtendit,Phaëthontis & citatis
Currunt flammigeri rotis Iugales.

Politianus in Nutricia.

Aurea quum radios Hyperionis exeruit fax.

Idem.

Extulerat roſeo Cynthius ore diem.

Lactantius de Phœnice.

Lutea quum primum ſurgens Aurora rubeſcit,
Quum primum roſea ſydera luce fugat.

Catullus.

Sed ubi horis aureis Sol radiantibus oculis
Luſtrauit æthera album,ſola dura,mare ferum,
Reppulitq; noctis umbras uegetis ſonipedibus.

Seneca in Herculе furente.

Iam rara micant ſydera prono
Languida mundo,nox uicta uagos
Contrahit ignes,Luce nouata.

Idem in Troade.

Summa iam Titan iuga
Stringebat,ortus uicerat noctem dies.

Idem in Octauia.

Iam uaga cœlo ſydera fulgens
Aurora fugat, ſurgit Titan
Radiante coma,mundoq; diem Reddit clarum.

DESCRIPTIO MERIDIEI.

Vergilius libro 8.Aeneid.

SOl medium cœli conſcenderat igneus orbem.

Ouidius lib.2.Meta.

Iamq; dies medius rerum contraxerat umbras,
Et ſol ex æquo meta diſtabat utraq;.

Idem in Arte.

Iamq; dies medius tenues contraxerat umbras.

Statius lib.4.Thе.

Tempus erat,medii quum Solem in culmine mundi

Tollit

Tollit anhela dies. Idem libro 5.
Sol operum mediis ſummo librabat olympo
Lucentes ceu ſtaret equos.
Marullus.
Et iam lampade torrida
Fulgebat medio Sol pater æthere.
Val.Flac.lib.3.
Iam ſummas cœli Phœbus candentior arces
Vicerat,& longas medius reuocauerat umbras.
Pontanus.
Et iam Sol medium clarus peragrabat olympum.

DESCRIPTIO NOCTIS, ſeu aduentus eius.

Vergilius 1. Aeneid.
ET iam ſumma procul uillarum culmina fumant,
Maioresq; cadunt altis de montibus umbræ.
Idem Aeg.1.
Et Sol creſcentes decedens duplicat umbras.
Idem in Culice.
Iam quatit,& biiugis oriens herebo cit equos nox,
Et piger aurato ueſper procedit ab Oeta.
Idem lib.2.Aen.
Vertitur interea cœlum,& ruit Oceano nox,
Inuoluens umbra magna terramq; polumque.
Idem in eodem.
Tempus erat,quo prima quies mortalibus ægris
Incipit, & dono diuûm gratiſsima ſerpit.
Idem libro 3.
Nox erat,& terris animalia ſomnus habebat.
Idem in eodem.
Sol ruit interea,& montes umbrantur opaci.
Idem lib.4.
Nox erat,& placidum carpebant feſſa ſoporem
Corpora per terras,ſyluæq; & ſæua quierant
Aequora,quum medio uoluuntur ſydera lapſu,
Quum tacet omnis ager,pecudes,pictæq; uolucres,
Quæq; lacus late liquidos,quæq; aſpera dumis
Rura tenent,ſomno poſitæ ſub nocte ſilenti
Lenibant curas,& corda oblita laborum.

Idem

Idem libro 8.

Nox erat, & terras animalia feſſa per omnes,
Alituum pecudumq; genus ſopor altus habebat.

Idem in eodem.

Nox ruit, & fuſcis tellurem amplectitur alis.

Ouidius lib. 8. Meta.

Iam labor exiguus Phœbo reſtabat, equiq;
Pulſabant pedibus ſpatium decliuis Olympi.

Idem lib. 10.

Tempus erat, quo cuncta ſilent.

Idem lib. 11.

Pronus erat Titan, inclinatoq; petebat
Heſperium temone fretum. Idem in eodem.
-Nox cœlum ſparſerat aſtris.

Idem libro 14.

Preſſerat occiduus Tarteſsia littora Phœbus.

Idem libro 15.

Candidus Oceano nitidum caput abdiderat Sol,
Et caput extulerat denſiſsima ſydereum nox.

Idem libro 1. Faſt.

Nox erat, & uino ſomnum faciente iacebant
Corpora diuerſis uicta ſopore locis.

Idem libro 2.

Nox erat, & tota lumina nulla domo.

Idem libro 4.

Interea placidam redimita papauere frontem
Nox uenit, & ſecum ſomnia nigra trahit.

Idem in eodem.

Dempſerat emeritis iam iuga Phœbus equis.

Idem libro 6.

Nox erat, & uinis oculiq; animiq; natabant.

Idem libro 1. Triſtium.

Iamq; quieſcebant uoces hominumq, canumq;,
Lunaq; nocturnos alta regebat equos.

Idem in eodem.

Tingitur Oceano cuſtos Erymanthidos urſæ.

Idem libro 3. de Ponto.

Nox erat, & bifores intrabat Luna feneſtras.

Lucanus libro 3.

-Titan iam pronus in undas

Ibat

Ibat,& igniferi tantum demerſerat orbis,
Quantum deeſſe ſolet Lunæ.

Idem in eodem.

Nox ſubit, atq; oculos uaſtæ obduxere tenebræ.

Statius lib.1.Syl.

Nox ſilet,& nigros imitantia murmura ſomnos.

Idem lib.1.Theb.

Iamq; per emeriti ſurgens confinia Phœbi
Titanis latè mundo ſubuecta ſilenti,
Rorifera gelidum tenuauerat aëra biga.
Iam pecudes uolucresq; tacent, iam ſomnus auaris
Inſerpit curis, pronusq; per aëra nutat,
Grata laboratæ referens obliuia uitæ.

Idem lib.3.

Soluerat Heſperii deuexo in margine ponti
Flagrantes Sol pronus equos, rutilamq; lauabat.
Oceani ſub fonte comam.

Idem.

Nox ſubiit, curasq; hominum, motusq; ferarum
Compoſuit, nigroq; polos inuoluit amictu.

Idem lib.8.

Tempus erat, iunctos quum iam ſoror ignea Phœbi
Sentit equos.

Idem libro 12.

Iam pater Heſperio flagrantem gurgite currum
Abdiderat Titan, aliis rediturus ab undis.

Idem lib.4.Achillei.

Frangebat radios humilis iam pronus Olympo
Phœbus,& Oceani penetrabile littus anhelis
Promittebat equis.

Syllius lib.10.

Donec anhelantes ſtagna in Tarteſſia Phœbus
Merſit equos, fugiensq; polo Titania cæcam
Orbita nigranti traxit caligine noctem.

Idem lib.11.

Iamq; diem ad metas defeſſis Phœbus Olympo
Impellebat equis, fuſcabat & Heſperus umbra,
Paulatim infuſa properantem ad littora currum.

Idem libro 15.

Nox ſomni genitrix mortalia pectora curis.

Pur

Purgarat,tenebræq; horrenda ſilentia habebant.
Auſonius.
Condiderat iam Solis equos Tarteſsia Calpe,
Stridebatq; freto Titan inſignis Ibero.
Stroza pater.
-Quum ſol Antipodum populos illata luce reuiſit.
Sabellicus.
Iam fuſcis prouecta rotis nox atra ruebat
Oceano,uallesq; umbris complexa cruentas.
Pamphilus.
-Oceani piceis incincta tenebris,
Nox caput ex undis tollebat. Idem.
Oceani tumidis iam nox caput extulit undis.
Iam uibrat tremulum candida Luna iubar.
Cleophilus.
Nox erat,& pleno lucebat Cynthia cornu.
Ibat & Arctoo tardior urſa polo.
Val. Flac.
Et iam prona leues ſpargebant ſydera ſomnos.
Idem.
Iamq; ſopor mediis tellurem preſſerat oris,
Et circum tacito uolitabant ſomnia mundo.
Idem.
Nox hominum genus & duros miſerata labores,
Rettulerat feſsis optata ſilentia terris.
Martianus Capella.
Sed purum aſtrificis cœlum ſcandebat habenis
Nox reuocans merſo fulgentia ſydera Phœbo.
Sabellicus.
Iam cœlo propulſa dies conceſſerat umbris,
Perdideratq; ſuos tellus obducta colores.
Idem.
Cœperat Heſperio Titan ſe mergere fluctu.
Verſus in Antipodas,iam ſerus lumina Veſper
Compoſitura diem prono ſpargebat Olympo.
Idem.
Phœbus ad Heſperiam Tethym iam flectere curſum
Cœperat.
Pontanus.
Nec color ullus erat rebus,tenebriſq; malignis
Et cœ

Et cœlum & terras nox circunfuſa tenebat.

Idem.

Nox cœlum teriet, & fuſcis iuga uerſat habenis.

Tibullus lib. 2.

Ludite, iam nox iungit equos, currumq; ſequuntur
Martis laſciuo ſydera fulua choro.

Seneca.

Nox prima cœlum ſparſerat ſtellis.

DESCRIPTIO MEDIAE NOCTIS.

OVIDIVS LIB. IX.

NOctis erat medium, curasq; & corpora ſomnus
Soluerat.

Horatius lib. 2. Ser.

Iamq; tenebat Nox medium cœli ſpatium.

Statius lib. 3. Achill.

Scandebat roſeo medii faſtigia cœli
Luna iugo, totis ubi ſomnus inertior alis
Defluit in terras, mutumq; amplectitur orbem.

DESCRIPTIO AEQVINOCTII.

SENECA.

Libra Phœbeos tenet æqua currus.

Lucanus libro 8.

Tempus erat, quo Libra pares examinat horas,
Non uno plus æqua die.

Ouidius.

Impoſitamq; ſibi qui non bene pertulit Hellen,
Tempora nocturnis æqua diurna facit.

FIGVLI.

DIbutades Sicyonius primus fuit figulus Corinthi, qui ex creta docuit fingere: primusq; perſonas tegularum extremis imbricibus impoſuit. Vide Plinium lib. 35. ca. 11. Sunt qui in Samo primos omnium plaſticen inueniſſe Ideochum, Rhetum, & Theodorum tradant. Autor idem Plinius.

Encirapus, & Eugrammus Italiæ plaſticen tradiderũt. Hominis imaginem gypſo ex ipſa facie primus omnium expreſſit, ceraq; in eam formam gypſi infuſa emendare inſtituit Lyſiſtratus Sicyonius frater Lyſippi. Hic & ſimilitudinem reddere inſtituit, & de ſignis effigiem exprimere inuenit.

Plaſtæ

Plaſtæ laudatiſsimi fuerunt Dimophilus & Gorgaſus. Calcoſthenes cruda opera fecit Athenis.

M. Varro tradit ſibi cognitum Romæ Poſſunium, qui tubas, & piſces fecerit, quos aſpectu diſcernere à ueris non potuiſſes.

Idem magnificat Arceſilaum, Luculli familiarem, cuius proplaſtice pluris uenibat ab artificibus ipſis, quàm aliorum opera. Idem fecit Venerem genitricem in foro Cæſaris.

Praxiteles plaſticen matrem ſtatuariæ, ſculpturæq́; & cælaturæ eſſe dixit. Neque unquam aliquid fecit, antequam finxit.

Turianus Iouis effigiem fictilem in Capitolio dicauit. Fecit & Herculem eadem materia. Tales enim effigies deûm tunc erant laudatiſsimæ. Hæc omnia habet Plinius libro 35.

Vatinia uaſa. Vatinius Beneuentanus calices uitreos faciebat. Hinc uaſa Vatinia dicuntur uitrea. Martialis lib. 10. Vatiniorum proxeneta fractorum. Idem in Diſtichis: Vilia ſutoris calices monumenta Vatini Accipe.

Thericles figulus fuit Corinthius, à cuius nomine fictilia quædam uaſa Thericlea dicta ſunt.

SACCVLORVM NOMINA.

SAccus in primis dicitur Culleus, ſeu maius marſupium, in quo frumentum, aut quid aliud recõditur. Diminutiuà ſunt Sacculus & Saccellus. Iuuenalis Saty. 11. Sacculus è cœlo deſcendit. Saccus niuarius dicebatur pãnus lineus, quo niues attenuabantur, unde refrigerabantur uina. De hoc Martialis: Attenuare niues norunt, & lintea noſtra.

Saccularii dicuntur latrones & inciſores marſupiorum. Plautus appellat zonarios ſectores. Græci Balantiotomos. Aeſchines apud Cælium: Adducent (inquit) illum ueneficum, Balantiotomum, qui remp. incîdit.

Loculus, ſeu Loculamentum dicitur capſa in qua ſeruatur pecunia. Martialis: Hos niſi de flaua loculos implere moneta Non decet, argentum uilia ligna ferent. Ouid. lib. 6. Faſt. Grami na continuo loculis depromit eburnis.

Marſupium, Cato: Maiorem curam habere marſupii noſtri, quàm uitæ.

Mantica dicitur pera uiatoria.

Pera capitur pro ſacculo. Erat autem peculiaris Cynicis. Mart. li. 4. Cũ baculo peraq́; ſenẽ. Idẽ in Diſt. Dormiat & tetrico cum

cum cane pera rogat. Compoſitum eſt Hippopera equeſtris capſa. Et Sacciperium, ex pera & ſacco.

Fiſci, Fiſcinæ, & Fiſcellæ dicuntur marſupia, in quibus recõduntur pecuniæ publicæ. Vnde confiſcare uerbũ. Iuuenal. Sat. 3.
Res fiſci eſt ubicunq; natat.

De Paſceolo Plautus in Rudente: Nummi (inquit) octingenti auri in marſupio inferunt, præterea centum denaria Philippea in paſceolo ſeorſum. Idem de Sacciperio, & Vidulo: Quæ nam balæna, inquit, meum uorauit uidulum, aurum atq; argentum ubi omne compactum fuit? Eadem illa credo quæ meum marſupium, quod plenum argenti fuit in ſacciperio.

De Hippoperis Anneus Seneca in Epiſtolis: Cantherio (inquit) uehebantur, impoſitis quidem hippoperis, ut ſecum utilia portarent.

LOCORVM INSIGNIVM INDEX TOMI PRIMI.

Achillis equi pag. 363
Adulteri, et Adulteræ 243
Aequinoctii deſcriptio 463
Actores 320
Amazones 277
Ancillæ quædam 236
Animalium, & aliarum rerum amatores 255
Ab Animalibus diuerſis amati 255
Animalia honorata ſepulcris 107
De Annis, & Diebus, Tẽpore 176
Ab Apris occiſi 65
Appellationes eorum, qui uariis laborant morbis 125
Apoplexia mortui 97
Aquis ſubmerſi 56
Armorũ uaria genera & bellorum inſtrumenta 341
Artificum officinæ 169
Artium uariarum denominationes 154
Athletæ, Pugiles & Palæſtritæ 313
Argumenta ab impoſsibili ex diuerſis poëtis 438
Argonautarum nomina 372
Articulari morbo mortui 96
Artium uariarum periti 193
Aurigæ & equorum domitores 364
Aloidæ 312
Atridæ 312

B

Balbi 134
Bella, & alia quædam mala, à mulie-

mulieribus orta 278
Bella in quibus multum cruoris effuſum eſt 288
Bellicoſi uiri, cum illuſtribus uictoriis 290
Bellorũ inſtrumenta uaria 341
Bibliothecæ memorabiles 193
Bruta ſtatuis & ſepulcris honorata. 107

C

Canũ quorũdã nomina 357
A' Canibus occiſi 66
Caſibus diuerſis mortui 98
Caſtiſsimi 257
In Carceribus mortui 92
Cæci,& excæcati 129
Chirurgi 141
Cibo,& Potu nimio mortui 87
Claudi 133
Coronæ diuerſæ 195
Combuſti 76
Curetes 312
Currus deorum quibus animalibus trahantur 366
Curſus leuiſsimi deſcriptio 451
Curſores uelociſsimi 452
Cinædi 220
Cyclopes 312
Cruce,& ſuſpendio mortui 71

D

Deorum currus,quibus animalibus trahantur 366
Deorum ſceptra & tela 337
Deorum amaſii 213
Deorũ & hominũ amaſiæ 217
Deformes 211
Diei ortus 455
Decollati 94
Denominatiões à naturalibus ſeu accidentariis caſibus 165
Denominationes à uariis Artium profeſsionibus 154
Denominatiões à Genere 168
De Diebus, Annis, & Tempore 176
Diei ortus deſcriptio 455
Diſenteria mortui 98
Docti uiri habiti in magno pretio 182

E

Effœminati,& molles 221
Equi Achillis 363
Equi Martis ibidem
Equi Solis ibidem
Equi Plutonis ibidem
Equorum domitores 364
Equorum & equarum celebriũ nomina 359
Equorum lapſu mortui 62
Ab Equis occiſi & diſcerpti 61
Eunuchi,Spadones 237
Exercitus numeroſi 284
Excoriati 93

F

Fame & ſiti mortui 74
Ferarum morſu extincti 67
Febre mortui 95
Figuli 453
Formoſi & formoſæ ex Hiſtoricis, Oratorib^9,& Poëtis 201
Fortiſsimi fortitudine corporea 301
Fœminarum quarundam illuſtrium nomina 272
Fratrum & ſororum interfectores 47
Fratres uterini 177
Fulmine percuſsi 93
Fulminati ibidem
Fumo ſuffocati 94

Furioſi & Maniaci 135
Furiæ tres 138
G
Gaudio mortui 85
Gentium propria epitheta 171
Gentium inſignia 172
Gigantum quorundam nomina & aliorum inuſitatæ magnitudinis hominum 307
Gladiatores 319
Gladiorum nomina 333
Gratiæ tres 271
Gymnaſia 332
H
Hiſtriones & Actores 320
Hominum amaſii 214
Hominum uota diuerſa 172
Homines male olentes 128
I
Indocti & qui literas oderunt 192
Inceſtuoſi 239
Intercutis morbo extincti 96
Inuentis ſuis qui perierũt 109
Iugulati & ſtrangulati 90
Impoſsibilia factu 337
Inſipientes & ſtulti 140
Inhumandi uarii ritus 104
L
Laborioſi & Artium uariarum periti 193
Lapidibus obruti 88
Laterum dolore mortui 98
Liberi parẽtũ interfectores 44
Liberos qui multos habuerunt 176
Libidinoſi & Laſciui 246
Literarum & literatorum qui fuerunt amantiſsimi 188
A' Leonibus diſcerpti & occiſi 65
In Latrinis mortui 93
Lenones & Lenæ 231
Lippi 128
Ludi & Spectacula 325
Luſci 128
M
Machinæ quædam bellicæ & tormenta 337
Maniaci 135
Martis equi 363
Medici 141
Meridiei deſcriptio 458
Meretrices quædam 227
Militiæ nomina diuerſa 342
Molles, Effœminati, & Elegantes 221
Monoculi 128
Morbi diuerſi 110
Morborum auctarium 124
Morbis qui aliquibus infecti & affecti fuerunt 125
Mortui qui reuixerunt 101
In Mortuos qui ſæuierunt 102
Morte ſubita mortui 81
Mortem qui ſibi uariis modis conſciuerunt, aut ſe aliis cõmiſerunt occidendos 16
Mulieres quæ maritos occiderunt 51
Mulieres partus dolore mortuæ 94
Mulieres habitum uirilẽ mentitæ 226
Mulieres bellicoſæ & maſculæ uirtutis 275
Mulieres doctæ 264
Murorum ruina extincti 88
Muſæ nouem 270
Muti 127

N

Nani & Pumiliones 311
Nauigioru͂ diuerſa genera 367
Nauium nomina quædã propria 371
Nautæ nonnulli 372
Noctis deſcriptio 459
Noctis mediæ deſcriptio 463
Nothi & ſpurii 177
Nouercæ quædam 282
Nutrices diuerſorum hominum 235
Numeri magni & frequentis deſcriptio per ſimilitudines & comparationes 449
Nomina diuerſa ad militiam ſpectantia 342

O

Otioſi 195
De Oleo 152
Officinæ artificum 169
Ortus diei deſcriptio 455

P

Palæſtritæ & Pugiles 313
Parentes liberorum interfectores 40
Patria & locus natalium multorum illuſtrium uiroru͂ 199
Parricidæ diuerſi 54
Pathici 220
Pædicones 220
Pediculari morbo mortui 91
Peſte mortui 96
Peſtilentiæ memorabiles 108
Pericula marina 375
Pharmaca 147
Pharmacopolæ 141
Plutonis equi 363
Podagro mortui 98
Populorum diuerſi mores & ritus 397
Populi & homines re aliqua inſignes & clari 170
Potiones diuerſæ 153
Portitores 374
Potu & cibo nimio mortui 87
Poëtica deſcriptio, qua docemus aliquid longe lateque fieri 447
Piſcatores & Vrinatores 374
Piſcinarii 376
Piſces diuerſi 377
Proci mulierum diuerſaru͂ 231
Præceptores & Pædagogi 198
Præcipitati 78
Pugiles & Palæſtritæ 313

Q

Qui diu uixerunt 173
Qui ſenes genuerunt 177
Qui de regibus & populis triumphauerunt 196
Qui multa ſcripſerunt 193

R

Raptores diuerſarum puellarum 233
Riuales ſeu eiuſdem puellæ amatores 233
Reges diuerſarum gentium quibus nominibus appellantur 172
Repoſitoria diuerſarum rerum 169

S

Sacculorum nomina 464
Sagittis confoſsi 90
Sagittarii & iaculatores peritiſsimi 350
Sanguinis fluxu mortui 97
Scalarum ruina mortui 79
A' Serpentibus occiſi 64

Solis

Solis equi 363
Siti & fame mortui 74
Sibyllæ decem 271
Sororum interfectores 47
Spurii & nothi 177
Spectacula & Ludi 325
Spadones & Eunuchi 237
Stadia diuerſa 332
Statuas qui meruerunt 178
Stulti & Inſipientes 140
Spectacula & Ludi 325
Strabones, Luſci, Monoculi 128
Strangulati & Iugulati 190
Suppliciis apud inferos damnati ſecundum Poëtas 108
Suſpendio & Cruce mortui 71

T

Tela propria Gentium 337
Tela & Sceptra deorum ibi.
Telorum bellicorũ & Gladiorum nomina 333
de Tẽpore, annis, & diebus 176
Temporis lõgi deſcriptio, qua diu aliquid futurum ſignificamus 445
Terra abſorpti 79
Textrices & Lanificæ 283
Triumphatores, qui de diuerſis regibus & populis triumphauerunt 196
Tyndaridæ 312

V

Vaporibus ſuffocati 94
Veneno extincti 80
In Venereo actu mortui 86
Ventris profluuio mortui 96
Veſtales quædam uirgines 283
Venatores 354
Viri bellicoſi cum illuſtribus uictoriis 290
Viri mulierum habitum meutiti 224
Viri uxorum interfectores 53
Vnguenta quædam 147
De Virtutũ & Doctrinæ præmiis hiſtoria 178
Vota hominum diuerſa 172
Vrinatores 374
Zelotypi 256

FINIS.